

Identifikátor pojmu	Pojem	Popis	Počet znaků
1	bolest	Bolest je důležitým příznakem nemocí a chorobných stavů. Obvykle je její původ jasný, vznikla-li například v souvislosti s úrazem, přetížením zánětem nebo má-li jasnou lokalizaci, např. v kloubu nebo zubu. Jindy je třeba po původu bolesti pátrat, např. v případě bolesti hlavy nebo břicha. Běžnou bolest můžeme ovlivnit volně prodejnými léky (paracetamol, ibuprofen, diklofenak) v přiměřené dávce a s ohledem na možná rizika. Lékaře bude zajímat, jak dlouho bolest trvá, co ji vyvolává (změna počasí, pohyb, dietní chyba, stres) a co od bolesti uleví (užití léku, aplikace tepla, poloha těla, klid, dieta), jaký má charakter, jak je intenzivní (např. ve škále od 1 do 10, kde 10 je nejhorší představitelná bolest), kde je	1028
2	kašel	Kašel je způsoben reflexní odpovědí sliznice dýchacích cest na podněty mechanické (hlen, cizí těleso, částechy potravy, kouř), zánětlivé (překrvení a otok), chemické (páry a plyny) nebo tepelné (studený a horký vzduch). Kašel je běžným příznakem zánětlivých (nejčastěji virových) onemocnění horní části dýchacího traktu, ale i alergických stavů. V lékárně vám poradí volně prodejné léky na kašel. Na suchý, dráždivý nebo bolestivý kašel lékárník většinou doporučí antitusika. Na vlhký kašel jsou naopak vhodná expektorancia. Kašel, který přetrvává nebo je provázen horečkami, vykašláváním zabarveného hlenu (viz sputum), pískoty nebo vrzoty na hrudi, dušností	1075
3	akutní péče	Akutní péče je druh zdravotní péče, kdy je pacient léčen pro naléhavé onemocnění či zranění, obvykle krátkodobě, přičemž jejím účelem je odvrácení vážného zhoršení zdravotního stavu nebo snížení rizika vážného zhoršení zdravotního stavu (§ 5 odst. 1 písm. b) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů.	419
4	ambulantní péče	Ambulantní péče je forma zdravotní péče, při níž není nutná hospitalizace nebo přijetí pacienta na lůžko do zdravotnického zařízení, které poskytuje jednodenní péči, a je poskytována lékaři primární péče nebo ambulantními specialisty. V případě onemocnění se pacient obrací zpravidla nejprve na lékaře primární péče, u kterého se musí nejprve zaregistrovat.	400
5	bezpečí pacienta	Pod pojmem bezpečí pacienta se rozumí ochrana pacienta před zbytečnou újmou nebo potenciální újmou v souvislosti s poskytováním	147
6	certifikát kvality a bezpečí	Certifikát kvality a bezpečí osvědčuje skutečnost, že ve zdravotnickém zařízení je poskytována kvalitní a bezpečná zdravotní péče a že poskytovatel zdravotních služeb má vytvořen funkční a efektivní systém pro posuzování výkonnosti a kontinuálního zvyšování kvality	354
7	canisterapie	Canisterapie je terapie, která využívá pozitivní působení psa na zdraví člověka, přičemž zdravím se dle definice WHO rozumí stav psychické, fyzické a sociální pohody. Odvozené přídavné jméno je canisterapeutický.	264
8	dlouhodobá lůžková péče	Dlouhodobá lůžková péče je zdravotní péče, která je poskytována chronicky nemocným a nesoběstačným osobám, zpravidla navazuje na péči akutní nebo následnou. Dlouhodobou péči je možné poskytovat buď v lůžkovém zdravotnickém zařízení, nebo v domácím prostředí pacienta (pak se jedná o dlouhodobou domácí péči, která zahrnuje především péči ošetrovatelskou, léčebně rehabilitační nebo paliativní). Dlouhodobá péče je poskytována pacientům, jejichž zdravotní stav nelze léčebnou péčí podstatně zlepšit a bez soustavného poskytování péče, především ošetrovatelské, se zhoršuje. Maximum péče je poskytováno zdravotnickými pracovníky oboru ošetrovatelství, včetně	871
9	dobrovolníci ve zdravotnictví	Pod pojmem dobrovolníci ve zdravotnictví se rozumí vědomá, svobodně zvolená činnost ve prospěch druhých, kterou v systému zdravotních služeb poskytují občané bez nároku na finanční odměnu. Dobrovolnická činnost ve zdravotnictví nenahrazuje odbornou činnost	387
10	domácí péče	Domácí péče je zdravotní péče poskytovaná ve vlastním sociálním prostředí pacienta (podle zákona o zdravotních službách). Vlastním sociálním prostředím pacienta se rozumí domácí prostředí pacienta nebo prostředí nahrazující domácí prostředí pacienta (například zařízení sociálních služeb). Domácí péčí je ošetrovatelská péče, léčebně rehabilitační péče nebo paliativní péče. Ve vlastním sociálním prostředí	639
11	doprovod hospitalizovaného dítěte	Doprovod hospitalizovaného dítěte je blízká osoba doprovázející dítě během hospitalizace, nejčastěji jeho zákonný zástupce (obvykle tedy rodič dítěte), případně osoba zákonným zástupcem pověřená (např. prarodič, zletilý sourozenec hospitalizovaného dítěte, nebo jiná blízká	518
12	duchovní péče	Duchovní péče je nezdravotní péče poskytovaná pacientům, zdravotnickým pracovníkům a návštěvníkům při řešení jejich osobních,	195
13	edukace občanů a pacientů	Pod pojmem edukace se rozumí výchova pacienta k samostatnějšímu přístupu k onemocnění, kdy přebírá větší část odpovědnosti za zdraví. Edukace zahrnuje informace, které má pacient znát během poskytování zdravotních služeb i po propuštění do vlastního sociálního prostředí	338
14	externí hodnocení kvality a bezpečí zdravotních služeb	Externí hodnocení kvality a bezpečí zdravotních služeb je proces, jehož účelem je posoudit podle stanovených hodnotících standardů úroveň kvality a bezpečí poskytování zdravotních služeb, a to nezávislým subjektem (fyzickou nebo právnickou osobou), odlišným od poskytovatele	399

15	herní specialista	Herní specialista v českých nemocnicích zatím není zcela běžný a jeho postavení dosud není legislativně ukotveno, v řadě zemí je však plnoprávným členem ošetřujícího týmu a společně se zdravotnickými pracovníky a dalšími pomáhajícími profesionály, kteří s dítětem přicházejí v nemocnici do kontaktu, hledá účinné cesty, jak eliminovat možný negativní dopad hospitalizace na dítě a jeho blízké. Jeho hlavním pracovním nástrojem je široce pojatá hra, již využívá nejen pro naplňování volného času hospitalizovaných dětí, ale také k detekci	967
16	indikátor zdravotní péče	Indikátor zdravotní péče je ukazatel kvality a bezpečí poskytovaných zdravotních služeb.	88
17	nozokomiální infekce	Nozokomiální infekce neboli infekce spojené se zdravotní péčí jsou infekce vzniklé v souvislosti s pobytem ve zdravotnickém zařízení nebo s vystavením zdravotnickým procedurám či léčbě.	206
18	informovanost pacientů	Informovanost pacientů naplňuje právo pacienta, aby byl poskytovatelem zdravotních služeb informován o svém zdravotním stavu a o navrženém léčebném postupu (§ 31 zákona o zdravotních službách). Zejména se jedná o informace potřebné k tomu, aby se pacient mohl před zahájením diagnostického či léčebného postupu rozhodnout o tom, zda s jeho provedením souhlasí.	398
19	interní audit	Interní audit je vnitřní kontrolní proces, kdy poskytovatel zdravotních služeb objektivně hodnotí kvalitu a bezpečí jím poskytovaných zdravotních služeb. Ve smyslu ustanovení § 47 odst. 3 písm. b) zákona o zdravotních službách je poskytovatel zdravotních služeb rovněž	557
20	kontinuální zvyšování kvality	Pod pojmem kontinuální zvyšování kvality se rozumí přístup managementu poskytovatele zdravotních služeb zahrnující průběžnou snahu o zlepšování procesů v oblasti poskytování zdravotních služeb ve shodě s potřebami pacientů.	249
21	krizová intervenční služba	Jako krizová intervenční služba se označuje terapeutické vedení klienta v krizi pomocí krátké psychoterapie přímým kontaktem se zdravotnickým pracovníkem, který má zkušenosti s krizovou intervencí. Zahrnuje základní opatření poskytnutá osobám blízkým pacienta/pozůstalým, kteří vykazují symptomy akutní stresové reakce. Podpora je zaměřená na zmírnění akutních obtíží osob v náročných	580
22	kvalita zdravotních služeb	Pod pojmem kvalita zdravotních služeb se rozumí úroveň poskytování zdravotních služeb, s ohledem na jejich dostupnost, rozsah a	272
23	lůžková péče	Zákon o zdravotních službách definuje lůžkovou péči jako zdravotní péči, kterou nelze poskytnout ambulantně a pro její poskytnutí je nezbytná hospitalizace pacienta. Lůžková péče musí být poskytována v rámci nepřetržitého provozu. Pokud to vyžaduje charakter onemocnění, doporučí lékař primární péče, lékař urgentního příjmu nebo ambulantní specialista pacientovi léčbu v zařízení poskytovatele lůžkové péče nebo mu přijetí sám dohodne. Ve zdravotnických zařízeních je lůžková péče poskytována jako: akutní standardní lůžková péče, akutní intenzivní lůžková péče, následná lůžková péče,	671
24	následná lůžková péče	Následná lůžková péče je zdravotní péče, která je poskytována pacientům, u nichž byla stanovena základní diagnóza, došlo ke stabilizaci jejich zdravotního stavu či zvládnutí náhlé nemoci nebo náhlého zhoršení chronické nemoci, a jejichž zdravotní stav vyžaduje dokončení diagnostického programu, doléčení nebo poskytnutí zejména léčebné rehabilitační péče.	382
25	nemocnice	Nemocnice je zdravotnické zařízení, v němž je poskytována lůžková zdravotní péče.	81
26	nežádoucí událost	Nežádoucí události jsou události nebo okolnosti, které mohly vyústit nebo vyústily v tělesné poškození pacienta, jemuž bylo možné se vyhnout. Dále jsou za nežádoucí události považovány případy, kdy poškození pacienta je pouze psychické či socioekonomické, a také případy, kdy poškozeným je poskytovatel zdravotních služeb nebo jeho pracovník. Za nežádoucí události jsou dále také považována neočekávaná zhoršení klinického stavu pacienta, pokud mají za následek trvalé poškození nebo úmrtí pacienta. Nežádoucími událostmi jsou	709
27	opatrovnictví člověka	Opatrovnictví člověka je situace, kdy zletilá osoba potřebuje pomoc jiné osoby k ochraně svých práv a k realizaci plnění svých povinností. Jde tak o osobu, která není schopna zcela samostatně právně jednat. Důvodem této situace bývá u konkrétní osoby duševní porucha způsobená např. duševním onemocněním, věkem, zdravotním stavem apod. Tato situace je upravena zákony (zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník,	550
28	opatrovník	Opatrovník je soudem ustanovený zástupce (zejména) fyzické osoby omezené ve svéprávnosti. Jeho úkolem je udržívat s opatrovaným spojení, zajímat se o něj, dbát o jeho zdravotní stav, starat se o naplnění jeho práv a chránit jeho zájmy. Opatrovník zastupuje opatrovaného v tom právním jednání, které podle rozhodnutí soudu není schopen činit. Rozsah práv a povinností opatrovníka stanoví soud. I lidé omezení	575
29	osoba blízká	Osoba blízká je příbuzný v řadě přímé, sourozenec a manžel nebo partner podle jiného zákona upravujícího registrované partnerství; jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném (tj. např. rodič a nevlastní dítě, dítě a pěstoun, poručník, osoba, které bylo dítě svěřeno do péče opatrovníka a opatrovanec, druhové bez ohledu na pohlaví atd.) se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, pokud by újmu, kterou utrpěla	813
30	osoba oprávněná k provádění hodnocení kvality a bezpečí zdravotních služeb	Osoba oprávněná k provádění hodnocení kvality a bezpečí zdravotních služeb sestavuje hodnotitelský tým, který provádí externí hodnocení kvality a bezpečí zdravotních služeb. Oprávnění k hodnocení uděluje na základě splnění všech zákonných požadavků Ministerstvo zdravotnictví. Toto externí hodnocení je dobrovolné a vede k získání certifikátu.	343

31	osoby se zdravotním postižením	Osoby se zdravotním postižením jsou osoby mající dlouhodobé fyzické, duševní, mentální nebo smyslové postižení, které při setkání s různými překážkami může bránit jejich plnému a účinnému zapojení do společnosti na rovnoprávném základě s ostatními.	248
32	paliativní péče	Paliativní péče péče je „komplexní, aktivní a na kvalitu života orientovaná péče poskytovaná pacientovi, který trpí nevyléčitelnou chorobou v pokročilém nebo terminálním stadiu. Cílem paliativní péče je zmírnit bolest a další tělesná a duševní strádání, zachovat pacientovu	369
33	pečovatelská služba	Pečovatelská služba je terénní nebo ambulantní sociální služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, a rodinám s dětmi, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Služba poskytuje ve vymezeném čase v domácnostech osob a v zařízeních sociálních služeb tyto základní činnosti: pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o	795
34	poskytovatel zdravotních služeb	Poskytovatel zdravotních služeb je fyzická nebo právnická osoba, která má oprávnění k poskytování zdravotních služeb podle zákona o zdravotních službách.	153
35	prevence	Pod pojmem prevence se rozumí opatření, která mají předcházet nějakému nežádoucímu jevu, například nemoci. Odvozené přídatné jméno je preventivní. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz prevence, preventivní apod.	235
36	primární péče	Primární péče je koordinovaná komplexní zdravotní péče, poskytovaná zejména zdravotnickými pracovníky na úrovni prvního kontaktu občana se zdravotním systémem i na základě dlouhodobě kontinuálního přístupu k jednotlivci, je souborem činností souvisejících s podporou zdraví, prevencí, vyšetřováním, léčením, rehabilitací a ošetřováním, tyto činnosti jsou poskytovány co nejbližší sociálnímu prostředí pacienta a respektují jeho bio-psycho-sociální potřeby. Primární péče zahrnuje praktické lékaře pro dospělé, praktické lékaře pro	653
37	prognóza	Prognóza je předpověď či odhad zdravotního stavu pacienta dle dostupných informací.	83
38	screening	Screening znamená plošné vyšetřování populace za účelem detekce léčitelného onemocnění v jeho časných stádiích, kdy člověk ještě nemá potíže a příznaky. Cílem screeningu je snížit morbiditu (nemocnost) i mortalitu (úmrtnost) na sledované onemocnění.	318
39	sestra	Pod pojmem sestra se rozumí všeobecná sestra nebo dětská sestra podle zákona č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně	532
40	sociální služba	Sociální služba je činnost nebo soubor činností (podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů) zajišťujících pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení. Každá osoba má nárok na bezplatné poskytnutí základního sociálního poradenství o možnostech řešení nepříznivé sociální situace nebo jejího předcházení.	735
41	sociální služby ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče	Sociální služby ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče jsou sociální služby (podle § 52 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů) poskytované osobám, které již nevyžadují lůžkovou péči, ale vzhledem ke svému zdravotnímu stavu nejsou schopny se obejít bez pomoci jiné fyzické osoby, a nemohou být proto propuštěny ze zdravotnického zařízení lůžkové péče do doby, než jim je zabezpečena pomoc osobou blízkou nebo jinou fyzickou osobou nebo zajištěno poskytování terénních nebo ambulantních sociálních	1006
42	standard	Standard je doporučený postup, který vyjadřuje požadovanou úroveň péče.	71
43	Úmluva o lidských právech a biomedicíně	Úmluva o lidských právech a biomedicíně je mezinárodní úmluva Rady Evropy o ochraně lidských práv a důstojnosti člověka s ohledem na aplikaci biologie a medicíny.	162
44	zákonný zástupce	Zákonný zástupce je osoba oprávněná právně jednat jménem a na účet jiné osoby, přičemž toto její oprávnění na rozdíl od jiných druhů zastoupení vzniká přímo ze zákona. Zákonné zastoupení se vztahuje na případy, kdy fyzické osoby nejsou plně svéprávné z důvodů	474
45	podpora zdraví	Podpora zdraví je proces umožňující lidem zvýšit kontrolu nad svým zdravím a zlepšovat jej (podle definice Světové zdravotnické organizace	166
46	zdravotní gramotnost	Zdravotní gramotnost je součástí obecné vzdělanosti a označuje znalosti lidí, jejich motivace a kompetence získat, porozumět, vyhodnotit a aplikovat zdravotně relevantní informace tak, aby byli v každodenním životě schopni posoudit a rozhodovat se, pokud jde o zdravotní péči,	378
47	zdravotní péče	Zdravotní péče je soubor činností a opatření prováděných u fyzických osob za účelem předcházení, odhalení a odstranění nemoci, vady nebo zdravotního stavu, udržení, obnovení nebo zlepšení zdravotního a funkčního stavu, udržení a prodloužení života a zmírnění utrpení, pomoci při reprodukci a porodu, posuzování zdravotního stavu, odborné lékařské vyšetření podle zákona č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před	613
48	zdravotní služby	Pojmem zdravotní služby se rozumí poskytování zdravotní péče zdravotnickými pracovníky a činnosti jiných odborných pracovníků vykonávané v přímé souvislosti s poskytováním zdravotní péče, konzultační služby, jejichž účelem je posouzení léčebného postupu, nakládání s tělem zemřelého, zdravotnická záchranná služba, zdravotnická dopravní služba, přeprava pacientů neodkladné péče, zdravotní služby v rozsahu činnosti odběrových nebo tkáňových zařízení a zařízení transfúzní služby nebo krevní banky, specifické zdravotní služby	830
49	zdravotnické zařízení	Pojmem zdravotnické zařízení se rozumí prostory určené k poskytování zdravotních služeb (např. ambulance soukromého lékaře,	149

50	malnutrice	Malnutrice neboli podvýživa je stav, který se rozvíjí při nedostatku některých životně důležitých živin ve stravě. Tento nedostatek neuspokojuje potřeby organismu, což má vliv na růst, celkové zdraví, náladu, chování a další tělesné funkce. Malnutrice zahrnuje také stavy, kdy strava neobsahuje správnou rovnováhu živin. To může znamenat stravu s vysokým obsahem kalorií, ale nedostatkem vitaminů a minerálních látek. Lidé stravující se tímto způsobem mohou mít nadváhu jsou dokonce obézní, přesto však z lékařského hlediska trpí malnutricí. Malnutrice tedy neznamená vždy podváhu nebo vyhublost. Malnutrice postihuje všechny věkové skupiny, ale častěji se vyskytuje v rozvojových zemích a u dětí, starších osob a těhotných žen. Více ohroženi jsou starší lidé (nad 65 let), zejména pokud žijí v pečovatelských zařízeních, lidé s dlouhodobými chronickými onemocněními (např.	1203
51	bolest v krku	Bolest v krku je častým příznakem zánětlivých onemocnění horních dýchacích cest. Ve většině případů se jedná o virový původ onemocnění, jehož léčba nevyžaduje antibiotika. Běžným doporučením jsou klid na lůžku, tekutiny a volně prodejné léky snižující horečku a bolesti. Někdy je potřeba odlišit virózu od streptokokového zánětu krčních mandlí, tzv. angíny. Angína má stejně rychlý nástup horečky, silné bolesti v krku a v oblasti krčních uzlin, obvykle ale chybí rýma. Lékař obvykle rozpozná anginu od virózy pomocí klinických známek. Suverénním rozlišovacím testem je tzv. CRP test. Je to test stanovení míry zánětu. Při jeho vysoké hodnotě je bakteriální původ pravděpodobný a lékař	811
53	horečka	Horečka je součástí obranných (imunitních) mechanismů lidského organismu. Je obvyklá při zánětlivých onemocněních, a to nejčastěji horních cest dýchacích, případně cest močových. O horečce hovoříme při tělesné teplotě nad 38 °C. K potlačení horečky jsou k dispozici volně prodejné léky, např. paracetamol nebo ibuprofen. Zároveň je vhodný klid na lůžku a dostatečný příjem tekutin. Horečka obvykle ustoupí spontánně po několika dnech. Horečka, která neustupuje po několika dnech a nereaguje na léky, nebo je provázena dalšími příznaky, např. jako je vyrážka nebo celkové	784
54	zácpa	Zácpa je velmi subjektivní příznak. Někdo za zácpu považuje příliš tuhou stolicí, jiný malou frekvenci vyprazdňování stolice, někdo má pocit neúplného vyprázdnění nebo plnosti v břiše. K dispozici jsou tzv. laxativa, tj. léky na podporu vyprázdnění stolice. Lékárníci nabízejí také řadu přírodních produktů. Některým pacientům pomůže zařazení rozpustné vlákniny do stravy. Pokud jsou obtíže takového rázu, že se pacient rozhodne problém konzultovat, lékaře zajímá délka trvání zácpy, okolnosti vzniku, přítomnost krve a jiných příměsí ve stolici, bolest spojená s vyprazdňováním a váhový úbytek. Důležité jsou informace o chorobách, které mohou se	971
55	únava	Každý je občas unaven. Mnoho pacientů, které dlouhodobě sužuje únava, vyhledává lékaře pro obavu z vážného onemocnění. Pokud se příčina únavy nezjistí, hovoříme o tzv. chronickém únávosyndromu. Projevy únavy bychom měli nejdříve vyhodnotit sami, hledat pro ně vysvětlení a následně přizpůsobit svůj denní režim. Pokud navštívíte lékaře, bude ho zajímat, jak dlouho únava trvá, zda je trvalá nebo občasná, ve kterou denní dobu se objevuje, co rozvoji únavy předcházelo (horečnatý stav, tragédie v rodině apod.). Lékař projde historii Vašich chorob, zhodnotí event. užívané léky a provede základní vyšetření. Tělesná příčina se obvykle zjistí u méně než 10 % případů. Může se jednat o chudokrevnost, infekce, poruchu funkce štítné žlázy,	1124
56	závrať	Závrať je častým příznakem, kterého přibývá s věkem a za kterým je poměrně široká škála možných příčin. Závrať je vyvolaná podrážděním jednoho nebo více orgánů udržujících rovnováhu v těle. Projevu se pocitem motání hlavy nebo otáčením okolí kolem pacienta, pocitem nerovnováhy a nestability, tahem k jedné straně a může být provázena dalšími příznaky jako je pocit na omdlení, nevolnost, zvracení, bledost, pocení. Původ závratě, zejména akutně vzniklé, by měl být vyšetřován lékařem.	949
57	bolest hlavy	Bolesti hlavy jsou velmi běžným příznakem v populaci; během jednoho roku pocítí bolest hlavy asi 90 % lidí. Většina příčin bolestí hlavy je banálního původu a bolesti spontánně odezní. Pokud se pacienti svěří lékařovi s bolestí hlavy, lékaře zajímá dynamika nástupu, doba trvání, intenzita, frekvence, charakter a lokalizace, vyvolávací moment, úlevový manévr, potíže ve dne a v noci. Důležité jsou průvodní příznaky jako horečka nebo zvracení. Akutně vzniklá, nesnesitelná bolest hlavy je důvodem pro ošetření rychlou záchrannou pomocí a následné podrobné vyšetření.	826
58	průjem	Průjem obecně znamená řídkší a častější stolici. Je však nutné rozlišovat mezi akutním a chronickým průjmem. Akutní průjem charakterizuje výskyt tří a více řídkých, neformovaných nebo vodnatých stolic v předcházejících 24 hodinách. Takový průjem je obvykle samolimitující, tedy odezní sám nebo s pomocí dietního režimu, event. s použitím volně prodejných léků. Průjem provázený horečkou, příměsí krve ve stolici, hlenu ve stolici nebo jinými příznaky vyžaduje vyšetření lékařem. Vyšetření je povinná se podrobit osoba s	633

59	porucha trávení	Porucha trávení neboli dyspepsie je souhrnné označení souboru trávicích obtíží, které mohou být projevem chorob trávicího systému nebo onemocnění jiných orgánů, ale nejčastěji jsou tzv. funkčního rázu – jejich tělesná příčina není ani zevrubným vyšetřením odhalena. Vyskytnou se v průběhu života u poloviny populace. Zhruba jen čtvrtina lidí s těmito obtížemi vyhledá lékaře. Potíže mohou být vázány na horní nebo dolní část trávicího traktu nebo se mohou kombinovat. Pacienti obvykle popisují břišní nepohodu, pocit předčasné sytosti, plnost po jídle, nevolnost, nechutenství, říhání, nadýmání, méně často zvracení, nutkavé vyprazdňování stolice, průjmy, zácpy nebo jejich střídání. V mnoha případech lékař doporučí vhodnou léčbu bez nutnosti vyšetření. V případech tzv. horní dyspepsie je nejčastěji doporučován lék na snížení kyselosti žaludku. Odeslání do specializované péče vyžaduje zhruba 10 % pacientů. Při výskytu tzv. alarmujících příznaků je ovšem	1389
60	dyspepsie	Dyspepsie je odborný název pro poruchu trávení. Viz také dys-.	65
61	bolest zad	Bolest v dolní části zad je velmi častou příčinou návštěvy ordinace praktického lékaře; může se jednat o vyhrzlé meziobratlové disky, záněty obratlů, degenerativní změny kloubů, osteoporózu, nádorový proces nebo přenesené bolesti ze stěny břišní a orgánů dutiny břišní (zánět ledvin, menstruační potíže). Náhlý vznik silné bolesti poukazuje na úraz (vyřeznutí disku, zlomenina), pozvolnější nástup (hodiny) svědčí spíše pro mechanickou příčinu (statické a dynamické přetížení svalů a vazů, poruchy dynamických stereotypů při sezení, chůzi). Postupný rozvoj, nepřítomnost zjevné příčiny a sklon k chronicitě je podezřelý ze závažného poškození kostního systému, např. osteoporózou nebo nádorem. Vyzařování bolesti do dolních končetin nebo jejich zhoršení při kašli je typické pro kořenové dráždění nervových svazků. Mechanická bolest	1226
62	nutkavé bolestivé močení	Nutkavé bolestivé močení neboli dysurie je příznak, který signalizuje onemocnění dolních močových cest. Nejčastější příčinou dysurie je infekce močových cest, a to daleko častěji u žen. Pokud je vyšetřením moči prokázána infekce močových cest, jsou indikována antibiotika. Dysurie provázená horečkami a bolestí zad musí	687
63	dysurie	Dysurie je odborný název pro nutkavé bolestivé močení. Viz také dys-.	72
64	otok	Otok neboli edém je příznak, který je charakterizován nadměrným nahromaděním tekutiny v podkoží, nejčastěji v oblasti končetin (od paží až po konečky prstů, od stehů až po články prstů na nohou), dále u vnitřních orgánů nebo v tělních dutinách (perikard, břicho). V podkoží je dobře rozpoznatelný v oblasti víček, na tváři, hřbetu ruky a nohy, v oblasti šourku. Mezi příznaky otoku se řadí pocit napjaté kůže, pocit těžkých rukou nebo nohou, klouby postižené končetiny mohou být hůře pohyblivé. Mohou být přítomny i další příznaky, které závisí na příčině otoku. Otok očních víček se vyskytuje běžně, např. při únavě a nevyspání. Otok bérců může být výsledkem dlouhého stání, při horkém počasí nebo na sklonku dne. V tom případě není potřeba ho léčit. Příčinou otoku může být chronická žilní nedostatečnost, srdeční selhání, onemocnění ledvin, onemocnění jater, hluboká žilní trombóza, infekce apod. Otoky se mohou objevovat rovněž po dlouhém sezení nebo stání, dále během menstruace nebo těhotenství.	1729
65	dušnost	Dušnost neboli dyspnoe je závažný příznak, kterému je třeba vždy věnovat neodkladnou pozornost. Dušnost znamená pocit obtížného nebo namáhavého dýchání nebo pocit nedostatku vzduchu. Může být provázena zrychleným dýcháním, pískoty a vrzoty, sípáním nebo potřebou při dýchání stát. Akutně vzniklá dušnost je naléhavým příznakem, který musí být řešen přivoláním rychlé záchranné pomoci. Může se jednat o zhoršení astmatu či chronické obstrukční plicní nemoci, ale také o plicní embolii, pneumonii nebo je příčina kardiální. Příčinou může být i cizí těleso v	969
66	bolest na hrudi	Bolest na hrudi je příznak vyžadující pozornost. Bolest na hrudi může provázet zánět dýchacích cest, může být svalového původu, může být přenesena z páteře, může být zaměněna s pálením žáhy nebo mít kožní původ. Obavu vyvolává zejména bolest srdečního původu při akutním infarktu myokardu. Obvykle se objeví při nebo po zátěži (může se objevit i v klidu), je ostrá, pálivá nebo svíravá a má tendenci se šířit do levého ramene, paže nebo do zubů, zad, event. do břicha. Může být provázena pocením, úzkostí a pocitem dechové nedostatečnosti	713
67	podrážděné oko	Zarudlé, slzící, bolestivé nebo jinak podrážděné oko je častým problémem. Nejčastější příčinou jsou běžné záněty spojivek, alergické záněty, cizí těleso v oku. Dramaticky vypadá krvácení do spojivky, obvykle se ale spontánně během několika dnů vstřebá. Při zánětech postačí volně prodejné protizánětlivé kapky, aplikované několikrát denně na spojivku. Zarudlé oko může být příznakem i daleko závažnějších očních onemocnění. Pokud domácí léčba nezajistí zlepšení během dvou až tří dnů, je vhodná návštěva lékaře. Za alarmující příznaky je třeba považovat: zhoršené vidění (neostré, nejasné, zamížené vidění),	727

68	zarudlé oko	Viz podrážděné oko.	19
69	slzíci oko	Viz podrážděné oko.	19
70	bolest oka	Viz podrážděné oko.	19
71	bolest ucha	Bolest ucha může mít různé příčiny, ale tou nejznámější zánět středního ucha. Je to první, na co pomyslíme při bolesti ucha u dítěte. U dospělého pacienta je příčinou spíše zánět ušního zvukovodu. Kromě bolesti může být přítomen výtok z ucha nebo porucha sluchu. Do oblasti ucha se mohou přenášet bolesti zubů a lymfatických uzlin, bolesti hlavových nervů či krční páteře. Praktický lékař obvykle problém	474
73	bolest břicha	Bolest břicha může signalizovat závažné onemocnění vyžadující neodkladné řešení. Tzv. náhlá příhoda břišní (NPB) je termín pro břišní příznaky, které nutí k rychlému objasnění a léčbě, ať už chirurgické nebo interní. Základní otázky, které bude vyšetřující lékař pokládat, jsou: Jedná se o náhle vzniklou bolest břicha? Kdy a kde se bolest objevila, jakou měla charakteristiku, intenzitu a trvání, zda se někam šířila, co bolesti ulevilo event. ji zhoršilo. Jaké jsou další průvodní příznaky (teplota, zvracení, pasáž střevní, pasáž moči, krev ve stolici, krev v moči, jiné gynekologické příznaky,….)	825
74	náhlá příhoda břišní	Náhlé příhody břišní (NPB) jsou akutní stavy ohrožující život pacienta. Projevují se náhlou nebo pozvolna vzniklou bolestí břicha, doprovázenou nauzeou, někdy i zvracením, přítomností krve ve stolici nebo krve ve zvracích, případně poruchou vyprazdňování (zácpa, průjem). Postižený může mít zvýšenou teplotu a zrychlený puls. Tyto příznaky jsou označovány jako alarmující a lékaře vedou k rychlému řešení a odeslání do specializované péče. Včasné rozpoznání náhlých příhod břišních významně ovlivňuje další osud nemocného. Příčiny	692
75	nevysvětlený úbytek tělesné hmotnosti	Pojmem nevysvětlený úbytek tělesné hmotnosti neboli nevysvětlené hubnutí se rozumí nechtěný váhový úbytek o více než 5 % tělesné hmotnosti, bez dietního omezení a změny pohybového režimu, což je podezřelým příznakem. Nutí lékaře k zamyšlení a pátrání po příčině.	438
77	krev v moči	Krev v moči je vždy alarmujícím příznakem. Barvu moči dokáže změnit i kapka krve. Nutkavé močení a pálení při močení se zbarvenou močí od krve je obvykle známkou infekce močových cest a vyřeší se léčbou ordinovanou praktickým lékařem. Jinak bezpříznakové tmavé zbarvení moči může být známkou krvácení z ledvin; v takovém případě je zapotřebí co nejdříve provést specializované vyšetření.	405
78	krev ve zvracích	Krev ve zvracích je vždy alarmujícím příznakem. Krev se do zvratků může dostat při úporném zvracení. Černá krev ve zvracích značí natrávenou krev při větším krvácení do žaludku, např. jako následek polékového poškození žaludeční sliznice. Je indikováno endoskopické vyšetření s naléhavostí, o jaké rozhodne lékař.	333
79	krev ve stolici	Krev ve stolici je vždy alarmujícím příznakem. Jasné červená krev na papíře po stolici je obvykle známkou drobných trhlin na sliznici svěrače nebo hemoroidů. Obojí lze vyřešit bez chirurgického zásahu. Opakované krvácení z hemoroidů a časté potíže jsou důvodem k radikálnímu řešení operací nebo jiným zákrokem. Černá stolice znamená krvácení z vyšších etází trávicího traktu (zejm. z žaludku či z jícnu) a je důvodem	484
80	žloutenka	Žloutenka znamená žlutavé zbarvení kůže a sliznic způsobené nadměrným množstvím žlučového barviva. Tato situace vzniká při enormním rozpadu červených krvinek, při poruše funkce jater nebo poruše odtoku žluči z jater. Nejsnadněji žloutenku odhalíme v očích, kde žlutne bělíma. Je třeba neprodleně navštívit praktického lékaře, který rozliší, zda se jedná o infekční příčinu – virový zánět jater (hepatitidu), interní	549
81	zvracení	Zvracení je běžným příznakem u dětí. U dospělých je příznakem při trávicích obtížích, nejčastěji při žaludečních poruchách. Ty mohou vzniknout v souvislosti s příjmem potravy, alkoholu nebo léků. Může být projevem celkových onemocnění, v jejich rozvinutém stadiu. Pokud	531
82	antitrombotická léčba	Antitrombotická léčba neboli protisrážlivá léčba je léčba vedoucí ke zpomalení aktivace mechanismů srážení krve, s cílem zamezit vzniku trombu nebo jeho dalšího zvětšování. Léčbu, která pak vede k rozpuštění již vzniklého trombu, nazýváme trombolytická léčba. Antitrombotická léčba se používá především k prevenci plicní embolie a cévní mozkové příhody a zahrnuje léčbu nízkomolekulárním heparinem v injekcích, warfarinem nebo tzv. novými orálními antikoagulancii. U pacientů užívajících warfarin musí být pravidelně prováděny	820
83	protisrážlivá léčba	Protisrážlivá léčba je jiný název pro antitrombotickou léčbu.	61
84	trombolytická léčba	Trombolytická léčba je léčba, jejímž cílem je rozpuštění již vzniklého trombu. Viz také fibrinolýza, trombolýza a antitrombotická léčba.	139
85	antiagregační léčba	Antiagregační léčba neboli protidestičková léčba mění srážlivost krve ovlivňováním funkce trombocytů (pozor, nejedná se o antikoagulační léčbu!).	180
86	protidestičková léčba	Protidestičková léčba je jiný název pro antiagregační léčbu.	60
87	alarmující příznaky	Alarmující příznaky jsou příznaky, která obvykle přivedou pacienta rychle k lékaři a lékaře vedou k rychlému zahájení podrobného vyšetřování. Příklady jsou nevysvětlený úbytek tělesné hmotnosti, neustupující bolesti břicha, opakované zvracení, žloutenka, krev ve stolici	458

88	refluxní choroba jícnu	Refluxní choroba jícnu je onemocnění způsobené gastroezofageálním refluxem. Refluxní choroba jícnu se může projevovat bolestmi na	194
89	gastroskopie	Gastroskopie, nebo přesněji ezofagogastroduodenoskopie, je vyšetření jícnu, žaludku a dvanáctníku endoskopem, tj. ohebnou trubicí vybavenou optikou, která se zavádí po místním znecitlivění ústy, event. nosním průduchem. Vyšetřujícím umožňuje přehlédnutí sliznic zmíněných orgánů a odebrání vzorků k vyšetření tkáně, případně infekce <i>Helicobacter pylori</i> . Gastroskopie se provádí nalačno, jinak nevyžaduje žádnou přípravu.	500
90	kolonoskopie	Kolonoskopie je endoskopické vyšetření tlustého střeva a konečníku. Přístroj používaný při kolonoskopii se označuje jako kolonoskop a je to ohebná trubice vybavená optikou, která se zavádí konečníkem v různé míře znecitlivění a uklidnění pacienta. Vyšetřujícím umožňuje prohlédnutí konečníku a celého tlustého střeva, s možností odebrat vzorky a snést výčnělky sliznice, tzv. střešní polypy, z nichž některé mohou být do budoucna rizikové z hlediska tvorby nádoru. Kolonoskopie se provádí z důvodů vyšetřování nebo preventivně v rámci screeningu rakoviny tlustého střeva a konečníku.	691
91	<i>Helicobacter pylori</i>	<i>Helicobacter pylori</i> je bakterie, která je schopna přežít v kyselém prostředí žaludku. U většiny infikovaných nevyvolává obtíže, ale dává se do souvislosti s vředovou chorobou a výskytem rakoviny žaludku. Výskyt těchto onemocnění v Evropě i u nás významně poklesl spolu se snížením výskytu infekce. Dnes je v České republice výskyt infekce v populaci nižší než 20 %. U pacientů s obtížemi nebo v riziku žaludečních	643
92	dráždivý tračník	Dráždivý tračník neboli syndrom dráždivého tračníku je poměrně častou chronickou funkční poruchou trávicího traktu. Obvykle začíná v mladém a časném středním věku, častěji u žen. Projevuje se celou škálou různě vyjádřených příznaků: bolestmi nebo pocitem nepohody v břiše, nadýmáním, škroutáním a změnami ve smyslu poruch frekvence a konzistence stolice. Obtíže mohou záviset na druhu a množství stravy. Charakteristické je, že ani podrobné vyšetření nepřinese závažné zjištění tělesné poruchy. Někdy potíže pacienta lékaře navedou k rychlé diagnóze dráždivého tračníku, jindy musí lékař provést nebo indikovat řadu vyšetření, včetně ultrazvukového vyšetření a kolonoskopie, než se k diagnóze dráždivého tračníku přikloní.	1330
93	syndrom dráždivého tračníku	Syndrom dráždivého tračníku je jiný název pro dráždivý tračník.	63
94	ischemická choroba dolních končetin	Ischemická choroba dolních končetin (ICHDK) je onemocnění tepen dolních končetin, je to jeden z projevů aterosklerózy. Porucha prokrvení (ischemie) končetiny může být akutním stavem (akutní tepenná ischemie končetiny), kdy uzávěr postihne i dosud zdravou tepnu. Jde o stav bezprostředně ohrožující končetinu, který musí být řešen se stejnou rychlostí jako jiné akutní ischemické příhody (infarkt myokardu nebo	690
95	ICHDK	ICHDK je zkratka pro ischemickou chorobu dolních končetin.	58
96	chronické žilní onemocnění	Chronické žilní onemocnění (CHŽO) je postižení žilního systému, které se projevuje příznaky, které ovlivňují kvalitu života a často vyžadují lékařské vyšetření. Nejčastější formou onemocnění žil dolních končetin jsou křečové žíly (varixy). Mohou být provázeny otoky a kožními změnami. Bolesti dolních končetin, pocit napětí a tíhy v končetině, poruchy chůze a noční křeče patří mezi typické obtíže, které se mohou	705
97	CHŽO	CHŽO je zkratka pro chronické žilní onemocnění.	47
98	křečové žíly	Křečové žíly, žilní městky neboli varixy jsou rozšířené žíly, které vznikají jako následek dlouhodobého přetěžování žíly nadměrným hydrostatickým tlakem krve. Na procesu se může podílet i oslabení žilní stěny, která ochabuje, žíla se rozšiřuje a dochází k poškození	469
99	žilní městky	Žilní městky je jiný název pro křečové žíly.	44
100	varixy	Varixy je jiný název pro křečové žíly.	38
101	duplexní sonografie	Duplexní sonografie je ultrazvukové vyšetření, kterým se vyšetřuje průchodnost žilního systému, zjištění přítomnosti zpětného toku krve v oblasti žilních chlopní (reflux). Duplexní sonografii provádí angiolog nebo flebolog. Vyšetření je indikováno při otocích dolních končetin a před zvažovanou operací křečových žil.	380
102	alergická reakce	Alergická reakce je nepřiměřená imunitní reakce na běžné látky, pro organismus obvykle zcela neškodné. Reakce je tak bouřlivá, že je subjektivně nepříjemně vnímaná a může vést i k poruchám funkce orgánů a poškození tkání. Podle rozsahu postižení rozlišujeme místní alergickou reakci a celkovou alergickou reakci. Podle mechanismu vzniku rozlišujeme čtyři typy alergických reakcí: alergická reakce časného typu, alergická reakce pozdního typu, alergická reakce cytotoxického typu,	540
103	alergen	Alergen je antigen, který vyvolává alergickou reakci. Imunitní systém zdravého jedince alergen toleruje.	105

104	atopie	Atopie je genetická predispozice jedince ke zvýšené tvorbě IgE protilátek a rozvoji přecitlivělosti časného typu (ekzémy). Odvozené přídatné jméno je atopický, člověk s atopií je označován jako atopik. Viz také atopický ekzém.	232
105	alergická rýma	Alergická rýma je zánět nosní sliznice, který je obecně způsoben nějakým alergenem (např. pyl, prach, spóry plísní, roztoči apod.). Alergická rýma se projevuje výtokem z nosu, svěděním nosu, kýcháním, svěděním, pálením či slzením očí a svěděním v krku.	282
106	astma	Astma patří ve vyspělém světě k nejčastějším chronickým onemocněním. Na rozdíl od některých jiných chronických onemocnění se navíc může objevit v jakémkoli věku: postiženy mohou být i děti a mladí lidé. Astma se vyznačuje trvalým zánětem dýchacích cest. Včasná diagnostika a cílená medikamentózní léčba pomáhá předcházet závažným komplikacím. Pokud příznaky jako kašel a zduření nebo dušnost	571
107	spirometrie	Spirometrie je jednou z metod, které se používají při funkčním vyšetření plic. Spirometrické vyšetření se provádí obvykle na pracovištích plicního lékařství. Jedná se o měření objemu vdechovaných a vydechovaných plynů, event. výdechové rychlosti. Tímto měřením lze posoudit funkci a výkonnost plic a rozlišit hlavní poruchy plicních funkcí a posoudit možnost jejich ovlivnění léčbou. Odvozené přídatné jméno je spirometrický.	469
108	jaterní testy	Termínem jaterní testy je označován soubor několika biochemických vyšetření z krve, který se vytvořil v průběhu mnoha let. Vyšetření jaterních testů poskytuje lékaři základní, ale velice cenné informace o patologických procesech probíhajících v játrech. Jaterní testy zahrnují vyšetření jaterních enzymů, žlučových barviv, krevní bílkoviny a srážlivosti krve. Vyšetření jaterních testů se provádí při podezření na jaterní onemocnění, při vyšetření pro jiná onemocnění, které mohou mít vztah k funkci	833
109	nedostatečná funkce slinivky břišní	Nedostatečná funkce slinivky břišní neboli pankreatická insuficience znamená nedostatečnou produkci enzymů slinivky břišní, což vede k poruchám trávení a vstřebávání lipidů, proteinů a sacharidů, vitaminů rozpustných v tucích (A, D, E a K) a také minerálních látek (např. vápník, železo a hořčík) a stopových prvků (např. zinek a selen). Obvyklou příčinou je chronický zánět slinivky břišní; ta je nejčastěji způsobena nadměrnou spotřebou alkoholu. Za rizikovou se považuje konzumace v příjmu vyšším než 75 g alkoholu denně po dobu 10 let u mužů a 40 g alkoholu denně u žen. Výrazným rizikovým faktorem je kouření.	920
110	komunitní péče	Komunitní péče znamená poskytování intervencí a podpory na úrovni městských čtvrtí, obcí a na venkově ve správné podobě tak, aby pacient dosáhl co největší úrovně nezávislosti (samostatnosti, soběstačnosti) a kontroly nad svým životem. Jde tedy o systém služeb, systém odborné podpory a pomoci v komunitě (ve společenství, v běžných životních podmínkách) a komunitou	523
111	všeobecné praktické lékařství	Všeobecné praktické lékařství je lékařský obor, který zajišťuje léčebně preventivní péči o dospělou populaci (viz praktický lékař pro dospělé), případně též o děti a dorost (viz praktický lékař pro děti a dorost). Všeobecné lékařství je otevřeno všem kategoriím problémů, které souvisejí se zdravím, se zřetelem na sociálně ekonomické faktory a prostředí, ve kterém člověk žije a pracuje. Je také nejbližší pacientům ve smyslu místní, časové, ekonomické i kulturní dostupnosti.	708
112	všeobecný praktický lékař	Všeobecný praktický lékař (VPL), praktický lékař neboli „praktik“ je lékař primární péče vzdělaný v oboru všeobecného praktického lékařství, který poskytuje základní léčebně preventivní péči. V systému českého zdravotnictví se praktičtí lékaři dělí do dvou hlavních skupin: praktičtí lékaři pro děti a dorost a praktičtí lékaři pro dospělé. Praktický lékař má specifické kompetence, které zahrnují zejména: vedení prvního kontaktu s pacientem, klinické rozhodování o diagnostickém a léčebném postupu, zprostředkování specializované péče, ochrana pacienta před zbytečným vyšetřováním a léčením a koordinace péče o chronické pacienty. Pacienta vnímá komplexně; jeho přístup zahrnuje biologické, psychologické, sociální i spirituální	1085
113	VPL	VPL je zkratka pro všeobecného praktického lékaře.	50
114	praktický lékař pro děti a dorost	Praktický lékař pro děti a dorost (PLDD) je lékař primární péče vzdělaný v oboru všeobecného praktického lékařství, který se specializuje na poskytování léčebně preventivní péče dětem a dorostencům. Děti registruje od narození do maximálně 19. roku věku. Po narození sleduje vývoj dítěte při pravidelných preventivních prohlídkách, provádí očkování, poskytuje poradenství rodičům, diagnostikuje a léčí akutní onemocnění a pravidelně sleduje děti trpící závažnými chorobami. Zajišťuje podle potřeby specializovanou péči. Spolupracuje se sociálními	640
115	PLDD	PLDD je zkratka pro praktického lékaře pro děti a dorost.	57
116	registrace (u lékaře)	Registrace je akt, při kterém se pacient dobrovolně přihlašuje (případně rodič přihlašuje dítě), do dlouhodobé péče lékaře/lékařky primární péče (praktický lékař pro dospělé, praktický lékař pro děti a dorost, praktický lékař gynekolog nebo praktický zubní lékař). Registrace se stvrzuje oboustranným písemným souhlasem, kterým se lékař/lékařka zavazuje, že bude o pacienta pečovat a u pacienta se předpokládá, že bude vstupovat do zdravotního systému prostřednictvím svého lékaře. Všeobecnému praktickému lékaři a praktickému lékaři pro děti a	863

117	odmítnutí přijetí pacienta do péče	Pacienti (rodiče pro svoje děti) mají právo na svobodnou volbu lékaře, tedy i registrujícího lékaře, bez ohledu na spádové území. Lékař může odmítnout přijetí pacienta do péče nebo péči o pacienta ukončit pouze v případech předvídaných zákonem. Lékař může odmítnout registrovat pacienta, pokud: by jeho přijetím bylo překročeno únosné pracovní zatížení (ordinace má např. příliš mnoho registrovaných pacientů), jeho přijetí brání provozní důvody, personální zabezpečení nebo věcné vybavení zdravotnického zařízení, vzdálenost místa pobytu pacienta by neumožňovala (v případě praktického lékaře pro dospělé nebo praktického lékaře pro děti a dorost)	785
118	ukončení péče o pacienta	Lékař může ukončit péči o pacienta v případě, že: pacienta předá s jeho souhlasem do péče jiného lékaře, pacient vysloví nesouhlas s poskytováním zdravotních služeb, pacient závažným způsobem omezuje práva ostatních pacientů, úmyslně a soustavně nedodržuje navržený léčebný postup (pokud s ním vyslovil souhlas) nebo se neřídí vnitřním řádem zařízení a jeho chování není způsobeno zdravotním stavem, přestal poskytovat součinnost nezbytnou pro další poskytování zdravotních služeb.	612
119	nepravidelná péče	V případě akutního onemocnění nebo změny zdravotního stavu, pokud není registrující lékař dostupný, má pacient právo na ošetření jiného dostupného lékaře příslušného oboru. Jeho péče bude lékařů uhrazena pojišťovnou v režimu tzv. nepravidelné péče. Registrující lékař	452
120	lékařská pohotovostní služba	Lékařská pohotovostní služba (LPS) zajišťuje první kontakt se zdravotními službami v době mimo běžné ordinací hodiny lékařů primární péče. Je obvykle zajištěna praktickými lékaři (PLD, PLDD) dané oblasti. Dnes je nejčastěji součástí krajských center zdravotnické záchranné služby (ZZS) nebo součástí nemocnic. Poskytuje základní vyšetření a ošetření, event. zprostředkuje specializovanou péči v nemocnici. Za	552
121	ordinace praktického lékaře	Ordinace praktického lékaře bývají samostatné nebo jsou součástí polikliniky. V ordinaci nejčastěji pracuje jeden praktický lékař a jedna sestra. V poslední době přibývají ordinace, kde působí více lékařů a více sester, kteří klientelu ordinace sdílejí. Ordinací doba by měla být dostupná na internetu, na webové stránce ordinace nebo přímo na místě. Ordinace má obvykle zavedená pravidla pro objednávání, příjem	727
122	objednání k praktickému lékaři	Ordinace praktických lékařů mají obvykle ordinací dobu rozdělenou na dobu pro ošetření akutních pacientů bez objednání a na dobu pro objednané pacienty. Toto rozdělení je třeba pro podporu hladkého chodu ordinace respektovat. Objednávání je možné přímo v ordinaci, pokud se jedná o následnou kontrolu, telefonicky nebo v některých ordinacích prostřednictvím internetu. Při objednávání je třeba informovat (nejčastěji sestru) o jaký druh návštěvy u lékaře se jedná; zda-li jde o konzultaci zdravotního problému, preventivní vyšetření,	879
123	služby poskytované v ordinaci všeobecného praktického lékaře	V ordinaci praktického lékaře pro dospělé jsou poskytovány zdravotní služby preventivní, diagnosticko-terapeutické, rehabilitační a posudkové. Nejčastějším důvodem návštěvy ordinace jsou běžná akutní onemocnění pohybového aparátu, dýchacích cest, močových cest, trávicího traktu, kůže a ošetření drobných úrazů. Jen zhruba 10–20 % pacientů s těmito problémy vyžaduje odeslání do specializované péče. V některých případech lékař posuzuje a vystavuje dočasnou pracovní neschopnost. Velkou část návštěv lékařů tvoří kontroly pacientů sledovaných pro chronická srdečně-cévní onemocnění a metabolismu (hypertenze, dyslipidemie, metabolický syndrom, diabetes mellitus). Významnou agendu v ordinaci tvoří preventivní prohlídky a prohlídky k posudkovým účelům (pracovnílékařská péče, vyšetření pro důchody	1409
124	odesílání pacientů ke specialistům	Kvalita praktického lékaře nevyplyvá jen z jeho teoretických znalostí a praktických dovedností, ale také ze způsobu, jakým je schopen svým pacientům zprostředkovat možnosti zdravotního systému. V případě, že praktický lékař není schopen problém pacienta vyřešit nebo další postup vyžaduje specializované vyšetření, odesílá pacienta do specializované péče, ať už ambulantní, nebo do nemocnice. Obvykle vybírá konkrétního specialistu nebo oddělení, na základě dostupnosti, odbornosti, kompetencí a předchozí zkušenosti. Pacient ovšem může i zde využít svobodné volby zdravotnického zařízení. Praktický lékař pacienta vybavuje doporučením, které obsahuje informaci o důvodu vyšetření a o tom, co je požadováno. Je povinností každého specialisty vystavit po vyšetření pro praktického lékaře zprávu, která je obvykle předávána	1195
125	mezioborová spolupráce	Mezioborová spolupráce je vzájemná spolupráce mezi odborníky různých specializací. České zdravotnictví disponuje dostatečným množstvím vysoce erudovaných odborníků různých oborů, vybavených potřebnou diagnostickou technikou a potřebnými terapeutickými nástroji. Problém je koordinace péče u pacientů, kteří nerespektují nebo nevyužívají koordinační roli svého praktického lékaře. Odborníky navštěvují spontánně, nekoordinovaně, aniž by si byli vědomi rizik, která s tím souvisejí. Riziko představují zejména zdvojení léků stejného účinku s rozdílným názvem, lékové interakce, zbytečná invazivní vyšetření, úzká zaměření vrcholných specialistů, chybný komplexní pohledu na pacienta.	1364

126	zdravotnická dokumentace vedená u praktického lékaře	Praktický lékař zakládá zdravotnickou dokumentaci pacienta při jeho registraci. Obsahuje základní data pacienta, včetně čísla pojištění, zdravotní pojišťovnu, adresu bydliště, telefonický kontakt případně e-mail. Lékaři je vhodné sdělit kontakty na osoby blízké a zároveň komu smí být poskytovány informace o zdravotním stavu. Dále dokumentace obsahuje anamnézu rodinnou, osobní a pracovní, údaje o kouření, očkování, event. o sociálních benefitech. Předchozí registrující lékař při předání pacienta nepředává celou dokumentaci (tu musí 10 let schraňovat), ale tzv. výpis ze zdravotní dokumentace. Při přijetí do péče lékař obvykle zaznamená zjištění ze vstupní prohlídky. Dále jsou v dokumentaci vedeny záznamy o jednotlivých konzultacích, provedených vyšetřeních, očkování, odesláních a nasazené léčbě. Do	1345
127	všeobecná sestra v ordinaci praktického lékaře	Všeobecná sestra podporuje praktického lékaře v klinických činnostech v ordinaci. Má na starosti organizaci čekárny a průchodnost ordinace, podílí se na administrativní agendě a vedení zdravotnické dokumentace. Je obvykle první, s kým pacient v ordinaci komunikuje. Rozsah klinických kompetencí zdravotní sestry v dané ordinaci určuje lékař. Zdravotní sestra je kompetentní k samostatnému provádění	713
128	poučení pacienta	Při registraci v ordinaci praktického lékaře (nebo i jiného lékaře primární péče) je pacient poučen o vnitřním řádu praxe a o pravidlech objednávání, akutního ošetření, komunikace s ordinací a podobně. Poučení může proběhnout i formou písemných materiálů nebo odkazem na webové stránky. Pacient by měl porozumět všem úkonům, které praktický lékař a ostatní zdravotníci v ordinaci s ním v rámci klinických činností provádějí a	756
129	povinná mlčenlivost zdravotnických pracovníků	Povinná mlčenlivost zdravotnických pracovníků se vztahuje na lékaře i všechny ostatní zdravotníky, studenty a mladé lékaře, kteří se účastní procesu péče a/nebo mají přístup do zdravotnické dokumentace. Ti všichni jsou vázáni povinnou mlčenlivostí o všech skutečnostech, které se (nejen) ze zdravotnické dokumentace dozvěděli. Lékař je oprávněn sdělovat informace o zdravotním stavu pacienta, pokud s tím pacient souhlasí. Souhlas se předpokládá např. při předávání informací lékaři, ke kterému je pacient odeslán, tedy pro zajištění návaznosti	795
130	oznamovací povinnost praktického lékaře	Oznamovací povinnost má lékař, zjistil-li při své činnosti trestný čin nebo mohl-li by oznámením přerušit trestný čin. Oznamovací povinnost je v případech souvislosti pitvy a trestného činu, zjištění vlivu návykových látek při vyžádaném vyšetření nebo např. souhlasí-li při vyšetřování	345
131	ochrana osobních dat v ordinaci praktického lékaře	Ordinace praktického lékaře shromažďuje citlivá data pacienta a je povinna je řádně chránit, a to především zabezpečením své elektronické papírové zdravotní dokumentace. Při zasílání zpráv musí volit bezpečné komunikační kanály; osobní předání, poštu, event. šifrovanou	483
132	poskytování péče cizincům	Poskytování péče cizincům je v ordinacích (nejen) praktických lékařů stále častější. Cizinci zaměstnaní v ČR jsou účastní veřejného zdravotního pojištění a mají stejná práva a povinnosti jako tuzemští klienti zdravotních pojišťoven, včetně možnosti registrace, prevence a dlouhodobé péče. Cizinci ze zemí EU s platným průkazem pojištění mají nárok na stejné bezplatné akutní ošetření, jako ve svých	732
133	klinická konzultace u praktického lékaře	Pacient konzultuje praktického lékaře obvykle z důvodu akutního problému, přetrvávajícího problému nebo z důvodu plánované kontroly. S akutním problémem obvykle zamíří do ordinace v ordinací době vyhrazené pro akutní případy bez objednání, případně se objedná na nejbližší volný termín. Na takovou konzultaci obvykle praktický lékař plánuje 10 minut. Pokud pacient sestře před ošetřením nebo při	804
134	primární prevence	Primární prevence je souhrn opatření na podporu zdraví a předcházení nemocí. Praktický lékař v primární prevenci poskytuje informace nutné k pochopení smyslu primární prevence, motivuje ke zdravému způsobu života, pomáhá překonávat překážky související se změnou životního stylu a podporuje vytváření plánů na zavedení změn. Intervence lékaře jsou zaměřeny na ovlivnění rizikových faktorů nádorových onemocnění a srdečně-cévních onemocnění, zejména kouření, škodlivého pití alkoholu, nedostatku pohybu a nezdravé výživy. Součástí	671
135	rizikové faktory	Rizikové faktory jsou vlivy vnitřního nebo vnějšího prostředí, eventuálně kombinace obou, které mohou působit na vznik některých onemocnění nebo se na jejich vzniku podílet. Rizikové faktory obecně rozdělujeme na: neovlivnitelné – např. věk, pohlaví, rodinná dispozice nebo již existující chronické onemocnění, ovlivnitelné – např. kouření, vyvážená strava, sedavý způsob života, apod. Doporučeními ohledně životní správy, případně lékařskými intervencemi (např. směřujícími ke snížení hodnoty krevního tlaku či hladiny	791
136	sekundární prevence	Sekundární prevence znamená včasný záchyt a ovlivňování již vzniklého onemocnění. Včasný záchyt např. nádorových onemocnění ovlivňuje perspektivu nemocných jak z hlediska dožití, tak kvality života. Příkladem jsou screeningové programy: rakoviny prsu, děložního čípku nebo rakoviny tlustého střeva a konečníku. Včasný záchyt aterosklerotických změn umožňuje intervence proti existujícím rizikovým faktorům a	590
137	terciární prevence	Terciární prevence zahrnuje opatření po již proběhlé atace choroby (infarkt myokardu, cévní mozková příhoda, komplikace diabetu). Jedná se například o rehabilitační režim k udržování funkční zdatnosti a soběstačnosti u pacienta po cévní mozkové příhodě nebo komplexní péči pacienta s diabetickou nohou.	386

138	kvartérní prevence	Kvartérní prevencí praktičtí lékaři rozumí prevenci zbytečného vyšetřování a nadměrného léčení, které mohou ohrozit bezpečí pacienta a zbytečně vyčerpat zdroje na léčbu potřebných pacientů. Jedná se zejména o identifikaci zbytných invazivních vyšetření a terapeutických metod, a naopak doporučení eticky přijatelných postupů. Nadměrná diagnostika a léčba přináší vedlejší účinky. Zbytečné označení osoby závažnou nemocí má psychologický dopad. Svou rolí průvodce bezpečného pohybu pacienta ve zdravotním systému je praktický lékař	629
139	preventivní prohlídka	Preventivní prohlídky jsou hrazeny z veřejného zdravotního pojištění a jsou důležitou součástí primární prevence i sekundární prevence. Druhy preventivních prohlídek, kdo je provádí, jejich obsah a časové rozmezí udává Vyhláška č. 70/2012 Sb. o preventivních prohlídkách, aktualizovaná vyhláškou č. 317/2016 Sb. Rozlišujeme čtyři základní typy preventivních prohlídek: všeobecné preventivní prohlídky dospělých, všeobecné preventivní prohlídky dětí, zubní preventivní prohlídky, gynekologické preventivní prohlídky.	554
140	screeningový program	Screeningový program je zdravotní program, při kterém jsou v populaci s průměrným rizikem zachycovány osoby s nádory event. stavy, které nádorům předchází. V České republice probíhají tři screeningové programy: screening rakoviny prsu, screening rakoviny děložního čípku, screening rakoviny tlustého střeva a konečníku.	473
141	screening rakoviny tlustého střeva a konečníku	Screening rakoviny tlustého střeva a konečníku neboli kolorektální screening je screeningový program zaměřený na vyhledávání časných stadií kolorektálního karcinomu. Kolorektální screening je realizován buď pomocí testu okultního krvácení do stolice (TOKS), který poskytují nebo zprostředkovávají praktičtí lékaři, nebo pomocí screeningové kolonoskopie, která se provádí na specializovaných pracovištích.	813
142	screening rakoviny prsu	Screening rakoviny prsu neboli mamografický screening je screeningový program zaměřený na vyhledávání časných stadií karcinomu prsu. Mamografický screening se provádí pomocí mamografického vyšetření. Každé ženě ve věku nad 45 let je z veřejného zdravotního pojištění všemi zdravotními pojišťovnami v ČR plně hrazeno screeningové mamografické vyšetření jednou za dva roky. K tomuto vyšetření je potřeba mít žádanku od gynekologa nebo praktického lékaře. Screeningová mamografie se provádí ve speciálních mamografických centrech.	692
143	screening rakoviny děložního čípku	Screening rakoviny děložního čípku neboli cervikální screening je screeningový program zaměřený na vyhledávání časných stadií karcinomu děložního hrdla. Cervikální screening provádějí ambulantní gynekologové. Každá žena od 15 let věku má v České republice nárok na preventivní gynekologickou prohlídku, která je jedenkrát ročně hrazena z veřejného zdravotního pojištění. K této prohlídce nepotřebuje žádanku od svého praktického lékaře ani od jiného lékaře; stačí se telefonicky objednat ke svému ošetřujícímu gynekologovi. Cervikální screening je prováděn cytologickým vyšetřením stěru z děložního čípku, který gynekolog odebere při preventivní prohlídce. Odběr	1161
144	preventivní opatření před cestou do zahraničí	Před cestou do zahraničí, zejména do exotických zemí, je vhodné se poradit s praktickým lékařem a konzultovat zdravotní rizika cesty a země, která má být navštívena. Především se jedná o vhodná očkování, doporučení výbavy léky a zdravotnickými prostředky, eventuálně vyhodnocení rizik s ohledem na existující chronické onemocnění cestovatele. Praktický lékař poradí ve většině případů sám, event. doporučí	491
145	význam pohybu pro zdraví	Dnes panuje všeobecná odborná shoda, že dostatek pohybu představuje klíčový aspekt prevence a podpory zdraví. Pohyb má příznivý vliv na kvalitu života, kvalitu spánku, zlepšení kognitivních funkcí a obecně lepší náladu a životní pohodu. Pro zdravotní účinky pohybové aktivity platí: Cokoli je lepší než nic. Více je lepší než méně. Pohybová aktivita snižuje riziko srdečně-cévní onemocnění o 35 %, cukrovky o 40 % a	631
146	hodnocení kvality péče poskytované praktickým lékařem	V každém zdravotnickém zařízení, tedy i v ordinaci praktického lékaře, by měl být zaveden interní systém kontroly a podpory kvality. Měla by také existovat možnost pro pacienty hodnotit poskytovanou péči, vznášet podněty a také podávat stížnosti. Při poskytování zdravotní péče, tak jako při každé lidské činnosti, může docházet k chybám a omylům. Dobrá vzájemná komunikace mezi zdravotníky a pacienty může riziko	454
147	medicína založená na důkazech	Medicína založená na důkazech neboli EBM (zkratka pochází z anglického názvu evidence-based medicine) znamená důsledné uplatňování znalostí nabytých na základě biologického, klinického a epidemiologického výzkumu v lékařství. Zvláštní důraz je přitom kladen na vyváženost přínosů, rizik a nákladů, ať už se to týká diagnostiky, screeningových programů či léčby.	551

148	klinické doporučené postupy	Klinické doporučené postupy (KDP), doporučené diagnostické a terapeutické postupy nebo jen zkráceně doporučené postupy jsou odborné návody určené pro lékaře v praxi na podporu jejich klinického rozhodování. Vytvářejí se zpravidla pro závažné klinické problémy a nemoci, kde je potřeba standardizace postupů. Ne vždy je ovšem v praxi u individuálních pacientů možné přísně postupovat podle doporučených	548
149	dispenzarizace	Dispenzarizace neboli dispenzární péče je odborná lékařská péče, jejímž účelem je systematické dlouhodobé sledování a ovlivňování zdravotního stavu pacienta ohroženého nebo trpícího závažnou nemocí, s cílem předcházení komplikací. Příkladem dispenzarizovaných onemocnění jsou: srdečně-cévní onemocnění – např. hypertenze nebo ischemická choroba srdeční, poruchy způsobené nedostatkem nebo nadbytkem nějakého hormonu – např. diabetes mellitus nebo některá onemocnění štítné žlázy, plicní onemocnění – např. astma nebo chronická obstrukční plicní nemoc, nádorová onemocnění – např. kolorektální karcinom.	923
150	psychosomatické potíže	Psychosomatické potíže jsou obtíže, které jsou způsobeny poruchou funkce orgánových systémů, aniž by existovalo nějaké tělesné poškození (tzv. funkční somatické obtíže) nebo se jedná o porušení rovnováhy mezi duševním a tělesným za účasti faktorů sociálního prostředí, která u pacienta vyvolává nejrůznější tělesné projevy (psychosomatické poruchy). Příkladem jsou bolesti hlavy, bolesti svalů, poruchy spánku, sexuální dysfunkce nebo dráždivý tračník. Takové potíže tvoří až třetinu všech důvodů ke konzultaci u praktického lékaře. Pacienti jsou pak ohroženi zbytečným vyšetřováním. Nemožnost využít běžné medicínské postupy přináší problémy lékařů i pacientů.	980
151	očkování	Očkování neboli vakcinace je postup, který vede k vytvoření imunity vůči infekčním onemocněním. Principem očkování je vpravení očkovací látky neboli vakcíny do organismu; organismus si následně sám vytvoří protilátky (a případně další obranné mechanismy) vůči choroboplodným zárodkům. Zjednodušeně řečeno by se očkování dalo charakterizovat jako trénink organismu na setkání se skutečnou infekcí, přičemž při tréninku se používá velmi oslabený protivník, který infekci nemůže vyvolat.	621
153	cirkadiánní rytmus	Cirkadiánní rytmus je pravidelný rytmus tělesných a duševních změn u většiny živých organismů (tedy i lidí), který se opakuje přibližně každých 24 hodin, a který je regulován zejména světelnými podmínkami v bezprostředním okolí daného organismu. Cirkadiánní rytmus	377
154	posudková činnost praktického lékaře	Posudková činnost praktického lékaře zahrnuje posuzování zdravotního stavu pro nejrůznější účely. Nejčastěji se jedná o posuzování dočasné pracovní neschopnosti. Praktický lékař posuzuje schopnost k mnoha činnostem, jako je řízení motorového vozidla, schopnost nosit stříelnou zbraň, schopnost zúčastnit se sportovních akcí, apod. V rámci pracovnělékařské činnosti posuzuje praktický lékař schopnost osob k	664
155	pracovnělékařské služby	Pracovnělékařské služby zahrnují posuzování schopnosti k práci a kontrolu pracovních podmínek. V některých případech může pracovnělékařskou prohlídku provést registrující praktický lékař. Obvykle tak činí všeobecný praktický lékař nebo pracovní lékař na základě smlouvy o poskytování pracovnělékařských služeb. Posuzuje schopnost individuálního pracovníka k činnosti, definované v žádosti, na podkladě výpisu ze zdravotnické dokumentace pracovníka od jeho praktického lékaře a vlastního vyšetření v ordinaci. Posudek má svoje	741
156	alternativní medicína	Alternativní medicína – nebo také komplementární medicína – je široký pojem zahrnující všechny metody neklasické medicíny. Jejich společným znakem je, že metody a postupy nejsou opřeny o důkazy, nejsou testovány na účinnost a bezpečnost způsobem, jaký je obecně přijímaný v medicíně založené na důkazech, nebo v tomto testování selhaly. Proto také nemají podporu odborných společností, nejsou součástí odborných doporučených postupů a nejsou hrazeny z veřejného zdravotního pojištění. Alternativní metody mohou, ale nemusí provádět lékaři. Pacienti se obracejí k alternativní medicíně tehdy, když jim medicína klasická není schopna nabídnout uspokojivou léčbu a když očekávají alespoň malou naději pro vyléčení. Příkladem je čínská medicína (včetně akupunktury), indická medicína	1090
157	komplementární medicína	Komplementární medicína je jiný název pro alternativní medicínu.	64
158	POCT metody	POCT metody (zkratka pochází z anglického názvu point of care testing) jsou metody, které umožňují zjišťování důležitých laboratorních parametrů přímo v ordinaci praktického lékaře. Příkladem je metoda CRP (C-reaktivní protein), který pomáhá lékařům v rozhodování o nasazení	509
159	autotransfuze	Autotransfuze je lékařský postup, při kterém je pacientovi při plánované operaci podána jeho vlastní krev. Nezbytnou podmínkou samozřejmě je, aby krev byla pacientovi v předoperačním období odebrána. Tento postup má dvě velké výhody: nehrozí riziko inkompatibility krevních skupin,	330

160	chronické onemocnění	Chronické onemocnění je takové onemocnění, které přetrvává dlouhou dobu (podle některých definic déle než tři měsíce) a které je prakticky nevyléčitelné. Cílem zdravotní péče u chronických onemocnění je zajištění co nejvyšší kvality života nemocného, a to stabilizací stavu a zabráněním rozvoje komplikací. Mezi nejčastější nevyléčitelná chronická onemocnění patří například cukrovka, astma, chronické srdeční selhání, chronická obstrukční plicní nemoc, chronické onemocnění ledvin a mnohá neurodegenerativní onemocnění. Nádorová onemocnění jsou sice nejznámější, nikoli však	647
161	geriatrická křehkost	Geriatrická křehkost je jev, který lékaři popisují asi u 7 % seniorů. Jedná se o přibývání závažných obtíží u starého člověka, který nepřiměřeně (intenzivně, progresivně) chárá, aniž by byla zřejmá příčinná choroba. U těchto pacientů je také často popisovaným jevem netypická	508
162	prevence kardiovaskulárních onemocnění	Prevence kardiovaskulárních onemocnění je definována jako koordinovaný soubor akcí (na úrovni populace nebo jednotlivce) s cílem eliminovat nebo minimalizovat dopad srdečně-cévních onemocnění a s tím souvisejících postižení. V kontextu opatření zdravého životního stylu by vedle vyvážené stravy měla být zařazena pravidelná pohybová aktivita.	393
163	týrání dětí	Týráním dítěte se rozumí různé formy úmyslného násilného chování dospělé osoby, nejčastěji rodiče vůči dítěti. Je to jakékoliv nenáhodné, vědomé i nevědomé jednání rodiče, vychovatele nebo jiné osoby vůči dítěti, jež je v dané společnosti nepřijatelné nebo odmítané a které	366
164	dietoterapie	Dietoterapie neboli léčba dietou se zabývá využitím potravin k léčebným účelům. Je to způsob stravování předepsaný lékařem ke zlepšení zdravotního stavu. Dietoterapie obvykle zahrnuje úpravu stávajícího způsobu stravování s cílem podpořit optimální zdraví. Terapeutické diety jsou upravovány s ohledem na živiny, složení stravy potravinové alergie nebo potravinové intolerance. Dietoterapie může být předepsána k udržení, obnovení a úpravě výživového stavu, ke snížení či naopak zvýšení množství přijatých kalorií pro úpravu hmotnosti (ať už nadváhy či podváhy), u diabetiků k vyvážení množství přijatých sacharidů, lipidů a proteinů.	729
165	index tělesné hmotnosti	Index tělesné hmotnosti neboli body mass index (BMI) je číslo, které se používá jako orientační měřítko přiměřenosti vztahu tělesné hmotnosti a výšky. BMI se vypočítá vydělením tělesné hmotnosti v kilogramech druhou mocninou výšky v metrech: $BMI = \text{tělesná hmotnost v kg} / (\text{výška v m})^2$ Například u člověka s výškou 170 cm a hmotností 70 kg se BMI vypočítá následovně: $BMI = 70 \text{ kg} / (1,7 \text{ m} \times 1,7 \text{ m}) = 24,2 \text{ kg/m}^2$ Samotný BMI má však jen omezený význam, protože nevypovídá nic o tělesné stavbě člověka. Například sportovci s výrazně vyvinutým svalstvem mívají často vyšší než normální BMI, přestože nemají nadváhu. Odchyly od normální hodnoty BMI mívají i velmi vysokí nebo	794
166	body mass index	Body mass index je jiný název (anglického původu) pro index tělesné hmotnosti.	78
167	BMI	BMI je zkratka pro index tělesné hmotnosti.	43
168	parenterální výživa	Parenterální výživa je umělá výživa podávaná intravenózně. Používá se v případech, že pacientů trávicí trakt nefunguje tak, jak by měl, tj. ze střev se do krevního oběhu nevstřebává dostatečné množství energie a živin. Mezi důvody pro nasazení parenterální výživy patří například: střevní neprůchodnost, perforace střeva, syndrom krátkého střeva, apod. Parenterální výživa je pomalu vpravována do krevního oběhu prostřednictvím infuze. Protože může silně dráždit krevní cévy, podává se obvykle do velké žíly v blízkosti srdce prostřednictvím katétru zavedeného do horní části paže, hrudníku nebo krku. Pokud je problém s	892
169	enterální výživa	Enterální výživa je umělá výživa podávaná do trávicího traktu. Pokud pacientova střeva fungují normálně, tzn. vstřebávají potravu a živiny, je enterální výživa preferovaným způsobem poskytování nutriční podpory. (Jinými slovy, je-li to možné, upřednostňovány jsou všechny formy enterální výživy před parenterální výživou.) U některých pacientů je nutné enterální výživu dodávat do střeva sondou (nazogastrickou nebo gastrostomickou), ale jiní pacienti mohou enterální výživu přijímat normálně, tj. ústy. Sipping (usrkávání) = enterální výživa ústy. Tato forma nutriční podpory se používá u pacientů, kteří nejsou schopni přijímat dostatečné množství potravy, ať už z jakéhokoli důvodu, nebo proto, že jejich tělo potřebuje kvůli nemoci dodatečnou energii (například u onkologických pacientů). Speciální výživové přípravky lze popíjet jako doplněk k jakémukoli jídlu nebo nápoji, který pacient zvládne. Tyto produkty poskytují větší množství energie i živin než běžné potraviny, takže pacient jich nemusí konzumovat velké množství. Enterální výživa prostřednictvím sondy. Tato forma nutriční podpory se používá v případech, kdy nelze výživu přijímat normálně ústy, ale střevo jinak funguje. Mezi nejčastější důvody pro použití tohoto typu výživy patří např.:	1578

170	obezita	Obezita je abnormální nebo nadměrné hromadění tuku, které představuje zdravotní riziko. Podle definice Světové zdravotnické organizace je obézní člověk, jehož index tělesné hmotnosti (BMI) přesahuje hodnotu 30.	255
171	intolerance laktózy	Intolerance laktózy neboli nesnášenlivost mléka je relativně často se vyskytující onemocnění trávicího systému. Člověk trpící intolerancí laktózy není schopen strávit mléčný cukr (laktózu), který se vyskytuje zejména v mléce a v mléčných výrobcích. U lidí s intolerancí laktózy se laktóza nerozkládá, nýbrž je zdrojem živin pro mikroorganismy žijící v tlustém střevě (viz lidský mikrobiom). Vznikající plyny mohou vést k	634
172	antioxidanty	Antioxidanty jsou látky, které brání oxidačním dějům probíhajícím v organismu. Antioxidačně působí například vitamin C a vitamin E. Viz také anti-.	150
173	fytoestrogeny	Fytoestrogeny jsou sekundární metabolity rostlin, které jsou zároveň běžnou součástí lidské stravy. Fitosterol působí jako rostlinné hormony, které mají podobnou strukturu jako ženské pohlavní hormony estrogenu. Klinické studie naznačují, že fitosteroly mohou u člověka snižovat riziko vzniku některých nádorových a srdečně-cévních onemocnění, pozitivně ovlivňují krevní cévy a krevní tlak, a možná se podílejí na prevenci osteoporózy. Studie na zvířatech a in vitro poukazují na to, že fitosteroly mají antioxidační účinek a ovlivňují imunitu	742
174	intolerance mléčného cukru	Intolerance mléčného cukru je jiný název pro intoleranci laktózy. Viz také cukry.	84
175	laktázová deficeience	Laktázová deficeience je jiný název pro intoleranci laktózy.	59
176	laktázová insuficience	Laktázová insuficience je jiný název pro intoleranci laktózy.	61
177	dyslipidemie	Dyslipidemie neboli dyslipoproteinemie, tedy nemoci s odchylkami hladin krevních lipidů, dříve označované jako hyperlipidemie nebo hyperlipoproteinemie, jsou jedním z nejvýznamnějších rizikových faktorů pro vznik aterosklerózy. Dnes je upřednostňován název dyslipidemie, neboť při jejich projevech se vždy nejedná o zvýšení, ale někdy o snížení některých frakcí lipidů a také o kvalitativní změny.	430
178	dyslipoproteinemie	Dyslipoproteinemie je jiný název pro dyslipidemii. Viz také dys-, lipoproteiny, -emie.	89
179	hyperlipoproteinemie	Hyperlipoproteinemie je zvýšené množství lipoproteinů v krvi. Dnes je však upřednostňován název dyslipidemie. Viz také hyper-, lipoproteiny, -emie, krevní lipidy, dyslipidemie.	179
180	hypertenze	Hypertenze neboli vysoký krevní tlak patří – společně s ischemickou chorobou srdeční – k nejčastějším srdečně-cévním onemocněním. Trvale vysoký krevní tlak v tepnách je nebezpečný pro srdce, mozek, aortu a další velké tepny, stejně jako pro ledviny a oči. Při dlouhodobém vysokém krevním tlaku také cévy ztrácejí svou pružnost a průchodnost. Četné studie ukazují, že rozvoj vysokého krevního tlaku souvisí především s životním stylem a dědičnými predispozicemi. Rizikové faktory spojené s nezdravým životním stylem (nedostatek pohybu, nezdravá strava, nadváha a stres) může nicméně každý z nás cíleně ovlivnit.	844
181	vysoký krevní tlak	Vysoký krevní tlak je lidové označení pro hypertenzi. Viz také nízký krevní tlak (hypotenze).	96
182	kognitivní funkce	Kognitivní funkce člověku umožňují vnímat svět kolem sebe, jednat, reagovat, zvládat různé úkoly. Myšlenkové procesy dávají člověku možnost učení, zapamatování, přizpůsobování se neustále se měnícím podmínkám okolního prostředí. Kognitivní funkce rovněž zahrnují kromě paměti i koncentraci, pozornost, tvorbu řeči, rychlost myšlení, schopnost pochopení informací. K exekutivním funkcím patří	480
183	anamnéza	Anamnéza je systematické dotazování, které se zaměřuje na zdravotní stav pacienta. Lékař se při anamnestickém rozhovoru s pacientem nebo s jeho blízkými snaží získat co nejvíce informací, které mu mohou pomoci stanovit správnou diagnózu.	305
184	dermatitida	Pod pojmem dermatitida se rozumí jakýkoli zánět kůže. Existuje mnoho různých forem dermatitidy, z nichž některé se vyskytují jako alergická reakce na určité alergen. Viz také -itida, alergická kontaktní dermatitida, iritační kontaktní dermatitida, kontaktní dermatitida, seboroická dermatitida, varikózní dermatitida. Poznámka: S názvem dermatitida je v mnoha případech zaměnitelný výraz ekzém, např.: atopický ekzém = atopická dermatitida,	520
185	kontrola tabáku	Pod pojmem kontrola tabáku se obecně rozumí snížení dostupnosti tabákových výrobků, ochrana před tabákovým kouřem a nabídka léčby	151
186	veřejné zdravotní pojištění	V systému veřejného zdravotního pojištění jsou povinně zdravotně pojištěny všechny osoby, které mají trvalý pobyt na území České republiky, a osoby, které trvalý pobyt v České republice nemají, pokud jsou zaměstnanci zaměstnavatele, který má sídlo nebo trvalý pobyt	517
187	zdravotní pojišťovna	Zdravotní pojišťovny jsou samostatnými právními subjekty, jejichž prvořadou rolí je provádění veřejného zdravotního pojištění, které lze velmi zjednodušeně popsat (jakkoli se jedná o velmi komplexní činnost) jako výběr pojistného od plátců pojistného, následovaný úhradou	349

188	dostupnost zdravotní péče	Dostupnost zdravotní péče lze posuzovat z několika různých pohledů; těmi nejčastěji zmiňovanými jsou místní dostupnost a časová dostupnost, dále lze rozlišovat ekonomickou dostupnost, odborně medicínskou dostupnost a organizační dostupnost. Dostupnost zdravotní	343
189	diabetes mellitus	Diabetes mellitus neboli cukrovka je chronické onemocnění, které vyžaduje celoživotní lékařskou péči. Díky moderním metodám léčby a komplexní diabetologické péči však dnes mohou pacienti s diabetem dostat toto onemocnění pod kontrolu. Odvozené přídavné jméno je diabetický. Člověk, kterému byl diagnostikován diabetes mellitus, je označován jako diabetik.	548
190	cukrovka	Cukrovka je lidové označení pro diabetes mellitus.	50
191	ateroskleróza	Ateroskleróza neboli kornatění tepen je celkové onemocnění krevních cév, při kterém dochází k chronickému zánětu, ztlustění a dalším změnám cévních stěn, které způsobují ischemickou chorobu srdeční, cévní mozkové příhody, ischemickou chorobu dolních končetin a změny na cévách dalších důležitých orgánů. Rozvoj aterosklerózy a jejích důsledků lze do vysoké míry ovlivnit antisklerotickou dietou, s	510
192	prevalence	Prevalence označuje počet osob, které v daném časovém bodu nebo období trpí určitým onemocněním. Lze ji vyjádřit v absolutních číslech, častěji se ale udává jako počet osob na populační jednotku (např. 100 tisíc nebo 1 milion obyvatel), případně jako procento osob v dané populaci. Na rozdíl od incidence zahrnuje i osoby diagnostikované před hodnoceným obdobím a ukazuje tedy celkový počet nemocných v populaci. Tento ukazatel má význam především u chronických onemocnění (např. metabolické poruchy, nádorová onemocnění, chronická srdečně-cévní onemocnění apod.). V případě nádorových onemocnění je navíc do prevalence započítán každý žijící člověk, který se někdy s daným zhoubným nádorem léčil, přestože je aktuálně v remisi (tedy bez známek nemoci). U akutních či jen krátce trvajících onemocnění obvykle nemá v delším časovém intervalu význam rozlišovat incidenci a prevalenci. V případě rychle se šířících infekcí, jako je třeba COVID-19, však hodnotíme např. denní nárůst nových případů (incidence) a celkový počet aktivních	1560
193	incidence	Incidence je počet nových pacientů s určitým onemocněním ve sledované populaci za definované časové období. Lze ji vyjádřit v absolutních číslech, častěji se ale udává tzv. relativní incidence, tedy počet nových případů za časové období na populační jednotku (např. 100 tisíc nebo 1 milion obyvatel). Relativní incidence je tak samozřejmě mnohem relevantnější údaj při porovnání různých velkých populací (okresy, kraje, státy). Příklad 1: Dne 30. září 2020 bylo v Praze diagnostikováno 499 nových případů onemocnění COVID-19. Při počtu obyvatel 1 325 280 byla tedy relativní incidence onemocnění v tento den 37,65 případů na 100 000 obyvatel. Příklad 2: V roce 2016 bylo v ČR diagnostikováno 6 782 osob se zhoubným nádorem plic. Při počtu obyvatel 10 565 284 byla tedy relativní incidence onemocnění v tomto roce 64,19 případů na 100 000 obyvatel. U řady nemocí se incidence liší v různých věkových kategoriích – například srdečně-cévní onemocnění či nádorová onemocnění se	1664
194	mortalita	Mortalita neboli úmrtnost je počet pacientů, kteří zemřeli na určité onemocnění (anebo celkově) ve sledované populaci za definované časové období. Lze ji vyjádřit v absolutních číslech, častěji se ale udává tzv. relativní mortalita, tedy počet úmrtí za časové období na populační jednotku (např. 100 tisíc nebo 1 milion obyvatel). Příklad 1: V roce 2017 zemřelo v ČR na ischemickou chorobu srdeční 24 387 osob. Při počtu obyvatel 10 589 526 byla tedy relativní mortalita na tato onemocnění v tomto roce 230,29 úmrtí na 100 000 obyvatel. Při srovnání různých populací, například států, je třeba zohlednit různou věkovou strukturu obyvatelstva. K tomu slouží tzv. standardizace mortality na teoretické věkové rozložení obyvatel Evropy (evropský věkový standard) nebo světa (světový věkový standard).	1180
195	kolorektální karcinom	Kolorektální karcinom je odborný název pro rakovinu tlustého střeva a konečníku. Tento zhoubný nádor je jedním z nejčastěji se vyskytujících nádorových onemocnění a ve všech vyspělých státech jeho incidence setrvale narůstá. V České republice však funguje screeningový program, jehož cílem je zachyt kolorektálního karcinomu v časných stádiích, a tím i snížení mortality tohoto onemocnění. Obrázek: Zjednodušené schéma čtyř hlavních klinických stadií kolorektálního karcinomu. TNM klasifikace rozlišuje stadia podrobněji. (Zdroj:	609
196	úmrtnost	Úmrtnost je jiný název pro mortalitu.	37
197	sputum	Sputum je latinský výraz pro „chrchl“ či „hlen“, tzn. materiál, který pacient vykašlává. Vzhled i obsah sputa může mít zásadní význam pro	159

198	letalita	Letalita neboli smrtnost označuje podíl zemřelých ze skupiny osob, která trpí určitým onemocněním nebo je zasažena jiným jevem. Liší se tedy od mortality, která je vztažena k celkové populaci. Onemocnění tak může mít nízkou mortalitu, ale vysokou letalitu (protože se vyskytuje vzácně, ale většina pacientů na něj zemře), nebo naopak vysokou mortalitu při nižší letalitě (na nemoc sice umírá jen zlomek pacientů, ale nemoc je v populaci velmi rozšířená). Příklad 1: K 1. 8. 2020 bylo v ČR zachyceno celkem 16 685 případů COVID-19. Ke stejnému datu zemřelo 384 pacientů. Zjednodušeně tak můžeme říct, že letalita onemocnění byla 2,30 %, nicméně je třeba zároveň dodat, že údaj je třeba brát s rezervou: někteří aktuálně nemocní	1015
199	smrtnost	Smrtnost je jiný název pro letalitu.	36
200	vulva	Vulva (lat. vulva) je ženský zevní pohlavní orgán. Na vulvě rozlišujeme velké stydké pysky, malé stydké pysky, Venušin pahorek, poševní předsíň, klitoris, ústí močové trubice a poševní vchod. Odvozené přídavné jméno je vulvární.	301
201	krátkozrakost	Krátkozrakost neboli myopie je velmi často se vyskytující oční vada. Člověk postižený krátkozrakostí vidí na dálku rozmazaně, zatímco blízké předměty vidí ostře. U dětí se krátkozrakost často poprvé projeví mezi 6. a 13. rokem věku, a může se zhoršovat během dospívání, kdy	346
202	myopie	Myopie je odborný název pro krátkozrakost.	42
203	tupozrakost	Tupozrakost neboli amblyopie je oční vada, kdy se zrak nevyvíjí tak, jak by měl. Vzniká tehdy, když jedno oko (nebo vzácněji obě oči)	248
204	amblyopie	Amblyopie je odborný název pro tupozrakost.	43
205	dalekozrakost	Dalekozrakost neboli hypermetropie je jedna z očních vad. Člověk postižený dalekozrakostí vidí na dálku ostře, ale blízké předměty vidí	201
206	hypermetropie	Hypermetropie je odborný název pro dalekozrakost.	49
207	kauzální léčba	Kauzální léčba je taková léčba, která je zaměřena na příčinu nemoci. Pro úspěšnou kauzální léčbu musí být splněny dva předpoklady: je známa příčina onemocnění, existuje lék či výkon, který příčinu i samotné onemocnění může odstranit. Opakem kauzální léčby je symptomatická léčba.	292
208	symptomatická léčba	Symptomatická léčba je taková léčba, která je zaměřena na projevy nebo příznaky (symptomy) onemocnění, nikoli na jeho příčinu. Opakem symptomatické léčby je kauzální léčba.	175
209	COVID-19	COVID-19 je označení pro onemocnění způsobené koronavirem SARS-CoV-2, který se poprvé objevil koncem roku 2019 ve Wu-chanu v Číně.	130
210	koronaviry	Označení koronavirus se používá pro jakýkoli virus, který patří do čeledi Coronaviridae. Jde o souhrnné označení pro dvě podčeledi virů, které způsobují onemocnění u zvířat a lidí, a to s různým stupněm závažnosti. Koronaviry patří do velké rodiny tzv. obalených RNA virů. Koronaviry byly objeveny v 60. letech 20. století a řadí se mezi viry vyvolávající zoonotické infekce: většina z nich cirkuluje mezi zvířaty. Široké spektrum koronavirů se nachází u netopýrů. Koronaviry vyvolávají primárně onemocnění dýchacího systému a trávicího traktu lidí, ptáků a savců. V posledních dvaceti letech se objevily tři nové zoonotické koronaviry, které způsobují onemocnění u lidí: SARS-CoV v roce 2002 způsobil epidemii těžkého akutního respiračního syndromu (SARS), MERS-CoV v roce 2012 způsobil epidemii blízkovýchodního respiračního syndromu (MERS), SARS-CoV-2 v roce 2019 byl na začátku pandemie COVID-19.	980

211	pacientská organizace	Pacientské organizace jsou neziskové organizace, jejichž činnost je orientována na pacienty, a v nichž pacienti a/nebo pečovatelé o ně (pokud pacienti z jakéhokoli důvodu nemohou zastupovat sami sebe) představují většinu členů v řídicích orgánech (definice podle EMA). Převážná většina pacientských organizací se drží doporučení a principů, díky kterým jsou uznávány jako cenní a důvěryhodní partneři. Například Evropské pacientské fórum (EPF) vyžaduje, aby pacientské organizace, které usilují o členství v něm, splňovaly následující kritéria: Transparentnost: členové zveřejňují zdroje svého financování, provádějí audit svého účetnictví a zpřístupňují jeho výsledky. Legitimitnost: členové by měli být registrováni alespoň v jednom členském státu EU. Demokracie: pacientské organizace by měly mít řídicí orgány, které jsou voleny jejich členy, což jsou pacienti, pečovatelé o ně, nebo volení představitelé. Reprezentativnost: celoevropské organizace zaměřené na konkrétní onemocnění by měly mít své vlastní členy ve více než polovině členských států EU (např. Europa Donna, která se zaměřuje na zhoubné nádory prsu, má členské organizace ve všech evropských zemích, dokonce i v Asii). Národní platformy by měly zastupovat alespoň 10 různých skupin onemocnění, aby byly uznány jako právoplatní členové (v ČR např. existuje platforma Hlas onkologických pacientů, která sdružuje pacienty se všemi typy zhoubných nádorů). Odpovědnost a konzultace: prohlášení a stanoviska dané organizace by měla odrážet postoje a názory její členské základny, a měly by existovat konzultační postupy napříč členskou základnou.	2865
212	alergie	Alergie je přecitlivělost organismu na konkrétní látku, takzvaný alergen. Mezi nejčastější alergeny se řadí pylů různých rostlin, ale může to být i zvířecí srst, ptačí peří, roztoči, některé potraviny, léky apod.	326
213	HIV	HIV je zkratka pro virus lidské imunodeficiency (zkratka pochází z anglického názvu human immunodeficiency virus), který se řadí mezi RNA viry. Pokud HIV není včas diagnostikován a léčen, u infikovaného člověka se postupem času rozvine onemocnění, které je označováno jako syndrom získané imunodeficiency neboli AIDS.	374
214	virus lidské imunodeficiency	Virus lidské imunodeficiency je plný český název pro běžně používanou zkratku HIV. Viz také viry.	100
215	refrakční vady	Refrakční vady jsou oční vady, při nichž člověk nevidí ostře (není-li tato vada korigována, nejčastěji brýlemi nebo kontaktními čočkami).	239
216	hexavakcína	Hexavakcína je kombinovaná očkovací látka, která umožňuje naočkovat dítě proti šesti různým infekčním nemocem najednou. V jediné vakcíně jsou totiž obsaženy očkovací látky proti černému kašli, přenosné dětské obrně, tetanu, záškrtu, žloutence typu B a onemocněním	313
217	mimořádné očkování	Mimořádné očkování je očkování fyzických osob k prevenci infekcí v mimořádných situacích. Konkrétním příkladem je očkování proti žloutence typu A po povodních.	181
218	zvláštní očkování	Zvláštní očkování je očkování povinné u konkrétních skupin osob, například u základních složek integrovaného záchranného systému. Vyhláška MZ ČR č. 537/2006 Sb., o očkování proti infekčním nemocem přesně stanovuje, které skupiny osob mají být očkovány proti žloutence typu A, žloutence typu B, vzteklině a spalničkám.	339
219	nasycené tuky	Nasycené tuky jsou takové tuky, které jsou tvořeny nasycenými mastnými kyselinami. Mezi nasycené tuky se řadí většina živočišných tuků (máslo, sádlo, mléčné výrobky apod.). Existují však výjimky: například mořské ryby obsahují velké množství nenasycených tuků, které jsou zdraví prospěšné.	318
220	nasycené mastné kyseliny	Nasycené mastné kyseliny jsou mastné kyseliny, jejichž vnitřní (chemická) struktura se vyznačuje pouze tzv. jednoduchými vazbami mezi atomy uhlíku. Mastné kyseliny si můžeme zjednodušeně představit jako řetízky kuliček (uhlíků). V případě nasycených mastných kyselin jsou spolu jednotlivé kuličky (uhlíky) spojeny vždy jedním provázkem (vazbou). Z nasycených mastných kyselin se skládají nasycené tuky. Obrázek 1: Nasycená mastná kyselina – schematický náčrt. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (zelená), vodíku (oranžová) a kyslíku (červená). (Zdroj: depositphotos.com) Obrázek 2: Příklady nasycených mastných kyselin s krátkým, středně dlouhým a dlouhým řetězcem: názvy (vlevo), chemická struktura	1200
221	nenasycené tuky	Nenasycené tuky jsou takové tuky, které jsou tvořeny nenasycenými mastnými kyselinami. Nenasycené tuky se dále rozdělují na mononenasycené tuky a polynenasycené tuky. Mezi nenasycené tuky se řadí většina rostlinných tuků (olivový olej, řepkový olej, slunečnicový olej, ořechy, avokádo apod.). Existují však výjimky, například kokosový tuk obsahuje převážně nasycené tuky.	398

222	nenasycené mastné kyseliny	Nenasycené mastné kyseliny jsou mastné kyseliny, jejichž vnitřní (chemická) struktura se vyznačuje jednou nebo více tzv. dvojnými vazbami mezi atomy uhlíku. Mastné kyseliny si můžeme zjednodušeně představit jako řetízky kuliček (uhlíků). V případě nenasycených mastných kyselin jsou spolu jednotlivé kuličky (uhlíky) ve většině míst spojeny jedním provázkem (vazbou), ale v některých místech jsou spojeny dvěma provázky (vazbami). Nenasycené mastné kyseliny se dále rozdělují na mononenasycené mastné kyseliny a polynenasycené mastné kyseliny. Mezi nenasycené mastné kyseliny se řadí i transmastné kyseliny. Z nenasycených mastných kyselin se skládají nenasycené tuky. Obrázek 1: Nenasycená mastná kyselina – schematický náčrt. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (zelená), vodíku (oranžová) a kyslíku (červená). (Zdroj: depositphotos.com)	1475
223	trans tuky	Trans tuky jsou takové tuky, které jsou tvořeny transmastnými kyselinami. Trans tuky se vyskytují především v průmyslově ztužených tucích, které se používají v kuchyni nebo do pečiva. Najdeme je tak v prakticky jakémkoli pečivu z listového těsta, ale i ve smaženém pečivu (koblihy) nebo ve fast foodu (hnanolky).	364
224	transmastné kyseliny	Transmastné kyseliny, trans nenasycené mastné kyseliny neboli TFA (zkratka pochází z anglického názvu trans fatty acids) jsou nenasycené mastné kyseliny, jejichž vnitřní (chemická) struktura se vyznačuje nezvykle rovnou molekulou, která je důsledkem tzv. trans dvojných vazeb mezi atomy uhlíku. Tělo takovou molekulu neumí rozpoznat a neumí s ní zacházet, proto transmastné kyseliny představují pro organismus nebezpečí. Příklady transmastných kyselin jsou kyselina elaidová a kyselina vakcenová. Obrázek: Chemická struktura kyseliny elaidové. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (černá), vodíku (bílá) a kyslíku (červená). (Zdroj: Wikimedia Commons, Public Domain) Transmastné kyseliny vznikají mimo jiné při ztužování (hydrogenaci) tuků – nacházejí se tedy například v různých roztíratelných rostlinných tucích. Vznikají také při smažení a zahřívání oleje na velmi vysoké teploty. V některých potravinách (například v mléce a masu) se	1435
225	srdečně-cévní onemocnění	Srdečně-cévní onemocnění neboli kardiovaskulární onemocnění je obecný pojem, který zahrnuje některá onemocnění srdce a krevních cév. Těmi nejvýznamnějšími jsou ateroskleróza a ischemická choroba srdeční. Srdečně-cévní onemocnění jsou nejčastější příčinou předčasných úmrtí a invalidity. Projevují se srdečními infarkty, cévními mozkovými	549
226	kardiovaskulární onemocnění	Kardiovaskulární onemocnění je jiný název pro srdečně-cévní onemocnění. Viz také kardiovaskulární.	101
227	potravinová pyramida	Potravinová pyramida graficky znázorňuje optimální množství jednotlivých skupin potravin, které by člověk měl denně zkonzumovat.	128
228	infekce spojené se zdravotní péčí	Infekce spojené se zdravotní péčí je jiný název pro nozokomiální infekce. Viz také infekce, zdravotní péče.	110
229	gastroezofageální reflux	Gastroezofageální reflux je opakovaný zpětný tok (regurgitace) žaludečního obsahu ze žaludku do jícnu. Může být bezpříznakový nebo vyvolat prosté pálení žáhy, ale může způsobovat i refluxní chorobu jícnu. Pacient s dlouhotrvajícími refluxními obtížemi by měl být alespoň	483
230	LPS	LPS je zkratka pro lékařskou pohotovostní službu.	49
231	kolorektální screening	Kolorektální screening je jiný název pro screening rakoviny tlustého střeva a konečníku. Viz také kolorektum, screening.	123
232	mamografický screening	Mamografický screening je jiný název pro screening rakoviny prsu. Viz také mamografie, screening.	100
233	cervikální screening	Cervikální screening je jiný název pro screening rakoviny děložního čípku. Viz také cervix, screening.	105
234	rakovina	Rakovina je lidově označení pro nesmírně rozmanitou skupinu zhoubných nádorů. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz rakovina, rakovinný apod.	161
235	duševní zdraví	Duševní zdraví je pocit pohody, v němž každý jedinec naplňuje svůj vlastní potenciál, zvládá běžný životní stres, může pracovat produktivně a plodně a je schopen přispívat k prospěchu své komunity (definice podle Světové zdravotnické organizace).	292

236	infekční onemocnění	Infekční onemocnění, nakažlivé onemocnění neboli infekční nemoc je takové onemocnění, jehož původcem je nějaký patogen, nejčastěji virus nebo bakterie. Nejdůležitější charakteristikou všech infekčních onemocnění je to, že se šíří přenosem příslušného patogenu z infikovaného jedince na ostatní jedince. Podle infekčního agens rozlišujeme: virová onemocnění, bakteriální onemocnění, plísňová onemocnění (mykózy), parazitární onemocnění.	565
238	vakcinace	Vakcinace je odborný název pro očkování.	40
239	kolektivní imunita	Kolektivní imunita je stav, kdy konkrétní skupina lidí má imunitu vůči nějakému infekčnímu onemocnění, ať už tato imunita byla získána přirozenou cestou (tzn. nákazou skutečným onemocněním) nebo navozena uměle (zejména očkováním). Výše uvedená skupina lidí může být různě velká: od menšího kolektivu (např. pracovníci na infekčním oddělení nějaké nemocnice) přes větší skupiny populace (např. obyvatelstvo zasažené povodněmi a následně naočkované proti žlutence typu A) až k desítkám či stovkám milionů lidí (např. obyvatelstvo nějaké země).	1035
240	očkovací kalendář	Očkovací kalendář je časový harmonogram pravidelného očkování konkrétní skupiny osob (typicky dětí či dospělých) na konkrétním území (nejčastěji v celé zemi). Kalendář je pravidelně aktualizován jednak podle vývoje epidemiologické situace, jednak podle dostupnosti nových vakcín.	301
241	astigmatismus	Astigmatismus je poměrně běžná oční vada, která způsobuje rozmazané vidění. Obvykle ji lze korigovat pomocí brýlí nebo kontaktních čoček. Zjednodušeně řečeno si astigmatismus můžeme představit tak, že oko není pravidelně kulaté ve všech směrech, ale že je v některém	390
242	zvětšená prostata	Zvětšená prostata neboli benigní hyperplazie prostaty, případně nezhoubné zvětšení prostaty, je označení pro potíže, která se poměrně často vyskytuje u mužů starších 50 let. Nejedná se o zhoubný nádor, zvětšená prostata ve většině případů neohrožuje zdraví muže. Potíže může působit zejména při močení. Obrázek: Srovnání zdravé prostaty (vlevo) a zvětšené prostaty (vpravo). (Zdroj: depositphotos.com)	433
243	benigní hyperplazie prostaty	Benigní hyperplazie prostaty je odborný název pro zvětšenou prostatu. Viz také benigní, hyperplazie, prostata.	113
245	plané neštovice	Plané neštovice (lat. varicella) jsou infekčním onemocněním, které sice postihuje převážně děti, ale nakazit se mohou i dospělí, zvláště pokud plané neštovice v dětství sami neprodělali ani proti nim nebyli očkováni. Typickým počátečním příznakem jsou malé červené pupínky, které se mohou objevit kdekoli na těle.	336
246	varicella	Varicella je je latinský název pro plané neštovice.	51
247	cholera	Cholera je infekční onemocnění, které může způsobit závažný průjem. V České republice se nevyskytuje, nakazit se však mohou cestovatelé	172
248	porucha barvocitu	Porucha barvocitu, někdy označovaná jako barvoslepost, je porucha barevného vidění. Člověk postižený poruchou barvocitu má potíže rozlišovat některé barvy. Obecně užívaný pojem barvoslepost většinou není přesný, protože úplná barvoslepost (tzn. neschopnost rozlišit jakoukoli barvu) se vyskytuje velmi vzácně.	344
249	barvoslepost	Pojem barvoslepost lidé většinou používají k označení některé z poruch barvocitu. Tento obecně užívaný pojem však většinou není přesný,	233
250	odchlípení sítnice	Odchlípení sítnice je velmi závažný stav, kdy se uvolní tenká vrstvička buněk v oku (tzv. sítnice) od svého podkladu. Je potřeba okamžitý	198
251	těhotenská cukrovka	Těhotenská cukrovka neboli gestační diabetes mellitus je stav, kdy je u těhotné ženy zjištěna zvýšená hladina cukru (glukózy) v krvi. Těhotenská cukrovka může vzniknout v kterékoli fázi těhotenství, nejčastěji je však diagnostikována ve druhém nebo třetím trimestru; po	450
252	gestační diabetes mellitus	Gestační diabetes mellitus je odborný název pro těhotenskou cukrovku. Viz také diabetes mellitus.	100
253	diabetes mellitus 1. typu	Diabetes mellitus 1. typu neboli cukrovka 1. typu je jeden z typů cukrovky (diabetu) – celoživotního onemocnění, které se vyznačuje zvýšenou hladinou cukru (glukózy) v krvi. U cukrovky 1. typu imunitní systém útočí na buňky, jejichž úkolem je vyrábět inzulín, a ničí je. Člověk, kterému byl diagnostikován diabetes mellitus 1. typu, je označován jako diabetik 1. typu.	408
254	cukrovka 1. typu	Cukrovka 1. typu je lidové označení pro diabetes mellitus 1. typu.	66

255	diabetes mellitus 2. typu	Diabetes mellitus 2. typu neboli cukrovka 2. typu je jeden z typů cukrovky (diabetu) – celoživotního onemocnění, které se vyznačuje zvýšenou hladinou cukru (glukózy) v krvi. U cukrovky 2. typu buď tělo nedokáže vyrábět dostatečné množství inzulínu, nebo jeho buňky na inzulín nereagují. Člověk, kterému byl diagnostikován diabetes mellitus 2. typu, je označován jako diabetik 2. typu.	424
256	cukrovka 2. typu	Cukrovka 2. typu je lidové označení pro diabetes mellitus 2. typu.	66
257	diabetická retinopatie	Diabetická retinopatie je komplikace diabetu, kdy vysoká hladina cukru (glukózy) v krvi poškodí sítnici, tzn. velmi důležitou součást oka. Není-li diabetická retinopatie včas diagnostikována a léčena, může způsobit oslepnutí.	269
258	záškrt	Záškrt neboli difterie je vysoce nakažlivé infekční onemocnění, které může mít velmi závažný průběh a může skončit i úmrtím. V České republice se již prakticky nevyskytuje díky velmi úspěšnému očkovacímu programu. Neočkovaní lidé se mohou záškrtem nakazit při	335
259	difterie	Difterie je odborný název pro záškrt.	37
260	encefalitida	Encefalitida je odborný název pro zánět mozku. Viz také -itida, japonská encefalitida, klíšťová encefalitida.	112
261	endometrióza	Endometrióza je benigní (nezhoubné), často chronické onemocnění, které se může vyskytnout u dívek a žen kdykoli mezi pubertou a menopauzou. Při endometrióze roste děložní sliznice nejen v děložní dutině (což je obvyklé místo), ale i mimo ni. Endometrium se tak může vyskytovat například v oblasti vaječníků, pochvy, střev, uvnitř močového měchýře nebo na jeho povrchu, ale také mimo pánevní dutinu nebo i mimo břišní dutinu. Tkáň podobná děložní sliznici se však i mimo dělohu chová velmi podobně jako skutečná děložní sliznice: pod vlivem ženských pohlavních hormonů střídavě narůstá a krvácí. Endometrióza se může projevovat bolestmi – obvykle před menstruací, během ní, nebo při pohlavním styku. Ložiska endometriózy se však mohou vyskytovat i chronicky a mohou způsobovat silné bolesti. V průběhu onemocnění se mohou ložiska endometriózy zvětšit,	1150
262	erektilní dysfunkce	Erektilní dysfunkce (ED), poruchy erekce neboli impotence je jednou z nejčastěji se vyskytujících sexuálních dysfunkcí u mužů. Každému muži se občas může stát, že není schopen dosáhnout erekce. Obvykle je to způsobeno stresem, únavou, úzkostí nebo příliš velkým množstvím vypitého alkoholu. V takových případech není třeba se znepokojovat. Pokud se to však stává častěji, je vhodné poradit se s lékařem.	435
263	impotence	Impotence je lidové označení pro erektilní dysfunkci.	53
264	chřipka	Chřipka je vysoce nakažlivé infekční onemocnění. Mezi nejčastější příznaky se řadí náhlá horečka, bolest svalů a kloubů, únava či	250
265	potravinová alergie	Potravinová alergie je přemrštěná reakce imunitního systému na konkrétní potravinu. Alergické reakce na jídlo mohou být různě silné: od mírných přes závažnější až po život ohrožující.	220
266	potravinová intolerance	Potravinová intolerance znamená potíže s trávením určitých potravin a je vždy spojená s nějakými nepříjemnými tělesnými příznaky (například nadýmání, bolest břicha, ale i bolest hlavy, únava apod.).	230
267	fimóza	Fimóza je stav, kdy předkožka je natolik úzká, že není možné ji přetáhnout dozadu přes žalud penisu. V dětství je to ve většině případů zcela normální (primární fimóza), není zapotřebí žádné léčby. Léčba je nutná pouze v případě, že chlapci způsobuje zúžená předkožka zdravotní potíže, jako jsou problémy s močením či záněty. V dospělosti mohou opakované záněty a zjizvení žaludu penisu vést k patologickému zúžení předkožky, tzv. sekundární fimóze. Aby se předešlo tvorbě takových jizev, neměla by se příliš úzká či slepená předkožka nikdy násilně	615
268	Haemophilus influenzae typu b	Haemophilus influenzae typu b neboli Hib je bakterie, která způsobuje tzv. hemofilovou infekci. V České republice se toto onemocnění vyskytuje už jen zřídka, a to díky úspěšnému očkovacímu programu.	198
269	Hib	Hib je zkratka pro Haemophilus influenzae typu b.	49
270	senná rýma	Senná rýma je alergická reakce na pyl (tedy zdaleka nejen na seno!), která se u alergického člověka spustí, když se pyl dostane do kontaktu se sliznicí úst, nosu, krku či do očí. Senná rýma se zhoršuje v období kvetení rostlin, na jejichž pyl je člověk alergický, zvláště pak za teplého, vlhkého a větrného počasí.	350
271	opiáty	Opiáty jsou látky původně získávané ze surového opia, které se vyskytuje v nezralých makovicích opiového máku. Mezi nejznámější opiáty patří morfin a kodein, které jsou za určitých okolností používány jako analgetika (vždy pouze na předpis). Na morfin, kodein a jejich deriváty (heroin a braun, zneužívané jako ilegální drogy) si však lze vypěstovat poměrně rychle fyzickou drogovou závislost.	457
272	zánět jater	Zánět jater neboli hepatitida je obvykle důsledkem virové infekce, případně může být způsoben poškozením jater u alkoholiků. Existuje několik druhů hepatitidy.	244

273	virová hepatitida A	Virová hepatitida A neboli žloutenka typu A je způsobena virem hepatitidy A, který se vyskytuje ve stolici nakaženého člověka. Někdy se jí říká také nemoc špinavých rukou. Lze se proti ní nechat naočkovat.	251
274	žloutenka typu A	Žloutenka typu A je lidové označení pro virovou hepatitidu A. Viz také žloutenka.	84
275	virová hepatitida B	Virová hepatitida B neboli žloutenka typu B je způsobena virem hepatitidy B, který se šíří krví a dalšími tělesnými tekutinami (zejm. spermatem nebo poševním sekretem) nakaženého člověka. Lze se proti ní nechat naočkovat.	253
276	žloutenka typu B	Žloutenka typu B je lidové označení pro virovou hepatitidu B. Viz také žloutenka.	84
277	hormonální substituční léčba	Hormonální substituční léčba, hormonální substituční terapie neboli HRT (zkratka pochází z anglického názvu hormone replacement therapy) je hormonální léčba, která se obvykle používá ke zmírnění příznaků přechodu (menopauzy) u žen. Cílem HRT je nahradit ženské pohlavní hormony, jejichž hladina s věkem klesá. Některé typy HRT však mohou zvyšovat riziko vzniku karcinomu prsu.	424
279	HPV	Lidský papilomavirus neboli HPV (zkratka pochází z anglického názvu human papillomavirus) je virus, který se vyskytuje pouze u lidí. Řadí se mezi DNA viry. Jeho oblíbeným místem výskytu je kůže a sliznice. Bylo popsáno více než 300 typů HPV, infekci u člověka může vyvolat asi 12	448
280	lidský papilomavirus	Lidský papilomavirus je plný český název pro běžně používanou zkratku HPV. Viz také viry.	92
281	hyperglykemie	Hyperglykemie znamená zvýšenou hladinu glukózy v krvi. Nejčastěji se s ní setkáváme u diabetiků. Hyperglykemie se může vyskytnout u diabetiků 1. typu, u diabetiků 2. typu i u žen trpících gestačním diabetem (těhotenskou cukrovkou).	272
282	hypoglykemie	Hypoglykemie znamená sníženou hladinu glukózy v krvi. Nejčastěji se s ní setkáváme u diabetiků – zvláště pak u těch, kteří musí užívat inzulín. Nízká hladina cukru v krvi může být nebezpečná, není-li rychle rozpoznána a léčena. Mírnou hypoglykemií pacienti většinou rozpoznají rychle a zvládnou ji vyřešit sami (proto u sebe často nosí kostkový cukr nebo jiné rychle vstřebatelné cukry). Závažná	504
283	hysterektomie	Hysterektomie je chirurgický zákrok, při kterém je odstraněna děloha. Žena po prodělané hysterektomii již nemůže otěhotnět a nebude ani menstruuovat. Obrázek: Typy hysterektomie (subtotální, totální a radikální) – schematický nákres. (Zdroj: By BruceBlaus - Own work, CC BY-SA 4.0,	439
284	nepravidelná menstruace	O nepravidelné menstruaci hovoříme, pokud se délka menstruačního cyklu stále mění. Průměrný menstruační cyklus (období mezi začátkem dvou menstruací) trvá 28 dní. U některých žen může být o něco kratší, u jiných o něco delší, ale měl by být vždy přibližně stejný.	389
285	japonská encefalitida	Japonská encefalitida je virová infekce mozku, kterou přenášejí některé druhy komárů. Nejčastěji se vyskytuje ve venkovských oblastech v jihovýchodní Asii, v Tichomoří a na Dálném východě. Virus přežívá v krvi ptáků a prasat, na člověka se přenáší bodnutím komára. Onemocnění není přenosné mezi lidmi.	321
286	nesnášenlivost mléka	Nesnášenlivost mléka je jiný název pro intoleranci laktózy.	59
287	listerióza	Listerióza je infekční onemocnění, které způsobují bakterie označované jako listerie. Lidský organismus se s listeriózou obvykle vypořádá	241
288	spalničky	Spalničky jsou vysoce nakažlivé infekční onemocnění, které může mít velmi závažný průběh a mohou se vyskytnout nebezpečné komplikace. V České republice se dnes spalničky vyskytují jen vzácně, a to díky velmi úspěšnému očkovacímu programu. Neočkovaní lidé se však mohou	289
289	osmolalita	Osmolalita je definována jako množství tzv. osmoticky aktivních částic, které jsou rozpuštěné v jednom litru vody. Osmoticky aktivní částice se však nacházejí i v krvi: řadí se mezi ně různé ionty (sodík, draslík, chloridy apod.), dále cukry (konkrétně glukóza) a některé další nízkomolekulární látky (např. močovina). Zvýšení osmolality v krvi se u člověka projevuje žízní, extrémně vysoká osmolalita již narušuje	675
290	recidiva	Recidiva je znovuoobjevení příznaků, které byly již potlačeny nebo nemoci, o které se lékaři již domnívali, že je vyléčena. Odvozené sloveso je recidivovat. Poznámka: Pojem recidiva je někdy zaměňován s pojmem relaps. Z praktického pohledu mezi recidivou a relapsem není věcný rozdíl. Viz také recidiva zhoubného nádoru a další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz recidiva.	399
291	sociální stažení	Sociální stažení znamená izolaci od okolí, omezení kontaktů se společností. Tento příznak se vyskytuje u řady duševních onemocnění, např. u	265
292	Diagnostický a statistický manuál duševních poruch	Diagnostický a statistický manuál duševních poruch (DSM) se někdy používá ke klasifikaci duševních onemocnění. Zkratka DSM pochází z anglického výrazu Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders a často za ní následuje číslo (např. DSM-5), které udává verzi tohoto manuálu.	325
293	DSM	DSM je zkratka pro Diagnostický a statistický manuál duševních poruch.	70
295	CRP	CRP je zkratka pro C-reaktivní protein.	39

296	C-reaktivní protein	C-reaktivní protein (CRP) je protein, jehož vyšší koncentrace v krvi je časnou známkou zánětu. CRP se běžně vyšetřuje v ordinacích praktických lékařů, jeho hodnotu lze orientačně stanovit i domácím testem.	227
297	diferenciální diagnóza	Diferenciální diagnóza je návrh několika možných diagnóz na základě konkrétních příznaků. Jedná se o návrh různých diagnóz (nemocí) s podobnými příznaky. Příkladem č. 1 je diferenciální diagnóza bolesti na hrudi, která může být způsobena infarktem myokardu, zápallem plic, úrazem apod. Příkladem č. 2 je diferenciální diagnóza kašle, který může být způsoben zánětem průdušek, chřipkou, chřipce podobným onemocněním, angínou, astmatem apod. Terminologická poznámka: Někdy se používá pojem diferenciální diagnostika, což znamená zvažování diferenciální diagnózy. Z ryze	777
298	suspektní diagnóza	Suspektní diagnóza je podezření na určité onemocnění. Uvádí se v případě, kdy ještě není potvrzena konečná diagnóza. Viz také diagnóza, konečná diagnóza.	156
299	konečná diagnóza	Konečná diagnóza se stanoví na základě výsledků laboratorních a přístrojových vyšetřovacích metod. Viz také diagnóza, suspektní diagnóza.	140
300	kognice	Kognice je termín vztahující se k získávání a zpracování informací a k používání znalostí. Řadí se sem především vnímání, pozornost, paměť, utváření konceptů, asociace, jazyk, představivost a řešení problémů. Slovo pochází z latinského slovesa cognoscere („poznávat, zkoumat“). Odvozené přídavné jméno je kognitivní.	406
301	medikamentózní léčba	Medikamentózní léčba, farmakologická léčba neboli farmakoterapie je léčba pomocí léků. Kromě medikamentózní léčby používají lékaři řadu dalších léčebných postupů (chirurgická léčba, psychoterapie apod.). Odvozené přídavné jméno je farmakoterapeutický. Opakem medikamentózní léčby je nemedikamentózní léčba.	333
303	kojení	Kojení přináší výhody dítěti, matce i celé společnosti. Jednoznačně bylo prokázáno, že kojení má přínosy zdravotní, výživové, ochranné,	183
304	teratogenní	Teratogenní fakticky znamená způsobující vrozené vývojové vady (viz poznámka). Teratogenní jsou některé viry, léky, chemické látky (včetně alkoholu!), rentgenové a ionizující záření. Obzvláště na pozoru před teratogenními vlivy by se měla mít nejen každá těhotná žena, ale i ženy, které ještě nevědí, že jsou těhotné (ale mohly by být).	461
305	profylaxe	Profylaxe neboli profylaktické opatření znamená ochranu před konkrétní nemocí či jiným patologickým stavem, který by se u daného jedince mohl za jistých okolností rozvinout. Za účelem profylaxe se nejčastěji používají některé léky nebo i jednodušší chemické látky (např. fluoridové tablety jako profylaxe zubního kazu); speciálním druhem profylaxe je očkování. Odvozené přídavné jméno je profylaktický.	450
306	profylaktické opatření	Profylaktické opatření je jiný název pro profylaxi.	51
307	žlutá zimnice	Žlutá zimnice je zoonotické onemocnění způsobené virem z čeledi Flaviviridae. Virus se vyskytuje v tropických a subtropických oblastech Jižní Ameriky a Afriky. Virus je přenášen na lidi, opice nebo primáty poštípaním infikovanými komáry rodu Aedes nebo Haemagogus. Virus na	386
308	Mezinárodní klasifikace nemocí	Mezinárodní klasifikace nemocí (MKN) neboli ICD (zkratka pochází z anglického názvu International Classification of Diseases) je celosvětově používaná klasifikace onemocnění, poruch a zdravotních problémů, ale také některých dalších příznaků, situací či okolností. Za zkratkou	350
309	MKN	MKN je zkratka pro Mezinárodní klasifikaci nemocí.	50
311	behaviorální terapie	Behaviorální terapie je metoda používaná k léčbě duševních poruch a onemocnění. Tato metoda předpokládá, že poruchy chování jsou naučené reakce, proto je možné, aby se je člověk přeučil. Jejím cílem je odstranit nežádoucí chování a nahradit jej jiným chováním, kterému se však člověk musí postupně a vědomě naučit. Například pacientovi, který má panickou hrůzu z pavouků, terapeut nejprve ukáže z dálky fotografii pavouka v časopise, v další fázi si pacient fotografie pavouků prohlíží sám apod., až je nakonec schopen přiblížit se ke skutečnému pavoukovi, aniž by zpanikařil.	668
312	kontinentní	Kontinence je schopnost udržení moči nebo stolice. Odvozené přídavné jméno kontinentní označuje člověka, který je schopen udržet moč či stolicí (tzn. převážná většina zdravé populace). Opakem kontinence je inkontinence.	225
314	věkem podmíněná makulární degenerace	Věkem podmíněná makulární degenerace neboli AMD (zkratka pochází z anglického názvu age-related macular degeneration) je poměrně rozšířená oční vada, která se poprvé projev ve věku okolo 60 let. Nezpůsobuje úplné oslepnutí, ale postihuje zvláště střední část zorného	422
315	AMD	AMD je zkratka pro věkem podmíněnou makulární degeneraci.	57
316	šedý zákal	Šedý zákal neboli katarakta vzniká, když se v čočce uvnitř oka vytvoří „zakalená“ místa. Šedý zákal se postupně zhoršuje, způsobuje	196

317	katarakta	Katarakta je odborný název pro šedý zákal.	42
318	mentální anorexie	Mentální anorexie (lat. anorexia nervosa) se řadí mezi poruchy příjmu potravy. Člověk trpící mentální anorexií se snaží udržovat co nejnižší tělesnou hmotnost, a to buď nedostatečným příjmem potravy, nebo nadměrným cvičením, případně kombinací obojího. Jedná se o vážné	462
319	bulimie	Bulimie neboli mentální bulimie (lat. bulimia nervosa) se řadí mezi poruchy příjmu potravy. U člověka trpícího bulimií se střídají období, kdy během velmi krátkého času sní obrovské množství jídla, s obdobími, kdy záměrně zvrací, používá projímadla nebo nadměrně cvičí, aby	501
321	záchvatovité přejídání	Záchvatovité přejídání, psychogenní přejídání neboli BED (zkratka pochází z anglického názvu binge-eating disorder) se řadí mezi poruchy příjmu potravy. Člověk trpící záchvatovitým přejídáním během velmi krátkého času dokáže spořádat obrovské množství jídla, následně se dostaví výčitky a pocit viny. Jedná se o vážné duševní onemocnění, který má velmi nepříznivý dopad na celkové zdraví člověka.	487
322	noční pomočování	Noční pomočování se u dětí vyskytuje poměrně často. Jedná se o nepříjemný problém, ale většina dětí z něj „vyroste“. Odnaučit se dá	211
323	zápach z úst	Zápach z úst neboli halitóza se vyskytuje relativně často. Ve většině případů lze tento problém vyřešit správnou zubní a ústní hygienou.	136
324	halitóza	Halitóza je odborný název pro zápach z úst.	43
325	rozštěpy rtu a patra	Rozštěp rtu, rozštěp patra nebo kombinovaný rozštěp rtu a patra jsou vrozené vývojové vady, kdy dítě nemá správně srostlý horní ret, patro nebo obojí. Ve střední Evropě se rozštěpy rtu a patra vyskytují u jednoho z 600 až 700 novorozenců, přičemž chlapci jsou postiženi o něco	295
328	vzteklina	Vzteklina je zoonotické virové onemocnění postihující centrální nervový systém. Je jednou z nejnebezpečnějších a nejzávažnějších zoonóz. Virus vztekliny se přenáší na člověka od nakaženého zvířete slinami, v praxi tedy nejčastěji pokousáním nebo přímým kontaktem. Bez	360
329	poruchy příjmu potravy	Poruchy příjmu potravy se zjednodušeně řečeno vyznačují „nezdravým postojem k jídlu“. Člověk postižený některou z poruch příjmu potravy se zaobírá jídlem, jeho složením, nákupem či přípravou mnohonásobně více než převážná většina ostatních lidí. Lidé trpící poruchami příjmu potravy jedí buď příliš mnoho, nebo příliš málo, často jsou posedlí svou tělesnou vahou nebo proporcemi. Ve všech případech se jedná o vážná duševní onemocnění, která mají velmi nepříznivý dopad na celkové zdraví člověka. Různými poruchami příjmu potravy mohou trpět	591
330	výživa zdravé populace	Výživa zdravé populace je rozsáhlé téma. V souvislosti s tím, jak se mění lidské tělo v průběhu života, se mění také nároky na výživu, kterou naše tělo v různých obdobích života potřebuje. Aby bylo vaše stravování zdravé a pestré, je potřeba každý den myslet na dodržování několika zásad. V praxi je dobré se řídit potravinovou pyramidou. Aby tělo mohlo fungovat tak, jak má, a aby orgány, tkáně i buňky mohly	502
331	nemoci z povolání	Nemoci z povolání vznikají nepříznivým působením chemických, fyzikálních, biologických nebo jiných škodlivých vlivů. Zároveň musí být tato nemoc uvedena v seznamu nemocí z povolání a musí být splněny podmínky, které jsou v seznamu pro tuto nemoc uvedené. Nemoci z	320
332	sexuální zdraví	Sexuální zdraví je stav tělesné, duševní a sociální pohody ve vztahu k sexualitě. Zakládá se na pozitivním a respektujícím přístupu k sexualitě	265
333	závislost na alkoholu	Závislost na alkoholu je onemocnění, které často začíná nepozorovaně a plíživě, kdy si člověk zprvu ani neuvědomuje, že se řítí do problémů	208
334	paliativní medicína	Paliativní medicína je lékařský obor, který pomáhá naplnit život s těžkou nemocí dobrými dny až do samotného závěru, nabízí účinnou léčbu bolesti a dalších příznaků nemoci, respektuje rozmanité potřeby nemocného a lidskou důstojnost. Každý člověk by měl vědět, kdy je potřeba začít se lékařem ptát na další prognózu onemocnění. Ve chvíli, kdy nemoc nelze vyléčit, nastupuje na scénu paliativní medicína s nabídkou	580
335	mužské pohlavní hormony	Mužské pohlavní hormony jsou zodpovědné za pohlavní vývoj mužů a zachování mužských pohlavních znaků. Jejich nejznámějším zástupcem je testosteron. Pod pojmem mužské pohlavní hormony se nejčastěji rozumí androgeny. Je však třeba mít na paměti, že i v mužském těle se přirozeně	397
336	androgeny	Androgeny se řadí mezi steroidní hormony a hrají velmi významnou roli zejména v pohlavním vývoji mužů. Proto je někdy pojem androgeny zaměňován s pojmem mužské pohlavní hormony. Androgeny se však v malé míře vyskytují i u žen (u nich zodpovídají například za ochlupení v podpaží a v podbřišku). Nejvýznamnějším zástupcem androgenů je testosteron. Odvozené přídatné jméno je androgenní.	470
337	ženské pohlavní hormony	Ženské pohlavní hormony ovlivňují mnoho procesů v ženském těle. Kolísání hladiny těchto hormonů zodpovídá například za normální průběh menstruačního cyklu. Pod pojmem ženské pohlavní hormony se nejčastěji rozumí estrogeny a gestageny. Je však třeba mít na paměti, že i v ženském těle se	405
338	sexuální dysfunkce	Sexuální dysfunkce je označení pro potíže, které muž, žena nebo oba partneři pociťují v jakékoli fázi běžné sexuální aktivity, včetně tělesného potěšení, touhy, preferencí, vzrušení nebo orgasmu. Světová zdravotnická organizace definuje sexuální dysfunkci jako neschopnost vést sexuální život v takové podobě, jak by člověk přál. Tato definice je však poměrně vágní a různí lidé si ji mohou vykládat odlišně. Různé sexuální dysfunkce mohou postihovat muže i ženy všech věkových kategorií, ačkoli s věkem se pravděpodobnost jejich vzniku zvyšuje. Častou příčinou sexuální dysfunkce je stres. Mezi další příčiny patří např. sexuální trauma, duševní potíže, diabetes mellitus, srdečně-cévní	962

339	výživa nemocných	Výživa nemocných je rozsáhlé téma. Z pohledu dietoterapie lze různá onemocnění rozdělit na tři skupiny: nemoci, kde má dieta stále zásadní význam a onemocnění bez dietní edukace léčit nelze, nemoci, kde je dieta v léčbě důležitá, ale jejího významu ubývá, nemoci, kde dietní léčba svůj význam ztratila a je jen doplňková. Do dietoterapie patří i prevence. Do této skupiny dietních postupů patří preventivní dietní postupy bránící vzniku diabetu mellitu 2. typu, aterosklerózy a eliminace vlivů vyvolávajících zhoubné nádory.	582
340	duševní onemocnění	Duševní onemocnění neboli duševní porucha je velmi široký pojem, který zahrnuje velké množství různých potíží ovlivňujících náladu, myšlení a chování člověka. Mezi duševní onemocnění se řadí například ADHD, bipolární porucha, deprese, organické duševní poruchy, poruchy osobnosti, poruchy příjmu potravy, schizofrenie, úzkostné poruchy a další. Podle definice Americké psychologické asociace (American Psychological Association, APA) je duševní onemocnění neboli duševní porucha stav vyznačující se narušením kognitivních funkcí a/nebo emocí, abnormálním chováním, narušeným fungováním ve společnosti nebo jakoukoli kombinací výše uvedeného. Tyto poruchy nelze vysvětlit pouze působením okolního prostředí: mohou k nim přispívat i tělesné,	1013
341	poruchy autistického spektra	Poruchy autistického spektra jsou poruchy psychického vývoje, které jsou charakterizovány různě se projevujícími obtížemi úspěšně se adaptovat ve společnosti, a to v důsledku odlišnosti osobnosti a psychosociální úrovně jedince od většinové populace. Mezi nejznámější poruchy autistického spektra se řadí Aspergerův syndrom a autismus.	366
342	organické duševní poruchy	Organické duševní poruchy jsou podskupinou duševních onemocnění. Organická duševní porucha vzniká na základě nějakého poškození mozku, ať už má jakoukoli příčinu (cévní mozková příhoda, úraz, zánět apod.). Patří sem i psychické poruchy, jejichž příčinou je onemocnění jiné části organismu než mozku, které však obecně vede ke zhoršení funkce centrálního nervového systému.	404
343	poruchy osobnosti	Porucha osobnosti je typ duševní poruchy, která se vyznačuje rigidním a na poměry většinové společnosti nepřijatelným způsobem myšlení, fungování a chování. Člověk s poruchou osobnosti může mít potíže vcítit se do pocitů ostatních lidí. To pak způsobuje značné problémy při navazování a udržování normálních vztahů, ať již ve škole, v práci nebo ve společnosti obecně.	507
344	psychosomatika	Psychosomatika se zabývá vzájemným působením psychiky a těla. Zkoumá, jak psychické vlivy působí na tělo a jaký vliv mají tělesná onemocnění na psychické procesy. Tyto vlivy jsou rovněž potvrzeny výzkumy. Předtím, než je stanovena psychosomatická diagnóza, je nutné důkladné lékařské vyšetření. Při léčbě se individuálně používají různé metody: od psychoterapie přes léky až po různé komplexnější metody léčby.	502
345	schizofrenie	Schizofrenie je duševní onemocnění spojené s mnoha předsudky a mýty. Lidé postižení schizofrenií trpí poruchami myšlení, pocitů, chování (motivace) a vnímání. Zvláštní mohou být i jejich pohybové návyky. Zasaženo je vnímání sama sebe (Kdo jsem? Jaký jsem?). Okolní realitu do jisté míry nevnímají jako skutečnou. I když se jedná o závažné onemocnění, schizofrenie je poměrně dobře léčitelná. Kvůli přetrvávající stigmatizaci se však mnoha lidem trpícím schizofrenií nedostává léčby. Postižení ne vždy vyhledají pomoc lékaře a jejich okolí reaguje často velmi ustrašeně a podrážděně – většinou	768
346	úzkostné poruchy	Úzkostné poruchy patří mezi poměrně častá duševní onemocnění. Vyznačují se nadměrnými, nepříjemnými a opakujícími se pocity úzkosti. Tyto pocity mohou vyvolávat i různé tělesné příznaky, jako je např. zrychlená srdeční frekvence, rozechvělost apod. Odborníci rozlišují různé typy úzkostných poruch, např. generalizovaná úzkostná porucha, různé fobie, panická porucha apod.	393
347	tiky	Tiky jsou mimovolné nechtěné pohyby nebo hlasové projevy. Jsou častější, než se obecně předpokládá. Přechodné tiky se objevují téměř u	255
348	pohybová aktivita	Přiměřená pohybová aktivita přispívá ke zdraví. K těm nejpřirozenějším pohybům patří chůze, jízda na kole, plavání či tanec. Především lidé	229
349	ADHD	ADHD neboli hyperkinetické poruchy představují skupinu geneticky podmíněných vývojových poruch, které se začínají projevovat již v raném dětství. Zkratka ADHD pochází z anglického výrazu attention deficit hyperactivity disorder, do češtiny se někdy překládá jako porucha	299
350	závislost na tabáku	Závislost na tabáku neboli závislost na nikotinu vzniká jednak jako naučené chování, tedy potřeba či zvyk kouřit v určitých situacích či v určité společnosti. Je to určité naučené chování, psychosociální závislost. Po určité době, která je daná dědičně (zděděné typy receptorů v mozku, na které se navazuje nikotin), se vyvine u většiny kuřáků (80–90 %) také závislost fyzická, tedy tělesná, drogová – závislost na	805
351	nelátkové závislosti	Nelátkové závislosti jsou závislosti, kdy uživatelé nejsou závislí přímo na návykové psychoaktivní látce, ale jsou závislí na určité činnosti.	142
352	nelegální návykové látky	Nelegální návykové látky neboli ilegální drogy jsou takové návykové látky, které (na rozdíl od legálních návykových látek) nejsou společností tolerovány, a jejichž uchováváním, předáváním, prodejem a výrobou se lidé dostávají do rozporu se zákonem. Konkrétními příklady	349

353	legální návykové látky	Legální návykové látky jsou takové návykové látky, které jsou společností (potažmo legislativou dané země) tolerovány, ačkoli mají stejnou nebezpečnost a může na ně vzniknout stejná závislost jako na nelegální návykové látky. Mezi legální návykové látky se řadí alkohol, tabákové výrobky, léky, nátěrové barvy a ředidla. S legálními návykovými látkami se setkáváme v	677
354	pylová alergie	Pylovou alergii vyvolávají pyly z různých rostlin, které způsobují většinou od jara nepříjemné příznaky, jako třeba sennou rýmu, podráždění očí nebo kašel. Hlavními původci pylových alergií jsou pyly stromů, trav, žita, ambrozie a pelyňku. Pro pylovou alergii je příznačný přísně	407
355	alergie na hmyzí bodnutí	Alergie na hmyzí bodnutí je alergická reakce na hmyzí jed, který se do těla dostal v důsledku bodnutí hmyzem. Po bodnutí včely nebo vosy se přehnaná reakce v oblasti místa vpichu – tzv. místní alergická reakce – vyskytuje až u 4,5 % obyvatelstva. Až u 3,5 % obyvatelstva se vyskytuje celková alergická reakce – tedy potíže, které se vyskytují ve větší vzdálenosti od místa vpichu a které	639
356	alergie na zvířecí srst	Alergie na zvířecí srst je třetí nejčastější forma alergie dýchacích cest, hned po pylové alergii a alergii na prachové roztoče. Označení alergie na zvířecí srst však vlastně není správné, protože lidský organismus nereaguje na samotnou zvířecí srst, nýbrž na některé proteiny, které se nacházejí v odlupující se kůži, ve zvířecím mazu, slinách, potu, výkalech nebo moči. Tyto alergeny jsou pro nealergické lidi naprosto	630
357	alergie na prachové roztoče	Alergie na prachové roztoče je po pylové alergii druhou nejčastější alergií a v České republice se s ní potýkají tisíce lidí. Původci alergie jsou nejčastěji prachoví roztoči, vzácněji potravinoví roztoči. Roztoči žijí v každé – jakkoli čisté – domácnosti a běžnými čistícími	328
358	alergie na plísně	Alergie na plísně se často vyskytuje společně s pylovou alergií nebo s alergií na prachové roztoče. Na plísně je citlivých přibližně 5 %	234
359	kontaktní alergie	Kontaktní alergie je lidové označení pro alergickou kontaktní dermatitidu.	74
360	závislost	Závislost je nutká, chronická, tělesná nebo duševní potřeba užívání návykové látky nebo i konkrétního typu chování (tzv. nelátková závislost), přičemž v případě nemožnosti užití dané látky (či daného chování) se u závislého člověka vyskytují různé nežádoucí tělesné,	340
361	angína	Angína je označení pro akutní zánět krčních mandlí a jejich okolí. Angína se může projevit jako samostatný zánět, nejčastěji patrových mandlí (akutní tonzilitida), nebo jako součást nebo komplikace zánětů horních dýchacích cest. Původcem angín jsou bakterie nebo viry. U pacientů s poruchou imunity, u pacientů podstupujících imunosupresivní léčbu, u diabetiků, při AIDS nebo při chronickém průběhu mohou	483
362	rýma	Rýma neboli rinitida je zánětlivé onemocnění sliznice nosní dutiny. Sliznici oslabenou nachlazením, výkyvy teplot, stavem ovzduší nebo stresem napadnou viry, případně později bakterie. Zánět způsobí zduření a překrvení sliznice, která pak omezuje průchodnost nosu a projevuje se výtokem, který může být vodnatý, hlenohnisavý nebo hnisavý. Rýmu může provázet kašel nebo další příznaky infekce horních	455
363	migréna	Migréna je opakující se nebo záchvatovitá, obvykle jednostranná bolest hlavy, která trápí část populace a vyznačuje se některými typickými	240
364	zánět průdušek	Zánět průdušek neboli bronchitida je zánět dolní části dýchacích cest. Bronchitida je nejčastěji komplikací akutního zánětu horních dýchacích cest. Zánět může být virový i bakteriální, vzácněji může být způsoben dalšími původci (chlamydie, plísně, paraziti) nebo jiným drážděním, např. kouřením cigaret.	375
365	bronchitida	Bronchitida je odborný název pro zánět průdušek. Viz také bronch(o)-, -itida.	80
366	štítná žláza	Štítná žláza (lat. glandula thyroidea) je endokrinní žláza, která se nachází na přední straně krku. Štítná žláza produkuje důležité hormony, které mají zásadní vliv na správné fungování organismu. Pokud štítná žláza produkuje nedostatečné množství hormonů, mluvíme o tzv.	337
367	záněty horních dýchacích cest	Záněty horních dýchacích cest jsou poměrně často se vyskytující onemocnění, nejčastěji virového původu (chřipka a chřipce podobná onemocnění), případně bakteriálního původu, vzácněji i jiného původu.	270
368	záněty dolních dýchacích cest	Záněty dolních dýchacích cest jsou závažnější než záněty horních dýchacích cest, i když příznaky nemusí být zpočátku tak naléhavé. Základním příznakem akutní bronchitidy je suchý kašel a bolest na hrudi. Ten obvykle přechází na produktivní kašel, který se vyznačuje vykašláváním hlenů. Chronický kašel s vykašláváním žlutého až zeleného hlenu značí chronickou bronchitidu.	443
369	zápal plic	Zápal plic neboli pneumonie je zánětlivé postižení plicní tkáně, včetně plicních sklípků. Může zásadně ovlivnit dýchací funkce. Projevuje se bolestí na hrudi, zvýšenou teplotou, kašlem a ztíženým dýcháním až dušností. Je často komplikací virových zánětů dýchacích cest.	346
370	pneumonie	Pneumonie je odborný název pro zápal plic.	42
371	zánět středního ucha	Zánět středního ucha neboli otitida je častým onemocněním dětského věku. Středoušní záněty jsou obvykle komplikací zánětů horních dýchacích cest. Projevují se bolestí ucha, jednostrannou nebo oboustrannou, horečkou, někdy výtokem. Nástup obtíží je rychlý, obvykle v	304
372	otitida	Otitida je odborný název pro zánět středního ucha. Viz také -itida.	70

373	zánět mozkomíšních plen	Zánět mozkomíšních plen, zánět mozkových blan neboli meningitida je obávané onemocnění, které může mít závažnou prognózu. Takzvané mozkové blány (přesněji řečeno mozkomíšní pleny) pokrývají nejen mozek, ale i míchu. Původcem onemocnění může být virus, bakterie, případně jiné mikroorganismy.	366
374	meningitida	Meningitida je odborný název pro zánět mozkomíšních plen (častěji se ale používá zlidovělý název – zánět mozkových blan). Viz také -itida.	161
375	hemoroidy	Hemoroidy jsou uzlovitě rozšířené cévní pleteně v oblasti konečníku a řitního kanálu. Mezi lidmi jsou rozšířené a jejich výskyt stoupá s věkem. U více než poloviny obyvatel starších 50 let způsobují problémy, pak hovoříme o hemoroidální nemoci. Hemoroidální nemoc se	485
376	revmatoidní artritida	Revmatoidní artritida je chronické, progresivní a invalidizující onemocnění, které je provázeno bolestí. Člověka postupně omezuje v pohybu a brání mu vykonávat běžné každodenní aktivity, které potřebuje k samostatnému a nezávislému životu. Z kloubů nejčastěji postihuje zápěstí a drobné klouby na rukou a na nohou, ale může zasáhnout i vnitřní orgány.	371
377	Bechtěrevova nemoc	Bechtěrevova nemoc neboli ankylozující spondylitida je chronické zánětlivé onemocnění, které je obvykle diagnostikováno mezi 18. a 30. rokem života, častěji u mužů. Projevuje se typicky ranní ztuhlostí a bolestí v dolní části páteře a v místě skloubení křížové kosti s pánevními kostmi. Bolest je největší v klidu, zmírňuje se při pohybu. Ohebnost páteře se postupně zhoršuje a předklon se omezuje. Pacienti trpí těžkou únavou. Mohou mít záněty kloubů, záněty duhovky a mohou mít potíže s dýcháním. Výskyt nemoci v rodině zvyšuje riziko u potomků.	674
378	lupénka	Lupénka je lidové označení pro psoriázu.	40
379	revmatická onemocnění	Revmatická onemocnění, revmatismus neboli revma jsou onemocnění pohybového aparátu, kloubů, páteře, šlach, svalů a vazů. Na rozdíl od tzv. degenerativních onemocnění, které přicházejí s věkem a opotřebováním pohybového aparátu (tzv. artróza), jsou revmatická	377
380	čištění zubů	Čištění zubů je nesporně nejúčinnější prevencí proti onemocněním zubů, jako jsou zejména zubní kazy a parodontitida.	116
381	vetchozrakost	Vetchozrakost neboli presbyopie je oční vada, která se rozvíjí v důsledku tělesných změn v průběhu lidského života. Jak člověk postupně stárne, čočka v oku ztrácí svou pružnost a zvolna tuhne. Postupem času se tak vytrácí schopnost čočky měnit svůj tvar, která je nezbytná pro	342
382	presbyopie	Presbyopie je odborný název pro vetchozrakost.	46
383	šeroslepost	Šeroslepost je porucha vidění při horších světelných podmínkách. Nejčastěji vzniká kvůli nedostatku vitamínu A.	111
384	šilhání	Pod pojmem šilhání neboli strabismus se rozumí vadné postavení jednoho oka nebo obou očí. V některých případech je odchylka zřetelná	236
385	strabismus	Strabismus je odborný název pro šilhání.	40
386	zánět spojivek	Zánět spojivek neboli konjunktivitida se viditelně projevuje zarudnutím a pálením očí. Konjunktivitida může postihovat jen jedno oko, ale může se přenést i na druhé oko nebo dokonce na jiného člověka. Léčebná opatření se liší podle příčiny zánětu (např. bakterie, viry apod.).	305
387	konjunktivitida	Konjunktivitida je odborný název pro zánět spojivek. Viz také -itida.	72
388	zelený zákal	Pod pojmem zelený zákal neboli glaukom se rozumí celá skupina různých onemocnění, jejichž společnou příčinou je příliš vysoký nitrooční	141
389	glaukom	Glaukom je odborný název pro zelený zákal.	42
390	zánět apendixu	Zánět apendixu, apendicitida neboli zánět slepého střeva se může vyskytnout v jakémkoli věku, nejčastěji však mezi 10. a 15. rokem. U dětí mladších dvou let se vyskytuje zřídka. V rodině, ve které se již zánět slepého střeva vyskytl, je pravděpodobnější, že se tento zánět objeví. Při akutním zánětu slepého střeva si děti stěžují na bolest břicha, která začíná často v oblasti pupku a později se táhne do pravého podbříšku	531
391	apendicitida	Apendicitida je odborný název pro zánět apendixu. Viz také -itida.	69
392	pátá nemoc	Pátá nemoc je virové infekční onemocnění, které probíhá většinou bez obtíží. Nejdříve je postižen obličej. Nemoc zpravidla ustoupí i bez	175
393	šestá nemoc	Šestá nemoc je virové infekční onemocnění, které se vyskytuje téměř výlučně u dětí ve věku od 6 měsíců do 2 let. Jakmile se na kůži objeví	200
394	dysplazie kyčelního kloubu	U dysplazie kyčelního kloubu jde často o vrozenou malformaci: jamka kyčelního kloubu je příliš malá, případně nedostatečně hluboká. Trpí jí až 4 % novorozenců. V extrémních případech může hlavička kosti stehenní částečně nebo úplně vypadávat z jamky. V těchto případech se mluví o subluxaci, případně luxaci, kyčelního kloubu.	363
395	infekce močových cest	Infekce močových cest neboli uroinfekce je souhrnný pojem pro zánět močových cest, který je způsoben většinou bakteriemi, ojediněle viry nebo kvasinkami. Tyto záněty se mohou týkat kterékoli součásti močových cest, tzn. ledvin, močovodů, močového měchýře i močové trubice. Patogeny se do močových cest mohou dostat různými způsoby. Nejčastější jsou vzestupné infekce, méně časté sestupné infekce,	472
396	kojenecká kolika	Kojenecké koliky jsou křečovitě silné bolesti především v oblasti břicha, které začínají většinou kolem 2. týdne věku, gradují kolem 6. týdne a	266

397	zánět ústní sliznice	Zánět ústní sliznice neboli stomatitida vzniká v důsledku porušení mikrobiální rovnováhy v ústní dutině. Ve zdravé ústní dutině žije v přirozené rovnováze nespočet mikroorganismů, především asi 300 druhů bakterií a různých kvasinky.	265
398	stomatitida	Stomatitida je odborný název pro zánět ústní sliznice. Viz také -itida.	74
399	zubní kaz	Zubní kaz je svým způsobem „infekční“ onemocnění, které je způsobeno kyselinami pocházejícími z bakterií. Toto civilizační onemocnění je velmi rozšířené, v České republice postihuje velkou část populace. Ačkoli v posledních několika desetiletích je zubní kaz na ústupu, i nadále j	326
400	parodontitida	Parodontitida je odborný název pro zánět parodontu. Někdy se používá i lidové (avšak zkomolené) označení paradentóza. Viz také -itida.	151
401	zánět dásní	Zánět dásní neboli gingivitida je jedním z nejčastěji se vyskytujících onemocnění a často vede ke vzniku parodontitidy. V případě gingivitidy	238
402	gingivitida	Gingivitida je odborný název pro zánět dásní. Viz také -itida.	65
403	zubní implantáty	Zubní implantáty jsou systémy většinou šroubovitého nebo válcovitého tvaru, které slouží jako náhrada přirozeného kořene zubu po ztrátě zubu. Vsazují se operativně do kosti čelisti. Tyto umělé kořeny zubů jsou po fázi zotavení opatřeny fixní zubní náhradou ve formě korunek	340
404	deprese	Deprese neboli depresivní onemocnění je duševní onemocnění, které se projevuje mj. sklíčeností. Mohou se objevit i další příznaky, jako je např. pocit bezraděje nebo sociální stažení. Existují různé formy deprese, které se od sebe vzájemně liší především délkou trvání	497
405	autismus	Autismus je porucha psychického vývoje, která se vyznačuje obtížemi v sociální interakci a komunikaci, a obecně chováním, které většinová společnost označuje za podivné. Rodiče si příznaků často všimnou během prvních tří let života dítěte. Autismus se řadí mezi poruchy autistického spektra. Odvozené přídatné jméno je autistický. Člověk, kterému byl diagnostikován autismus, je označován jako autista.	461
406	Aspergerův syndrom	Aspergerův syndrom je porucha psychického vývoje, která se vyznačuje obtížemi v sociální interakci a komunikaci, a obecně chováním, které většinová společnost označuje za podivné. Aspergerův syndrom se řadí mezi poruchy autistického spektra. Na rozdíl od autismu lze u Aspergerova syndromu pozorovat poruchy v oblasti duševního vývoje nebo sociálního chování většinou až později než v raném dětství, a obvykle nejsou tolik nápadné. Vývoj řeči probíhá standardně, ale někdy se objevují problémy s porozuměním řeči v některých společenských situacích a s vyjadřováním. Vyskytují se také potíže s učením, tiky nebo přecitlivělost na podněty z okolí (zvuky, pachy apod.). Může být	867
407	bipolární porucha	Bipolární porucha je duševní onemocnění, které bylo dříve označováno jako maniodepresivní psychóza. Bipolární porucha se vyznačuje extrémním kolísáním nálad – od depresivního stavu, kdy se člověk může cítit skleslý a letargický, až po manickou fázi, která může vyvolávat pocity hyperaktivity, trémy apod.	331
408	posttraumatická stresová porucha	Posttraumatická stresová porucha neboli PTSD (zkratka pochází z anglického názvu posttraumatic stress disorder) je forma úzkostné poruchy, která je způsobena stresující nebo traumatickou životní událostí. Mezi časté rizikové faktory PTSD patří: sexuální nebo fyzické zneužívání v raném věku, traumatické zážitky z válečného konfliktu, prožití vážné nehody, požáru, teroristického útoku nebo přírodní katastrofy, jako jsou povodně nebo zemětřesení, svědectví násilí nebo násilné smrti, prožití fyzického útoku, jako je znásilnění, loupež nebo přepadení.	606
409	PTSD	PTSD je zkratka pro posttraumatickou stresovou poruchu.	55
410	Touretteův syndrom	Touretteův syndrom je neurologické onemocnění, které postihuje mozek a nervový systém. Touretteův syndrom se vyznačuje jednoduchým nebo komplexními motorickými a hlasovými tiky, které přetrvávají alespoň jeden rok. Svalové záškuby se objevují především v oblasti hlavy a horních končetin. Mohou se projevovat mrkáním, otevíráním úst, rychlým otáčením hlavy apod. Vedle toho se objevuje popotahování, pokašlávání, vyřazení jednotlivých samohlásek nebo nemístných slov, opakování slov nebo celých vět. U většiny lidí, u nichž se Touretteův	631
411	karcinom	Karcinom je zhoubný (maligní) nádor, který vznikl z epitelových buněk. Rozlišujeme velké množství různých typů karcinomů, které jsou často pojmenovány podle konkrétní tkáně a/nebo typu buňky, ze které tento zhoubný nádor pochází.	306
412	ječné zrno	Ječné zrno (lat. hordeolum) je akutní bakteriální infekce žláz na okrajích očních víček. Infekce může postihovat různé žlázy, nejčastěji jsou	234
413	hordeolum	Hordeolum je latinský název pro ječné zrno.	43
414	vlčí zrno	Vlčí zrno (lat. chalazion) je akutní hnisavý zánět Meibomovy žlázy na okraji očního víčka. Vlčí zrno často vzniká kvůli zablokovanému a ucpanému odtoku žlázy, někdy se může vyvinout z ječného zrna. Při okraji víčka je viditelné vyklenutí – zvláště pak tehdy, když člověk	315

415	chalazion	Chalazion je latinský název pro vlčí zrno.	42
416	LASIK	LASIK je jednou z metod laserové léčby krátkozrakosti. Zkratka pochází z anglického názvu laser-assisted in situ keratomileusis.	128
417	LASEK	LASEK je jednou z metod laserové léčby krátkozrakosti. Zkratka pochází z anglického názvu laser-assisted subepithelial keratectomy.	131
418	fotorefrakční keratektomie	Fotorefrakční keratektomie je jednou z metod laserové léčby krátkozrakosti. Někdy se používá zkratka PRK, která pochází z anglického názvu photorefractive keratectomy.	167
420	syndrom suchého oka	Syndrom suchého oka (lat. keratoconjunctivitis sicca) se vyznačuje poruchou tvorby slzného filmu, což vede k nadměrnému vysušování spojivky a rohovky. Oko není dostatečně zásobováno slznou tekutinou, případně tato tekutina neobsahuje optimální množství vody, proteinů a lipidů, aby mohla účinně svlažovat povrch oka. Syndrom suchého oka může mít různé příčiny. Projevuje se mj. pocitem cizího tělesa v oku.	463
421	keratoconjunctivitis sicca	Keratoconjunctivitis sicca je latinský název pro syndrom suchého oka.	69
422	cizí těleso v oku	Cizí těleso se do oka může dostat různými způsoby – například při zpracování kovů či dřeva, dále ze skleněných střepek, následkem švihnutí větve do oka při sportu, při automobilových nehodách, ale i u dětských her, při neopatrném pohybu apod. Před vniknutím cizího tělesa do oka je třeba okamžitě vyhledat oční lékaře.	498
423	oftalmoskopie	Oftalmoskopie je vyšetřovací metoda, při které lékař vyšetřuje oční pozadí pomocí přístroje označovaného jako oftalmoskop. Princip metody spočívá v tom, že lékař do pacientova oka namíří speciální světelný paprsek, což mu umožní prozkoumat vnitřek oka. Naopak pro vyšetření přední části oka používá oční lékař šterbinovou lampu. Odvozené přídavné jméno je oftalmoskopický.	396
425	komorový úhel	Komorový úhel (lat. angulus iridocornealis) je označení pro anatomický úhel v oku. Jedná se o úhel, který spolu svírají rohovka a duhovka, a který umožňuje průtok tekutiny z komory do žíly.	257
426	šterbinová lampa	Šterbinová lampa je speciální druh mikroskopu, který očnímu lékaři umožňuje dokonalé vyšetřit zejména přední část pacientova oka (rohovku, duhovku, čočku apod.). Tento mikroskop je propojen se světelným zdrojem (lampou) tak, že světlo prochází úzkou šterbinou. Světlo míří pacientovi přímo do oka, a to tak, aby lékař viděl pouze tu oblast, kterou chce vyšetřovat.	468
427	patologický	Patologický (v lékařských textech) znamená „chorobný“. Může popisovat nenormální či nepřirozený stav. Například výraz patologické změny znamená, že lékař při vyšetření našel něco, co může poukazovat na nějaké onemocnění. Opakem patologického je fyziologický. Pozor: Patologický není totéž co patogenetický ani patogenní!	358
428	odchlípení sklivce	Odchlípení sklivce je degenerativní změna v oku, která se vyznačuje oddělením sklivce od sítnice. Odchlípení sklivce se vyskytuje poměrně často po 65. roce věku, někdy i dříve (zvláště u lidí, kteří již mají nějaké oční onemocnění nebo trpí silnou krátkozrakostí). Průběh může být různý.	356
429	krvácení do sklivce	Krvácení do sklivce neboli hemoftalmus je pronikání krve do oblasti sklivce a jeho nejbližšího okolí. Mezi běžné příznaky krvácení do sklivce patří rozmazané vidění, sklivcové zákalky, pocit načervenalého vidění, případně krátké záblesky světla v periferním zorném poli. Tyto příznaky je vždy třeba brát vážně a postižený člověk by měl neodkladně vyhledat oční ambulanci, aby mohla být léčba zahájena včas. Je třeba se vyvarovat fyzické námahy a zvedání těžkých předmětů.	556
430	hemoftalmus	Hemoftalmus je odborný název pro krvácení do sklivce.	53
431	zkapalnění sklivce	Zkapalnění sklivce je degenerativní změna v oku, která se vyskytuje velmi často. Typicky začíná ve věku střední dospělosti a často se neprojevuje vůbec žádnými příznaky. Počínající zkapalnění sklivce se často zjistí náhodně, např. během rutinního očního vyšetření. U někoho se však mohou vyskytnout i sklivcové zákalky, jejich původ pak musí objasnit oční lékař. Zkapalnění sklivce zpravidla nevyžaduje žádnou léčbu.	611
432	sklivcové zákalky	Sklivcové zákalky neboli létající mušky jsou drobná zrníčka ve sklivci, která se projevují tím, že postižený člověk vidí body, čárky, vláknité nebo hadovité struktury. Tyto drobné zákalky se pohybují společně s pohybem očí. Obzvláště zřetelné se tyto úkazy objevují na světlém pozadí.	543
433	epiretinální membrána	Epiretinální membrána je tenká vrstvička vazivové tkáně, která se zejména u starších lidí může vytvořit v oblasti žluté skvrny na sítnici, tedy v oblasti nejostřejšího vidění. Postižený člověk pak může vnímat pokřivené tvary. Epiretinální membrána vzniká v důsledku buněčných změn, ke kterým dochází v zadní části oka, konkrétně mezi sklivcem a žlutou skvrnou. Buňky pocházející ze sítnice a dalších tkání v oku se uvolňují do sklivce a nakonec se usazují na povrchu žluté skvrny. Tyto buňky se pak mohou začít množit tím a vytvářejí membránu. V mnoha případech zůstává tato membrána velmi jemná a nemá žádný významný vliv na vidění.	1182
434	redukční dieta	Redukční dieta je dieta, která pomáhá člověku zhubnout tím způsobem, že je omezen počet přijatých kalorií, zároveň je však pečlivě vyvážen.	169
437	obsese	Obsese je výraz používaný v psychologii, který označuje nechtěné, vtíravé, opakující se a neodbytné myšlenky, které se znovu a znovu vrací do mysli člověka. Odvozené přídavné jméno je obsedantní.	222
438	kompulze	Kompulze je výraz používaný v psychologii, který označuje nutkavé, opakující se jednání či chování člověka. Odvozené přídavné jméno je kompulzivní. Viz také obsese.	170

439	fobie	Fobie se obecně řadí mezi úzkostné poruchy. Je to chorobný (většinou nepřiměřeně silný) strach před konkrétním předmětem nebo situací.	255
440	panická porucha	Panická porucha je úzkostná porucha, která je charakterizována opakujícími se a neočekávanými záchvaty paniky, tj. náhlými obdobími intenzivního strachu, která mohou zahrnovat bušení srdce, pocení, třes, dušnost, otupělost nebo pocit, že se stane něco hrozného. Příznaky se vyskytují na maximum během několika minut. Člověk postižený panickou poruchou může mít trvalé obavy z dalších záchvatů a často se vyhýbá místům, kde záchvat paniky v minulosti prodělal. Příčina panické poruchy není známa. Mezi rizikové faktory patří kouření, psychický stres a zneužívání v období dětství či dospívání.	829
441	agorafobie	Agorafobie je jednou z mnoha desítek druhů fobií. Tato úzkostná porucha je charakterizována příznaky úzkosti v situacích, kdy člověk vnímá okolní prostředí jako nebezpečné a nevidí možnost snadného úniku. Tyto situace mohou zahrnovat otevřená prostranství, veřejnou dopravu, nákupní centra nebo i pouhý pobyt mimo domov. Pobyt v těchto situacích může vyústit v záchvat paniky. Příznaky se objevují téměř	639
442	sociální fobie	Sociální fobie neboli sociální úzkostná porucha je jednou z mnoha desítek druhů fobií. Tato úzkostná porucha je charakterizována pocitem strachu a úzkosti ve společenských situacích, které postiženému způsobují značné potíže a zhoršují jeho schopnost fungovat v některých aspektech každodenního života. Tyto obavy mohou být vyvolány domnělou nebo skutečnou kontrolou ze strany druhých. Lidé se sociální úzkostnou poruchou se obávají negativního hodnocení ze strany druhých lidí. Mezi tělesnými příznaky se často vyskytuje nadměrné červenání, nadměrné pocení, třes, bušení srdce a nevolnost. Může se objevovat i	1146
443	generalizovaná úzkostná porucha	Generalizovaná úzkostná porucha se řadí mezi úzkostné poruchy. Tato forma úzkosti se projevuje tělesnými i duševními potížemi. Z tělesných potíží je to často třes, závratě, bušení srdce apod. Mezi duševní potíže se řadí snížená schopnost soustředění, nervozita nebo poruchy spánku. Úzkost v tomto případě člověka provází prakticky nepřetržitě, jen se někdy dostane do popředí více, jindy méně. Člověku trpícímu generalizovanou úzkostnou poruchou není jasné, před čím má vlastně strach, a obecně může být velmi ustaraný (bojí se o sebe, o	576
444	smíšená úzkostně depresivní porucha	Smíšená úzkostně depresivní porucha se vyznačuje tím, že se u ní mísí příznaky úzkostné poruchy s příznaky deprese, nicméně příznaků ani jednoho typu není tolik, aby mohla být potvrzena diagnóza úzkostné poruchy nebo depresivní poruchy. Pokud příznaky jednoho typu nakonec přece jen převládnu, odborník (nejčastěji psychiatr) se přikloní k jedné z diagnóz (úzkostná porucha nebo deprese).	439
445	oko	Oko (lat. oculus) je smyslový orgán pro zrak. Lidské oko se skládá z mnoha různých struktur, které ve složitém souladu dohromady provádějí různé úkony, např. oko chrání a poskytují mu živiny, zejména jsou však nezbytné pro vidění a tím i pro orientaci.	281
446	oční bulva	Oční bulva má téměř kulovitý tvar a u dospělých měří asi 24 mm. Mimo jiné je obklopena obalem složeným ze tří vrstev, které jsou pro oko důležité: vnější vrstva: bělima + rohovka, prostřední vrstva, někdy označovaná jako žilnatka: cévnatka + řasnaté tělísko + duhovka,	305
447	bělima	Bělima neboli skléra (lat. sclera) společně s rohovkou tvoří vnější vrstvu oční bulvy. Bělima má pevnou tkáň a do určité míry slouží jako	237
448	skléra	Skléra je jiný název pro bělimu.	32
450	rohovka	Rohovka (lat. cornea) společně s bělimou tvoří vnější vrstvu oční bulvy. Rohovka je zakřivená a vyčnívá z oční bulvy. Rohovka je průhledná přední část oka, která kryje duhovku, zornici a přední komoru oční. Rohovka společně s přední komorou oční a čočkou láme světlo, což je fyzikální jev nezbytný ke správnému vidění.	430
452	cévnatka	Cévnatka (lat. choroidea) tvoří prostřední vrstvu oční bulvy: nachází se mezi bělimou a sítnicí. Cévnatka je velmi bohatě protkána krevními cévami, zásobuje sítnici živinami a kyslíkem a udržuje stálou teplotu oka. Cévnatka má největší tloušťku v nejzadnější části oka (0,2 mm),	398
454	sítnice	Sítnice (lat. retina) tvoří vnitřní vrstvu oční bulvy a má zcela zásadní funkci pro vidění. Sítnice obsahuje světločivé buňky, což jsou jednak tyčinky, které jsou uzpůsobené pro vidění v šeru, jednak čípky, které zajišťují barevné vidění. Světločivé buňky tak člověku umožňují vidět ve	385
456	žlutá skvrna	Žlutá skvrna (lat. macula lutea) je místo nejostřejšího vidění na sítnici. Tato oválná pigmentovaná oblast poblíž středu sítnice má průměr přibližně 5,5 mm. Žlutá skvrna je zodpovědná za barevné vidění s vysokým rozlišením, které je možné za dobrého osvětlení; tento druh	375
458	zrakový nerv	Zrakový nerv (lat. nervus opticus) neboli II. hlavový nerv je jeden z hlavových nervů. Stejně jako všechny ostatní hlavové nervy se vyskytuje v páru. Zrakový nerv je čistě senzorický nerv, tzn. přenáší signály ze smyslových receptorů do centrálního nervového systému. Jak již z jeho názvu vyplývá, zrakový nerv přenáší zrakové podněty (zajišťuje spojení oka s mozkem). Informace (v tomto případě světlo) se během	538
459	sklivce	Sklivec (lat. humor vitreus) je gelovitá hmota, která vyplňuje vnitřek oka a zabírá velkou část prostoru mezi čočkou a sítnicí. Světlo, které projde skrze přední část oka (tzn. rohovku a čočku, proto na své cestě k sítnici prochází ještě sklivcem. Sklivec se skládá přibližně z 98 % z	569

461	komorová tekutina	Komorová tekutina (lat. humor aquosus) slouží k udržování správného nitroočního tlaku. Tento tlak je potřebný k tomu, aby se oko nesmrštilo a aby si udržovalo téměř kulovitý tvar, který je nezbytný pro optimální vidění. Komorová tekutina je důležitá pro zásobování rohovky a čočky živinami: neustále se vytváří nová tekutina, která proudí ze zadní komory oční do přední komory oční a odtéká pryč	592
463	duhovka	Duhovka (lat. iris) je tenká prstencovitá struktura v oku, která kontroluje průměr a velikost zornice, a tím i množství světla dopadajícího na	187
465	zornice	Zornice (lat. pupilla) je otvor ve středu duhovky. Skrze zornici prochází do oka světlo. Při silném ozáření se zornice zužuje, naopak ve tmě	288
467	čočka (uvnitř lidského oka)	Čočka (lat. lens) je struktura v oku, která se nachází za duhovkou a láme světlo tak, aby dopadlo na sítnici takovým způsobem, aby se vytvořil ostrý obraz – a to bez ohledu na to, zda se člověk dívá do dálky nebo pozoruje něco v blízkosti; z toho důvodu mění čočka své zakřivení (tvar). Čočka je elastická a prostřednictvím tenkých vláček je připojena k řasnatému tělísku. Pozoruje-li člověk nějaký blízký předmět,	810
469	řasnaté tělísko	Řasnaté tělísko (lat. corpus ciliare) je kruhová struktura v přední části oka, která obsahuje hladkou svalovinu a pomocí tenkých vláček je připojena k čočce. Pozoruje-li člověk nějaký blízký předmět, napnutím svalových vláček se vazy řasnatého tělíska uvolní, tím se čočka více zaoblí a nabývá kulovitějšího tvaru. Přední komora oční se trochu zploští a duhovka se zúží. Celkově se zvyšuje optická mohutnost čočky a člověk vidí ostře do blízka. Při pohledu do dálky se čočka naopak zplošťuje, neboť vazy řasnatého tělíska čočku natahují (výše zmíněná	752
471	akomodace	Akomodace je schopnost oka pomocí čočky (přesněji řečeno díky změnám jejího tvaru) ostře zobrazovat na sítnici objekty v různých	248
472	slzná tekutina	Slzná tekutina zabraňuje vysychání oka a pomáhá likvidovat bakterie, odstraňovat cizí tělesa a čistit povrch oka. Slzná tekutina obsahuje také živiny. Tvoří se v žlázách, které se nacházejí po stranách nad očima. Mrkáním se slzná tekutina rozprostírá směrem dolů, napříč okem až k	526
473	spojivka	Spojivka (lat. tunica conjunctiva) je tenká slizniční membrána, která pokrývá zadní plochu horního i dolního očního víčka a přechází na	214
474	inkontinence	Inkontinence je neschopnost udržení moči nebo stolice. Inkontinence u dětí je do jistého věku normální. Odvozené přídatné jméno inkontinentní označuje člověka, který není schopen udržet moč či stolicí. Opakem inkontinence je kontinence. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz inkontinence.	314
475	léčivý přípravek	Léčivé přípravky neboli léky nejsou běžnými výrobky (či obchodním artiklem) a zacházení s nimi podléhá specifickému režimu a podmínkám stanoveným právními předpisy České republiky i Evropské unie, současně i dohodám v rámci mezinárodního práva, jejichž hlavním účelem je ochrana veřejného zdraví i zdraví jedince prostřednictvím zajištění kvalitních, bezpečných a účinných léčiv. Léčivým přípravkem je látka nebo kombinace látek prezentovaná s tím, že má léčebné nebo preventivní vlastnosti v případě onemocnění lidí nebo zvířat, nebo látka nebo kombinace látek, kterou lze použít u lidí nebo podat lidem, nebo použít u zvířat či podat zvířatům, a to buď za účelem obnovy, úpravy či ovlivnění fyziologických funkcí prostřednictvím farmakologického, imunologického nebo metabolického účinku, nebo za účelem stanovení lékařské diagnózy.	1225
476	zdravotnický prostředek	Zdravotnickým prostředkem se rozumí nástroj, přístroj, zařízení, programové vybavení včetně programového vybavení určeného jeho výrobcem ke specifickému použití pro diagnostické nebo léčebné účely a nezbytného ke správnému použití zdravotnického prostředku, materiál nebo jiný předmět, určené výrobcem pro použití u člověka za účelem _x000D_ stanovení diagnózy, prevence, monitorování, léčby nebo mírnění onemocnění, stanovení diagnózy, monitorování, léčby, mírnění nebo kompenzace poranění nebo zdravotního postižení, vyšetřování, náhrady nebo modifikace anatomické struktury nebo fyziologického procesu, nebo _x000D_ kontroly početí. Zdravotnické prostředky nedosahují své hlavní zamýšlené funkce v lidském těle nebo na jeho povrchu farmakologickým, imunologickým nebo metabolickým účinkem, jejich funkce však může být takovými účinky podpořena. Osoby, které hodlají na trh v České republice uvádět	1239
477	doplňěk stravy	Doplňěk stravy je potravinu, jejímž účelem je doplňovat běžnou stravu a která je koncentrovaným zdrojem vitaminů a minerálních látek nebo dalších látek s nutričním (tzn. výživovým) nebo fyziologickým účinkem, obsažených v potravině samostatně nebo v kombinaci, určená k přímé spotřebě v malých odměřených množstvích. Z výše uvedeného vyplývá, že doplňky stravy jsou potraviny a vztahují se tedy na ně příslušná ustanovení potravinového práva. V praxi to znamená, že subjekt, který vyrábí, dováží nebo uvádí doplňěk stravy do oběhu (a to jakoukoliv formou – např. zásilkový prodej, internetový obchod apod.), je považován za provozovatele potravinářského podniku, se všemi z toho vyplývajícími důsledky. Provozovatel	1108

478	kosmetický přípravek	Kosmetický přípravek je jakákoli látka nebo směs určená pro styk s vnějšími částmi lidského těla (pokožkou, vlasovým systémem, nehty, rty, vnějšími pohlavními orgány) nebo se zubů a sliznicemi ústní dutiny, výhradně nebo převážně za účelem jejich čištění, parfemace, změny jejich vzhledu, jejich ochrany, jejich udržování v dobrém stavu nebo úpravy tělesných pachů; za kosmetický přípravek se nepovažuje látka nebo směs k požití, vdechování, injekční aplikaci nebo k implantaci do lidského těla.	836
479	somatický syndrom	Somatický syndrom je soubor příznaků, který se vyskytuje u pacientů trpících depresí. Patří mezi ně: ranní deprese (obzvláště depresivní nálada časně po ránu), ztráta zájmu nebo potěšení v činnostech, které člověku obvykle působí radost, probouzení se v časných ranních hodinách (dvě nebo více hodin před obvyklým časem vstávání), zřetelná ztráta chuti k jídlu, úbytek hmotnosti (často více než 5 % tělesné hmotnosti za měsíc), psychomotorické zpomalení nebo neklid, výrazné snížení libida (sexuální touhy). Viz také syndrom.	548
480	neurotransmitery	Neurotransmitery jsou přirozené se vyskytující látky v lidském těle, které se podílejí na přenosu elektrických impulzů v místech synapsí. Konkrétními příklady neurotransmiterů jsou serotonin, noradrenalin, dopamin a acetylcholin.	251
481	serotonin	Serotonin, 5-hydroxytryptamin neboli 5-HT (zkratka pochází z anglického názvu 5-hydroxytryptamine) je jeden z neurotransmiterů. V lidském těle má nezastupitelnou úlohu: má vliv na aktuální náladu, podílí se na regulaci tělesné teploty, spánku, chuti k jídlu a metabolismu. Léky ovlivňující hladinu serotoninu (např. SSRI) se hojně používají k léčbě deprese i jiných duševních onemocnění.	476
482	noradrenalin	Noradrenalin je hormon, který se uvolňuje z dřene nadledvin. Podobně jako adrenalin se podílí na spuštění poplachové reakce. Noradrenalin	175
483	dopamin	Dopamin je jeden z neurotransmiterů. V mozku hraje významnou úlohu zejména v mechanismech potěšení, odměny, strachu a vzniku	136
484	reziduální příznaky depresivní poruchy	Reziduální příznaky depresivní poruchy jsou zbytkové příznaky, které přetrvávají po akutní fázi depresivní epizody. Deprese totiž většinou mívají tzv. epizodický průběh, kdy se fáze onemocnění střídá s fázemi, které jsou téměř nebo zcela bez příznaků. Reziduální příznaky zvyšují riziko recidivy (návratu onemocnění).	347
485	depresivní epizoda	Depresivní epizoda je jednou z forem depresivní poruchy. Depresivní epizoda se projevuje především sklíčeností, ztrátou zájmu, smutkem a netečností. Depresivní epizody se rozlišují na lehké, středně těžké a těžké. U středně těžkých a těžkých depresivních epizod se mohou objevit	414
486	rekurentní depresivní porucha	Rekurentní depresivní porucha neboli periodická depresivní porucha je jednou z forem depresivní poruchy. Rekurentní depresivní porucha se vyznačuje výskytem dvou nebo více depresivních epizod.	222
487	periodická depresivní porucha	Periodická depresivní porucha je jiný název pro rekurentní depresivní poruchu. Viz také porucha.	99
488	rekurentní krátká depresivní porucha	Rekurentní krátká depresivní porucha je jednou z forem depresivní poruchy. Pod pojmem rekurentní krátká depresivní porucha se rozumí depresivní epizoda, která trvá jen několik dní (typicky 2–3 dny), objevuje se alespoň jednou za měsíc a vyskytuje se opakovaně, po dobu minimálně jednoho roku.	322
489	sezónní afektivní porucha	Sezónní afektivní porucha neboli „zimní deprese“ je jednou z forem depresivní poruchy. Tato forma deprese se objevuje na konci podzimu nebo v zimě. Vyznačuje se především nedostatkem energie, zvýšenou potřebou spánku, přibýváním na váze a zhoršenou náladou po	289
490	zimní deprese	Zimní deprese je lidové označení pro sezónní afektivní poruchu.	77
491	perzistentní afektivní poruchy	Perzistentní afektivní poruchy neboli přetrvávající poruchy nálady se řadí mezi depresivní poruchy. Do této kategorie se řadí cyklotymie a dystymie.	183
492	přetrvávající poruchy nálady	Přetrvávající poruchy nálady je jiný název pro perzistentní afektivní poruchy. Viz také porucha.	99
493	dystymie	Dystymie se řadí mezi tzv. perzistentní afektivní poruchy. Dystymie je chronická, alespoň dva roky trvající depresivní nálada, jejíž příznaky nejsou tak silné jako u jiných forem deprese.	205
494	cyklotymie	Cyklotymie se řadí mezi tzv. perzistentní afektivní poruchy. Pod pojmem cyklotymie se rozumí alespoň dva roky trvající nestabilita nálady s	266
495	atypická deprese	Atypická deprese je jednou z forem depresivní poruchy. Atypická deprese se vyznačuje tím, že u člověka sice přetrvává sklíčená nálada, ale radostné události mu ji dokážou dočasně pozvednout. Atypická deprese se často vyznačuje nárůstem hmotnosti, zvýšenou potřebou spánku a zvýšenou citlivostí (člověk např. snadno onemocní).	356

496	chronická deprese	Chronická deprese je jednou z forem depresivní poruchy. Chronická deprese je depresivní epizoda, která bez zlepšení přetrvává po dobu delší než dva roky.	185
497	paranoidní porucha osobnosti	Paranoidní porucha osobnosti je jednou z poruch osobnosti. Příklady chování postiženého člověka jsou následující: je velmi nedůvěřivý/žárlivý, je obzvláště urážlivý a vztahovačný, je velmi citlivý na překračování jistých hranic (např. vniknutí do soukromí), má zdůrazněnou potřebu samostatnosti, je hašteřivý (hádavý). Viz také paranoia, porucha.	365
498	schizoidní porucha osobnosti	Schizoidní porucha osobnosti (pozor, nezaměňovat se schizofrenií!) je jednou z poruch osobnosti. Příklady chování postiženého člověka jsou následující: je samotářský, je zdánlivě nebo skutečně chladný až lhostejný vůči ostatním, má skrytou touhu po uznání, drží si odstup od ostatních, může působit uzavřeně a nepřístupně, stahuje se do svého světa fantazie.	395
499	schizotypální porucha osobnosti	Schizotypální porucha osobnosti (pozor, nezaměňovat se schizofrenií!) je jednou z poruch osobnosti. Příklady chování postiženého člověka jsou následující: je velmi potrhlý a stažený sám do sebe (sociální stažení), má zálibu v ezoterickém/magickém způsobu myšlení, těžkopádně se vyjadřuje, činí mu potíže vyjádřit své pocity.	373
500	emočně nestabilní porucha osobnosti (impulzivní typ)	Emočně nestabilní porucha osobnosti (impulzivní typ) je jednou z poruch osobnosti. Příklady chování postiženého člověka jsou následující: má sklon k nečekanému jednání, bez ohledu na následky, táhne k hádkám či konfliktům, zvláště pokud mu někdo zabrání v impulzivním chování, má sklon k nezvladatelným výbuchům vzteku a/nebo násilí, často mívá výkyvy nálad. Viz také porucha.	393
501	emočně nestabilní porucha osobnosti (hraniční typ)	Emočně nestabilní porucha osobnosti (hraniční typ) je jednou z poruch osobnosti. Příklady chování postiženého člověka jsou následující: do jisté míry má i vlastnosti impulzivního typu emočně nestabilní poruchy osobnosti, trpí poruchou sebepojetí, má sklon k intenzivním, nestabilním a krizovým vztahům, vynakládá velké úsilí, aby jej/ji partner(ka) neopustil(a), opakovaně vyhrožuje sebepoškozováním, skutečně provádí sebepoškozování, případně i demonstrativní sebevražedné pokusy, má přetrvávající pocit vnitřní prázdnoty. Viz také porucha.	562
502	narcistická porucha osobnosti	Narcistická porucha osobnosti je jednou z poruch osobnosti. Příklady chování postiženého člověka jsou následující: má sníženou schopnost přijímání kritiky, vyznačuje se přílišným sebevědomím, zároveň má (většinou nevědomé) pocity méněcennosti, má velmi silné nutkání být vždy středem pozornosti. Viz také porucha.	330

503	histrionská porucha osobnosti	Histrionská porucha osobnosti je jednou z poruch osobnosti. Příklady chování postiženého člověka jsou následující: chová se teatrálně (má sklon k dramatickým výstupům), nechá se snadno ovlivnit ostatními, vyhledává vzrušení a aktivity, kde může být středem pozornosti, přisuzuje velkou roli své vlastní atraktivitě. Viz také porucha.	364
504	disociální porucha osobnosti	Disociální porucha osobnosti neboli antisociální porucha osobnosti je jednou z poruch osobnosti. Příklady chování postiženého člověka jsou následující: ignoruje sociální/společenská pravidla, nemá pocit viny (mohou za to ti ostatní), má sklon k násilí, bezcitná lhostejnost, necitlivost ke druhým, někdy dokážou navenek působit šarmantně (vlk v rouše beránčím), páchá trestné činy, disociální porucha osobnosti se může vyskytovat zároveň se závislostí na alkoholu nebo jiných drogách.	554
505	antisociální porucha osobnosti	Antisociální porucha osobnosti je jiný název pro disociální poruchu osobnosti. Viz také anti-, porucha.	106
506	vyhýbavá porucha osobnosti	Vyhýbavá porucha osobnosti neboli anxiózní porucha osobnosti je jednou z poruch osobnosti. Příklady chování postiženého člověka jsou následující: má nutkání neustále si dělat starosti, chová se vyhýbavě, má strach z odmítnutí, zároveň však touží po blízkosti, vyhýbavá porucha osobnosti se může vyskytovat zároveň s úzkostnou poruchou.	370
507	anxiózní porucha osobnosti	Anxiózní porucha osobnosti je jiný název pro vyhýbavou poruchu osobnosti. Viz také porucha.	94
508	anankastická porucha osobnosti	Anankastická porucha osobnosti neboli obsedantně-kompulzivní porucha osobnosti je jednou z poruch osobnosti. Příklady chování postiženého člověka jsou následující: vykazuje nadměrnou pečlivost (puntičkářství), je neustále sužován silnými pochybnostmi, je nadměrně opatrný, je přehnaně zaměřen na výkon, anankastická porucha osobnosti se může vyskytovat zároveň s obsedantně kompulzivní poruchou.	446
509	obsedantně-kompulzivní porucha osobnosti	Obsedantně-kompulzivní porucha osobnosti je jiný název pro anankastickou poruchu osobnosti. Viz také porucha.	112
510	závislá porucha osobnosti	Závislá porucha osobnosti je jednou z poruch osobnosti. Příklady chování postiženého člověka jsou následující: vykazuje značnou nesamostatnost, někdy má až pocit bezmoci, své vlastní potřeby zanedbává ve prospěch jiných, má sníženou psychickou odolnost, má velkou obavu, že jej/ji partner(ka) opustí, má silnou potřebu bezpečí a vazby na jiného člověka. Viz také porucha.	390

511	pasivně agresivní porucha osobnosti	Pasivně agresivní porucha osobnosti je jednou z poruch osobnosti. Příklady chování postiženého člověka jsou následující: má sklon k neustálému hněvu, je silně sebestředný, je značně nedůvěřivý, je velmi odtahitý, má silnou potřebu hájit své vlastní hranice. Viz také porucha.	294
514	duševní trauma	Duševní trauma mohou způsobit nejrůznější děsivé události. Trauma přichází nečekaně, proto není možné se na něj připravit. Postižení lidé jsou vystaveni extrémnímu strachu, ztrátě kontroly a bezmoci. Většina lidí následně není schopna tyto situace extrémní bezmoci zpracovat. Mechanismy zvládání běžných situací na tuto situaci nestačí a svět se postiženým doslova zhroutí. V extrémních stresových situacích má	552
515	paranoidní schizofrenie	Paranoidní schizofrenie je jednou ze tří hlavních forem schizofrenie. Paranoidní schizofrenie se vyznačuje bludy (např. paranoiou) nebo halucinacemi (např. slyšením hlasů).	276
516	katatonní schizofrenie	Katatonní schizofrenie je jednou ze tří hlavních forem schizofrenie. Katatonní schizofrenie začíná většinou náhle a je spojena s poruchami hybnosti. Postižení mají fáze, při nichž se vůbec nebo téměř nehýbou (stupor), jiné fáze se naopak vyznačují agitovaností. Při stuporu zůstává postižený nehybný, má strnulý výraz obličeje a nereaguje na vnější podněty. Vědomí a vnímání nemusí být nutně narušeno. Lze také	556
517	nediferencovaná schizofrenie	Nediferencovaná schizofrenie je jednou ze tří hlavních forem schizofrenie. Tuto formu není možné jednoznačně přiřadit k jednomu z ostatních podtypů nebo představuje smíšenou formu.	255
518	schizofrenní reziduum	Schizofrenní reziduum se často objevuje při chronickém průběhu schizofrenie nebo mezi akutními epizodami této nemoci. Charakteristická je nedostatečná motivace, sociální stažení a omezení při prožívání pocitů.	314
519	strach ze zkoušek	Strach ze zkoušek je pro většinu lidí zcela normální pocit. Problém však nastává tehdy, pokud strach ze zkoušky výrazně zhoršuje výkon, např. ve formě „výpadků paměti“. Strach je reakce na nebezpečí. Jde o normální a důležitou reakci ve skutečně nebezpečných situacích a o	391
520	tréma	Tréma je určité napětí před vystoupením a pro většinu lidí je to zcela normální pocit. Tréma může mít i pozitivní účinek, protože vystupujícího udržuje v bdělém stavu a motivuje jej, aby ze sebe vydal to nejlepší. Na začátku vystoupení tréma obvykle zmizí. Někteří lidé	501
521	obsedantně kompulzivní porucha	Obsedantně kompulzivní porucha neboli OCD (zkratka pochází z anglického názvu obsessive-compulsive disorder) se řadí k úzkostným poruchám. Obsedantně kompulzivní porucha se vyznačuje obsesemi (nechtěné, vtíravé, opakující se a neodbytné myšlenky, které se znovu a znovu vnucují do mysli člověka) a kompulzemi (nutkavé, opakující se jednání či chování).	373
522	remise	Remise je stav, kdy příznaky nebo projevy nemoci jsou potlačeny (například nejsou přítomny známky nádorového onemocnění). Remise neznamená úplné potlačení nemoci – ta se může vrátit (může dojít k tzv. relapsu). V případě nádorového onemocnění považujeme za	313
523	léková interakce	Léková interakce znamená vzájemné ovlivňování dvou nebo více léčivých látek. Lékové interakce mohou snížit účinnost léčivého přípravku, způsobit neočekávané nežádoucí účinky nebo naopak zvýšit účinek určitého léku.	425
524	serotoninový syndrom	Serotoninový syndrom je vzácný, potenciálně život ohrožující stav, který je vyvolán zvýšenou hladinou serotoninu (což je jeden z neurotransmiterů). Serotoninový syndrom je nejčastěji způsoben užíváním některých antidepresiv, zvláště pak při nesprávném dávkování.	294
525	akutní léčba deprese	Akutní léčba deprese je první fáze léčby deprese. V této fázi se lékař soustředí na to, aby se pacient dostal do remise. Akutní léčba většinou trvá 6–12 týdnů, ale prakticky trvá tak dlouho, dokud není dosaženo remise. Pod úplnou remisí se v tomto smyslu rozumí období alespoň dvou měsíců, kdy se nevyskytnou závažné depresivní příznaky.	415
526	pokračovací léčba deprese	Pokračovací léčba je druhá fáze léčby deprese. Navazuje na akutní léčbu a trvá 4–9 měsíců, během nichž je pacient léčen pomocí antidepresiva, psychoterapie, elektrokonvulzivní terapie nebo jiných léčebných metod, aby se zabránilo recidivě.	298
527	udržovací léčba deprese	Udržovací léčba deprese je třetí (a v ideálním případě poslední) fáze léčby deprese. Navazuje na pokračovací léčbu a jejím cílem je zabránit recidivě depresivních epizod v budoucnu.	268

528	antidepresiva	Antidepresiva jsou nejčastěji používanými léky při léčbě deprese. Tyto léky zvyšují dostupnost neurotransmiterů ovlivňujících náladu, a do metabolismu uvnitř mozku zasahují následujícími mechanismy: blokuji zpětné vychytávání neurotransmiterů ze synaptické štěrby do presynaptického zakončení nervové buňky, blokuji odbourávání (degradaci) neurotransmiterů, způsobují zvýšené uvolňování (sekreci) neurotransmiterů. Těmito způsoby lze dosáhnout zvýšení koncentrace neurotransmiterů a tím i zlepšení nálady pacienta; účinek se však dostaví až po delší době (často až po více než dvou týdnech).	717
529	terapie bděním	Terapie bděním neboli spánková deprivace je jedna z metod, které se používají při léčbě deprese. V 60. letech 20. stol. bylo náhodně vypořováváno, že depresivní pacienti se po noci strávené bez spánku cítili jeden nebo i více dní lépe. Následující výzkumy položily základ k terapii bděním. Při terapii bděním se používá jeden ze dvou přístupů: úplná spánková deprivace – pacient je vzhůru celou noc, částečná spánková deprivace – pacient si jde brzy lehnout, několik hodin může hluboce spát, přibližně v 1 hodinu ráno je probuzen a zbytek noci probděl.	736
531	fototerapie	Fototerapie je jedna z metod, které se používají při léčbě deprese. Tato metoda je účinná zejména jednak u sezónní afektivní poruchy, jednak u lehkých a středně těžkých depresivních epizod. Při fototerapii je pacient po dobu přibližně 30–40 minut vystaven jasnému světlu, jehož intenzita se pohybuje mezi 5 000 a 10 000 luxy (lux je jednotka intenzity osvětlení, 10 000 luxů přibližně odpovídá jasnému dennímu světlu). UV složka záření je přitom odfiltrována. Používaná intenzita světla je mnohonásobně vyšší než běžná intenzita osvětlení v místnostech. Pacient je vyzván, aby se každou minutu na několik sekund zadíval do světla. Léčba se obvykle provádí opakovaně, a to alespoň	837
532	elektrokonvulzivní terapie	Elektrokonvulzivní terapie neboli EKT (někdy se používá zkratka ECT z anglického výrazu electroconvulsive therapy) je jedna z metod, které se používají při léčbě deprese. EKT prokazatelně účinkuje u pacientů s těžkou depresí, případně s takovou depresí, kterou se nedaří léčit jinými metodami. Lékař může navrhnout EKT, pokud ke zlepšení pacientova stavu nevedly dva pokusy o léčbu pomocí antidepresiv z různých skupin a pomocí psychoterapie. Poté by měla následovat pokračovací léčba pomocí léků a psychoterapie (a teprve v případě potřeby další EKT).	850
533	repetitivní transkraniální magnetická stimulace	Repetitivní transkraniální magnetická stimulace neboli rTMS (zkratka pochází z anglického názvu repetitive transcranial magnetic stimulation) je jedna z metod, které se používají při léčbě deprese. Při rTMS jsou pomocí elektromagnetické indukce stimulovány neurony v mozkové kůře. Tato metoda je bezpečná, bezbolestná a má jen minimum nežádoucích účinků.	377
534	akutní stav	Akutní stav v souvislosti s lékařstvím je náhlý nebo naléhavý zdravotní stav, kterému je třeba věnovat zvýšenou pozornost. Většina akutních stavů vyžaduje lékařskou péči.	190
535	srdce	Srdce (lat. cor) je sval velikosti pěsti. Bije přibližně 80krát za minutu. Skládá se ze čtyř částí, které se střídavě stahují a uvolňují: levá síň, levá komora, pravá síň a pravá komora. Z pohledu biologické funkce je srdce pumpou s dutinami, do nichž vstupuje krev, která je následně	321
536	perikard	Perikard neboli osrdečník je jedna ze čtyř srdečních vrstev (zjednodušeně řečeno)*. Jedná se o pouzdro z vazivové tkáně, v němž je uloženo srdce. Problémy mohou nastat, když se osrdečník zanítí (perikarditida) nebo naplní tekutinou. Otok může srdce poškodit a ovlivnit jeho funkci. Perikard má několik důležitých rolí: Udrží srdce na svém místě v hrudní dutině. Zabraňuje tomu, aby se srdce příliš roztáhlo a přeplnilo krví. Promazává srdce, aby se při tlukotu netřelo o okolní tkáň. Chrání srdce před infekcemi, které by se do něj mohly šířit z okolních orgánů, například z plic. Odvozené přídavné jméno je perikardiální. * Terminologická poznámka: Odborníci na anatomii a histologii rozlišují pouze tři srdeční vrstvy (perikard, myokard a endokard), zatímco	940
537	osrdečník	Osrdcečník je jiný název pro perikard.	37

538	epikard	Epikard je jedna ze čtyř srdečních vrstev (zjednodušeně řečeno)*, která je přímo spojena se svalovinou srdeční stěny (myokard). Mezi epikardem a perikardem se nachází osrdečnicková dutina – mezeira vyplněná tekutinou, což umožňuje pohyb srdce uvnitř perikardu s minimálním třením. * Terminologická poznámka: Odborníci na anatomii a histologii rozlišují pouze tři srdeční vrstvy (perikard, myokard a endokard), zatímco	509
539	osrdečnicková dutina	Osrdčnicková dutina je mezeira mezi epikardem a perikardem, která je vyplněná tekutinou. To umožňuje pohyb srdce uvnitř perikardu s	149
540	myokard	Myokard je srdeční sval, z anatomického hlediska je to jedna ze čtyř srdečních vrstev (zjednodušeně řečeno)*. Myokard se nachází mezi epikardem a endokardem a ze všech srdečních vrstev je nejmohutnější. * Terminologická poznámka: Odborníci na anatomii a histologii rozlišují pouze tři srdeční vrstvy (perikard, myokard a endokard), zatímco	427
541	endokard	Endokard je jedna ze čtyř srdečních vrstev (zjednodušeně řečeno)*, nachází se na vnitřním povrchu srdce. Endokard vystýlá srdeční dutiny (tzn. srdeční síně i srdeční komory) a je v přímém kontaktu s protékající krví. * Terminologická poznámka: Odborníci na anatomii a histologii rozlišují pouze tři srdeční vrstvy (perikard, myokard a endokard), zatímco	473
542	věňčité tepny	Věňčité tepny neboli koronární tepny (lat. arteriae coronariae) jsou krevní cévy tvořící věnec tepen, který obklopuje srdce (odtud také pochází jejich název). Věňčité tepny zásobují srdeční sval kyslíkem a živinami. Obrázek: Věňčité tepny a jejich přibližné umístění na srdci. Znázorněny jsou zejména (v závorkách jsou kurzívou uvedeny latinské názvy): levá věňčitá tepna (arteria coronaria sinistra), pravá věňčitá tepna (arteria coronaria dextra), RC (český ekvivalent se nepoužívá, jedná se o zkratku z latinského názvu ramus circumflexus arteriae coronariae sinistrae), RIA (český ekvivalent se nepoužívá, jedná se o zkratku z	944
543	levá síň	Levá síň (lat. atrium sinistrum) je část srdce, do níž vstupuje čtyřmi plicními žilami okysličená krev z plic. Krev pak pokračuje do levé komory.	145
544	pravá síň	Pravá síň (lat. atrium dextrum) je část srdce, do níž vstupuje horní dutou žílou a dolní dutou žílou odkysličená krev z těla. Krev pak pokračuje	161
545	levá komora	Levá komora (lat. ventriculus sinister) je část srdce, která svým stahem vypuzuje krev ze srdce. Do levé komory přitéká krev z levé síně a aortou je pumpována do systémového oběhu. Levá komora pumpuje krev pod velkým tlakem a její svalovina je přibližně 3× silnější	299
546	pravá komora	Pravá komora (lat. ventriculus dexter) je část srdce, která svým stahem vypuzuje krev ze srdce. Do pravé komory přitéká krev z pravé síně a	176
547	dolní dutá žíla	Dolní dutá žíla (lat. vena cava inferior) je žíla, která přivádí do srdce odkysličenou krev z dolní poloviny těla, tzn. z břišní dutiny, z pánevní dutiny a z dolních končetin.	204
548	horní dutá žíla	Horní dutá žíla (lat. vena cava superior) je žíla, která přivádí do srdce odkysličenou krev z horní poloviny těla, tzn. z hlavy, z krku a z horních končetin.	186
549	plicnice	Plicnice neboli plicní kmen (lat. truncus pulmonalis) je tepna, která odvádí odkysličenou krev z pravé komory do plic.	118
550	plicní žíly	Plicní žíly (lat. venae pulmonales) jsou čtyři žíly, které přivádějí okysličenou krev z plic do levé síně. Konkrétně to jsou: levá dolní plicní žíla (vena pulmonalis inferior sinistra), levá horní plicní žíla (vena pulmonalis superior sinistra), pravá dolní plicní žíla (vena pulmonalis inferior dextra), pravá horní plicní žíla (vena pulmonalis superior dextra).	377
551	aorta	Aorta (lat. aorta) je největší tepna v lidském těle, která vystupuje z levé komory a pomocí systému postupně se větvících tepen rozvádí okysličenou krev do celého těla. Odvozené přídavné jméno je aortální.	288
552	srdeční chlopně	Srdeční chlopně (lat. valvae cordis) usměrňují proudění krve v srdci. Můžeme si je zjednodušeně představit jako ventily v čerpadle, které zajišťují, aby tekutina (v tomto případě krev) proudila správným směrem. V srdci se nacházejí celkem čtyři chlopně: mitrální, plicní, aortální a trojčípá.	356
553	mitrální chlopeň	Mitrální chlopeň neboli dvojčípá chlopeň (lat. valva atrioventricularis sinistra, popř. valva mitralis nebo valva bicuspidalis) je jedna ze čtyř srdečních chlopní. Nachází se mezi levou síní a levou komorou.	236
554	dvojčípá chlopeň	Dvojčípá chlopeň je jiný název pro mitrální chlopeň.	52
555	plicní chlopeň	Plicní chlopeň (lat. valva trunci pulmonalis) je jedna ze čtyř srdečních chlopní. Nachází se mezi pravou komorou a plicnicí. Viz také srdeční chlopně.	153
556	aortální chlopeň	Aortální chlopeň (lat. valva aortae) je jedna ze čtyř srdečních chlopní. Nachází se mezi levou komorou a aortou. Viz také aorta, srdeční chlopně.	148

557	trojčipá chlopeň	Trojčipá chlopeň (lat. valva atrioventricularis dextra, popř. valva tricuspidalis) je jedna ze čtyř srdečních chlopní. Nachází se mezi pravou síní a pravou komorou.	193
558	převodní systém srdeční	Převodní systém srdeční (lat. systema conducens cordis) zajišťuje stimulaci a vedení vzruchu v srdci. Aby srdce mohlo vhnět krev do těla, je nutné, aby docházelo ke koordinovaným stahům buněk jednotlivých síní a komor, které se musí v rámci každé z nich současně stáhnout či uvolnit.	390
559	sinoatriální uzel	Sinoatriální uzel neboli SA uzel (lat. nodus sinuatrialis) je řídící součástí převodního systému srdečního. Je tvořen shlukem specializovaných buněk, který má přibližně velikost olivové pecky. Sinoatriální uzel lze zjednodušeně označit za centrální hodiny nebo přirozený pacemaker lidského srdce, neboť udává srdeční rytmus.	389
560	SA uzel	SA uzel je jiný název pro sinoatriální uzel.	44
561	atrioventrikulární uzel	Atrioventrikulární uzel neboli AV uzel (lat. nodus atrioventricularis) je součástí převodního systému srdečního. Podobně jako sinoatriální uzel se podílí na šíření vzruchů po srdci. AV uzel se nachází ve spodní části síňového septa a přenáší elektrické impulsy ze síní do komor. AV uzel je poměrně malý: jeho rozměry jsou přibližně 1 × 3 × 5 mm.	408
562	AV uzel	AV uzel je jiný název pro atrioventrikulární uzel.	50
563	pravé srdce	Pravé srdce je hovorový výraz, kterým lékaři označují pravou část srdce jako funkční jednotku, tzn. pravou síň a pravou komoru. Do pravého srdce vstupuje z těla horní dutou žílou a dolní dutou žílou odkysličená krev, která následně vstupuje skrze plicnici do plic.	316
564	levé srdce	Levé srdce je hovorový výraz, kterým lékaři označují levou část srdce jako funkční jednotku, tzn. levou síň a levou komoru. Do levého srdce vstupuje čtyřmi plicními žilami okysličená krev z plic a aortou je pumpována do systémového oběhu.	291
565	síňové septum	Síňové septum (lat. septum interatriale) je přepážka, která vzájemně odděluje levou a pravou (srdeční) síň. Viz také septum, srdeční síň, komorové septum.	157
566	Hisův svazek	Hisův svazek neboli atrioventrikulární svazek (lat. fasciculus atrioventricularis) je součástí převodního systému srdečního. Hisův svazek převádí vzruch ze síní na komory.	203
567	Tawarova raménka	Tawarova raménka jsou součástí převodního systému srdečního. Rozlišujeme levé Tawarovo raménko (lat. crus sinistrum) a pravé Tawarovo	212
570	Purkyňova vlákna	Purkyňova vlákna (lat. rami subendocardiales) jsou součástí převodního systému srdečního. Purkyňova vlákna vycházejí z Tawarových	180
571	vrozené srdeční vady	Vrozené srdeční vady se řadí mezi nejčastější vrozené vývojové vady novorozenců. Z 1000 dětí bývá těmito vadami postiženo 7 až 10. Některé z nich bývají zjištěny již během prenatálního vývoje, jiné až po narození. Závažnost zdravotního postižení způsobeného vrozenými srdečními vadami závisí na formě a závažnosti samotného defektu. Celkové vyhlídky na vyléčení jsou nicméně dobré: i lidé s operovanými	475
572	vrozené vývojové vady	Vrozené vývojové vady vznikají v důsledku genetických poruch nebo působení vnějších vlivů během těhotenství. Mezi vnější vlivy se řadí zejména: onemocnění matky – zvláště pak virovými onemocněními, jako jsou např. zarděnky nebo příušnice, nebo i jinými nemocemi, jako je např. toxoplazmóza, nedostatek vitaminů, teratogenní látky – například vedlejší účinky léků, konzumace alkoholu, užívání drog, škodlivé fyzikální vlivy – například rentgenové a jiné ionizující záření.	811
573	chronický únavový syndrom	Chronický únavový syndrom (CFS) je dlouhodobé onemocnění, které se vyznačuje širokou škálou příznaků. Nejvýznamnějším příznakem je extrémní únava. Chronický únavový syndrom je někdy označován také jako myalgická encefalomyelitida (ME), často se používá i souhrnná zkratka ME/CFS. ME/CFS může postihnout kohokoli, včetně dětí. Častěji je pozorován u žen, nejčastěji se objevuje v mladém a středním	554
574	myalgická encefalomyelitida	Myalgická encefalomyelitida je jiný název pro chronický únavový syndrom.	72
575	ME/CFS	ME/CFS je zkratka pro chronický únavový syndrom.	48
576	prenatální vývoj	Prenatální vývoj je vývoj dítěte před narozením, tzn. v děloze matky. Viz také prenatální.	93
577	foramen ovale (v srdci)	Foramen ovale je latinské označení otvoru v dělicí přepážce mezi pravou a levou síní. Během prenatálního vývoje je takový otvor přítomen u všech lidí. Za normálních okolností se uzavírá během prvních týdnů života. Přibližně u třetiny lidí se však neuzavírá zcela a zůstává po něm malý otvor, tzv. patentní foramen ovale.	356
578	patentní foramen ovale	Patentní foramen ovale je otvor v přepážce mezi pravou síní a levou síní. Jedná se o menší srdeční vadu, která se vyskytuje u některých lidí. Viz také foramen ovale (v srdci).	178

579	kardiovaskulární systém	Kardiovaskulární systém je orgánový systém, který zajišťuje cirkulaci (oběh) krve v těle. Skládá se ze srdce a krevních cév (viz také tepenný systém a žilní systém). Kromě přenášení živin, kyslíku a oxidu uhličitého z jedné části těla do druhé krev také představuje určitý prostředek komunikace tím, že přenáší chemické informace ve formě hormonů ze žláz s vnitřní sekrecí do orgánů a tkání.	421
580	hypertrofie	Hypertrofie je zbytnění či zvětšení orgánu, tj. růst orgánu či tkáně způsobený zvětšením jednotlivých buněk. Zvětšení orgánů může mechanicky ovlivňovat okolí, např. štítná žláza může působit útlak dýchacích cest, prostata může blokovat odtok moči. Podobně mohou mechanicky působit orgány zvětšené při nezhoubných i zhoubných nádorech. Pozor: Hypertrofie není hyperplazie, při které dochází ke zvýšení počtu buněk, nikoli jejich velikosti.	470
581	prostaglandiny	Prostaglandiny představují skupinu lipidů, které se přirozeně vyskytují v lidském těle a mají řadu účinků: účastní se zánětlivých a imunitních procesů, ovlivňují srážení krve apod. Prostaglandiny byly původně izolovány z prostaty (odtud také pochází jejich název), ale vyskytují se i v mnoha dalších orgánech (mozek, krevní cévy, ledviny, plíce apod.). Na rozdíl od většiny hormonů, které jsou produkovány endokrinními žlázami a přenášeny krevním řečištěm, aby působily ve vzdálených oblastech těla, jsou prostaglandiny produkovány v místě, kde jsou zrovna	742
582	Downův syndrom	Downův syndrom neboli trizomie 21 je jedna z chromozomálních abnormalit, která je způsobena přítomností nadbytečného chromozomu 21. Tento nadbytečný genetický materiál způsobuje vývojové změny a některé typické znaky Downova syndromu. Závažnost Downova syndromu se u jednotlivých jedinců liší a způsobuje celoživotní mentální postižení a opožděný vývoj. Je to nejčastější chromozomální abnormalita a příčina poruch učení u dětí. Downův syndrom je obvykle spojen i s některými dalšími zdravotními obtížemi, jako jsou například vrozené srdeční vady či poruchy funkce trávicího traktu.	783
583	nedomykavost chlopně	Nedomykavost chlopně znamená nedokonalé fungování srdeční chlopně. Nedomykavá chlopie nedokáže zabránit zpětnému toku krve z tepny (aorty, resp. plicnice) do komory (levé, resp. pravé). Srdce je tak zatěžováno nadměrným objemem krve a časem může dojít k jeho	267
584	cyanóza	Cyanóza je namodralé zbarvení kůže, které je důsledkem vyššího obsahu neokysličeného hemoglobinu v krvi. Kůže často bývá cyanotická u srdečního selhání, u těžkých poruch dýchacího systému nebo v důsledku některých vrozených srdečních vad.	280
585	rentgenové vyšetření	Rentgenové vyšetření (RTG) nebo zkráceně rentgen je jedna ze zobrazovacích metod. Ačkoli se jedná o poměrně starou metodu, která byla objevena již koncem 19. století, RTG vyšetření i nadále hraje v lékařské diagnostice stále největší roli. Je to nejlepší metoda pro zobrazení kostí, případně některých nádorů či tuberkulózních uzlíků v plicích.	408
586	RTG	RTG je zkratka pro rentgenové vyšetření.	40
587	magnetická rezonance	Magnetická rezonance (MR) neboli MRI (zkratka pochází z anglického názvu magnetic resonance imaging) je jedna ze zobrazovacích metod. Na rozdíl od rentgenového vyšetření dokáže s velkým kontrastem zobrazovat měkké tkáně. Metoda je založena na detekci vodíkových atomů v těle, z nichž většina je součástí molekul vody. Díky tomu může magnetická rezonance například v mozku odlišit bílou hmotu (s vyšším obsahem tuku) od šedé hmoty (s vyšším obsahem vody). Naopak kosti, které obsahují výrazně méně vody než ostatní tkáně, se při MRI zobrazují jen málo. Díky tomu je magnetická rezonance výbornou metodou například pro zobrazování mozku, neboť proniká lebkou.	929
588	MRI	MRI je zkratka pro magnetickou rezonanci.	41
589	výpočetní tomografie	Výpočetní tomografie neboli CT (zkratka pochází z anglického názvu computed tomography) je jedna ze zobrazovacích metod, která je založena na zdokonalené rentgenové technologii. Principem výpočetní tomografie je pořízení rentgenových snímků pacienta z mnoha různých úhlů a jejich následné počítačové zpracování do trojrozměrného obrazu. Existují různé typy výpočetní tomografie.	497
590	CT	CT je zkratka pro výpočetní tomografii.	39
591	ultrazvukové vyšetření	Ultrazvukové vyšetření, ultrasonografie (USG) nebo jen zkráceně ultrazvuk či sonografie je jedna ze zobrazovacích metod. Princip metody spočívá tom, že ultrazvuk prochází tkáněmi a odráží se na jejich rozhraních (povrchy orgánů, zvýšené množství tekutiny apod.). Prostřednictvím ultrazvukové sondy může lékař tyto odrazy registrovat a vyhodnocovat na obrazovce počítače. Tato vyšetřovací metoda je	574
592	sonografie	Sonografie je jiný název pro ultrazvukové vyšetření. Viz také -grafie.	73
593	ultrasonografie	Ultrasonografie je jiný název pro ultrazvukové vyšetření. Viz také -grafie.	78
594	USG	USG je zkratka pro ultrazvukové vyšetření.	42
595	komorové septum	Komorové septum (lat. septum interventriculare) je přepážka, která vzájemně odděluje levou a pravou (srdeční) komoru. Viz také septum, srdeční komora, síňové septum.	168

596	cípaté chlopně	Cípaté chlopně neboli atrioventrikulární chlopně jsou srdeční chlopně mezi síněmi a komorami. Konkrétně jsou to trojčípá chlopeň v pravé části srdce a mitrální chlopeň v levé části srdce.	258
597	atrioventrikulární chlopně	Atrioventrikulární chlopně je jiný název pro cípaté chlopně.	60
598	poloměsíčitě chlopně	Poloměsíčitě chlopně jsou srdeční chlopně mezi komorami a tepnami vedoucími ze srdce. Konkrétně jsou to plicní chlopeň v pravé části srdce a aortální chlopeň v levé části srdce.	222
599	srdeční katetrizace	Srdeční katetrizace je zákrok, při kterém je katétr zaveden do velké žíly (např. v tříslech) a žilním systémem je vsunut až do srdce. Prostřednictvím zavedeného katétru pak lékař může provést potřebná vyšetření (například biopsii srdečního svalu, kdy je prostřednictvím malých kleštíček odebrán nepatrný vzorek srdeční svalové tkáně).	452
600	stenóza plicní chlopně	Stenóza plicní chlopně je jedna z vrozených srdečních vad. Vyznačuje se zúžením plicní chlopně nebo výstupu z pravé komory. V závislosti na závažnosti defektu dochází ke zvýšenému namáhání pravé komory, která musí překonávat vyšší výstupní odpor. To může vést ke zvětšení a ztlusnění (hypertrofii) pravé komory.	348
601	stenóza aortální chlopně	Stenóza aortální chlopně je jedna z vrozených srdečních vad, ale může vzniknout i v průběhu života (viz chlopenní vady). Vyznačuje se zúžením výstupu ze srdce do aorty. Pro levou komoru je tak obtížnější vhnět okysličenou krev do systémového oběhu, což v dlouhodobém horizontu způsobuje ztlusnění (hypertrofii) levé komory.	363
602	koarktace aorty	Koarktace aorty je jedna z vrozených srdečních vad. Vyznačuje se zúžením aorty těsně za místem, kde se oddělují tepny vedoucí do horní části těla (tedy v místě tzv. aortálního isthmu). Tento defekt zatěžuje především levou komoru, která tlačí okysličenou krev do vzestupné části aorty a dále do aortálního oblouku. Odpor kladený zúžením vede ke zvýšení krevního tlaku v horní polovině těla, zatímco v dolní	479
603	defekt septa síní	Defekt septa síní neboli defekt síňového septa je jedna z vrozených srdečních vad. Vyznačuje se otvorem v síňovém septu, tj. dělicí přepážce mezi srdečními síněmi. Během prenatalního vývoje je takový otvor, tzv. foramen ovale, přítomen u všech lidí. Za normálních okolností se však uzavírá během prvních týdnů života. Přibližně u třetiny lidí se však neuzavírá zcela a zůstává po něm malý otvor, tzv. patentní foramen ovale. Vzhledem k tomu, že za normálních okolností je tlak v levém srdci vyšší než v pravém srdci, část krevního toku, který by za normálních okolností putoval do systémového oběhu, prochází otvorem do pravého srdce. Tato část krve pak znovu koluje skrze plicní oběh, a není tak k	936
604	defekt komorového septa	Defekt komorového septa je jedna z vrozených srdečních vad. Vyznačuje se otvorem v komorovém septu, tj. přepážce mezi srdečními komorami. Tento defekt je důvodem zkratu, při němž se okysličená krev dostává z levé komory do pravé komory (levo-pravý zkrat). Pravá komora pak musí čerpat větší objem krve a průtok krve plicním oběhem je tak zvýšený. Při velmi velkých defektech je zvýšený i krevní tlak v plicích a časem se může vyvinout pravostranné srdeční selhání. Malé defekty obvykle nezpůsobují žádné problémy či onemocnění, větší	653
605	otevřená Botallova dučej	Otevřená Botallova dučej je jedna z vrozených srdečních vad. Botallova dučej je malá krevní céva, která u nenarozených dětí propojuje aortu s plicnicí a po narození se uzavírá. Pokud se tak nestane, což nastává nejčastěji u předčasně narozených dětí, mluvíme o otevřené (patentní, perzistentní) Botallově dučeji. Pokud je tento defekt velký, dochází ke značnému vtoku krve z aorty do plicnice. Plice jsou tak překrvené, zatímco zbytek těla je, navzdory zvýšené srdeční námaze, prokrven méně. I při tomto defektu (podobně jako u některých jiných vrozených srdečních vad) dochází ke zvýšenému namáhání pravého srdce. U některých vrozených srdečních vad může nicméně otevřená Botallova	924
606	defekt atrioventrikulárního septa	Defekt atrioventrikulárního septa je jedna z vrozených srdečních vad. Vyznačuje se malformací atrioventrikulárního septa (tj. přepážky mezi pravou síní a levou komorou) spolu s defektem cípatých chlopní (tedy srdečních chlopní mezi síněmi a komorami). Všechny tyto struktury jsou tvořeny během prenatalního vývoje spojením tzv. endokardových polštářů. Pokud k jejich fúzi nedojde nebo je jen nedokonalá, ve spodní části síňového septa a v horní části komorového septa zůstávají otvory. Místo dvou cípatých chlopní vzniká obvykle jen jedna s pěti cípy. Zvláště často jsou touto vadou postiženy děti s Downovým syndromem. Výše zmíněnými otvory pak proudí krev z levé do pravé části	950
607	transpozice velkých tepen	Transpozice velkých tepen je jedna z vrozených srdečních vad. Vyznačuje se tím, že vývody velkých tepen ze srdce (plicnice a aorty) jsou vyvinuty opačně: aorta vychází z pravé komory a do těla tak vstupuje pouze odkysličený vzduch, zatímco plicnice naopak vychází z levé komory a přivádí do plic již okysličenou krev.	337
608	syndrom hypoplastického levého srdce	Syndrom hypoplastického levého srdce je jedna z vrozených srdečních vad. Vyznačuje se tím, že celá levá polovina srdce je nedostatečně vyvinutá a nefunkční. Srdeční chlopně mohou být zúžené (stenotické) nebo úplně uzavřené (atretické). Krev se (když již nemůže protékat do pravé síně skrze foramen ovale, které je po narození uzavřeno) hromadí v levé síní. Pravá komora tak je nucena pumpovat krev nejen do plicního oběhu, ale prostřednictvím Botallový dučeje (ductus arteriosus) také do systémového oběhu. Pokud se ductus arteriosus uzavře,	717
609	Botallova dučej	Botallova dučej (lat. ductus arteriosus) je malá krevní céva, která u nenarozených dětí propojuje aortu s plicnicí a po narození se uzavírá. Pokud se tak nestane, což nastává nejčastěji u předčasně narozených dětí, mluvíme o otevřené Botallově dučeji.	289

611	Fallotova tetralogie	Fallotova tetralogie je jedna z vrozených srdečních vad. Tato srdeční vada je kombinací čtyř současných vrozených defektů: velký defekt komorového septa (VSD) = otvor v komorovém septu, stenóza plicní chlopně a / nebo stenóza aortální chlopně, zvětšená aorta, která nasedá na defekt komorového septa, ztluštění pravé komory (hypertrofie pravého srdce). Čím užší je stenóza výtoku z pravé komory do plicnice, tím intenzivnější je vada i cyanóza dítěte, protože tím více odkysličené krve se dostává přímo do aorty (pravo-levý zkrat). Zúžení odtokové cesty se obvykle během prvních měsíců života ještě zvyšuje. Modré zbarvení (cyanóza) je nejvíce patrné na rtech.	697
612	tularemie	Tularemie neboli zaječí nemoc je celosvětově rozšířené zoonotické onemocnění způsobené bakterií <i>Franciscella tularensis</i> . Je to infekční onemocnění, které postihuje především zajíce, hlodavce a je přenosné na ostatní volně žijící i domácí zvířata a na člověka. Člověk se nakazí	426
613	erytrocyty	Erytrocyty neboli červené krvinky tvoří přibližně 45 % objemu krve. Jsou to bezjaderné buňky, které obsahují velké množství hemoglobinu (červeného krevního barviva). Na hemoglobin se v plicích váže kyslík, který pak erytrocyty roznášejí do tkání v celém těle.	277
614	červené krvinky	Červené krvinky je lidový název pro erytrocyty.	47
615	leukocyty	Leukocyty neboli bílé krvinky jsou součástí krve. Leukocyty společně s trombocyty tvoří méně než 1 % objemu krve. Leukocyty hrají rozhodující úlohu při obraně organismu proti nemocem a jsou významnou součástí imunitního systému. Existuje pět typů leukocytů, které se dělí do dvou skupin podle toho, zda obsahují či neobsahují tzv. cytoplazmatická granula (malá zrníčka uvnitř buňky, která jsou viditelná pod mikroskopem): granulocyty (neutrofily, eozinofily a bazofily) – obsahují značné množství zřetelných granul,	631
616	bílé krvinky	Bílé krvinky je lidový název pro leukocyty.	43
617	trombocyty	Trombocyty neboli krevní destičky jsou součástí krve. Trombocyty společně s leukocyty tvoří méně než 1 % objemu krve. Trombocyty hrají nezastupitelnou roli při zástavě krvácení (viz hemokoagulace).	215
618	krevní destičky	Krevní destičky je lidový název pro trombocyty.	47
619	hemoglobin	Hemoglobin je červené krevní barvivo a zároveň protein, který umožňuje přenos kyslíku (O ₂) a oxidu uhličitého (CO ₂) mezi plicemi a	204
620	krevní plazma	Krevní plazma je kapalná složka krve, tedy krev zbavená erytrocytů, leukocytů a trombocytů. Krevní plazma tvoří přibližně 55 % objemu krve. Krevní plazma je sice z 90 % tvořena vodou, avšak obsahuje více než 100 různých druhů molekul. V krevní plazmě jsou obsaženy minerální látky (například sodík a chlorid), živiny (monosacharidy, aminokyseliny, lipidy), odpadní látky (močovina, oxid uhličitý), ale také kyslík, hormony a vitaminy. Plazma obsahuje tři hlavní typy proteinů – sérový albumin, globuliny a fibrinogen: Sérový albumin se podílí na osmotickém tlaku krevní plazmy, který zabraňuje vodě difundovat z krevního řečiště do extracelulární matrix tkání.	922
621	hematokrit	Hematokrit je objem erytrocytů v krvi vyjádřený jako procento celkového objemu krve. Při klasickém stanovení hematokritu se vzorek odebrané krve centrifuguje, takže erytrocyty klesnou ke dnu, v tenké vrstvičce nad nimi zůstanou leukocyty a trombocyty, a v nejsvrchnější	386
623	MCV	Střední objem erytrocytu neboli MCV (zkratka pochází z anglického názvu mean corpuscular volume) je průměrný objem jednoho erytrocytu. Normální hodnota je 85±10 femtolitru (fl).	394
624	mikrocytóza	Mikrocytóza je abnormálně vysoký podíl mikrocytů v krvi. Mikrocytóza je typická pro anémii z nedostatku železa, ale může mít i jiné příčiny.	140
625	mikrocyty	Mikrocyty jsou erytrocyty o menším objemu, než je obvyklé: normální hodnota je 85±10 femtolitru (fl). Viz také -cyt.	126
626	makrocytóza	Makrocytóza je abnormálně vysoký podíl makrocytů v krvi.	56
627	makrocyty	Makrocyty jsou erytrocyty o větším objemu, než je obvyklé: normální hodnota je 85±10 femtolitru (fl). Makrocytóza je typická pro anémii z nedostatku kyseliny listové nebo vitamínu B12, ale může mít i jiné příčiny.	238
628	MCH	Střední hmotnost hemoglobinu v erytrocytech neboli MCH (zkratka pochází z anglického názvu mean corpuscular haemoglobin) je průměrná hmotnost hemoglobinu v jednom erytrocytu (stanoví se v laboratoři na vzorku odebrané krve). Normální hodnota se pohybuje v rozmezí	294
630	MCHC	Střední koncentrace hemoglobinu v erytrocytech neboli MCHC (zkratka pochází z anglického názvu mean corpuscular haemoglobin concentration) je průměrný obsah hemoglobinu v erytrocytech (stanoví se v laboratoři na vzorku odebrané krve). Vypočítá se jako podíl	343
632	kreatinin	Kreatinin je látka, která se přirozeně vyskytuje v lidském těle. Stanovení koncentrace kreatininu v krvi je součástí vyšetření funkce ledvin,	176

633	metabolismus	Metabolismus je soubor všech biochemických reakcí, které se odehrávají uvnitř živého organismu (tedy i v lidském těle). Jde o spletitý komplex metabolických drah a vzájemně navazujících reakcí, které lze zhruba rozdělit na reakce katabolické (rozklad zásobních látek nebo přijatých živin) a reakce anabolické (tvorba a ukládání proteinů a zásobních látek). Odvozené přídavné jméno je metabolický.	501
634	kyselina močová	Kyselina močová je látka, která se přirozeně vyskytuje v lidském těle. Je jedním z odpadních produktů metabolismu dusíkatých látek. Viz také kyselina.	153
635	močovina	Močovina je látka, která se přirozeně vyskytuje v lidském těle. Je jedním z odpadních produktů metabolismu dusíkatých látek. Člověk denně	175
636	BUN	Dusík močoviny v krvi neboli BUN (zkratka pochází z anglického názvu blood urea nitrogen) se stanoví v laboratoři ze vzorku odebrané krve. Močovina se přirozeně vyskytuje v lidském těle. Normální hodnota BUN se pohybuje v rozmezí 6–20 mg/dl. Stanovení BUN může být	298
638	GFR	Rychlost glomerulární filtrace neboli GFR (zkratka pochází z anglického názvu glomerular filtration rate) se stanoví v laboratoři ze vzorku odebrané krve. Glomerulární filtrace je jeden z mnoha procesů, který probíhá v ledvinách při tvorbě moči. Stanovení GFR může být součástí	302
640	glykemie	Glykemie je koncentrace glukózy v krvi. Normální hodnota glykemie se pohybuje v rozmezí 4–7 mmol/l (nalačno). Vyšší hodnota se označuje jako hyperglykemie, nižší hodnota se označuje jako hypoglykemie. Glykemie je někdy lidově označována jako krevní cukr.	322
641	glukóza	Glukóza je látka, která se přirozeně vyskytuje v lidském těle. Glukóza je jedním ze základních monosacharidů, které lidský organismus využívá k získávání energie. S trochou nadsázky se glukóza dá označit za univerzální energetickou měnu organismu, neboť přímo vstupuje do reakcí, ve kterých se uvolňují energeticky bohaté látky, z nichž tělo získává potřebnou energii. Pro některé buňky (například červené krvinky nebo nervové buňky) je glukóza nenahraditelným zdrojem energie. V těle je glukóza uložena v játrech a ve svalech ve formě glykogenu, aby	739
642	cholesterol	Cholesterol je látka, která se přirozeně vyskytuje v lidském těle a má v něm řadu důležitých funkcí – mimo jiné potřebný k tvorbě steroidních hormonů (např. estrogenů nebo testosteronu), vitamínu D a žlučových kyselin. Je také důležitým stavebním prvkem buněčných membrán a lipoproteinů. Lidský organismus cholesterol částečně vytváří (syntetizuje) sám, částečně jej přijímá v potravě. Cholesterol se nachází v potravinách živočišného původu, jako je maso, vnitřnosti, vaječný žloutek, máslo, mléko a mléčné výrobky. Obrázek: Zjednodušeně znázorněná chemická struktura cholesterolu. Konec každé úsečky (není-li na ní zakreslen atom jiného chemického prvku, např. kyslíku nebo vodíku) znázorňuje jeden atom uhlíku. (Zdroj: Wikimedia Commons, Public Domain) Příliš vysoký příjem cholesterolu v potravě je rizikovým faktorem pro vznik srdečně-cévních onemocnění. Současné vědecké poznatky však	1384
643	lipoproteiny	Lipoproteiny jsou kulovité útvary, které se vyskytují v krevní plazmě a obsahují převážně tuky (krevní lipidy), cholesterol a bílkoviny (proteiny). Lipoproteiny zajišťují transport a distribuci lipidů v organismu. Podle obsahu lipidů, který určuje hustotu lipoproteinů, rozlišujeme pět základních typů lipoproteinů: chylomikrony, lipoproteiny o velmi nízké hustotě (VLDL), lipoproteiny o nízké hustotě (LDL), lipoproteiny o střední hustotě (IDL), lipoproteiny o vysoké hustotě (HDL).	529
644	LDL	Lipoprotein o nízké hustotě neboli LDL (zkratka pochází z anglického názvu low-density lipoprotein) je jedním z pěti typů lipoproteinů. Částice LDL jsou někdy označovány jako zlé lipoproteiny, popř. LDL-cholesterol nebo zlý cholesterol, protože jejich zvýšená koncentrace je rizikovým faktorem pro rozvoj nebo další zhoršování aterosklerózy.	386
646	HDL	Lipoprotein o vysoké hustotě neboli HDL (zkratka pochází z anglického názvu high-density lipoprotein) je jedním z pěti typů lipoproteinů. Částice HDL jsou někdy označovány jako hodné lipoproteiny, popř. HDL-cholesterol nebo hodný cholesterol, protože jejich zvýšená koncentrace působí proti rozvoji aterosklerózy.	358
648	triacylglyceroly	Triacylglyceroly, triglyceridy neboli TAG (zkratka pochází z anglického názvu triacylglycerols) jsou látky, které se přirozeně vyskytují v lidském těle. TAG jsou sloučeniny, které jsou tvořeny třemi molekulami mastných kyselin a jednou molekulou glycerolu. Směsi triacylglycerolů jsou souhrnně označovány jako tuky (lipidy). Tělo využívá triacylglyceroly jako zdroj energie. TAG jsou hlavní složkou rostlinných olejů a	753
649	arteriální tlak	Arteriální tlak neboli tepenný tlak je tlak, pod kterým krev protéká tepnami (srov. venózní tlak).	98
650	tepenný tlak	Tepenný tlak je jiný název pro arteriální tlak.	47
651	venózní tlak	Venózní tlak neboli žilní tlak je tlak, pod kterým krev protéká žilami (srov. arteriální tlak).	95
652	žilní tlak	Žilní tlak je jiný název pro venózní tlak.	42

653	systola	Systola je fáze srdečního cyklu, při které dochází ke kontrakci (stažení) srdeční síně (viz levá síň, pravá síň) nebo komory (viz levá komora,	185
654	diastola	Diastola je fáze srdečního cyklu mezi dvěma systolami. Během diastoly je srdeční sval uvolněný, do srdce proudí krev.	117
655	systolický krevní tlak	Systolický krevní tlak je tlak krve v tepnách během systoly. Normální hodnota systolického krevního tlaku u mladého dospělého člověka je	190
656	diastolický krevní tlak	Diastolický krevní tlak je tlak krve v tepnách během diastoly. Normální hodnota diastolického krevního tlaku u mladého dospělého člověka je	191
657	primární hypertenze	Primární hypertenze neboli esenciální hypertenze je vysoký krevní tlak, jehož příčinu nelze zjistit. Primární hypertenzí trpí 90–95 % lidí, kteří mají vysoký krevní tlak.	217
658	esenciální hypertenze	Esenciální hypertenze je jiný název pro primární hypertenzi. Viz také esenciální, hypertenze.	96
659	sekundární hypertenze	Sekundární hypertenze neboli symptomatická hypertenze je vysoký krevní tlak, jehož příčina je známa. Sekundární hypertenze může být způsobena celou řadou různých onemocnění. Sekundární hypertenzí trpí 5–10 % lidí, kteří mají vysoký krevní tlak.	289
660	symptomatická hypertenze	Symptomatická hypertenze je jiný název pro sekundární hypertenzi. Viz také symptomatický, hypertenze.	104
661	pulzní tlak	Pulzní tlak je definován jako rozdíl mezi systolickým krevním tlakem a diastolickým krevním tlakem. Příliš vysoký pulzní tlak je rizikovým	173
662	antagonista	Antagonista je látka působící proti efektu jiné látky. Příklady: LSD jakožto antagonist serotoninu se váže v mozku na serotoninové receptory (tzn. na místa, kam se za normálních okolností váže serotonin) a vyvolává zcela jiné účinky, než by měl serotonin. Agomelatin jakožto antagonist 5-HT _{2C} receptorů působí jako antidepresivum. Opakem antagonisty je agonista.	451
663	agonista	Agonista je látka, která připomíná svým působením přirozenou látku (např. hormon nebo neurotransmiter) tím, že se váže na specifický buněčný receptor a aktivuje jeho funkci. Příklady: Morfin je agonista endorfinů, neboť v mozku se váže na stejné receptory (tzn. na místa, kam se za normálních okolností vážou endorfiny) a vyvolává podobné účinky, jaké by měly endorfiny. Zjevnou nevýhodou morfinu je však jeho návykovost. Agonisté dopaminu napodobují účinek dopaminu.	660
664	kornatění tepen	Kornatění tepen je lidové označení pro aterosklerózu.	53
665	cévní mozková příhoda	Cévní mozková příhoda (CMP) (mezi odborníky často označována jako iktus, lidově označována jako mrtvice nebo mozková mrtvice) je následkem přerušení nebo zastavení toku krve do mozku, což má za následek odumření části mozkové tkáně pro nedostatek kyslíku.	366
666	CMP	CMP je zkratka pro cévní mozkovou příhodu.	42
667	iktus	Iktus je odborný název pro cévní mozkovou příhodu.	50
668	mrtvice	Mrtvice je lidové označení pro cévní mozkovou příhodu.	54
669	infarkt myokardu	Infarkt myokardu neboli srdeční infarkt je závažný stav, ke kterému může dojít poté, co je přerušeno krevní zásobení části srdce. Často je to důsledkem krevní sraženiny (trombu), která zablokuje některou z věnčitých tepen. Trvá-li ischemie (místní nedokrvinnost) odpovídající části srdce delší dobu, dochází k poškození (odumření) části srdečního svalu, tzv. infarktu myokardu.	406
670	angina pectoris	Angina pectoris je náhle vzniklá bolest na hrudi, kterou často vyvolá tělesná námaha. Její příčinou je zúžení věnčitých tepen a tím i omezení krevního zásobení srdce.	214
671	ischemická choroba srdeční	Ischemická choroba srdeční je onemocnění, při němž je omezena průchodnost věnčitých tepen zásobujících srdce, a tím dochází k nedostatečnému zásobování srdce kyslíkem a živinami. To vede k omezení funkce srdce a v krajním případě k život ohrožujícím událostem,	286
672	srdeční selhání	Srdeční selhání je stav, kdy srdce není schopno čerpat dostatečné množství krve do ostatních částí těla. Může se jednat o chronické srdeční selhá(vá)ní, při kterém se tento jev vyvíjí dlouhodobě, často s postupným zhoršováním stavu, nebo o akutní srdeční selhání, k němuž dochází	486
674	krevní tlak	Krevní tlak je tlak krve v tepnách, který dosahuje maximální hodnoty při systole a minimální hodnoty při diastole. Normální hodnota	227

675	syndrom spánkové apnoe	Syndrom spánkové apnoe je jedna z poruch spánku, která se vyznačuje zástavami dechu ve spánku. Tyto přestávky v dýchání se označují jako apnoe, trvají nejméně 10 sekund a opakují se více než 5krát za hodinu spánku. Tento stav je často spojen s nápadně hlasitým chrápáním. Ve dne může postižený člověk trpět výraznou spavostí a může usínat i při důležitých činnostech, včetně řízení automobilu. Podle původu apnoe se rozlišují celkem tři typy této poruchy spánku: obstrukční spánková apnoe – je vyvolána překážkou (obstrukcí) v horních cestách dýchacích, dýchací úsilí je při něm zachováno; centrální spánková apnoe – má příčinu v centrálním nervovém systému, dýchací úsilí není přítomno; smíšená spánková apnoe – začíná jako centrální (tzn. bez dýchacího úsilí), ale končí jako obstrukční (neboť během jejího trvání se	914
679	orgánový systém	Orgánový systém (neboli orgánová soustava) je tvořen orgány, které spolu úzce spolupracují na plnění určité funkce. Mezi hlavní orgánové systémy se řadí: kožní systém – kůže utváří vnější povrch těla, hlouběji uložené tkáně chrání před zraněním, zajišťuje produkci vitamínu D, umožňuje vnímání bolesti, tlaku apod., obsahuje potní a mazové žlázy; pohybový aparát – ten je někdy zmiňován jako celek, obecně se však dělí na dva další orgánové systémy: kosterní systém – tělesným orgánům poskytuje ochranu a tvoří jejich oporu, upínají se na něj kosterní svaly; uvnitř kostí se tvoří krevní buňky, v neposlední řadě je to zásobárna minerálních látek; svalový systém – umožňuje pohyb, udržuje rovnováhu, tvoří teplo, nervový systém – hlavní kontrolní systém celého organismu, na vnitřní i vnější změny reaguje aktivací příslušných svalů a žláz, endokrinní systém – je tvořen endokrinními žlázami, které produkují hormony; ty řídí např. růst, rozmnožování, metabolismus apod.; oběhový systém – ten je někdy zmiňován jako celek, obecně se však dělí na dva další orgánové systémy: kardiovaskulární systém – srdce pumpuje krev do krevních cév, které ji rozvádějí po celém těle; krev přenáší kyslík, oxid uhličitý, zajišťuje výživu jednotlivých orgánů, odvádí odpadní látky apod.; lymfatický systém – sbírá tekutinu (lymfu) uniklou z krevního řečiště a navrací ji zpět do krve; imunitní systém – zabezpečuje ochranu organismu před cizorodým a infekčním materiálem; kromě toho slouží k odstraňování vlastních poškozených či odumřelých tkání a buněk, včetně nádorových buněk; je-li však nadměrně aktivní, mohou se vyskytovat různé alergie, autoimunitní onemocnění apod.;	2376
681	kožní systém	Kožní systém je orgánový systém, který utváří vnější povrch těla, hlouběji uložené tkáně chrání před zraněním, zajišťuje produkci vitamínu D	211
682	kosterní systém	Kosterní systém je orgánový systém, který tělesným orgánům poskytuje ochranu a tvoří jejich oporu, upínají se na něj svaly, uvnitř kostí se tvoří krevní buňky. V neposlední řadě je kosterní systém zásobárnou minerálních látek.	245
683	svalový systém	Svalový systém je orgánový systém, který umožňuje pohyb, udržuje rovnováhu, tvoří teplo.	88

684	nervový systém	<p>Nervový systém je orgánový systém, který řídí celý organismus. Na vnitřní i vnější změny reaguje aktivací příslušných svalů a žláz.</p> <p>Z anatomického hlediska se nervový systém člení na:</p> <p>centrální nervový systém:</p> <p>mozek_x000D_ mícha_x000D_</p> <p>periferní nervový systém:</p> <p>somatický nervový systém_x000D_ autonomní nervový systém_x000D_</p> <p>Viz také nervy, neurony a další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz nervový systém.</p>	433
685	endokrinní systém	Endokrinní systém je orgánový systém tvořený endokrinními žlázami, které produkují hormony; ty řídí např. růst, rozmnožování,	144
686	lymfatický systém	Lymfatický systém je orgánový systém, který sbírá lymfu uniklou z krevního řečiště a navrací ji zpět do krve. Lymfatický systém v organismu plní mnoho důležitých funkcí. Významnou úlohu hraje v transportu živin a obranných mechanismech těla. Do lymfatického systému se řadí	388
687	imunitní systém	Imunitní systém je systém zabezpečující ochranu organismu před cizorodým a infekčním materiálem. Kromě toho slouží k odstraňování vlastních poškozených či odumřelých tkání a buněk, včetně nádorových buněk. Pokud je však imunitní systém nadměrně aktivní, mohou se vyskytovat různé alergie, autoimunitní onemocnění apod.	348
688	dýchací systém	Dýchací systém je orgánový systém, který dodává do krve kyslík a odstraňuje oxid uhličitý. Výměna plynů probíhá v plicích.	122
689	trávicí systém	<p>Trávicí systém je orgánový systém, který rozmělnjuje a rozkládá potravu na jednodušší látky. Ty pak vstupují do krve a jsou rozváděny do jednotlivých tkání. Nestravitelné zbytky potravy jsou z těla vyloučeny v podobě stolice.</p> <p>Trávicí systém se skládá z několika součástí:</p> <p>trávicí trakt, játra, slinivka břišní,</p>	335
690	vylučovací systém	<p>Vylučovací systém je orgánový systém, který zajišťuje vylučování odpadních látek, které musí být odstraněny, aby neotrávily organismus. Do vylučovacího systému řadíme:</p> <p>močový systém, jehož hlavními součástmi jsou močový měchýř a ledviny,</p>	301
691	reprodukční systém	Reprodukční systém je orgánový systém, který zajišťuje rozmnožování (reprodukcí). Reprodukční systém je tvořen jednotlivými pohlavními orgány.	208
692	somatizace	Pojmem somatizace označují lékaři stav, kdy má člověk tělesné příznaky, pro které však nelze najít žádnou organickou příčinu. Má se za to, že potíže v tomto případě nějak souvisejí s celkovým psychickým rozpoložením člověka. Je důležité si uvědomit, že postižený člověk uváděné	418
693	somatoformní poruchy	Somatoformní poruchy tvoří skupinu psychologických poruch, při nichž pacient pociťuje tělesné příznaky, pro které nelze najít organickou příčinu (tzn. ani po mnoha vyšetřeních nelze stanovit diagnózu tělesného onemocnění).	243
694	somatizační porucha	Somatizační porucha je jedna ze somatoformních poruch. Vyznačuje se děletrvajícími tělesnými příznaky, pro které buď nelze najít organickou příčinu, nebo pacient skutečně trpí nějakým tělesným onemocněním, avšak typ ani rozsah jeho aktuálních tělesných potíží nejsou pro toto onemocnění vůbec typické.	322
695	somatoformní vegetativní dysfunkce	<p>Somatoformní vegetativní dysfunkce je jedna ze somatoformních poruch. Postižený pociťuje příznaky, které jako by byly vyvolány tělesnou poruchou orgánového systému nebo konkrétního orgánu, který nelze kontrolovat vůlí (např. srdeční funkce, trávení nebo dýchání).</p> <p>Postižený člověk pak má pocit, že trpí onemocněním nějaké konkrétní orgánové soustavy či orgánu (např. srdce, trávicího traktu, plic nebo močových cest). Mezi příznaky může být např. zrychlený tep, návaly pocení, dýchací obtíže, rychlejší unavitelnost, častější nucení na stolicí</p>	687

696	přetrvávající somatoformní bolestivá porucha	Přetrvávající somatoformní bolestivá porucha je jedna ze somatoformních poruch. Postiženého sužují chronické a silné bolesti, jejichž příčinu však není možné objasnit. V těchto případech se většinou časem ukáže, že původcem bolesti je psychická a sociální zátěž.	283
697	hypochondrická porucha	Hypochondrická porucha je jedna ze somatoformních poruch. Hypochondrická porucha se vyznačuje déletrvajícím úzkostným sebepozorováním a strachem z onemocnění. Postižený si chybně vykládá i nepatrné tělesné příznaky a je natolik přesvědčen o jejich závažnosti, že to negativně ovlivňuje jeho každodenní život.	329
698	psychoedukace	Psychoedukace je předávání srozumitelných informací o vzniku, příznacích a možnostech léčby pacientovi s duševním onemocněním. Pacient se zároveň učí, jakými způsoby může své onemocnění lépe zvládat. Psychoedukace může významně přispět k úspěchu léčby.	273
699	psychogenní	Psychogenní znamená mající duševní (tedy nikoli tělesný) původ. Například psychogenní erektilní dysfunkce může mít původ ve stresu nebo obecně v jakékoli negativní emoci, která ruší prožitek sexuálního vzrušení. Opakem psychogenního je organický.	284
700	tinnitus	Tinnitus neboli ušní šelest je pociťovaný sluchový vjem ve chvílích, kdy v okolí nejsou žádné odpovídající zdroje zvuku. Člověk postižený tinnitem může vnímat pískání, bzučení, zvonění, hučení či šumění v uších.	231
701	ušní šelest	Ušní šelest je jiný název pro tinnitus.	39
702	fibromyalgie	Fibromyalgie je porucha, která se vyznačuje zejména bolestivostí svalů v celém těle, ale také poruchami spánku a zvýšenou unavitelností. Obtíže se zhoršují v chladném prostředí a při stresu. Příčina fibromyalgie není známa.	262
703	tělesná dysmorfická porucha	Tělesná dysmorfická porucha se podle Mezinárodní klasifikace nemocí řadí mezi hypochondrické poruchy. Postižený člověk se prakticky neustále zabývá domnělou „vadou“ na svém těle, které přikládá neúměrně velký význam (natolik, že to významně ovlivňuje jeho každodenní život).	295
704	glomerulonefritida	Glomerulonefritida je zánětlivé onemocnění ledvin, které postihuje především glomeruly – klubička tenkých krevních cév (kapilár), v nichž začíná proces filtrace krve v ledvinách.	198
705	oční pozadí	Oční pozadí je vnitřní část oka, která se nachází naproti čočce. Součástí očního pozadí je sítnice, papila zrakového nervu (místo, kudy zrakový nerv vstupuje do oční bulvy) a žlutá skvrna. Oční pozadí lze prozkoumat pomocí oftalmoskopu, kdy lékař vidí i cévy (součást cévnatky).	348
706	elektrokardiografie	Elektrokardiografie (EKG) je základní vyšetřovací metoda, která se používá při podezření na srdeční onemocnění a při kontrole pacientů, u kterých již srdeční onemocnění bylo diagnostikováno. Metoda spočívá v tom, že na pacientův hrudník jsou přiloženy speciální elektrody, které následně snímají elektrickou aktivitu srdečního svalu a zaznamenávají ji ve formě elektrokardiogramu. Pomocí EKG lze diagnostikovat různé poruchy srdečního rytmu (arytmie), některé formy ischemické choroby srdeční (například infarkt myokardu) a některá další srdeční	587
707	EKG	EKG je zkratka pro elektrokardiografii.	39
709	elektroencefalografie	Elektroencefalografie (EEG) je vyšetřovací metoda, která umožňuje zaznamenávat elektrickou aktivitu různých částí mozku. Metoda spočívá v tom, že na pacientovu hlavu jsou přiloženy speciální elektrody, které následně snímají elektrickou aktivitu mozku a zaznamenávají ji ve formě elektroencefalogramu. Pomocí EEG lze diagnostikovat epilepsii, poruchy spánku či některé nádory mozku.	403
710	EEG	EEG je zkratka pro elektroencefalografii.	41
712	nukleární medicína	Nukleární medicína je lékařský obor, která využívá nukleárních vlastností látek k diagnostickým účelům (viz PET, scintigrafie, SPECT) i k léčbě	144
713	zobrazovací metody	Zobrazovací metody jsou vyšetřovací metody, které lékařům umožňují zobrazit celé orgány nebo jen jejich části v lidském těle, aniž by musel pacient podstoupit tzv. explorativní operaci (tzn. chirurgický zákrok za účelem zhodnocení stavu orgánu či jeho části). V dnešní době existuje	440
714	jednofotonová emisní výpočetní tomografie	Jednofotonová emisní výpočetní tomografie neboli SPECT (zkratka pochází z anglického názvu single-photon emission computed tomography) je zobrazovací metoda, která spadá do oblasti nukleární medicíny, avšak využívá se např. v kardiologii, neurologii či onkologii. Pomocí SPECT lze zobrazit funkci orgánu nebo metabolickou aktivitu určité oblasti v těle (například v neurologii mohou lékaři přesně	500
715	SPECT	SPECT je zkratka pro jednofotonovou emisní výpočetní tomografii.	64
716	pozitronová emisní tomografie	Pozitronová emisní tomografie neboli PET (zkratka pochází z anglického názvu positron emission tomography) je zobrazovací metoda, která spadá do oblasti nukleární medicíny, avšak využívá se např. v neurologii, kardiologii či onkologii. Pomocí PET lze získat detailní informace o metabolismu orgánů, průtoku krve konkrétními částmi těla apod.	374
717	PET	PET je zkratka pro pozitronovou emisní tomografii.	50
718	antigen	Antigen je obecně látka, která vyvolává imunitní reakci. Antigeny se typicky vyskytují na povrchu mikroorganismů, ale mohou to být i látky na povrchu transplantovaných orgánů, cizorodé bílkoviny, které byly injekčně podány do krevního oběhu apod.	313

719	imunitní reakce	Imunitní reakce neboli imunitní odpověď je definována jako stav změněné reaktivity imunitního systému, k němuž dochází v důsledku setkání s antigenem. Konečným výsledkem může být navození imunity vůči tomuto antigenu (toho se využívá např. při očkování). U	450
720	imunopatologické reakce	Imunopatologické reakce jsou nežádoucí imunitní reakce vůči zcela neškodným antigenům. Souhrnně jsou označovány jako alergie. Podle mechanismu průběhu odborníci rozlišují čtyři typy imunopatologických reakcí: imunopatologická reakce I. typu neboli alergická reakce časného typu, imunopatologická reakce II. typu neboli alergická reakce cytotoxického typu, imunopatologická reakce III. typu neboli alergická reakce imunokomplexového typu,	523
721	zaječí nemoc	Zaječí nemoc je jiný název pro tularémii.	41
722	atopický ekzém	Atopický ekzém neboli atopická dermatitida je nenakažlivé kožní onemocnění, které se projevuje svěděním a suchou, olupující se kůží. Jeho vznik je do značné míry dán genetickou predispozicí. Onemocnění nelze zcela vyléčit, ale při správné péči je možné jeho projevy výrazně zmírnit. Člověk, kterému byl diagnostikován atopický ekzém, je označován jako atopický ekzematik.	409
723	atopická dermatitida	Atopická dermatitida je jiný název pro atopický ekzém. Viz také -itida, dermatitida.	87
724	seboroická dermatitida	Seboroická dermatitida je kožní onemocnění, které se projevuje zarudlou, olupující se, mastnou, svědivou a zanícenou kůží. Nejčastěji jsou postiženy ty oblasti kůže, ve kterých se vyskytuje zvýšené množství mazových žláz (pokožka hlavy, obličej, hrudník apod.). Seboroická dermatitida se vyskytuje jednak u dospělých (častěji u mužů okolo 40. roku věku), jednak u kojenců. U kojenců se někdy používá	489
725	specifická alergenová imunoterapie	Specifická alergenová imunoterapie (SAIT) je metoda, která se někdy používá při léčbě alergií. Spočívá v tom, že člověku trpícímu alergií jsou pod lékařským dohledem (!) podávány postupně se zvyšující dávkou alergenu. Pokud je léčba úspěšná, imunitní systém se naučí tento alergen tolerovat a projevy alergie vymizí. Terminologická poznámka: SAIT byla dříve označována jako hyposenzibilizace či desenzibilizace.	448
726	SAIT	SAIT je zkratka pro specifickou alergenovou imunoterapii.	57
727	hyposenzibilizace	Hyposenzibilizace je starší označení pro specifickou alergenovou imunoterapii.	78
728	desenzibilizace	Desenzibilizace je starší označení pro specifickou alergenovou imunoterapii.	76
729	kontaktní dermatitida	Kontaktní dermatitida je kožní onemocnění, které se vyznačuje zanícenou a podrážděnou kůží, často je přítomna i vyrážka. Kožní lékaři rozlišují alergickou kontaktní dermatitidu_x000D_ a iritační kontaktní dermatitidu.	245
730	alergická kontaktní dermatitida	Alergická kontaktní dermatitida neboli kontaktní alergie je jedním z mnoha typů alergií a zároveň jednou z forem kontaktní dermatitidy. Dochází k ní u disponované osoby, pokud je citlivá kůže vystavena působení alergenu. Alergická kontaktní dermatitida se může projevovat vyrážkou, zanícenou nebo podrážděnou kůží v místě, kde došlo ke styku s alergenem.	387
731	iritační kontaktní dermatitida	Iritační kontaktní dermatitida je jednou z forem kontaktní dermatitidy. Iritační kontaktní dermatitida se může projevovat vyrážkou, zanícenou a podrážděnou kůží v místě, kde došlo ke styku s nějakou dráždivou látkou (často to bývá nějaká chemikálie, čisticí prostředek	309
732	komunitní přenos	Komunitní přenos (u infekčního onemocnění) je charakterizován 30% nebo vyšším podílem případů, u kterých není jasný zdroj nákazy nebo nebyly importovány, a to při úhrnném týdenním počtu nově diagnostikovaných osob v dané oblasti 30/100 000 obyvatel nebo vyšší. V této situaci se nákaza začíná šířit v doposud nepostižené populaci, tedy například u osob, které nepobývaly v zasažené oblasti nebo nebyly v	471
733	aneurysma	Aneurysma neboli výduť je lokální vyboulení cévy, které vzniká v důsledku oslabení nebo poškození cévní stěny. Aneurysma se může objevit kdekoli v těle, nejčastěji jsou však postiženy aorta (zejména břišní aorta) a mozek. Často jsou postiženy také tepny v pánvi nebo kolenním	393
734	výduť	Výduť je jiný název pro aneurysma.	34
735	kognitivně behaviorální terapie	Kognitivně behaviorální terapie je druh psychoterapie, který klade důraz na rozpoznání naučených vzorců chování (kognitivní část) a změnu těchto vzorců (behaviorální část). Využití nachází především u úzkostných a depresivních poruch.	281
736	dekongesce	Dekongesce je odstranění překrvení nebo otoku. Příkladem je dekongesce nosní sliznice (pomocí nosních kapek) či dekongesce lymfedému (po některých chirurgických zákrocích).	217
737	hypercholesterolemie	Hypercholesterolemie je zvýšené množství cholesterolu v krvi. Viz také hyper-, cholesterol-, -emie.	101
738	SSRI	SSRI je zkratka pro selektivní inhibitory zpětného vychytávání serotoninu.	74

739	selektivní inhibitory zpětného vychytávání serotoninu	Selektivní inhibitory zpětného vychytávání serotoninu neboli SSRI (zkratka pochází z anglického názvu selective serotonin reuptake inhibitors) jsou léky, které se používají zejména při léčbě deprese. SSRI zabráňují tomu, aby byl serotonin přepravován ze synaptické štěrbině zpět do váčků v presynaptickém zakončení nervové buňky; díky tomu je v synaptické štěrbině k dispozici větší množství serotoninu. SSRI se řadí mezi inhibitory zpětného vychytávání.	538
740	klaudikace	Klaudikace jsou bolesti svalů, zvláště na nohou, v důsledku nedostatečného prokrvení u ischemické choroby dolních končetin.	123
741	srdeční selhávání	Srdeční selhávání je jiný název pro srdeční selhání.	52
742	akutní srdeční selhání	Akutní srdeční selhání je život ohrožující stav, který vyžaduje okamžité lékařské vyšetření a léčbu. Obvykle je nutná hospitalizace. Akutní srdeční selhání může být způsobeno nově vzniklým problémem, který však při včasné lékařské zásahy může být úspěšně léčitelný.	304
743	chronické srdeční selhání	Chronické srdeční selhání je srdeční selhání, které trvá již tři měsíce nebo i déle. Zpočátku se může vyvinout bez významných příznaků, přičemž však dochází k pomalému zhoršování srdeční funkce až do okamžiku, kdy se u pacienta náhle objeví akutní srdeční selhání. V takové	333
745	Raynaudův syndrom	Raynaudův syndrom neboli Raynaudův fenomén je porucha periferní cirkulace (tzn. krevního oběhu v okrajových částech těla), která se typicky projevuje zblednutím a zchladnutím prstů.	202
746	Raynaudův fenomén	Raynaudův fenomén je jiný název pro Raynaudův syndrom.	54
747	plicní embolie	Plicní embolie (PE) je stav, kdy do některé z tepen v plicích je krví zanesen embolus. Nejčastěji to bývá krevní sraženina (trombus), ale mohou to být i některé jiné útvary (bublinka plinu, kousek cizího materiálu apod.). Plicní embolie může člověka ohrozit na životě, není-li	299
748	disekující aneurysma	Disekující aneurysma je aneurysma vyznačující se podélnou trhlinou ve vnitřní stěně cévy, nejčastěji aorty. Krev pronikající touto trhlinou	255
749	nepravé aneurysma	Nepravé aneurysma neboli pseudoaneurysma je krev nahromaděná mezi dvěma vnějšími vrstvami tepny, které jsou označovány latinskými názvy tunica media a tunica adventitia. Nepravé aneurysma může pulzovat a podobat se pravému aneurysmatu (při něm jsou ovšem postiženy všechny tři vrstvy cévy, tzn. včetně tunica intima).	534
750	pseudoaneurysma	Pseudoaneurysma je jiný název pro nepravé aneurysma.	52
751	zánět slinivky břišní	Zánět slinivky břišní neboli pankreatitida může mít celou řadu příčin. Obecně je třeba rozlišovat mezi akutní pankreatitidou, která vzniká náhle, a chronickou pankreatitidou, která může být důsledkem dlouhodobé konzumace alkoholu, ale i některých onemocnění. Léčba pankreatitidy závisí na příčině onemocnění.	355
752	pankreatitida	Pankreatitida je odborný název pro zánět slinivky břišní. Viz také -itida.	77
755	zánět endokardu	Zánět endokardu neboli endokarditida může mít celou řadu příčin. Obecně je třeba rozlišovat mezi infekční endokarditidou a neinfekční endokarditidou. Léčba endokarditidy závisí na příčině onemocnění.	229
756	endokarditida	Endokarditida je odborný název pro zánět endokardu. Viz také -itida.	71
759	syfilis	Syfilis neboli příjice je sexuálně přenosná infekce, jejímž původcem je spirocheta (bakterie spirálovitého tvaru) Treponema pallidum. Viz také neurosyfilis.	159
760	příjice	Příjice je jiný název pro syfilis.	34
761	lymeská borrelióza	Lymeská borrelióza (někdy psáno i ve tvaru lymeská borelióza) je zoonotické onemocnění přenášené klíšťaty. Původcem lymeské borreliózy je	181
762	symptom	Symptom je odborný výraz pro příznak. Nahromadění typických příznaků (symptomů) lékaři označují jako syndrom. Odvozené přídavné jméno je symptomatický. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz symptom.	221
763	zoonóza	Zoonóza neboli zoonotické onemocnění je infekční onemocnění, které se za normálních okolností vyskytuje u zvířat, ale nakazit se jím může člověk. Mezi zoonotická onemocnění se řadí stovky dosud objevených nemocí; mezi ty nejznámější se řadí lymeská borrelióza, vzteklna, tularémie, opičí neštovice či žlutá zimnice.	360
764	syndrom	Syndrom je charakteristická kombinace určitých příznaků (symptomů). Jednotlivé syndromy bývají někdy nazvány podle svých objevitelů (např. Aspergerův syndrom, Downův syndrom apod.), jindy jsou potíže naznačeny přímo v názvu syndromu (premenstruační syndrom, komplexní regionální bolestivý syndrom apod.).	371
765	palpitace	Palpitace je odborný výraz pro bušení srdce. Člověk může pociťovat palpitace například při některých arytmiích, ale třeba i při velké námaze	160
766	fibrilace	Fibrilace je stav, kdy se srdce nebo jeho část nestahují v pravidelném rytmu, ale stahy a uvolnění svalů se velmi rychle střídají s nízkou efektivitou (kvůli chybějící součinnosti s ostatními částmi srdce).	251

767	echokardiografie	Echokardiografie je ultrazvukové vyšetření srdce. Viz také kardo-, -grafie.	79
768	tepny	Tepny neboli arterie jsou krevní cévy, kterými proudí krev směrem od srdce. Odvozené přídavné jméno je tepenný, popř. arteriální.	132
769	arterie	Arterie je jiný název pro tepnu.	32
770	žilý	Žíly neboli vény jsou krevní cévy, kterými se krev vrací směrem k srdci. Odvozené přídavné jméno je žilní, popř. venózní.	124
771	véna	Véna je jiný název pro žílu.	28
772	krevní cévy	Krevní cévy jsou tvořeny systémem různě silného potrubí, které roznáší krev po celém těle. Krevní cévy se dělí na tepny, žíly a kapiláry. Viz také cévy.	169
773	lymfa	Lymfa neboli míza je tekutina, která obíhá po těle v rámci lymfatického systému.	80
774	lymfatické cévy	Lymfatické cévy se svou strukturou podobají krevním cévám, avšak na rozdíl od nich roznášejí po těle lymfu. Lymfatické cévy jsou součástí lymfatického systému.	177
775	angiologie	Angiologie je lékařský obor, který se zabývá studiem a léčbou onemocnění krevních cév a lymfatických cév. Odvozené přídavné jméno je angiologický, lékař specializující se na angiologii se nazývá angiolog. Viz také angio-, -ologie.	236
776	autozomálně dominantní polycystické onemocnění ledvin	Autozomálně dominantní polycystické onemocnění ledvin neboli ADPKD (zkratka pochází z anglického názvu autosomal dominant polycystic kidney disease) je onemocnění, které se vyznačuje přítomností cyst (dutinek) uvnitř tkáně ledvin. Čím více cyst se v ledvině objeví, tím hůře tento životně důležitý orgán funguje. Jedná se o nejčastější vrozené onemocnění ledvin (postižen je přibližně 1 člověk z 1000).	402
777	ADPKD	ADPKD je zkratka pro autozomálně dominantní polycystické onemocnění ledvin.	75
778	Marfanův syndrom	Marfanův syndrom je poměrně vzácné dědičné onemocnění spojené s poruchou pojivové tkáně. Příčinou je genetická porucha. Nemocný si nemusí být svého postižení vůbec vědom. Typické je postižení srdce a aorty, vysoká štíhlá postava a řídké svalstvo, postižení očí a kloubů.	291
779	Ehlers–Danlosův syndrom	Ehlers–Danlosův syndrom je označení pro skupinu vrozených poruch pojivové tkáně, které se vyznačují mj. nadměrnou pohyblivostí kloubů a sníženou odolností kůže.	187
780	ruptura	Ruptura je odborný výraz pro „prasknutí“ či „roztržení“. Používá se většinou v souvislosti s nějakým vnitřním orgánem a člověka může ohrožovat na zdraví či na životě (ruptura dělohy, ruptura vejcovodu), někdy být i příčinou smrti (ruptura srdce jako důsledek těžkého infarktu).	286
781	kontrastní látka	Kontrastní látka je látka, která musí být pacientovi podána před některými typy vyšetření pomocí zobrazovacích metod, aby se správně zobrazily některé struktury uvnitř těla. Pokud by se tak nestalo, vyšetření by nemělo smysl. Kontrastní látka může být podána ústně (pacient např. vypije roztok), injekčně, případně formou střevního nálevu (stříkačkou skrze řitní otvor).	406
782	angiografie	Angiografie je obecně vyšetření krevních cév pomocí nějaké zobrazovací metody. V užším slova smyslu se výraz angiografie často používá pro klasickou angiografii: ta se provádí pomocí rentgenového vyšetření, před kterým je pacientovi do žíly vstříknuta kontrastní látka.	375
783	mozkomíšní mok	Mozkomíšní mok (lat. liquor cerebrospinalis) neboli CSF (zkratka pochází z anglického názvu cerebrospinal fluid) je čirá tekutina, která obklopuje mozek a míchu, tvoří jejich tekutý obal a nadlehčuje je. V případě úbytku mozkomíšního moku (např. v důsledku lumbální punkce) může pacient pociťovat bolesti hlavy, neboť mozek při sebemenším pohybu hlavy více naráží do kostí lebky. Mozkomíšní mok vzniká v mozkových komorách.	620
784	lumbální punkce	Lumbální punkce je procedura, při níž lékař mezi výběžky dvou bederních obratlů zavede sterilní jehlu, kterou odebere vzorek mozkomíšního moku pro diagnostické účely (nejčastěji se jedná o mikrobiologický nebo chemický rozbor). Během tohoto výkonu se pacient stočí vleže do boku.	383
785	digitální subtrakční angiografie	Digitální subtrakční angiografie (DSA) je zobrazovací metoda používaná při vyšetření krevních cév, která je založena na zdokonaleném rentgenovém vyšetření. Princip DSA je poměrně jednoduchý: lékař zhotoví klasický RTG snímek před a po aplikaci kontrastní látky do krevní cévy. Počítač následně odečte obraz před od obrazu po snímkování a vymaže všechny obrazy tělních struktur, které cévy zastiňují. DSA je	540
786	DSA	DSA je zkratka pro digitální subtrakční angiografii.	52
787	revaskularizace	Revaskularizace je odborný výraz pro obnovení krevního zásobení. Používá se zejména v souvislosti s bloádou krevních cév, které zásobují	179
788	medikace	Medikace je jiný výraz pro medikamentózní léčbu.	48

789	endarterektomie	Endarterektomie je chirurgický výkon, při němž lékař obnovuje průchodnost tepny postižené aterosklerózou. Tento výkon je nejčastěji prováděn na krčních (tzv. karotických) tepnách.	201
790	mikroinvazivní	Mikroinvazivní znamená jen minimálně invazivní (tzn. ještě méně invazivní než miniinvazivní). Mikroinvazivní chirurgický zákrok se vyznačuje tím, že je prováděn ambulantně – jinými slovy nevyžaduje hospitalizaci, pacient se ještě téhož dne může vrátit domů. Mikroinvazivně lze například léčit méně pokročilou formu hemoroidů.	433
791	dilatace	Dilatace je odborný výraz pro rozšíření. Používá se většinou v souvislosti s některými trubcovitými orgány nebo kruhovými strukturami, ať již samostatně, nebo ve složeninách (dilatace zornic, bronchodilatace, vazodilatace). Odvozené přídatné jméno je dilatační.	313
792	autoimunitní onemocnění	Autoimunitní onemocnění je takové onemocnění, při kterém imunitní systém napadá a ničí své vlastní orgány a tkáně. Existuje velké množství různých typů autoimunitních onemocnění, např. revmatoidní artritida, sklerodermie, lupus erythematosus, roztroušená skleróza a	294
793	kolagenózy	Kolagenózy tvoří skupinu zánětlivých autoimunitních onemocnění pojivové tkáně. V užším smyslu se mezi kolagenózy řadí systémový lupus	226
794	vaskulitida	Vaskulitida je odborné označení pro zánět krevních cév. Viz také -itida.	75
795	protilátky	Protilátky neboli imunoglobuliny jsou proteiny, které vznikají v lymfatické tkáni a odtud přecházejí do krevní plazmy, kde se mohou vázat se na antigeny. Protilátky hrají zcela zásadní roli ve fungování imunitního systému, neboť dokážou rozpoznat tělu cizí objekty, viry a bakterie, které pak jiné složky imunitního systému mohou zlikvidovat. Imunologové rozlišují pět tříd imunoglobulinů, které mají v imunitním systému poněkud odlišné funkce: imunoglobulin A (IgA), imunoglobulin D (IgD), imunoglobulin E (IgE), imunoglobulin G (IgG), imunoglobulin M (IgM). Laboratorní rozlišení jednotlivých tříd imunoglobulinů je významné mj. pro diagnostiku různých onemocnění. Odvozené přídatné jméno je protilátkový.	821
796	imunoglobuliny	Imunoglobuliny je odborný název pro protilátky.	47
797	kryoglobuliny	Kryoglobuliny jsou abnormální protilátky, které jsou rozpustné pouze při teplotě vyšší než 37 °C. Při nižších teplotách naopak vytvářejí pevné	274
798	kryoglobulinemie	Kryoglobulinemie je stav, který se vyznačuje přítomností kryoglobulinů v krvi. Kryoglobulinemie může mít řadu závažných následků a negativních dopadů na celkový zdravotní stav člověka.	203
799	trombocytóza	Trombocytóza je stav, který se vyznačuje zvýšeným množstvím trombocytů (krevních destiček) v krvi.	98
800	hypotyreóza	Hypotyreóza je odborný název pro sníženou funkci štítné žlázy. Štítná žláza v tomto případě produkuje nedostatečné množství hormonů. Nejčastější příčinou hypotyreózy bývá nedostatek jodu, avšak existují i jiné příčiny.	237
801	hypertyreóza	Hypertyreóza je odborný název pro nadměrnou činnost štítné žlázy. Štítná žláza v tomto případě produkuje příliš velké množství hormonů. Viz také hyper-.	155
802	antibiotika	Antibiotika (ATB) jsou léky, které se používají k léčbě infekčních onemocnění (způsobených zejména bakteriemi či jinými mikroorganismy, nikoli však viry). První antibiotika byla izolována z plísní, v dnešní době jsou většinou připravována v laboratořích. Odvozené přídatné jméno je antibiotický. Poznámka: Antibiotika je potřeba odlišovat od antiseptik (ty ničí patogeny nacházející se na těle člověka, např. na kůži) i od dezinfekčních	530
803	ATB	ATB je zkratka pro antibiotika.	31
804	chemoterapeutika	Chemoterapeutika v obecném slova smyslu jsou léky, které zabíjejí původce konkrétního onemocnění (třeba i infekčního). Na rozdíl od antibiotik jsou chemoterapeutika čistě chemického původu. V užším slova smyslu se však výraz chemoterapeutika užívá v kontextu protinádorové léčby, kdy cílem těchto léků je zlikvidovat nádorové	375
805	karpální tunel	Karpální tunel je útvar ve tvaru tunelu v oblasti zápěstí, který je tvořen zápěstními kostmi a přilehlými vazy. Karpálním tunelem prochází jednak dlouhý šlachy, jednak středový nerv. Pokud některá ze šlach oteče nebo degeneruje, karpální tunel se zúží a může dojít k útlaku středového nervu, což se může projevit jako syndrom karpálního tunelu.	402

806	syndrom karpálního tunelu	Syndrom karpálního tunelu je způsoben poškozením či poškozením středového nervu v karpálním tunelu. Takové poškození může vzniknout např. po úrazu zápěstí, zánětu šlach či vazů v této oblasti, nebo poslední dobou častým chronickým přetížením zápěstí při nevhodné ergonomii práce s počítačem.	327
808	systémová sklerodermie	Systémová sklerodermie je chronické autoimunitní onemocnění, které se projevuje nadměrnou aktivací imunitního systému, poškozením cév, tuhnutím kůže (např. kolem rtů, na prstech rukou i jinde) a poškozením důležitých vnitřních orgánů. Příčiny zatím nebyly zcela	323
809	systémový lupus erythematoses	Systémový lupus erythematoses (SLE) je závažné autoimunitní onemocnění pojivové tkáně, které se vyskytuje zejména u žen. Typickým příznakem je vyrážka na obličeji ve tvaru motýla, ačkoli ta se může vyskytovat i u jiných forem lupus erythematoses. SLE však postihuje řadu	313
810	SLE	SLE je zkratka pro systémový lupus erythematoses.	49
811	lupus erythematoses	Lupus erythematoses je autoimunitní onemocnění, které se může vyskytovat v několika různých formách: systémový lupus erythematoses (SLE), novorozenecký lupus erythematoses, kožní lupus erythematoses.	211
812	sklerodermie	Sklerodermie je označení pro skupinu autoimunitních onemocnění, které se navenek projevují lesklou a zatuhlou kůží (název pochází z řeckého slova scleroderma, což znamená „ztvrdlá kůže“). Rozlišujeme lokalizovanou sklerodermii (ta postihuje kůži a přilehlé tkáně pod ní) a	297
813	vazodilatace	Vazodilatace je odborný výraz pro rozšíření průsvitu krevních cév. Léky způsobující vazodilataci jsou označovány jako vazodilatancia. Odvozené přídavné jméno je vazodilatační. Opakem vazodilatace je vazokonstrikce.	234
814	vazokonstrikce	Vazokonstrikce je odborný výraz pro zúžení cév. Odvozené přídavné jméno je vazokonstrikční. Opakem vazokonstrikce je vazodilatace.	150
815	genetická predispozice	Genetická predispozice je zvýšená pravděpodobnost výskytu určitého onemocnění či poruchy na základě dědičnosti. Například genetickou predispozici k rakovině prsu mohou mít ty ženy, u jejichž nejbližší příbuzné (nejčastěji matky, popř. sestry) byl tento zhoubný nádor diagnostikován.	380
817	enzymy	Enzymy jsou proteiny, které v živých organismech urychlují látkovou přeměnu (metabolismus). Existují tisíce různých enzymů, z nichž každý se specializuje na jinou biochemickou reakci a funguje jako její katalyzátor. Z názvu enzymu lze někdy odvodit jeho funkci (např.	314
818	koagulační faktory	Koagulační faktory jsou různé enzymy, které se podílejí na procesu srážení krve.	80
819	antikoagulační léčba	Antikoagulační léčba brání srážení krve tím, že blokuje funkci koagulačních faktorů (pozor, nejedná se o antiagregační léčbu!). Léky používané v rámci antikoagulační léčby se nazývají antikoagulancia. Viz také anti-.	222
821	antikoagulancia	Antikoagulancia, lidově někdy označované jako léky na ředění krve, jsou léky snižující srážlivost krve (viz antikoagulační léčba). Mezi nejznámější antikoagulancia se řadí heparin a warfarin. Relativně nedávno se začala používat tzv. nová orální antikoagulancia. Poznámka: Antikoagulancia nejsou antiagregancia! Jednotné číslo je antikoagulans (tento název se v jednotném čísle nijak neskloňuje).	443
822	náhlá srdeční smrt	Náhlá srdeční smrt je neočekávaná smrt ze srdeční příčiny, která nastává v krátkém časovém období (většinou do jedné hodiny od vzniku	210
823	arytmie	Arytmie, srdeční arytmie neboli poruchy srdečního rytmu jsou obecně jakékoli poruchy srdečního rytmu, srdeční frekvence, šíření vzruchu v	211
824	zánět srdečního svalu	Zánět srdečního svalu neboli myokarditida se často projevuje jen mírnými nebo velmi obecnými příznaky, a proto zůstává po dlouhou dobu bez povšimnutí. V závažných případech však může způsobit vážné problémy a život ohrožující stavy. Myokarditida může mít celou řadu příčin. Léčba se pak odvíjí od zjištěné příčiny onemocnění.	375
825	myokarditida	Myokarditida je odborný název pro zánět srdečního svalu. Viz také -itida.	76
826	kardiomyopatie	Kardiomyopatie představují poměrně rozsáhlou skupinu srdečních onemocnění, jejichž společným rysem je poškození samotného srdečního svalu (myokardu).	241

827	základní onemocnění	Pojmem základní onemocnění označují lékaři jiné onemocnění, než je aktuální onemocnění nebo udávané potíže. Základní onemocnění však může časem vést k dalším onemocněním, která se pak označují jako přidružená onemocnění. Příklad: U pacienta s diabetickou retinopatií je základním onemocněním diabetes mellitus, přidruženým onemocněním je diabetická	420
828	přidružené onemocnění	Pojmem přidružené onemocnění označují lékaři onemocnění, které se postupně vyvinulo v důsledku dřívějšího onemocnění, tzv. základního onemocnění. Příklad: U pacienta s diabetickou retinopatií je základním onemocněním diabetes mellitus, přidruženým onemocněním je diabetická	343
830	komplikace	Pojmem komplikace označují lékaři nežádoucí nebo neočekávané stavy, ke kterým může dojít v průběhu nějakého onemocnění, poranění nebo některých typů léčby, zejména chirurgické (v případě medikamentózní léčby či radioterapie se hovoří spíše o vedlejších či nežádoucích účincích). Příklady (vlevo je uvedeno onemocnění či zákrok, vpravo jeho možné komplikace): chřipka – zánět vedlejších nosních dutin, zánět středního ucha, zápal plic apod., mentální anorexie – těžká podvýživa, anémie apod., zlomenina – infekce (v případě otevřené zlomeniny) apod.,	746
831	edém	Edém je odborný název pro otok. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz edém.	95
832	bronchospasmus	Bronchospasmus znamená náhlé stažení (doslova křeč) svalů ve stěnách průdušek. Způsobuje potíže s dýcháním, jejichž intenzita se může velmi lišit (od mírných po život ohrožující). Bronchospasmus se nejčastěji vyskytuje u astmatiků a alergiků.	280
833	hypotenze	Hypotenze je odborný výraz pro nízký krevní tlak. Za normální krevní tlak u dospělých se podle Světové zdravotnické organizace (WHO) považují hodnoty mezi 90/60 mmHg a 120/80 mmHg. Nízký arteriální tlak je definován jako hodnoty pod 90/60 mmHg. Někteří lidé mají trvale snížený krevní tlak, který jim nezpůsobuje žádné problémy, a proto nevyžaduje léčbu. Nízký krevní tlak (hypotenze) však může být spojen také s vážnými nemocemi a může dokonce vyvolat život ohrožující příznaky.	648
834	černý kašel	Černý kašel, někdy také označovaný jako dávivý kašel či pertuse, je infekce dýchacích cest, která se vyznačuje záchvatovitým kašlem. Původcem onemocnění je bakterie Bordetella pertussis. V České republice se dnes černý kašel vyskytuje jen vzácně, a to díky velmi	346
835	dávivý kašel	Dávivý kašel je jiný název pro černý kašel.	43
836	pertuse	Pertuse je odborný název pro černý kašel.	41
837	Bordetella pertussis	Bordetella pertussis je bakterie, která způsobuje černý kašel.	62
838	hyposplenismus	Hyposplenismus je odborný výraz pro sníženou funkci sleziny. Viz také hypo-.	79
839	asplenie	Asplenie je stav, kdy v organismu buď chybí nebo přestala fungovat slezina.	75
840	koncovka -ektomie	-ektomie je přípona, která znamená chirurgické odstranění. Obvykle se kombinuje s cizím názvem orgánu či jiné tělní struktury, která je chirurgicky odstraněna. Příklady: apendektomie = chirurgické odstranění apendixu (obvykle zaníceného), endarterektomie = chirurgické odstranění vnitřní vrstvy tepny (obvykle postižené aterosklerózou), hysterektomie = chirurgické odstranění dělohy, mastektomie = chirurgické odstranění prsu (např. u pacientky s karcinómem prsu), splenektomie = chirurgické odstranění sleziny, vitrektomie = chirurgické odstranění sklivce, apod.	665

841	koncovka -itida	-itida je přípona, která znamená zánět. Obvykle se kombinuje s cizím názvem orgánu či jiné tělní struktury, ve které se zánět vyskytuje. Příklady: bronchitida = zánět průdušek, gingivitida = zánět dásní, hepatitida = zánět jater, konjunktivitida = zánět spojivek, meningoencefalitida = zánět mozku (encefalitida) kombinovaný se zánětem mozkomíšních plen (meningitida), pankreatitida = zánět slinivky břišní, stomatitida = zánět ústní sliznice, vaskulitida = zánět cév, apod.	578
842	primární metabolity	Primární metabolity jsou látky produkované rostlinami, bakteriemi či plísněmi, které se přímo podílejí na jejich normálním růstu, vývoji nebo rozmnožování. Tyto látky jsou nezbytně nutné pro základní procesy, které udržují rostliny, bakterie či plísně při životě. Příklady primárních metabolitů jsou kyselina mléčná, některé aminokyseliny apod.	404
843	sekundární metabolity	Sekundární metabolity jsou látky produkované rostlinami, bakteriemi či plísněmi, které se přímo nepodílejí na jejich normálním růstu, vývoji nebo rozmnožování. Tyto látky často představují jedinou možnost, jak se některé rostliny mohou bránit proti býložravcům (chutnají hořce, zapáchají nebo jsou dokonce toxické). K sekundárním metabolitům se řadí například flavonoidy, fytoestrogeny, fytosteroly, glukosinoláty, inhibitory proteáz, karotenoidy, monoterpeny, saponiny, sulfidy a také některá antibiotika (produkovaná plísněmi). Lidé využívají některé	702
844	glukosinoláty	Glukosinoláty neboli hořčičné glykosidy jsou sekundární metabolity rostlin, které jsou zároveň běžnou součástí lidské stravy. Glukosinoláty chrání rostlinu před některými škůdci a nemocemi, a zároveň jí dodávají nahořklou chuť, která je charakteristická pro košťálovou zeleninu. Klinické studie naznačují, že glukosinoláty mohou u člověka snižovat riziko vzniku některých nádorových onemocnění. Studie na zvířatech a in vitro ukazují na to, že glukosinoláty mají antioxidační účinek, ovlivňují imunitní systém a mohou působit i antibioticky. Glukosinoláty se	734
845	hořčičné glykosidy	Hořčičné glykosidy je jiný název pro glukosinoláty.	51
846	splenektomie	Splenektomie je chirurgický zákrok, při kterém je odstraněna slezina. Slezina není pro život nezbytná, proto se lékaři pro splenektomii mohou rozhodnout v případě úrazu sleziny, který vede k těžkému vnitřnímu krvácení, nebo při některých onemocněních sleziny.	281
847	nestabilní angina pectoris	Nestabilní angina pectoris neboli předinfarktový stav je první záchvat anginy pectoris nebo zhoršení stávající anginy pectoris.	127
848	předinfarktový stav	Předinfarktový stav je jiný výraz pro nestabilní anginu pectoris. Viz také infarkt.	86
849	aterosklerotický plát	Aterosklerotický plát je útvar na vnitřní straně tepny, který vzniká při ateroskleróze. Aterosklerotický plát začíná jako usazenina tuků, které	266
850	hormony	Hormony jsou látky vytvářené buňkami v určité části těla a následně přenášené krví do jiných částí těla, kde např. ovlivňují činnost konkrétního orgánu.	218
851	imunokompromitovaný	Imunokompromitovaný znamená mající poškozený či oslabený imunitní systém. Imunokompromitovaní pacienti mají poškozené imunitní mechanismy a jsou ohroženi závažnými infekcemi. Porucha imunity může být: vrozená – v důsledku některých genetických poruch, získaná, ať už jakýmkoli způsobem: příčinou může být řada léčebných postupů, zvláště pak protinádorová léčba; mezi další příčiny se řadí	698
852	mastné kyseliny	Mastné kyseliny jsou jednak základními stavebními kameny lipidů, jednak se podílejí na stavbě buněčných membrán, které jsou součástí každé buňky v lidském těle. Některé mastné kyseliny si tělo neumí vytvořit samo, označují se jako esenciální mastné kyseliny. Různé mastné kyseliny se liší mimo jiné: délkou řetězce (mastné kyseliny s krátkým, středně dlouhým nebo dlouhým řetězcem), stupněm nasycení (nasycené nebo nenasycené mastné kyseliny), u nenasycených místem, v němž se nachází nenasycená vazba (např. omega-3, omega-6, omega-9), tím, zda jsou pro organismus životně důležité (esenciální nebo neesenciální).	714

853	lipidy	Lipidy neboli tuky jednak dodávají tělu energii a životně důležité mastné kyseliny, jednak tvoří významnou součást tělesných struktur, jako jsou například buněčné membrány. Slouží také jako výchozí látka pro tvorbu celé řady dalších biologicky aktivních látek. Podkožní tuk působí proti ztrátě tělesného tepla a poskytuje tak ochranu před chladem. Kromě toho je tuk v organismu využíván jako nárazní tlumící a podpůrný prvek, který například chrání před nárazy některé vnitřní orgány, jako jsou třeba ledviny. Z chemického hlediska jsou lipidy směsí tzv. triacylglycerolů. Tuky ve stravě jsou také nositeli vitaminů rozpustných v tucích (konkrétně A, D, E a K), které jsou pro tělo životně důležité. Bez přítomnosti	1121
854	tuky	Tuky je jiný název pro lipidy.	30
855	proteiny	Proteiny neboli bílkoviny jsou základní stavební kameny všech živých organismů na Zemi. Proteiny jsou jediným zdrojem dusíku v živočišné (tedy i lidské) stravě, proto jsou naprosto klíčové pro vznik a následné udržení života. Jsou vlastně podstatou života, jelikož zastávají velké množství funkcí. Jsou součástí svalů, pojivových tkání a různých orgánů, včetně kostí. Jsou to hormony, protilátky a enzymy, podílejí se na transportu kyslíku a oxidu uhličitého. Proteiny jsou polymery, které se skládají z aminokyselin.	626
856	bílkoviny	Bílkoviny je jiný název pro proteiny.	37
857	aminokyseliny	Aminokyseliny jsou základní stavební kameny proteinů. Existuje 20 různých základních aminokyselin, z nichž jsou tvořeny proteiny v lidském těle. Podle toho, do jaké míry jsou jednotlivé aminokyseliny pro tělo (ne)postradatelné, rozlišujeme: esenciální aminokyseliny – tělo si je nedokáže vytvořit samo, musíme je přijímat v potravě, podmíněně esenciální aminokyseliny – jsou nepostradatelné především v období dětství a dospívání, neesenciální aminokyseliny – tělo si je dokáže vytvořit samo. Obrázek: Chemická struktura dvaceti základních aminokyselin, ze kterých se skládají proteiny. Barevně jsou odlišeny atomy různých	832
858	esenciální aminokyseliny	Esenciální aminokyseliny jsou takové aminokyseliny, které si organismus neumí sám vytvořit, a proto je odkázán na jejich příjem ve stravě. Esenciální aminokyseliny pro člověka jsou fenylalanin, histidin, isoleucin, leucin, lysin, methionin, threonin, tryptofan a valin. Esenciální aminokyseliny jsou obsaženy ve vejcích, rybách, mase, mléce a mléčných výrobcích.	401
859	esenciální mastné kyseliny	Esenciální mastné kyseliny jsou takové mastné kyseliny, které si organismus neumí sám vytvořit, a proto je odkázán na jejich příjem ve stravě. V případě lidského organismu je to kyselina arachidonová, kyselina alfa-linolenová a kyselina linolová. Pokud je ovšem ve stravě obsažena kyselina linolová, zbývající dvě (kyselinu arachidonovou a kyselinu alfa-linolenovou) si z ní tělo dokáže vytvořit.	447
860	fibrin	Fibrin je protein, který tvoří základ krevní sraženiny v poraněném místě. Fibrin vzniká z fibrinogenu působením trombinu (jeden z	152
861	fibrinogen	Fibrinogen je jedním ze tří hlavních typů proteinů obsažených v krevní plazmě. Fibrinogen má nezastupitelnou úlohu v procesu srážení krve.	217
862	embolus	Embolus neboli vmetek je pevný útvar, který je nesen krevním řečištěm. Může dojít k jeho zaklínění v krevní cévě, kterou tím uzavře a způsobí komplikaci, jejíž závažnost i projevy závisejí na poloze této cévy. Většinu embolů tvoří krevní sraženiny neboli tromby, ale mohou to být i některé jiné útvary (bublinka plynu, tukový útvar, kousek cizího materiálu apod.). Je-li embolus zanesen krevním proudem do plic, může	466
863	vmetek	Vmetek je jiný název pro embolus.	33
864	trombus	Trombus je krevní sraženina, která vznikne v neporušené krevní cévě a přetrvává v ní. Pokud se trombus dostatečně zvětší, může zablokovat průtok krve a způsobit odumření tkání, které jsou postiženými cévami zásobovány. Pokud k takovému zablokování dojde ve věnčitých	533
865	hyperfibrinogenemie	Hyperfibrinogenemie je zvýšené množství fibrinogenu v krvi. Hyperfibrinogenemie může vzniknout v důsledku jiných onemocnění (např. infekce, zhoubné nádory, silná nadváha) a je spojena s vyšším rizikem tvorby trombů.	254
866	těžký akutní respirační syndrom	Těžký akutní respirační syndrom neboli SARS (zkratka pochází z anglického názvu severe acute respiratory syndrome) je závažný, potenciálně život ohrožující virový zápal plic, který je způsobován koronavirem SARS-CoV (pozor, liší se od viru SARS-CoV-2!). V listopadu 2002 propukla epidemie SARS v čínské provincii Kuang-tung (Guangdong), odkud se rozšířila do několika dalších zemí, převážně v	548
867	akutní koronární syndrom	Akutní koronární syndrom je pojem označující fáze ischemické choroby srdeční, které akutně ohrožují člověka na životě. Řadí se sem nestabilní angina pectoris, infarkt myokardu a náhlá srdeční smrt.	226
868	menopauza	Menopauza je konec pravidelné menstruace u ženy v klimakteriu (nejčastěji mezi 45. až 55. rokem). Opakem menopauzy je menarche. Viz také klimakterium, předčasná menopauza, indukovaná menopauza, premenopauza, perimenopauza, postmenopauza.	243
869	menarche	Menarche je první menstruační krvácení u dospívající dívky (nejčastěji mezi 11. až 14. rokem). Opakem menarche je menopauza.	127

870	klimakterium	Klimakterium neboli přechod je období života ženy, během kterého postupně ustává činnost ženských pohlavních orgánů a dochází k výrazným hormonálním změnám. Ve vaječnících přestávají dozrávat vajíčka, menstruační krvácení přestává být pravidelným, až žena přestane menstruat úplně (tzv. menopauza). Lékaři někdy období klimakteria rozdělují do tří fází: premenopauza, perimenopauza a postmenopauza.	482
871	přechod	Přechod (v souvislosti s ženským zdravím) je lidové označení pro klimakterium.	78
874	LDL-cholesterol	LDL-cholesterol je jiný název pro lipoprotein o nízké hustotě (LDL).	68
875	zlý cholesterol	Zlý cholesterol je lidové označení pro lipoprotein o nízké hustotě (LDL).	87
876	HDL-cholesterol	HDL-cholesterol je jiný název pro lipoprotein o vysoké hustotě (HDL).	69
877	hodný cholesterol	Hodný cholesterol je lidové označení pro lipoprotein o vysoké hustotě (HDL).	90
878	triglyceridy	Triglyceridy je jiný název pro triacylglyceroly.	48
879	farmakoterapie	Farmakoterapie je jiný název pro medikamentózní léčbu. Viz také farmako-, terapie.	85
880	koncovka -emie	-emie je přípona, která označuje vztah ke krvi (většinou přítomnost či koncentraci látky nebo částic v krvi). Obvykle se kombinuje s cizím názvem látky nebo částice, která je v krvi přítomna. Příklady: acidemie = hodnota pH tepenné krve nižší než 7,35, alkalemie = hodnota pH tepenné krve vyšší než 7,45, anemie = chudokrevnost, dyslipidemie = nemoci s odchylkami krevních hladin tuků, glykemie = koncentrace glukózy v krvi, hyperfibrinogenemie = zvýšené množství fibrinogenu v krvi, hyperglykemie = zvýšené množství glukózy v krvi, hypercholesterolemie = zvýšené množství cholesterolu v krvi, hyperinzulinemie = zvýšené množství inzulinu v krvi, hypoglykemie = snížená množství glukózy v krvi, kryoglobulinemie = přítomnost kryoglobulinů v krvi, leukemie = zhoubný nádor postihující leukocyty (bílé krvinky), apod.	912
881	koncovka -urie	-urie je přípona, která označuje vztah k moči (většinou přítomnost či koncentraci látky nebo částic v moči). Obvykle se kombinuje s cizím názvem látky nebo částice, která je v moči přítomna. Příklady: acetonurie = přítomnost acetonu v moči, glykosurie (někdy též glukosurie) = přítomnost glukózy v moči, hematurie = přítomnost krve v moči, jodurie = koncentrace jodu v moči, apod.	461
882	inzulin	Inzulin je hormon, který je vylučován slinivkou břišní v reakci na vysokou hladinu glukózy v krvi. Stručně lze shrnout, že inzulin řídí	227
883	hyperinzulinemie	Hyperinzulinemie je zvýšené množství inzulinu v krvi. Viz také hyper-, inzulin, -emie.	89
884	hyperkalemie	Hyperkalemie je zvýšené množství draslíku v krvi. Viz také hyper-, kalium, -emie.	84
885	hyperurikemie	Hyperurikemie je zvýšené množství kyseliny močové v krvi. Viz také hyper-, -emie.	84

886	sacharidy	Sacharidy představují velmi rozsáhlou skupinu přírodních látek, které se vyskytují ve všech živých organismech. Pro buňky jsou sacharidy zdrojem energie, ale mohou se podílet i na výstavbě buněk nebo jsou součástí hormonů. Sacharidy jsou někdy mylně (!) označovány jako cukry, a z tohoto nepochopení často plyne řada dietních chyb. Lidská strava by měla být více než z poloviny tvořena právě sacharidy. Sacharidy jsou složeny z tzv. monosacharidových jednotek (pro zjednodušení si je můžeme představit jako kuličky nebo korálky). Podle toho, kolik korálků je spojeno, rozlišujeme disacharidy, oligosacharidy a polysacharidy.	833
887	monosacharidy	Monosacharidy představují skupinu strukturně nejjednodušších sacharidů. Existuje poměrně velké množství monosacharidů, těmi nejznámějšími jsou glukóza, fruktóza či galaktóza. Obrázek 1: Velmi zjednodušené znázornění tří různých monosacharidů formou různě zbarvených kuliček: glukóza (Glc), fruktóza (Fru) a galaktóza (Gal). (Zdroj: Státní zdravotní ústav) Společnou vlastností monosacharidů je jejich sladkost, proto se řadí mezi cukry. V lidském střevě se vstřebávají pouze monosacharidy. Ty můžeme přijímat samostatně stravou (což není úplně ideální) nebo si je v průběhu trávení tělo štěpí ze strukturně složitějších sacharidů (tak by to ideálně mělo být). Z chemického hlediska se jednoduché monosacharidy vyznačují tím, že mají nerozvětvenou kostru tvořenou atomy uhlíku, na které se	1240
888	disacharidy	Disacharidy jsou poměrně jednoduché sacharidy, neboť jsou složeny pouze ze dvou monosacharidových jednotek (pro zjednodušení si je můžeme představit jako kuličky či korálky). Existuje relativně velké množství disacharidů, těmi nejznámějšími jsou sacharóza, laktóza či maltóza. Obrázek: Velmi zjednodušené znázornění tří různých disacharidů (maltóza, sacharóza, laktóza): různě zbarvené kuličky představují monosacharidy glukózu (Glc), fruktózu (Fru) a galaktózu (Gal). (Zdroj: Státní zdravotní ústav) Společnou vlastností disacharidů je jejich sladkost, proto se řadí mezi cukry. V lidském střevě se však vstřebávají pouze monosacharidy. V případě disacharidů se jedná o dvojice monosacharidových jednotek, ty se nemohou vstřebávat střevem a je potřeba je před tím naštěpit.	1344
889	cukry	Cukry neboli jednoduché cukry je společný název pro monosacharidy a disacharidy. Jsou to bílé, krystalické, ve vodě rozpustné látky vesměs sladké chuti.	228
890	oligosacharidy	Oligosacharidy jsou sacharidy, které se skládají z tří až deseti monosacharidových jednotek (pro zjednodušení si je můžeme představit jako kuličky či korálky). Existuje poměrně velké množství oligosacharidů – na obrázku jsou znázorněny jen dva příklady z mnoha dalších možností. Obrázek: Velmi zjednodušené znázornění dvou různých oligosacharidů (rafinóza a stachyóza): různě zbarvené kuličky představují	581
891	polysacharidy	Polysacharidy jsou sacharidy, které se skládají z více než deseti monosacharidových jednotek (pro zjednodušení si je můžeme představit jako kuličky či korálky). Existuje poměrně velké množství polysacharidů, těmi nejznámějšími jsou škrob, glykogen či vláknina. Obrázek: Velmi zjednodušené znázornění struktury polysacharidu: v tomto konkrétním případě je složen pouze z glukózových (Glc) podjednotek, avšak obecně může obsahovat i jiné monosacharidy. (Zdroj: Státní zdravotní ústav)	652
892	AIDS	AIDS je zkratka pro syndrom získané imunodeficiency (zkratka pochází z anglického názvu acquired immune deficiency syndrome). Tento syndrom se rozvine při neléčené infekci HIV.	242
893	syndrom získané imunodeficiency	Syndrom získané imunodeficiency je plný český název pro běžně používanou zkratku AIDS. Viz také syndrom, získaný, imunodeficiency.	133
894	chemoterapie	Chemoterapie v obecném slova smyslu je léčba onemocnění (chemickými) látkami, které zabíjejí původce tohoto onemocnění (třeba i mikroorganismus). V užším slova smyslu se však výraz chemoterapie užívá v kontextu protinádorové léčby, kdy cílem chemoterapeutik je zlikvidovat nádorové buňky. Odvozené přídavné jméno je chemoterapeutický.	390
895	radioterapie	Radioterapie je léčebná metoda, která spočívá v ozařování nemocné tkáně vysokoenergetickými paprsky, které ji zničí. Nejčastěji se používá při protinádorové léčbě, ať jako léčba samostatná nebo v kombinaci s dalšími metodami protinádorové léčby. Ozáření lze u některých nádorů docílit jejich odstranění nebo zmenšení, prodloužení života, případně dosáhnout alespoň odstranění nebo zmírnění příznaků. Méně často radioterapie používá u některých bolestivých nenádorových stavů. Radioterapie může mít časně i pozdní vedlejší účinky. Radioterapie se dále dělí na brachyterapii, zevní radioterapii a systémovou radioterapii.	691
896	revmatismus	Revmatismus je jiný název pro revmatická onemocnění.	52
897	revma	Revma je jiný název pro revmatická onemocnění.	46

898	implantace	Implantace je odborný výraz pro vsazení. V souvislosti s lékařstvím se používá většinou pro chirurgické vsazení nějakého cizorodého předmětu (např. umělé čočky, kardiostimulátoru, umělé srdeční chlopně, zubního implantátu apod.) do lidského těla, aby tam tento předmět plnil funkci struktury, kterou nahradí či doplní.	426
899	progrese	Progrese je odborný výraz pro postup. V souvislosti s lékařstvím se používá většinou pro progresi nějakého onemocnění, tedy jeho zhoršování (např. progrese zhoubného nádoru), rozvoj komplikací apod. Odvozené přídavné jméno je progresivní, odvozené sloveso je progredovat.	338
900	idiopatický	Idiopatický znamená samostatně vzniklý nebo vzniklý z neznámé příčiny. Idiopatické onemocnění je tedy takové onemocnění, které vzniklo spontánně (takzvaně samo od sebe) nebo jeho původ není znám. Vývoj lékařství může příčiny některých nemocí postupně objasňovat.	401
901	amyloidóza	Označení amyloidóza zahrnuje skupinu onemocnění, při kterých se v různých tkáních ukládá tzv. amyloid (jeden z mnoha typů proteinů).	212
902	stagnace	Stagnace je odborný výraz pro nehybnost či váznutí. V souvislosti s lékařstvím se používá nejčastěji pro stagnaci krve, kdy v nějakém místě uvnitř těla je narušen přirozený odtok krve.	260
903	rentgen	Rentgen je lidové označení pro rentgenové vyšetření.	52
904	embolie	Embolie je náhlé zablokování krevní cévy. Útvar, který cévu blokuje, se nazývá embolus. Zaklíněný embolus cévu ucpe, což má za následek nedokrvení (ischemii) oblasti, kterou postižená céva zásobuje.	226
905	ischemie	Ischemie je stav, kdy je nějaká oblast v těle (tkáň, celý orgán nebo jen jeho část) nedokrvena. Trvá-li ischemie kritickou dobu (ta je pro každý orgán či tkáň jiná), může tato oblast odumřít nebo být trvale poškozena. Ischemie může mít řadu různých příčin, jednou z nich je embolie. Odvozené přídavné jméno je ischemický.	415
906	imunosupresiva	Imunosupresiva jsou léky, které tlumí až blokují reakce imunitního systému. Tyto léky se využívají například při transplantacích orgánů.. Viz také imunosuprese.	163
907	srdeční frekvence	Srdeční frekvence je počet srdečních stahů za jednotku času, nejčastěji za minutu. U zdravého dospělého člověka je klidová srdeční frekvence přibližně 60–90 tepů za minutu. Sportovci mají klidovou srdeční frekvenci obvykle nižší než běžná populace, neboť jejich srdce je trénovanější.	351
908	tachykardie	Tachykardie je odborný výraz pro zrychlenou srdeční frekvenci. Za tachykardii se nejčastěji považuje hodnota přesahující 90–100 tepů za minutu.	187
909	bradykardie	Bradykardie je odborný výraz pro zpomalenou srdeční frekvenci. Za bradykardii se nejčastěji považuje hodnota nižší než 60 tepů za minutu. U trénovaných sportovců je však nižší srdeční frekvence poměrně běžný jev.	250
910	dilatační kardiomyopatie	Dilatační kardiomyopatie neboli DCM (zkratka pochází z anglického názvu dilated cardiomyopathy) je stav, kdy dochází k rozšíření (dilataci) jedné nebo obou srdečních komor (viz levá komora, pravá komora). Jedná se o nejběžnější typ onemocnění srdečního svalu, každý rok se vyskytnou přibližně dva až tři nové případy na 100 000 obyvatel. DCM postihuje muže častěji než ženy, průměrný věk při stanovení	564
911	hypertrofická kardiomyopatie	Hypertrofická kardiomyopatie neboli HCM (zkratka pochází z anglického názvu hypertrophic cardiomyopathy) je dědičné onemocnění, při kterém dochází ke zvětšení (hypertrofii) srdečního svalu. Může se objevit již v kojeneckém věku, ale obvykle příznaky nastupují až ve věku mezi 30 a 50 lety. Každý rok se vyskytnou dva až tři nové případy na 100 tisíc lidí. U mužů se vyskytuje častěji než u žen.	422
912	restriktivní kardiomyopatie	Restriktivní kardiomyopatie neboli RCM (zkratka pochází z anglického názvu restrictive cardiomyopathy) je typ onemocnění srdečního svalu, který je v západních zemích velmi vzácný. Při RCM dochází k zesílení endokardu (nejvnitřnější stěna srdce) a k fibrotizaci (vznik vazivové, tedy nesvalové, tkáně spojené s tvorbou jizev) srdečního svalu spojené s jeho zvýšenou tuhostí. Toto onemocnění se vyskytuje u žen přibližně dvakrát častěji než u mužů. Formy RCM, které se vyskytují v Evropě, poměrně dlouho nezpůsobují žádné potíže. Jakmile ale začnou	649
913	arytmogenní kardiomyopatie	Arytmogenní kardiomyopatie neboli ACM (zkratka pochází z anglického názvu arrhythmogenic cardiomyopathy) je typ onemocnění srdečního svalu, při němž dochází k dědičnému ukládání pojivové tkáně a tuku ve svalích srdeční komory. Nejčastěji je postižena pravá komora, ale často dochází k postižení obou komor, v některých případech může být postižena pouze levá komora, proto se v současnosti	526
914	vrstvy srdce	Lidské srdce se skládá celkem ze čtyř vrstev. Směrem od vnějšího povrchu dovnitř rozlišujeme perikard, epikard, myokard a endokard.	131
916	katétr	Katétr, katetr neboli cévka je tenká trubička či hadička vyrobená ze speciálního materiálu, kterou lékaři využívají k mnoha různým účelům: např. k vyšetřování, podávání látek a léků, vyplachování či vyprazdňování tělních dutin. Katetry bývají nejčastěji zaváděny do těla (resp. do nějakého dutého orgánu, například do močového měchýře) při léčbě nějakého onemocnění nebo během operace.	412

917	stent	Stent je kovová nebo plastová trubička, kterou lékař při speciálním zákroku může vložit do nějaké trubicové struktury v lidském těle (nejčastěji krevní céva, případně žlučovod apod.) a ponechat ji tam (ať už dočasně, nebo trvale), aby zajistil její průchodnost. Existuje řada různých typů stentů, které se liší materiálem, velikostí a účelem použití.	393
918	trombóza	Trombóza je stav, kdy se v krevních cévách vytvářejí krevní sraženiny, tzv. tromby. Odvozené přídavné jméno je trombotický. Viz také povrchová žilní trombóza, hluboká žilní trombóza.	188
919	perkutánní koronární intervence	Perkutánní koronární intervence neboli PCI (zkratka pochází z anglického názvu percutaneous coronary intervention) je nechirurgický léčebný postup, který se používá k rychlému zprůchodnění zablokované věnčité tepny u pacienta s infarktem myokardu. Lékař provádějící PCI pod kontrolou rentgenu přes místo vpichu (v tříslech nebo na ruce) vsune do zablokované věnčité tepny katétr s balónkem. Na povrchu balónku je takzvaný stent, což je jakási kovová síťka. Balónek se stentem je zaveden do zúženého místa a balónek se poté naplní	933
920	PCI	PCI je zkratka pro perkutánní koronární intervenci.	51
921	fibrinolýza	Fibrinolýza znamená proces rozpouštění fibrinové sraženiny uvnitř lidského těla. Rozhodující roli v tomto procesu hraje enzym označovaný jako plazmin, který se v krevní plazmě za normálních okolností vyskytuje v neaktivní formě – jako tzv. plazminogen.	319
922	trombolýza	Trombolýza doslova znamená proces rozpouštění krevní sraženiny (trombu). V souvislosti s lékařstvím se však toto označení používá spíše pro trombolytickou léčbu, což je rozpouštění sraženin pomocí léků (viz také fibrinolýza).	270
923	reperfuční terapie	Cílem reperfuční terapie je znovu zprůchodnit zablokovanou krevní cévu. Rozlišujeme dva typy reperfuční terapie: mechanická obnova průtoku krve (perkutánní koronární intervence neboli PCI), medikamentózní obnovení průtoku krve (označováno jako fibrinolýza, trombolýza, popř. trombolytická léčba – v tomto smyslu jde o tři různé výraz pro totéž).	391
924	angiolinka	Angiolinka je pracoviště pro provádění angiografie. Takové pracoviště je kombinací operačního sálu a RTG vyšetřovny. Viz také angio-.	136
925	marker	Marker neboli biomarker je výraz pocházející z angličtiny a v doslovném překladu znamená značka (resp. biologická značka). V souvislosti s lékařstvím se téměř vždy jedná o znak charakteristický pro buňky určitého typu. Stanovením hladiny daného markeru v krvi lze určit, jakým onemocněním pacient trpí, míru závažnosti tohoto onemocnění apod.	413
926	kóma	Kóma je nejtěžší forma kvantitativní poruchy vědomí, jedná se o stav hlubokého bezvědomí. Na Glasgowské stupnici hloubky bezvědomí	155
927	anestezie	Anestezie je stav řízené a dočasné ztráty citlivosti v určité oblasti těla (lokální anestezie) nebo celkové ztráty vědomí, včetně schopnosti obranných reflexů (celková anestezie). V závislosti na rozsahu plánovaného chirurgického zákroku a na individuálních předpokladech pacienta zvolí lékař vždy ten správný typ anestezie.	393
928	lokální anestezie	Lokální anestezie neboli místní anestezie je odborný výraz pro znecitlivnění určité části těla. Používá se před menšími chirurgickými zákroky (vytržení zubu, vyříznutí mateřského znaménka apod.). Léky navozující lokální anestezii se nazývají lokální anestetika.	314
929	místní anestezie	Místní anestezie je jiný název pro lokální anestezii.	53
930	celková anestezie	Celková anestezie je odborný výraz pro lékařsky navozený stav kómatu, kdy pacient ztrácí schopnost obranných reflexů. Používá se před rozsáhlými chirurgickými zákroky (transplantace orgánu, operace srdce apod.). Léky navozující celkovou anestezii se nazývají celková anestetika.	323
931	sedace	Sedace je odborný výraz pro zklidnění. K navození sedace používají lékaři skupinu léčiv označovaných jako sedativa. Odvozené přídavné jméno je sedativní. Viz také analgosedace.	182
932	sedativa	Sedativa jsou zklidňující léky. V lékařství se používají k uklidnění (sedaci) pacienta před bolestivými nebo nepříjemnými zákroky. Sedativa	192
933	rentgenové záření	Rentgenové záření je elektromagnetické záření, které se v lékařství nejčastěji používá k rentgenovému vyšetření. V nízkých dávkách se rentgenové záření používá k diagnostice některých onemocnění (např. zhoubných nádorů) či jiných stavů (např. zlomenin), a to	396
934	MR angiografie	MR angiografie neboli MRA (zkratka pochází z anglického názvu magnetic resonance angiography) je vyšetření krevních cév s využitím magnetické rezonance. Na rozdíl od klasické angiografie se při MR angiografii nepoužívá rentgenové záření. Výhodou je nižší zátěž rentgenovým zářením, nevýhodou je však horší kvalita obrazu, zvláště při rychlých pohybech srdce. Z tohoto důvodu jsou přístroje běžně	535

935	CT angiografie	CT angiografie neboli CTA (zkratka pochází z anglického názvu computed tomography angiography) je vyšetření krevních cév s využitím výpočetní tomografie. CTA věnčitých tepen umožňuje rychlé, přesné a neinvazivní znázornění těchto tepen. Během CTA je pacientovi do žíly aplikována kontrastní látka a poté, co se oběhem rozšíří do celého těla, provede se CT hrudníku. To umožní přesné zobrazení cév hrudníku – včetně těch,	503
936	beta-blokátory	Beta-blokátory neboli antagonisté beta-adrenergických receptorů představují skupinu léků, které mj. zpomalují srdeční frekvenci a sílu kontrakce (stahu) srdečního svalu. Používají se nejčastěji při léčbě srdečních arytmií, a také u pacientů, kteří již prodělali infarkt myokardu (jako sekundární prevence dalšího infarktu myokardu). Lékař může beta-blokátor předepsat rovněž při léčbě hypertenze.	422
937	inhibitory ACE	Inhibitory ACE, ACE-inhibitory neboli ACEI (zkratka pochází z anglického názvu angiotensin-converting enzyme inhibitors) jsou léky, které se užívají především k léčbě hypertenze a srdečního selhání.	221
938	ACE-inhibitory	ACE-inhibitory je jiný název pro inhibitory ACE.	48
939	ACEI	ACEI je zkratka pro inhibitory ACE.	35
940	scintigrafie	Scintigrafie je zobrazovací metoda, která spadá do oblasti nukleární medicíny, avšak využívá se např. v kardiologii, neurologii či onkologii. Pomocí scintigrafie lze vyhodnotit velikost a funkčnost zkoumaného orgánu, případně některé chorobné změny.	311
941	koronární tepny	Koronární tepny je jiný název pro věnčité tepny.	48
942	nesteroidní protizánětlivé léky	Nesteroidní protizánětlivé léky, nesteroidní antiflogistika neboli NSAID (zkratka pochází z anglického názvu non-steroidal anti-inflammatory drugs) představují skupinu léků, které zmírňují bolest, srážejí horečku a působí proti zánětu. Nejznámější z nich jsou aspirin a ibuprofen, ale	393
943	NSAID	NSAID je zkratka pro nesteroidní protizánětlivé léky.	53
944	diklofenak	Diklofenak je často užívaný lék, který zmírňuje bolest a zánět. Řadí se mezi nesteroidní protizánětlivé léky.	109
945	zánět	Zánět je obranná reakce organismu na poranění. V místě zánětu lze většinou pozorovat (či pociťovat) zarudnutí, otok, zvýšenou teplotu a bolest. Do poraněného místa pronikají leukocyty, aby bojovaly proti infekci, a prosakuje tam ve zvýšené míře krevní plazma (proto vzniká otok). Zánět může vzniknout prakticky kdekoli v těle. Podle místa zánětu používají lékaři cizí názvy: většinou se jedná o latinský název orgánu v kombinaci s koncovkou -itida. Odvozená přídavná jména jsou:	730
946	paracetamol	Paracetamol je často užívaný lék, který zmírňuje bolest a působí proti horečce. Při dodržování doporučené dávky je bezpečný, při	202
947	ibuprofen	Ibuprofen je často užívaný lék, který zmírňuje bolest a zánět. Řadí se mezi nesteroidní protizánětlivé léky.	108
948	terapie	Terapie je jiný název pro léčbu. Odvozená slova jsou terapeutický (léčebný), terapeut (ten, kdo léčí) apod. Terapii – neboli léčbu – lze rozlišovat podle různých kritérií, podle toho se také různé typy léčby označují. Rozlišení podle záměru: kauzální léčba – je namířena proti příčině nemoci a snaží se ji odstranit, symptomatická léčba – je zaměřena na projevy onemocnění, nikoli na jeho příčinu. Rozlišení podle způsobu léčby: medikamentózní léčba neboli farmakoterapie – léčba pomocí léků, chirurgická léčba – léčba prostřednictvím operačního zákroku, radioterapie – léčba ozařováním, apod.	745
949	zdraví	Zdraví je podle definice Světové zdravotnické organizace stav tělesné, duševní a sociální pohody, nikoli pouhé nepřítomnosti nemoci nebo	156
950	následná péče	Následná péče je zdravotní péče poskytovaná pacientovi poté, co byla ukončena léčba konkrétního onemocnění. Tento typ péče může zahrnovat opakované lékařské prohlídky a různá vyšetření. Následná péče je poskytována za účelem doléčení závažných stavů nebo poskytnutí zejména léčebně rehabilitační péče (odborné léčebné ústavy, léčebny dlouhodobě nemocných) pacientům, kteří jsou částečně	629

951	léčebně rehabilitační péče	Léčebně rehabilitační péče je poskytována jako nezbytná součást léčebného procesu, jejíž poskytnutí doporučil ošetřující lékař a potvrdil revizní lékař (definice podle zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění). Konkrétní podmínky čerpání lázeňské léčebně rehabilitační péče stanovuje § 33 a příloha č. 5 zákona o veřejném zdravotním pojištění a vyhláška č. 2/2015 Sb., o stanovení odborných kritérií a dalších náležitostí pro poskytování lázeňské léčebně rehabilitační péče, ve znění pozdějších předpisů. Lázeňská péče je poskytována jako komplexní léčebný pobyt, kdy veškeré náklady jsou hrazeny z veřejného zdravotního pojištění, nebo jako	974
952	ošetřovatelská péče	Ošetřovatelská péče je typ zdravotní péče, která je zaměřena na udržení a podporu zdraví, navrácení zdraví, rozvoj soběstačnosti, zmírnění	216
953	umělá plicní ventilace	Umělá plicní ventilace (UPV) neboli mechanická ventilace je způsob dýchání, kdy pacient je napojen na dýchací přístroj neboli ventilátor. Lékař může indikovat umělou plicní ventilaci v případě, že pacient z nějakého důvodu nemá dostatek kyslíku nebo že není schopen samostatně dýchat. Cílem UPV je ovlivnění velikosti plicního objemu, podpora výměny plynů v plicích a snížení zátěže svalů při dýchání. Podle mechanismu průtoku plynů rozlišujeme ventilaci přetlakem, ventilaci podtlakem a některé další méně časté typy (vysokofrekvenční, oscilační). Ventilace přetlakem je též označována jako konvenční UPV a je rovněž nejčastěji používaná, vyžaduje nicméně kontinuální zajištění průchodnosti dýchacích cest. Lze rovněž nastavit různé kombinace řízení dechu mezi přístrojem a pacientem. UPV slouží k podpoře či udržení základních životních funkcí a sama o sobě není léčebnou metodou. Je také spojena se zvýšeným rizikem	1308
954	UPV	UPV je zkratka pro umělou plicní ventilaci.	43
955	mechanická ventilace	Mechanická ventilace je jiný název pro umělou plicní ventilaci.	63
956	ventilátor	Ventilátor neboli dýchací přístroj (v souvislosti s lékařstvím) je zařízení pro umělou plicní ventilaci.	104
957	dýchací přístroj	Dýchací přístroj (v souvislosti s lékařstvím) je jiný název pro ventilátor.	75
958	hemodialýza	Hemodialýza nebo zkráceně dialýza je léčebná metoda, při které jsou z organismu odstraňovány odpadní produkty metabolismu, které se v krvi hromadí při selhání ledvin. Hemodialýza je jednou z metod náhrady funkce ledvin. Při hemodialýze je pacient napojen na zařízení, které je označováno jako umělá ledvina: krev je z organismu vedena do přístroje s polopropustnou membránou, který nahrazuje očišťovací funkci ledvin, a následně se očištěná vrací zpět do organismu. Celá procedura trvá	754
959	dialýza	Dialýza (v souvislosti s lékařstvím) je zkrácený název pro hemodialýzu. V pravém slova smyslu je však dialýza fyzikální proces, při němž jsou z roztoku odstraňovány miniaturní částičky (přesněji řečeno malé molekuly a ionty) tak, že dialyzovaný roztok je oddělen od většího objemu jiného roztoku polopropustnou membránou, kterou malé molekuly a ionty procházejí. Po uplynutí nějaké doby se koncentrace malých molekul a iontů v obou roztocích vyrovnají. Výrobci dodávají	801
960	fyzilogický roztok	Fyzilogický roztok je 0,9% roztok chloridu sodného (NaCl, tzn. hlavní složka kuchyňské soli) ve vodě. Jinými slovy se jedná o 9 g soli v jednom litru vody, ovšem ve výrazně vyšší čistotě, než by bylo možné dosáhnout v běžné domácnosti. Fyzilogický roztok má v lékařství a ošetřovatelství široké využití: podává se například v nitrožilních infuzích pro pacienty, kteří ztratili hodně	544
961	umělá ledvina	Umělá ledvina je lidové označení pro zařízení, které se používá při hemodialýze.	94
962	návštěvní služba	Návštěvní službou se podle zákona o zdravotních službách rozumí poskytování zdravotní péče ve vlastním sociálním prostředí pacienta, a to zejména v případech, kdy se pacient s ohledem na svůj zdravotní stav nemůže dostavit do zdravotnického zařízení poskytovatele a	344
963	léčebně preventivní péče	Léčebně preventivní péče je zdravotní péče, která je poskytována občanům ve zdraví i v nemoci, v těhotenství a při jiných stavech, které vyžadují lékařskou pomoc. Léčebně preventivní péče zahrnuje veškerou ústavní i ambulantní péči, včetně lázeňské péče, závodní preventivní péče apod.	307
964	praktický lékař	Praktický lékař je zkrácený název pro všeobecného praktického lékaře.	69
965	praktický lékař pro dospělé	Praktický lékař pro dospělé (PLD) je lékař primární péče vzdělaný v oboru všeobecného praktického lékařství, který se specializuje na poskytování léčebně preventivní péče dospělým, tzn. osobám od dovršeného 18. roku věku. Pro přechod od praktického lékaře pro děti a dorost k praktickému lékaři pro dospělé není striktně stanovena věková hranice, většinou však k přeregistraci dochází ve věku kolem 18 let.	480
966	PLD	PLD je zkratka pro praktického lékaře pro dospělé.	50
967	hospitalizace	Hospitalizace doslova znamená příjem do nemocnice. Zejména v češtině se však tento pojem používá i v širším slova smyslu: hospitalizovaný pacient je do nemocnice nejen přijat, ale je v ní i ubytován a zejména léčen.	268
969	praktický zubní lékař	Praktický zubní lékař (PZL) je lékař primární péče vzdělaný v oboru zubního lékařství, který podle svého zaměření provádí nejširší spektrum výkonů zahrnující léčebně preventivní péči: pravidelné prohlídky chrupu, odstranění zubního kamene, zhotovení výplní (plomb) z klasických	340
970	PZL	PZL je zkratka pro praktického zubního lékaře.	46

971	praktický lékař gynekolog	Praktický lékař gynekolog je lékař primární péče vzdělaný v oboru gynekologie a porodnictví, který podle svého zaměření provádí nejširší spektrum výkonů zahrnující léčebně preventivní péči: gynekologické preventivní prohlídky, očkování žen a dívek proti rizikovým HPV virům,	354
972	lékař primární péče	Lékař primární péče v systému českého zdravotnictví je lékař poskytující primární péči registrovaným pacientům. Konkrétně se jedná o následující specializace: praktický lékař pro děti a dorost, praktický lékař pro dospělé, praktický zubní lékař,	286
973	praktik	Praktik je lidové označení pro praktického lékaře.	64
974	zdravotnický pracovník	Zdravotnický pracovník je pracovník definovaný zákonem č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta, ve znění pozdějších předpisů, a zákonem č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních), ve	614
975	lékař	Lékař je zdravotnický pracovník, který má kompetence k provádění prevence, diagnostiky, terapie i rehabilitace.	111
976	nelékařský zdravotnický pracovník	Nelékařský zdravotnický pracovník je zdravotnický pracovník s přesně vymezenými činnostmi, které na základě dosažené kvalifikace může provádět samostatně bez indikace lékařem nebo na základě indikace nebo pod dohledem nebo přímým vedením lékaře a dalších určených	275
977	lékařská zdravotnická povolání	Lékařská zdravotnická povolání jsou upravena zákonem č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta. Ukončením vysokoškolského vzdělání v daném oboru získává lékař, zubní lékař či farmaceut odbornou způsobilost k výkonu svého povolání. Tím však jeho odborný růst ani zdaleka nekončí. Další vzdělávání spočívá ve specializační přípravě a následném získání specializace	881
978	nelékařská zdravotnická povolání	Nelékařská zdravotnická povolání jsou upravena zákonem č. 96/2004 Sb. o nelékařských zdravotnických povoláních. Na rozdíl od lékařských zdravotnických povolání se v případě nelékařů jedná o heterogenní skupinu, čítající 42 povolání s velmi variabilními požadavky na absolvované vzdělání. Někteří z těchto pracovníků jsou připraveni vykonávat své povolání bezprostředně po absolvování odborné přípravy. U jiných je samostatný výkon povolání vázán na další odborný růst v podobě specializačního vzdělávání. I v případě první	894
979	hrazená zdravotní péče	Základní rozsah hrazené zdravotní péče je uveden v zákoně č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, v platném znění. Ten v § 13 stanoví, že z veřejného zdravotního pojištění je hrazena ta zdravotní služba, která zlepšuje nebo zachovává zdravotní stav pojištěnce nebo zmírňuje jeho utrpení, je pro něj přiměřeně bezpečná, je v souladu se současnými dostupnými poznatky lékařské vědy, lékařská věda ji	614
980	elektronický recept	Elektronický recept neboli eRecept je recept vystavený v elektronické podobě. Jinými slovy se jedná o informaci o předepsaných lécích, která se uloží do Centrálního úložiště elektronických receptů – databáze, která je součástí systému eRecept. Hlavním rozdílem oproti klasickému listinnému receptu, se kterým se pacienti setkávali až donedávna, je identifikační znak (identifikátor jedinečný pro každý recept).	462
981	eRecept	eRecept je jiný název pro elektronický recept.	46
982	infekční agens	Infekční agens neboli choroboplodný zárodek je biologický faktor (biologická částice, virus, bakterie, houba či nějaký parazit), který u vnímavého jedince může vyvolat infekční onemocnění.	239
983	priony	Priony jsou infekční agens bílkovinné povahy, o kterých se obecně předpokládá, že přenášejí některá onemocnění nervového systému.	129
984	viry	Viry jsou nebuněčnou formou živé hmoty. Jsou tvořeny pouze genetickou informací a proteinovým obalem, ke svému rozmnožování potřebují hostitelskou buňku. Viry jakožto infekční agens jsou nejčastějšími původci infekčních onemocnění. Viry se člení na dvě rozsáhlé skupiny – podle toho, zda je jejich genetická informace uložena v RNA nebo v DNA: RNA viry, DNA viry. Odvozené přídavné jméno je virový.	549
985	bakterie	Bakterie jsou jednobuněčné organismy, které žijí všude kolem nás. Bakterie jakožto infekční agens patří k častým původcům bakteriálních onemocnění. Podle tvaru rozlišujeme: kulovité bakterie = koky (např. stafylokoky, streptokoky), tyčinkovité bakterie = bacily neboli tyčinky, spirálovité bakterie = spirily. Odvozené přídavné jméno je bakteriální.	513

986	parazit	Parazit neboli cizopasník je organismus, který žije na úkor jiného organismu (hostitele). V širším slova smyslu lze za parazity považovat i viry a bakterie způsobující infekční onemocnění, většinou však pojem parazit označuje složitější formu života (prvok, škrkavka, tasemnice, veš apod.). Odvozené sloveso je parazitovat, odvozená přídavná jména jsou: parazitický – mající vlastnosti parazita, např. parazitický způsob života, parazitární – způsobený parazity, např. parazitární infekce.	657
987	cizopasník	Cizopasník je jiný název pro parazita.	38
988	kvasinky	Kvasinky jsou živé organismy, které biologové řadí mezi houby. Kvasinky žijí všude kolem nás, v hojném množství se vyskytují na povrchu lidského těla (na kůži) i uvnitř něj (na sliznicích). Za normálních okolností nezpůsobují běžné kvasinky žádná onemocnění, některé z nich však mohou za určitých okolností způsobovat různé druhy mykóz. Odvozené přídavné jméno je kvasinkový.	445
989	akutní standardní lůžková péče	Akutní standardní lůžková péče je zdravotní péče, která je poskytována pacientům: s náhlým onemocněním nebo náhlým zhoršením chronické nemoci, které vážně ohrožují jeho zdraví, ale nevedou bezprostředně k selhávání životních funkcí, nebo_x000D_ za účelem provedení zdravotních výkonů, které nelze provést ambulantně, nebo_x000D_ za účelem včasné léčebné rehabilitace.	399
990	akutní intenzivní lůžková péče	Akutní intenzivní lůžková péče je zdravotní péče, která je poskytována pacientům v případech náhlého selhávání nebo náhlého ohrožení základních životních funkcí nebo v případech, kdy lze tyto stavy důvodně předpokládat.	253
991	ambulantní specialista	Ambulantní specialista je lékař, který se na rozdíl od praktického lékaře specializuje na konkrétní lékařský obor (např. kardiologie,	202
992	morbidita	Morbidita neboli nemocnost je počet osob, které onemocní danou nemocí v daném období v dané populaci. Morbiditu lze vyjádřit jako absolutní počet nemocných ročně, v přepočtu na 100 000 osob na rok atd.	234
993	nemocnost	Nemocnost je jiný název pro morbiditu.	38
994	všeobecná sestra	Všeobecná sestra poskytuje ošetrovatelskou péči, jejímž cílem je udržení, podpora a navrácení zdraví a uspokojování biologických, psychických a sociálních potřeb změněných nebo vzniklých v souvislosti s poruchou zdravotního stavu jednotlivců nebo skupin. Dále se ve spolupráci s lékařem nebo zubním lékařem podílí na preventivní, léčebné, diagnostické, rehabilitační, paliativní a neodkladné nebo dispenzární péči. Uplatnění všeobecné sestry je v mnoha specializovaných oborech nemocniční i primární péče, dále v domácí péči a v	637
995	dětská sestra	Dětská sestra poskytuje ošetrovatelskou péči dětem všech věkových kategorií a je odpovědná za její kvalitu. Ve spolupráci s ostatními zdravotnickými pracovníky se podílí na preventivní, dispenzární, diagnostické, léčebné, rehabilitační i paliativní péči poskytované dětem. Práce dětské sestry se řadí mezi nelékařská zdravotnická povolání.	362
996	parathyroidní hormon	Parathyroidní hormon (PTH) neboli parathormon je hormon, který ovlivňuje hladinu vápníku a fosforu v krvi. Viz také hormony.	127
997	PTH	PTH je zkratka pro parathyroidní hormon.	40
998	parathormon	Parathormon je jiný název pro parathyroidní hormon. Viz také hormony.	72
999	hyperkalcemie	Hyperkalcemie je zvýšené množství vápníku v krvi. Viz také hyper-, kalcium, -emie.	85
1000	hyperparatyreóza	Hyperparatyreóza je stav, kdy tělo produkuje nadměrné množství parathyroidního hormonu, obvykle v důsledku hyperplazie jednoho nebo více příštítných tělísek. Důsledkem je vysoká hladina vápníku (hyperkalcemie) a nízká hladina fosforu v krvi. Opakem hyperparatyreózy je hypoparatyreóza.	308
1001	laxativa	Laxativa je odborný výraz pro projímadla. Tyto léky lze někdy použít pro léčbu zácpy.	85

1002	vláknina	Vláknina je součást potravy rostlinného původu, kterou enzymy v lidském trávicím systému nedokážou zcela odbourat. Vlákna má řadu pozitivních účinků na zdraví člověka. Podle účinku dělíme vlákninu obsaženou ve stravě na rozpustnou (pektiny, inulin, některé hemicelulózy rostlinné slizy, gumy, rezistentní škroby, fruktooligosacharidy – v ovoci, ovsu, sladu, luštěninách, bramborách) a nerozpustnou (lignin celulóza, některé hemicelulózy – v zelenině, otrubách a celozrnných výrobcích). Rozpustná vláknina zpomaluje rychlost průchodu potravy trávicím traktem, v tenkém střevě omezuje vstřebávání některých živin a zpomaluje rychlost vstřebávání glukózy, čímž se snižuje strmost vzestupu glykemie. Má rovněž hypocholesterolemický účinek (tzn. snižuje hladinu	1154
1003	tyreopatie	Tyreopatie je odborný výraz pro onemocnění štítné žlázy. Viz také -patie.	76
1004	nadbříšek	Nadbříšek neboli epigastrium je středová oblast břicha mezi pupkem a hrudní kostí.	82
1005	epigastrium	Epigastrium je odborný výraz pro nadbříšek.	43
1006	podbříšek	Podbříšek neboli hypogastrium je středová oblast břicha pod pupkem.	67
1007	hypogastrium	Hypogastrium je odborný výraz pro podbříšek. Viz také hypo-.	63
1008	sexuálně přenosné infekce	Sexuálně přenosné infekce, sexuálně přenosné nemoci či pohlavní nemoci jsou taková infekční onemocnění, která se přenášejí převážně pohlavním stykem.	170
1009	sexuálně přenosné nemoci	Sexuálně přenosné nemoci je jiný název pro sexuálně přenosné infekce.	69
1010	pohlavní nemoci	Pohlavní nemoci je jiný název pro sexuálně přenosné infekce.	60
1011	uroinfekce	Uroinfekce je odborný název pro infekci močových cest. Viz také infekce.	75
1012	chronická obstrukční plicní nemoc	Chronická obstrukční plicní nemoc neboli CHOPN je závažné onemocnění plic, při kterém jsou dýchací cesty částečně zablokované a postižený člověk má potíže s dýcháním.	207
1013	CHOPN	CHOPN je zkratka pro chronickou obstrukční plicní nemoc.	56
1014	kardiální	Kardiální znamená srdeční: má-li nějaký závažný stav kardiální příčinu, znamená to, že vznikl v souvislosti s nějakým srdečním onemocněním; kardiální dušnost znamená dušnost provázející srdeční onemocnění; apod.	237
1015	endokrinní žlázy	Endokrinní žlázy neboli žlázy s vnitřní sekrecí jsou žlázy, které produkují hormony a vylučují je přímo do krve. Viz také exokrinní žlázy, endokrinní, sekrece.	162
1016	žlázy s vnitřní sekrecí	Žlázy s vnitřní sekrecí je jiný název pro endokrinní žlázy.	59
1017	příštitná tělíska	Příštitná tělíska jsou čtyři malé endokrinní žlázy, které se nacházejí na zadní straně štítné žlázy. Příštitná tělíska produkují a vylučují	161
1018	tetanie	Tetanie je příznak vyznačující se mimovolnými svalovými stahy až bolestivými křečemi. Nejčastější příčinou tetanie je nedostatek vápníku, křeče však může vyvolat i nadbytek fosforu. Dalšími příčinami může být nedostatečná funkce příštitných tělísek, příliš nízká hladina oxidu	319
1019	hyperplazie	Hyperplazie je stav, kdy dochází ke zmnožení (zvýšení počtu) buněk v nějaké tkáni či orgánu. Tato tkáň (nebo orgán) se pak odpovídající měrou zvětší. V případě hyperplazie se nejedná o zhoubný nádor. Příkladem fyziologického zmnožení buněk je růst mléčných žláz během těhotenství. Naopak hyperplazie žaludeční sliznice může být způsobena chronickým zánětem, poruchami nervové regulace, vlivem karcinogenů apod.	608
1020	hypoparatyreóza	Hypoparatyreóza je stav, kdy tělo produkuje nedostatečné množství parathyroidního hormonu. Důsledkem je nízká hladina vápníku a vysoká hladina fosforu v krvi. Opakem hypoparatyreózy je hyperparatyreóza.	224
1021	dyspnoe	Dyspnoe je odborný název pro dušnost. Viz také dys-.	55

1022	koronární	Koronární znamená věnčitý: koronární tepny = věnčité tepny, bolest koronárního původu = bolest související se zablokováním věnčité tepny, perkutánní koronární intervence = postup, který se používá k rychlému zprůchodnění zablokované věnčité tepny u pacienta s infarktem myokardu,	313
1023	fotofobie	Fotofobie je odborný výraz pro přecitlivělost na světlo. Nejedná se o psychicky podmíněný strach ze světla (jako je tomu u fobií, řadících se mezi úzkostné poruchy), ale o pociťované pálení, řezání či bolest očí, jsou-li vystaveny světlu. Fotofobie může být příznakem některých	334
1024	nauzea	Nauzea je odborný výraz pro nevolnost či nucení na zvracení.	88
1025	pasáž	Pasáž znamená průchod. Pokud např. lékař hovoří o pasáži střevní, pasáži moči apod., má tím na mysli průchod zbytků potravy střevem,	182
1026	endoskopie	Endoskopie neboli endoskopické vyšetření je postup, který se v lékařství využívá k prohlížení dutých orgánů či jiných struktur v lidském těle. Při endoskopii je do těla vyšetřovaného člověka nějakým otvorem (buď přirozeným nebo uměle vytvořeným) zaveden endoskop. Endoskopie má význam nejen při diagnostice, ale i při léčbě některých onemocnění. Existuje mnoho různých typů endoskopie (bronchoskopie, gastroskopie, kolonoskopie, cystoskopie apod.). Endoskopicky se provádějí i některá chirurgická vyšetření a zákroky na kloubech (artroskopie) nebo v břišní dutině (laparoskopie).	644
1027	endoskopické vyšetření	Endoskopické vyšetření je jiný název pro endoskopii.	52
1028	endoskop	Endoskop je zařízení, které se v lékařství používá k prohlížení dutých orgánů či jiných struktur v lidském těle (viz také endoskopie). Jedná se o ohebnou trubici, která je vybavena optikou (miniaturní kamerou). Endoskop je nějakým otvorem (ať už přirozeným, nebo uměle vytvořeným) zaveden do těla pacienta: gastroskopie – endoskop se zavádí do žaludku ústy, případně nosním průduchem, kolonoskopie – endoskop se zavádí do tlustého střeva skrze konečník,	483
1029	trávicí trakt	Trávicí trakt neboli zažívací trakt je součástí trávicího systému. Zjednodušeně si jej můžeme představit jako tubicovitou strukturu (byť je v některých místech rozšířená, zúžená či různě zohýbaná), jejíž součástí na sebe vzájemně navazují: ústní dutina, hltan, jícen, žaludek, tenké střevo (dvanáctník, lačník, kýčelník), tlusté střevo (slepé střevo, tračník, konečník), řitní otvor.	504
1030	glykogen	Glykogen je zásobní polysacharid, který je v lidském těle uložen zejména v játrech a ve svazech. Při nedostatku energie je glykogen odbouráván na glukózu.	181
1031	játra	Játra jsou součástí trávicího systému. Funkcí tohoto orgánu je odbourávat toxické produkty metabolismu, a naopak vyrábět různé proteiny a jiné látky, které jsou nezbytné k trávení, k růstu a k některým dalším tělesným pochodům. Játra jsou navíc zásobárnou glykogenu, probíhá v	354
1032	slinivka břišní	Slinivka břišní neboli pankreas je součástí trávicího systému. Tento orgán má dvě hlavní funkce: regulace hladiny glukózy v krvi (tzv. glykemie), a to pomocí několika různých hormonů, z nichž nejznámější je inzulin; tvorba a vylučování pankreatické šťávy, která putuje do tenkého střeva a napomáhá tam procesu trávení.	328
1033	pankreas	Pankreas je odborný název pro slinivku břišní.	46
1034	žlučník	Žlučník je součástí trávicího systému. Funkcí tohoto malého orgánu je skladování a zahušťování žluči předtím, než je uvolněna do tenkého	183
1035	žluč	Žluč je tmavá zelenožlutá tekutina, která vzniká v játrech. Odtud putuje do žlučníku, kde je skladována a zahušťována. Po každém jídle se	209
1036	hltan	Hltan je součástí trávicího traktu. Rozmělněná potrava jím prochází z úst do jícnu.	83
1037	jícen	Jícen je součástí trávicího traktu. Rozmělněná potrava jím prochází z hltanu do žaludku.	88
1038	žaludek	Žaludek je součástí trávicího traktu. Rozmělněná potrava do něj přichází z jícnu. V žaludku potrava nějakou dobu zůstává a podléhá činnosti	251
1039	tenké střevo	Tenké střevo je součástí trávicího traktu. Natrávená potrava do něj přichází z žaludku. V tenkém střevě pokračuje proces trávení, živiny se vstřebávají do krevního oběhu. Nestrávitelné zbytky potravy odcházejí do tlustého střeva. Tenké střevo se dále člení na dvanáctník, lačník a kýčelník.	314

1040	tlusté střevo	<p>Tlusté střevo je součástí trávicího traktu. Z tenkého střeva do něj přicházejí nestravitelné zbytky potravy, které se v tlustém střevě zahušťují (vstřebává se voda) a vzniká tak stolice. Ta potom odchází řitním otvorem z těla ven.</p> <p>Tlusté střevo se dále člení na slepé střevo, tračník a konečník.</p>	318
1041	sliznice	<p>Sliznice neboli slizniční membrána vystýlá všechny duté vnitřní orgány, které ústí na povrch těla. Existuje mnoho typů sliznic, všechny jsou však za normálních okolností vlhké až kluzké. Některé sliznice vylučují hlen, jiné nikoli.</p> <p>Odvozené přídatné jméno je slizniční.</p>	356
1042	slizniční membrána	Slizniční membrána je jiný název pro sliznici.	46
1043	dehydratace	<p>Dehydratace je nadměrná ztráta vody z organismu. Nastává v případě, kdy tělo ztrácí více tekutin, než přijímá, a nemá tak dostatek tekutin pro správné fungování. Dehydratace může nastat v důsledku průjmu, zvracení, nadměrného pocení, nadměrného močení (což se typicky stává při užívání některých léků nebo u některých onemocnění), horečky nebo nedostatečného příjmu tekutin.</p> <p>Vyšší riziko dehydratace mají starší lidé (s přibývajícím věkem mohou ztrácet pocit žízně, takže dostatečně nepijí), kojenci a malé děti (mají vyšší pravděpodobnost průjmu nebo zvracení), lidé s chronickým onemocněním, které způsobuje častější močení nebo pocení (např. diabetes mellitus, cystická fibróza nebo některá onemocnění ledvin), lidé užívající léky způsobující vydatnější močení nebo pocení, a v</p>	1092
1044	gastropatie	<p>Gastropatie je souhrnné označení pro onemocnění žaludku, přičemž toto onemocnění není zánětlivé (na rozdíl od gastritidy).</p> <p>Viz také -patie.</p>	142
1045	zánět žaludku	Zánět žaludku neboli gastritida je přesněji řečeno zánět žaludeční sliznice. Léčba tohoto stavu závisí na tom, zda se jedná o akutní či chronickou gastritidu.	199
1046	gastritida	<p>Gastritida je odborný název pro zánět žaludku.</p> <p>Viz také -itida.</p>	66
1047	kardiovaskulární příhoda	Kardiovaskulární příhoda je jakákoli událost, jejímž důsledkem může být poškození myokardu. Nejznámějším typem kardiovaskulární příhody je infarkt myokardu.	186
1048	zánět jícnu	Zánět jícnu neboli ezofagitida může mít celou řadu příčin. Nejčastěji vzniká v důsledku gastroezofageálního refluxu, ale relativně často bývá infekčního původu. Příčinu může stanovit po důkladném vyšetření pouze lékař, který následně navrhne i nejvhodnější léčbu.	291
1049	ezofagitida	<p>Ezofagitida je odborný název pro zánět jícnu.</p> <p>Viz také -itida.</p>	65
1050	ezofagogastroduodenoskopie	Ezofagogastroduodenoskopie je endoskopické vyšetření jícnu, žaludku a dvanáctníku. Většinou se však používá kratší název gastrokopie.	134
1051	dvanáctník	Dvanáctník (lat. duodenum) je součástí tenkého střeva. Je to první část tenkého střeva, která bezprostředně navazuje na žaludek a pokračuje	149
1052	lačník	Lačník (lat. jejunum) je součástí tenkého střeva. Je to střední část tenkého střeva, která navazuje na dvanáctník a pokračuje kyčelníkem.	137
1053	kyčelník	Kyčelník (lat. ileum) je součástí tenkého střeva. Je to poslední část tenkého střeva, která navazuje na lačník a ústí do tlustého střeva.	137
1054	slepé střevo	<p>Slepé střevo (lat. caecum) je součástí tlustého střeva. Je to první část tlustého střeva, která bezprostředně navazuje na tenké střevo (přesněji na kyčelník) a pokračuje tračníkem.</p>	225
1055	tračník	Tračník (lat. colon) je středovou a zároveň nejdelší součástí tlustého střeva. Navazuje na slepé střevo a ústí do konečníku.	124
1056	konečník	Konečník (lat. rectum) je koncovou součástí tlustého střeva. Navazuje na tračník a ústí do řitního kanálu, na jehož konci se nachází řitní otvor.	234
1057	funkční porucha	<p>Funkční porucha je porucha fungování nějakého orgánu nebo obecně tělesného procesu:</p> <p>Některé funkční poruchy při vyšetření prakticky nelze odhalit nebo určit jejich příčinu (výsledky všech provedených vyšetření se jeví jako normální). Typickým příkladem takové funkční poruchy je dráždivý tračník.</p> <p>Jiné funkční poruchy mají příčinu zjevnou – např. u pacientů se zhoubným nádorem slinivky břišní může být narušena funkce slinivky</p>	586
1058	lymfocyty	<p>Lymfocyty jsou jedním ze dvou typů agranulocytů a hrají významnou roli v imunitních reakcích. Pouze menší část lymfocytů obíhá v krevním řečišti; většina jich je přítomna v různých tkáních lymfatického systému, jako je např. slezina, mandle či lymfatické uzliny.</p> <p>Lymfocyty se dále dělí na T-lymfocyty a B-lymfocyty.</p>	336

1059	lymfoscintigrafie	Lymfoscintigrafie je zobrazovací metoda, která spadá do oblasti nukleární medicíny a poskytuje speciální snímky lymfatického systému. Lymfoscintigrafie se využívá zejména v onkologii, nejčastěji při sledování a léčbě zhoubných nádorů a jejich metastáz, případně k identifikaci sentinelové lymfatické uzliny. Může také pomoci naplánovat biopsii nebo chirurgický zákrok, který umožní zhodnotit klinické stadium zhoubného nádoru. Lymfoscintigrafie je rovněž užitečná při vyšetřování původu otoků končetin (lymfedémů).	555
1060	lymfografie	Lymfografie je zobrazovací metoda, při které je do lymfatických cév injekčně vstříknuta kontrastní látka a následně je provedeno rentgenové vyšetření. Na výsledném snímku se zobrazí různé struktury lymfatického systému.	240
1061	zánět lymfatických cév	Zánět lymfatických cév neboli lymfangitida vzniká poté, co do lymfatického systému proniknou patogeny nebo škodlivé látky a způsobí tam zánět. Akutní lymfangitida obvykle vzniká ze zánícené rány, zatímco chronická lymfangitida vzniká v důsledku tkáňových změn a následného zúžení či ucpání lymfatických cév. Lymfangitida obvykle začíná místním pocitem napětí, mírným otokem, bolestí a zarudnutím, někdy	471
1062	lymfangitida	Lymfangitida je odborný název pro zánět lymfatických cév. Viz také -itida.	77
1063	míza	Míza je jiný název pro lymfu.	29
1064	varikózní dermatitida	Varikózní dermatitida neboli varikózní ekzém je poměrně často se vyskytující zánětlivé onemocnění kůže, které postihuje jednu nebo obě dolní končetiny, a to vždy v souvislosti s poruchou žilního oběhu. Nejčastěji se vyskytuje u starších pacientů; u osob starších 70 let je postihuje varikózní dermatitida až pětinu populace v této věkové skupině.	379
1065	varikózní ekzém	Varikózní ekzém je jiný název pro varikózní dermatitidu.	57
1066	ultrazvuk	Ultrazvuk v souvislosti s lékařstvím je zkrácený název pro ultrazvukové vyšetření. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz ultrazvuk. Terminologická poznámka: Ultrazvuk v původním slova smyslu je zvuk o frekvenci vyšší než 20 kHz, tzn. zvuk pro člověka neslyšitelný.	287
1067	SARS-CoV-2	SARS-CoV-2 je koronavirus způsobující onemocnění COVID-19. Viz také SARS-CoV.	80
1068	deoxyribonukleová kyselina	Deoxyribonukleová kyselina neboli DNA (zkratka pochází z anglického názvu deoxyribonucleic acid) je jedním ze dvou typů nukleových kyselin. DNA je nositelkou genetické informace u všech buněk a mnoha virů. Ze strukturního hlediska se jedná o velmi dlouhý řetězec složený ze čtyř typů stavebních jednotek (tzv. nukleotidů), které jsou označovány začátečními písmeny nukleových bází, od nichž jsou odvozeny: adenin (A), cytosin (C), guanin (G) a thymin (T).	618
1069	DNA	DNA je zkratka pro deoxyribonukleovou kyselinu. Pozor: DNA není totéž co dna (onemocnění)! Viz také DNA / dna.	113
1070	ribonukleová kyselina	Ribonukleová kyselina neboli RNA (zkratka pochází z anglického názvu ribonucleic acid) je jedním ze dvou typů nukleových kyselin. RNA hraje velmi významnou roli v růstu a rozmnožování všech buněčných organismů, tedy i člověka (viz proteosyntéza). Kromě toho je nositelkou genetické informace u mnoha virů. Ze strukturního hlediska se jedná o velmi dlouhý řetězec složený ze čtyř typů stavebních jednotek (tzv. nukleotidů), které jsou označovány začátečními písmeny nukleových bází, od nichž jsou odvozeny: adenin (A), cytosin (C), guanin (G) a uracil (U).	716
1071	RNA	RNA je zkratka pro ribonukleovou kyselinu.	42
1072	PCR test	PCR test je test na přítomnost určité části genetického kódu (DNA nebo RNA) pomocí tzv. polymerázové řetězové reakce. V lékařství se PCR test často používá pro detekci konkrétního mikroorganismu (virus, bakterie apod.) ve vyšetřovaném vzorku (krev, výtěr z krku apod.). V případě testování na přítomnost viru SARS-CoV-2 se jedná o výtěr ze zadní části nosohltanu. Z něj je poté izolována RNA viru a probíhá detekce pomocí polymerázové řetězové reakce s reverzní transkripcí (RT-PCR). PCR je v současné době považována za zlatý standard pro diagnostiku SARS-CoV-2. Je nutné ale poznamenat, že jde stále pouze o prokázání	1081

1073	test protilátek proti viru SARS-CoV-2	Test protilátek proti viru SARS-CoV-2, imunologický test neboli rapid test je založen na detekci protilátek (IgA, IgG, IgM), které si lidské tělo vytvoří proti viru způsobujícímu onemocnění COVID-19. Nejedná se tedy o testování přítomnosti viru samotného, k tomu slouží PCR test. V případě testu protilátek se o nepřímý důkaz infekce (probíhající nebo již proběhlé, v závislosti na typu detekovaných protilátek). Prediktivní hodnota tohoto testu je ovlivněna více faktory, např. mírou imunitní odpovědi nebo časem, který uplynul od prvního setkání s virem. Protilátky jsou obvykle detekovatelné až několik dnů od prvních příznaků nemoci. Imunologické testy proto lze použít u jedinců s rozvinutým onemocněním, případně k důkazu toho, že se organismus s virem někdy v minulosti setkal. Pozitivní výsledek takového testu tedy neznamená, že je vyšetřená osoba aktuálně pozitivní nebo nemocná.	1195
1074	imunologický test (na protilátky proti viru SARS-CoV-2)	Imunologický test (na protilátky proti viru SARS-CoV-2) je jiný název pro test protilátek proti viru SARS-CoV-2.	112
1075	rapid test (na protilátky proti viru SARS-CoV-2)	Rapid test (na protilátky proti viru SARS-CoV-2) je jiný název pro test protilátek proti viru SARS-CoV-2.	105
1076	mimotělní membránová oxygenace	Mimotělní membránová oxygenace neboli ECMO (zkratka pochází z anglického názvu extracorporeal membrane oxygenation) je metoda, která může u pacientů v kritickém stavu na omezenou dobu nahradit funkci srdce i plic. Jejím principem je odběr krve z žíly pacienta do tzv. oxygenátoru, kde dojde, podobně jako v plicích, k odstranění oxidu uhličitého a k okysličení, a následný návrat do arteriálního (tepenného) nebo žilního systému. Podle místa návratu rozlišujeme ECMO veno-arteriální a veno-venózní.	843
1077	ECMO	ECMO je zkratka pro mimotělní membránovou oxygenaci.	52
1078	oxygenace	Oxygenace je odborný výraz pro okysličení. V souvislosti s lékařstvím se používá zejména pro okysličení krve, tzn. dostatečný přísun kyslíku do krve a jeho navázání na červené krevní barvivo v erythrocytech.	250
1079	pohrudniční dutina	Pohrudniční dutina je jiný název pro pleurální dutinu.	54
1080	pleurální dutina	Pleurální dutina, pohrudniční dutina neboli pleurální prostor je uzavřený prostor obklopující plic. Tento úzký prostor je vyplněn tekutinou a ohraničen dvěma kluzkými membránami (blánami), odborně označovanými jako parietální pleura a viscerální pleura. Za normálních	421
1081	pneumotorax	Pneumotorax znamená nahromadění vzduchu (popř. jiného plynu) v pleurální dutině a následné smrštění (kolaps) plic. Pneumotorax je život ohrožující stav, neboť postiženému se výrazně hůře dýchá a v krajním případě se může i udusit. Lékaři rozlišují různé formy	345
1082	Ministerstvo zdravotnictví České republiky	Ministerstvo zdravotnictví České republiky (MZ ČR) je ústředním orgánem státní správy na úseku zdravotní péče a ochrany veřejného zdraví. Ministerstvo bylo zřízeno zákonem č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky (tehdy ČSR)	393
1083	MZ ČR	MZ ČR je zkratka pro Ministerstvo zdravotnictví České republiky.	64
1084	Státní zdravotní ústav	Státní zdravotní ústav (SZÚ) je příspěvkovou organizací ministerstva zdravotnictví. Jeho postavení a úkoly jsou stanoveny § 86 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a opatřením ministryně	455
1085	SZÚ	SZÚ je zkratka pro Státní zdravotní ústav.	42
1086	Státní ústav pro kontrolu léčiv	Státní ústav pro kontrolu léčiv (SÚKL) je organizační složkou státu, jeho nadřízeným orgánem je Ministerstvo zdravotnictví České republiky (MZ ČR). Ústav působí v oblasti regulace léčiv a zdravotnických prostředků v souladu s právními předpisy a mezinárodními dohodami.	442
1087	SÚKL	SÚKL je zkratka pro Státní ústav pro kontrolu léčiv.	52
1088	Ústav zdravotnických informací a statistiky České republiky	Ústav zdravotnických informací a statistiky České republiky (ÚZIS ČR) je organizační složkou státu, jejímž zřizovatelem je Ministerstvo zdravotnictví. Podle zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), je ÚZIS ČR správcem Národního zdravotnického informačního systému (NZIS).	341
1089	ÚZIS ČR	ÚZIS ČR je zkratka pro Ústav zdravotnických informací a statistiky České republiky.	83
1090	Agentura pro zdravotnický výzkum České republiky	Agentura pro zdravotnický výzkum České republiky (AZV ČR) je organizační složkou státu v přímé působnosti Ministerstva zdravotnictví České republiky. Je samostatnou účetní jednotkou a jejím základním účelem je podpora aplikovaného výzkumu ve zdravotnictví v souladu se	411
1091	AZV ČR	AZV ČR je zkratka pro Agenturu pro zdravotnický výzkum České republiky.	71

1093	dispečink intenzivní péče	Dispečink intenzivní péče (DIP) je informační systém pro monitorování kapacit intenzivní péče, který byl vybudován v březnu 2020 v reakci na epidemii onemocnění COVID-19, a to ve spolupráci MZ ČR, ÚZIS ČR a České společnosti anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny ČLS JEP. DIP umožňuje sdílení velmi omezeného rozsahu dat mezi lékaři, koordinátory intenzivní péče a zdravotnickými záchranými službami. Nemocnice do něj zadávají informace o obsazenosti lůžek na jednotkách intenzivní péče a anesteziologicko-resuscitačních odděleních a také údaje o počtu volných přístrojů pro intenzivní péči o pacienta, zejména pak o pacienta s COVID-19. Děje se tak v reálném čase, je to tedy systém velmi proměnlivý, v čase se mění i v hodinách, protože vždy zachycuje aktuální situaci. Vytvořením tohoto systému tak byla	1348
1094	Česká lékařská komora	Česká lékařská komora (ČLK) je samosprávná stavovská organizace sdružující všechny lékaře na území České republiky. Byla zřízena v roce	141
1095	ČLK	ČLK je zkratka pro Českou lékařskou komoru.	43
1096	Česká stomatologická komora	Česká stomatologická komora (ČSK) je samosprávná stavovská organizace sdružující všechny zubní lékaře na území České republiky. Byla zřízena v roce 1991.	153
1097	ČSK	ČSK je zkratka pro Českou stomatologickou komoru.	49
1098	Česká lékárnická komora	Česká lékárnická komora (ČLnK) je samosprávná stavovská organizace sdružující všechny lékárníky na území České republiky. Byla zřízena v	147
1099	ČLnK	ČLnK je zkratka pro Českou lékárnickou komoru.	46
1100	Česká lékařská společnost Jana Evangelisty Purkyně	Česká lékařská společnost Jana Evangelisty Purkyně (ČLS JEP) je dobrovolné nezávislé sdružení fyzických osob, jmenovitě lékařů, farmaceutů a ostatních pracovníků ve zdravotnictví a příbuzných oborech, příp. osob právnických.	224
1101	ČLS JEP	ČLS JEP je zkratka pro Českou lékařskou společnost Jana Evangelisty Purkyně.	76
1102	tuberkulóza	Tuberkulóza (TBC) je závažné infekční onemocnění, které může postihovat různé orgány, nejčastěji plíce. Na světě ročně na tuberkulózu umírá přibližně 1,3 milionu lidí. Nejčastějším původcem onemocnění je bakterie Mycobacterium tuberculosis.	275
1103	TBC	TBC je zkratka pro tuberkulózu.	31
1104	chřipce podobné onemocnění	Chřipce podobné onemocnění, onemocnění podobné chřipce neboli ILI (zkratka pochází z anglického názvu influenza-like illness) je charakterizováno následujícími klinickými příznaky: náhlý nástup nemoci, a současně_x000D_nejméně jeden z celkových symptomů, mezi které patří horečka nebo zimnice, nevolnost, bolest hlavy, bolest svalů, a současně_x000D_nejméně jeden z následujících respiračních symptomů: kašel, pálení v krku, dechová nedostatečnost.	472
1105	onemocnění podobné chřipce	Onemocnění podobné chřipce je jiný výraz pro chřipce podobné onemocnění.	72
1106	ILI	ILI je zkratka pro chřipce podobné onemocnění.	46
1107	akutní respirační infekce	Akutní respirační infekce (ARI) je charakterizována následujícími klinickými příznaky: náhlý nástup nemoci, a současně_x000D_nejméně jeden z následujících respiračních symptomů: kašel, pálení v krku, dechová nedostatečnost, rýma. Akutní respirační infekce se dělí na záněty dolních dýchacích cest a záněty horních dýchacích cest. Viz také akutní, respirační, infekce.	379
1108	ARI	ARI je zkratka pro akutní respirační infekci.	45
1109	Informační systém infekčních nemocí	Informační systém infekčních nemocí (ISIN) slouží k získávání epidemiologických údajů o výskytu pacientů s infekčními onemocněními (mj. i pacientů s COVID-19). Jde o univerzální systém, jehož účelem je získávání informací o výskytu infekčních onemocnění k posouzení vývoje epidemiologické situace na území ČR, ke sledování zdravotního stavu obyvatelstva a k řízení poskytování zdravotní péče. Za účelem sledování onemocnění COVID-19 byly do systému doplněny nové moduly sloužící pro zadávání dat ze strany krajských hygienických stanic, laboratoří a nemocnic starajících se o hospitalizované pacienty. Vznikající data jsou využita jak pro popisnou analýzu situace, tak jako jeden ze vstupů epidemiologických modelů COVID-19 v ČR. ISIN se tak stal ústředním informačním systémem pro sběr dat o výsledcích testů a pacientech s pozitivním výsledkem na přítomnost viru SARS-CoV-2.	1563
1110	ISIN	ISIN je zkratka pro Informační systém infekčních nemocí.	56

1111	reprodukční číslo	<p>Reprodukční číslo (R) udává průměrný počet dalších osob, které přímo nakazí jeden nakažený pacient. Například při hodnotě $R = 2$ nakazí každý nemocný jedinec během onemocnění v průměru další dvě osoby.</p> <p>Základní reprodukční číslo udává počáteční hodnotu v dané populaci před přijetím ochranných opatření, postupně by se mělo snižovat na tzv. efektivní reprodukční číslo, které odpovídá pomalejšímu šíření epidemie díky přijatým opatřením. Reprodukční číslo je dáno zejména infekčností onemocnění, četností osobních kontaktů nakaženého a dobou, po kterou nakažený může šířit onemocnění, než se dostane do karantény nebo je izolován.</p> <p>Reprodukční číslo poskytuje snadno prezentovatelnou charakteristiku infekčnosti onemocnění, ale stále je pouze odhadem parametrů epidemiologického modelu, nikoliv přímo pozorovatelnou hodnotou. Modely jsou vždy zatížené různými neurčitostmi, v tomto případě zejména délkou inkubační doby a infekčností onemocnění. Navíc má smysl pouze pro populační skupiny, v níž se epidemie reálně šíří; v situaci, kdy existují pouze lokální ohniska a ve zbytku populace či státu se onemocnění prakticky nevyskytuje, neposkytuje celkové R v</p>	1926
1112	epidemiologický model	<p>Epidemiologické modely pomáhají předpovídat další vývoj na základě dosud známých parametrů epidemie a charakteristik onemocnění. Jde například o krátkodobou předpověď počtu nově potvrzených případů onemocnění, počet hospitalizovaných, počet osob v těžkém stavu nebo s vysoce intenzivní péčí, počet úmrtí, stanovení reprodukčního čísla, hodnocení souvislosti se zavedenými opatřeními.</p> <p>V České republice byl v době epidemie COVID-19 v roce 2020 za tímto účelem využit rozšířený epidemiologický S(E)IR model, který je standardem v modelování vývoje akutních infekčních onemocnění. Jedinci v populaci se v něm nacházejí v jednom ze tří, resp. 4 stavů:</p> <p>S – náchylní jedinci, (E – infikovaní jedinci), I – infekční jedinci, R – jedinci po konci infekčnosti.</p> <p>Do modelu jsou dále zahrnuty parametry jako počet osob s prokázanou nákazou, inkubační a infekční doba onemocnění, sériový interval</p>	1306
1113	onemocnění štítné žlázy	Onemocnění štítné žlázy neboli tyreopatie je porucha, která postihuje funkci štítné žlázy. Onemocnění štítné žlázy můžeme zhruba rozdělit	252
1114	dispensární péče	Dispensární péče je jiný název pro dispenzarizaci.	50
1115	lymfatická tkáň	<p>Lymfatická tkáň je součástí lymfatického systému a vyznačuje se tím, že obsahuje velké množství lymfocytů. K lymfatické tkáni se řadí lymfatické uzliny, slezina, mandle a brzlík.</p>	196
1116	patogen	<p>Patogen je jakýkoli organismus, činitel, faktor nebo proces, který je schopen vyvolat nějakou nemoc (v doslovném překladu způsobit patologický proces). Mezi patogeny se tradičně řadí zejména infekční agens, ale v širším slova smyslu tento pojem zahrnuje třeba i některé fyzikální faktory, jako je např. ionizující záření.</p> <p>Odvozené přídavné jméno je patogenní.</p>	463
1117	choroboplodný zárodek	Choroboplodný zárodek je jiný název pro infekční agens.	55
1118	anafylaktická reakce	<p>Anafylaktická reakce je nadměrná reakce/odpověď organismu na alergický podnět, která se může projevovat na kůži, v dýchacích cestách i narušit oběhový systém. Může způsobit kopřivku, průjem nebo zvracení, otok hlasivek, pískání na hrudníku nebo dušnost, v nejtěžších případech oběhové selhání a šokový stav (anafylaktický šok). Změna hlasu, obtížné polykání a dušnost jsou známkami závažného průběhu.</p>	636
1119	anafylaktický šok	<p>Anafylaktický šok je život ohrožující akutní stav na základě nepřiměřeně silné reakce/imunitní odpovědi organismu na jinak neškodný alergen.</p> <p>Při prvním kontaktu s alergenem vytvořené protilátky typu IgE detekují alergen při jednom z následných setkání a spustí anafylaktickou reakci. Při té jsou z žírných buněk uvolňovány látky histamin a heparin, které jsou odpovědné za změny na sliznici, stažení dýchacích cest a</p>	594
1120	patogenní	<p>Patogenní znamená choroboplodný, způsobující onemocnění. Toto označení se většinou používá v souvislosti s bakteriemi, viry nebo jinými organismy.</p> <p>Pozor: Patogenní není totéž co patogenetický ani patologický!</p>	260
1121	antisklerotický	<p>Antisklerotický znamená působící proti vzniku a rozvoji aterosklerózy.</p> <p>Viz také anti-.</p>	103
1122	anemie	<p>Anemie (někdy psáno i ve tvaru anémie) neboli chudokrevnost je snížení koncentrace hemoglobinu v krvi. Posuzuje se podle norem, které jsou pro muže 136–176 g/l a u žen 120–168 g/l. Chudokrevnost je často spojená se sníženým počtem erytrocytů v krvi. Může se projevovat bledostí kůže, slabostí a únavností, bolestmi hlavy, bušením srdce nebo dušností. Příčinou chudokrevnosti mohou být krevní</p>	683
1123	chudokrevnost	Chudokrevnost je lidové označení pro anemii.	44

1124	inzulinová rezistence	Inzulinová rezistence neboli inzulinorezistence je chorobný stav, při které buňky nereagují správně na hormon inzulin, který za normálních podmínek umožňuje vstup glukózy do buněk a tím snižuje glykemii (hladinu glukózy v krvi). Inzulin je uvolňován ze slinivky břišní podle množství přijatého cukru. Inzulinová rezistence bývá součástí tzv. metabolického syndromu, který zvyšuje riziko srdečně-cévních	540
1125	inzulinorezistence	Inzulinorezistence je jiný název pro inzulinovou rezistenci. Viz také inzulin, rezistence.	93
1126	patogeneze	Patogeneze (z řeckého pathos – choroba a genesis – vznik) je popis nebo vysvětlení vzniku a vývoje choroby nebo chorobných změn. Odvozené přídavné jméno je patogenetický.	206
1127	seps	Seps (z řeckého sepsis, sepo = hnit) je celková závažná odpověď organismu na infekci. Lidově bývá označovaná jako otrava krve. Projevuje se vysokou teplotou, zrychlenou srdeční a dechovou frekvencí a zvýšením zánětlivých parametrů v krvi. Stav se může rychle zhoršovat až do	431
1128	otrava krve	Otrava krve je lidově označení pro sepsi.	41
1129	biofeedback	Biofeedback neboli biologická zpětná vazba je proces uvědomování si mnoha fyziologických (normálních) funkcí vlastního těla (např. svalové napětí, srdeční frekvence, vnímání bolesti apod.) v reálném čase a s pomocí vhodných přístrojů za tím účelem, aby člověk dokázal tyto	322
1130	biologická zpětná vazba	Biologická zpětná vazba je jiný název pro biofeedback.	54
1131	akupunktura	Akupunktura je jednou z forem alternativní medicíny. Tato metoda vznikla před více než 2500 lety a je součástí tradiční čínské medicíny. Její zastánci ji používají k léčbě široké škály onemocnění a úlevě od jejich příznaků. Při akupunktuře se používají jehly, které terapeut vbodává do	448
1132	botulotoxin	Botulotoxin neboli botox je toxin, který je produkován bakterií Clostridium botulinum. Botulotoxin brání uvolňování acetylcholinu v místě nervosvalových plotének, čímž způsobuje ochrnutí. Botulotoxin je příčinou vzniku botulismu. Pod názvem botox se botulotoxin využívá pro kosmetické účely, a to pro vyhlazení mimických vrásek, ačkoli efekt je pouze dočasný (cca 3–4 měsíce). Botulotoxin má i další využití v neurologii a v dermatologii, užívá se například při nadměrném pocení.	758
1133	cévka	Cévka je jiný název pro katétr.	31
1134	kardiostimulátor	Kardiostimulátor neboli pacemaker je přístroj, který se používá k léčbě poruch srdečního rytmu. Při zpomalené srdeční akci (tzv. bradykardii), která ohrožuje pacienta, zajišťuje elektrickým stimulem (výbojem) požadovanou srdeční frekvenci. Tím ovlivňuje pravidelnou činnost srdce jako pumpy a dostatečné čerpání krve do oběhu.	358
1135	defibrilátor	Defibrilátor je přístroj, který se používá při kardiopulmonální resuscitaci, a který je schopen elektrickým výbojem obnovit správnou činnost srdce, jenž se nachází ve stavu fibrilace komor. Defibrilátor se používá jen u pacientů v bezvědomí. Na veřejných místech jsou k dispozici	350
1136	kardiopulmonální resuscitace	Kardiopulmonální resuscitace (KPR) neboli CPR (zkratka pochází z anglického názvu cardiopulmonary resuscitation) je urgentní výkon, který může zachránit život člověku se srdeční zástavou. Po zajištění průchodnosti dýchacích cest střídá zachránce umělé dýchání s rytmickým stlačováním hrudníku (tzv. zevní masáže srdce). U dospělého člověka by poměr stlačení hrudníku a vdechů do postiženého měl být 30:2, u	459
1137	KPR	KPR je zkratka pro kardiopulmonální resuscitaci.	48
1138	CPR	CPR je zkratka pro kardiopulmonální resuscitaci.	48
1139	progresivní onemocnění	Progresivní onemocnění je takové onemocnění, které má tendenci se zhoršovat – zvláště pak v případech, že není včas zahájena účinná léčba.	164
1140	krevní obraz	Krevní obraz neboli CBC (zkratka pochází z anglického názvu complete blood count) je součástí běžného vyšetření krve v rámci preventivní prohlídky nebo např. předoperačního vyšetření. Jedná se o celkové vyšetření krve, jehož výsledkem je popis, poměry a charakteristiky jednotlivých složek krve. Výsledky tohoto vyšetření informují lékaře o tom, do jaké míry počet a kvalita jednotlivých součástí krve	539
1141	fyzilogie	Fyzilogie je rozsáhlý vědní obor, který studuje mechanické, fyzikální a biochemické funkce živých organismů a procesy, které v nich	223
1142	dysplazie	Dysplazie je odborný výraz pro nějakou vývojovou abnormalitu. Nejčastěji se jedná o změnu velikosti, tvaru a uspořádání buněk, avšak obecně to může být i mnohem větší tělní struktura (třeba u dysplazie kyčelního kloubu). V onkologii pojem dysplazie znamená přítomnost abnormálních buněk v nějaké tkáni nebo orgánu. Nejedná se o rakovinu, ale z dysplazie se někdy může vyvinout prekanceróza. Dysplazie může být mírná, středně závažná nebo závažná – podle toho, jak abnormální buňky vypadají pod mikroskopem (v rámci histologického vyšetření) a jak velká část tkáně nebo orgánu je postižena.	732
1143	metaplasie	Metaplasie je chorobná změna nebo přeměna tkáně. Buňky jednoho typu na sliznici vnitřního orgánu se vlivem změny okolních vlivů, například chronickým drážděním, přemění na buňky jiného typu. Odhalení této změny může pomoci odhalit příčinu, která stojí za touto	424
1144	metaplastický	Metaplastický znamená týkající se metaplasie.	59

1146	hyperplastický	Hyperplastický znamená týkající se hyperplazie.	61
1147	ejekční frakce	Ejekční frakce je údaj, podle kterého lékař může posoudit, s jakou účinností pumpuje levá komora krev do těla, popř. pravá komora krev do plic. Ejekční frakce se uvádí v procentech a vyjadřuje podíl krve, který je s každým úderem srdce vypuzen z příslušné srdeční komory do těla, resp. do plic: ejekční frakce levé komory neboli LVEF (zkratka pochází z anglického názvu left ventricular ejection fraction) – podíl krve, který je při každém srdečním stahu vypuzen z levé komory do těla, ejekční frakce pravé komory neboli RVEF (zkratka pochází z anglického názvu right ventricular ejection fraction) – podíl krve, který je	976
1148	LVEF	LVEF je zkratka pro ejekční frakci levé komory.	47
1149	RVEF	RVEF je zkratka pro ejekční frakci pravé komory.	48
1150	chlopenní vady	Chlopenní vady jsou onemocnění srdce, která se vyznačují narušenou funkcí srdečních chlopní. Čtyři srdeční chlopně si můžeme zjednodušeně představit jako ventily v čerpadle, které zajišťují, aby tekutina (v tomto případě krev) proudila správným směrem. U zdravého	435
1151	srdeční arytmie	Srdeční arytmie je delší název pro arytmie.	43
1152	poruchy srdečního rytmu	Poruchy srdečního rytmu je jiný název pro arytmie. Viz také porucha.	71
1153	dekompence	Dekompence je neschopnost orgánu nebo orgánového systému udržovat určité onemocnění v přijatelných mezích. Jinými slovy se jedná o selhání kompenzačních mechanismů. K dekompenzací může dojít v důsledku únavy, stresu, přidružené nemoci (někdy i banální), nedodržení léčby nebo stáří. Příklady: Pokud diabetik nedodržuje předepsanou dietu a/nebo vynechává léky, může dojít k dekompenzací cukrovky. Infekce virem chřipky může u některých lidí vést k dekompenzací existujícího srdečně-cévního onemocnění.	539
1154	koronární angiografie	Koronární angiografie neboli koronarografie je zobrazovací metoda používaná při vyšetření věnitálních tepen, při níž je do krevního oběhu vstříknuta kontrastní látka a následně je zhotoven rentgenový snímek srdce. Lékař tak může zjistit, zda věnitální tepny jsou či nejsou zablokované.	317
1155	koronarografie	Koronarografie je jiný název pro koronární angiografii. Viz také -grafie.	76
1156	biopsie	Biopsie je odběr buněk nebo tkání z pacientova těla za účelem následného prozkoumání v laboratoři (kvůli diagnostice nějakého onemocnění, nejčastěji nádorového). Odebraný vzorek v laboratoři vyšetří patolog. Existuje mnoho různých typů biopsií. Odvozené přídatné jméno je biopsický.	352
1157	ergometrie	Ergometrie je zátěžový test na běžecím nebo cyklistickém trenažéru, kdy lékař zároveň měří EKG. Během tělesné zátěže se totiž mohou projevit některá srdeční onemocnění, která by za klidového měření EKG nebyla patrná. Ergometrie se používá jednak ve sportovním lékařství (při preventivních prohlídkách sportovců), jednak může být součástí kardiologického vyšetření pacienta, u něž má lékař podezření na nějaké	472
1158	spiroergometrie	Spiroergometrie je zátěžový test na běžecím nebo cyklistickém trenažéru, kdy lékař zároveň měří EKG a vyšetřuje plicní funkce. Tato metoda jednak měří hodnoty plynů ve vydechovaném vzduchu, jednak hodnotí pacientovu srdeční činnost, reakci krevního tlaku na zátěž, tepovou frekvenci a okysličení krve, a celkově určuje výkon, který pacient zvládne. Spiroergometrie může být součástí kardiologického	541
1159	pacemaker	Pacemaker je jiný název (anglického původu) pro kardiostimulátor.	65
1160	alergická rinokonjunktivitida	Alergická rinokonjunktivitida je alergicky podmíněná reakce přecitlivělosti v nose (alergická rýma) a ve spojivkách (alergická konjunktivitida). Viz také -itida.	165
1161	syncytium	Syncytium (množné číslo syncytia) neboli soubuní je mnohobuněčný útvar, který vzniká splynutím několika původních buněk.	128
1162	SARS	SARS je zkratka pro těžký akutní respirační syndrom.	52
1163	blokátory receptorů pro angiotenzin II	Blokátory receptorů pro angiotenzin II, sartany neboli ARB (zkratka pochází z anglického názvu angiotensin II receptor blockers) jsou léky, které se používají při léčbě hypertenze a srdečního selhání. Lékař je může předepsat i pacientům s chronickým onemocněním ledvin nebo těm, kteří prodělali infarkt myokardu. Mezi ARB se řadí např. valsartan, losartan či kandesartan (a řada dalších léčiv, jejichž název končí na -	462
1164	ARB	ARB je zkratka pro blokátory receptorů pro angiotenzin II.	58
1165	sartany	Sartany je jiný název pro blokátory receptorů pro angiotenzin II.	65
1166	bypass	Bypass je výraz pocházející z angličtiny a doslova znamená obchvat či přemostění (nějaké překážky). Konkrétními příklady jsou koronární	193

1167	antagonisté mineralokortikoidních receptorů	Antagonisté mineralokortikoidních receptorů neboli MRA (zkratka pochází z anglického názvu mineralocorticoid receptor antagonists) blokují účinky hormonu aldosteronu. Tento hormon je přirozeně vytvářen nadledvinami, nicméně při srdečním selhání dochází k jeho nadprodukcii, což může vést k dalšímu zhoršování srdečního selhání. Obvykle se podávají společně s inhibitory ACE a/nebo beta-blokátory. Antagonisté mineralokortikoidních receptorů ovlivňují i vylučování vody a solí ledvinami, mají tak slabý dehydratační účinek a během léčby	628
1168	MRA	MRA je zkratka pro antagonisty mineralokortikoidních receptorů.	63
1169	aldosteron	Aldosteron je mineralokortikoid vylučovaný nadledvinami, který zvyšuje zpětné vstřebávání sodíku a vody a vylučování draslíku v ledvinách.	196
1170	inhibitory angiotenzinového receptoru a neprilysinu	Inhibitory angiotenzinového receptoru a neprilysinu neboli ARNI (zkratka pochází z anglického názvu angiotensin receptor-neprilysin inhibitors) jsou léky, které se používají při léčbě srdečního selhání.	235
1171	ARNI	ARNI je zkratka pro inhibitory angiotenzinového receptoru a neprilysinu.	72
1172	inhibitory sinusového uzlu	Inhibitory sinusového uzlu jsou léky, které se používají při léčbě srdečního selhání. Viz také inhibitor.	108
1173	diuretika	Diuretika jsou léky, které podporují tvorbu a vylučování moči v ledvinách, a tím i odvod vody z těla. Lékař je může předepsat při léčbě	197
1174	digitalis	Digitalis je latinský název rostliny náprstníku, ale zároveň i označení léčiv, která jsou z této rostliny odvozena. Digitalis se dříve často používala	229
1175	srdeční glykosidy	Srdeční glykosidy je označení pro léky odvozené od digitalisu. Jedná se o skupinu látek rostlinného původu, které se dříve často používaly k	165
1176	srdeční resynchronizační léčba	Srdeční resynchronizační léčba neboli CRT (zkratka pochází z anglického názvu cardiac resynchronisation therapy) je léčebná metoda, která se používá u některých pacientů se srdečním selháním. Spočívá v implantaci speciálních elektrod do levé komory i pravé komory, někdy i do	381
1177	CRT	CRT je zkratka pro srdeční resynchronizační léčbu.	50
1178	implantabilní kardioverter-defibrilátor	Implantabilní kardioverter-defibrilátor neboli ICD (zkratka pochází z anglického názvu implantable cardioverter-defibrillator) je zařízení, které může být implantováno do těla některých pacientů se srdečním selháním. ICD se používá rovněž k léčbě srdečních arytmií a prevenci náhlé srdeční smrti. Hlavním účelem tohoto typu defibrilátoru je přerušit život ohrožujících arytmií.	429
1179	ICD	ICD je zkratka pro: implantabilní kardioverter-defibrilátor, Mezinárodní klasifikaci nemocí.	102
1180	mechanická srdeční podpora	Mechanická srdeční podpora neboli MCS (zkratka pochází z anglického názvu mechanical circulatory support) je zařízení, které může být implantováno do těla některých pacientů se srdečním selháním. U pacientů s pokročilým srdečním selháním může MCS částečně nebo úplně převzít úlohu srdce (tzn. stává se čerpadlem krve) v krevním oběhu. Existuje několik různých typů MCS: levostranná srdeční podpora, pravostranná srdeční podpora, oboustranná srdeční podpora,	500
1181	MCS	MCS je zkratka pro mechanickou srdeční podporu.	47
1182	levostranná srdeční podpora	Levostranná srdeční podpora neboli LVAD (zkratka pochází z anglického názvu left ventricular assist device) je jedním z několika typů mechanické srdeční podpory (MCS). LVAD je implantována do levé komory a odtud vhání krev do aorty. Tento typ podpory je nejběžnějším	313
1183	LVAD	LVAD je zkratka pro levostrannou srdeční podporu.	49
1184	pravostranná srdeční podpora	Pravostranná srdeční podpora neboli RVAD (zkratka pochází z anglického názvu right ventricular assist device) je jedním z několika typů mechanické srdeční podpory. RVAD je implantována do pravé komory, pumpuje krev do plicnice a nahrazuje tak funkci pravé části srdce.	268
1185	RVAD	RVAD je zkratka pro pravostrannou srdeční podporu.	50
1186	oboustranná srdeční podpora	Oboustranná srdeční podpora neboli BiVAD (zkratka pochází z anglického názvu biventricular assist device) je jedním z několika typů	277
1187	BiVAD	BiVAD je zkratka pro oboustrannou srdeční podporu.	50
1188	umělé srdce	Umělé srdce neboli TAH (zkratka pochází z anglického názvu total artificial heart) je jedním z několika typů mechanické srdeční podpory. Umělé srdce kompletně nahrazuje biologické srdce. Při operaci je těžce poškozené a téměř nefunkční srdce pacienta vyřazeno a nahrazeno	296
1189	TAH	TAH je zkratka pro umělé srdce.	31
1190	lektiny	Lektiny jsou proteiny především rostlinného původu. Některé z nich jsou jedovaté (např. lektiny obsažené v syrových fazolích), ale vařením j	164

1191	transplantace	Transplantace je proces, při kterém je odebrán buď orgán nebo živá tkáň z jednoho organismu (nebo místa na těle) a přenesen do jiného organismu (nebo do jiného místa na těle). Konkrétními příklady jsou: transplantace kůže (v plastické chirurgii či popáleninové medicíně), kdy je kožní štěp přenesen z jednoho místa na jiné místo na těle téhož člověka,	642
1192	transplantát	Transplantát neboli štěp je tkáň či orgán, které jsou transplantovány. Viz také trans-, kožní štěp.	102
1193	štěp	Štěp je jiný název pro transplantát.	36
1194	rejekce transplantátu	Rejekce transplantátu (někdy též odmítnutí transplantátu či odhojení transplantátu) znamená, že imunitní systém příjemce nepřijal transplantovaný orgán či tkáň, naopak tento transplantát cíleně ničí. Riziko rejekce lze snížit jednak nalezením vhodného dárce, jednak tím,	356
1195	ascites	Ascites je patologické nahromadění tekutin v břiše pacienta (nikoli v žaludku, ale v prostoru mezi vnitřními orgány).	117
1196	srdeční nedostatečnost	Srdeční nedostatečnost je jiný název pro srdeční selhání.	57
1197	levostranné srdeční selhání	Levostranné srdeční selhání je srdeční selhání, při kterém je postižena levá strana srdce. Ta vhání krev okysličenou v plicích do tělního oběhu. Pokud nefunguje dostatečně, je tělo nedostatečně zásobené. Zpočátku se toto nedostatečné zásobení projevuje pouze při zvýšených nárocích (při fyzické zátěži), ale v pokročilém stadiu již i v klidu. Mezi důsledky levostranného selhávání patří snížený výkon, závratě, dušnost	630
1198	pravostranné srdeční selhání	Pravostranné srdeční selhání je srdeční selhání, při kterém je postižena pravá strana srdce. Ta přijímá odkysličenou krev z těla (z orgánů, svalů a dalších tkání), a vhání ji do plic k novému okysličení. Při pravostranném srdeční selhání způsobuje městnání krve v tělním oběhu hromadění tekutiny ve tkáních, především v nohou, hrudníku, v břišní dutině a játrech. Často si tak pacient všimne, že pásek, který byl ještě	574
1199	oboustranné srdeční selhání	Oboustranné srdeční selhání je srdeční selhání, při kterém jsou postiženy obě strany srdce. Postižení mohou zároveň pociťovat obtíže spojené	189
1200	reflux	Reflux doslova znamená zpětný tok. V souvislosti s lékařstvím se prakticky vždy jedná o pohyb nějaké tělní tekutiny směrem, který není	271
1201	pankreatická insuficience	Pankreatická insuficience je jiný název pro nedostatečnou funkci slinivky břišní.	81
1202	minerální látky	Minerální látky neboli minerály jsou chemické prvky, které jsou nezbytně nutné k tomu, aby živý organismus správně fungoval. Mezi minerální látky se však obvykle nepočítají čtyři základní prvky, ze kterých se skládá nejen lidské tělo, ale živé organismy obecně: kyslík, uhlík,	460
1203	minerály	Minerály (v souvislosti s živinou) je jiný název pro minerální látky.	69
1204	stopové prvky	Stopové prvky neboli mikroprvky jsou minerální látky, které se v živém organismu – na rozdíl od makroprvků – vyskytují v malém množství (někteří autoři udávají množství nižší než 50 mg stopového prvku na 1 kg hmotnosti). Přesto je nutné přijímat stopové prvky v přiměřeném množství v potravě, aby organismus správně fungoval. Příklady stopových prvků jsou mangan, kobalt, měď, jód a selen,	568
1205	vitaminy	Vitaminy jsou živiny nezbytně nutné k tomu, aby živý organismus správně fungoval. Lidské tělo si je nedokáže samo vyrábět, proto je musí přijímat ve stravě. Vitaminy dělíme na: vitaminy rozpustné ve vodě (vitamin C a všechny vitaminy skupiny B): nelze se jimi předávkovat, při vyšší konzumaci se vyloučí močí, vitaminy rozpustné v tucích (A, D, E, K): tyto vitaminy se při nadměrné konzumaci v těle ukládají a je možné se jimi předávkovat.	613
1206	vitamin A	Vitamin A se řadí k vitaminům rozpustným v tucích. Vitamin A přispívá k udržení normálního stavu pokožky a zraku, funkci imunitního systému. Významným zdrojem vitaminu A jsou např. játra mladých zvířat, tuňák, vejce či tvrdý sýr.	251
1207	karoteny	Karoteny jsou rostlinná barviva, která dodávají některým druhům zeleniny jejich typické žluté, oranžové až načervenalé zbarvení. Lidské tělo	253
1208	vitamin D	Vitamin D se řadí k vitaminům rozpustným v tucích. Vitamin D přispívá k normálnímu využití vápníku a fosforu, udržení normálního stavu kostí a zubů, činnosti svalů a imunitního systému. Významným zdrojem vitaminu D jsou např. tresčí játra, ryby či vejce.	276
1209	vitamin E	Vitamin E se řadí k vitaminům rozpustným v tucích. Vitamin E pomáhá ochraně buněk jako antioxidant. Významným zdrojem vitaminu E jsou rostlinné oleje, zvláště pak olej z pšeničných klíčků, slunečnicový olej, olej z kukuřičných klíčků, sójový olej a řepkový olej.	284
1210	vitamin K	Vitamin K se řadí k vitaminům rozpustným v tucích. Vitamin K přispívá k normální srážlivosti krve a k udržení normálního stavu kostí. Významným zdrojem vitaminu K jsou např. zelená listová zelenina, brokolice či květák.	241
1211	vitamin B₁	Vitamin B1 neboli thiamin se řadí k vitaminům rozpustným ve vodě. Vitamin B1 podporuje normální látkovou přeměnu živin na energii, činnosti nervové soustavy, psychické činnosti a činnosti srdce. Významným zdrojem vitaminu B1 jsou např. kvasnice, maso, luštěniny či celozrnné obiloviny.	327
1212	vitamin B₂	Vitamin B2 neboli riboflavin se řadí k vitaminům rozpustným ve vodě. Vitamin B2 přispívá k normální látkové přeměně živin na energii, činnosti nervové soustavy, udržení normálního stavu sliznic a pokožky, stavu zraku a metabolismu železa. Významným zdrojem vitaminu B2 jsou např. kvasnice, játra mladých zvířat, vejce či mléčné výrobky.	378

1213	vitamin B ₃	Vitamin B3 neboli niacin se řadí k vitaminům rozpustným ve vodě. Vitamin B3 přispívá k normální látkové přeměně živin na energii, činnosti nervové soustavy, psychické činnosti, udržení normálního stavu sliznic a pokožky, přispívá ke snížení míry únavy a vyčerpání. Významným zdrojem vitaminu B3 jsou např. maso, celozrnné obiloviny či kvasnice.	386
1214	vitamin B ₆	Vitamin B6 neboli pyridoxin se řadí k vitaminům rozpustným ve vodě. Vitamin B6 se podílí na normální látkové přeměně živin na energii, metabolismu bílkovin a glykogenu, činnosti nervové soustavy, psychické činnosti, tvorbě červených krvinek, funkci imunitního systému, snížení míry únavy a vyčerpání a přispívá k regulaci hormonální aktivity. Významným zdrojem vitaminu B6 jsou např. maso, luštěniny či	454
1215	vitamin B ₁₂	Vitamin B12 neboli kobalamin se řadí k vitaminům rozpustným ve vodě. Vitamin B12 přispívá k normální činnosti nervové soustavy, tvorbě červených krvinek, normální funkci imunitního systému a látkové přeměně živin na energii. Významným zdrojem vitaminu B12 jsou např. játra mladých zvířat, vejce, maso či mléčné výrobky.	361
1216	kyselina listová	Kyselina listová, folát neboli vitamin B9 se řadí k vitaminům rozpustným ve vodě. Kyselina listová se podílí na normální krve tvorbě, funkci imunitního systému, psychické činnosti, snížení míry únavy a vyčerpání, přispívá k růstu zárodečných tkání během těhotenství. Významným zdrojem kyseliny listové jsou např. játra mladých zvířat, luštěniny či listová zelenina.	416
1217	vitamin C	Vitamin C neboli kyselina askorbová se řadí k vitaminům rozpustným ve vodě. Vitamin C přispívá k udržení normální funkce imunitního systému, tvorbě kolagenu pro normální funkci kostí, chrupavek, dásní, kůže a zubů, přispívá k normální látkové přeměně živin na energii, činnosti nervové soustavy, psychické činnosti, přispívá k ochraně buněk jako antioxidant, přispívá ke snížení míry únavy a vyčerpání, zvyšuje	541
1218	vápník	Vápník neboli kalcium je chemický prvek, který má široké využití v každodenním životě, neboť je součástí různých výrobků. Vápník (zkratka Ca pochází z latinského názvu calcium) se však v hojné míře vyskytuje i v lidském těle, neboť se řadí k minerálním látkám nezbytným pro správné fungování organismu. Vápník je potřebný pro udržení normálního stavu kostí a zubů, přispívá k normální srážlivosti krve, činnosti svalů, přenosu nervových impulsů. Významným zdrojem vápníku jsou např. mléko a mléčné výrobky, brukvovitá zelenina, sardinky s kostmi	581
1219	fosfor	Fosfor je chemický prvek, který má široké využití v každodenním životě, neboť je součástí různých výrobků. Fosfor (zkratka P pochází z latinského názvu phosphorus) se však v hojné míře vyskytuje i v lidském těle, neboť se řadí k minerálním látkám nezbytným pro správné fungování organismu. Fosfor přispívá k udržení normální látkové přeměny živin na energii, stavu kostí a zubů. Významným zdrojem fosforu	518
1220	draslík	Draslík neboli kalium je chemický prvek, který má široké využití v každodenním životě, neboť je součástí různých výrobků. Draslík (zkratka K pochází z latinského názvu kalium) se však v hojné míře vyskytuje i v lidském těle, neboť se řadí k minerálním látkám nezbytným pro správné fungování organismu. Draslík napomáhá normální činnosti nervového systému, svalů a udržení normální hladiny krevního tlaku. Významným	507
1221	sodík	Sodík neboli natrium je chemický prvek, který má široké využití v každodenním životě, neboť je součástí různých výrobků. Sodík (zkratka Na pochází z latinského názvu natrium) se však v hojné míře vyskytuje i v lidském těle, neboť se řadí k minerálním látkám nezbytným pro správné fungování organismu. Příliš vysoké množství sodíku přijímaného ve stravě však lidskému organismu škodí. Naopak snížená konzumace sodíku přispívá k udržení normálního krevního tlaku. Sodík je obsažen v soli a ve všech potravinách obsahujících sůl, jeho	608
1222	hořčík	Hořčík neboli magnezium je chemický prvek, který má široké využití v každodenním životě, neboť je součástí různých výrobků. Hořčík (zkratka Mg pochází z latinského názvu magnesium) se však v hojné míře vyskytuje i v lidském těle, neboť se řadí k minerálním látkám nezbytným pro správné fungování organismu. Hořčík podporuje normální psychickou činnost, snížení míry únavy a vyčerpání, udržení	560
1223	železo	Železo je chemický prvek, který má zkratku Fe (pocházející z latinského názvu ferrum). Železo se řadí k minerálním látkám nezbytným pro správné fungování organismu. Přispívá k normální krev tvorbě, přenosu kyslíku v těle a ke snížení míry únavy a vyčerpání. Významným zdrojem železa jsou např. játra mladých zvířat či maso.	350
1224	zinek	Zinek je chemický prvek, který má zkratku Zn (pocházející z latinského názvu zincum). Zinek se řadí k minerálním látkám nezbytným pro správné fungování organismu. Přispívá k normální látkové přeměně živin, udržení normálního stavu pokožky, vlasů, nehtů, kostí a zraku. Významným zdrojem zinku je např. maso, tvrdý sýr a vejce.	354
1225	jod	Jod je chemický prvek, který má zkratku I (pocházející z latinského názvu iodum). Jod se řadí ke stopovým prvkům nezbytným pro správné fungování organismu. Podílí se na normální činnosti nervového systému, udržení normálního stavu pokožky a normální činnosti štítné žlázy. Významným zdrojem jodu jsou např. ryby a plody moře, mléko a mléčné výrobky.	377
1226	selen	Selen je chemický prvek, který má zkratku Se (pocházející z latinského názvu selenium). Selen se řadí ke stopovým prvkům nezbytným pro správné fungování organismu. Podporuje udržení normálního stavu vlasů, nehtů, funkci imunitního systému, činnosti štítné žlázy, ochranu buněk jako antioxidant, přispívá k normální spermatogenezi. Významným zdrojem selenu jsou např. mořské ryby.	407
1227	thiamin	Thiamin je jiný název pro vitamin B1.	37

1228	riboflavin	Riboflavin je jiný název pro vitamin B2.	40
1229	niacin	Niacin je jiný název pro vitamin B3.	36
1230	pyridoxin	Pyridoxin je jiný název pro vitamin B6.	39
1231	kobalamin	Kobalamin je jiný název pro vitamin B12.	40
1232	vitamin B₉	Vitamin B9 je jiný název pro kyselinu listovou.	47
1233	beta-karoten	Beta-karoten je nejběžněji se vyskytujícím rostlinným karotenem. Lidské tělo si dokáže beta-karoten přeměnit na vitamin A. Významným	207
1234	dysfunkce	Dysfunkce je narušená, porušená nebo odchýlná činnost nějakého orgánu, narušení vzájemné souhry duševních a tělesných funkcí, případně narušená nebo odchýlná funkce obecně.	190
1235	předpona dys-	dys- je předpona, která znamená zeslabený, vadný, porušený. Tato předpona obvykle vyjadřuje něco špatného či negativního, poruchu či zhoršení. Příklady: dyssestie = porucha vnímání dotyků, dysfagie = porucha polykání, dysfunkce = narušená činnost nějakého orgánu či jiného mechanismu v těle, dyslipidemie = onemocnění s odchylkou krevních hladin tuků, dyspepsie = porucha trávení, dysplazie = porucha vývoje nebo růstu, dyspnoe = dušnost (obtížné nebo namáhavé dýchání), dystymie = chronická, alespoň dva roky trvající depresivní nálada, dysurie = nutkavé bolestivé močení, apod.	684
1236	předpona hypo-	hypo- je předpona, která znamená pod, nízký, snížený. Příklady: hypogastrium = podbříšek, hypoglykemie = snížené množství glukózy v krvi, hypoparatyreóza = stav, kdy tělo produkuje nedostatečné množství parathyroidního hormonu, hyposplenismus = snížená funkce sleziny, hypotenze = nízký krevní tlak, hypothyreóza = snížená funkce štítné žlázy, apod. Opakem předpony hypo- je předpona hyper-. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz hypo-.	492
1237	předpona hyper-	hyper- je předpona, která znamená nad, vysoký, zvýšený, nadměrný. Příklady: hyperglykemie = zvýšené množství glukózy v krvi, hypercholesterolemie = zvýšené množství cholesterolu v krvi, hyperinzulinemie = zvýšené množství inzulínu v krvi, hyperkalcemie = zvýšené množství vápníku v krvi, hyperkalemie = zvýšené množství draslíku v krvi, hyperparatyreóza = stav, kdy tělo produkuje nadměrné množství parathyroidního hormonu, hyperplazie = stav, kdy dochází ke zmnóžení (zvýšení počtu) buněk v nějaké tkáni či orgánu, hypertenze = vysoký krevní tlak, hypertrofie = zbytnění či zvětšení orgánu, tj. růst orgánu či tkáně způsobený zvětšením jednotlivých buněk, hypertyreóza = nadměrná činnost štítné žlázy, hyperurikemie = zvýšené množství kyseliny močové v krvi, apod. Opakem předpony hyper- je předpona hypo-. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz hyper-.	918

1238	cerkláž	Cerkláž je chirurgické stažení nějaké kruhové struktury pomocí speciálního pásku. Tento výraz se nejčastěji používá pro cerkláž děložního hrdla, která se u některých těhotných žen provádí mezi druhým a třetím trimestrem těhotenství, aby se zabránilo předčasnému porodu.	425
1239	punkce	Punkce doslova znamená propíchnutí či vpich. V některých případech je nutné, aby lékař propíchnul nějakou tělní strukturu, ať už za účelem diagnostickým nebo terapeutickým. Odvozené přídavné jméno je punkční.	303
1240	vitrektomie	Vitrektomie je chirurgický zákrok, při kterém specializovaný chirurg odstraní sklivec z oční bulvy, aby tak získal lepší přístup k sítnici. Vitrektomie může být indikována z mnoha důvodů, např. při léčbě odchlípené sítnice, diabetické retinopatie odstranění velkého cizího tělesa z oka apod. Po dokončení potřebných oprav uvnitř oka je prostor, ve kterém byl dříve sklivec, nahrazen silikonovým olejem nebo plynem.	450
1241	mikroangiopatie	Mikroangiopatie znamená poškození drobných krevních cév, které má za následek poruchu průtoku krve v postižené oblasti těla. Jednou z příčin mikroangiopatie může být diabetes mellitus (viz diabetická mikroangiopatie).	237
1242	diabetická mikroangiopatie	Diabetická mikroangiopatie znamená poškození drobných krevních cév v důsledku cukrovky. Diabetická mikroangiopatie často vede k poškození sítnice, ledvin a/nebo dolních končetin.	226
1243	antivirotika	Antivirotika neboli virostatika jsou léky účinné proti virům. V porovnání s antibiotiky je tato skupina léků výrazně méně početná. Antivirotika se používají např. k léčbě HIV, případně i jiných onemocnění (chřipka, Ebola, COVID-19).	251
1244	virostatika	Virostatika je jiný název pro antivirotika.	43
1245	remdesivir	Remdesivir je antivirotikum, které je od března 2020 v České republice schváleno k použití při léčbě pacientů s těžkým průběhem COVID-19.	176
1246	ledviny	Ledviny jsou součástí vylučovacího systému, potažmo močových cest. Jsou to dva orgány červenohnědé barvy, tvarem připomínající obrovské fazole: u dospělého člověka měří jedna ledvina přibližně 12 centimetrů na délku. Ledviny jsou uloženy v zadní části břišní dutiny, přibližně v oblasti beder. Do každé ledviny proudí krev z renální tepny. Uvnitř ledviny krev prochází procesem filtrace, při níž jsou odstraněny	604
1247	akutní poškození ledvin	Akutní poškození ledvin, akutní postižení ledvin neboli AKI (zkratka pochází z anglického názvu acute kidney injury) je náhlé zhoršení funkce ledvin, což se projeví nárůstem množství močoviny a kreatininu v krvi, sníženou produkcí moči nebo obojím. AKI bylo dříve označováno jako akutní selhání ledvin. Jednou z možností léčby AKI je náhrada funkce ledvin.	428
1248	akutní selhání ledvin	Akutní selhání ledvin je starší označení pro akutní poškození ledvin. Viz také akutní, ledviny.	98
1249	náhrada funkce ledvin	Náhrada funkce ledvin neboli RRT (zkratka pochází z anglického názvu renal replacement therapy) je obecný pojem označující jeden z léčebných postupů, který nahrazuje normální funkci ledvin. Používá se u pacientů s akutním poškozením ledvin. V úvahu přichází nejčastěji hemodialýza, peritoneální dialýza, hemofiltrace a hemodiafiltrace. V krajním případě může lékař indikovat i transplantaci ledviny.	483
1250	RRT	RRT je zkratka pro náhradu funkce ledvin.	41
1251	kontinuální náhrada funkce ledvin	Kontinuální náhrada funkce ledvin neboli CRRT (zkratka pochází z anglického názvu continuous renal replacement therapy) je náhrada funkce ledvin, která je prováděna bez přerušení (kontinuálně), tzn. 24 hodin denně.	299
1252	CRRT	CRRT je zkratka pro kontinuální náhradu funkce ledvin.	54
1253	intermitentní náhrada funkce ledvin	Intermitentní náhrada funkce ledvin neboli IRRT (zkratka pochází z anglického názvu intermittent renal replacement therapy) je náhrada funkce ledvin, která je prováděna přerušovaně (tzn. méně než 24 hodin denně), většinou 2 až 7× týdně.	334
1254	IRRT	IRRT je zkratka pro intermitentní náhradu funkce ledvin.	57
1255	chronické onemocnění ledvin	Chronické onemocnění ledvin, chronická renální insuficience neboli CKD (zkratka pochází z anglického názvu chronic kidney disease) je postupné zhoršování funkce ledvin. CKD bylo dříve označováno jako chronické selhání ledvin. Existuje velké množství příčin tohoto onemocnění, které se u jednotlivých pacientů může i velmi výrazně lišit svou závažností.	403
1256	chronická renální insuficience	Chronická renální insuficience je odborný název pro chronické onemocnění ledvin. Viz také chronický.	103
1257	chronické selhání ledvin	Chronické selhání ledvin je starší označení pro chronické onemocnění ledvin.	76
1258	CKD	CKD je zkratka pro chronické onemocnění ledvin.	47
1259	selhání ledvin	Selhání ledvin znamená náhlé zhoršení či postupné zhoršování funkce ledvin. Viz akutní poškození ledvin, chronické onemocnění ledvin.	133
1260	peritoneální dialýza	Peritoneální dialýza je léčebná metoda, při které jsou z organismu odstraňovány odpadní produkty metabolismu, které se v krvi hromadí při selhání ledvin. Peritoneální dialýza je jednou z metod náhrady funkce ledvin. V principu se jedná o dialýzu krve, přičemž jako dialyzační membrána je využívána pobřišnice (lat. peritoneum) – přirozená	491

1261	hemodiafiltrace	Hemodiafiltrace je léčebná metoda, při které jsou z organismu odstraňovány odpadní produkty metabolismu, které se v krvi hromadí při selhání ledvin. Hemodiafiltrace je jednou z metod náhrady funkce ledvin. Princip čištění krve spočívá v kombinaci dvou fyzikálních jevů: difuze – pohyb molekul přes membránu z místa s vyšší koncentrací do místa s nižší koncentrací, konvekce – proudění látek vyvolané tlakem.	516
1262	hemofiltrace	Hemofiltrace je léčebná metoda, při které jsou z organismu odstraňovány odpadní produkty metabolismu, které se v krvi hromadí při selhání ledvin. Hemofiltrace je jednou z metod náhrady funkce ledvin. Princip čištění krve je založen na konvekci (proudění látek vyvolané tlakem)	307
1263	přednemocniční neodkladná péče	Přednemocniční neodkladná péče (PNP) je péče o postižené na místě náhle vzniklého onemocnění, úrazu nebo jiného zhoršení zdravotního stavu, které by bez poskytnutí PNP mohly vést ke vzniku dlouhodobých nebo trvalých následků, případně k selhání životních funkcí a náhlé smrti.	319
1264	PNP	PNP je zkratka pro přednemocniční neodkladnou péči.	51
1265	zdravotnická záchranná služba	Zdravotnická záchranná služba (ZZS) je součástí systému zdravotních služeb ČR. Jejím základním úkolem je poskytování přednemocniční neodkladné péče (PNP). ZZS je soustředěna do místních středisek, která zajišťují PNP ve svém spádovém území. Na rozdíl od všech jiných	560
1266	zdravotnická dopravní služba	Zdravotnická dopravní služba (ZDS) slouží k přepravě pacientů do zdravotnického zařízení nebo naopak ze zdravotnického zařízení do místa jejich bydliště, případně mezi zdravotnickými zařízeními, a to v případě, kdy zdravotní stav pacienta neumožňuje dopravu běžným způsobem	384
1267	ZZS	ZZS je zkratka pro zdravotnickou záchrannou službu.	51
1268	ZDS	ZDS je zkratka pro zdravotnickou dopravní službu.	49
1269	poliklinika	Poliklinika je označení pro větší ambulantní zdravotnické zařízení s ordinacemi lékařů primární péče i ambulantních specialistů.	128
1270	kyselina pantothenová	Kyselina pantothenová neboli vitamin B5 se řadí k vitaminům rozpustným ve vodě. Malé množství kyseliny pantothenové je téměř ve všech potravinách, velké množství obsahují játra, kvasnice, mléko, maso, luštěniny a celozrnné potraviny.	285
1271	vitamin B₅	Vitamin B5 je jiný název pro kyselinu pantothenovou.	52
1272	biotin	Biotin, vitamin B7 neboli vitamin H se řadí k vitaminům rozpustným ve vodě. Nedostatek biotinu způsobuje padání vlasů a různá kožní onemocnění. Významným zdrojem biotinu jsou zejména játra a vejce.	239
1273	vitamin B₇	Vitamin B7 je jiný název pro biotin.	36
1274	vitamin H	Vitamin H je jiný název pro biotin.	35
1275	vitaminy skupiny B	Vitaminy skupiny B se řadí k vitaminům rozpustným ve vodě. Tato poměrně rozsáhlá skupina vitaminů hraje významnou roli v metabolismu a při tvorbě erytrocytů. Ačkoli tyto vitaminy mají podobné názvy, z chemického hlediska jsou to poměrně odlišné sloučeniny, které se však často vyskytují ve stejných skupinách potravin (zejména maso, vejce, mléčné výrobky). Mezi vitaminy skupiny B se řadí: vitamin B1, vitamin B2, vitamin B3, vitamin B5, vitamin B6, vitamin B7, vitamin B9, vitamin B12, Některé z výše uvedených vitaminů jsou však známější pod svými chemickými názvy, nikoli pod číselným označením (zejména kyselina	704
1276	klinické vyšetření	Klinické vyšetření je souhrnný výraz pro postup, který zahrnuje: anamnézu, fyzikální vyšetření, laboratorní vyšetření, zobrazovací metody, a případně další metody, vedoucí ke zhodnocení klinického stavu a stanovení diagnózy.	240

1277	fyzikální vyšetření	Fyzikální vyšetření je základním lékařským postupem při prvním vyšetření pacienta. Uplatňují se při něm většinou (ne však vždy) čtyři základní vyšetřovací metody (shodou okolností v češtině všechny začínají na p): pohled (aspekce), pohmat (palpace), poklep (perkuse), poslech (auskultace). Jinými slovy, lékař provádí fyzikální vyšetření pouze pomocí svého zraku, sluchu, hmatu nebo čichu, případně s využitím jednoduchých pomůcek (např. fonendoskop či neurologické kladívko).	952
1278	porodní asistentka	Porodní asistentka poskytuje zdravotní péči v porodní asistenci, včetně péče o novorozence a ošetrovatelské péče o ženy na úseku gynekologie. Dále se ve spolupráci s lékařem podílí na preventivní, léčebné, diagnostické, rehabilitační, paliativní, neodkladné nebo	355
1279	ergoterapeut	Ergoterapeut provádí činnosti v rámci preventivní, diagnostické, léčebné, rehabilitační a paliativní péče v oboru ergoterapie. Zejména provádí ergoterapeutická vyšetření, stanovuje optimální varianty a kombinace ergoterapeutických postupů a metodik v individuální i skupinové ergoterapii s cílem zlepšit funkční schopnosti a provádění běžných denních činností osoby, a to jak ve zdravotnických, tak	531
1280	radiologický asistent	Radiologický asistent provádí radiologické zobrazovací i kvantitativní postupy, léčebné aplikace ionizujícího záření a poskytuje specifickou ošetrovatelskou péči v souvislosti s radiologickými výkony. Zajišťuje radiační ochranu, a ve spolupráci s lékařem se podílí na diagnostické a léčebné péči.	377
1281	zdravotní laborant	Zdravotní laborant vykonává laboratorní činnosti v rámci diagnostické péče a vyšetřování a měření složek životních a pracovních podmínek v rámci ochrany a podpory veřejného zdraví ve spolupráci s lékařem a odborným pracovníkem v laboratorních metodách.	330
1282	zdravotně sociální pracovník	Zdravotně sociální pracovník provádí činnosti v rámci preventivní, diagnostické, paliativní a rehabilitační péče v oboru zdravotně sociální péče a podílí se na ošetrovatelské péči v oblasti uspokojování sociálních potřeb pacienta.	318
1283	optometrista	Optometrista provádí činnosti v rámci diagnostiky a korekce očních refrakčních vad a související poradenství, zejména měří refrakční stav zraku objektivně (za podpory zdravotnických prostředků) a subjektivně, dále navrhuje a realizuje vhodnou korekci zrakových vad výrobou individuálně zhotoveným zdravotním prostředkem (brýlemi) popř. kontaktními čočkami a zhodnocuje stav předního segmentu oka.	465
1284	ortoptista	Ortoptista poskytuje ve spolupráci s lékařem preventivní, léčebnou a diagnostickou péči pacientům s motorickými nebo senzorickými očními poruchami a podílí se na prevenci těchto poruch.	252
1285	asistent ochrany a podpory veřejného zdraví	Asistent ochrany a podpory veřejného zdraví se podílí na výkonu státního zdravotního dozoru v rámci ochrany a podpory veřejného zdraví a ve spolupráci s lékařem plní úkoly prevence onemocnění a ochrany veřejného zdraví.	320
1286	ortotik-protetik	Ortotik-protetik ve spolupráci s lékařem navrhuje, dohlíží nad výrobou nebo zhotovuje, upravuje, opravuje a aplikuje individuálně zhotovované ortopedické a protetické pomůcky, upravuje a aplikuje sériově zhotovované ortopedické a protetické pomůcky a dále seznamuje pacienty s používáním pomůcek a provádí základní nácvik.	397
1287	nutriční terapie	Nutriční terapie je léčba založená na výživě. Zahrnuje kontrolu stavu výživy člověka a podávání správných potravin nebo živin k léčbě některých onemocnění, jako jsou diabetes mellitus, srdečně-cévní onemocnění či zhoubný nádor. Nutriční terapie je zároveň uznávána jako nelékařský zdravotnický obor, který se zabývá širokou škálou témat: od jednoduchých změn ve stávajícím způsobu stravování až po umělou výživu. Nutriční terapie může pacientům pomoci rychleji se zotavit a strávit méně času v nemocnici.	674
1288	zubní technik	Zubní technik poskytuje léčebnou a preventivní péči, kdy na základě indikace a návrhu zubního lékaře zhotovuje, upravuje a opravuje všechny druhy stomatologických výrobků, včetně stomatologických protéz a ortodontických pomůcek.	301
1289	dentální hygienistka	Dentální hygienistka vykonává edukační činnost v rámci zubní prevence, dále na základě indikace zubního lékaře poskytuje preventivní péči na úseku dentální hygieny a pod odborným dohledem zubního lékaře asistuje při poskytování preventivní, léčebné a diagnostické péče na úseku zubního lékařství.	373
1290	zdravotnický záchranář	Zdravotnický záchranář vykonává činnosti v rámci specifické ošetrovatelské péče na úseku neodkladné, anesteziologicko-resuscitační, intenzivní péče a akutním příjmu, dále se podílí na neodkladné léčebné a diagnostické péči.	305
1291	farmaceutický asistent	Farmaceutický asistent vykonává odborné činnosti spojené zejména s přípravou, výdejem, kontrolou a uchováváním léčiv a zdravotnických prostředků.	227
1292	biomedicínský technik	Biomedicínský technik ve spolupráci s biomedicínským inženýrem nebo lékařem vykonává činnosti v rámci diagnostické a léčebné péče v oboru biomedicínské techniky.	242

1293	adiktolog	Adiktolog poskytuje preventivní, léčebnou a rehabilitační péči v oboru adiktologie, tj. při prevenci a léčbě závislostí na návykových látkách a dalších závislostí.	230
1294	psycholog ve zdravotnictví	Psycholog ve zdravotnictví provádí bez indikace lékaře činnosti v rámci preventivní, diagnostické, léčebné, neodkladné, léčebně rehabilitační a dispenzární péče v oboru klinická psychologie pod odborným dohledem klinického psychologa. Práce psychologa ve zdravotnictví se řadí mezi nelékařská zdravotnická povolání.	363
1295	klinický psycholog	Klinický psycholog provádí psychodiagnostická a psychotherapeutická vyšetření při léčbě duševních poruch a onemocnění, při rehabilitaci a při přípravě pacienta na lékařské zákroky. Práce klinického psychologa se řadí mezi nelékařská zdravotnická povolání.	310
1296	lanceta	Lanceta je špičatý chirurgický nož, který má dva břity.	57
1297	kožní testy (při diagnostice alergií)	Kožní testy při diagnostice alergií se rozdělují podle způsobu provedení na: prick test, škrábací test, epikutánní test, intradermální test.	154
1298	prick test	Prick test neboli kožní prick test je jeden typ kožního testu při diagnostice alergií. Lékař na pokožku předloktí nanese kapku alergenu a ostrým nástrojem (např. jehlou nebo lancetou) naruší povrch kůže. Výsledek testu je zkontrolován přibližně po 15 minutách, lékař pátrá po zarudnutí a vyrážce.	323
1299	kožní prick test	Kožní prick test je jiný název pro prick test.	46
1300	škrábací test	Škrábací test neboli kožní škrábací test je jeden typ kožního testu při diagnostice alergií. Lékař na pokožku předloktí nanese kapku alergenu a ostrým nástrojem (např. lancetou) naruší povrch kůže (o něco více než u prick testu). Výsledek testu je zkontrolován přibližně po 15 minutách, lékař pátrá po zarudnutí a vyrážce.	346
1301	kožní škrábací test	Kožní škrábací test je jiný název pro škrábací test.	52
1302	epikutánní test	Epikutánní test neboli kožní náplastový test je jeden typ kožního testu při diagnostice alergií. Lékař na kůži horní části zad nebo předloktí	285
1303	kožní náplastový test	Kožní náplastový test je jiný název pro epikutánní test.	56
1304	intradermální test	Intradermální test neboli intrakutánní test je jeden typ kožního testu při diagnostice alergií. Používá se nejčastěji při podezření na alergii na hmyzí bodnutí. Na rozdíl od prick testu nebo škrábacího testu vpraví lékař jehlou alergen do podkoží. Lékař pak odečte časovou reakci (po 15 minutách) a pozdní reakci (po 8 až 24 hodinách).	354
1305	intrakutánní test	Intrakutánní test je jiný název pro intradermální test. Viz také intra-.	75
1306	provokační test (při diagnostice alergií)	Provokační testy při diagnostice alergií spočívají v tom, že lékař pacienta za přísně kontrolovaných podmínek vystaví kontaktu s alergenem. Rozlišujeme dva hlavní typy: lékové provokační testy, potravinové provokační testy.	271
1307	lékový provokační test	Lékový provokační test je jeden typ provokačního testu při diagnostice alergií. Jak již jeho název napovídá, používá se při podezření na alergii na léky. Lékař za přísně kontrolovaných podmínek vystaví pacienta kontaktu s podezřelým lékem, ať už formou některého kožního testu,	351
1308	potravinový provokační test	Potravinový provokační test je jeden typ provokačního testu při diagnostice alergií. Jak již jeho název napovídá, používá se při podezření na potravinovou alergii. Pacient nejprve podezřelou potravinu úplně vyřadí z jídelníčku (minimálně na dva týdny), potom její množství podle	356
1309	Clostridium tetani	Clostridium tetani je bakterie, která způsobuje tetanus. Viz také klostridie.	80
1311	logoped ve zdravotnictví	Logoped ve zdravotnictví se v rámci diagnostické, léčebné, rehabilitační, preventivní a dispenzární péče zabývá problematikou narušené komunikační schopnosti osob všech věkových kategorií, a to pod odborným dohledem klinického logopeda. Práce logopeda ve zdravotnictví se řadí mezi nelékařská zdravotnická povolání.	359

1312	klinický logoped	Klinický logoped je oprávněn samostatně zajišťovat specializovanou péči o děti a dospělé s poruchami a vadami komunikačního procesu: provádí logopedickou diagnostiku a diferenciální diagnostiku pro další léčebnou činnost a výsledky postupuje dalším odborníkům, provádí léčbu a rehabilitaci všech poruch a vad řeči, sluchu a hlasu dětí a dospělých, provádí logopedickou prevenci, výchovu a poradenství s cílem dosažení kvalitního vývoje komunikačních dovedností, školí zdravotnické pracovníky v rehabilitačních postupech při poškození centrálního nervového systému, odborně vede logopedy ve specializační přípravě, provádí poradenskou činnost v oblasti péče o zdravý vývoj řeči, provádí konziliární a posudkovou činnost, přednáší na vysokých školách v oborech, které se dotýkají poruch komunikace. Do doby získání specializované způsobilosti (atestační zkoušky) vykonává logoped uvedené činnosti pouze pod odborným dohledem školitel (rovněž klinického logopeda, avšak již atestovaného). Povinně absolvuje praxi na akreditovaných pracovištích a účastní se základních, inovačních a specializačních kurzů, které jsou pořádány IPVZ nebo odbornými společnostmi (AKL ČR, ČLS JEP apod.). Práce klinického logopeda se řadí mezi nelékařská zdravotnická povolání.	1330
1313	zrakový terapeut	Zrakový terapeut se podílí na poskytování diagnostické, léčebné, rehabilitační, preventivní, posudkové a dispenzární péče v oboru zraková terapie (klinická oftalmopedie).	246
1314	fyzioterapeut	Fyzioterapeut poskytuje preventivní, diagnostickou, léčebnou, rehabilitační a paliativní péči v oboru fyzioterapie vedoucí k rozvoji, obnovení a udržení optimálního zdraví klienta. Prostřednictvím pohybu a dalších fyzioterapeutických postupů cíleně ovlivňuje funkce ostatních systémů včetně funkcí psychických, pokud jsou ohroženy nemocí, stárnutím, úrazem, bolestí, postižením, onemocněním, chorobou či	510
1315	radiologický fyzik	Radiologický fyzik zajišťuje radiační ochranu od zdravotnických přístrojů dle zákona 263/2016 ve zdravotnických zařízeních a ve spolupráci s lékařem se podílí na léčebné a diagnostické péči.	268
1316	odborný pracovník v laboratorních metodách a v přípravě léčivých přípravků	Odborný pracovník v laboratorních metodách a v přípravě léčivých přípravků vykonává laboratorní činnost v rámci diagnostické péče, vyšetřování a měření složek životních a pracovních podmínek, v přípravě léčivých přípravků, v zařízeních transfúzní služby, nebo v rámci asistované reprodukce.	424
1317	biomedicínský inženýr	Biomedicínský inženýr ve spolupráci s lékařem a za použití zdravotnických přístrojů vykonává činnosti v rámci diagnostické a léčebné péče, nebo ve vědeckém výzkumu.	245
1318	odborný pracovník v ochraně a podpoře veřejného zdraví	Odborný pracovník v ochraně a podpoře veřejného zdraví vykonává činnosti související s výkonem státního zdravotního dozoru v rámci ochrany a podpory veřejného zdraví a ve spolupráci s lékařem plní úkoly v oblasti prevence onemocnění a ochrany veřejného zdraví.	374
1319	sanitář	Sanitář pod odborným dohledem nebo přímým vedením provádí pomocné činnosti v rámci poskytování zdravotních služeb. Práce sanitáře se řadí mezi nelékařská zdravotnická povolání.	179
1320	ošetřovatel	Ošetřovatel pod odborným dohledem způsobilého zdravotnického pracovníka poskytuje ošetřovatelskou péči, dále se ve spolupráci s lékařem podílí na léčebné, rehabilitační, paliativní, neodkladné a diagnostické péči.	282
1321	zubní instrumentářka	Zubní instrumentářka provádí činnosti v rámci diagnostické a léčebné péče v zubním lékařství pod odborným dohledem zubního lékaře a výchovné činnosti v rámci zubní prevence pod odborným dohledem zubního lékaře nebo dentální hygienistky.	313
1322	asistent zubního technika	Asistent zubního technika poskytuje léčebnou a preventivní péči, kdy na základě indikace a návrhu zubního lékaře zhotovuje, upravuje a opravuje všechny druhy stomatologických protéz a dalších stomatologických výrobků pod odborným dohledem zubního technika.	339
1323	autoptický laborant	Autoptický laborant vykonává pod přímým vedením lékaře činnosti v rámci diagnostické péče na úseku patologie. Práce autoptického laboranta se řadí mezi nelékařská zdravotnická povolání.	188
1324	masér ve zdravotnictví	Masér ve zdravotnictví pod odborným dohledem fyzioterapeuta nebo lékaře se specializací v oboru rehabilitační a fyzikální medicína vykonává činnosti v rámci rehabilitační a léčebné péče.	266
1325	nutriční asistent	Nutriční asistent vykonává činnosti v rámci specifické ošetřovatelské péče pod odborným dohledem nutričního terapeuta a dále se ve spolupráci s lékařem podílí na preventivní, léčebné a diagnostické péči v oboru klinická výživa.	304
1326	ortoticko-protetický technik	Ortoticko-protetický technik provádí činnosti v rámci léčebné a rehabilitační péče, při které ve spolupráci s ortotikem-protetikem navrhuje, zhotovuje, upravuje, opravuje a aplikuje individuálně zhotovované ortopedické a protetické pomůcky, upravuje a aplikuje sériově zhotovované ortopedické a protetické pomůcky, a dále seznamuje pacienty s používáním pomůcek a provádí základní nácvik.	476

1327	laboratorní asistent	Laboratorní asistent se pod odborným dohledem způsobilého zdravotnického pracovníka podílí na poskytování diagnostické péče. Práce laboratorního asistenta se řadí mezi nelékařská zdravotnická povolání.	204
1328	řidič vozidla zdravotnické záchranné služby	Řidič vozidla zdravotnické záchranné služby se pod odborným dohledem podílí na přednemocniční neodkladné péči, zdravotnické dopravní službě a přepravě pacientů neodkladné péče.	277
1329	řidič zdravotnické dopravní služby	Řidič zdravotnické dopravní služby pod odborným dohledem provádí činnosti při poskytování zdravotnické dopravní služby. Práce řidiče zdravotnické dopravní služby se řadí mezi nelékařská zdravotnická povolání.	211
1330	behaviorální technik	Behaviorální technik pracuje pod odborným dohledem behaviorálního analytika nebo asistenta behaviorálního analytika v různých zdravotnických zařízeních ambulantního i lůžkového charakteru zaměřených na poskytování zdravotní a rehabilitační péče osobám s neurovývojovými poruchami. Práce behaviorálního technika se řadí mezi nelékařská zdravotnická povolání.	386
1331	asistent behaviorálního analytika	Asistent behaviorálního analytika pracuje pod odborným dohledem behaviorálního analytika v různých zdravotnických zařízeních ambulantního i lůžkového charakteru zaměřených na poskytování zdravotní a rehabilitační péče osobám s neurovývojovými poruchami. Práce asistenta behaviorálního analytika se řadí mezi nelékařská zdravotnická povolání.	371
1332	behaviorální analytik	Behaviorální analytik pracuje v různých zdravotnických zařízeních ambulantního i lůžkového charakteru zaměřených na poskytování zdravotní a rehabilitační péče osobám s neurovývojovými poruchami. Práce behaviorálního analytika se řadí mezi nelékařská zdravotnická povolání.	301
1333	praktická sestra	Praktická sestra poskytuje základní ošetrovatelskou péči spojenou se sebeobsluhou a uspokojováním základních potřeb pacientů. Ve spolupráci s ostatními zdravotnickými pracovníky (zejména lékaři, zubními lékaři, všeobecnými sestrami, porodními asistentkami, fyzioterapeuty, ergoterapeuty, nutričními terapeuty, popř. dalšími) se podílí především na diagnostické, léčebné a rehabilitační péči.	464
1334	neurovývojové poruchy	Neurovývojové poruchy představují skupinu poruch, které postihují vývoj nervového systému. Důsledkem jsou abnormální (nenormální) funkce mozku, které mohou ovlivňovat emoce, schopnost učení, sebekontrolu a paměť. Neurovývojové poruchy lze rozdělit do tří hlavních skupin: mentální postižení, poruchy psychického vývoje (mezi něž patří mj. poruchy řeči a jazyka, poruchy učení či poruchy autistického spektra), poruchy chování a emocí (mezi se řadí hyperkinetické poruchy, ADHD a tikové poruchy). U většiny neurovývojových poruch jsou převážně postiženi chlapci, poruchy jsou celoživotní a jejich detailnější projevy se s vývojem člověka	694
1335	senzorický	Senzorický znamená smyslový: senzorický nerv = nerv, který přenáší nervové impulzy ze smyslových receptorů do centrálního nervového systému, senzorický neuron = nervová buňka, která přenáší nervové impulzy ze smyslových receptorů do centrálního nervového systému, senzorický podnět = podnět pocházející z některého ze smyslů (zrak, sluch, čich, chuť, hmat), senzorická informace = informace přicházející do mozku o tom, co vnímáme našimi smysly, apod. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz senzorický apod.	556
1336	motorický	Motorický znamená hybný nebo týkající se pohybu: motorický nerv = nerv, který přenáší nervové impulzy z centrálního nervového systému směrem ven (např. zajišťuje pohyb svalů), motorický neuron = nervová buňka, která vede nervové impulzy z centrálního nervového systému směrem ven (tj. ke svalům a žlázám), motorický vývoj = pojem používaný zejména u kojenců a malých dětí (jak jsou pohybově šikovné, přičemž jejich motorické schopnosti se při normálním vývoji stále zlepšují), motorická část mozkové kůry = řídí pohyby, motorická informace = informace přicházející z mozku skrze motorické nervy do svalů, apod. Odvozené podstatné jméno je motorika.	795

1337	centrální nervový systém	Centrální nervový systém neboli CNS (zkratka pochází z anglického názvu central nervous system) je sjednocující a řídící centrum nervového systému: například vyhodnocuje přicházející senzorické podněty a určuje motorickou odpověď. Centrální nervový systém se z anatomického hlediska dělí na dvě hlavní části: mozek – je uložen v lebce, mícha – prochází páteřním kanálem. Obrázek: Centrální nervový systém – schematický nákres. Mícha je znázorněna žlutě, mozek a jeho jednotlivé součásti růžově.	655
1338	CNS	CNS je zkratka pro centrální nervový systém.	44
1339	periferní nervový systém	Periferní nervový systém neboli PNS (zkratka pochází z anglického názvu peripheral nervous system) představuje části nervového systému mimo mozek a míchu. Umožňuje životně důležité spojení mezi centrálním nervovým systémem (CNS) a okolním světem. Jeho nervy se proplétají téměř každou částí těla a umožňují centrálnímu nervovému systému dostávat informace a také vyvíjet činnost. Z anatomického hlediska se PNS člení na somatický nervový systém (SNS) a autonomní nervový systém (ANS). Obrázek: Zjednodušené schéma periferního nervového systému (vyznačen modře) v celém těle. Oranžově je znázorněn centrální nervový	821
1340	PNS	PNS je zkratka pro periferní nervový systém.	44
1341	neuropatie	Neuropatie je obecné označení pro onemocnění nervového systému, převážně se však tento termín používá v souvislosti s poruchami nervů periferního nervového systému. Příčinou může být úraz, útlak nervu, toxické poškození při otravě, alkoholismus, vliv některých léků, autoimunitní onemocnění či metabolické onemocnění (diabetes mellitus). Projevy jsou rozmanité: od bolestivosti, brnění, pálení či svědění	482
1342	Charcotova–Marieova–Toothova nemoc	Charcotova–Marieova–Toothova nemoc neboli CMT (zkratka pochází z anglického názvu Charcot–Marie–Tooth disease) je dědičné onemocnění, které postihuje periferní nervový systém (PNS). Hlavní funkcí nervů v PNS je regulace smyslových (senzorických) vjemů a pohybových (motorických) funkcí. U pacientů s CMT proto tyto funkce nepracují tak, jak by správně měly. CMT vzniká buď v důsledku poškození axonů, nebo v důsledku poškození myelinových pochev, které axony pokrývají, což vede k narušení přenosu	679
1343	CMT	CMT je zkratka pro Charcotovu–Marieovu–Toothovu nemoc.	66
1344	pojivová tkáň	Pojivová tkáň je jedním ze čtyř základních typů tkání. Buňky pojivové tkáně jsou od sebe vzájemně odděleny velkým množstvím neživého mezibuněčného materiálu, tzv. extracelulární matrix. Tím se pojivová tkáň výrazně liší například od epitelové tkáně, jejíž buňky jsou naskládány těsně vedle sebe. V extracelulární matrix pojivové tkáně se obecně vyskytují tři typy vláken: kolagenní vlákna, elastická vlákna, retikulární vlákna. Některé typy pojivové tkáně však obsahují vláken výrazně méně (např. tuková tkáň nebo krev). Pojivová tkáň vyplňuje prostor mezi vnitřními orgány, má mechanickou a podpůrnou funkci, podílí se na udržování vnitřního prostředí, tvoří látkové rezervy organismu a má i obrannou	820
1345	vazivo	Vazivo neboli vazivová tkáň je typ pojivové tkáně. Vazivo je tvořeno vazivovými buňkami a mezibuněčnou hmotou (extracelulární matrix), která může být hustší nebo řidší – podle toho, v které části těla se vazivo nachází a jakou funkci tam plní. V mezibuněčné hmotě je výrazný podíl kolagenu, což je druh proteinu. Vazivo tvoří součást sliznice, kůže, podkoží, vytváří vazivová pouzdra orgánů, šlachy a vazy.	538
1346	vazivová tkáň	Vazivová tkáň je jiný název pro vazivo. Viz také tkáň.	57
1347	kinetóza	Kinetóza je nepříjemně vnímaný stav, který vzniká podrážděním rovnovážného ústrojí ve vnitřním uchu. Typicky se projevuje nevolností při	267
1348	peritoneum	Peritoneum neboli pobřišnice je tenká lesklá blána, která vystýlá břišní dutinu. Lékaři rozlišují dva typy pobřišnice, ty však ve skutečnosti plynule přecházejí jedna v druhou: nástěnná pobřišnice pokrývá zevnitř stěnu břišní dutiny, útrobní pobřišnice pokrývá břišní orgány. Odvozené přídavné jméno je peritoneální. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz peritoneum, peritoneální apod.	463
1349	pobřišnice	Pobřišnice je jiný název pro peritoneum.	40

1350	pleura	Pleura neboli pohrudnice je tenká blána, která vystýlá hrudní dutinu. Pohrudnice se skládá ze dvou vrstev (listů): parietální pleura pokrývá zevnitř stěnu hrudní dutiny, viscerální pleura pokrývá plíce. Parietální pleura a viscerální pleura společně vytvářejí uzavřený prostor označovaný jako pleurální dutina.	323
1351	pohrudnice	Pohrudnice je jiný název pro pleuru.	36
1352	kýla	Kýla neboli hernie je vychlípení pobřišnice (peritonea) mimo břišní dutinu, a to s obsahem části nebo částí břišních orgánů. Kýla se zpravidla projeví vyklenutím nebo bolestí v oslabeném místě stěny břišní, nejčastěji v tříselné krajině, zejména při zapojení břišního lisu (např. zakašlání, tlaku na stolicí). Postupně lze nahmatat hladký ohraničený útvar, který lze zatlačit zpátky do břicha, pokud je kýla volná. V případě	681
1353	hernie	Hernie je odborný název pro kýlu.	33
1354	parestzie	Parestzie označuje poruchu smyslového vnímání, která se projevuje brněním, mravenčením, svěděním či pálením kůže. Parestzie vzniká při poškození nervového systému. Typicky lze parestzii prožít při úderu do místa na lokti, kudy prochází loketní nerv (lidově brňavka). Může být projevem útlaku nervu v oblasti páteře, pak se často projevuje na dolní končetině, případně při tzv. syndromu karpálního tunelu (s	477
1355	relaps	Relaps znamená opětovné se objevení příznaků nebo návrat nemoci, která byla již v klidovém stadiu, v tzv. remisi. Odvozené sloveso je relabovat. Poznámka: Pojem relaps je někdy zaměňován s pojmem recidiva. Z praktického pohledu mezi relapsem a recidivou není věcný rozdíl.	292
1356	udržovací léčba	Udržovací léčba je léčba, která obvykle navazuje na úspěšnou zahajovací léčbu nemoci (například zhoubného nádoru) a jejím cílem je prodloužit co nejvíce období, kdy je nemocný v pořádku nebo ve stabilizovaném stavu.	252
1357	autologní transplantace	Autologní transplantace je transplantace, při níž transplantovaná tkáň nebo orgán pochází od stejného jedince. Například pacientovi před	236
1358	alogenní transplantace	Alogenní transplantace je transplantace, při níž transplantovaná tkáň nebo orgán pochází od jedince téhož druhu (v případě lidí tedy z jednoho člověka na druhého), ale s rozdílnou – byť co možná nejbližší – genetickou výbavou (například od blízkého	510
1359	primární imunodeficiencie	Primární imunodeficiencie je vrozená porucha imunitního systému. Její příčinou je změna v genech, která způsobuje poruchy tvorby proteinů, které se podílejí na funkci imunitního systému. Výsledkem jsou různé závažné poruchy imunity, jejichž důsledkem je zvýšená náchylnost k infekčním onemocněním.	353
1360	sekundární imunodeficiencie	Sekundární imunodeficiencie je získaná porucha imunitního systému, která vzniká na podkladě jiného základního onemocnění (nejznámějším příkladem je AIDS) nebo změny celkového stavu organismu. Porucha může být navozena i působením lékařů, např. při podávání protinádorové léčby. Důsledkem je větší náchylnost k infekčním onemocněním, zejména dýchacích cest a trávicího systému.	430
1361	oční lékařství	Oční lékařství neboli oftalmologie je lékařský obor, který se zabývá onemocněním a chirurgií zraku a všeho, co s ním bezprostředně souvisí, tj. oka, některých částí mozku a struktur kolem oka (např. slzný aparát a oční víčka).	312
1362	oftalmologie	Oftalmologie je odborný název pro oční lékařství. Odvozené přídatné jméno je oftalmologický, lékař specializující se na oftalmologii se nazývá oftalmolog.	157
1365	zubní lékařství	Zubní lékařství neboli stomatologie je lékařský obor, který se zabývá se výzkumem, prevencí, diagnostikou a léčbou onemocnění zubů, čelistí a ústní dutiny (název stomatologie pochází z řeckého stoma = ústa). Stomatologie se člení na několik podoborů: záchovná stomatologie, stomatochirurgie, ortodoncie, estetická stomatologie, protetická stomatologie, implantologie, parodontologie. Odborník na zubní lékařství se nazývá zubní lékař neboli stomatolog.	524
1366	stomatologie	Stomatologie je odborný název pro zubní lékařství. Odvozené přídatné jméno je stomatologický, lékař specializující se na stomatologii se nazývá stomatolog.	158
1369	psychiatrie	Psychiatrie je lékařský obor, který se zabývá výzkumem, prevencí, diagnostikou a léčbou duševních poruch a onemocnění. Odvozené přídatné jméno je psychiatrický, lékař specializující se na psychiatrii se nazývá psychiatr. Viz také psychologie a další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz psychiatrie, psychiatrický apod.	328

1371	imunodeficiencie	Imunodeficiencie neboli imunodeficit je stav, kdy imunitní systém jedince je natolik oslaben, že se nedokáže účinně bránit infekčním onemocněním či vzniku zhoubných nádorů.	237
1372	imunologie	Imunologie je vědní a lékařský obor, který se zabývá výzkumem imunitního systému a jeho reakcemi na patogeny, a zejména diagnostikou a léčbou poruch imunitního systému (autoimunitní onemocnění, alergie, obranné reakce na transplantované orgány, imunodeficiencie. Odvozené přídatné jméno je imunologický, odborník na imunologii se nazývá imunolog.	458
1374	alergologie	Alergologie je lékařský obor, který se zabývá výzkumem, prevencí, diagnostikou a léčbou alergií. Odvozené přídatné jméno je alergologický, lékař specializující se na alergologii se nazývá alergolog.	201
1376	dětské lékařství	Dětské lékařství neboli pediatrie je lékařský obor, který se zabývá preventivní, diagnostickou i léčebnou péčí o děti od narození až po dosažení dospělosti. Lékař specializující se na dětské lékařství se nazývá dětský lékař neboli pediatr.	289
1377	pediatrie	Pediatrie je odborný název pro dětské lékařství. Odvozené přídatné jméno je pediatrický, lékař specializující se na pediatrii se nazývá pediatr.	147
1380	gynekologie	Gynekologie je lékařský obor, který se zabývá výzkumem, prevencí, diagnostikou a léčbou onemocnění ženských pohlavních orgánů (pochva děloha a vaječníky). Gynekologie úzce souvisí se sexuologií, urologií a nefrologií. Odvozené přídatné jméno je gynekologický, lékař specializující se na gynekologii se nazývá gynekolog (viz také praktický lékař gynekolog). Poznámky: Gynekologie je protikladem andrologie, která se zabývá mužskými zdravotními problémy.	510
1382	andrologie	Andrologie je lékařský obor, který se zabývá výzkumem, prevencí, diagnostikou a léčbou onemocnění mužských pohlavních orgánů (prostata, penis, varlata). Andrologie úzce souvisí se sexuologií, urologií a nefrologií. Odvozené přídatné jméno je andrologický, lékař specializující se na andrologii se nazývá androlog.	415
1384	endokrinologie	Endokrinologie je lékařský obor, který se zabývá výzkumem, prevencí, diagnostikou a léčbou onemocnění endokrinních žláz nebo poruch hormonální rovnováhy.	267
1386	diabetologie	Diabetologie je lékařský obor, který se zabývá výzkumem, prevencí, diagnostikou a léčbou onemocnění diabetu mellitu. Diabetologii lze považovat za specializované odvětví endokrinologie. Odvozené přídatné jméno je diabetologický, lékař specializující se na diabetologii se nazývá diabetolog.	333
1388	porodnictví	Porodnictví je lékařský obor, který se zabývá reprodukčním procesem v ženském těle – od oplodnění přes celý průběh těhotenství až k porodu. Odvozené přídatné jméno je porodnický, lékař specializující se na porodnictví se nazývá porodník.	299
1390	onkologie	Onkologie je lékařský obor, který se zabývá výzkumem, prevencí, diagnostikou a léčbou nádorových onemocnění. Odvozené přídatné jméno je onkologický, lékař specializující se na onkologii se nazývá onkolog. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz onkologie, onkologický apod.	294
1392	kardiologie	Kardiologie je lékařský obor, který se zabývá výzkumem, prevencí, diagnostikou a léčbou srdečních chorob. Odvozené přídatné jméno je kardiologický, lékař specializující se na kardiologii se nazývá kardiolog. Viz také kardo-.	231
1394	místní alergická reakce	Místní alergická reakce je alergická reakce, která se projevuje u osob alergických na hmyzí bodnutí. Zatímco u zdravých lidí vyvolá bodnutí hmyzem místní kožní reakci (svědění a zarudnutí kůže v okolí vpichu, které však během několika hodin zmizí), u alergiků je místní reakce mnohem většího rozsahu: rudý bolestivý otok se šíří do okolí a může přetrvávat i několik dní.	426
1395	celková alergická reakce	Celková alergická reakce je alergická reakce, která se může projevit u osob alergických na hmyzí bodnutí. Celková alergická reakce je vždy závažnější než místní alergická reakce. Projevuje se brzy po bodnutí, nejpozději do 15 minut. Postižený má kopřivku, otoklou kůži a sliznice, může zvracet, mít průjem, rýmu, ztížené dýchání až dušnost a může i ztratit vědomí.	419
1396	urgentní příjem	Urgentní příjem je specializované nemocniční pracoviště s nepřetržitým provozem, které zajišťuje příjem a poskytování intenzivní akutní péče pacientům s náhle vzniklým závažným postižením zdraví a pacientům v přímém ohrožení života. Obrátit se na ně mohou pacienti přímo, přednostně je však určeno pro příjem pacientů přivážených zdravotnickou záchrannou službou s náhlým zhoršením zdravotního stavu úrazové i neúrazové povahy. Tato pracoviště bývají zpravidla velmi přetížena. Aby se dostalo každému pacientovi vyšetření včas přiměřeně	797

1397	Glasgowská stupnice hloubky bezvědomí	Glasgowská stupnice hloubky bezvědomí neboli GCS (zkratka pochází z anglického názvu Glasgow Coma Scale) je stupnice, kterou neurologové používají k rychlému a objektivnímu vyhodnocení pacientova stavu vědomí. Podle několika jednoduchých kritérií je vyhodnoceno skóre, které může nabývat hodnot od 3 (hluboké bezvědomí) až do 15 (plné vědomí).	385
1398	GSC	GSC je zkratka pro Glasgowskou stupnici hloubky bezvědomí.	58
1399	kognitivní	Kognitivní znamená rozpoznávací, popř. týkající se myšlení a vnímání. Tento výraz je odvozen od slova kognice. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz kognitivní, kognitivně apod.	225
1400	afektivní	Afektivní znamená citový, popř. týkající se citů (emocí) člověka.	93
1401	psychomotorický	Psychomotorický znamená duševně-pohybový, popř. týkající se pohybových projevů duševních dějů: psychomotorická retardace – celkové zpomalení duševních i tělesných reakcí, psychomotorické tempo je tempo probíhajících duševních dějů a projevů chování, které jim odpovídají. psychomotorický vývoj (dítěte) je postupný vývoj duševních dějů a odpovídajících pohybových projevů, Viz také psycho-, motorický.	444
1402	porucha vědomí	Porucha vědomí je změna normálního stavu vědomí. Poruchy vědomí se rozdělují na kvantitativní a kvalitativní poruchy vědomí. Viz také porucha.	145
1403	kvantitativní poruchy vědomí	Kvantitativní poruchy vědomí jsou poruchy vědomí, které se hodnotí podle Glasgowské stupnice hloubky bezvědomí. Ta nabývá hodnot 3 až 15 bodů. Rozlišujeme následující kvantitativní poruchy vědomí: spavost (somnolence) (13–14 bodů): pacient odpovídá na slovní podněty, sopor (9–12 bodů): pacient reaguje jen na bolestivý podnět, kóma (8 nebo méně bodů): pacient nereaguje na vnější podněty, veškeré reakce jsou pouze reflexní.	470
1404	kvalitativní poruchy vědomí	Kvalitativní poruchy vědomí jsou poruchy vědomí, u nichž jsou narušeny normální duševní pochody. Mezi kvalitativní poruchy vědomí se řadí mj. kognitivní, afektivní a psychomotorické poruchy, ale také poruchy vnímání (např. halucinace).	256
1405	spavost	Spavost neboli somnolence neboli je nejlehčí forma kvantitativní poruchy vědomí. Na Glasgowské stupnici hloubky bezvědomí odpovídá	149
1406	somnolence	Somnolence je odborný název pro spavost.	40
1407	sopor	Sopor je středně těžká forma kvantitativní poruchy vědomí. Na Glasgowské stupnici hloubky bezvědomí odpovídá 9–12 bodům.	126
1408	amygdalin	Amygdalin je přirozeně se vyskytující chemická sloučenina, kterou někteří lidoví léčitelé zcela v rozporu s vědeckými poznatky prosazují jako lék na rakovinu. Amygdalin se nachází v mnoha rostlinách, nejznámější je však jeho obsah v semenech některých peckovin (zejména broskve, meruňky, hořké mandle, švestky a třešně).	560
1409	pneumologie	Pneumologie neboli plicní lékařství je lékařský obor, který se zabývá výzkumem, prevencí, diagnostikou a léčbou onemocnění dýchacího systému. Odvozené přídatné jméno je pneumologický, lékař specializující se na pneumologii se nazývá pneumolog neboli plicní lékař.	295
1410	plicní lékařství	Plicní lékařství je jiný název pro pneumologii.	47
1413	infektologie	Infektologie neboli infekční lékařství je lékařský obor, který se zabývá výzkumem, prevencí, diagnostikou a léčbou infekčních onemocnění. Odvozené přídatné jméno je infektologický, lékař specializující se na infektologii se nazývá infektolog. Viz také infekce.	266
1414	infekční lékařství	Infekční lékařství je jiný název pro infektologii. Viz také infekce.	71
1416	pohybový aparát	Pohybový aparát, muskuloskeletální systém neboli svalový a kosterní systém je orgánový systém, který člověku umožňuje pohyb, a to prostřednictvím jeho svalového systému a kosterního systému. Muskuloskeletální systém poskytuje člověku oporu a stabilitu, dává tvar jeho tělu a zejména mu umožňuje pohyb. Obrázek: Schematický náčrt loketního kloubu (v průřezu) jako jeden z mnoha příkladů komplexní stavby pohybového aparátu. (Zdroj:	523
1417	muskuloskeletální systém	Muskuloskeletální systém je jiný název pro pohybový aparát.	59
1418	svalový a kosterní systém	Svalový a kosterní systém je jiný název pro pohybový aparát.	60
1419	ortopedie	Ortopedie je chirurgický lékařský obor, který se zabývá výzkumem, prevencí, diagnostikou a léčbou onemocnění pohybového aparátu. Odvozené přídatné jméno je ortopedický, lékař specializující se na ortopedii se nazývá ortoped.	227

1421	hematologie	Hematologie je lékařský obor, který se zabývá výzkumem, prevencí, diagnostikou a léčbou onemocnění krve. Odvozené přídatné jméno je hematologický, lékař specializující se na hematologii se nazývá hematolog.	209
1423	venerologie	Venerologie je lékařský obor, který se zabývá výzkumem, prevencí, diagnostikou a léčbou sexuálně přenosných infekcí. Odvozené přídatné jméno je venerologický, lékař specializující se na venerologii se nazývá venerolog.	221
1425	dermatologie	Dermatologie je lékařský obor, který se zabývá výzkumem, prevencí, diagnostikou a léčbou onemocnění kožního systému. Odvozené přídatné jméno je dermatologický, lékař specializující se na dermatologii se nazývá dermatolog.	224
1427	neurologie	Neurologie je lékařský obor, který se zabývá výzkumem, prevencí, diagnostikou a léčbou onemocnění nervového systému. Odvozené přídatné jméno je neurologický, lékař specializující se na neurologii se nazývá neurolog. Viz také neur(o)-.	240
1429	gastroenterologie	Gastroenterologie je lékařský obor, který se zabývá výzkumem, prevencí, diagnostikou a léčbou onemocnění trávicího systému. Odvozené přídatné jméno je gastroenterologický, lékař specializující se na gastroenterologii se nazývá gastroenterolog.	246
1431	otorinolaryngologie	Otorinolaryngologie (ORL) je lékařský obor, který se zabývá výzkumem, prevencí, diagnostikou a léčbou onemocnění ucha, nosu a krku. Odvozené přídatné jméno je otorinolaryngologický, lékař specializující se na otorinolaryngologii se nazývá otorinolaryngolog.	260
1433	ORL	ORL je zkratka pro otorinolaryngologii.	39
1434	pracovní lékařství	Pracovní lékařství je lékařský obor, který se zabývá výzkumem, prevencí, diagnostikou a léčbou nemocí z povolání. Odvozené přídatné jméno je pracovnělékařský, lékař specializující se na pracovní lékařství se nazývá pracovní lékař.	233
1436	nefrologie	Nefrologie je lékařský obor, který se zabývá výzkumem, prevencí, diagnostikou a léčbou onemocnění ledvin. Nefrologie úzce souvisí se sexuologií, urologií, andrologií a gynekologií.	282
1438	močový systém	Močový systém je orgánový systém, jehož hlavními součástmi jsou močový měchýř a ledviny. Močový systém je součástí vylučovacího systému.	212
1439	sexuologie	Sexuologie je lékařský obor, který se zabývá lidskou sexualitou, studiem, diagnostikou a léčbou sexuálních dysfunkcí. Sexuologie úzce souvisí s urologií, nefrologií, andrologií a gynekologií.	293
1441	urologie	Urologie je lékařský obor, který se zabývá výzkumem, prevencí, diagnostikou a léčbou onemocnění močového systému. Urologie úzce souvisí s nefrologií, sexuologií, andrologií a gynekologií.	283
1443	revmatologie	Revmatologie je lékařský obor, který se zabývá výzkumem, prevencí, diagnózou a léčbou revmatických onemocnění. Odvozené přídatné jméno je revmatologický, lékař specializující se na revmatologii se nazývá revmatolog.	218
1445	neonatologie	Neonatologie je lékařský obor, který se zabývá péčí o novorozence, zvláště pak předčasně narozené nebo ty, kteří potřebují lékařskou péči z jakéhokoli jiného důvodu. Neonatologie je podoborem dětského lékařství.	319
1447	geriatrie	Geriatric je lékařský obor, který se zabývá výzkumem, prevencí, diagnostikou a léčbou onemocnění lidí v pokročilém věku (viz také geriatrická křehkost).	251
1449	radiologie	Radiologie je lékařský obor, který využívá zobrazovací metody v diagnostice – a někdy i v léčbě – některých onemocnění (viz také radiodiagnostika). Odvozené přídatné jméno je radiologický, lékař specializující se na radiologii se nazývá radiolog.	297
1451	diagnostika	Diagnostika je proces stanovení diagnózy u konkrétního pacienta. Diagnostiku provádí lékař specializovaný ve svém oboru. Odvozené sloveso je diagnostikovat, odvozené přídatné jméno je diagnostický. Viz také diagnóza.	222
1452	mamografie	Mamografie je vyšetření prsu pomocí nízkenergetického rentgenového záření. Mamografie se používá v programu screeningu rakoviny prsu. Pro vyšetření se používá tzv. měkké záření a dávky při mamografii patří k nejnižším v diagnostické radiologii. Bezpečnost mamografie nejlépe dokládá fakt, že dávka záření, kterou obdrží pacientka při screeningové mamografii, odpovídá záření, které žena přirozeně obdrží z přírodních zdrojů (tzv. přírodního pozadí) za dobu přibližně 10 dní.	631
1453	radiodiagnostika	Radiodiagnostika je diagnostika pomocí zobrazovacích metod. Nejznámějším příkladem využití radiodiagnostiky je mamografie. Odvozené přídatné jméno je radiodiagnostický, lékař specializující se na radiodiagnostiku se nazývá radiodiagnostik. Viz také diagnostika.	267
1454	koncovka -ologie	-ologie je přípona, která znamená obor studia. Příklady jsou alergologie, cytologie, diabetologie apod. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz -ologie.	184

1455	hypoxie	Hypoxie znamená nedostatečný přísun kyslíku, ať už celkově (tzn. pro celý organismus) nebo pro jednotlivé orgány či jejich části. Viz také anoxie, hypo-.	156
1456	anoxie	Anoxie znamená nepřítomnost kyslíku v orgánech či jejich částích. Viz také hypoxie.	86
1457	intraarteriální	Intraarteriální znamená buď uvnitř tepny (o něčem, co se v tepně již vyskytuje) nebo do tepny (o léku, který je do tepny podáván, nejčastěji prostřednictvím kanyly). Například pojem intraarteriální trombolýza znamená, že pacientovi je do tepny podán lék, který rozpustí krevní sraženinu (trombus). Intraarteriálně mohou být podávána i jiná léčiva, například cytostatika (při protinádorové léčbě) apod.	449
1458	cytostatika	Cytostatika jsou léky, které se používají v protinádorové léčbě. Cytostatika zpomalují nebo zastavují růst a dělení buněk, včetně nádorových buněk. Výsledkem je, že zhoubný nádor přestane růst a šířit se dále do těla (metastazovat). Podle mechanismu účinku rozlišujeme různé skupiny cytostatik, např. antimetabolity, inhibitory PARP, inhibitory topoizomeráz, platinová cytostatika, taxany apod.	413
1459	zhoubný nádor	Zhoubný nádor neboli nádorové onemocnění (lidově rakovina) je nádor, který prorůstá do okolních tkání, většinou je schopen vytvářet metastázy, po pokusu o odstranění může recidivovat, a není-li adekvátně léčen, může vést až k úmrtí pacienta. Mezi nejčastěji se vyskytující zhoubné nádory patří nádory plic, tlustého střeva a konečníku, kůže, u mužů nádor prostaty a u žen nádor prsu. U některých nádorů se podařilo zvrátit nepříznivé epidemiologické ukazatele; např. u nádoru tlustého střeva a konečníku poklesla úmrtnost o více než 30 % za 10 let. Přibýlo naopak např. nádorů slinivky břišní a nádorů jater. Klíčové pro boj s nádory je jejich prevence a včasné	1136
1460	metastáza	Metastáza je rozšíření nádorových buněk z místa, kde původně vznikly, do jiné části těla. Při metastázování se nádorové buňky oddělí od původního (primárního) nádoru, putují krevními cévami nebo lymfatickým systémem a vytvoří nový nádor v jiných orgánech nebo tkáních. Nový – sekundární – nádor je přitom stejným typem nádoru jako primární nádor. Pokud se například rakovina prsu rozšíří do plic, jsou rakovinné buňky v plicích buňkami rakoviny prsu, nikoliv rakoviny plic.	693
1461	intravenózní	Intravenózní znamená buď nitrožilní, v žíle (o něčem, co se v žíle již vyskytuje) nebo podáváný do žíly (o léku, který je do žíly podáván, nejčastěji prostřednictvím kanyly). Zejména v nemocnicích jsou pacientům intravenózně (nitrožilně) podávány různé léky, neboť tak je zajištěn jejich nejrychlejší účinek.	356
1462	endovaskulární	Endovaskulární znamená nitrocévní. Nejčastěji se hovoří o endovaskulární léčbě či endovaskulárních chirurgických výkonech, kdy je pacientova zablokovaná céva léčena zevnitř, např. zavedením stentu.	277
1463	urgentní	Urgentní znamená naléhavý. Například urgentní operace prasklého apendixu může pacientovi zachránit život. Viz také urgentní příjem.	148
1464	miniinvasivní	Miniinvasivní neboli minimálně invazivní je pojem, který se používá u některých chirurgických zákroků. Miniinvasivní operace se vyznačuje celkově nejmenšími zásahy do pacientova organismu, často se při ní využívá endoskopie. Po miniinvasivní operaci se pacient většinou výrazně dříve zotaví a proto může být z nemocnice propuštěn dříve než v případě otevřené operace. Příkladem minimálně invazivních bioptických metod jsou punkční biopsie nebo vakuová biopsie.	547
1465	minimálně invazivní	Minimálně invazivní je jiný název pro miniinvasivní.	52
1466	otevřená operace	Otevřená operace je klasickým typem operačního zákroku, kdy chirurg větší část pacientova těla rozřízne, aby tak získal zvenčí přístup k operovaným tkáním či orgánům.	269
1467	cystická fibróza	Cystická fibróza neboli CF (zkratka pochází z anglického názvu cystic fibrosis) je dědičné onemocnění, které se projevuje usazováním hlenu v plicích, ve slinivce břišní a v játrech, a následnými chronickými infekcemi. Příčinu onemocnění v současné době nelze vyléčit, je pouze možné	361
1468	oxygenoterapie	Oxygenoterapie neboli kyslíková terapie je léčba založená na tom, že pacient pomocí speciálního vybavení vdechuje kyslík. Oxygenoterapii může lékař předepsat u různých plicních onemocnění, srdečně-cévních onemocnění, u některých typů otrav či jiných akutních stavů. Oxygenoterapie se uplatňuje i při dlouhodobé léčbě, zvláště pak u pacientů s chronickou obstrukční plicní nemocí nebo s cystickou fibrózou.	426
1469	kyslíková terapie	Kyslíková terapie je jiný název pro oxygenoterapii. Viz také terapie.	72
1470	MR	MR je zkratka pro magnetickou rezonanci.	40

1471	mozek	<p>Mozek (lat. encephalon) je velmi složitý orgán, který tvoří nejdůležitější součást centrálního nervového systému. Jeho struktura je podobná jako struktura mozku jiných živočichů, ale lidský mozek je zhruba pětikrát větší než průměrný mozek savce o stejné tělesné velikosti. Průměrná hmotnost lidského mozku je přibližně 1300 až 1400 g. Mozek vykonává nejsložitější nervové funkce, které jsou spojeny s inteligencí, vědomím, instinkty atd.</p> <p>Z anatomického hlediska se mozek rozděluje na čtyři části:</p> <p>koncový mozek, který je tvořen dvěma mozkovými hemisférami, mezimozek – zahrnující zejména thalamus a hypothalamus, mozkový kmen – zahrnující střední mozek, Varolův most a prodlouženou míchu, mozeček.</p>	1013
1472	inervace	<p>Inervace znamená vedení nervů do nějakého orgánu nebo tkáně v těle. Přerušení inervace do konkrétní části těla může mít větší či menší následky, v závislosti na funkci poškozených nervových vláken.</p> <p>Odvozené sloveso je inervovat.</p>	276
1473	mícha	<p>Mícha (lat. medulla spinalis) je dlouhý trubicovitý útvar, který vybíhá ze spodní části mozku (přesněji řečeno navazuje na prodlouženou míchu) a probíhá páteřním kanálem od lebky (nahore) až na úroveň prvního nebo druhého bederního obratle (dole). Na míchu se připojují míšní nervy, jejichž prostřednictvím se mícha podílí na senzorickém a motorickém zásobení celého těla od krku dolů. Kromě toho mícha zabezpečuje obousměrnou převodní dráhu pro signály mezi tělem a mozkem, a v neposlední řadě je mícha hlavním centrem pro reflexy.</p> <p>Mícha se skládá z celkem 31 segmentů míchy. Z každého segmentu míchy vychází jeden pár míšních nervů:</p> <p>krční část míchy neboli krční segmenty míchy – označované jako C1–C8, odsud vychází 8 párů krčních nervů, hrudní část míchy neboli hrudní segmenty míchy – označované jako T1–T12, odsud vychází 12 párů hrudních nervů, bederní část míchy neboli bederní segmenty míchy – označované jako L1–L5, odsud vychází 5 párů bederních nervů, křížová část míchy neboli křížové segmenty míchy – označované jako S1–S5, odsud vychází 5 párů křížových nervů, kostrční část míchy neboli kostrční segment míchy – označovaný jako Co1, odsud vychází jeden pár kostrčních nervů.</p> <p>Obrázek: Mícha a její segmenty – schematický nákres. Levá část obrázku: Příčný průřez páteří a míchou. Pravá část obrázku: Směrem</p>	1732
1474	míšní nervy	<p>Míšní nervy neboli spinální nervy (lat. nervi spinales) jsou nervy, které párově vystupují z různých úseků míchy (na rozdíl od hlavových nervů, které vystupují přímo z mozku) a zajišťují inervaci různých částí těla. Míšní nervy nejprve sestupují páteřním kanálem a dále vystupují meziobratlovými otvory. K míše se připojuje celkem 31 párů míšních nervů, z nichž každý obsahuje tisíce nervových vláken (axonů). Míšní nervy jsou pojmenovány podle segmentu míchy, ze kterého vystupují:</p> <p>8 párů krčních nervů (nervi cervicales) – označované jako C1 až C8, 12 párů hrudních nervů (nervi thoracici) – označované jako T1 až T12, 5 párů bederních nervů (nervi lumbales) – označované jako L1 až L5, 5 párů křížových nervů (nervi sacrales) – označované jako S1 až S5, jeden pár kostrčních nervů (nervi coccygei) – označovaný jako Co1.</p> <p>Míšní nervy jsou součástí periferního nervového systému.</p> <p>Obrázek: Mícha a její segmenty – schematický nákres. Levá část obrázku: Příčný průřez páteří a míchou. Pravá část obrázku: Směrem</p>	1387
1475	spinální nervy	Spinální nervy je odborný název pro míšní nervy.	48

1476	hlavové nervy	<p>Hlavové nervy neboli kraniální nervy jsou nervy, které párově vystupují přímo z mozku (na rozdíl od míšních nervů, které vystupují z různých úseků míchy). Hlavových nervů je 12 párů, procházejí různými otvory v lebce a jsou číslovány od I do XII. Konkrétně to jsou (každý nerv se vyskytuje v páru, zde jsou však pro přehlednost všechny názvy uvedeny v jednotném čísle):</p> <p>I. hlavový nerv neboli čichový nerv, II. hlavový nerv neboli zrakový nerv, III. hlavový nerv neboli okohybný nerv, IV. hlavový nerv neboli kladkový nerv, V. hlavový nerv neboli trojklanný nerv, VI. hlavový nerv neboli odtahující nerv, VII. hlavový nerv neboli lící nerv, VIII. hlavový nerv neboli vestibulokochleární nerv, IX. hlavový nerv neboli jazykohltanový nerv, X. hlavový nerv neboli bloudivý nerv, XI. hlavový nerv neboli přídatný nerv, XII. hlavový nerv neboli podjazykový nerv.</p> <p>Hlavové nervy jsou součástí periferního nervového systému.</p> <p>Obrázek: Hlavové nervy vycházejí přímo z mozku, na rozdíl od míšních nervů. Znáznorněna jsou pouze místa, kudy hlavové nervy vycházejí z</p>	1175
1477	kraniální nervy	Kraniální nervy je odborný název pro hlavové nervy.	51
1478	meningy	<p>Meningy, mozkomíšní pleny neboli mozkové blány (lat. meninges) jsou tři obaly z pojivové tkáně, které pokrývají mozek a míchu. Mají tři základní funkce:</p> <p>obalují a chrání centrální nervový systém (CNS) – zejména fungují jako bariéra proti bakteriím a jiným mikroorganismům, obklopují a chrání krevní cévy, které zásobují CNS, obsahují mozkomíšní mok.</p> <p>Tyto tři obaly CNS se nazývají (zevně dovnitř):</p> <p>tvrdá plena, pavučnice, omozečnice.</p> <p>Podle toho, jestli se nacházejí v oblasti mozku nebo míchy, rozlišujeme:</p> <p>mozkové pleny, míšní pleny.</p> <p>Obrázek: Meningy – schematický nákres. Mezi lebeční kostí a mozkem se nachází tvrdá plena, pavučnice a omozečnice. (Zdroj:</p>	824
1479	mozkové pleny	Mozkové pleny jsou meningy nacházející se v oblasti mozku.	58
1480	míšní pleny	Míšní pleny jsou meningy nacházející se v oblasti míchy.	56
1481	tvrdá plena	<p>Tvrdá plena neboli dura mater je nejzevnější a nejtvrdší ze tří obalů centrálního nervového systému (mening).</p> <p>Obrázek: Meningy – schematický nákres. Mezi lebeční kostí a mozkem se nachází tvrdá plena, pavučnice a omozečnice. (Zdroj: depositphotos.com)</p>	289
1482	dura mater	Dura mater je latinský název pro tvrdou plenu.	46
1483	pavučnice	Pavučnice neboli arachnoidea (lat. arachnoidea mater) je prostřední ze tří obalů centrálního nervového systému (mening) a je uložena pod tvrdou plenou. Pavučnice (podobně jako tvrdá plena) pouze obklopuje mozek, tzn. nevybíhá do rýh na jeho povrchu. Pod pavučnicí se nachází subarachnoidální prostor: ten je protkán jemnými vlákny, která připevňují pavučnici k omozečnici (těmto pavoučím vláknům vděčí pavučnice za svůj název). Subarachnoidální prostor je vyplněn mozkomíšním moky a nacházejí se zde rovněž velké krevní cévy, které	742
1484	arachnoidea	Arachnoidea je odborný název pro pavučnici.	43

1485	omozečnice	Omozečnice, měkká plena neboli pia mater je nejvnitřnější ze tří obalů centrálního nervového systému (mening). Na rozdíl od tvrdé pleny a pavučnice přesně obemyká povrch mozku (resp. míchy), proniká i do všech jeho záhybů. Omozečnici jsou ve svém krátkém průběhu obaleny i tepny vstupující do mozkové tkáně. Obrázek: Meningy – schematický nákres. Mezi lebeční kostí a mozkem se nachází tvrdá plena, pavučnice a omozečnice. (Zdroj:	487
1486	měkká plena	Měkká plena je jiný název pro omozečnici.	41
1487	pia mater	Pia mater je latinský název pro omozečnici.	43
1488	subarachnoidální krvácení	Subarachnoidální krvácení je typem krvácení do mozku, kdy krev proniká do subarachnoidálního prostoru, tj. mezi omozečnici a pavučnici (viz meningy). Tlak krve vnikající do prostoru mezi tyto dvě mozkové pleny působí na mozek a utlačuje jej. Tento stav je nejen velmi	302
1489	kanyla	Kanyla je dutá trubička, kterou lze zavést do těla, nejčastěji za účelem podání nebo odstranění tekutiny, případně odběru vzorků. Existují různé typy kanyl. V nemocnicích se nejčastěji používají intravenózní kanyly: kanyla tohoto typu je obvykle zavedena do žíly k zajištění žilního	518
1490	žilní vstup	Žilní vstup neboli žilní přístup je obecně jakákoli metoda, kterou lékaři používají k přístupu do krevního oběhu skrze vybranou žílu. V užším smyslu se zajištěním žilního přístupu rozumí zavedení kanyly do žíly.	412
1491	žilní přístup	Žilní přístup je jiný název pro žilní vstup.	44
1492	interdisciplinární	Interdisciplinární znamená využívající vědeckých poznatků a metod různých lékařských či jiných oborů. Například v interdisciplinárním týmu, který pečuje o pacienty s cévní mozkovou příhodou, jsou zastoupeni lékaři různých specializací (zejména neurolog a radiolog, případně	405
1493	iktové centrum	Iktové centrum je speciální oddělení, které je zřizováno na neurologických odděleních některých nemocnic, obvykle má čtyři až osm lůžek a specializuje se na péči o pacienty s cévní mozkovou příhodou (CMP). Základem úspěchu iktového centra v péči o pacienty s CMP je speciálně vyškolený interdisciplinární tým, který disponuje vybavením	707
1494	antiagregancia	Antiagregancia neboli protidestičkové léky mění srážlivost krve tím, že ovlivňují funkci trombocytů (viz antiagregační léčba). Nejznámějším protidestičkovým lékem je kyselina acetylsalicylová (acetylpyrin). Ve stejné indikaci se podává klopido-grel, prasugrel a tikagrelor. Význam protidestičkové léčby v primární prevenci je nejistý, ale je plně indikována v sekundární prevenci; po infarktu myokardu a při ischemické chorobě dolních končetin. Snižuje riziko kardiovaskulárních příhod o 20 %;. Pacienti užívající kyselinu salicylovou musí být obezřetní při užívání jiných léků, jinak jim hrozí gastropatie. Poznámky: Antiagregancia nejsou antikoagulanty!	776
1495	protidestičkové léky	Protidestičkové léky je jiný název pro antiagregancia.	54
1496	léky na ředění krve	Léky na ředění krve je lidové označení pro antikoagulanty.	73
1497	antikoagulační léky	Antikoagulační léky je jiný název pro antikoagulanty. Viz také anti-.	73
1498	antiagregační léky	Antiagregační léky je jiný název pro antiagregancia. Viz také anti-.	71
1499	antihypertenziva	Antihypertenziva, lidově někdy označované jako léky na vysoký krevní tlak, jsou léky používané při léčbě vysokého krevního tlaku (hypertenze).	187
1500	léky na vysoký krevní tlak	Léky na vysoký krevní tlak je lidové označení pro antihypertenziva.	81
1501	ischemická cévní mozková příhoda	Ischemická cévní mozková příhoda (iCMP) je jedním ze dvou hlavních typů cévní mozkové příhody. Při iCMP je v mozku narušen krevní oběh Příčinou je obvykle krevní sraženina (trombus), která zablokuje některou z tepen zásobujících mozek. Tato krevní sraženina se může vytvořit (a často se i vytváří) mimo samotný mozek, např. v krční tepně nebo v srdci, a krevním řečištěm je pak zanesena do mozku, kde zablokuje některou z jeho cév. Krevní sraženina však může vzniknout i přímo v mozku. V obou případech je důsledek stejný: nervové buňky nejsou	878
1502	iCMP	iCMP je zkratka pro ischemickou cévní mozkovou příhodu.	55
1503	hemoragická cévní mozková příhoda	Hemoragická cévní mozková příhoda (hCMP) je jedním ze dvou hlavních typů cévní mozkové příhody. Při této závažné události vstupuje do mozkové tkáně pod vysokým tlakem krev z prasklé cévy, která byla většinou poškozena aterosklerózou. Tento typ cévní mozkové příhody se nejčastěji vyskytuje u lidí s dlouhodobou anamnézou vysokého krevního tlaku (hypertenze). Příznaky jsou podobné jako u ischemické cévní	617
1504	hCMP	hCMP je zkratka pro hemoragickou cévní mozkovou příhodu.	56

1505	tranzitorní ischemická ataka	Tranzitorní ischemická ataka (TIA) je mírná forma cévní mozkové příhody. Někdy je lidově označována jako malá mrtvice. O TIA lékaři hovoří pokud jsou neurologické příznaky (např. poruchy smyslového vnímání v pažích a/nebo v nohách, poruchy zraku atd.) pouze dočasné. TIA je vyvolána malou krevní sraženinou, která zablokuje cévu, ale během několika minut (až maximálně 24 hodin) dojde k rozpadu této sraženiny	730
1506	TIA	TIA je zkratka pro tranzitorní ischemickou ataku.	49
1507	vnímavý (k infekci)	Výraz vnímavý v kontextu nějakého infekčního onemocnění znamená, že daný jedinec nemá dostatečnou odolnost vůči určitému patogenu. Pokud je imunitní systém vnímavého jedince tomuto patogenu vystaven, nedokáže zabránit infekci ani rozvoji onemocnění.	270
1508	vnímavost (k infekci)	Vnímovost v kontextu nějakého infekčního onemocnění znamená, že daný jedinec nemá dostatečnou odolnost vůči určitému patogenu. Pokud je imunitní systém vnímavého jedince tomuto patogenu vystaven, nedokáže zabránit infekci ani rozvoji onemocnění.	266
1509	epidemie	Epidemie je propuknutí infekčního onemocnění, které se rychle šíří a v dané oblasti postihuje vysoké procento vnímavých obyvatel.	129
1510	pandemie	Pandemie je epidemie infekčního onemocnění, které se šíří obyvatelstvem napříč velmi rozsáhlými oblastmi. Příkladem je pandemie COVID-19, která v roce 2020 zasáhla všechny světadíly. Podle definice Světové zdravotnické organizace musí být splněny tři podmínky, aby epidemie mohla být prohlášena za pandemii: onemocnění je pro danou populaci nové, infekční agens způsobuje vážné onemocnění,	442
1511	SARS-CoV	SARS-CoV je koronavirus způsobující těžký akutní respirační syndrom. Viz také SARS-CoV-2.	92
1512	recentní	Recentní doslova znamená nedávný, ale může být použit i ve smyslu poslední, nejnovější apod. Výraz je převzat z angličtiny a používá se	290
1513	klíšťová encefalitida	Klíšťová encefalitida je onemocnění vyvolané virem klíšťové meningoencefalitidy, který patří mezi arboviry. Onemocnění má sezónní charakter od března do listopadu s maximem výskytu od května do září. Mezi časté příznaky patří teplota, bolesti hlavy a neurologické příznaky. Specifická antivirová terapie neexistuje, léčba je pouze symptomatická. V České republice se lze proti klíšťové encefalitidě nechat	436
1514	endemický	Endemický znamená běžně nebo často se vyskytující v určité geografické oblasti nebo populaci. Tento výraz se nejčastěji používá ve spojení	266
1515	blízkovýchodní respirační syndrom	Blízkovýchodní respirační syndrom neboli MERS (zkratka pochází z anglického názvu Middle East respiratory syndrome) je respirační onemocnění, které je způsobováno koronavirem MERS-CoV. MERS se poprvé objevil v červnu 2012 v Saúdské Arábii, odkud se rozšířil do několika dalších zemí, převážně na Blízkém východě (odtud	495
1516	MERS	MERS je zkratka pro blízkovýchodní respirační syndrom.	54
1517	MERS-CoV	MERS-CoV je koronavirus způsobující blízkovýchodní respirační syndrom.	70
1518	respirační	Respirační znamená dýhací nebo týkající se dýchání. Například respirační onemocnění je onemocnění dýchacího systému. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz respirační.	215
1519	peptidy	Peptid je relativně krátká lineární (nevětvená) molekula tvořená dvěma nebo více aminokyselinami (pro zjednodušení si je můžete představit jako korálky). Podle toho, kolik korálků je spojeno, dělíme peptidy na dipeptidy, tripeptidy a oligopeptidy. Peptidy jsou jednak stavebními jednotkami proteinů, jednak produktem rozpadu metabolismu proteinů.	451
1520	dipeptidy	Dipeptid je peptid obsahující dvě aminokyseliny.	48
1521	tripeptidy	Tripeptid je peptid obsahující tři aminokyseliny.	49
1522	oligopeptidy	Oligopeptid je peptid obsahující několik aminokyselin. Počet aminokyselin se v různých definicích mírně liší: rozpětí se pohybuje od 2–4 po	256
1523	polypeptidy	Polypeptid je poměrně dlouhá lineární (nevětvená) molekula tvořená mnoha aminokyselinami (pro zjednodušení si je můžete představit jako korálky). Počet aminokyselin se v různých definicích mírně liší: dolní hranicí je 20–40 aminokyselin. Kratší řetězce aminokyselin	330
1524	jádro	Jádro je řídícím centrem každé buňky v lidském těle. Obsahuje genetický materiál – deoxyribonukleovou kyselinu (DNA), která zajišťuje instrukce nezbytné pro proteosyntézu a řídí tak veškeré buněčné aktivity. Většina buněk má pouze jedno jádro, existují však i výjimky: Mnohojaderné buňky: některé buňky (např. buňky kosterního svalu) mají několik jader, proto jsou označovány jako mnohojaderné.	712
1525	plazmatická membrána	Plazmatická membrána neboli buněčná membrána je tenká vrstvička ohraničující každou buňku v lidském těle. Nejdůležitější funkcí plazmatické membrány je její schopnost určovat, které látky mohou přicházet do buňky a jaké mohou buňku opouštět.	260
1526	cytoplazma	Cytoplazma je část buňky, která leží směrem dovnitř od plazmatické membrány a vně jádra. V cytoplazmě probíhá většina procesů, které se v buňce celkově odehrávají. Odvozené přídavné jméno je cytoplazmatický.	236

1527	proteosyntéza	Proteosyntéza je konkrétním příkladem biosyntézy. Jedná se o poměrně složitý proces tvorby proteinů, který se odehrává uvnitř buněk v lidském těle. Tento proces je pro přehlednost obvykle rozdělován několika kroky (ty však probíhají bezprostředně za sebou): transkripce – doslova přepis informace o struktuře určitého proteinu, která je uložena v DNA, do struktury mRNA, posttranskripční modifikace mRNA, translace – doslova překlad, tedy vlastní biosyntéza polypeptidového řetězce, skládání polypeptidového řetězce tak, aby zaujal požadovanou prostorovou strukturu, posttranslační modifikace polypeptidového řetězce (enzymově řízené chemické úpravy – tyto nejsou přímo kódovány v DNA). Transkripce a posttranskripční modifikace mRNA probíhají uvnitř jádra. Takto připravená mRNA je pak transportována z jádra do cytoplazmy, kde proběhnou zbývající kroky.	1088
1528	mediátorová RNA	Mediátorová RNA (mRNA) je jednořetězcová molekula RNA, která je uvnitř jádra zjednodušeně řečeno přepsána z DNA (viz proteosyntéza), poté upravena v rámci tzv. posttranskripčních modifikací a následně uvolněna do cytoplazmy, kde je překládána do polypeptidu.	350
1529	mRNA	mRNA je zkratka pro mediátorovou RNA.	37
1530	transferová RNA	Transferová RNA (tRNA) je jednořetězcová molekula RNA, která se podílí na procesu proteosyntézy. Existuje větší množství transferových RNA, z nichž každá se váže na zcela konkrétní aminokyselinu. Kromě toho se každá tRNA vyznačuje přítomností tzv. antikodonu (kombinace tří nukleotidů), který se váže na odpovídající kodon (rovněž kombinace tří nukleotidů) mediátorové RNA. Díky tomu může postupně	501
1531	tRNA	tRNA je zkratka pro transferovou RNA.	37
1532	orgán	Orgán je uskupení tkání, které společně vykonávají konkrétní tělesnou funkci. Vzájemně spolupracující orgány vytvářejí orgánový systém.	191
1533	organela	Organela je specializovaná část buňky, které zajišťuje konkrétní funkci. Cytoplazma zpravidla obsahuje asi devět typů organel, z nichž každá má jinou funkci a je nezbytná pro přežití buňky. Mezi organely se řadí ribozomy, drsné endoplazmatické retikulum, hladké endoplazmatické retikulum, Golgiho aparát, mitochondrie, lyzozomy, peroxizomy, cytoskelet, centrozom a centrioly. Až na několik málo výjimek se ve všech buňkách lidského těla vyskytují stejné druhy organel. Pokud však určitá buňka vykonává nějakou zvláštní tělesnou funkci, jsou v ní přítomny	861
1534	ribozom	Ribozom je cytoplazmatická organela, na níž probíhá proteosyntéza.	66
1535	mRNA vakcína	mRNA vakcína neboli RNA vakcína je poměrně nový typ vakcíny, která obsahuje mRNA kódující protein (antigen) charakteristický pro konkrétní patogen (například virus). Jakmile se tato mRNA v organismu přepíše a přeloží do příslušného proteinu (viz proteosyntéza), tento	391
1536	RNA vakcína	RNA vakcína je jiný název pro mRNA vakcínu.	43
1537	asymptomatický	Asymptomatický znamená bezpříznakový. Například asymptomatický průběh infekce znamená, že člověk je nakažen, avšak nemá žádné příznaky, které by na infekci poukazovaly.	236
1538	virus Zika	Virus Zika je RNA virus, který způsobuje infekční onemocnění Zika. Tento virus byl poprvé zaznamenán v roce 2015 u opic v Ugandě, krátce poté i u terénního pracovníka. V Evropě se virus Zika prakticky nevyskytuje. Onemocnění Zika mívá obvykle mírný (často asymptomatický) průběh, avšak existuje důvodné podezření, že v případě nákazy těhotné ženy může způsobit poškození vyvíjejícího se	424
1539	latentní	Latentní znamená skrytý či bezpříznakový. Tento výraz se používá zejména v souvislosti s některými nemocemi, které začínají	227
1540	cytomegalovirus	Cytomegalovirus (CMV) je DNA virus, který může u těhotných žen způsobit potrat nebo mít za následek různé vrozené vývojové vady plodu. Jedná se o velmi rozšířený virus, který zejména u imunokompromitovaných osob může vést ke zdravotním obtížím. U většiny nakažených osob zůstává latentní. Odvozené přídavné jméno je cytomegalovirový.	361
1541	CMV	CMV je zkratka pro cytomegalovirus.	35
1542	preklinická studie	Preklinická studie je studie, při níž se konkrétní léčivý přípravek nebo jiný lékařský postup testuje na zvířatech. Účelem preklinické studie je zjistit, zda je nový lék či postup bezpečný. Preklinické studie vždy předcházejí klinickým studiím na lidech.	289
1543	klinická studie	Klinická studie neboli klinické hodnocení je podle SÚKL definována jako jakékoli systematické testování prováděné na lidech, jehož účelem je zjistit či ověřit klinické, farmakologické nebo jiné farmakodynamické účinky, nebo stanovit nežádoucí účinky, či studovat absorpci, distribuci, metabolismus nebo exkreci jednoho nebo několika hodnocených léčivých přípravků s cílem ověřit bezpečnost nebo účinnost tohoto léčivého	500
1544	klinické hodnocení	Klinické hodnocení je jiný název pro klinickou studii.	54

1545	maligní	Maligní znamená zhoubný. Tento pojem se používá nejčastěji v onkologii, a to v souvislosti se zhoubnými nádory; například maligní melanom. Označení maligní lze však použít i obecněji na jakékoli onemocnění, které by mohlo být život ohrožující, není-li léčeno; například maligní arytmie apod. Opakem maligního je benigní.	389
1546	benigní	Benigní znamená nezhoubný. Tento pojem se používá nejčastěji v onkologii, a to v souvislosti s nádory, které nemají schopnost vytvářet metastázy; například benigní nádor slinných žláz. Toto označení lze však použít i obecněji na jakékoli onemocnění; například benigní hyperplazie prostaty apod. Příkladem benigních nádorů jsou adenomy a myomy.	392
1547	spike protein	Spike protein neboli S protein je charakteristický protein vyskytující se na povrchu viru SARS-CoV-2. Tento protein si v roce 2020 vydobyl zvláštní pozornost, neboť proti němu jsou namířeny moderní mRNA vakcíny.	233
1548	S protein	S protein je jiný název pro spike protein.	42
1549	DNA-dependentní RNA-polymeráza	DNA-dependentní RNA-polymeráza je enzym, který hraje klíčovou úlohu při transkripci (přepisu) genetické informace z DNA do mRNA (viz proteosyntéza).	162
1550	nukleotidy	Nukleotidy jsou základními stavebními jednotkami DNA i RNA. Každý nukleotid je tvořen nukleovou bází, monosacharidovou jednotkou (ribóza v RNA, deoxyribóza v DNA) a fosfátovou skupinou. Podle chemické struktury rozlišujeme purinové nukleotidy (A, G) a pyrimidinové nukleotidy (C, T, U). Obrázek: Struktura RNA – schematický náčrt. V pravé horní části obrázku je naznačen vztah mezi nukleovou bází a nukleotidem.	483
1551	vakcína	Vakcína neboli očkovací látka je látka, která se používá při očkování. Vakcína podaná člověku vhodnou formou (nejčastěji injekčně) vyvolá tvorbu protilátek a některé další imunitní procesy tak, aby byl očkováný člověk do budoucna chráněn před vznikem daného onemocnění.	308
1552	očkovací látka	Očkovací látka je jiný název pro vakcínu. Viz také očkování.	63
1553	vakcinální	Vakcinální znamená týkající se vakcíny nebo používaný ve vakcíně. Například vakcinální virus je virus, který se používá ve vakcíně.	159
1554	zotavovací poloha	Zotavovací poloha (dříve stabilizovaná poloha) se používá při poskytování první pomoci. Zotavovací polohou se rozumí některá z variant uložení člověka v bezvědomí do takové polohy na boku, aby nebylo snadné překulit se na záda. Účelem zotavovací polohy je zabránit zapadnutí jazyka a vdechnutí případných zvratků.	507
1555	stabilizovaná poloha	Stabilizovaná poloha je starší označení pro zotavovací polohu.	62
1556	infarkt	Infarkt znamená odumření tkáně poté, co je zablokováno přívod okysličené krve z tepny zásobující tuto část těla. Tepna bývá nejčastěji zablokována v důsledku aterosklerózy, trombózy nebo embolie. Infarkt může postihnout různé orgány, nejznámější je však infarkt myokardu. Postihne-li infarkt mozkovou tkáň, hovoříme o ischemické	481

1557	NIHSS	<p>NIHSS je škála, která se v neurologii používá k hodnocení závažnosti cévní mozkové příhody (CMP). Zkratka pochází z anglického názvu National Institutes of Health Stroke Scale. Pro pacienta s CMP lze vypočítat celkové skóre, které se skládá z 11 položek, jenž mohou nabývat hodnot od 0 do 4. U každé z jednotlivých položek hodnota 0 obvykle znamená normální fungování dané schopnosti, zatímco vyšší hodnota signalizuje nějakou míru poškození. Všechny hodnoty jsou nakonec sečteny a neurolog získá celkové pacientovo skóre. Maximální možná hodnota je 42, minimální skóre je 0.</p> <p>Skóre_x000D_ Závažnost CMP_x000D_</p> <p>0_x000D_ bez příznaků CMP_x000D_</p> <p>1–4_x000D_ malá CMP_x000D_</p> <p>5–15_x000D_ středně závažná CMP_x000D_</p> <p>16–20_x000D_ středně závažná až závažná CMP_x000D_</p>	851
1558	intervenční radiologie	Intervenční radiologie je lékařský podobor, který se zabývá prováděním miniinvazivních zákroků za současného využití moderních zobrazovacích metod (např. angiografie, výpočetní tomografie, magnetická rezonance či ultrazvuk). Tyto zákroky mohou být diagnostické i terapeutické a jsou prováděny s využitím buď velmi malých řezů do pacientova těla nebo přirozených tělních otvorů. Lékař specializující se na intervenční radiologii se nazývá intervenční radiolog.	498
1560	mechanická trombektomie	Mechanická trombektomie je miniinvazivní zákrok, při kterém intervenční radiolog za pomoci speciálního vybavení odstraní trombus z	148
1561	analgetika	Analgetika jsou léky proti bolesti.	35
1562	antipyretika	Antipyretika jsou léky proti horečce. Viz také anti-.	56
1563	antiflogistika	Antiflogistika jsou léky proti zánětu (protizánětlivé léky). Viz také anti-.	79
1564	kyselina acetylsalicylová	Kyselina acetylsalicylová neboli ASA (zkratka pochází z anglického názvu acetylsalicylic acid) je jedním z nejběžnějších léčiv: je základem léků Acylpyrin, Aspirin aj. Užívá se jako analgetikum, antipyretikum a antiflogistikum.	249
1565	ASA	ASA je zkratka pro kyselinu acetylsalicylovou.	46
1566	metaanalýza	Metaanalýza je proces, který analyzuje data z různých klinických studií, které se zabývaly stejným tématem. Výsledky metaanalýzy jsou	189
1567	statiny	Statiny zahrnují skupinu léků, které inhibují (blokují) HMG-CoA reduktázu – klíčový enzym pro tvorbu cholesterolu. Příklady statinů	195
1568	nervová tkáň	Nervová tkáň je jedním ze čtyř základních typů tkání. Nervová tkáň je hlavní složkou nervových orgánů – mozku, míchy a nervů – které regulují a kontrolují tělesné funkce. Přestože nervová tkáň je neobyčejně složitá a komplexní, tvoří ji pouze dva typy buněk: neurony a neuroglie.	309

1569	neurony	Neurony neboli nervové buňky jsou vysoce specializované buňky nervové tkáně, jejichž výběžky umožňují v těle přenášet signály (nervové impulzy) na velkou vzdálenost. Většina neuronů má charakteristický tvar: kromě buněčného těla se vyznačují typickými výběžky, které jsou podle tvaru i funkce rozlišovány na dendrity a axon (nervové vlákno). Odvozené přídavné jméno je neuronální. Obrázek: Obecná struktura neuronu – schematický nákr. (Zdroj: depositphotos.com)	560
1570	nervové buňky	Nervové buňky je jiný název pro neurony. Viz také buňka.	59
1571	neuroglie	Neuroglie neboli gliové buňky jsou podpůrné buňky nervové tkáně, které vyživují, izolují a chrání neurony. Neuroglie převyšují počet neuronů v nervovém systému v poměru nejméně 10:1. Neuroglie se od neuronů liší zejména tím, že nemají axony. Kromě toho netvoří synapse a zachovávají si schopnost dělení po celou dobu života. Rozlišujeme šest typů neuroglií, z nichž čtyři se vyskytují v CNS a dva v PNS: Neuroglie v centrálním nervovém systému (CNS): astrocyty, oligodendrocyty, mikroglie, ependymové buňky. Neuroglie v periferním nervovém systému (PNS): Schwannovy buňky, plášťové buňky.	640
1572	gliové buňky	Gliové buňky je jiný název pro neuroglie. Viz také buňka.	60
1573	neurodegenerativní onemocnění	Neurodegenerativní onemocnění je postupná ztráta struktury či funkce neuronů, včetně jejich odumírání. Příklady neurodegenerativních onemocnění jsou amyotrofická laterální skleróza, roztroušená skleróza, Alzheimerova choroba, Huntingtonova choroba či Parkinsonova	304
1574	afázie	Afázie je neurologická porucha způsobená poškozením částí mozku, které jsou zodpovědné za tvorbu nebo zpracování jazyka. Může se objevit náhle nebo se vyvinout postupně. Mezi základní příznaky afázie patří potíže s vyjadřováním při mluvení, problémy s porozuměním	515
1575	Brocovo centrum řeči	Brocovo centrum řeči neboli Brocova oblast je oblast v mozku, která kontroluje pohyb jazyka, rtů a hlasivek. Lidé s poškozenou Brocovou	231
1576	ligand	Ligand je obecně jakákoli molekula, která se váže na jinou molekulu. Obvykle je za ligand považována menší z těchto dvou molekul. Nejznámější je vazba ligandu na receptor. Ligandem může být hormon, neurotransmiter (oba typy molekul se vážou na receptory), případně	297
1577	receptor	Receptor má v souvislosti s lékařstvím dva různé významy: Protein na povrchu buňky nebo i uvnitř buňky, který má schopnost vázat nějakou zcela konkrétní molekulu, tzv. ligand. Jedná se o tzv. specifickou interakci, neboť různé receptory vážou různé ligandy. Zjednodušeně si můžeme vazbu receptoru a ligandu představit jako zámek (receptor) a klíč (ligand). Vazba ligandu na receptor následně vyvolá nějakou biologickou odpověď buňky. Orgán, buňka nebo skupina buněk, které jsou schopny reagovat na světlo, teplo nebo jiný vnější podnět a přenášet signál do nervového	726
1578	angiotenzin-konvertující enzym	Angiotenzin-konvertující enzym neboli ACE (zkratka pochází z anglického názvu angiotensin-converting enzyme) je enzym, který se podílí na regulaci krevního tlaku. Jeho činností vzniká oligopeptid angiotenzin II, který má vazokonstrikční účinky. ACE tedy zvyšuje krevní tlak tím, že způsobí stažení (konstrikci) krevních cév. Inhibitory ACE se používají v kardiologii při léčbě srdečně-cévních onemocnění.	463
1579	ACE	ACE je zkratka pro angiotenzin-konvertující enzym.	50
1580	angiotenzin-konvertující enzym 2	Angiotenzin-konvertující enzym 2 neboli ACE2 (zkratka pochází z anglického názvu angiotensin-converting enzyme 2) je enzym, který se nachází na povrchu buněk v plicích, tepnách, srdci, ledvinách a střevech. ACE2 snižuje krevní tlak, neboť rozkládá oligopeptid označovaný jako angiotenzin II (který má vazokonstrikční účinky) na kratší oligopeptid, označovaný jako angiotenzin(1-7) (ten má naopak vazodilatační účinky). ACE2 tak působí proti účinku ACE, který naopak krevní tlak zvyšuje.	691
1581	ACE2	ACE2 je zkratka pro angiotenzin-konvertující enzym 2.	53
1582	kardiovaskulární	Kardiovaskulární znamená týkající se srdce a krevních cév. Viz také kardio-, vaskulární a další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz kardiovaskulární.	170
1583	vaskulární	Vaskulární znamená cévní nebo týkající se krevních cév. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz vaskulární.	153

1584	endotel	Endotel je vrstva buněk, která vystýlá vnitřní povrch krevních cév, lymfatických cév a jiných tělních dutin naplněných tekutinou (například srdce).	167
1585	epitel	Epitel neboli epitelová tkáň je jedním ze čtyř základních typů tkání. Epitel je vrstva buněk, která kryje povrch těla nebo vystýlá nějakou tělní dutinu (např. břišní, hrudní, pánevní apod.). Až na drobné výjimky jsou všechny vnější a vnitřní povrchy těla pokryty epitelem. Jako příklady lze uvést vnější vrstvu kůže (tzv. epidermis) nebo vnitřní výstelku všech útrobních dutin (žaludek, dýchací cesty, střeva, děloha apod.).	451
1586	antikarcinogenní	Antikarcinogenní znamená působící proti vzniku zhoubného nádoru. Viz také anti-.	97
1587	mykóza	Mykóza neboli plísňové onemocnění je jakékoli onemocnění způsobené plísněmi nebo kvasinkami. Plísňové onemocnění není totéž co plísňová infekce, neboť infekce se nemusí navenek nijak projevit (alespoň zpočátku). Příkladem mykózy (plísňového onemocnění) je kandidóza. Proti plísňovým onemocněním se užívají antimykotika.	411
1588	plísňové onemocnění	Plísňové onemocnění je jiný název pro mykózu.	45
1589	antimykotika	Antimykotika jsou léky účinné proti plísňovým onemocněním. Odvozené přídavné jméno je antimykotický. Viz také anti-.	122
1590	antimikrobiální	Antimikrobiální znamená působící proti mikroorganismům (tzn. proti virům, bakteriím, plísním apod.). Mezi antimikrobiální látky se řadí antivirotika, antibiotika, antimykotika a chemoterapeutika.	228
1591	bioptický	Bioptický je přídavné jméno odvozené od biopsie. Lékař tak může hovořit o bioptickém vzorku, bioptickém vyšetření apod.	119
1592	klinický obraz	Klinický obraz je souhrn příznaků, které jsou typické pro určité onemocnění či jiný stav (např. alergickou reakci).	115
1593	alergenové extrakty	Alergenové extrakty neboli výtažky alergenů se používají k diagnostice i k léčbě alergií. Jedná se o sterilní tekutiny, které se připravují z	279
1594	sublingvální imunoterapie	Sublingvální imunoterapie neboli SLIT (zkratka pochází z anglického názvu sublingual immunotherapy) je metoda pro léčbu alergií, která se omezuje bez injekcí. Pacient celoročně užívá alergeny buď ve formě kapek, které si jednou denně kápne pod jazyk, nebo ve formě rozpustných tablet; při obou způsobech podání se alergeny do krevního oběhu vstřebávají přes ústní sliznici. Tato léčba je na lékařský předpis a lze ji provádět doma. Ve vzácných případech se mohou objevit vedlejší účinky, jako je např. svědění jazyka a patra a mírné otoky sliznic. Tyto	635
1595	SLIT	SLIT je zkratka pro sublingvální imunoterapii.	46
1596	subkutánní imunoterapie	Subkutánní imunoterapie neboli SCIT (zkratka pochází z anglického názvu subcutaneous immunotherapy) je metoda pro léčbu alergií, kdy lékař injekčně aplikuje alergeny do nadloktí. Injekce s postupně narůstající koncentrací alergenů jsou pacientovi aplikovány každý týden. Jakmile je po několika týdnech dosaženo udržovací dávky, pacient dostává jednou měsíčně injekci s touto dávkou. Po aplikaci každé takové injekce musí pacient ještě alespoň 30 minut setrvat v čekárně lékaře, neboť při této formě léčby se může vyskytnout zesílená reakce až	739
1597	SCIT	SCIT je zkratka pro subkutánní imunoterapii.	44
1598	infodemie	Infodemie je výraz složený ze slov „informace“ a „epidemie“, který označuje rychlé a dalekosáhlé šíření přesných i nepřesných informací o nějakém tématu, například o konkrétním onemocnění. V záplavě faktů a mýtů, často v kombinaci s obavami z budoucnosti, je pak velmi	482
1599	afinita	Afinita vyjadřuje sílu interakce (vzájemného působení) mezi dvěma chemickými látkami. Můžeme si ji představit jako míru pevnosti, s jakou	243
1600	presymptomatický	Presymptomatický znamená před objevením příznaků. Například presymptomatické šíření infekce znamená, že infekce se mezi lidmi šíří ještě dříve, než se u nakažených jedinců objeví její příznaky. Takové šíření je typické pro virus SARS-CoV.	310

1601	koncovka -skopie	-skopie je přípona, která znamená zkoumání/prohlížení nějakým přístrojem či nástrojem. Nástroj, který se používá u konkrétní -skopie, má koncovku -skop. Obě koncovky se obvykle kombinují s cizím názvem orgánu či jiné tělní struktury, která je daným způsobem zkoumána. Příklady: artroskopie = v pravém slova smyslu se jedná o endoskopické vyšetření kloubu, avšak tento pojem se používá i v přeneseném slova smyslu, kdy chirurg kromě vyšetření provádí uvnitř kloubu i samotnou operaci, bronchoskopie = endoskopické vyšetření průdušek, cystoskopie = endoskopické vyšetření močového měchýře, endoskopie = prohlížení dutých orgánů či jiných struktur v lidském těle (tento termín je obecnější: existuje mnoho různých typů endoskopie, z nichž některé jsou zde zmíněny), gastroskopie = endoskopické vyšetření jícnu, žaludku a dvanáctníku, hysteroskopie = endoskopické vyšetření děložní dutiny, kolonoskopie = endoskopické vyšetření tlustého střeva a konečníku, kolposkopie = endoskopické vyšetření pochvy, laparoskopie = v pravém slova smyslu se jedná o endoskopické vyšetření břišní dutiny, avšak tento pojem se používá i v přeneseném slova smyslu, kdy chirurg kromě vyšetření provádí v břišní dutině i samotnou operaci,	1455
1603	bronchoskopie	Bronchoskopie je endoskopické vyšetření průdušek. Přístroj používaný při bronchoskopii se označuje jako bronchoskop a je to ohebná trubice vybavená optikou, která se po místním znecitlivění zavádí ústy skrze průdušnici do pacientových průdušek. Vyšetřující má přitom možnost odebrat vzorky tkáně (viz biopsie). Bronchoskopii může lékař indikovat u opakovaných zánětů dýchacích cest, při podezření na zhoubný nádor apod.	511
1605	cystoskopie	Cystoskopie je endoskopické vyšetření močového měchýře. Přístroj používaný při cystoskopii se označuje jako cystoskop a je to ohebná trubice vybavená optikou, která se zavádí močovou trubicí do močového měchýře. Vyšetřující má přitom možnost odebrat vzorky tkáně (viz biopsie). Cystoskopii může lékař indikovat u opakovaných infekcí močových cest, při podezření na zhoubný nádor apod. Odvozené přídavné jméno je cystoskopický.	462
1607	prekanceróza	Prekanceróza je odborný výraz pro předrakovinný stav. Jinými slovy je to změna (abnormalita) v nějaké tkáni, ze které by se časem mohl vyvinout zhoubný nádor. Odvozené přídavné jméno je prekancerózní, což znamená předrakovinný. Příklad: Prekancerózní změny, které lékař odhalí na děložním hrdle během gynekologické preventivní prohlídky, mohou vést ke vzniku	517
1608	kolposkopie	Kolposkopie je gynekologické vyšetření pomocí speciálního mikroskopu, které se provádí zejména v případě, že v cytologickém stěru z děložního čípku byly nalezeny výrazně změněné (abnormální) buňky. Samotné kolposkopické vyšetření je z pohledu ženy prováděno podobně jako odběr cytologického stěru; není nijak bolestivé, neboť mikroskop zůstává vně pochvy. Lékař při kolposkopii zkoumá děložní čípek doslova pod lupou. V případě potřeby může provést biopsii, což znamená odběr malého kousku podezřele vypadající tkáně, který následně odešle do specializované laboratoře k histologickému vyšetření.	690
1610	artroskopie	Artroskopie v původním slova smyslu je endoskopické vyšetření kloubu. Tento pojem se však používá i v přeneseném slova smyslu, kdy chirurg kromě vyšetření provádí uvnitř kloubu i samotnou operaci. Přístroj používaný při artroskopii se označuje jako artroskop a je to tenká ohebná trubice vybavená optikou, která se skrze naříznutou kůži (a tkáň pod ní) zavádí dovnitř kloubu. Odvozené přídavné jméno je artroskopický.	453
1612	laparoskopie	Laparoskopie v původním slova smyslu je endoskopické vyšetření břišní dutiny. Tento pojem se však používá i v přeneseném slova smyslu, kdy chirurg kromě vyšetření provádí uvnitř břišní dutiny i samotnou operaci. Přístroj používaný při laparoskopii se označuje jako laparoskop a je to tenká ohebná trubice vybavená optikou, která se skrze naříznutou kůži (a tkáň pod ní) zavádí dovnitř břišní dutiny. Odvozené přídavné jméno je laparoskopický. Obrázek: Laparoskopie – schematický nákres. (Zdroj: By BruceBlaus - Own work, CC BY-SA 4.0,	645
1614	bronchoalveolární laváž	Bronchoalveolární laváž neboli BAL (zkratka pochází z anglického názvu bronchoalveolar lavage) je diagnostická metoda, která se někdy používá při vyšetření dolních dýchacích cest. Provádí se velmi podobně jako bronchoskopie – ovšem s tím rozdílem, že navíc je proveden výplach (laváž) dolních dýchacích cest pomocí stanoveného množství fyziologického roztoku. Tato tekutina (po výplachu obsahující	586
1615	BAL	BAL je zkratka pro bronchoalveolární laváž.	43

1616	retroviry	Retroviry jsou skupinou RNA virů, které pomocí reverzní transkripce přepisují svou genetickou informaci (uloženou v RNA) do molekuly DNA a tu pak vmezeří do DNA hostitelské buňky. Mezi retroviry ohrožující lidské zdraví se řadí zejména HIV. Odvozené přídavné jméno je retrovirový.	315
1617	reverzní transkripce	Reverzní transkripce je proces, při kterém podle vzoru RNA vzniká DNA. Reverzní transkripce je zcela zásadní proces v životním cyklu retrovirů, neboť ty mají svou genetickou informaci uloženou v molekule RNA: pomocí reverzní transkripce ji přepíší do DNA a tu pak	340
1618	DNA viry	DNA viry tvoří velmi rozsáhlou skupinu virů, jejichž genetická informace je uložena v DNA. Podle toho, zda je obsažená DNA jednořetězcová nebo dvouřetězcová, se DNA viry dále člení na: jednořetězcové DNA viry neboli ssDNA viry – zkratka pochází z anglického výrazu single-stranded deoxyribonucleic acid, dvouřetězcové DNA viry neboli dsDNA viry – zkratka pochází z anglického výrazu double-stranded deoxyribonucleic acid. Mezi onemocnění, která u člověka způsobují DNA viry, se řadí například plané neštovice. Obávaným onemocněním – rovněž	743
1619	RNA viry	RNA viry tvoří velmi rozsáhlou skupinu virů, jejichž genetická informace je uložena v RNA. Podle toho, zda je obsažená RNA jednořetězcová nebo dvouřetězcová, se RNA viry dále člení na: jednořetězcové RNA viry neboli ssRNA viry – zkratka pochází z anglického výrazu single-stranded ribonucleic acid (tyto RNA viry významně převažují), dvouřetězcové RNA viry neboli dsRNA viry – zkratka pochází z anglického výrazu double-stranded ribonucleic acid.	661
1620	poliomyelitida	Poliomyelitida neboli přenosná dětská obrna je vysoce nakažlivé virové onemocnění nervového systému, které postihuje míchu, a které může způsobit celoživotní ochrnutí a někdy i smrt. V České republice se již prakticky nevyskytuje díky velmi úspěšnému očkovacímu	291
1621	kontaminace	Kontaminace znamená přítomnost infekčního agens, toxické nebo jinak škodlivé látky (radioaktivní materiál, jiné biologické nebo chemické látky) na povrchu těla nebo na oděvu, ložním prádle, hračkách, zdravotnických prostředcích, chirurgických nástrojích, obvazech nebo jiných	372
1623	detekce	Detekce znamená odhalení či zjištění. Například detekce protilátek (třeba proti viru klíšťové encefalitidy, nebo i proti jakémukoli jinému viru) poukazuje na to, že imunitní systém už se s konkrétním virem setkal.	275
1625	infekce	Infekce znamená proniknutí infekčního agens do organismu hostitele (člověka nebo zvířete) a rozmnožování či vývoj tohoto patogenu ve tkáních hostitele. Infekce není totéž co infekční onemocnění, neboť infekce se nemusí navenek nijak projevit (alespoň zpočátku; někdy je dokonce skrytá i celoživotně). Infekce ani není totéž co kontaminace, neboť ta znamená pouze kontakt s infekčním agens (zatímco při infekci se patogen uvnitř hostitelského organismu rozmnožuje). Podle infekčního agens rozlišujeme: virové infekce, bakteriální infekce, plísňové infekce,	756
1627	humorální imunita	Humorální imunita neboli protilátková imunita je imunitní reakce zprostředkovaná protilátkami, které jsou rozpuštěny v tělních tekutinách, zvláště pak v krevní plazmě. Protilátky se naváží na antigeny, které se vyskytují na povrchu cizorodých struktur (nejčastěji viry a bakterie). Tím jsou tyto patogeny označeny pro následnou likvidaci jinými složkami imunitního systému.	417
1628	protilátková imunita	Protilátková imunita je jiný název pro humorální imunitu. Viz také protilátky, imunita.	90
1629	buněčná imunita	Buněčná imunita je imunitní reakce přímo zajišťovaná T-lymfocyty (viz lymfocyty), nikoli prostřednictvím protilátek. Viz také humorální imunita.	147
1630	IgA	IgA je zkratka pro imunoglobulin A (viz protilátky).	52
1631	IgD	IgD je zkratka pro imunoglobulin D (viz protilátky).	52
1632	IgE	IgE je zkratka pro imunoglobulin E (viz protilátky).	52
1633	IgG	IgG je zkratka pro imunoglobulin G (viz protilátky).	52
1634	IgM	IgM je zkratka pro imunoglobulin M (viz protilátky).	52
1635	plicní fibróza	Plicní fibróza je patologický stav, který se vyznačuje postupným přibýváním jizevnaté tkáně v plicích. Mezi nejčastější příznaky se řadí dušnost, suchý kašel, únava, hubnutí a paličkovité prsty.	234

1636	reinfekce	Reinfekce je znovunakažení (opakovaná infekce) stejným patogenem. Některá infekční onemocnění zanechávají trvalou imunitu, proto k reinfekci dojít nemůže. U jiných infekčních onemocnění imunita za nějaký čas vymizí a člověk se může nakazit znovu (pak hovoříme o reinfekci).	578
1637	kazuistika	Kazuistika je detailní popis příznaků, diagnózy, průběhu a léčby nějakého onemocnění u jednoho konkrétního pacienta. Kazuistiky bývají většinou zveřejňovány v lékařské literatuře proto, že mají zajímavý a poučný charakter (například se jedná o nové onemocnění, zvláštní	317
1638	imunita	Imunita je schopnost mnohobuněčných organismů (tedy i lidí) odolávat patogenům. Studium imunity a jejich poruch se zabývá celý vědní obor – imunologie.	242
1639	primoinfekce	Primoinfekce neboli primární infekce je první infekce konkrétním patogenem, obvykle virem. Při primoinfekci se tělo s tímto patogenem setkává poprvé, proto proti němu v daném okamžiku ještě nemá protilátky (ale v reakci na něj si nějaké vytvoří). Příkladem je primoinfekce virem herpes simplex, na jejímž základě organismus získá určitou míru imunity. Opakem primoinfekce je rekurentní infekce.	418
1640	primární infekce	Primární infekce je jiný název pro primoinfekci. Viz také infekce.	69
1641	rekurentní infekce	Rekurentní infekce je opakovaná infekce určitým patogenem, obvykle virem. Na rozdíl od primoinfekce již tělo v tomto okamžiku protilátky vůči tomuto patogenu, proto je i imunitní reakce jiná. Rekurentní infekce se během života mohou opakovat (vracet) i vícekrát. Typickým příkladem je rekurentní infekce virem herpes simplex, která má mírnější průběh než primoinfekce.	416
1642	virus herpes simplex	Virus herpes simplex neboli HSV (zkratka pochází z anglického názvu herpes simplex virus) je souhrnné – a tedy ne zcela přesné – označení pro dva vývojově příbuzné DNA viry: virus herpes simplex 1 (HSV-1) – způsobuje infekce především v oblasti úst a obličeje, virus herpes simplex 2 (HSV-2) – nejčastěji postiženou oblastí bývají genitálie a jejich blízké okolí.	415
1643	HSV	HSV je zkratka pro virus herpes simplex.	40
1644	virová clearance	Virová clearance je doba, která uplyne do okamžiku, kdy daný virus již nelze detekovat dostupnými laboratorními metodami. V tomto okamžiku se imunitnímu systému (třeba i s podporou léčby) podařilo virus účinně zlikvidovat. Virová clearance se může výrazně lišit jak u	338
1645	korelace	Korelace přibližně znamená vzájemnou souvislost. Pokud například není pozorována korelace mezi počtem návštěv ambulance a výsledky léčby, pak to znamená, že na počtu návštěv víceméně nesejde, tzn. výsledky léčby to neovlivní.	287
1647	celogenomové sekvenování	Celogenomové sekvenování neboli WGS (zkratka pochází z anglického názvu whole-genome sequencing) je přečtení kompletní genetické	234
1648	WGS	WGS je zkratka pro celogenomové sekvenování.	44
1649	zánět hltanu	Zánět hltanu neboli faryngitida je většinou virového původu, méně častěji bakteriálního původu. Projevuje se nejčastěji bolestí v krku a horečkou.	172
1650	faryngitida	Faryngitida je odborný název pro zánět hltanu. Viz také -itida.	66
1651	kapiláry	Kapiláry jsou nejužší krevní cévy, které propojují tepénky (nejmenší tepny) s žilkami (nejmenší žíly). Jejich vnitřní průměr je tak malý, že červené krvinky se musí mírně deformovat, aby jimi vůbec prošly.	246
1652	petechie	Petechie jsou malé červené tečky na kůži (velikosti špendlíkové hlavičky, tzn. méně než 3 mm v průměru), které jsou způsobeny krvácením z	157
1653	melanin	Melanin je přírodní tmavý pigment (barvivo), který se vyskytuje u většiny živočichů, tedy i u člověka. V lidském těle se melanin nachází	247
1654	hyperpigmentace	Hyperpigmentace je poměrně běžné a většinou neškodné ztmavnutí kůže na určitém místě těla, přičemž odstín se nápadně liší od obvyklé barvy kůže. Ke ztmavnutí většinou dochází v důsledku nahromadění melaninu v daném místě. Odvozené přídavné jméno je hyperpigmentovaný.	290
1656	spála	Spála je infekční onemocnění vyskytující se především u dětí, které je způsobeno bakterií Streptococcus pyogenes (viz streptokoky). Typickými příznaky infekce jsou bolest v krku, vyčerpání, zrudnutí obličeje, jahodově červený jazyk, nápadné petechie na těle,	389
1657	systémový	Systémový znamená vyskytující se v celém těle, popř. postihující tělo jako celek apod. Opakem systémového je lokální.	162
1658	lokální	Lokální znamená vyskytující se na určitém místě, popř. postihující určité místo, působící na určitém místě apod. Opakem lokálního je systémový. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz lokální.	269

1659	revmatická horečka	Revmatická horečka je systémové zánětlivé onemocnění, které se může rozvinout jako pozdní reakce na nedoléčenou infekci horních dýchacích cest způsobenou některými streptokoky (zejm. spála). Onemocnění se obvykle vyskytuje u dětí v mladším školním věku a může postihovat mozek, srdce, klouby, kůži nebo podkožní tkáň.	339
1660	streptokoky	Streptokoky (lat. Streptococcus) jsou rodem bakterií, které u člověka mohou vyvolávat různá onemocnění (např. faryngitidu, spálu nebo revmatickou horečku). Existuje několik desítek druhů streptokoků; konkrétním příkladem je Streptococcus pneumoniae. Odvozené přídavné jméno je streptokokový.	319
1661	stafylokoky	Stafylokoky (lat. Staphylococcus) jsou rodem bakterií, které u člověka mohou vyvolávat různá onemocnění. Existuje několik desítek druhů stafylokoků; konkrétním příkladem je Staphylococcus aureus neboli zlatý stafylokok. Odvozené přídavné jméno je stafylokokový.	360
1664	metilicilin-rezistentní Staphylococcus aureus	Metilicilin-rezistentní Staphylococcus aureus neboli MRSA (zkratka pochází z anglického názvu methicillin-resistant Staphylococcus aureus) je bakterie z rodu stafylokoků, která je rezistentní vůči tzv. beta-laktamovým antibiotikům (penicilinům a cefalosporinům), nejen vůči metiliclinu. MRSA představuje poměrně závažný problém pro zdravotnictví, zvláště pak v nemocnicích, kde se snadno šíří. Některé kmeny	542
1665	MRSA	MRSA je zkratka pro metilicilin-rezistentní Staphylococcus aureus.	64
1666	zlatý stafylokok	Zlatý stafylokok je lidově označení pro bakterii Staphylococcus aureus. Viz také stafylokoky.	96
1667	stenóza	Stenóza je patologické zúžení nějakého trubicovitého orgánu či jiné struktury v těle (např. krevní cévy, průdušek, hltanu apod.). Stenóza komplikuje průchod odpovídajícího materiálu (krve, vzduchu, potravy apod.) příslušným orgánem a v některých případech může být život ohrožující.	349
1668	regurgitace	Regurgitace znamená zpětný tok tekutého nebo polotekutého obsahu v dutých strukturách či orgánech. Například u chlopenních vad – zejména v případě nedomykavosti (netěsnosti) srdeční chlopně – může docházet k regurgitaci krve. U gastroezofageálního refluxu zase	312
1669	srdeční dutiny	Srdeční dutiny je souhrnné označení pro levou síň, levou komoru, pravou síň a pravou komoru.	92
1670	stenóza mitrální chlopně	Stenóza mitrální chlopně je jedna z chlopenních vad, které se mohou vyvinout v průběhu života. Vyznačuje se zúžením chlopně mezi levou síní a levou komorou, obvykle v důsledku dříve prodělané streptokokové infekce nebo revmatické horečky. Čerpací kapacita srdce je snížena a dochází ke zpětnému toku (regurgitaci) krve do plic.	366
1671	extrasystola	Extrasystoly jsou nejčastěji se vyskytující formou arytmie. Jedná se o úder srdce, které nejsou způsobeny impulzy ze sinoatriálního uzlu, ale vznikají předčasně v důsledku falešných impulzů ze srdeční síně či oblasti kolem atrioventrikulárního uzlu, případně ze srdeční komory. Tyto úder narušují normální sinusový rytmus a jsou pocíťovány jako palpitace (bušení srdce), úder navíc nebo naopak výpadky v srdečním rytmu. Extrasystoly se mohou vyskytnout jako nepříjemný, ale v zásadě neškodný jev i u lidí se zdravým srdcem. Dočasné extrasystoly mohou být vyvolány stresem, vzrušením, požitím alkoholu nebo kávy, horečkou nebo poruchami koncentrace minerálních látek v krvi. V takových případech obvykle není nutná žádná léčba.	1100
1672	šlašinky	Šlašinky jsou vlákna z pojivové tkáně, která spojují tzv. papilární svaly (výběžky srdeční svaloviny) s trojicí chlopní (mezi pravou síní a	282
1673	prolaps	Prolaps je odborný název pro výhřez.	36
1674	plicní hypertenze	Plicní hypertenze znamená zvýšený krevní tlak (hypertenzi) v plicnici. Může se projevovat například dušností, únavou, bolestí na hrudi či otoky nohou. Neléčená plicní hypertenze může časem vést k srdečnímu selhání.	248
1675	přenosná dětská obrna	Přenosná dětská obrna je jiný název pro poliomyelitidu.	55
1676	pravé neštovice	Pravé neštovice (lat. variola) byly obávaným onemocněním virového původu až do druhé poloviny 20. století, kdy byly díky úspěšnému očkování celosvětově vymýceny. Přibližně 30 % lidí nakažených pravými neštovicemi zemřelo, mezi nejmenšími dětmi byla mortalita ještě vyšší. Kdo onemocnění přežil, měl většinou výrazně zjizvenou kůži, mnoho lidí v důsledku pravých neštovic osleplo.	402
1677	senzibilizace	Senzibilizace je proces při vzniku alergie, kdy se v těle proti alergenům vytvářejí tzv. imunoglobuliny E (IgE), které se v těle naváží na buňky imunitního systému navozující zánět a probudí je k životu.	257
1678	informovaný souhlas	Informovaný souhlas je dobrovolný souhlas, který uděluje člověk podstupující nějaký zdravotní výkon (např. pacient u lékaře nebo v nemocnici, člověk podstupující očkování, účastník klinické studie apod.), případně jeho zákonný zástupce, poté, co byl seznámen s účelem, metodou, postupem a případnými přínosy i riziky daného zákroku. Hlavními kritérii informovaného souhlasu je, aby člověk udělující souhlas	623
1679	lege artis	Lege artis je latinský výraz, který v doslovném překladu znamená podle zákona umění. Nejčastěji se používá ve výrazu postup lege artis, což popisuje takový zdravotní výkon, který je jednak v souladu s nejnovějšími medicínskými poznatky, jednak bere v úvahu konkrétní okolnosti,	321

1680	písemné prohlášení o odmítnutí zdravotních služeb	Písemné prohlášení o odmítnutí zdravotních služeb nebo jen zkráceně negativní revers obnáší: poučení pacienta o aktuálním zdravotním stavu, opakované (tj. alespoň 2×) vysvětlení, co pro pacienta nepodstoupení navrhovaného zdravotního výkonu znamená, vyjmenování veškerých rizik (i včetně případného úmrtí, pokud toto hrozí), místo prohlášení a podpis pacienta. Tato situace může nastat v případě, kdy pacient odmítá nějaký zdravotní výkon nebo některou jeho část, nebo si přeje použít jinou metodu,	615
1681	negativní revers	Negativní revers je zkrácený název pro písemné prohlášení o odmítnutí zdravotních služeb.	89
1682	zdravotnická dokumentace	Zdravotnická dokumentace obsahuje všechny údaje o zdravotním stavu pacienta. Pacient či jeho blízcí mají za určitých okolností právo do	157
1683	nádorové onemocnění	Nádorové onemocnění je jiný název pro zhoubný nádor. Viz také nádor.	71
1684	deficit	Deficit znamená chybění či nedostatek. Například deficit vitamínu A znamená, že člověku se nedostává potřebné množství vitamínu A.	158
1685	metabolická dráha	Metabolická dráha je řada po sobě jdoucích biochemických reakcí, které se odehrávají uvnitř živého organismu. Všechny reakce konkrétní metabolické dráhy probíhají prostřednictvím enzymů.	212
1686	metabolické poruchy	Metabolické poruchy neboli poruchy metabolismu zahrnují velké množství poruch, které jsou obecně způsobeny deficitem nějakého důležitého enzymu v konkrétní metabolické dráze. Metabolické poruchy lze rozdělit na vrozené (viz dědičné metabolické poruchy) a získané.	298
1687	poruchy metabolismu	Poruchy metabolismu je jiný název pro metabolické poruchy. Viz také porucha, metabolismus.	93
1688	zánět osrdečníku	Zánět osrdečníku neboli perikarditida může být virového původu, méně častěji bakteriálního původu. Může ale mít i jiné příčiny, někdy je dokonce příčina neznámá (v takovém případě hovoříme o idiopatické perikarditidě). Nejčastějšími příznaky perikarditidy jsou zejména bolest na hrudi a dušnost.	336
1689	perikarditida	Perikarditida je odborný název pro zánět osrdečníku. Viz také -itida.	72
1690	intervence	Intervence znamená zákrok či zásah. Například kardiovaskulární intervence znamená zásah (nejčastěji chirurgický) do kardiovaskulárního systému apod.	254
1691	kvalita života	Kvalita života je „subjektivní vnímání vlastní životní situace ve vztahu ke kultuře a k systému hodnot, ve kterých daný člověk žije, a také ve vztahu ke svým cílům, očekáváním a starostem“ (definice podle Světové zdravotnické organizace). Jinými slovy lze jako kvalitu života chápat	400
1693	ataka	Ataka znamená prudký záchvat (většinou nějaké poruchy či onemocnění). Například panická ataka znamená náhlý záchvat úzkosti. Viz také tranzitorní ischemická ataka.	194
1694	invazivní	Invazivní znamená vnikající či pronikající. Příklady: invazivní vyšetření = vyšetření, při kterém nějaký nástroj (jehla, endoskop apod.) proniká do pacientova těla, invazivní nádor = zhoubný nádor, který se rozšířil mimo vrstvu tkáně, v níž vznikl, a prorůstá do okolních (dosud zdravých) tkání, invazivní bakterie = patogenní bakterie, které mohou proniknout do částí těla, kde se bakterie běžně nevyskytují, apod. Odvozené podstatné jméno je invazivita. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz invazivní apod.	574
1695	vedlejší účinek	Vedlejší účinek je jiný než zamýšlený účinek, který byl vyvolán nějakým preventivním, diagnostickým či léčebným zákrokem. Vedlejší účinek může nebo nemusí být škodlivý (někdy může být dokonce i prospěšný!), často záleží na okolnostech. Příklad: Vedlejším účinkem užívání antidepresiv může být ospalost. To by velká část lidí považovala za negativní vedlejší účinek; pokud	528
1696	zdravotní systém	Zdravotní systém neboli zdravotnictví je vzájemná součinnost lidí, institucí a zdrojů (personálních i materiálních), které konkrétní země uplatňuje k zajišťování zdravotní prevence, ochrany a obnovy zdraví a k minimalizaci utrpení, které je způsobováno nemocemi a zraněními;	354
1697	zdravotnictví	Zdravotnictví je zkrácený název pro zdravotní systém.	53

1698	test okultního krvácení do stolice	Test okultního krvácení do stolice (TOKS) je jedna ze dvou metod, které se v České republice používají ve screeningu rakoviny tlustého střeva a konečníku. Tento jednoduchý test, může odhalit časné příznaky kolorektálního karcinomu. TOKS můžete provést i v soukromí svého domova. Obnáší to odběr nepatrného vzorku stolice pomocí speciální odběrové sady. Vzorek je poté potřeba odeslat do specializované laboratoře (to může snadno zajistit váš praktický lékař). Laboratorní vyšetření zjistí, zda je ve vzorku vaší stolice přítomno i sebemenší množství krve, které často ani nelze zpozorovat pouhým okem	941
1699	TOKS	TOKS je zkratka pro test okultního krvácení do stolice.	55
1700	ženský reprodukční systém	Ženský reprodukční systém je orgánový systém, který zajišťuje rozmnožování (reprodukcí) u žen. Ženský reprodukční systém je tvořen jednotlivými ženskými pohlavními orgány.	210
1701	mužský reprodukční systém	Mužský reprodukční systém je orgánový systém, který zajišťuje rozmnožování (reprodukcí) u mužů. Mužský reprodukční systém je tvořen jednotlivými mužskými pohlavními orgány.	211
1702	děloha	Děloha (lat. uterus) je součástí ženského reprodukčního systému. Děloha je svalnatý hruškovitý orgán o délce asi 8 až 10 centimetrů, který váží 50 až 80 gramů (u žen, které právě nejsou těhotné). V horní části se na dělohu napojují vejcovody, ve spodní části je děloha zakončena děložním hrdlem. Během těhotenství se v děloze vyvíjí plod (tzn. dosud nenarozené dítě). Děloha je tvořena třemi vrstvami, které jsou odborně označovány jako perimetrium, myometrium a endometrium. Uvnitř dělohy se nachází děložní dutina.	636
1703	vejcovody	Vejcovody (lat. tubae uterinae) jsou součástí ženského reprodukčního systému. Levý vejcovod a pravý vejcovod plynule navazují na horní část dělohy. Vejcovody jsou trubcovité struktury, které propojují dělohu s vaječníky. Skrze vejcovody v pravidelných intervalech (tzn.	358
1704	vaječníky	Vaječníky (lat. ovaria) jsou ženské pohlavní žlázy, které jsou součástí ženského reprodukčního systému. Levý vaječník a pravý vaječník se nacházejí v blízkosti levého, resp. pravého vejcovodu, a v pravidelných intervalech (tzn. přibližně jednou za měsíc) se z nich uvolňuje zralé	432
1705	pochva	Pochva (lat. vagina) je součástí ženského reprodukčního systému. Pochva je trubcovitá struktura, která je tvořena vrstvou svalů a pojivové tkáně, a která má délku přibližně 10 centimetrů. Stěny pochvy za normálních okolností leží těsně u sebe, ale v případě potřeby se mohou velmi silně roztáhnout (např. při pohlavním styku nebo při porodu). Horní část pochvy je zakončena děložním hrdlem. Stěny pochvy jsou	467
1706	děložní hrdlo	Děložní hrdlo (lat. cervix uteri) je spodní zúžená část dělohy. Děložní hrdlo má válcovitý nebo kuželovitý tvar a jeho spodní část je snadno přístupná při běžném gynekologickém vyšetření. Z anatomického hlediska na děložním hrdle rozlišujeme zejména tyto části (kurzívou jsou uvedeny latinské názvy): horní úsek děložního hrdla (portio supravaginalis cervicis uteri) – větší část děložního hrdla, která není snadno přístupná při gynekologickém vyšetření, děložní čípek (portio vaginalis cervicis uteri) – dolní a zaoblený úsek děložního hrdla, který vyčnívá do pochvy.	1020
1707	děložní čípek	Děložní čípek (lat. portio vaginalis cervicis uteri) je spodní část děložního hrdla, která vyčnívá do pochvy a je snadno přístupná při běžném	167
1708	cervix	Cervix, popř. cervix uteri, je odborný název pro děložní hrdlo. Odvozené přídavné jméno je cervikální. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz cervix, cervikální apod.	188
1709	vagina	Vagina je latinský název pro pochvu. Odvozené přídavné jméno je vaginální. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz vagina, vaginální apod.	159
1710	cytologické vyšetření	Cytologické vyšetření je vyšetření, při němž jsou pod mikroskopem zkoumány jednotlivé buňky, které byly odebrány odněkud z lidského těla například z povrchu děložního čípku (v rámci cervikálního screeningu), z pleurální dutiny (při pleurálním výpotku) apod.	347
1711	expozice	Expozice znamená vystavení (něčemu). Příklady: expozice viru vztekliny (nebo obecně jakémukoli patogenu) = stav či situace, kdy člověk je vystaven viru způsobujícímu vzteklinu (nebo obecně původci jakéhokoli jiného infekčního onemocnění), expozice alergenům = stav či situace, kdy je člověk vystaven alergenům (například při kontaktu s pyly, roztoči apod.), expozice slunečnímu záření = pobyt venku, kam dopadají sluneční paprsky, apod. Odvozené sloveso je exponovat, odvozené přídavné jméno je exponovaný.	578
1713	onemocnění tepen	Onemocnění tepen se mohou vyskytnout ve kterékoliv části těla. Téměř všechna onemocnění tepen jsou spojena s jejich zúžením, a tím snížením průtoku. U většiny případů hraje v rozvoji onemocnění zásadní roli ateroskleróza. Důležitými rizikovými faktory pro rozvoj	395

1714	inkubační doba	Inkubační doba je doba, která uplyne mezi infekcí konkrétním patogenem a objevením prvních příznaků infekčního onemocnění, které tento	153
1715	fyzilogický	Fyzilogický je výraz, který lékaři nejčastěji používají při popisu něčeho normálního (např. jevu či struktury, která se v organismu běžně vyskytuje a není příznakem žádného onemocnění). Například fyzilogický nález znamená, že lékař při vyšetření shledal, že vyšetřovaná část těla je zcela v pořádku.	356
1717	intenzivní medicína	Intenzivní medicína je lékařský obor zabývající se udržováním životních funkcí pacientů, kteří jsou v kritickém stavu a obvykle vyžadují nepřetržitý dohled. Intenzivní medicína je praktikována na jednotkách intenzivní péče.	252
1718	akutní medicína	Akutní medicína je lékařský obor, který se zaměřuje na diagnózu a léčbu akutních stavů a úrazů, které vyžadují okamžitou lékařskou pomoc. Akutní medicína je praktikována buď ve specializovaných nemocničních odděleních (viz urgentní příjem), nebo v terénu zásluhou zdravotnických záchranářů.	324
1719	jednotka intenzivní péče	Jednotka intenzivní péče (JIP) je specializované nemocniční oddělení, které pečuje o pacienty v kritickém stavu. Viz také intenzivní medicína.	145
1720	JIP	JIP je zkratka pro jednotku intenzivní péče.	44
1721	tromboprolaxe	Tromboprolaxe je preventivní opatření, jehož cílem je předejít vzniku trombózy u člověka, kterému tento nebezpečný stav z jakéhokoli důvodu hrozí. Některé skupiny lidí totiž mají vyšší riziko vzniku trombů než běžná populace. Tromboprolaxe se často používá např. u pacientů po operaci, neboť při pobytu v nemocnici se pohybují výrazně méně než za normálních okolností (nebo téměř vůbec) a jsou tak více ohroženi vznikem trombózy.	516
1722	tromboembolie	Tromboembolie je patologický stav, při kterém se utrhne dříve vytvořený trombus z vnitřní stěny krevní cévy, je nějakou dobu unášen krevním řečištěm (v této fázi již se jedná o tzv. embolus) a následně zablokuje tutéž cévu (jen o kousek dál) nebo jinou krevní cévu, často i na úplně jiném místě v těle. Embolus může zablokovat třeba cévu v plicích (vzniká plicní embolie), v mozku (rozvíjí se ischemická cévní mozková příhoda), v srdečním svalu (pak hrozí infarkt myokardu), ale i v trávicím traktu, v ledvinách, v dolních končetinách apod. Tromboembolie je	672
1723	akutní postižení ledvin	Akutní postižení ledvin je jiný název pro akutní poškození ledvin. Viz také akutní, ledviny.	95
1724	veřejné zdraví	Veřejné zdraví je zdravotní stav obyvatelstva a jeho skupin, přičemž tento zdravotní stav je určen souhrnem přírodních, životních a pracovních podmínek a způsobem života (definice podle zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví). V obecném slova smyslu se	439
1725	epidemiologie	Epidemiologie je obor, který se zabývá studiem výskytu různých jevů a událostí souvisejících se zdravím v dané populaci (např. šíření infekčních onemocnění). Získané poznatky jsou pak uplatňovány k ovlivňování těchto jevů a událostí, potažmo ke zvládnutí konkrétních problémů v oblasti veřejného zdraví.	398
1727	surveillance	Surveillance je výraz převzatý z francouzštiny, který v doslovném překladu znamená dohled, dozor nebo ostraha. V souvislosti s lékařstvím znamená systematický a nepřetržitý sběr, analýzu a interpretaci dat, na které bezprostředně navazuje sdílení zjištěných výsledků a závěrů	566
1728	alergická reakce časného typu	Alergická reakce časného typu neboli imunopatologická reakce I. typu je jedním ze čtyř typů alergických reakcí. Alergická reakce časného typu je nejčastěji se vyskytujícím typem alergie. Přemrštěná reakce imunitního systému se dostaví prakticky ihned po kontaktu s alergenem – během několika sekund až minut. První kontakt s látkou vyvolávající alergii probíhá bez příznaků. U alergické reakce časného typu se vytvářejí alergen-specifické protilátky třídy IgE a rozbíhá se řetězová reakce. Imunopatologickou reakci I. typu mohou kromě jiného vyvolat některé pyly, léky, srst domácích zvířat, potraviny nebo hmyzí jedy. Během tohoto typu alergické reakce se do krevního oběhu uvolňuje histamin – látka, která vyvolává typické projevy alergie, např. svědění, zarudnutí kůže nebo kožní vyrážku, kýchání, otoky	1288
1729	imunopatologická reakce I. typu	Imunopatologická reakce I. typu je jiný název pro alergickou reakci časného typu.	81
1730	alergická reakce pozdního typu	Alergická reakce pozdního typu neboli imunopatologická reakce IV. typu je jedním ze čtyř typů alergických reakcí. Alergická reakce se totiž nemusí projevit okamžitě. V případě alergické reakce pozdního typu neboli imunopatologické reakce IV. typu se příznaky objeví až poté, co od opětovného kontaktu s alergenem uplyne jistá doba (12–72 hodin), jako je tomu např. u často se vyskytující alergie na nikl. Podobně jako u alergické reakce časného typu i v tomto případě probíhá první kontakt s alergenem bez příznaků. U alergické reakce	630
1731	imunopatologická reakce IV. typu	Imunopatologická reakce IV. typu je jiný název pro alergickou reakci pozdního typu.	83

1732	alergická reakce cytotoxického typu	Alergická reakce cytotoxického typu neboli imunopatologická reakce II. typu je jedním ze čtyř typů alergických reakcí, ale vyskytuje se velmi zřídka. V tomto případě se na antigen (vázaný na povrch buňky nebo vyskytující se na povrchu orgánu) naváže protilátka, díky níž pak imunitní systém cílovou buňku (označenou komplexem antigen-protilátka) zničí. Příkladem je situace, kdy se některé léky vážou na povrch krevních buněk. Na tyto léky (antigeny) se navážou protilátky a imunitní systém ničí krevní buňky vlastního těla. Při vyšetření krve se to může projevit.	694
1733	imunopatologická reakce II. typu	Imunopatologická reakce II. typu je jiný název pro alergickou reakci cytotoxického typu.	88
1734	alergická reakce imunokomplexového typu	Alergická reakce imunokomplexového typu neboli imunopatologická reakce III. typu je jedním ze čtyř typů alergických reakcí a vyznačuje se masivní tvorbou protilátek. Při kontaktu s alergenem se rychle vytvářejí velké shluky imunokomplexů, což jsou protilátky (imunoglobuliny) navázané na antigeny. Imunokomplexy se pak mohou v některých orgánech vysrážet (precipitovat) a tyto sraženiny (precipitáty) následně vyvolají zánět. Pokud člověk alergen vdechne, tyto precipitáty se vytvářejí v plicních sklípcích (alveolech) a vyvolávají tzv. exogenní alergickou reakci.	805
1735	imunopatologická reakce III. typu	Imunopatologická reakce III. typu je jiný název pro alergickou reakci imunokomplexového typu.	93
1736	cestovní medicína	Cestovní medicína je lékařský obor, který se snaží předcházet onemocněním a úrazům u cestovatelů (a v případě již vzniklého onemocnění a léčbu).	161
1737	lék	Lék je zkrácený název pro léčivý přípravek.	43
1738	EBM	EBM je zkratka pro medicínu založenou na důkazech.	50
1739	inkompatibilita	Inkompatibilita znamená neslučitelnost. Například inkompatibilita krevních skupin znamená, že příjemce a případný dárce mají natolik rozdílné krevní skupiny, že by se jejich krevní buňky navzájem zničily.	229
1740	zdravá strava	Zdravá strava je taková strava, která pomáhá udržovat nebo zlepšovat celkový zdravotní stav. Zdravá a vyvážená strava obsahuje všechny živiny v potřebných množstvích.	188
1741	intenzivní péče	Intenzivní péče je speciální typ zdravotní péče. Intenzivní péče je poskytována pacientům, kteří jsou v kritickém stavu a vyžadují nepřetržitý dohled a léčbu.	237
1742	zažívací trakt	Zažívací trakt je jiný název pro trávicí trakt.	47
1743	gastrointestinální	Gastrointestinální doslova znamená týkající se žaludku a střev. Tento výraz se však častěji používá v širším smyslu, kdy znamená týkající se trávicího systému.	277
1744	myalgie	Myalgie je odborný výraz pro bolest svalů (ať již z jakékoli příčiny).	70
1745	multisystémový zánětlivý syndrom u dětí	Multisystémový zánětlivý syndrom u dětí neboli MIS-C (zkratka pochází z anglického názvu multisystem inflammatory syndrome in children) nazývaný též zánětlivý multisystémový syndrom dětí neboli PIMS (zkratka pochází z anglického názvu paediatric inflammatory multisystem syndrome) je vzácné systémové onemocnění vyznačující se přetrvávající horečkou a přemrštěnými zánětlivými procesy, které bylo pozorováno u některých dětí a adolescentů exponovaných viru SARS-CoV-2. Stav postiženého se může rychle zhoršovat, zdokumentovány byly i život ohrožující situace. Varovnými příznaky jsou nevysvětlitelná přetrvávající horečka a závažné zdravotní potíže poté, co dítě či dospívající onemocnělo COVID-19.	936
1746	MIS-C	MIS-C je zkratka pro multisystémový zánětlivý syndrom u dětí.	61
1747	zánětlivý multisystémový syndrom dětí	Zánětlivý multisystémový syndrom dětí je jiný název pro multisystémový zánětlivý syndrom u dětí.	96
1748	PIMS	PIMS je zkratka pro zánětlivý multisystémový syndrom dětí.	58
1749	etiologie	Etiologie je nauka o příčinách nemocí. Tento výraz se však častěji používá při popisu příčiny konkrétního onemocnění. Například výraz etiologie onemocnění znamená studium příčin onemocnění.	221
1750	Kawasakiho nemoc	Kawasakiho nemoc neboli Kawasakiho syndrom je akutní horečnaté onemocnění neznámé etiologie, které postihuje především děti do 5 let věku. Toto onemocnění poprvé popsal japonský pediatr Tomisaku Kawasaki v roce 1967. Mezi příznaky Kawasakiho nemoci se řadí horečka, vyrážka, otoky rukou a nohou, podrážděné a zarudlé oči, oteklé lymfatické uzliny na krku, podrážděná a zanícená ústa a rty, bolest v krku.	425
1751	Kawasakiho syndrom	Kawasakiho syndrom je jiný název pro Kawasakiho nemoc.	54
1752	toxiny	Toxin je jed produkováný živými organismy (zejm. bakteriemi, houbami, plísněmi, rostlinami, ale i různými jedovatými zvířaty), který může poškodit nebo zabít jiné buňky. Mezi toxiny se neřadí jedovaté látky, které byly uměle vytvořeny člověkem.	327
1753	syndrom toxického šoku	Syndrom toxického šoku neboli TSS (zkratka pochází z anglického názvu toxic shock syndrome) je akutní stav, který postiženého člověka může ohrozit na životě. TSS je způsoben bakteriálními toxiny a může se projevit například horečkou, bolestí hlavy, pocitem chladu, únavou nebo vyčerpáním, bolestí v krku, průjmem, vyrážkou apod. Syndrom toxického šoku je nejčastěji způsoben některými druhy streptokoků nebo stafylokoků, ale není to pravidlem.	476
1754	TSS	TSS je zkratka pro syndrom toxického šoku.	42
1755	sérum	Sérum neboli krevní sérum je nažloutlá tekutina, která vzniká po sražení krve (typicky ve zkumavce s odebraným vzorkem krve). Sérum je vzhledově podobné krevní plazmě, neobsahuje však některé proteiny, které jsou nutné ke vzniku sraženiny a které se při její tvorbě srážejí.	279
1756	krevní sérum	Krevní sérum je jiný název pro sérum.	37

1757	sérologie	Sérologie je vědecká disciplína, která se zabývá výzkumem séra. V lékařské praxi však se tento pojem obvykle vztahuje na detekci protilátek séru: v tomto smyslu je prováděno tzv. sérologické vyšetření.	287
1759	buněčná signalizace	Buněčná signalizace je vzájemná výměna informací mezi buňkami, která je většinou zprostředkována uvolňováním určitých látek	265
1760	cytokiny	Cytokiny představují rozsáhlou a ne zcela přesně vymezenou kategorií relativně malých proteinů, které se uplatňují v buněčné signalizaci. Cytokiny hrají významnou roli při normálních imunitních reakcích, ale pokud se jich najednou uvolní příliš velké množství, může to mít na organismus závažný dopad (viz cytokinová bouře).	343
1761	cytokinová bouře	Cytokinová bouře neboli hypercytokinemie je mohutná imunitní reakce, při níž se do krve rychle uvolní příliš velké množství cytokinů. Cytokinová bouře může nastat v důsledku infekce, nějakého autoimunitního onemocnění nebo i jiného typu onemocnění. Někdy k ní	507
1762	monoklonální	Monoklonální doslova znamená odvozený z jediného klonu, což v praxi většinou znamená i odvozený z jedné původní buňky. Příklady: monoklonální nádor = zhoubný nádor vzniklý z jediné zvrhlé buňky, monoklonální protilátky = protilátky odvozené z jediného původního klonu buněk, apod.	334
1763	monoklonální protilátky	Monoklonální protilátky jsou protilátky, které jsou připravovány v laboratoři a jsou odvozeny z klonování jediné bílé krvinky. Všechny protilátky připravené tímto postupem jsou proto zcela totožné. Existuje mnoho druhů monoklonálních protilátek: každá monoklonální protilátka je vyrobena tak, že se váže pouze na jediný, zcela konkrétní antigen. Monoklonální protilátky se používají při diagnostice a léčbě mnoha různých onemocnění, včetně některých typů zhoubných nádorů, kdy mohou být použity buď samostatně, nebo k přenosu léků přímo do nádorových buněk. Monoklonální protilátky hrají významnou roli v	710
1764	imunoterapie	Imunoterapie je způsob léčby, při němž jsou využívány látky podporující nebo naopak potlačující funkce pacientova vlastního imunitního systému. Organismu tak pomáhají bojovat proti nádorovému onemocnění, infekčnímu onemocnění, případně i jinému typu onemocnění. Existuje mnoho různých typů imunoterapie: některé z nich jsou zaměřeny pouze na určité buňky imunitního systému, jiné ovlivňují imunitní systém jako celek. V rámci imunoterapie se používají některé cytokiny, vakcíny, monoklonální protilátky a některé další látky. Při léčbě alergií se někdy uplatňuje specifická alergenová imunoterapie, subkutánní imunoterapie či sublingvální imunoterapie.	724
1765	hypercytokinemie	Hypercytokinemie je jiný název pro cytokinovou bouři. Viz také hyper-, cytokiny, -emie.	90
1766	kalcium	Kalcium je odborný název pro vápník.	36
1767	kalium	Kalium je odborný název pro draslík.	36
1768	magnezium	Magnezium je odborný název pro hořčík.	38
1769	natrium	Natrium je odborný název pro sodík.	35
1770	polymerázová řetězová reakce	Polymerázová řetězová reakce neboli PCR (zkratka pochází z anglického názvu polymerase chain reaction) je laboratorní metoda pro amplifikaci (zvětšení počtu kopií) konkrétního úseku DNA. Tato metoda se používá mj. při PCR testech.	230
1771	PCR	PCR je zkratka pro polymerázovou řetězovou reakci.	50
1772	polymerázová řetězová reakce s reverzní transkripcí	Polymerázová řetězová reakce s reverzní transkripcí neboli RT-PCR (zkratka pochází z anglického názvu reverse transcription polymerase chain reaction) je podtypem polymerázové řetězové reakce. RT-PCR se používá např. při PCR testech.	233
1773	RT-PCR	RT-PCR je zkratka pro polymerázovou řetězovou reakci s reverzní transkripcí.	76
1774	perinatální	Perinatální znamená týkající se období krátce před porodem a po něm, přičemž různí autoři uvádějí různé definice (řádově o jeden až čtyři týdny před porodem a po něm). Výraz perinatální se používá v některých ustálených spojeních, například: perinatální infekce, perinatální úmrtnost, perinatální období, perinatální přenos,	374
1775	pupečník	Pupečník neboli pupeční šňůra je provazec o průměru přibližně 1–2 centimetry a délce přibližně 50 cm, který v těhotné děloze spojuje vyvíjející se plod s placentou. Skrze pupečník vedou tři krevní cévy (dvě tepny a jedna žíla), které přivádějí z placenty kyslík a všechny	332
1776	pupeční šňůra	Pupeční šňůra je jiný název pro pupečník.	41
1777	placenta	Placenta je dočasný orgán uvnitř dělohy, který během těhotenství jednak zásobuje vyvíjející se plod kyslíkem a všemi potřebnými živinami,	212

1778	transplacentární	Transplacentární znamená přes placentu. Například transplacentární přenos je přenos infekce z matky na plod během těhotenství. Viz také trans-, placenta.	170
1779	transuterinní	Transuterinní znamená přes dělohu. Například transuterinní přístup k vejcovodům je chirurgická technika, kdy operatér zachová celistvost pacientčiny břišní stěny (tzn. nemusí ji rozříznout), neboť k vejcovodům se dostane skrze pochvu a dělohu.	313
1780	environmentální	Environmentální obecně znamená týkající se životního prostředí; v souvislosti s lékařstvím se však tento pojem častěji používá ve smyslu pocházející ze životního prostředí. Například environmentální zátěž organismu může být jakýkoli typ zátěže, který pochází z vnějšku	336
1781	Světová zdravotnická organizace	Světová zdravotnická organizace neboli WHO (zkratka pochází z anglického názvu World Health Organization) je specializovaná agentura OSN, která se zabývá veřejným zdravím na mezinárodní úrovni. WHO sídlí ve švýcarské Ženevě, má šest regionálních kanceláří (pro Afriku,	422
1782	WHO	WHO je zkratka pro Světovou zdravotnickou organizaci.	53
1783	Střediska pro kontrolu a prevenci nemocí	Střediska pro kontrolu a prevenci nemocí neboli CDC (zkratka pochází z anglického názvu Centers for Disease Control and Prevention) je federální agentura USA, která se zabývá veřejným zdravím na celonárodní úrovni. Jako hlavní úkol si CDC vytyčila ochranu veřejného zdraví a bezpečnosti, a to kontrolou a prevencí nemocí, úrazů a postižení jak na úrovni USA, tak na mezinárodní úrovni. Na úrovni USA se CDC soustředí na infekční onemocnění, patogeny přenášené potravou, bezpečnost a ochranu zdraví při práci, podporu zdraví, prevenci úrazů a	844
1784	CDC	CDC je zkratka pro Střediska pro kontrolu a prevenci nemocí.	60
1785	Evropské středisko pro prevenci a kontrolu nemocí	Evropské středisko pro prevenci a kontrolu nemocí neboli ECDC (zkratka pochází z anglického názvu European Centre for Disease Prevention and Control) je agentura Evropské unie, jejíž posláním je posilovat obranu EU proti infekčním onemocněním. ECDC vyvíjí řadu aktivit, jako je např. surveillance, různé epidemiologické činnosti, školení v oblasti veřejného zdraví, vzdělávání veřejnosti či vydávání odborného časopisu	569
1786	ECDC	ECDC je zkratka pro Evropské středisko pro prevenci a kontrolu nemocí.	70
1787	nesteroidní antiflogistika	Nesteroidní antiflogistika je jiný název pro nesteroidní protizánětlivé léky.	77
1788	onemocnění žil	Onemocnění žil patří k nejčastějším onemocněním vůbec – udává se, že postižen je přibližně každý třetí dospělý. Pravděpodobnost onemocnění zvyšují určité rizikové faktory, jako jsou vrozená slabost žilní stěny, vyšší věk, časté sezení a stání, sedavý životní styl, strava s	395
1789	žilní chlopně	Žilní chlopně usměrňují proudění krve v žilách. Můžeme si je zjednodušeně představit jako ventily v čerpadle, které zajišťují, aby tekutina (v tomto případě krev) proudila správným směrem. Žilní chlopně fungují v součinnosti se svaly: ty se střídavě smršťují a uvolňují, díky čemuž	545
1790	flebitida	Flebitida je odborný název pro zánět žil. Viz také -itida.	61
1791	tromboflebitida	Tromboflebitida je odborný název pro akutní trombózu, která je zároveň provázena zánětem žil (flebitidou). Viz také -itida.	126
1792	bérec	Bérec (lat. crus) je část dolní končetiny v oblasti mezi kolenem a kotníkem (tzn. v přední části hleď, vzadu lýtko). Kostěný základ bérce tvoří dvě kosti bérce: kost holenní a kost lýtková.	216
1793	vřed	Vřed je zanícená oblast, která se vyznačuje poškozeným epitelem i tkání, která leží těsně pod ním. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz vřed.	162
1794	bércový vřed	Bércový vřed je vřed v oblasti bérce. Bércové vředy nejčastěji vznikají v důsledku nesprávně fungujících žilních chlopní v dolních končetinách mnohdy v kombinaci s křečovými žilami a s tromboflebitidou. Méně často bércové vředy vznikají následkem drobného poranění – to se stává zejména u lidí s narušeným oběhem a odtokem krve; takové poranění se pak špatně hojí. Bércové vředy mohou být značně	475
1795	pletysmografie	Pletysmografie je vyšetřovací metoda, při které se měří změny objemu nějaké části těla nebo konkrétního orgánu. Pletysmografie se používá mj. k diagnostice poruch prokrvení v horních nebo dolních končetinách nebo při funkčním vyšetření plic.	262
1796	endovenózní léčba	Endovenózní léčba je jedním z několika typů léčby křečových žil. Při endovenózní léčbě – na rozdíl od klasické chirurgické léčby – se křečové žíly nevytahují z těla ven; místo toho jsou uzavřeny, zmenšeny nebo přeměněny na pojivovou tkáň zevnitř. Ve většině případů se léčba provádí ambulantně a pacient by po ní měl až šest týdnů nosit kompresní punčochy. Ve většině případů takto deaktivovaná	606
1797	skleroterapie	Skleroterapie neboli sklerotizace je léčebná metoda, která se nejčastěji využívá při léčbě metlčkovitých a tenkých křečových žil. Skleroterapie spočívá ve vstříknutí speciálního roztoku přímo do žíly. Tento roztok vyvolá v žile zánět a způsobí její uzavření, čímž je krev přinucena proudit jinudy, tzn. zdravějšími žilami. Sklerotizovaná žíla se časem vstřebá do okolní tkáně, až úplně vymizí. Skleroterapii může lékař indikovat rovněž pro léčbu hemoroidů. Odvozené přídavné jméno je skleroterapeutický.	531
1798	sklerotizace	Sklerotizace je jiný název pro skleroterapii.	45

1799	stripping	Stripping je výraz pocházející z angličtiny a doslova znamená stažení či odstranění. V souvislosti s léčbou křečových žil se toto označení	314
1800	zánět povrchových žil	Zánět povrchových žil je akutní zánět žilní stěny, který může být spojen i s tvorbou krevních sraženin v povrchových žilách. Jedná se o časté onemocnění, které často vzniká na podkladě existence křečových žil: více než 90 procent veškerých zánětů povrchových žil se nachází v křečových žilách. Postiženo je 30 až 40 procent pacientů se závažnými křečovými žilami, ženy častěji než muži.	421
1801	zánět žil	Zánět žil neboli flebitida je obecně zánět jakékoli žíly; nejčastěji se však toto označení používá v souvislosti se zánětem povrchových žil. Flebitida se často vyskytuje zároveň s trombózou: takový stav je označován jako tromboflebitida.	262
1802	povrchová tromboflebitida	Povrchová tromboflebitida je poměrně často se vyskytující onemocnění žil, kdy se v nějaké povrchové žíle současně vyskytuje trombóza i flebitida.	165
1803	povrchová žilní trombóza	Povrchová žilní trombóza neboli PŽT je trombóza, která se utvoří v některé z povrchových žil. Pokud se uvnitř žíly vyskytuje zároveň zánět, jedná se o povrchovou tromboflebitidu.	220
1804	PŽT	PŽT je zkratka pro povrchovou žilní trombózu.	45
1805	hluboká žilní trombóza	Hluboká žilní trombóza neboli HŽT je trombóza, která se utvoří v některé z hlubokých žil, nejčastěji v dolních končetinách. Mezi příznaky HŽT se může řadit bolest, otoky, zarudlost a rozšířené žíly v postižené oblasti, někteří pacienti však žádné příznaky nemají. Největším rizikem HŽT je vznik tromboembolie.	353
1806	HŽT	HŽT je zkratka pro hlubokou žilní trombózu.	43
1807	varikoflebitida	Varikoflebitida je odborný název pro zánět žil a křečové žíly zároveň. Viz také -itida.	90
1808	nízkomolekulární hepariny	Nízkomolekulární hepariny jsou léky, které se řadí mezi antikoagulanty. Používají se například k prevenci trombózy, dále při léčbě hluboké	188
1809	D-dimery	D-dimery jsou látky vznikající degradací (odbouráváním) fibrinu. Stanovení koncentrace D-dimerů v krvi je součástí laboratorního vyšetření,	174
1810	flebografie	Flebografie neboli venografie je zobrazovací metoda, která je založena na rentgenovém vyšetření žil. Za normálních okolností by však žíly nebyly na rentgenovém snímku vidět. Před snímkováním je proto potřeba vstříknout pacientovi do žíly kontrastní látku. Ta je podávána prostřednictvím katétru, flebografie se proto řadí mezi invazivní vyšetřovací metody.	377
1811	venografie	Venografie je jiný název pro flebografii. Viz také -grafie.	62
1812	fibrinolytika	Fibrinolytika jsou léky urychlující proces fibrinolýzy. Fibrinolytika zasahují do procesu rozpouštění krevní sraženiny (trombu) tím, že aktivují	250
1813	heparin	Heparin je polysacharid, který brání srážení krve tím, že blokuje přeměnu protrombinu na trombin (obě tyto látky se řadí mezi tzv. koagulační faktory), a tím i přeměnu fibrinogenu na fibrin. Heparin se řadí mezi antikoagulanty a používá se i do zkumavek na odběr krve, aby se v nich krev nesrážela.	338
1814	posttrombotický syndrom	Posttrombotický syndrom neboli PTS je stav, který se může vyvinout jako dlouhodobá komplikace u pacienta s hlubokou žilní trombózou. Viz také syndrom.	153
1815	PTS	PTS je zkratka pro posttrombotický syndrom.	43
1816	ekzém	Ekzém je jiný název pro dermatitidu. Viz také atopický ekzém, varikózní ekzém.	81
1817	antiseptika	Antiseptika jsou látky s antimikrobiálním účinkem, které jsou aplikovány (nanášeny) na živou tkáň – např. kůži – za účelem snížení rizika infekce či dokonce sepse. Odvozené přídavné jméno je antiseptický. Poznámka: Antiseptika je potřeba odlišovat od antibiotik (ty ničí bakterie uvnitř těla) i od dezinfekčních prostředků (ty ničí patogeny	417
1818	fyzioterapie	Fyzioterapie je typ léčby, která ke zlepšení tělesného stavu pacienta využívá některé fyzikální metody (cílené pohyby, masáže, teplo apod.). Fyzioterapie se uplatňuje zejména u onemocnění pohybového aparátu a nervového systému. Fyzioterapii provádějí fyzioterapeuti, kteří mají odborné vzdělání v tomto oboru. Odvozené přídavné jméno je fyzioterapeutický.	379
1819	kožní štěp	Kožní štěp je část kůže, kterou chirurg používá při plastické operaci. Kožní štěp je při takové operaci transplantován na potřebné místo na těle pacienta.	187
1821	vnitřní lékařství	Vnitřní lékařství, interní medicína neboli interna je lékařský obor, který se zabývá výzkumem, prevencí, diagnostikou a léčbou onemocnění vnitřních orgánů.	225

1822	interní medicína	Interní medicína je jiný název pro vnitřní lékařství.	53
1823	interna	Interna je zkrácený název pro vnitřní lékařství.	48
1825	rakovina tlustého střeva a konečníku	Rakovina tlustého střeva a konečníku je lidové označení pro kolorektální karcinom. Viz také rakovina, tlusté střevo, konečník.	129
1826	karcinom děložního hrdla	Karcinom děložního hrdla je odborný název pro rakovinu děložního čípku. Tento zhoubný nádor je jedním z několika nádorových onemocnění, jejichž vznik je prokazatelně spojen s infekcí – v tomto případě s infekcí lidským papilomavirem (HPV). V České republice funguje screeningový program, jehož cílem je zachyt karcinomu děložního hrdla v časných stádiích, a tím i snižování mortality tohoto onemocnění.	583
1827	kolorektum	Kolorektum je odborný název pro tračník a konečník jako celek. Odvozené přídavné jméno je kolorektální. Viz také tračník (lat. colon), konečník (lat. rectum), trávicí trakt a další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz kolorektum, kolorektální apod.	257
1828	rakovina děložního čípku	Rakovina děložního čípku je lidové označení pro karcinom děložního hrdla. Viz také rakovina, děložní čípek.	110
1829	karcinom prsu	Karcinom prsu je odborný název pro rakovinu prsu. Tento zhoubný nádor je jedním z nejčastěji se vyskytujících nádorových onemocnění u žen. V České republice však funguje screeningový program, jehož cílem je zachyt karcinomu prsu v časných stádiích, a tím i snižování mortality tohoto onemocnění.	322
1830	rakovina prsu	Rakovina prsu je lidové označení pro karcinom prsu. Viz také rakovina, prs.	78
1831	prediktor	Prediktor v lékařských textech znamená nějaký laboratorní nález (či obecně jiný popis aktuálního pacientova stavu), který může s jistotou pravděpodobností předpovědět nějaký další jev, onemocnění apod. Například:	386
1832	interpretace	Interpretace znamená výklad (nějakého jevu, výsledků výzkumu apod.), odvozené sloveso je interpretovat. Příklady: Výsledky pomáhal interpretovat statistik, který analýzu počítal. Toto číslo lze interpretovat tak, že ve skupině 10 osob se daný jev vyskytne jednou za rok.	294
1834	genová exprese	Genová exprese neboli exprese genu je proces, při kterém je genetická informace – obsažená v konkrétním genu – využita k syntéze funkčního produktu tohoto genu, kterým může být buď mediátorová RNA (a následně protein, viz proteosyntéza), nebo nekódující RNA (například transferová RNA).	361
1835	exprese genu	Exprese genu je jiný název pro genovou expresi.	47
1836	antihypertenzní	Antihypertenzní znamená proti vysokému krevnímu tlaku. Například antihypertenzní léčba znamená léčba vysokého krevního tlaku apod. Viz také anti-, hypertenze.	175
1837	břišní tyfus	Břišní tyfus je život ohrožující onemocnění způsobené bakteriemi Salmonella typhi. Odhaduje se, že na tyfus onemocní 11–20 milionů lidí a každoročně na něj zemře 128 000 až 161 000 lidí. Mezi příznaky patří prodloužená horečka, únava, bolest hlavy,	496
1838	nespecifická prevence (infekčního onemocnění)	Nespecifická prevence v souvislosti s nějakým infekčním onemocněním je takové preventivní opatření, které brání infekci nejen tímto konkrétním onemocněním, ale případně i infekci některými dalšími patogeny. Příklady: Nákaze virovou hepatitidou A – ale také břišním tyfem, cholerou apod. – lze předcházet vysokým standardem osobní hygieny, zdravotní výchovou, zásobováním nezávadnou pitnou vodou a potravinami apod.	703
1839	specifická prevence (infekčního onemocnění)	Specifická prevence v souvislosti s nějakým infekčním onemocněním je takové preventivní opatření, které brání infekci tímto konkrétním onemocněním. Specifickou prevencí infekčních onemocnění bývá většinou očkování.	268
1840	dezinfekce	Dezinfekce je ničení patogenů nacházejících se na neživých předmětech, a to buď chemickými metodami (např. různými dezinfekčními prostředky, ozonem apod.) nebo fyzikálními metodami (např. vysokou teplotou, ultrafialovým zářením apod). Odvozené přídavné jméno je dezinfekční.	461
1841	virucidní	Virucidní znamená zabíjející viry nebo ničící viry. Například virucidní dezinfekční prostředek je takový dezinfekční prostředek, který	240

1842	symptomatický	Symptomatický znamená vykazující příznaky (symptomy) nebo týkající se příznaků (symptomů). Příklady: symptomatický pacient = pacient vykazující příznaky (nějakého onemocnění), symptomatická léčba = léčba zaměřená na příznaky onemocnění, symptomatické zlepšení = zlepšení příznaků, apod. Viz také asymptomatický, presymptomatický.	374
1843	detekovatelný	Detekovatelný znamená zjištěitelný či prokazatelný. Tento výraz je někdy používán v odborných lékařských textech, souvisí s pojmem detekce a pochází z doslovného překladu anglického výrazu detectable.	509
1844	léze	Léze je oblast v orgánu či tkáni (ať již uvnitř nebo na povrchu) která je narušena či poškozena v důsledku nějakého zranění nebo onemocnění. Existuje velké množství různých typů lézí: od drobných povrchových ranek přes vředy a hlubší rány až po zhoubné nádory.	324
1845	imunomodulátory	Imunomodulátor je obecně jakákoli látka, která ovlivňuje (moduluje) fungování imunitního systému. V souvislosti s lékařstvím se pojem imunomodulátory – někdy též imunomodulancia – používá pro léky, které pomáhají regulovat nebo podporovat fungování imunitního systému. Lékaři je tak předepisují např. pacientům s různými zánětlivými onemocněními,	455
1847	homocystein	Homocystein je meziprodukt metabolismu proteinů, jehož zvýšená koncentrace v krvi je spojována se zvýšeným rizikem ischemické choroby srdeční, cévní mozkové příhody a ischemické choroby dolních končetin (ačkoli přímá příčinná souvislost zatím nebyla jednoznačně	428
1848	mononenasycené mastné kyseliny	Mononenasycené mastné kyseliny neboli MUFA (zkratka pochází z anglického názvu monounsaturated fatty acids) jsou nenasycené mastné kyseliny, jejichž vnitřní (chemická) struktura se vyznačuje jednou tzv. dvojnou vazbou mezi atomy uhlíku. Mastné kyseliny si můžeme zjednodušeně představit jako řetízky kuliček (uhlíků). V případě mononenasycených mastných kyselin jsou spolu jednotlivé kuličky (uhlíky) v většině míst spojeny jedním provázkem (vazbou), ale v jednom místě jsou spojeny dvěma provázky (vazbami). Příkladem mononenasycené mastné kyseliny je kyselina olejová. Obrázek: Zjednodušeně znázorněná chemická struktura omega-9 mastné kyseliny, v tomto případě kyseliny olejové. Konec každé úsečky (není-li na ní zakreslen atom jiného chemického prvku, např. kyslíku) znázorňuje jeden atom uhlíku. V případě omega-9 mastných kyselin se první dvojná vazba nachází mezi devátým a desátým atomem uhlíku (znázorněno červeně). (Zdroj: depositphotos.com)	1290
1849	mononenasycené tuky	Mononenasycené tuky jsou takové tuky, které jsou tvořeny mononenasycenými mastnými kyselinami. Mononenasycené tuky se vyskytují například v olivách, arašídech, avokádu, některých druzích ořechů (např. lískové ořechy nebo pekanové ořechy), v mandlích, v dýňových a sezamových semíncích.	318
1850	polynenasycené mastné kyseliny	Polynenasycené mastné kyseliny neboli PUFA (zkratka pochází z anglického názvu polyunsaturated fatty acids) jsou nenasycené mastné kyseliny, jejichž vnitřní (chemická) struktura se vyznačuje více než jednou tzv. dvojnou vazbou mezi atomy uhlíku. Mastné kyseliny si můžeme zjednodušeně představit jako řetízky kuliček (uhlíků). V případě polynenasycených mastných kyselin jsou spolu jednotlivé kuličky (uhlíky) ve většině míst spojeny jedním provázkem (vazbou), ale ve více než jednom místě jsou spojeny dvěma provázky (vazbami). Příkladem polynenasycených mastných kyselin jsou omega-3 a omega-6 mastné kyseliny. Obrázek: Zjednodušeně znázorněná chemická struktura omega-3 a omega-6 mastných kyselin, v tomto případě kyseliny alfa-linolenové a kyseliny linolové. Konec každé úsečky (není-li na ní zakreslen atom jiného chemického prvku, např. kyslíku) znázorňuje jeden atom uhlíku. V případě omega-3 (resp. omega-6) mastných kyselin se první dvojná vazba nachází mezi třetím a čtvrtým (resp. šestým a sedmým) atomem	1409
1851	polynenasycené tuky	Polynenasycené tuky jsou takové tuky, které jsou tvořeny polynenasycenými mastnými kyselinami. Polynenasycené tuky se vyskytují například v některých druzích rostlinných olejů (slunečnicový, kukuřičný, sójový, lněný), v některých druzích ořechů (např. vlašské), ve lněných semíncích a v rybách.	327
1852	PUFA	PUFA je zkratka pro polynenasycené mastné kyseliny.	51
1853	MUFA	MUFA je zkratka pro mononenasycené mastné kyseliny.	51
1854	TFA	TFA je zkratka pro transmastné kyseliny.	40

1855	omega-3 mastné kyseliny	Omega-3 mastné kyseliny neboli omega-3 nenasycené mastné kyseliny jsou polynenasycené mastné kyseliny, jejichž vnitřní (chemická) struktura se vyznačuje přítomností tzv. dvojné vazby mezi třetím a čtvrtým atomem uhlíku (počítáno od konce řetízku, představíme-li si mastnou kyselinu zjednodušeně jako řetízek kuliček, tzn. atomů uhlíku). Obrázek: Zjednodušeně znázorněná chemická struktura omega-3 mastné kyseliny, v tomto případě kyseliny alfa-linolenové. Konec každé úsečky (není-li na ní zakreslen atom jiného chemického prvku, např. kyslíku) znázorňuje jeden atom uhlíku. V případě omega-3 mastných kyselin se první dvojná vazba nachází mezi třetím a čtvrtým atomem uhlíku (znázorněno červeně). (Zdroj: depositphotos.com) Omega-3 mastné kyseliny jsou v přírodě hojně rozšířeny. Jsou důležitou součástí metabolismu lipidů a hrají významnou roli ve stravě člověka a normálním fungování organismu. Omega-3 mastné kyseliny se nacházejí v řepkovém, lněném, sójovém nebo ořechovém oleji (z vlašských ořechů) a v tučných rybách (makrela, losos, tuňák, sled; ze sladkovodních ryb je to např. siven). Nejvýznamnější pro člověka jsou následující omega-3 mastné kyseliny: kyselina alfa-linolenová,	1457
1856	omega-6 mastné kyseliny	Omega-6 mastné kyseliny neboli omega-6 nenasycené mastné kyseliny jsou polynenasycené mastné kyseliny, jejichž vnitřní (chemická) struktura se vyznačuje přítomností tzv. dvojné vazby mezi šestým a sedmým atomem uhlíku (počítáno od konce řetízku, představíme-li si mastnou kyselinu zjednodušeně jako řetízek kuliček, tzn. atomů uhlíku). Obrázek: Zjednodušeně znázorněná chemická struktura omega-6 mastné kyseliny, v tomto případě kyseliny linolové. Konec každé úsečky (není-li na ní zakreslen atom jiného chemického prvku, např. kyslíku) znázorňuje jeden atom uhlíku. V případě omega-6 mastných kyselin se první dvojná vazba nachází mezi šestým a sedmým atomem uhlíku (znázorněno červeně). (Zdroj: depositphotos.com) Omega-6 mastné kyseliny se nacházejí v rostlinných olejích (například v kukuřičném, slunečnicovém, světlivém nebo dýňovém oleji), různých druzích ořechů a semen. Jsou-li konzumovány umírněně (nejlépe místo nasycených tuků, které se nacházejí v masu a mléčných výrobcích), mohou být zdraví prospěšné. Omega-6 mastné kyseliny však velká část lidí přijímá spíše v nadbytku. Zejména je-li nízký příjem	1481
1859	aterogenní	Aterogenní znamená podporující vznik (nebo rozvoj) aterosklerózy. Například levné čokolády, čokoládové polevy, a mnohé další cukrářské	212
1860	trombogenní	Trombogenní znamená podporující vznik (nebo rozvoj) trombózy. Například trombogenní lék je takový lék, který zvyšuje riziko vzniku	154
1861	diabetogenní	Diabetogenní znamená podporující vznik (nebo rozvoj) diabetu mellitu (cukrovky). Například těhotenství je považováno za diabetogenní stav, neboť těhotné ženy jsou ohroženy zvýšeným rizikem vzniku cukrovky. Diabetogenní účinek mohou mít i některé léky.	296
1862	karcinogenita	Karcinogenita je schopnost (nějaké látky nebo záření) vyvolat vznik zhoubného nádoru. Viz také karcinogen.	109
1865	fast food	Fast food je výraz pocházející z angličtiny a doslova znamená rychlé jídlo. Toto označení se používá pro jídla rychle konzumovatelná v zařízeních určených k rychlému stravování. Častou výživovou nedostatečností těchto jídel vyjadřuje i termín junk food (angl. junk znamená	365
1866	lepek	Lepek neboli gluten je směs proteinů, která se vyskytuje v zrnech mnoha obilovin. Obecně jde o velmi různorodou směs proteinů: různé druhy obilovin tak obsahují lepek o velmi odlišném složení. Na obsahu lepku závisí mechanické vlastnosti těsta (lepek zlepšuje jeho elasticitu	380
1867	gluten	Gluten je odborný název pro lepek.	34
1868	ochrnutí	Ochrnutí je jiný název pro paralýzu.	36
1869	oční vada	Oční vada neboli zraková vada je dlouhodobě trvající (nebo pomalu se vyvíjející) vada zraku, kterou lze v mnoha případech napravit nošením vhodných brýlí, kontaktních čoček nebo operačním zákrokem. Mezi nejčastěji se vyskytující oční vady se řadí krátkozrakost, dalekozrakost,	385
1870	zraková vada	Zraková vada je jiný název pro oční vadu.	41
1871	tetanus	Tetanus je infekční onemocnění, jehož původcem je bakterie Clostridium tetani. Ta se může dostat do těla například v důsledku bodného poranění (např. rezivěným hřebíkem), skrze oděrku, tržnou ránu nebo popáleninu. Bez lékařské pomoci (chirurgické ošetření rány, podání	315
1872	srdeční infarkt	Srdeční infarkt je jiný název pro infarkt myokardu. Viz také infarkt.	72
1873	peptický vřed	Peptický vřed neboli vředová choroba gastroduodena je onemocnění trávicího traktu, které se vyznačuje přítomností jednoho nebo i více vředů ve stěně žaludku nebo dvanáctníku. Podle místa výskytu vředu pak hovoříme o žaludečním vředu nebo o dvanáctníkovém vředu.	282
1874	vředová choroba gastroduodena	Vředová choroba gastroduodena je jiný název pro peptický vřed. Viz také vřed.	80

1875	žaludeční vřed	Žaludeční vřed je peptický vřed nacházející se ve stěně žaludku. Viz také žaludek, vřed.	91
1876	duodenní vřed	Duodenní vřed je peptický vřed nacházející se ve stěně duodena. Viz také duodenum, vřed.	102
1877	kyselina chlorovodíková	Kyselina chlorovodíková se v lidském těle přirozeně vyskytuje zejména v žaludku, kde se podílí na procesu trávení. Kromě toho chrání žaludek a trávicí trakt před většinou patogenů. Jsou-li však narušeny ochranné mechanismy žaludeční sliznice, nebo je-li kyseliny chlorovodíkové nadbytek, může tato agresivní látka naopak sliznici žaludku a navazujícího duodena poškozovat – pak může dojít k rozvoji peptických vředů.	693
1878	antacida	Antacida jsou léky, které neutralizují kyselinu chlorovodíkovou v žaludku. Užívají se při některých dyspepsiích, které souvisejí s překyslením	234
1879	pálení žáhy	Pálení žáhy neboli pyróza je pocit pálení na hrudi, který je způsoben patologickým zpětným tokem (regurgitací) žaludečního obsahu ze	216
1880	pyróza	Pyróza je odborný název pro pálení žáhy.	40
1881	prostata	Prostata neboli předstojná žláza (lat. prostata) je mužský pohlavní orgán nacházející se v oblasti pánve, pod močovým měchýřem, kde obepíná začátek močové trubice. V prostatě se vytváří tekutina, která je součástí spermatu. Odvozené přídavné jméno je prostatický.	352
1882	předstojná žláza	Předstojná žláza je jiný název pro prostatu.	44
1883	varle	Varle (lat. testes) jsou mužské pohlavní žlázy, které produkují mužské pohlavní hormony (zejména testosteron) a tvoří se v nich spermie. Obrázek: Vnitřní struktura varlete – schematický náčrt. (Zdroj: By OpenStax College - Anatomy & Physiology, Connexions Web site. http://cnx.org/content/col11496/1.6/, Jun 19, 2013., CC BY 3.0, https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=30132978)	462
1884	penis	Penis (lat. penis) je mužský pohlavní orgán, který slouží nejen k pohlavnímu styku, ale i k močení. Na penisu rozlišujeme kořen, tělo a žalud. Na špičce žaludu penisu je vidět ústí močové trubice. V penisu se rovněž nachází velké množství citlivých nervových zakončení. Odvozené přídavné jméno je penilní. Obrázek: Anatomie penisu, jeho vztah k močovému měchýři a prostatě (vlevo) a průřez penisem (vpravo) – schematický náčrt.	540
1885	fibrilace síní	Fibrilace síní je nejčastěji se vyskytujícím typem arytmií. Při této poruše se srdeční síně nestahují v pravidelném rytmu, ale stahy a uvolnění se střídají velmi rychle a s nízkou efektivitou. Kvůli tomu se krev v síních hromadí a není dostatečně pumpována do srdečních komor. Pacienti s fibrilací síní mnohdy ani necítí žádné příznaky. Není-li však tento stav včas diagnostikován a léčen, hrozí vznik komplikací (zejména	574
1886	antikoncepce	Antikoncepce je obecně jakékoli opatření, jehož účelem je zabránit početí. V dnešní době existuje poměrně velké množství různých antikoncepčních metod.	241
1887	domácí násilí	Domácí násilí je týrání fyzické (tělesné), psychické (duševní), sexuální nebo ekonomické mezi blízkými osobami, ke kterému dochází opakovaně v jejich soukromí, mimo kontrolu veřejnosti. Intenzita násilí se stupňuje a oběť ztrácí schopnost včas tyto střety zastavit a vyřešit	290
1888	hematom	Hematom je uzavřený krevní výron, při němž se krev ve větším množství vylíje mimo krevní cévy, do hlubších tkání v podkoží. Nejčastější	287
1889	krevní cukr	Krevní cukr je lidově označení pro glykémii. Viz také cukry.	63
1890	elektrolyty	Elektrolyty jsou minerální látky, které se v lidském těle nacházejí ve formě iontů – miniaturních částíček nenesoucích elektrický náboj (buď kladný, nebo záporný). Tyto elektricky nabitě částičky pomáhají dopravovat živiny do buněk a naopak odplavovat odpadní látky, udržovat vodní rovnováhu a stabilizovat hodnotu pH. Stanovení hladiny jednotlivých elektrolytů bývá běžnou součástí laboratorního vyšetření krve. Nejsou-li hodnoty v normě, jedná se o	530
1891	elektrolytová nerovnováha	Elektrolytová nerovnováha neboli porucha elektrolytové rovnováhy je abnormální koncentrace elektrolytů v těle. Může vzniknout v důsledku nedostatečného nebo naopak nadměrného příjmu či výdeje některých elektrolytů. Ohroženi jsou tak například lidé trpící dehydratací (ať již z jakéhokoli důvodu), závažným průjemem či zvracením, ale i ti, kdo užívají ve velkém množství laxativa.	512
1892	hemokoagulace	Hemokoagulace, koagulace krve, krevní srážlivost nebo jen koagulace je označení pro přirozený proces srážení krve, který je nezbytný pro zástavu jakéhokoli – sebemenšího – krvácení. Tento proces je poměrně komplikovaný, ale zjednodušeně se dá popsat jako vytvoření záchranné sítě z fibrinových vláken, do které se zachytávají krevní destičky, červené krvinky i bílé krvinky. Nakonec se vytvoří	610
1893	koagulace krve	Koagulace krve je jiný název pro hemokoagulaci.	47

1896	porucha elektrolytové rovnováhy	Porucha elektrolytové rovnováhy je jiný název pro elektrolytovou nerovnováhu. Viz také porucha.	98
1897	terapeutické okno	Terapeutické okno je rozmezí dávky léku (resp. jeho koncentrace v určité části těla), které účinně léčí dané onemocnění, aniž by lék měl toxický účinek. Léky mající široké terapeutické okno se vyznačují dostatečným rozdílem mezi dávkou, která má léčebný efekt, a dávkou, která je již pro organismus nebezpečná. Obzvláště na pozoru je potřeba mít se u léků, které mají úzké terapeutické okno (ty jsou vždy na lékařský předpis). Příklady takových léků jsou digoxin, lithium a warfarin. Poznámka: V přeneseném slova smyslu se výraz terapeutické okno používá i v souvislosti s léčbou cévní mozkové příhody (CMP). V tomto	1204
1898	infuze	Infuze neboli kapačka je pomalé podávání přesně definované tekutiny (např. fyziologického roztoku, speciální výživy nebo rozpuštěného léčiva) do žíly, tedy intravenózně. Používá se v případech, kdy pacient nemůže jíst (a/nebo pít), po některých operacích apod. Odvozené přídavné jméno je infuzní.	345
1899	kapačka	Kapačka je lidové označení pro infuzi.	38
1900	kontraindikace	Kontraindikace je jakékoli onemocnění či obecně stav pacienta, při kterém není možné (je zakázáno) použít konkrétní metodu či lék. Příklady: Jednou z (mnoha) kontraindikací k léčbě warfarinem jsou jícnové varixy (tzn. varixy uvnitř jícnu). Znamená to, že je-li o pacientovi známo, že má jícnové varixy, lékař mu za žádných okolností nesmí předepsat warfarin. V opačném případě by jej ohrozil na životě, neboť warfarin snižuje srážlivost krve a v případě prasknutí jícnového varixu by pacient mohl vykrváčet do trávicího traktu. Velké množství léků je kontraindikováno v období těhotenství či kojení. Pokud by některé z těchto léků užívaly těhotné či kojící ženy, mohly by vystavit riziku své dítě.	788
1902	stent retriever	Stent retriever je speciální zařízení, které čím dál častěji používají lékaři při léčbě ischemické cévní mozkové příhody. Podobá se miniaturnímu lasu, které je vyrobeno z mikroskopického drátku, na jehož konci je místo smyčky drátěná klíčka (stent). Do této klíčky operátor zachytí embolus blokující tepnu v mozku a vytáhne jej ven.	549
1903	protrombinový čas	Protrombinový čas neboli PT (zkratka pochází z anglického názvu prothrombin time) je jedna z hodnot získaných při laboratorním vyšetření krevní srážlivosti. Je to doba (uváděná v sekundách), za jakou se vytvoří sraženina v odebraném vzorku pacientovy krve, do které byly při	386
1904	mezinárodní normalizovaný poměr	Mezinárodní normalizovaný poměr neboli INR (zkratka pochází z anglického názvu international normalised ratio) je jedna z hodnot získaných při laboratorním vyšetření krevní srážlivosti. Tato hodnota se stanovuje pouze u pacientů užívajících warfarin (velmi často používané antikoagulancium). INR se počítá z protrombinového času a používá se k hodnocení účinnosti, s jakou warfarin dokáže předcházet tvorbě nežádoucích krevních	698
1905	PT	PT je zkratka pro protrombinový čas.	36
1906	INR	INR je zkratka pro mezinárodní normalizovaný poměr.	51
1907	chemická reakce	Chemická reakce je proces, ve kterém jedna nebo více látek, označovaných jako reaktanty, je přeměněna na jednu nebo více látek, označovaných jako produkty. Příkladem jednoduché chemické reakce je hoření propanu, kdy z jedné molekuly propanu a pěti molekul vodíku (reaktanty) vznikají tři molekuly oxidu uhličitého a čtyři molekuly vody (produkty):	423
1908	biochemická reakce	Biochemická reakce je chemická reakce, která probíhá uvnitř živého organismu za účasti enzymů. Při tomto procesu je jedna nebo více látek označovaných jako substráty, přeměněna na jednu nebo více látek, označovaných jako produkty. Uvnitř lidského organismu probíhá v každém okamžiku obrovské množství různých biochemických reakcí, z nichž každá je katalyzována specializovaným enzymem. Soubor všech biochemických reakcí, které se odehrávají uvnitř daného organismu, je označován jako metabolismus. Příkladem relativně jednoduché biochemické reakce je odbourávání alkoholu. Tento proces katalyzuje enzym označovaný jako	718
1909	katalyzátor	Katalyzátor je látka, která urychluje chemickou reakci, aniž by se přitom sama trvale změnila. V živých organismech (a tedy i v lidském těle) plní funkci katalyzátorů enzymy: bez nich by biochemické reakce vůbec nemohly probíhat resp. probíhaly by tak pomalu, že by tyto procesy vůbec nebyly slučitelné se životem.	358

1911	inhibitor	Inhibitor je látka, která zpomaluje nebo úplně znemožňuje určitou chemickou reakci. V lékařství se tento pojem užívá nejčastěji v souvislosti s inhibitory konkrétních enzymů. Například inhibitory ACE (používané při léčbě hypertenze a srdečního selhání) blokují tzv. angiotenzin-konvertující enzym, což se v konečném důsledku projeví poklesem krevního tlaku. Odvozené sloveso je inhibovat.	460
1912	nová orální antikoagulancia	Nová orální antikoagulancia neboli NOAC (zkratka pochází z anglického názvu new oral anticoagulants) jsou léky ze skupiny antikoagulancií a používají se např. pro snížení rizika vzniku cévní mozkové příhody. Na rozdíl od tradičních antikoagulancií (zejm. heparinu a warfarinu) mají výhodu, že není nutné pravidelně kontrolovat krevní srážlivost (vyšetření mezinárodní normalizovaný poměr); na druhou stranu je však	626
1913	NOAC	NOAC je zkratka pro nová orální antikoagulancia.	48
1914	warfarin	Warfarin je lék, který se řadí mezi antikoagulancia. Lékaři jej předepisují jako profylaxi embolie a trombózy pacientům s některými typy	164
1916	resuscitace	Resuscitace je proces obnovení základních životních funkcí (např. dýchání nebo srdeční činnost) u pacienta v kritickém stavu. Používání různých resuscitačních metod je důležitou součástí intenzivní medicíny, úrazové chirurgie a akutní medicíny. Nejznámější resuscitační metodou je kardiopulmonální resuscitace.	388
1917	srdeční zástava	Srdeční zástava neboli zástava srdce je náhlé a úplné zastavení toku krve, které je důsledkem ztráty mechanické funkce srdce. Mezi její příznaky se řadí ztráta vědomí, abnormální dýchání nebo zástava dýchání. Někteří postižení mohou před srdeční zástavou pociťovat bolest na hrudi, dušnost nebo nauzeu. Není-li okamžitě zahájena resuscitace, pacient s největší pravděpodobností zemře.	403
1918	zástava srdce	Zástava srdce je jiný název pro srdeční zástavu.	48
1919	srdeční komora	Srdeční komora je část srdce, při jejímž stahu je krev vypuzována ze srdce. Viz také levá komora, pravá komora, srdeční síň.	127
1920	srdeční síň	Srdeční síň je část srdce, při jejímž stahu je krev vypuzována do srdeční komory. Viz také levá síň, pravá síň, srdeční komora.	130
1921	onemocnění srdečního svalu	Onemocnění srdečního svalu bývají často zákeřná. V mnoha případech zůstávají po dlouhou dobu bez povšimnutí; pak se ale postupně začínou projevovat příznaky srdečního selhání nebo arytmie, jejichž závažnost se stále prohlubuje. V nejhorším případě mohou vést až k život	440
1922	opioidy	Opioidy jsou všechny látky (přírodního původu i uměle vyrobené), které se vážou na tzv. opioidní receptory v mozku. Mezi nejznámější opioidy patří morfin a kodein, které jsou za určitých okolností používány jako analgetika, vždy však pouze na předpis. Odvozené přídavné jméno je opioidní.	311
1923	morfin	Morfin je opioid (a zároveň opiát, neboť se přirozeně vyskytuje v opiu), který účinkuje jako silné analgetikum. Je však velmi návykový a	187
1924	heroin	Heroin je silně návykový opioid, který se vyrábí z morfinu. Heroin patří mezi jednu z nejnebezpečnějších návykových látek na světě. Jedná se o látku s tlumivým účinkem, způsobuje tedy celkový duševní a tělesný útlum, zklidnění, uvolnění, snížení či odstranění bolesti, navozuje	482
1925	kodein	Kodein je opioid (a zároveň opiát, neboť se přirozeně vyskytuje v opiu), který je někdy předepisován jako analgetikum.	118
1926	HRT	HRT je zkratka pro hormonální substituční léčbu.	48
1928	flutter síní	Flutter síní je poměrně často se vyskytující arytmie, která začíná v srdečních síních. Mezi příznaky se řadí pocit, že srdce bije příliš rychle, příliš silně nebo že občas vynechává úder, dále pocit tlaku na hrudi, dušnost, pocit závratě nebo ztráta vědomí.	301
1929	kardioverze	Kardioverze je léčebný postup, který se používá u pacientů s určitými typy arytmií, a jehož cílem je obnova normálního srdečního rytmu. Rozlišujeme elektrickou kardioverzi a farmakologickou kardioverzi.	223
1930	elektrická kardioverze	Elektrická kardioverze je jedním ze dvou typů kardioverze. Provádí se v krátkodobé celkové anestezii pomocí elektrod přiložených na pacientův hrudník, ze kterých je následně aplikován výboj stejnosměrného proudu. Ten přeruší arytmií a obnoví normální srdeční rytmus.	319
1931	farmakologická kardioverze	Farmakologická kardioverze je jedním ze dvou typů kardioverze. Při tomto typu léčby arytmie se používají léky označované jako antiarytmika.	202
1932	antiarytmika	Antiarytmika jsou léky, které se používají při léčbě arytmií. Odvozené přídavné jméno je antiarytmický. Viz také anti-.	125
1933	fibrilace komor	Fibrilace komor je jedna z nejnebezpečnějších arytmií a pacienta přímo ohrožuje na životě. Při fibrilaci komor dochází k úplné ztrátě rytmických a organizovaných stahů srdce. Srdeční svalovina se sice stahuje, ale naprosto chaoticky, takže srdce zcela ztrácí schopnost čerpat krev do těla. Není-li pacientovi okamžitě poskytnuta odborná lékařská pomoc, fibrilace komor končí náhlou srdeční smrtí.	435

1934	flutter komor	Flutter komor je jedna z nejnebezpečnějších arytmií a pacienta přímo ohrožuje na životě. Jedná se o tachykardii postihující srdeční komory, při níž srdeční frekvence dosahuje 250–350 úderů za minutu, a lze ji rozeznat pouze pomocí specializovaného vyšetření (EKG). Flutter komor je považován za mezistupeň mezi tachykardií komor a fibrilací komor. Tato velmi nestabilní arytmie může skončit náhlou srdeční smrtí.	455
1935	ambulantní monitorování EKG	Ambulantní monitorování EKG, holterovské monitorování, nebo jen zkráceně Holter je metoda, která se využívá pro dlouhodobější záznam EKG, je-li to z jakéhokoli důvodu indikováno (např. při podezření na arytmií). Na hrudník vyšetřovaného člověka jsou připevněny elektrody,	513
1936	holterovské monitorování	Holterovské monitorování je jiný název pro ambulantní monitorování EKG.	71
1937	Holter	Holter je zkrácený název pro ambulantní monitorování EKG, případně pro Holterův monitor (přístroj, kterým je toto monitorování	138
1938	dechová frekvence	Dechová frekvence je počet nádechů za jednotku času, nejčastěji za minutu. U zdravého dospělého člověka je klidová dechová frekvence přibližně 12 dechů za minutu.	193
1939	autonomní nervový systém	Autonomní nervový systém neboli ANS (zkratka pochází z anglického názvu autonomic nervous system) je oddíl periferního nervového systému. Nervová vlákna ANS přímo souvisí s fungováním vnitřních orgánů. ANS je kontrolní systém, který funguje převážně nezávisle na vůli člověka a řídí životně důležité tělesné funkce, jako je zejména srdeční frekvence a dechová frekvence, ale i řadu dalších tělesných procesů (trávení, pocení, zvracení, sexuální vzrušení apod.). Autonomní nervový systém se dále dělí na: sympatický oddíl, parasympatický oddíl, enterický nervový systém.	841
1940	ANS	ANS je zkratka pro autonomní nervový systém.	44
1941	bloudivý nerv	Bloudivý nerv (lat. nervus vagus) neboli X. hlavový nerv je jeden z hlavových nervů. Stejně jako všechny ostatní hlavové nervy se vyskytuje v páru. Bloudivý nerv je smíšený nerv, tzn. přenáší signály oběma směry (dovnitř i ven z centrálního nervového systému). Latinský název vagus v překladu znamená vandrák nebo tulák: tento nerv se toulá mimo hlavu do hrudníku a břicha, odtud je odvozen i jeho název. Bloudivý nerv je nejdelší nerv autonomního nervového systému.	643
1942	onemocnění lymfatických cév	Onemocnění lymfatických cév mohou být vrozená, ale mohou se vyskytnout i např. v důsledku infekcí, zánětů či chirurgického odstranění lymfatických uzlin či lymfatických cév. Základní terapie obvykle spočívá v lymfodrenáži nebo v kompresivní léčbě (typicky s využitím	288
1945	tělesná konstituce	Tělesná konstituce je celková tělesná stavba konkrétního člověka. Někteří autoři rozdělují lidi do několika typů podle jejich tělesné konstituce, definice však nejsou zdaleka jednotné. Pro zjednodušení si stačí představit, že např. osmdesátiletý vyhublý muž má úplně jinou	375
1946	onkologický pacient	Onkologický pacient je člověk, jemuž byl diagnostikován některý z mnoha typů nádorových onemocnění. Viz také onkologie.	122
1947	nechutenství	Nechutenství neboli anorexie je ztráta chuti k jídlu. Jedná se příznak (nikoli onemocnění), který může mít celou řadu příčin. Použije-li lékař např. v propouštěcí zprávě výraz anorexie, velmi pravděpodobně nemá na mysli mentální anorexiu, nýbrž pouhé nechutenství.	542
1948	anorexie	Anorexie je odborný název pro nechutenství (pozor, nezaměňovat s mentální anorexií!).	85
1949	porucha polykání	Porucha polykání neboli dysfagie je příznak, který může mít celou řadu příčin. Může se také projevovat s různou závažností: někteří lidé trpí dysfagií mají potíže pouze u polykání jídla, jiní bojují i s polykáním tekutin a někteří nedokážou polykat vůbec. Příčiny dysfagie by vždy měl objasnit lékař, který následně navrhne nejvhodnější léčebný postup.	375
1950	dysfagie	Dysfagie je odborný název pro poruchu polykání. Viz také dys-.	65
1951	averze	Averze je pocit odporu k něčemu (např. k určitému druhu potravin, ale obecně to může být cokoli) a zároveň snaha se tomuto podnětu co	189
1952	masné výrobky	Masné výrobky jsou výrobky z různých druhů masa (vepřového, hovězího, drůbežího apod.), do kterých byly přidány další suroviny a přísady	233
1953	EMA	EMA je zkratka pro Evropskou agenturu pro hodnocení léčivých přípravků neboli Evropskou agenturu pro hodnocení léčiv. Zkratka pochází z anglického názvu European Medicines Evaluation Agency. Tento název dnešní Evropské lékové agentury (EMA) se používal v letech 1995–2004.	296

1956	Evropská léková agentura	Evropská léková agentura neboli EMA (zkratka pochází z anglického názvu European Medicines Agency) je agentura Evropské unie (EU), která zodpovídá za hodnocení a dohled nad léčivými přípravky. V letech 1995–2004 působila pod zkratkou EMEA. Agentura byla založena v roce 1995 a jejím hlavním úkolem je registrovat a kontrolovat léčivé přípravky v EU. Společnosti u ní mohou požádat o jednotnou registraci pro své výrobky, kterou vydává Evropská komise a která jim umožňuje prodávat registrované léčivé přípravky v celé EU a EHP. Díky centralizovanému postupu s velmi širokým záběrem je EMA schopna většinu skutečně inovativních léků prodáváných v EU zaregistrovat. Mezi úkoly agentury patří: usnadňovat vývoj léků a jejich dostupnost, vyhodnocovat žádosti o registraci léků, kontrolovat bezpečnost léků během jejich životního cyklu,	1145
1957	EMA	EMA je zkratka pro Evropskou lékovou agenturu.	46
1958	ergoterapie	Ergoterapie je typ léčby, která prostřednictvím smysluplného zaměstnávání usiluje o zachování a využívání schopností jedince potřebných pro zvládání běžných denních, pracovních, zájmových a rekreačních činností u osob jakéhokoli věku s různým typem postižení – fyzickým, smyslovým, psychickým, mentálním nebo sociálním znevýhodněním (definice podle České asociace ergoterapeutů). Ergoterapie maximálně podporuje zapojení daného člověka do běžného života, přičemž respektuje plně jeho osobnost a možnosti. Jsou využívány různé metody a techniky, jsou nacvičovány konkrétní dovednosti, je poskytováno individuální poradenství. Pojmem zaměstnávání jsou podle České asociace ergoterapeutů myšleny veškeré činnosti, které člověk vykonává v průběhu života a které jsou vnímány jako součást jeho identity.	984
1959	logopedie	Logopedie je interdisciplinární obor, který se zabývá výzkumem a léčbou poruch výslovnosti a řeči. Využívány jsou přitom poznatky ze speciální pedagogiky, některých lékařských oborů (zejména pediatrie, otorinolaryngologie a neurologie), dále psychologie a jazykovědy. Logopedové se uplatňují jednak ve zdravotnictví, jednak ve školství. Pod resort zdravotnictví spadají kliničtí logopedové a logopedové ve	509
1960	psychologie	Psychologie se zabývá studiem lidského chování, myšlení, prožívání a citů. Studuje příčiny lidského chování, osobnost člověka apod. Nejedná se o lékařský obor, psychologové však někdy s lékaři úzce spolupracují. Psychologové mají široké uplatnění. Pod resort zdravotnictví spadají kliničtí psychologové a psychologové ve zdravotnictví, kteří mají odborné vzdělání v tomto oboru.	469
1961	neuropsychologie	Neuropsychologie je interdisciplinární vědní obor, který využívá poznatků neurologie a psychologie. Zabývá se výzkumem, jak mozek i ostatní části nervového systému ovlivňují kognitivní funkce a chování člověka. Nejedná se o lékařský obor, nýbrž o odvětví psychologie. Odvozené přídavné jméno je neuropsychologický.	352
1962	kontraktura	Kontraktura doslova znamená stažení se a může mít jeden ze tří významů: svalová kontraktura – patologické stažení svalu (vyskytuje se při některých onemocněních kloubů), kloubní kontraktura – některý z kloubů (nejčastěji u prstů na ruce) ztuhne a ztrácí původní pohyblivost, Dupuytrenova kontraktura – patologické stažení vazů uvnitř dlaně, které v pokročilém stadiu znemožňuje postiženému člověku	473
1963	proleženina	Proleženina neboli dekubitus je místně ohraničené poškození kůže a tkáně, která se pod ní nachází, v důsledku dlouhotrvajícího tlaku. Proleženiny se obvykle vyskytují v místech kostních výběžků, kterými se málo pohyblivý pacient dotýká podložky (lůžka) – nejčastěji v	304
1964	dekubitus	Dekubitus je odborný název pro proleženinu.	43
1965	Asociace klinických logopedů České republiky	Asociace klinických logopedů České republiky (AKL ČR) sdružuje klinické logopedy a logopedy ve zdravotnictví. Prvořadým cílem činnosti AKL ČR je hájit a prosazovat oprávněné profesní zájmy svých členů, koordinovat jejich činnost a v etické rovině korigovat výkon logopedické	281
1966	AKL ČR	AKL ČR je zkratka pro Asociaci klinických logopedů České republiky.	67
1967	Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví	Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví (IPVZ) je specializované vzdělávací a vědecké pracoviště, jehož hlavním posláním je koncepční, pedagogická, metodická, vědecko-výzkumná, poradenská a informační činnost, zaměřená zejména na zdravotnické pracovníky.	267
1968	IPVZ	IPVZ je zkratka pro Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví.	73
1969	lymfatické uzliny	Lymfatické uzliny (lat. nodi lymphatici) jsou součástí lymfatického systému, kde tvoří jeden z typů lymfatické tkáně. Jedná se o miniaturní orgány (o velikosti okolo 10 mm), které jsou tvořeny specializovaným typem pojivové tkáně, vzdáleně připomínajícím volně uspořádanou síť. V této síti jsou zachyceny lymfocyty a některé další typy buněk, které jsou důležité pro správné fungování imunitního systému. U některých onemocnění se lymfatické uzliny mohou zvětšit nebo i zanítit. Tyto změny lymfatických uzlin jsou pozorovány jak u banálních	689

1970	slezina	Slezina je součástí lymfatického systému, kde tvoří jeden z typů lymfatické tkáně. Má podobnou vnitřní strukturu jako lymfatická uzlina, ale je mnohonásobně větší (typicky dosahuje délky 10–13 cm, podle velikosti konkrétního člověka). Nachází se v břišní dutině, vlevo pod bránicí.	417
1971	mandle	Mandle (v souvislosti s lékařstvím) neboli tonzily jsou součástí lymfatického systému, kde tvoří jeden z typů lymfatické tkáně. Mandle se nacházejí ve sliznici v oblasti úst a hltanu, kde fungují jako první kontaktní místa s antigeny při přijímání potravy a vdechování vzduchu z	404
1972	tonzily	Tonzily je odborný název pro mandle.	36
1973	brzlík	Brzlík je součástí lymfatického systému, kde tvoří jeden z typů lymfatické tkáně. Hlavní funkcí brzlíku je dozrávání T-lymfocytů (viz lymfocyty), proto se významně podílí na správném fungování imunitního systému. Brzlík se nachází v hrudním koši, přesněji řečeno mezi	453
1974	psychoterapie	Psychoterapie je typ léčby, která využívá psychologických metod a typicky spočívá v pravidelné interakci (rozhovory, diskuse) mezi dospělým účastníky. Cílem psychoterapie je zmírnit příznaky duševního onemocnění, případně je zcela vyléčit. Psychoterapie je založena na vztahu, interakci a rozhovoru mezi psychoterapeutem a pacientem. Tuto interakci mohou podpořit nebo upevnit různá cvičení, která se u jednotlivých psychoterapeutických metod liší. Psychoterapie se nedrží žádného pevného schématu. Psychoterapeut nedokáže pacientovy problémy jednoduše vyřešit, ale doprovází jej na jeho vlastní cestě při hledání řešení problému nebo potřebné změny. Lidé trpící duševními potížemi se tak mohou naučit porozumět sami	988
1975	chirurgická léčba	Chirurgická léčba je léčba prostřednictvím operačního zákroku. „Klasickým“ typem operačního zákroku je otevřená operace. Čím dál častěji se však uplatňují miniinvasivní a mikroinvasivní operace.	245
1976	konzervativní léčba	Konzervativní léčba je označení pro jinou než chirurgickou léčbu v případě, že operace je jednou z možností (viz také konzervace). Konzervativní léčbu může lékař navrhnout například pacientům, u nichž by operace byla příliš riskantní. Pro volbu konzervativní léčby však existuje řada dalších důvodů; vždy záleží na konkrétním pacientovi a na jeho aktuálním zdravotním stavu.	426
1977	chronická asymptomatická hypotenze	Chronická asymptomatická hypotenze je forma hypotenze, při níž mají pacienti trvale nízký krevní tlak bez obtíží a bez nutnosti léčby. Často jsou postiženi mladí, štíhlí lidé (zejména dívky a ženy) a hubení starší lidé. Obvykle nelze určit příčinu, v takovém případě se mluví o primární hypotenzi. Nízký krevní tlak může být způsoben také těhotenstvím, po porodu pak tento typ hypotenze obvykle vymizí.	452
1978	ortostatická hypotenze	Ortostatická hypotenze je forma hypotenze, která může nastat při vstávání ze sedu nebo z lehu v případě, kdy tělo není schopné dostatečně rychle upravit krevní tlak a distribuci krve tak, aby se přizpůsobilo změně polohy. Pokles krevního tlaku obvykle trvá jen několik sekund nebo minut a rychle se vrátí k normálu. Ortostatická hypotenze se může objevit ve všech věkových skupinách, ale častější je u starších lidí,	516
1979	nervově zprostředkovaná hypotenze	Nervově zprostředkovaná hypotenze je forma hypotenze, která nastává při poruchách komunikace mezi mozkem a srdcem. Může se objevit po dlouhodobém stání, ale také jako reakce na vzrušení nebo stresové situace. Tento typ je častější u dětí a mladých lidí než u starších pacientů.	299
1980	těžká hypotenze	Těžká hypotenze je forma hypotenze, která je často spojena se šokem. Krevní tlak klesne na tak nízkou hodnotu, že mozek, ledviny a další životně důležité orgány nejsou dostatečně prokrvovány a nemohou tak plnit své funkce. V extrémním případě dochází k život ohrožujícímu šokovému stavu.	310
1981	oběhový systém	Oběhový systém je orgánový systém, který zajišťuje cirkulaci (oběh) krve a lymfy v těle, a tím umožňuje přenos živin do tkání a odplavování	245
1982	šok	Šok neboli šokový stav je akutní, život ohrožující stav, kdy v důsledku problémů s oběhovým systémem do tkání neproudí dostatečné množství krve. Mezi prvními příznaky šoku může být celkový pocit slabosti, rychlé bušení srdce, zrychlené dýchání, zvýšené pocení, pocity úzkosti a neobvyklá žízeň. Se zhoršujícím se stavem může následovat zmatenost, bezvědomí nebo i srdeční zástava. Příčiny šoku jsou velmi různorodé (např. silné krvácení po nehodě, otrava apod.). Není-li včas poskytnuta odborná lékařská pomoc, postižený	590
1983	šokový stav	Šokový stav je jiný název pro šok.	34
1984	abnormální	Abnormální znamená nenormální nebo odchýlný (od toho, co je považováno za normu). Lékaři tak mohou mluvit o abnormálním chování, abnormálním nálezu nějakého vyšetření apod.	258
1985	perikardiální výpotek	Perikardiální výpotek je abnormálně velké množství tekutiny v osrdečnickové dutině. Může mít celou řadu příčin, ať již lokálních (např. onemocnění srdečního svalu) nebo systémových (např. infekční onemocnění, autoimunitní onemocnění apod.). Diagnostiku i léčbu perikardiálního výpotku provádí kardiolog.	333
1986	respirační selhání	Respirační selhání je akutní, život ohrožující stav, kdy dýchací systém nedokáže zajistit dostatečnou výměnu plynů (kyslíku a oxidu uhličitého) v plicích.	178

1987	plicní edém	Plicní edém je nahromadění tekutiny v plicní tkáni a/nebo v plicních sklípcích, což může mít různé příčiny. Zejména v případě, že tekutina prostupuje až do plicních sklípků, je postižený člověk ohrožen nedostatkem kyslíku a hromaděním oxidu uhličitého v krvi. Důsledkem plicního edému je zhoršená výměna plynů (tzn. kyslíku a oxidu uhličitého) a může dojít i k respiračnímu selhání, v nejtěžších případech i k srdeční zástavě. Plicní edém může vzniknout při levostranném srdečním selhání nebo i z mnoha jiných příčin (akutní poškození ledvin, šok a znemožňuje jeho normální fungování. Není-li včas poskytnuta odborná lékařská pomoc, následují vážné komplikace (plicní edém, šok) a	679
1988	srdeční tamponáda	Srdeční tamponáda je akutní, život ohrožující stav, kdy se v osrdečníkové dutině nahromadí tak velké množství tekutiny, že ta utlačuje srdce a znemožňuje jeho normální fungování. Není-li včas poskytnuta odborná lékařská pomoc, následují vážné komplikace (plicní edém, šok) a	315
1989	degenerace	Degenerace znamená postupné zhoršování a ztráta funkce orgánů nebo tkání. Například věkem podmíněná makulární degenerace je oční vada, která se obvykle projevuje ve věku okolo 60 let.	240
1990	behaviorální	Behaviorální znamená týkající se chování. Například: behaviorální a psychologické příznaky demence – široká škála různých příznaků, které mj. zahrnují různé formy nevhodného chování, behaviorální opatření – taková opatření, která se zaměřují na chování člověka, behaviorální terapie – forma terapie, která se soustředí na náhradu nežádoucího chování, kognitivně behaviorální terapie – druh psychoterapie, který klade důraz na rozpoznání naučených vzorců chování (kognitivní část) a změnu těchto vzorců (behaviorální část), apod.	659
1991	Parkinsonova nemoc	Parkinsonova nemoc je degenerativní onemocnění centrálního nervového systému, které postihuje zejména motorický systém. První příznaky se objevují pozvolna, s postupem onemocnění se začínou vyskytovat i jiné než motorické příznaky. Mezi nejnápadnější časné příznaky Parkinsonovy nemoci jsou třes, svalová ztuhlost, zpomalené pohyby a potíže s chůzí. Později se mohou objevit i kognitivní a behaviorální potíže, případně i deprese, úzkostné poruchy a apatie. Příčina onemocnění zatím nebyla plně objasněna, kauzální léčba v	678
1992	apatie	Apatie je odborný výraz pro netečnost či lhostejnost. Odvozené přídavné jméno je apatický.	118
1993	hypovolemie	Hypovolemie je stav sníženého objemu krve (resp. krevní plazmy) v těle. Jejím příčinou může být závažné krvácení, silný průjem, extrémní pocení apod. Důsledkem zhoršující se hypovolemie může být hypovolemický šok, který se vyznačuje výrazným poklesem krevního tlaku.	284
1994	kortikosteroidy	Kortikosteroidy mají v souvislosti s lékařstvím dva různé významy: Hormony kůry nadledvin = steroidní hormony, které přirozeně vznikají v buňkách kůry nadledvin. Tyto hormony se podílejí na řízení velkého množství fyziologických procesů v těle: regulují například metabolismus sacharidů, zánětlivé procesy, rovnováhu elektrolytů v těle apod. Synteticky (uměle) připravené léky, které se svou strukturou i funkcí velmi podobají přirozeným steroidním hormonům. Tyto léky – dříve označované jako kortikoidy – působí proti zánětu, mohou potlačovat projevy alergie a mají rovněž vazokonstrikční účinek (tzn.	869
1995	adrenalin	Adrenalin je hormon, který se uvolňuje z dřeně nadledvin. Adrenalin spouští poplachovou reakci.	95
1996	poplachová reakce	Poplachová reakce (anglicky fight-or-flight response) je fyziologická reakce organismu, která vzniká při pocitu ohrožení, útoku nebo smrtelného nebezpečí. Tuto reakci spouští zejména adrenalin a noradrenalin, které se vyplavují do krevního oběhu.	455
1997	nadledviny	Nadledviny jsou endokrinní žlázy, které shora těsně přiléhají ke každé ledvině. Na každé nadledvině rozlišujeme: kůru nadledvin – zde vznikají zejména glukokortikoidy a mineralokortikoidy, v menší míře i androgeny, dřeň nadledvin – zde vznikají zejména adrenalin a noradrenalin, v menší míře i dopamin. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz nadledviny.	394
1998	poruchy funkce nadledvin	Poruchy funkce nadledvin se projevují tím, že nadledviny produkují buď příliš velké nebo naopak příliš malé množství potřebných hormonů. Nejznámějšími poruchami funkce nadledvin jsou Cushingův syndrom a Addisonova choroba, existují však i další poruchy.	286
1999	kortizol	Kortizol je glukokortikoid, který vzniká v kůře nadledvin. Kortizol podporuje metabolickou přeměnu proteinů na sacharidy, zvyšuje	198
2000	homeostáza	Homeostáza je udržování stabilního prostředí uvnitř živého organismu. Existuje velké množství mechanismů homeostázy, které se na udržování optimálních podmínek podílejí společně. Jedná se například o udržování konstantní teploty, optimálního pH, koncentrace	295
2001	hypofýza	Hypofýza neboli podvěsek mozkový je endokrinní žláza, která se nachází na spodině mozku. Hypofýza vylučuje širokou škálu hormonů, které se podílejí na homeostáze.	181
2002	adrenokortikotropní hormon	Adrenokortikotropní hormon neboli ACTH (zkratka pochází z anglického názvu adrenocorticotrophic hormone) je hormon, který se uvolňuje z hypofýzy. Často je vylučován v reakci na stres, a jeho hlavním účinkem je zvýšená tvorba a uvolňování kortizolu z kůry nadledvin..	287
2003	ACTH	ACTH je zkratka pro adrenokortikotropní hormon.	47

2004	žlázy	Žláza je obecné označení pro orgán, který je specializován na vylučování nějakého vodného roztoku neboli sekretu (pot, sliny, hormony apod.). Podle toho, kam je sekret vylučován, se rozlišují: exokrinní žlázy (žlázy s vnější sekrecí) – mají vývody a své sekrety vylučují buď na povrch těla (na kůži, např. potní žlázy), nebo do	524
2005	adenom	Adenom je nezhoubný (benigní) nádor, který vznikl z epitelu nějaké žlázy. Adenomy mohou vyrůstat z celé řady orgánů, které plní funkci žlázy (např. z nadledvin, hypofýzy, štítné žlázy, prostaty aj.).	238
2006	Cushingův syndrom	Cushingův syndrom je porucha funkce nadledvin, při níž nadledviny produkují nadměrné množství kortizolu, a to v reakci na nadprodukcii adrenokortikotropního hormonu (obvykle v důsledku adenomu hypofýzy). Mezi příznaky Cushingova syndromu se řadí nárůst hmotnosti, hypertenze a řada dalších potíží.	317
2007	Addisonova choroba	Addisonova choroba je porucha funkce nadledvin, při níž nadledviny produkují nedostatečné množství kortikosteroidů. Mezi příznaky se řadí	199
2008	zátěžový test	Zátěžový test je obecně jakýkoli test či vyšetření, kdy lékař zjišťuje nějakou tělesnou funkci vyšetřovaného člověka při přesně definované	259
2009	orální glukózový toleranční test	Orální glukózový toleranční test neboli oGTT je zátěžový test, který se používá při diagnostice diabetu (včetně screeningového vyšetření těhotných žen, zda u nich není přítomen gestační diabetes mellitus). Vyšetřovaný člověk je požádán, aby vypil roztok glukózy, a po uplynutí	395
2010	oGTT	oGTT je zkratka pro orální glukózový toleranční test.	53
2011	behaviorální opatření	Behaviorální opatření jsou taková opatření, která se zaměřují na chování daného člověka. Tento poměrně obecný a široký pojem byl původně používán zejména v psychologii, ale dnes se uplatňuje i v mnoha lékařských oborech. Konkrétním příkladem behaviorálního opatření je nácvik toaletních návyků u lidí, kteří prodělali cévní mozkovou příhodu a jedním z důsledků je inkontinence moči. Lékař takovému člověku například doporučí, aby pravidelně (preventivně) navštěvoval toaletu, aby se předešlo	544
2012	steroidní hormony	Steroidní hormony zahrnují skupinu strukturně podobných hormonů, které v organismu vznikají z cholesterolu a řídí různé fyziologické procesy v těle. Rozlišuje se pět hlavních podskupin steroidních hormonů: glukokortikoidy, mineralokortikoidy (tyto dvě skupiny jsou souhrnně označovány jako kortikosteroidy), androgeny, estrogeny a gestageny.	372
2013	mineralokortikoidy	Mineralokortikoidy jsou steroidní hormony, které regulují rovnováhu vody a elektrolytů v těle. V lidském těle se přirozeně vyskytuje	219
2014	glukokortikoidy	Glukokortikoidy jsou steroidní hormony, které řídí řadu důležitých fyziologických procesů v těle, mj. podporují glukoneogenezi. V lidském	247
2015	glukoneogeneze	Glukoneogeneze je metabolická dráha, při níž je v organismu syntetizována glukóza. Na rozdíl od jiných způsobů vzniku glukózy (např. štěpení glykogenu) jsou však při glukoneogenezi využívány jiné stavební látky než látky sacharidového původu (například produkty	407
2016	estrogeny	Estrogeny neboli estrogenní hormony jsou steroidní hormony, které u žen řídí např. změny v děloze před ovulací, a rovněž jsou zodpovědné za rozvoj sekundárních pohlavních znaků u dospívajících dívek. Estrogeny se ve vyšším množství vyskytují u žen, proto jsou obecně považovány za ženské pohlavní hormony; v malém množství se však vyskytují i u mužů.	418
2017	gestageny	Gestageny jsou steroidní hormony, které u žen hrají významnou roli např. v udržení těhotenství. V lidském těle se přirozeně vyskytuje	260
2018	progesteron	Progesteron je přirozeně se vyskytující gestagen, který se mj. podílí na řízení menstruačního cyklu a udržování těhotenství.	124
2019	sympatikus	Sympatikus, sympatický nervový systém neboli sympatický oddíl je součástí autonomního nervového systému a mobilizuje tělo v extrémních situacích, jako je např. strach, cvičení či vztek.	239
2020	parasympatikus	Parasympatikus, parasympatický nervový systém neboli parasympatický oddíl je součástí autonomního nervového systému a umožňuje tělu uvolnit se, relaxovat, a pracuje na vytváření a ukládání energetických zásob.	259

2023	sympatomimetika	<p>Sympatomimetika jsou obecně látky (v praxi užívané ve formě léků), které v organismu napodobují účinek přirozeně se vyskytujících látek stimulujících sympatikus. Podle svého účinku se sympatomimetika dále dělí na:</p> <p>alfa-sympatomimetika:</p> <p>alfa-1 sympatomimetika (neboli α-1-sympatomimetika), alfa-2 sympatomimetika (neboli α-2-sympatomimetika),</p> <p>beta-sympatomimetika:</p> <p>beta-1 sympatomimetika (neboli β-1-sympatomimetika), beta-2 sympatomimetika (neboli β-2-sympatomimetika).</p> <p>Každá z těchto skupin léčiv je předepisována v jiném případě.</p>	629
2024	parasympatomimetika	Parasympatomimetika jsou obecně látky (v praxi užívané ve formě léků), které v organismu napodobují účinek přirozeně se vyskytujících látek stimulujících parasympatikus. Parasympatomimetika jsou v medicíně využívána například při léčbě zeleného zákalu.	281
2025	alfa-sympatomimetika	Alfa-sympatomimetika jsou sympatomimetika, které stimulují tzv. alfa-receptory sympatického nervového systému. Podle převažujícího	199
2026	beta-sympatomimetika	Beta-sympatomimetika jsou sympatomimetika, která stimulují tzv. beta-receptory sympatického nervového systému. Podle převažujícího	199
2027	vodoléčba	Vodoléčba neboli hydroterapie je léčebná metoda, která využívá fyzikálních vlastností vody (například teplota a tlak) a může být součástí ergoterapie, fyzioterapie apod. Vodoléčba zahrnuje široké spektrum různých přístupů a konkrétních léčebných metod, které se využívají například ke stimulaci krevního oběhu, zmírnění bolesti nebo léčbě příznaků některých onemocnění.	390
2028	hydroterapie	Hydroterapie je jiný název pro vodoléčbu.	41
2029	Kneippova léčebná metoda	Kneippova léčebná metoda je jedna z přírodních léčebných metod. Kneippova metoda je jedním z mnoha typů vodoléčby a je založena na pěti základních terapeutických pilířích: rovnováha, voda, pohyb, strava a léčivé rostliny. Cílem Kneippovy léčebné metody je zejména posílit imunitní systém a propagovat zdravý životní styl.	344
2032	nízký krevní tlak	Nízký krevní tlak je lidové označení pro hypotenzi. Viz také vysoký krevní tlak (hypertenze).	96
2033	vykloubení	Vykloubení, vymknutí, dislokace neboli luxace je abnormální a většinou velmi bolestivé oddálení kostí, které spolu za normálních okolností sousedí v nějakém kloubu v těle. Vykloubení obvykle nastává v důsledku náhle působící síly na kloub (např. při nárazu nebo pádu). Důsledkem může být poškození vazů, šlach, svalů a nervů v bezprostředním okolí dislokovaného kloubu. Vykloubení může nastat u větších	552
2034	vymknutí	Vymknutí je jiný název pro vykloubení.	38
2035	dislokace	Dislokace je odborný název pro vykloubení.	42
2036	luxace	Luxace je odborný název pro vykloubení.	39
2037	subluxace	Subluxace je odborný název pro neúplné vykloubení.	50
2038	osteoporóza	Osteoporóza je systémové onemocnění kosterního systému, které se vyznačuje ztrátou kostní hmoty a zhoršováním vlastností mikroskopické struktury kostí. Důsledkem těchto změn je křehnutí kostí a tím i zvýšené riziko vzniku zlomenin.	251

2039	zlomenina	Zlomenina neboli fraktura je definována jako přerušení kontinuity (spojitosti) kostní tkáně. U mladých lidí vzniká nejvíce zlomenin při úrazech (např. pády, sportovní zranění, automobilové nehody), u starších lidí spíše v důsledku osteoporózy. Odborníci rozlišují různé typy zlomenin, například: Podle porušení měkkých tkání: uzavřená zlomenina neboli jednoduchá zlomenina – zlomenina, při které se kost jednoduše zlomí a nepronikne kůží, otevřená zlomenina neboli komplikovaná zlomenina – konce zlomené kosti prorazí kůži. Podle tzv. lomné linie (tedy úhlu, pod kterým se kost zlomí): příčná zlomenina – lomná linie tvoří pravý úhel s osou kosti, šikmá zlomenina – lomná linie je šikmá na osu kosti, spirální zlomenina – objevuje se jako důsledek výrazného zkroucení kostí; běžná zlomenina při sportovních úrazech, tříštivá zlomenina – tři nebo více kostních fragmentů; běžná obzvláště u starších lidí, kteří mají křehčí kosti, kompresivní zlomenina – kost je rozdrčená; tento typ zlomeniny je běžný u prořídých kostí (zejména při osteoporóze) nebo po těžkém úrazu, jako třeba pádu,	1422
2040	fraktura	Fraktura je odborný název pro zlomeninu.	40
2041	fragment	Fragment je odborný výraz pro úlomek. V souvislosti s lékařstvím se nejčastěji jedná o fragmenty kostí při zlomeninách.	119
2042	absces	Absces je patologická dutina v těle pacienta, která vznikla v důsledku zánětu a je vyplněná hnisem. Absces může vzniknout téměř v jakékoli tkáni či orgánu, ačkoli některé tkáně jsou k tvorbě abscesů náchylnější než jiné. Konkrétním příkladem je absces v ústní dutině (nejčastěji	320
2043	kloubní výpotek	Kloubní výpotek je abnormální nahromadění tekutiny v kloubu nebo v jeho bezprostředním okolí. Jeho nejčastější příčinou bývá infekce, úraz nebo artritida. Postižený kloub je obvykle oteklý, bolestivý a zatuhlý. Kloubní výpotek v kolenním kloubu je lidově označován jako voda v koleni.	322
2044	voda v koleni	Voda v koleni je lidově označení pro kloubní výpotek v kolenním kloubu.	71
2045	nádor	Nádor, tumor neboli novotvar je abnormálně rostoucí útvar, který se může vyskutnout prakticky kdekoli v těle. Je však zásadní rozdíl mezi nezhoubnými (benigními) nádory, které v drtivé většině případů neohrožují člověka na životě, a zhoubnými (maligními) nádory, které představují velmi závažné onemocnění a zabývá se jimi celý lékařský obor (onkologie). Viz také_x000D_ adenokarcinom, adenom, fibroadenom, karcinom, leiomyom, lipom, lymfom, myom, papilom, rabdomyom, sarkom_x000D_	539
2046	tumor	Tumor je odborný název pro nádor.	33
2047	novotvar	Novotvar je jiný název pro nádor.	33
2048	artróza	Artróza je označení pro nezánětlivé degenerativní onemocnění kloubů, které souvisí se stárnutím organismu. Artróza postihuje zejména chrupavku, jejíž povrch se časem stává drsnějším, nepravidelnějším a opotřebovanějším. Tyto změny chrupavky mohou způsobovat značnou bolest a postupnou ztrátu pohyblivosti kloubu.	335
2049	zánět kloubu	Zánět kloub neboli artritida může postihovat jeden nebo více kloubů v těle. Postižený kloub je obvykle bolestivý a oteklý. Viz také zánět, kloub.	148
2050	ankylóza	Ankylóza je odborný výraz pro ztuhlost kloubu, ať se již jedná o důsledek úrazu nebo nějakého onemocnění. Kloub může být zatuhlý úplně nebo jen částečně. Prvotní příčinou je obvykle zánět šlach nebo svalů v bezprostředním okolí kloubu, případně zánět samotného kloubu.	328

2051	epilepsie	Epilepsie je přechodná mozková dysfunkce, která se vyznačuje opakovanými záchvaty, někdy i ztrátou vědomí. Epileptické záchvaty se dostávají náhle, nečekaně a jsou vůlí neovlivnitelné.	304
2052	antiepileptika	Antiepileptika jsou léky, které se používají při léčbě epilepsie. Viz také anti-.	84
2053	maxilofaciální	Maxilofaciální doslova znamená týkající se horní čelisti a tváře, v lékařské praxi se však tento výraz používá v širším významu. Například	281
2054	kariogenní	Kariogenní znamená způsobující zubní kaz. Tento výraz se nejčastěji používá v souvislosti s kariogenními bakteriemi.	130
2055	mozkomíšní pleny	Mozkomíšní pleny je jiný název pro meningy.	43
2056	meningoencefalitida	Meningoencefalitida je zánět mozkomíšních plen (meningitida) kombinovaný se zánětem mozku (encefalitida). Viz také -itida.	125
2057	zánět mozkových blan	Zánět mozkových blan je lidové označení pro zánět mozkomíšních plen.	68
2058	preexpoziční	Preexpoziční znamená před expozicí (nejčastěji nějakému patogenu). Například preexpoziční profylaxe HIV spočívá v užívání kombinace dvou konkrétních léků, která dokáže předejít nákaze lidí, kteří jsou ohroženi infekcí HIV. Opakem preexpozičního je postexpoziční.	307
2059	postexpoziční	Postexpoziční znamená po expozici (nejčastěji nějakému patogenu). Například postexpoziční profylaxe vztekliny spočívá v očkování proti vzteklině poté, co člověka kouslo či škráblo zvíře, u něž nelze jednoznačně prokázat, že vzteklinu nemá (např. zvláště se chovající liška, zdivočelý pes apod.). Opakem postexpozičního je preexpoziční.	383
2060	testosteron	Testosteron je přirozeně se vyskytující androgen, který u mužů hraje nezastupitelnou roli ve vývoji mužských pohlavních orgánů (zejména prostaty, varlat a penisu) a rovněž ve vývoji sekundárních pohlavních znaků, jako je např. větší množství svalové hmoty, růst ochlupení apod. Testosteron se však v malé míře vyskytuje i u žen. U obou pohlaví hraje významnou roli např. v prevenci osteoporózy.	451
2061	menstruační cyklus	Menstruační cyklus jsou přirozeně se odehrávající změny v těle každé zdravé dospělé ženy, které se opakují přibližně každé čtyři týdny. Jedná se o fyziologické změny hladiny ženských pohlavních hormonů, jejichž důsledkem jsou změny v děloze a ve vaječnících, které se připravují na případné oplodnění a těhotenství. U různých žen může mít menstruační cyklus různou délku (udává se rozmezí 21–35 dní); důležité však je, aby délka byla stále přibližně stejná.	617
2062	menstruace	Menstruace neboli měsíčky je pravidelné měsíční krvácení z děložní sliznice, které je přirozenou součástí menstruačního cyklu a trvá většinou 3–7 dní. První menstruace u dospívající dívky se označuje jako menarche, konec pravidelné menstruace u ženy v klimakteriu se označuje jako menopauza.	354
2063	měsíčky	Měsíčky je lidové označení pro menstruaci.	42
2064	klouby	Kloub je místem, kde se vzájemně setkávají pevné součásti kostry. Většina kloubů spojuje dvě kosti dohromady, ale některé spojují kost s chrupavkou, jiné spojují zuby s jejich kostěnými lůžky. Klouby nejen drží kostru pohromadě, ale také jí umožňují pohyb. Existují různé typy kloubů. Podle struktury materiálu, který váže kosti dohromady, a také podle toho, zda kloub obsahuje kloubní dutinu či nikoli, rozlišujeme tři typy kloubů: vazivové klouby, chrupavčité klouby,	568
2065	vazivové klouby	Vazivové klouby jsou jedním ze tří typů kloubů. Vyznačují se tím, že kosti jsou spojeny vazivovou tkání a že neobsahují kloubní dutinu. Vazivové klouby jsou většinou jen málo pohyblivé nebo zcela nepohyblivé. Příkladem vazivových kloubů jsou lebeční švy nebo vzájemná spojení mezi čelistmi a zuby.	356
2066	chrupavčité klouby	Chrupavčité klouby jsou jedním ze tří typů kloubů. Vyznačují se tím, že kosti jsou spojeny pomocí chrupavek a že neobsahují kloubní dutinu. Chrupavčité klouby jsou většinou jen málo pohyblivé nebo zcela nepohyblivé. Příkladem chrupavčitých kloubů jsou spojení mezi žebry a hrudní kostí, meziobratlové ploténky či spona stydká (spojení mezi stydkými kostmi na pánevi).	414

2067	synoviální klouby	<p>Synoviální klouby jsou jedním ze tří typů kloubů. Vyznačují se velkou pohyblivostí a tím, že obsahují kloubní dutinu. Mezi synoviální klouby se řadí většina tělních kloubů, obzvláště pak klouby na rukou a na nohou. Mezi základní struktury každého synoviálního kloubu patří:</p> <p>kloubní dutina – dutina uvnitř kloubu, která je vyplněna synoviální tekutinou,</p> <p>kloubní povrch pokrytý kloubní chrupavkou,</p> <p>kloubní pouzdro – dvojvrstevný obal uzavírající kloubní dutinu:</p> <p>vazivové pouzdro – vnější vrstva kloubního pouzdra; jeho funkcí je posilovat kloub, aby kosti nemohly být od sebe odtaženy,</p> <p>synoviální membrána – vnitřní vrstva kloubního pouzdra; její funkcí je vytvářet synoviální tekutinu,</p> <p>synoviální tekutina – tekutina uvnitř kloubní dutiny, která funguje jako kloubní maz,</p> <p>zpevňující vazy – vyskytují se pouze u některých synoviálních kloubů.</p> <p>Podle rozsahu pohybu kloubu (resp. tvaru jeho kloubních ploch) rozlišujeme šarnýrové, kolové, sedlové, elipsovité, kulovité a ploché klouby. Mezi nejznámější zástupce synoviálních kloubů se řadí čelistní kloub, hlezenní kloub, kolenní kloub, kyčelní kloub, loketní kloub, ramenní kloub a zápěstní kloub.</p>	1342
2068	synoviální tekutina	Synoviální tekutina je důležitou součástí každého synoviálního kloubu, v němž vyplňuje jeho kloubní dutinu. Synoviální tekutina plní funkci kloubního maziva, které se podílí na hladkém pohybu kloubu. Zároveň působí i jako tlumič nárazů, protože rozkládá tlak působící na kloubní	538
2069	synoviální membrána	Synoviální membrána je důležitou součástí každého synoviálního kloubu, v němž tvoří vnitřní vrstvu kloubního pouzdra. Synoviální membrána jednak vystýlá kloubní dutinu, jednak překrývá všechny vnitřní povrchy kloubu, které nejsou kryty kloubní chrupavkou. Funkcí synoviální membrány je vytvářet synoviální tekutinu. Synoviální membrána obsahuje krevní cévy, tukovou tkáň a nervy.	457
2070	tíhové vřáky	<p>Tíhový vřáek (lat. bursa synovialis) je malý oploštělý vřáek vystlaný synoviální membránou a vyplněný synoviální tekutinou. Tíhové vřáky mají velmi podobnou strukturu jako šlachové pochvy. Funkcí tíhového vřáku je sniřovat tření mezi částmi těla, které se pohybují vzájemně po sobě. Tíhové vřáky se vyskytují v mnoha místech těla, kde se svaly, klouby nebo kosti vzájemně překrývají a třou se o sebe. V místě, kde by šlacha nebo sval jinak byly vystaveny zvýšenému tření o kost, vytváří tíhový vřáek jakýsi polštář a tomuto tření předchází. Tíhové vřáky se proto typicky nacházejí mezi kostmi (na jedné straně) a šlachami nebo svaly (na druhé straně).</p> <p>Obrázek: Tíhové vřáky jsou naplněné synoviální tekutinou a slouží k tomu, aby se předešlo tření mezi svaem nebo šlachou a kostí, která se</p>	1265
2071	záněť tíhového vřáku	Záněť tíhového vřáku neboli burzitida může vzniknout následkem úrazu, autoimunitního onemocnění či infekce. Léčba se řídí podle příčiny vzniku zánětu.	183
2072	burzitida	Burzitida je odborný název pro záněť tíhového vřáku. Viz také -itida.	72
2073	záněť svalů	Záněť svalů neboli myozitida může vzniknout idiopaticky, následkem úrazu, autoimunitního onemocnění či infekce. Léčba se řídí podle příčiny vzniku zánětu.	187
2074	myozitida	Myozitida je odborný název pro záněť svalů. Viz také -itida.	63
2075	artralgie	Artralgie je odborný výraz pro bolest kloubů.	45
2076	migrující	Migrující znamená stěhovavý. Například migrující artralgie znamená stěhovavá bolest kloubů (tzn. bolest postihující klouby, která se v čase	228
2077	záněť pochvy	Záněť pochvy neboli vaginitida ve většině případů vzniká následkem infekce. Mezi další příčiny se řadí alergie na některé látky (např. na spermicidní gely nebo mýdla) či nízká hladina estrogenů v období kojení nebo po menopauze.	264
2078	vaginitida	Vaginitida je odborný název pro záněť pochvy. Viz také vagina, -itida.	73
2079	záněť mozku	<p>Záněť mozku neboli encefalitida nejčastěji vzniká následkem virové infekce, ale původci mohou být i jiné patogeny (bakterie, paraziti apod.). Encefalitida někdy vzniká v důsledku autoimunitního onemocnění, v některých případech se příčinu jejího vzniku nepodaří odhalit. Encefalitida může mít různě závažný průběh. Nezi nejčastější příznaky se řadí poruchy vědomí, bolest hlavy, horečka, zmatenost, ztuhlost šíjí</p>	536

2080	zánět míchy	Zánět míchy neboli myelitida může vzniknout z mnoha různých důvodů, nejčastěji však vzniká v důsledku infekce (virové, bakteriální, plísňové nebo parazitární). Někdy může být příčinou jejího vzniku autoimunitní onemocnění, v některých případech se příčinu vzniku nepodaří odhalit.	306
2081	myelitida	Myelitida je odborný název pro zánět míchy. Viz také -itida.	63
2082	šlachy	Šlachy (lat. tendines) jsou tuhé provazce husté vazivové tkáně, které zajišťují spojení mezi svaly a kostmi a jsou schopny (do jisté míry) odolávat tahu. Při pohybu nebo udržování polohy šlacha přenáší na kost svalovou sílu. V příčném řezu jsou šlachy kulaté, oválné nebo připomínají tenké destičky. Nejsilnější a zároveň nejnápadnější šlachou v lidském těle je Achillova šlacha, která připojuje svaly lýtky k patní kosti a vydrží velmi vysokou zátěž v tahu. Nadměrné namáhání svalu (obecně jakéhokoli) může způsobit bolestivý zánět v místě úponu příslušné šlachy.	1069
2083	šlachové pochvy	Šlachová pochva (lat. vagina tendinis) je tekutinou vyplněný obal z pojivové tkáně, který obklopuje šlachy, a zajišťuje tak hladké klouzáni šlachy ve tkáni. Šlachovou pochvu si můžeme velmi zjednodušeně představit jako prodloužený tíhový váček, který obaluje šlachy podobně, jako rohlík obaluje párek pomazaný hořčicí. Důležitou roli hořčice zde ale hraje synoviální tekutina, která zajišťuje, aby šlacha uvnitř pochvy hladce klouzala. Šlachové pochvy se vyskytují všude tam, kde by šlachy jinak byly vystaveny velkému tření. Například v oblastech rukou a nohou může být svalové břicho poměrně vzdálené od úponu svalu, a šlachy jsou proto poměrně dlouhé, často i přes několik kloubů. Právě v těchto případech poskytují ochranu šlachové pochvy. Zranění nebo nadměrná zátěž obecně jakéhokoli kosterního svalu může způsobit bolestivý zánět příslušné šlachové pochvy, který pohyb tohoto svalu omezí.	1330
2084	zánět šlachy	Zánět šlachy neboli tendinitida nejčastěji vzniká v důsledku nadměrného namáhání šlachy nebo jejího poranění, často i při sportu. Často se vyskytuje na šlachách loktů, zápěstí, prstů, stehů, ale může postihovat i jiné šlachy v těle.	260
2085	tendinitida	Tendinitida je odborný název pro zánět šlachy. Viz také -itida.	66
2086	encefalomyelitida	Encefalomyelitida je zánět mozku (encefalitida) kombinovaný se zánětem míchy (myelitida). Viz také -itida.	109
2087	tendovaginitida	Tendovaginitida je zánět šlachy a její šlachové pochvy. Tento zánět se nejčastěji projevuje bolestivostí a otokem, někdy i lupavými zvuky při pohybu.	169
2088	zuby	Zuby hrají důležitou roli v ukusování a rozmělnění potravy. Podle funkce a umístění v chrupu rozlišujeme čtyři základní druhy zubů: řezáky	222
2089	řezáky	Řezáky jsou jedním ze čtyř typů zubů. Nacházejí se v přední části horní i dolní čelisti a slouží k ukusování potravy. V každé polovině čelisti	206
2090	špičáky	Špičáky jsou jedním ze čtyř typů zubů. Jsou umístěny hned vedle řezáků a slouží k trhání potravy.	97
2091	třenové zuby	Třenové zuby jsou jedním ze čtyř typů zubů a nacházejí se hned za špičáky. Jsou podobné stoličkám, ale jsou menší, mají méně kořenů a	242
2092	stoličky	Stoličky jsou jedním ze čtyř typů zubů a slouží k rozmělnění potravy; člověk jich má celkem 12, jsou ploché s malými hrbolky. Třetí stoličky	224
2093	zuby moudrosti	Zuby moudrosti je lidové označení pro třetí stoličky (tzv. osmičky).	82
2094	kořen zubu	Kořen zubu (lat. radix dentis) je uložen skrytý v čelistní kosti a zakončen hrotem. Počet kořenů se u zubů liší. Stoličky mají například více	210
2095	korunka zubu	Korunka zubu (lat. corona dentis) je viditelnou částí zubu. Je chráněna sklovinou. Viz také zubní korunka.	109
2096	krček zubu	Krček zubu (lat. collum dentis) představuje přechod mezi korunkou a kořenem. Krček zubu je překryt dásněmi.	107
2097	sklovina	Sklovina (lat. enamelum) pokrývá korunky zubů a je nejtvrdším materiálem v lidském těle.	88
2098	zubovina	Zubovina neboli dentin (lat. dentinum) je materiál obsažený v každém zubu, který se nachází pod sklovinou. Zubovina je měkčí než sklovina,	188
2099	dentin	Dentin je odborný název pro zubovinu.	37
2100	zubní dřeň	Zubní dřeň (lat. pulpa dentis) je nejvnitřnější částí každého zubu, která obsahuje nervy a cévy.	96
2101	parodont	Parodont (lat. parodontium) je závěsný aparát zubu, který spojuje zub s čelistí. Tvoří jej různé podpůrné tkáně, jejichž funkcí je ukotvit zub v	283
2102	ortopantomografie	Ortopantomografie je zobrazovací metoda, která je založena na rentgenovém vyšetření zubů, obou čelistí a přilehlých oblastí (zejména čelistních kloubů a části nosní dutiny). Rentgenový snímek získaný pomocí ortopantomografie se označuje jako ortopantomogram neboli OPG.	293
2103	ortopantomogram	Ortopantomogram (OPG) je rentgenový snímek získaný pomocí ortopantomografie.	76
2104	OPG	OPG je zkratka pro ortopantomogram, tzn. rentgenový snímek získaný pomocí ortopantomografie.	92

2105	zubní plak	Zubní plak se prakticky po každém jídle vytváří na zubech. Z velké části je tvořen bakteriemi, někdy však i plísňemi a viry. Ty společně vytvářejí tzv. biofilm – člověk má pocit, jako by měl zuby pokryté slizem. Mikroorganismy v zubním plaku mohou vést k zánětu dásní,	352
2106	zubní kámen	Zubní kámen se vytváří na zubech, které nejsou důkladně a pravidelně očišťovány od zubního plaku. Samotný zubní plak je měkký a lze jej	274
2107	parodontální chobot	Parodontální chobot je projev onemocnění parodontu. Zubní kámen podporuje růst zubního plaku směrem ke kořeni zuby. Mezi kořenem zuby a dásní se tvoří mezera (kapsa), která se odborně nazývá parodontální chobot. Tento prostor představuje ideální místo pro další	279
2108	bruxismus	Bruxismus je nevědomé skřípání zuby a silné svírání čelistí, ať již ve spánku nebo v bdělém stavu. Mírné formy bruxismu nevyžadují žádnou léčbu. U některých lidí je však bruxismus natolik závažný, že může dojít k poškození zubů, čelistí, bolestem hlavy apod. V takových případech	312
2109	elektromyografie	Elektromyografie (EMG) je diagnostická metoda, při které je zaznamenávána a vyhodnocována elektrická aktivita svalů. Analýzou zaznamenaných signálů lze zejména odhalit některé odchylky od normálu. EMG se využívá například při diagnostice nervosvalových onemocnění.	335
2110	nervosvalové onemocnění	Nervosvalové onemocnění neboli neuromuskulární onemocnění je velmi široký pojem, který zahrnuje řadu různých onemocnění projevujících se nesprávným fungováním svalů. Nejčastějším příznakem těchto onemocnění je svalová slabost. Nervosvalová onemocnění mohou být vrozená (zvláště pak v případě, že v rodině se vyskytuje genetická predispozice) nebo získaná (jako následek zánětu, úrazu,	663
2111	EMG	EMG je zkratka pro elektromyografii.	36
2112	vzácné onemocnění	Vzácná onemocnění jsou život ohrožující nebo závažná chronická onemocnění, jejichž prevalence je nižší než 5 osob z 10 000, a která jsou spojena s významným nárůstem morbidity a mortality nebo značným snížením kvality života postižených (definice podle Evropské	443
2113	polysomnografie	Polysomnografie (PSG) je vyšetřovací metoda, která spočívá v zaznamenávání několika různých funkcí organismu během spánku vyšetřovaného člověka. Současně je tak monitorována například aktivita mozku (pomocí elektroencefalografie), svalová aktivita (pomocí elektromyografie), srdeční rytmus (pomocí elektrokardiografie), pohyby očí apod. PSG se používá například při diagnostice poruch spánku,	446
2114	PSG	PSG je zkratka pro polysomnografii.	35
2115	botox	Botox je lidové označení pro botulotoxin. Poznámka: Název Botox je ve skutečnosti ochranná známka společnosti Allergan. Mezi veřejností však již název natolik zlidověl, že se s ním	238
2116	dieta	Dieta v souvislosti s lékařstvím znamená způsob výživy, zvláště s ohledem na působení určitého složení potravy na zdraví člověka. Nemocní lidé by měli v některých případech dodržovat jiné dietní zásady než zdravá populace. Odvozené přídavné jméno je dietní.	382
2117	Borgova škála vnímaného úsilí	Borgova škála vnímaného úsilí neboli RPE (zkratka pochází z anglického výrazu Borg rating of perceived exertion) slouží k pacientově subjektivnímu odhadu vnímané intenzity zátěže, která je na stupnici 6–20 vyjádřena pomocí slovního popisu obtížnosti. RPE je	300
2118	RPE	RPE je zkratka pro Borgovu škálu vnímaného úsilí.	49
2119	anestetika	Anestetika jsou léky, které se používají k navození anestezie.	62
2120	anesteziologie	Anesteziologie je lékařský obor, který se zabývá výzkumem a praktickým využitím anestetik a anestezie. Odvozené přídavné jméno je anesteziologický, lékař specializující se na anesteziologii se nazývá anesteziolog.	216
2122	analgesedace	Analgesedace je bezpečná anesteziologická technika, při níž pacient zůstává při vědomí a dýchá sám, ale pomocí léků (medikamentózně) je utlumen jeho vnímání a bolest. Typické je, že po zákroku si na něj pacient vůbec nepamatuje.	249
2123	reendodoncie	Reendodoncie je postup používaný v zubním lékařství, který se používá v případě, pokud se po ošetření kořenových kanálků vytvoří u kořene zuby váček (absces) obsahující bakterie. Lékař se s využitím mikroskopu provrtá až do kořene zuby, kde provede dodatečné vyplnění a dezinfekci daného místa. Odvozené přídavné jméno je reendodontický.	364
2124	endodoncie	Endodoncie je podobor zubního lékařství, který se zabývá prevencí a léčbou onemocnění zubní dřeně. Nejznámějším úkonem tohoto podoboru, který je prováděn v ordinacích zubních lékařů, je ošetření kořenových kanálků. Odvozené přídavné jméno je endodontický.	284
2125	ošetření kořenových kanálků	Ošetření kořenových kanálků neboli endodontické ošetření v je postup používaný v zubním lékařství, kdy lékař provádí odstranění nevyléčitelně nemocné, zanícené, poraněné nebo již mrtvé zubní dřeně. Cílem je zabránit hnisání a následně tvorbě abscesu na špičce kořene zuby, což může snadno vést ke zničení kosti, v níž je zub uchycen. Nejčastějšími příčinami poškození nebo odumírání zubní dřeně	493
2126	endodontické ošetření	Endodontické ošetření je odborný název pro ošetření kořenových kanálků.	71

2127	defekt	Defekt je odborný výraz pro vadu či poruchu. Tento výraz se používá pro široké spektrum vad: od jednoduchých (např. široká škála zubních defektů) až po život ohrožující (např. některé vrozené srdeční vady). Odvozené přídavné jméno je defektní.	312
2128	zubní výplň	Zubní výplň je materiál vložený zubním lékařem do předem připravené „díry“ v poškozeném nebo zkaženém zubu. Cílem je pokud možno	249
2129	konvenční výplně	Konvenční výplně jsou zubní výplně, které se na zub umísťují v měkkém stavu pomocí tvarovacích pomůcek. Vkládají se přímo do otvoru v zubu (způsobeného například zubním kazem), který zubní lékař předtím pomocí speciálních nástrojů rozšířil, vyhladil a vyčistil, a poté se na	418
2130	inlay	Inlay (vyslovováno jako inlej) je zubní výplň vyráběná na míru v zubní laboratoři. Jedná se o předem přesně vytvarovanou výplň z tvrdého materiálu, kterou lékař následně vlepi do předem připraveného otvoru v zubu. Inlay nahrazuje jen vnitřní část kousací plošky zubu, tedy plošku mezi hrbolky (ty tak zůstávají původní).	376
2131	onlay	Onlay (vyslovováno jako onlej) je zubní výplň vyráběná na míru v zubní laboratoři. Jedná se o předem přesně vytvarovanou výplň z tvrdého materiálu, kterou lékař následně vlepi do předem připraveného otvoru v zubu. Onlaye pokrývá jak kousací plošku zubů, tak špičky hrbolků zubů.	334
2132	overlay	Overlay (vyslovováno jako ouvrlej) je zubní výplň vyráběná na míru v zubní laboratoři. Jedná se o předem přesně vytvarovanou výplň z tvrdého materiálu, kterou lékař následně vlepi do předem připraveného otvoru v zubu. Overlay zcela pokrývá horní část zubu, včetně jeho	330
2133	polokorunka	Polokorunka je dříve používaný termín pro overlay nebo onlay. V moderním zubním lékařství se tento výraz již prakticky nepoužívá.	129
2134	amalgám	Amalgám je materiál, který se v zubním lékařství používá k tvorbě amalgámových výplní neboli černých plomb (jeden z typů konvenčních výplní). Amalgám je tvořen směsí 50 % rtuti s dalšími kovy (stříbro, měď, indium, zinek a cín). V zubním lékařství se používá již od poloviny	301
2135	černá plomba	Černá plomba je lidově označení pro amalgámovou výplň. Viz také bílá plomba.	80
2136	fotokompozit	Fotokompozit (někdy jen zkráceně kompozit) je materiál, který se v zubním lékařství používá k tvorbě tzv. bílých plomb (jeden z typů konvenčních výplní) a inlayů. Fotokompozity se skládají z přibližně 70 % skleněných a křemenných částic a přibližně 30 % tzv. monomerů	473
2137	kompozit	Kompozit je zkrácený název, který se v zubním lékařství někdy používá pro fotokompozit.	87
2138	kompomer	Kompomer je materiál, který se v zubním lékařství někdy používá k tvorbě tzv. bílých plomb (jeden z typů konvenčních výplní). Jedná se o směs minerálního prášku (stronciumfluorokřemičité sklo) a kompozitů. Kompomer je zbarvený v různých odstínech tak, aby odpovídal barvě	530
2139	bílá plomba	Bílá plomba je lidově označení pro fotokompozitovou nebo kompomerovou výplň. Viz také černá plomba.	103
2140	rekonstrukce	Rekonstrukce je odborný výraz pro znovuvytvoření něčeho, co bylo poškozeno, zničeno nebo záměrně odoperováno. Příkladem je	235
2141	záchovná stomatologie	Záchovná stomatologie neboli konzervativní stomatologie je podobor zubního lékařství, jehož cílem je zachování zubů v ústech pacienta. Součástí záchovné stomatologie je mj. diagnostika a léčba zubního kazu, poučení pacienta o významu pravidelného odstraňování zubního plaku, ale i ošetření kořenových kanálků a některé další výkony.	361
2142	konzervativní stomatologie	Konzervativní stomatologie je jiný název pro záchovnou stomatologii.	68
2143	konzervace	Konzervace je odborný výraz pro zachování či uchování. Používá se v souvislosti se zachováním původních orgánů či tkání pacienta. Odvozené přídavné jméno je konzervativní (viz např. konzervativní léčba, konzervativní stomatologie).	262
2144	protetická stomatologie	Protetická stomatologie je podobor zubního lékařství, jehož cílem je náhrada poškozených nebo ztracených zubů (nebo i jejich částí). Škála činností prováděných v rámci protetické stomatologie je poměrně rozsáhlá: od opravy ulomeného zubu či náhradu vyraženého zubu až po náhradu skupin zubů nebo i celého chrupu.	355
2145	zubní náhrady	Zubní náhrady jsou na míru vyráběné pomůcky, které se používají v protetické stomatologii. Podle způsobu upevnění v ústech se rozlišují	183
2146	fixní zubní náhrady	Fixní zubní náhrady jsou zubní náhrady, které jsou pevně spojeny s původními zuby pacienta, tzn. pacient si je nemůže sám vyjmout z úst. Mezi fixní zubní náhrady se řadí korunky, fazety, můstky a implantáty. Zvolený typ použité zubní náhrady závisí především na typu a rozsahu defektu. Fixní zubní náhrady se vyrábějí v zubní laboratoři za použití individuálně připravených forem; na předem připravené zuby je pak	480
2147	snímatelné zubní náhrady	Snímatelné zubní náhrady neboli zubní protézy jsou zubní náhrady, které si pacient může sám vyjmout a znovu nasadit. Podle toho, zda jsou nahrazeny jen některé nebo všechny zuby v čelisti, mluvíme o částečných nebo celkových zubních náhradách.	276
2148	zubní protéza	Zubní protéza je jiný název pro snímatelnou zubní náhradu.	58
2149	zubní laboratoř	Zubní laboratoř je pracoviště, kde zubní technici zhotovují, upravují a opravují všechny druhy stomatologických výrobků, včetně zubních	168

2150	zubní korunka	Zubní korunka (často jen zkráceně korunka) je fixní zubní náhrada, která se používá k úplnému zakrytí poškozeného zubu. Kromě posílení poškozeného zubu, a tím jeho kousacích vlastností, lze korunku použít i ke zlepšení vzhledu zubu nebo k jeho lepšímu vytvarování.	290
2151	korunka	Korunka je běžně používaný pojem v zubním lékařství, může však znamenat dvě zcela odlišné (byť na první pohled zvenčí velmi podobné)	259
2152	alkaloidy	Alkaloidy jsou v přírodě se vyskytující látky, které (kromě mnoha atomů uhlíku a vodíku) obsahují alespoň jeden atom dusíku. Dále mohou obsahovat atomy kyslíku, síry, případně i jiných prvků. Alkaloidy jsou obsaženy v tělech mnoha různých organismů, včetně bakterií, hub, rostlin a živočichů. Některé alkaloidy (nebo látky od nich	515
2153	nikotin	Nikotin je silně návykový alkaloid, který se přirozeně vyskytuje v některých rostlinách (zejména v tabáku) a je celosvětově zneužíván jako	264
2154	závislost na nikotinu	Závislost na nikotinu je jiný název pro závislost na tabáku.	60
2155	zubní můstek	Zubní můstek (často jen zkráceně můstek) je zubní náhrada, která se používá k nahrazení jednoho nebo více chybějících zubů. Jejich okraje jsou upevněny buď k pilířovým zubům nebo k zubním implantátům sousedícím s mezerou, kterou je třeba zaplnit. Můstky dělíme na fixní a	283
2156	můstek	Můstek (v zubním lékařství) je zkrácený název pro zubní můstek.	63
2157	fixní zubní můstek	Fixní zubní můstek (často jen zkráceně fixní můstek) je fixní zubní náhrada, která se používá k nahrazení jednoho nebo více chybějících zubů. Tento typ zubní náhrady je pomocí tzv. pilířových korunek upevněn buď k pilířovým zubům nebo k zubním implantátům. Mezi pilířovými korunkami je alespoň jeden mezičlen (další zubní korunka). Můstek je pak tvořen alespoň třemi pevně spojenými zubními korunkami (dvě	536
2158	snímatelný zubní můstek	Snímatelný zubní můstek (často jen zkráceně snímatelný můstek) je snímatelná zubní náhrada, která se používá k nahrazení většího množství chybějících zubů. Tento typ zubní náhrady se používá v případech, kdy mezery mezi zuby jsou příliš velké, nebo když pilířové zuby již nejsou dostatečně stabilní na to, aby unesly fixní můstek. Výhodou snímatelných můstků je, že jakékoli opravy je možné provádět i mimo pacientova ústa.	572
2159	pilířové zuby	Pilířové zuby je pojem používaný v protetické stomatologii. Jedná se o přirozené pacientovy zuby, které se zubní lékař rozhodne využít pro	257
2161	fazeta	Fazeta je fixní zubní náhrada. Jedná se o tenký keramický plátek, který je určen k opravám odlomených pohledových kousků zubů a jiných	233
2162	estetická stomatologie	Estetická stomatologie je podobor zubního lékařství, jehož cílem je dosažení co nejlepšího vzhledu zubů. Zákroky prováděné v rámci estetické stomatologie obvykle nejsou hrazeny z veřejného zdravotního pojištění.	261
2163	bezpreparační fazeta	Bezpreparační fazeta je speciální typ fazety, u které před přilepením na povrch zubu není nutné obrušovat sklovinu.	115
2164	protéza	Protéza je umělá náhrada chybějící části těla, o kterou člověk přišel následkem úrazu nebo nemoci, případně se bez ní již narodil. Účelem protéz je plnit funkci chybějící části těla (končetina, zuby apod.). Odvozené přídavné jméno je protetický.	275
2165	částečná zubní náhrada	Částečná zubní náhrada je snímatelná zubní náhrada (tzn. typ zubní protézy) umístěná na kovovém rámu, který je pomocí drátěných spon připevněn k přirozeným zubům. Někdy se k připevnění protézy používají i korunky na přirozených zubech. Poznámka: Termín částečná zubní náhrada označuje prakticky totéž co snímatelný zubní můstek.	380
2166	celková zubní náhrada	Celková zubní náhrada je snímatelná zubní náhrada (tzn. typ zubní protézy), která se používá v případě, že pacient buď již nemá žádné zbývající zuby, nebo když chrup je v tak špatném stavu, že je nutné všechny zbylé zuby vytrhnout. Na dásně přiléhá akrylový základ ve stejné barvě. Zubní náhrada pro horní čelist pokrývá i patro, dolní část má tvar oblouku, aby umožnila pohyblivost jazyka.	426
2167	dočasná zubní náhrada	Dočasná zubní náhrada je pojem používaný v protetické stomatologii. Jedná se o zubní náhradu, kterou lékař zavádí do úst pacientovi, jemuž má být v zubní laboratoři připravena snímatelná zubní náhrada nebo fixní zubní náhrada. Do té doby by však pacient musel být bez zubů, což	342
2168	extrakce	Extrakce je odborný název pro vytažení, získání či vytržení (poslední uvedený význam platí v případě extrakce zubu). Odvozené sloveso je extrahovat.	193
2170	extrakce zubu	Extrakce zubu neboli trhání zubu patří mezi nejčastější zákroky v zubním lékařství. Provádí se obvykle v lokální anestezii, v případě nutnosti i	179
2171	hybridní zubní náhrada	Hybridní zubní náhrada je celková zubní náhrada, která však není nesena pouze na dásních, ale na zbytkových zubech nebo na implantátech	136
2172	mukoperiostální lalok	Mukoperiostální lalok je termín používaný ve stomatochirurgii. Jedná se o lalok tvořený sliznicí a okosticí (vazivový obal kosti). Odklopení	261
2173	stomatochirurgie	Stomatochirurgie je podobor zubního lékařství (resp. chirurgie, neboť existuje více definic), jehož cílem je chirurgická léčba potíží se zuby, včetně komplikovaných extrakcí zubů, úrazů čelistí apod. Odvozené přídavné jméno je stomatochirurgický, zubní lékař specializující se na stomatochirurgii se nazývá stomatochirurg.	365
2174	okluze	Okluze má v souvislosti s lékařstvím dva různé významy: uzávěr (ucpání či zneprůchodnění) nějaké trubicovité struktury: krevní cévy (nejčastěji tepny), žlučových cest, střeva apod., skus (ve stomatologii).	215

2175	skus	Skus neboli okluze je vzájemné postavení zubů horní a dolní čelisti při sevřených čelistech.	92
2176	dřeňová dutina (zubu)	Dřeňová dutina (lat. cavum dentis) je přirozené se vyskytující dutina uvnitř každého zubu, která obsahuje zubní dřeň. Směrem ke kořeni zubu se tato dutina zužuje v kořenový kanálek.	215
2177	kořenový kanálek	Kořenový kanálek (lat. canalis radialis dentis) je zúžená část dřeňové dutiny uvnitř zubu. Kořenový kanálek vyúsťuje na hrotu kořene zubu drobným otvůrkem, kterým do zubní dřeně vstupují krevní cévy a nervy. Ke každému kořeni zubu vede jeden kořenový kanálek (má-li zub více kořenů, má tedy i více kořenových kanálků).	358
2178	test vitality zubu	Test vitality zubu provádí zubní lékař. Tento test obvykle spočívá v tom, že lékař se vyšetřovaného zubu dotkne vatovou tyčinkou, kterou předtím postříkal chladícím sprejem. Pokud pacient pocítí silnou bolest, která během několika sekund nezmizí, znamená to přítomnost	288
2179	anatomie	Anatomie je obor biologie, který se zabývá studiem stavby organismů a jejich částí. Anatomie se dělí na makroskopickou a mikroskopickou anatomii, přičemž mikroskopická anatomie zahrnuje histologii a cytologii.	251
2180	resekce	Resekce je odborný výraz pro chirurgické vyříznutí části orgánu nebo větší části tkáně. Odvozené přídavné jméno je resekční, odvozené sloveso je resekovat. Viz také excize, resekce kořenového hrotu, resekční okraj.	221
2181	resekce kořenového hrotu	Resekce kořenového hrotu je chirurgický zákrok, při kterém se odstraní špička kořene zubu, kterému již byl neúspěšně (nebo jen s částečným úspěchem) ošetřen kořenový kanálek a okolní zanícená oblast. Dříve bylo toto ošetření považováno za poslední možnost	445
2182	píštěl	Píštěl neboli fistula je abnormální otvor nebo průchod buď mezi dvěma dutinami nebo dutými orgány (jako je například močový měchýř, tlusté střevo nebo krevní céva), nebo mezi dutinou (či dutým orgánem) a povrchem těla. Píštěle mohou být způsobeny poraněním, infekcí	344
2183	fistula	Fistula je odborný název pro píštěl.	36
2184	strach ze zubního ošetření	Strach ze zubního ošetření je v ordinaci zubního lékaře běžným jevem, a to navzdory současným možnostem bezbolestného ošetření zubů v lokální anestezii. Někdy představuje strach dokonce tak velkou zátěž, že pacienti k zubnímu lékaři nechodí vůbec. V takovém případě	392
2185	anxiolytika	Anxiolytika jsou léky, které zmírňují úzkost. Používají se proto při léčbě úzkostných poruch. Odvozené přídavné jméno je anxiolytický.	137
2186	antiemetika	Antiemetika jsou léky proti nevolnosti a zvracení. Lékař je může předepsat například lidem trpícím kinetózou (nevolností při cestování) nebo onkologickým pacientům před podáním chemoterapie. Odvozené přídavné jméno je antiemetický.	253
2187	premedikace	Premedikace je podání léku ještě před konkrétním lékařským výkonem (nejčastěji před chirurgickým zákrokem nebo před podáním chemoterapie). Příklady premedikace jsou: podání sedativa nebo analgetika před chirurgickým zákrokem, profylaktické (preventivní) podání antibiotika před chirurgickým zákrokem, podání antiemetika před chemoterapií.	378
2188	bělení zubů	Bělení zubů je proces zesvětlování stávající barvy zubů. Dostupné metody pro bělení zubů se dělí na vnější bělení, vnitřní bělení a bělení	168
2189	ortodoncie	Ortodoncie je podobor zubního lékařství, který se zabývá diagnostikou, prevencí a nápravou špatného zarovnání zubů, resp. vadného skusu. Odvozené přídavné jméno je ortodontický, zubní lékař specializující se na ortodoncii se nazývá ortodontista. Viz také zubní lékařství.	277
2191	parodontologie	Parodontologie je podobor zubního lékařství, který se zabývá prevencí, diagnostikou a léčbou onemocnění parodontu. Zubní lékař specializující se na parodontologii se nazývá parodontolog. Viz také zubní lékařství.	218
2193	kontaktní alergen	Kontaktní alergen je látka vyvolávající alergickou kontaktní dermatitidu.	73

2194	stimulancia	Stimulancia, stimulační látky neboli stimulanty je zastřešující pojem pro různé chemické látky, které zvyšují aktivitu centrálního nervového systému nebo i jiných částí organismu. Mezi charakteristické příznaky užití stimulantů se řadí zvýšená ostražitost, pocit pohody a euforie. Stimulancia účinkují i na kardiovaskulární systém: zvyšují krevní tlak a srdeční frekvenci. Mezi stimulancia se řadí velké množství látek, které lze zhruba rozdělit do tří kategorií: látky ve volně prodejných výrobcích (např. kofein, nikotin, apod.), léky na předpis (např. metylfenidát), některé ilegální drogy (např. kokain, pervitin, extáze). Poznámka: Jednotné číslo je stimulans (tento název se v jednotném čísle nijak neskloňuje). Opakem stimulantů jsou tlumivé látky.	801
2195	stimulanty	Stimulanty je jiný název pro stimulancia.	41
2196	kokain	Kokain je silně návykový alkaloid, který se řadí mezi stimulancia a vyrábí se z listů koky. Po požití dochází k tělesné i duševní stimulaci, jsou zde pocity síly a nadřazenosti zvýšenému sebevědomí, zvýšení bdělosti, snížení či odstranění únavy a chuti k jídlu, kolísání nálad až	465
2197	psychoaktivní látky	Psychoaktivní látky je zastřešující pojem pro různé chemické látky, které mají vliv na psychiku a mohou být silně návykové. Psychoaktivní látky lze zhruba rozdělit do tří kategorií: látky ve volně prodejných výrobcích (např. kofein, nikotin apod.), léky na předpis neboli psychofarmaka, ilegální drogy (např. LSD, marihuana, hašiš, extáze, pervitin, kokain, heroin apod.).	410
2198	kofein	Kofein je středně návykový alkaloid, který je celosvětově nejvíce užívanou psychoaktivní látkou. Na rozdíl od téměř všech ostatních psychoaktivních látek není kofein v drtivé většině zemí (včetně České republiky) nijak regulován a jeho užívání je legální. Kofein se přirozeně	350
2199	abstinenční syndrom	Abstinenční syndrom je označení pro skupinu abstinenčních příznaků, které se objeví po náhlém vysazení nebo prudkém snížení dávky léku nebo drogy, na které(m) je daný člověk závislý. Abstinenční syndrom se může projevovat různými způsoby a s různou intenzitou, konkrétní příznaky se navíc mohou vzájemně velmi lišit – podle látky, na které je člověk závislý. Abstinenční příznaky lze zhruba rozdělit do dvou kategorií: duševní (psychické) příznaky: neklid, úzkost, podrážděnost, skleslost, útlum, depresivní nálady, poruchy spánku apod.,	708
2200	abstinenční příznaky	Abstinenční příznaky jsou jednotlivé příznaky abstinenčního syndromu.	69
2201	mikrobiologie	Mikrobiologie je nauka o mikroorganismech. Mikrobiologie se zabývá i studiem virů, ačkoli ty nejsou jednoznačně řazeny mezi živé organismy. Mikrobiologie je značně široký pojem, který zahrnuje mnoho specializovaných odvětví, jako je zejména virologie, mykologie, parazitologie a bakteriologie. Odvozené přídatné jméno je mikrobiologický, odborník na mikrobiologii se nazývá mikrobiolog.	436
2203	virologie	Virologie je nauka o virech. Jedná se o specializované odvětví mikrobiologie. Odvozené přídatné jméno je virologický, odborník na virologii se nazývá virolog.	161
2205	houby	Houby (lat. Fungi) představují rozsáhlou skupinu organismů, do které se řadí nejen „klasické“ houby nacházející se v lesích a na loukách, ale také z lékařského hlediska velmi významné kvasinky a plísně.	264
2206	plísně	Plísně jsou mikroskopické vláknité houby, které tvoří přirozenou součást našeho životního prostředí. Jsou prakticky všudypřítomné, avšak ne vždy jsou viditelné pouhým okem. Rostou všude, kde je vlhko a teplo. Některé plísně mohou za určitých okolností způsobovat různé druhy mykóz. Samostatnou kapitolou je alergie na plísně. Odvozené přídatné jméno je plísňový.	456
2207	mykologie	Mykologie je nauka o houbách (včetně plísní a kvasinek). Jedná se o specializované odvětví mikrobiologie. Odvozené přídatné jméno je mykologický, odborník na mykologii se nazývá mykolog.	189
2209	parazitologie	Parazitologie je nauka o parazitech. Jedná se o specializované odvětví mikrobiologie. Odvozené přídatné jméno je parazitologický, odborník na parazitologii se nazývá parazitolog. Viz také parazit, -ologie.	211
2211	bakteriologie	Bakteriologie je nauka o bakteriích. Jedná se o specializované odvětví mikrobiologie. Odvozené přídatné jméno je bakteriologický, odborník na bakteriologii se nazývá bakteriolog. Viz také bakterie, -ologie.	212

2213	hormony štěstí	Hormony štěstí je lidové označení pro skupinu hormonů a neurotransmiterů, které u lidí vyvolávají pocity potěšení, blaha, štěstí, lásky apod. Řadí se mezi ně serotonin, dopamin, oxytocin a endorfiny.	234
2214	oxytocin	Oxytocin je hormon, který hraje významnou úlohu v průběhu porodu i v období po něm. Do krevního řečiště se však uvolňuje nejen během	258
2215	endorfiny	Endorfiny představují skupinu tzv. opioidních peptidů, které jsou tvořeny obvykle 15–30 aminokyselinami. Endorfiny působí jako neurotransmitery a neuromodulátory. Podobně jako některé drogy (např. morfin) se vážou na tzv. opioidní receptory v mozku, a mají i	436
2216	synapse	Synapse je místo, kde se nervové vzruchy přenášejí z neuronu (prostřednictvím jeho axonu) na druhou buňku. Druhou buňkou může být další nervová buňka, ale i jiný typ buňky (např. buňka svalu nebo žlázy). Nervové vzruchy mezi dvěma nervovými buňkami se přenášejí pomocí neurotransmiterů. Struktura synapse: Na konci nervové buňky, která předává signál jiné buňce, se nachází presynaptická membrána. Na buňce, která signál přijímá, se nachází postsynaptická membrána. Mezi těmito membránami se nachází synaptická štěrbina. Odvozené přídavné jméno je synaptický. Obrázek: Schéma komunikace dvou neuronů (vlevo) a struktura synapse (vpravo). (Zdroj: depositphotos.com)	777
2217	acetylcholin	Acetylcholin je neurotransmiter, který se uplatňuje v synapsích mezi nervovými buňkami a svalovými buňkami.	107
2218	neuromodulátory	Neuromodulátory jsou podskupinou neurotransmiterů a podobně jako ony se podílejí na regulaci nervové aktivity. Na rozdíl od neurotransmiterů, které se uvolňují na konkrétní synapsi (tedy mezi dvěma nervovými buňkami), neuromodulátory působí na větší oblast v mozku. Nejznámější skupinou neuromodulátorů jsou endorfiny, další příklady neuromodulátorů jsou noradrenalin, dopamin, serotonin a	425
2219	návykové látky	Návykové látky neboli drogy jsou látky, na které si uživatel může časem vytvořit závislost. Návykové látky můžeme volně rozlišovat podle několika různých kritérií: podle původu: uměle vyrobené (tzv. syntetické), přírodní; podle legislativy dané země: legální, nelegální; podle účinků na lidskou psychiku: tlumivé, stimulační,	400
2220	drogy	Drogy je jiný název pro návykové látky.	39
2221	konopné drogy	Konopné drogy jsou látky vyrobené z konopí, ať se již jedná o konopí seté (lat. Cannabis sativa) nebo konopí indické (lat. Cannabis indica). Mezi konopné drogy se řadí především marihuana, hašiš a hašišový olej. Hlavní psychoaktivní látkou je ve všech případech	288
2222	marihuana	Marihuana se řadí mezi konopné drogy. Vyrábí se z konopí, ať se již jedná o konopí seté (lat. Cannabis sativa) nebo konopí indické (lat.	350
2223	hašiš	Hašiš se řadí mezi konopné drogy. Vyrábí se z konopí, ať se již jedná o konopí seté (lat. Cannabis sativa) nebo konopí indické (lat. Cannabis indica). Hašiš je konopná pryskyřice tmavě zelené až hnědé barvy (většinou se liší dle země původu). Lidové označení pro hašiš je „haš“,	303
2224	hašišový olej	Hašišový olej se řadí mezi konopné drogy. Vyrábí se z konopí, ať se již jedná o konopí seté (lat. Cannabis sativa) nebo konopí indické (lat.	200
2225	pervitin	Pervitin je nejrozšířenější droga na českém ilegálním trhu. Historie jejího užívání sahá až do císařského Japonska, kde byla podávána samurajům před vstupem do bitvy. Později byla podávána za druhé světové války pilotům kamikadze a německým vojákům při tažení na	607

2226	ilegální drogy	Ilegální drogy je jiný název pro nelegální návykové látky.	58
2227	kopřivka	Kopřivka neboli urtikarie je typem kožní vyrážky, která se vyznačuje zarudlými, vyvýšenými a svědivými místy. Postižený může mít rovněž pocit pálení nebo štípání, jako kdyby jej v daném místě šlehla kopřiva (odtud také pochází označení této vyrážky).	463
2228	urtikarie	Urtikarie je odborný název pro kopřivku.	40
2229	zánět krčních mandlí	Zánět krčních mandlí neboli tonzilitida může mít řadu různých příčin. Původci mohou být bakterie nebo viry. Akutní tonzilitida je označována jako angína. Existuje i chronická tonzilitida, která se vyznačuje přítomností zahuštěného hnisu a často i zápachem z úst.	289
2230	tonzilitida	Tonzilitida je odborný název pro zánět krčních mandlí. Viz také -itida.	74
2231	akutní	Akutní znamená prudký či náhlý a v souvislosti s lékařstvím se tento termín používá u náhle vzniklých stavů. Například akutní průjem se objeví „zničehonic“ u dosud zcela zdravého člověka (typicky jako následek požití nějaké zdravotně závadné potraviny apod.). Opakem akutního je chronický.	386
2232	chronický	Chronický znamená vleklý či dlouhodobý a v souvislosti s lékařstvím se používá u dlouhotrvajících onemocnění. Například chronický kašel se může vyskytovat u astmatiků, alergií apod. Opakem chronického je akutní.	328
2233	imunosuprese	Imunosuprese je proces, který tlumí přirozené imunitní reakce organismu. Používá se například u pacientů, kteří podstoupili transplantaci. Odvozené přídavné jméno je imunosupresivní. Viz také imunosupresiva.	213
2234	dýchací cesty	Dýchací cesty jsou součástí dýchacího systému. Dělí se na horní dýchací cesty a dolní dýchací cesty.	100
2235	horní dýchací cesty	Horní dýchací cesty jsou součástí dýchacího systému. Horní dýchací cesty zahrnují nosní dutinu, nosohltan a hrtan. Viz také dýchací cesty, dolní dýchací cesty.	162
2236	dolní dýchací cesty	Dolní dýchací cesty jsou součástí dýchacího systému. Dolní dýchací cesty zahrnují průdušnici, průdušky, průdušinky a plicní sklípky (resp. plicě jako celek).	204
2237	mikroorganismy	Mikroorganismy jsou (živé) organismy příliš malé na to, aby byly viditelné pouhým okem. Patří mezi ně zejména bakterie, dále kvasinky, některé plísňe a někteří parazité. Poznámka: Viry jsou rovněž mikroskopické částice (tzn. lze je pozorovat pouze pod mikroskopem), ale z biologického hlediska nejsou živé.	445
2238	chlamydie	Chlamydie (lat. Chlamydia) jsou rodem bakterií, které u člověka mohou vyvolat chlamydiovou infekci. Chlamydie jsou schopny rozmnožovat se pouze uvnitř hostitelských buněk, proto jsou řazeny mezi tzv. obligátní intracelulární parazity. Existují různé druhy chlamydií, z nichž některé napadají pouze zvířata; infekci u člověka způsobují zejména Chlamydia trachomatis, Chlamydia pneumoniae, Chlamydia abortus a Chlamydia psittaci.	526
2239	obligátní	Obligátní je výraz používaný v biologii a znamená omezen na určité fungování nebo způsob života. Například obligátní parazit je parazitický organismus, který ke zdárnému průběhu svého životního cyklu potřebuje hostitele. Pokud hostitele nenajde, nemůže se rozmnožovat.	321
2240	fakultativní	Fakultativní je výraz používaný v biologii a znamená schopen, nikoli však omezen na určité fungování nebo způsob života. Například fakultativní parazit je organismus, který může parazitovat, ke zdárnému průběhu svého životního cyklu však není zcela závislý na hostiteli.	323
2241	intracelulární	Intracelulární znamená nitrobuněčný. Například intracelulární parazit je mikroskopický parazit, který je schopen růstu a rozmnožování uvnitř buněk hostitele. Opakem intracelulárního je extracelulární.	237
2242	extracelulární	Extracelulární znamená mimobuněčný. Například extracelulární tekutina zahrnuje veškeré tělesné tekutiny, které se nacházejí vně buněk jakéhokoli mnohobuněčného organismu (tedy i člověka).	247
2243	akutní bronchitida	Akutní bronchitida je akutní zánět průdušek, nejčastěji virového původu. Hlavním příznakem akutní bronchitidy je kašel, dalšími příznaky mohou být vykašlávání hlenu, pískání na hrudi, dušnost, horečka či bolest na hrudi. Infekce může trvat až deset dní, kašel může přetrvávat i několik týdnů po odeznění infekce.	371
2244	chronická bronchitida	Chronická bronchitida je chronický zánět průdušek, při kterém v průduškách vzniká značné množství hlenu. U zdravého člověka se na sliznici dýchacích cest nacházejí mikroskopické řasinky, které zachycují vdechované nečistoty. Takto zachycené částice se stávají součástí hlenu, který je pravidelným vlnivým pohybem řasinek dopravován zpět (směrem k ústům a nosu) a tělo jej průběžně zbavuje vykašláváním nebo polykáním. V případě chronické bronchitidy jsou řasinky poškozeny nebo již zničeny, samočištění dýchacích cest neprobíhá tak účinně a	631

2245	expektorace	Expektorace je odborný výraz pro vykašlávání.	45
2246	suchý kašel	Suchý kašel neboli neproduktivní kašel je kašel, při kterém pacient nevykašlává hleny. Opakem suchého kašle je vlhký kašel.	126
2247	neproduktivní kašel	Neproduktivní kašel je jiný název pro suchý kašel.	50
2248	vlhký kašel	Vlhký kašel neboli produktivní kašel je kašel, který se vyznačuje vykašláváním hlenů. Opakem vlhkého kašle je suchý kašel.	125
2249	produktivní kašel	Produktivní kašel je jiný název pro vlhký kašel.	48
2250	expektorancia	Expektorancia jsou léky podporující vykašlávání (expektoraci) hlenu. Lékař nebo lékárník je může doporučit při vlhkém kašli. Poznámka: Jednotné číslo je expektorans (tento název se v jednotném čísle nijak neskloňuje).	220
2251	antitusika	Antitusika jsou léky tlumící kašel. Lékař nebo lékárník je může doporučit při suchém kašli. Viz také anti-.	110
2252	hrudní dutina	Hrudní dutina je tělní dutina, ve které jsou uloženy zejména plic a srdce; dále skrze ni procházejí některé další důležité tělní struktury (např.	285
2253	břišní dutina	Břišní dutina je tělní dutina, ve které je uložena řada orgánů a žláz: žaludek, játra, slezina, žlučník, slinivka břišní, ledviny, tenké střevo, tlusté	255
2254	pánevní dutina	Pánevní dutina je tělní dutina umístěná těsně pod břišní dutinou. V pánevní dutině jsou uloženy zejména močový měchýř, některé pohlavní orgány a konečník.	173
2255	bránice	Bránice je sval, který vzájemně odděluje břišní dutinu a hrudní dutinu. Zároveň je to nejdůležitější dýchací sval. V relaxovaném (uvolněném) stavu má tvar kupole vyklenuté směrem vzhůru. Při kontrakci (stažení) se bránice téměř narovná, čímž se zvětší objem hrudní dutiny a do plic je nasáván vzduch. Pohyby bránice při dýchání jsou po většinu času mimovolné, avšak tento silný sval lze ovládat i vůlí. Záměrným stažením bránice se vytvoří	649
2256	plíce	Plíce jsou orgány dýchacího systému, ve kterých probíhá výměna plynů (kyslík do těla, oxid uhličitý ven z těla). Levá i pravá plíce jsou umístěny v hrudní dutině. Obě plíce se od sebe mírně liší tvarem i velikostí, aby v levé části hrudníku – tedy u levé plíce – byl dostatek	295
2257	močový měchýř	Močový měchýř je dutý svalnatý orgán, který je součástí vylučovacího systému (potažmo močových cest) a v němž se průběžně hromadí moč (vznikající v ledvinách). Močový měchýř se nachází v dolní části pánevní dutiny. Moč do něj přitéká močovody, kde je dočasně zadržena	338
2258	dýchání	Dýchání je mimovolný proces, nevyžaduje tedy vědomou kontrolu. Podílí se na něm pohyby hrudníku a bránice. Dýchání jsme si vědomi pouze ve chvílích, kdy se na něj soustředíme nebo kdy je něčím narušeno, např. náhlou dušností. Dýchání zajišťuje přísun životně důležitého kyslíku a vylučování oxidu uhličitého. Zdravý dospělý vdechuje a vydechuje asi 12×; až 15×; za minutu.	460
2259	vnější dýchání	Vnější dýchání neboli zevní dýchání je výměna plynů (kyslíku a oxidu uhličitého) mezi organismem a vnějším prostředím, která probíhá v plicních sklípcích.	192
2260	zevní dýchání	Zevní dýchání je jiný název pro vnější dýchání.	47
2261	vnitřní dýchání	Vnitřní dýchání je výměna plynů (kyslíku a oxidu uhličitého) ve vnitřním prostředí, která probíhá ve tkáních. Viz také dýchání, vnější dýchání.	146
2262	průdušnice	Průdušnice (lat. trachea) je součástí dolních dýchacích cest. Je to chrupavčitá trubice o průměru přibližně 1,5 až 2 cm a délce asi	197
2263	průdušky	Průdušky (lat. bronchi) jsou součástí dolních dýchacích cest. Svou strukturou připomínají větve stromu, který je ovšem obrácený vzhůru nohama: kmenem stromu (nahoře) je průdušnice, která se ve své dolní části větví na dvě hlavní průdušky. Ty se dále větví a jejich průměr se	410
2264	průdušinky	Průdušinky (lat. bronchioli) jsou součástí dolních dýchacích cest. Jsou to nejtenčí větvičky dýchacích cest, které se odvětvují z nejtenčích	210
2265	plicní sklípky	Plicní sklípky neboli alveoly (lat. alveoli) jsou součástí dolních dýchacích cest a nacházejí se na koncích průdušinek. V alveolech probíhá výměna plynů mezi krví a vzduchem. Plicní sklípky jsou obklopeny hustou sítí drobných kapilár. Kyslík vstupuje do krve a z té naopak do	387
2266	alveoly	Alveoly je jiný název pro plicní sklípky.	41
2267	dechové centrum	Dechové centrum je uskupení neuronů, které se nacházejí v prodloužené míše a jejich funkcí je řízení dýchání. Z dechového centra vedou	198
2268	mozkové hemisféry	Mozkové hemisféry (lat. hemisphaeria cerebri) jsou jednou ze čtyř hlavních částí mozku. Rozlišujeme levou a pravou mozkovou hemisféru, které společně tvoří koncový mozek. Na celém povrchu mozkových hemisfér se nachází mozková kůra, v níž jsou patrné četné rýhy (lat. sulci); nejhlubší z těchto rýh se označují jako zářezy (lat. fissurae). Mezi závitů a zářezy se nacházejí zprohýbané závitů (lat. gyri). Některé z hluboko uložených zářežů se užívají pro dělení mozkových hemisfér do mozkových laloků, přičemž největší a nejznámější jsou čelní lalok, temenní lalok, spánkový lalok a týlní lalok.	856

2269	mezimozek	Mezimozek (lat. diencephalon) je jednou ze čtyř hlavních částí mozku. Mezimozek je obklopen mozkovými hemisférami a skládá se z několika párových struktur, z nichž nejvýznamnější jsou a thalamus a hypothalamus. Obrázek 1: Mezimozek (fialově) a mozkový kmen (zeleně) – schematický nákres, pohled zleva. (Zdroj: depositphotos.com) Obrázek 2: Mezimozek (fialově) a mozkový kmen (zeleně) – schematický nákres, pohled zepředu. (Zdroj: depositphotos.com)	501
2270	mozkový kmen	Mozkový kmen (lat. truncus encephali) je jednou ze čtyř hlavních částí mozku, která se nachází hluboko mezi mozkovými hemisférami a začátkem míchy, a hraje zcela zásadní roli při řízení některých životně důležitých tělesných funkcí, včetně srdeční činnosti a dýchání. Směrem shora dolů rozlišujeme tři části mozkového kmene: střední mozek, Varolův most, prodloužená mícha. Obrázek 1: Mezimozek (fialově) a mozkový kmen (zeleně) – schematický nákres, pohled zleva. (Zdroj: depositphotos.com) Obrázek 2: Mezimozek (fialově) a mozkový kmen (zeleně) – schematický nákres, pohled zepředu. (Zdroj: depositphotos.com)	675
2271	mozeček	Mozeček (lat. cerebellum) je jednou ze čtyř hlavních částí mozku a představuje asi 11 % celkové hmoty mozku. Větší než mozeček je již jen koncový mozek (resp. mozkové hemisféry). Mozeček řídí rovnováhu při chůzi a stání a další složité motorické funkce. Obrázek: Umístění mozečku (vyznačen tmavší červenou barvou) v mozku. (Zdroj: depositphotos.com)	379
2272	střední mozek	Střední mozek (lat. mesencephalon) je první ze tří oblastí mozkového kmene. Nachází se mezi mezimozkem (vpředu) a Varolovým mostem (dole). Střední mozek souvisí se zrakem, sluchem, motorikou, spánkem a bděním, ostrážitostí a regulací teploty. V oblasti středního mozku se k mozkovému kmeni připojují dva páry hlavových nervů (okohybný a kladkový).	366
2273	Varolův most	Varolův most (lat. pons Varolii) je druhou ze tří oblastí mozkového kmene. Nachází se mezi středním mozkem (nahore) a prodlouženou míchou (dole). Jak jeho název napovídá, Varolův most tvoří přemostění mezi pravou a levou polovinou mozečku. V oblasti Varolova mostu se k mozkovému kmeni připojuje několik hlavových nervů: trojklanný, odtahující a lícíní.	371
2274	prodloužená mícha	Prodloužená mícha (lat. medulla oblongata) je poslední ze tří oblastí mozkového kmene. Nachází se mezi Varolovým mostem (nahore) a plynule pokračuje v míchu (dole). V oblasti prodloužené míchy se k mozkovému kmeni připojuje pět nejníže uložených párů hlavových nervů: vestibulokochleární, jazykohltanový, bloudivý, přidatný a podjazykový.	357
2275	nosohltan	Nosohltan je součástí horních dýchacích cest. Z anatomického hlediska se jedná o horní část hltanu, nachází se za nosní dutinou.	128
2276	hrtan	Hrtan (lat. larynx) je součástí horních dýchacích cest. Podílí se jednak na dýchání, jednak na tvorbě hlasu, neboť se v něm nacházejí hlasivky.	173
2277	saturace kyslíkem	Saturace kyslíkem, saturace krve kyslíkem neboli sO ₂ je podíl hemoglobinu, který je nasycen (saturován) kyslíkem, vztaženo k celkovému hemoglobinu v krvi (tzn. veškerému hemoglobinu, nasycenému i nenasyčenému kyslíkem). Pro správné fungování organismu je potřeba velmi přesná rovnováha kyslíku v krvi. Lékaři dále rozlišují: saturace tepenné krve kyslíkem (SaO ₂) – saturace krve kyslíkem v tepnách, saturace žilní krve kyslíkem (SvO ₂) – saturace krve kyslíkem v žilách, saturace periferní krve kyslíkem (SpO ₂) – saturace krve kyslíkem v kapilárách; tato hodnota se měří nejčastěji, a to pomocí pulzního oxymetru.	952
2278	saturace krve kyslíkem	Saturace krve kyslíkem je jiný název pro saturaci kyslíkem.	59
2279	sO ₂	sO ₂ je zkratka pro saturaci kyslíkem.	37
2280	hypoxemie	Hypoxemie je abnormálně nízká koncentrace kyslíku v krvi. Konkrétně se jedná o nedostatek kyslíku v tepenné krvi. Hypoxemie může mít celou řadu příčin a často vede k hypoxii, neboť při hypoxemii krev nedodává potřebné množství kyslíku do tělních tkání.	303
2281	kyslík	Kyslík je jedním ze čtyř prvků, ze kterých se skládá nejen lidské tělo, ale živé organismy obecně (zbývající tři jsou uhlík, vodík a dusík). Kyslík je přítomen i ve vzduchu okolo nás, a to v plynné formě, označované jako O ₂ (každá molekula kyslíku obsahuje dva atomy kyslíku). Molekulární kyslík (O ₂) je plyn nezbytný k životu. Zvláště mozek je na dodávce kyslíku zcela závislý. Je-li zásobování mozku kyslíkem narušeno, do několika sekund nastávají poruchy funkce mozku (např. bezvědomí) a do několika málo minut může člověk i zemřít. Některé jiné tkáně (např. svaly) mohou po určitou dobu fungovat i s omezeným přívodem kyslíku, na tzv. kyslíkový dluh. Kyslík se do těla dostává	1040
2282	O ₂	O ₂ je zkratka pro kyslík.	25
2283	oxid uhličitý	Oxid uhličitý (CO ₂) je plyn, který ve tkáních vzniká jako odpadní látka a je z těla ven vylučován při dýchání.	110
2284	CO ₂	CO ₂ je zkratka pro oxid uhličitý.	33

2285	řasinky	Řasinky neboli cilie jsou pohyblivé výběžky na povrchu některých epitelových buněk, které se pod mikroskopem podobají řasám (odtud pochází i jejich název). Řasinky se nacházejí například v dýchacích cestách, kde plní důležitou funkci v posouvání hlenu (směrem pryč z dýchacích cest), nebo ve vejcovodech, kde posouvají vajíčko směrem do dělohy.	403
2286	cilie	Cilie je jiný název pro řasinky.	32
2287	mediastinum	Mediastinum, mezihrudí neboli mezihrudní prostor je prostor v hrudní dutině mezi pravou a levou pleurální dutinou, který je vyplněn orgány (zejména srdce, aorta, horní dutá žíla, plicnice, plicní žíly, jícen, brzlík, průdušnice a některé lymfatické uzliny), krevními cévami, nervy a	448
2288	mezihrudí	Mezihrudí je jiný název pro mediastinum.	40
2289	mezihrudní prostor	Mezihrudní prostor je jiný název pro mediastinum.	49
2290	dendrity	Dendrity jsou krátké a bohatě větvené výběžky neuronů, jejichž počet kolísá od jednoho po několik desítek, někdy i stovek. Na většině dendritů lze najít krátké výrůstky, které se podílejí na struktuře synapsí. Dendrity slouží jako příjmová místa: jejich prostřednictvím neuron	311
2291	axon	Axon neboli nervové vlákno je výběžek neuronu, který může mít velmi proměnlivou délku a jeho funkcí je odvádění nervových vzruchů směrem z těla neuronu k jiným neuronům, popř. k jiným typům buněk (prostřednictvím synapse). Na rozdíl od dendritů je axon vždy pouze	270
2292	nervy	Nervy jsou orgány periferního nervového systému, který se svou strukturou podobají elektrickým kabelům. Každý nerv se skládá z mnoha nervových vláken (axonů), které jsou uspořádány v rovnoběžných svazcích. Tyto svazky jsou vzájemně odděleny obalovým materiálem, který je tvořen pojivovou tkání. Z anatomického hlediska se rozlišují hlavové nervy a míšní nervy. Podle toho, kterým směrem daný nerv přenáší signály, rozlišujeme motorické nervy, senzorické nervy a smíšené nervy.	550
2293	mrtvý prostor	Mrtvý prostor neboli mrtvý dýchací prostor je objem vzduchu, který je při dýchání vdechován, ale neúčastní se výměny plynů v plicích – buď proto, že zůstane v dýchacích cestách (tzn. nedoputuje do plicních sklípků, nýbrž zůstane v půli cesty a pak je zase vydechnut),	472
2294	mrtvý dýchací prostor	Mrtvý dýchací prostor je jiný název pro mrtvý prostor.	54
2295	pH	pH je číslo, které vyjadřuje kyselost nebo zásaditost prostředí. Hodnota pH může (zejména v chemii, méně často v souvislosti s lékařstvím) teoreticky dosahovat hodnot od 0 do 14, přičemž u silných kyselin se pH blíží 0, u silných zásad se pH blíží 14. Neutrální pH (tzn. stav, kdy prostředí není ani kyselé, ani zásadité) je 7. Hodnota pH v lidské krvi se pohybuje mezi 7,32 a 7,42, v žaludku je silně kyselé prostředí (pH	585
2296	acidobazická rovnováha	Acidobazická rovnováha je rovnovážný stav mezi kyselými a zásaditými látkami v organismu (viz pH) – tedy rovnováha, které je dosaženo tvorbou a vylučováním těchto látek v takovém poměru, aby pH vnitřního prostředí bylo udržováno v přijatelných mezích. Na udržování acidobazické rovnováhy v těle se podílí zejména dýchací systém a vylučovací systém.	385
2297	angiotenzin	Angiotenzin je peptidový hormon, který způsobuje vazokonstrikci a zvýšení krevního tlaku. Angiotenzin je součástí tzv. renin-angiotenzin-aldosteronového systému, který reguluje krevní tlak. Angiotenzin rovněž stimuluje (podporuje) uvolňování aldosteronu z kůry nadledvin, čímž napomáhá zadržování sodíku v ledvinách.	402
2298	nitrooční tlak	Nitrooční tlak je tlak tekutiny uvnitř oka. Nitrooční tlak může změřit oční lékař pomocí tonometrie. Vyšetření nitroočního tlaku je důležité při	186
2299	moč	Moč je tekutý odpadní produkt metabolismu. Moč putuje z ledvin močovody do močového měchýře, kde je dočasně zadržena. Při močení je močovou trubicí vylučována z těla ven.	191
2300	močové cesty	Močové cesty neboli močový trakt je souhrnné označení systému, který slouží k odvodu moči z těla pryč. Močové cesty sestávají ze dvou ledvin, dvou močovodů, močového měchýře a močové trubice.	269
2301	močovody	Močovody jsou součástí vylučovacího systému, potažmo močových cest. Jsou to dvě trubicovité struktury, které propojují ledviny s	250
2302	močová trubice	Močová trubice (lat. urethra) je u mužů i u žen součástí vylučovacího systému, potažmo močových cest. Močová trubice propojuje močový měchýř s povrchem těla. V okamžiku močení je moč odváděna močovou trubicí ven z těla. U mužů má močová trubice ještě druhou funkci, a tou je ejakulace spermatu při dosažení orgasmu.	373
2303	močový trakt	Močový trakt je jiný název pro močové cesty.	44
2304	mikrobiální	Mikrobiální znamená vztahující se k mikroorganismu nebo typický pro mikroorganismus. Například mikrobiální kontaminace je kontaminace	210
2305	ústní dutina	Ústní dutina je součástí trávicího traktu. Zuby a jazyk pomáhají rozmělnit potravu, ta následně při polykání pokračuje do hltnu. Obrázek: Ústní dutina – schematický nákres. (Zdroj: depositphotos.com)	217
2306	granula	Granula jsou v doslovném překladu zrnka či zrníčka, která se vyskytují uvnitř některých buněk (například v granulocytech, ale i jiných	222
2307	granulocyty	Granulocyty jsou podskupinou leukocytů, které obsahují značné množství zřetelných granul. Granulocyty se dále dělí na neutrofilů, eozinofilů a bazofilů.	170

2308	agranulocyty	Agranulocyty jsou podskupinou leukocytů, které neobsahují viditelná granula. Agranulocyty se dále dělí na lymfocyty a monocyty. Viz také -cyt.	145
2309	T-lymfocyty	T-lymfocyty jsou jedním ze dvou typů lymfocytů. T-lymfocyty jsou odpovědné především za tzv. buněčnou imunitu, neboť rozpoznávají a cíleně likvidují cizorodé nebo infikované buňky.	198
2310	B-lymfocyty	B-lymfocyty jsou jedním ze dvou typů lymfocytů. B-lymfocyty vytvářejí a uvolňují protilátky, které se vážou ke zcela konkrétním antigenům na povrchu cizorodých či infikovaných buněk; takto označenou buňku pak zlikvidují jiné buňky imunitního systému.	282
2311	monocyty	Monocyty jsou jedním ze dvou typů agranulocytů. Prostřednictvím krevního řečiště se monocyty dostávají do pojivových tkání, kde se přeměňují v makrofágy.	171
2312	makrofágy	Makrofágy jsou buňky imunitního systému, které vznikají přeměnou z monocytů a vyskytují se v pojivových tkáních. Makrofágy hrají významnou roli při likvidaci téměř čehokoli, co nerozpoznají jako tělu vlastní: cizorodými částicemi v tomto smyslu mohou být nádorové	325
2313	neutrofil	Neutrofil	224
2314	eozinofil	Eozinofil	238
2315	bazofil	Bazofil	516
2316	mastocyt	Mastocyt	516
2317	žírné buňky	Žírné buňky	59
2318	histamin	Histamin	347
2319	průsvit	Průsvit	327
2320	metličkové křečové žíly	Metličkové křečové žíly	256
2321	mikrovarixy	Mikrovarixy	57
2322	kompresní punčochy	Kompresní punčochy	369
2323	venofarmaka	Venofarmaka	269
2324	křeče	Křeče	297
2325	chronická žilní nedostatečnost	Chronická žilní nedostatečnost	314
2326	primární křečové žíly	Primární křečové žíly	674
2327	primární varixy	Primární varixy	59
2328	sekundární křečové žíly	Sekundární křečové žíly	471
2329	sekundární varixy	Sekundární varixy	63
2330	obstrukce	Obstrukce	257

2331	konstrikce	Konstrikce je odborný výraz pro zúžení. Používá se většinou v souvislosti s některými trubicovitými orgány nebo kruhovými strukturami, ať již samostatně, nebo ve složeninách (konstrikce zornic, bronchokonstrikce, vazokonstrikce). Odvozené přídavné jméno je konstrikční.	320
2332	bronchodilatace	Bronchodilatace je odborný výraz pro rozšíření průdušek. Odvozené přídavné jméno je bronchodilatační. Opakem bronchodilatace je bronchokonstrikce. Viz také bronch(o)-, dilatace.	200
2333	bronchokonstrikce	Bronchokonstrikce je odborný výraz pro zúžení průdušek. Odvozené přídavné jméno je bronchokonstrikční. Opakem bronchokonstrikce je bronchodilatace. Viz také bronch(o)-, konstrikce.	203
2334	předpona bronch(o)-	broncho- (případně bronch-) je předpona, která znamená týkající se průdušek či související s průduškami. Příklady: bronchitida = zánět průdušek, bronchoalveolární laváž = v doslovném překladu výplach průdušek a plicních sklípků, bronchodilatace = rozšíření průdušek, bronchokonstrikce = zúžení průdušek, bronchoskopie = endoskopické vyšetření průdušek, bronchospasmus = náhlé stažení (doslova křeč) svalů ve stěnách průdušek, apod. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz bronch(o)-.	578
2335	mukociliární clearance	Mukociliární clearance neboli mukociliární transport je odborné označení pro samočisticí mechanismus, který automaticky (tzn. mimo vědomou kontrolu) probíhá uvnitř dýchacích cest. Zdravá sliznice dýchacích cest je pokryta mikroskopickými řasinkami, které zachytávají částice nečistot. Takto zachycené částice se stávají součástí hlenu a díky pravidelnému vlnivému pohybu řasinek jsou přenášeny zpět	698
2336	hlen	Hlen je biologický materiál, který plní v organismu důležitou roli, neboť kryje, chrání a zvlhčuje různé vnitřní tělesné povrchy. Hlen vzniká ve specializovaných hlenových žlázách, které jej vylučují na povrch sliznice. Hlen především chrání epitelové buňky na	425
2337	spouštěč	Spouštěč je termín, který se v souvislosti s lékařstvím používá zejména v alergologii, pneumologii a psychiatrii. Spouštěč je jakýkoli faktor (hmotný či nehmotný), který v organismu spustí nějakou reakci: U alergiků mohou být spouštěči alergické reakce například pyly, roztoči v domácím prachu, zvířecí srst, plísň, některé potraviny, chemické látky, konkrétní léky apod.	632
2338	hypersenzitivita	Hypersenzitivita je odborný výraz pro přecitlivělost. V lékařství se nejčastěji používá v souvislosti s různými alergiemi. Viz také hyper-, senzitivita.	169
2339	alergické astma	Alergické astma je nejčastější formou astmatu. Obvykle začíná již v dětství a může být doprovázeno atopií. I u dospělých jsou alergie často – až v 80 % případů – primární příčinou vzniku astmatu.	238
2340	nealergické astma	Nealergické astma je méně častou formou astmatu, obvykle začíná až v dospělosti. Pod pojmem nealergické astma se skrývají všechny typy astmatu, které nejsou spouštěny alergickými podněty. V těle probíhají zánětlivé procesy podobně jako u alergického astmatu, ale není snadné určit spouštěče. Rozlišují se tři typy nealergického astmatu, které mohou být přítomny současně: infekční astma, iritační astma a	463
2341	alergen-specifické protilátky	Alergen-specifické protilátky jsou protilátky, které se vytvářejí v těle alergiků jako reakce na konkrétní (specifický) alergen. Alergen-specifické protilátky hrají významnou úlohu zejména v alergických reakcích časného typu.	258
2342	zkřížená alergie	Zkřížená alergie je jev, který je pozorován u alergiků a vzniká na základě strukturní podobnosti zdánlivě nijak nesouvisejících alergenů: například u lidí s alergií na prachové roztoče se může objevit alergická reakce po konzumaci mořských plodů apod. Zdroje alergenů jsou na	358
2343	nosní dutina	Nosní dutina je součástí horních dýchacích cest a slouží mj. k ohřívání, zvlhčování a čištění vdechovaného vzduchu.	115
2344	vedlejší nosní dutiny	Vedlejší nosní dutiny neboli paranasální dutiny (lat. sinus paranasales) jsou vzduchem vyplněné dutiny v několika kostech v přední části lebky – v oblasti kolem nosu, odtud také pochází jejich pojmenování. Jedná se o celkem osm dutin (na každé straně obličeje se nacházejí	370
2345	paranasální dutiny	Paranasální dutiny je odborný název pro vedlejší nosní dutiny.	62

2346	zánět vedlejších nosních dutin	Zánět vedlejších nosních dutin neboli sinusitida je zánět sliznic, které vystylají vedlejší nosní dutiny. Mezi typické příznaky sinusitidy se řadí pocit ucpaného nosu a bolest v oblasti (přesněji řečeno v oblasti výskytu těchto dutin). Dalšími příznaky mohou být horečka, bolest hlavy, zhoršený čich, bolest v krku a kašel. Sinusitida může mít celou řadu příčin, jako je např. infekce, alergie či znečištěné ovzduší.	459
2347	sinusitida	Sinusitida je odborný název pro zánět vedlejších nosních dutin.	63
2348	infekční astma	Infekční astma je jednou z forem nealergického astmatu. Infekční astma se rozvíjí po virových nebo bakteriálních infekcích dýchacích cest (bronchitida), plic (pneumonie) či vedlejších nosních dutin (sinusitida). Infekce mohou rovněž zhoršovat zánětlivou reakci typickou pro astma i přecitlivělost průdušek.	334
2349	iritační astma	Iritační astma je jednou z forem nealergického astmatu. Iritační astma se objevuje, když jako spouštěče působí fyzikální podněty (především	261
2350	zátěžové astma	Zátěžové astma je jednou z forem nealergického astmatu. Zátěžové astma se projevuje při tělesné námaze. U výkonnostních sportovců se může kombinovat s dalšími spouštěči, např. u plavců se může jednat o sloučeniny chloru obsažené ve vodě. Příznaky astmatu nastupují již	328
2351	intermitentní	Intermitentní znamená občasný, přerušovaný, přerývaný nebo nesouvislý. Příklady: intermitentní astma – příznaky astmatu se objevují záchvatovitě (pouze v určitých obdobích, při kontaktu s určitými látkami nebo při velkém stresu); intermitentní náhrada funkce ledvin – náhrada funkce ledvin, která je prováděna přerušovaně (tzn. méně než 24 hodin denně), většinou 2× až 7× týdně; apod.	626
2352	perzistentní	Perzistentní znamená trvalý, přetrvávající. Příklady: perzistentní infekce – infekce, která v organismu přetrvává dlouhodobě, někdy i celoživotně (to je známo například o HSV, který v těle přetrvává; onemocnění se projeví až při oslabené imunitě); perzistentní astma – pacient trpí astmatickými příznaky neustále; perzistentní afektivní poruchy – přetrvávající poruchy nálady; apod.	485
2353	intermitentní astma	Intermitentní astma je forma astmatu, která se vyznačuje občasným (záchvatovitým) zhoršením onemocnění. V mezidobí však může být pacient zcela bez obtíží. Viz také perzistentní astma.	217
2354	perzistentní astma	Perzistentní astma je forma astmatu, která se vyznačuje trvalými příznaky (záchvaty kašle, sípání, dušnost atd.). Viz také intermitentní astma.	176
2355	astmatický záchvat	Astmatický záchvat je krátkodobé výrazné zesílení astmatu, které je zároveň spojeno s dušností.	95
2356	status asthmaticus	Status asthmaticus je život ohrožující akutní stav, který se velmi vzácně může vyskytnout u astmatika. Je to nejtěžší forma astmatického	269
2357	paroxysmální	Paroxysmální znamená záchvatovitý. Například paroxysmální stadium dávivého kašle se vyznačuje záchvatovitým kašlem.	129
2358	stadium onemocnění	Stadium onemocnění je stupeň pokročilosti nějakého onemocnění. Rozlišování stadií onemocnění pomáhá lékařům zvolit nejvhodnější léčbu pro konkrétního pacienta. Jednotlivá stadia jsou u různých onemocnění definována velmi odlišně, v závislosti na povaze onemocnění. Například nejpokročilejší stadium zhoubného nádoru se vyznačuje přítomností metastáz jinde v těle, nejpokročilejší stadium proleženin se	484
2359	auskultace	Auskultace je odborný výraz pro vyšetření poslechem. Auskultace je jednou ze čtyř základních vyšetřovacích metod, které se používají při fyzikálním vyšetření. Lékař při auskultaci naslouchá zvukům uvnitř těla, většinou prostřednictvím fonendoskopu, popř. stetoskopu. Auskultace se nejčastěji používá při vyšetření kardiovaskulárního systému (srdeční zvny) a dýchacího systému (dýchací zvuky), ale třeba i při	565
2360	stetoskop	Stetoskop je jednoduchý lékařský nástroj, který se používá při auskultaci. Je tvořen malým rezonátorem (zařízení sloužící k zesílení zvuku) ve tvaru disku, který se přikládá na povrch pacientova těla, a trubicí připojenou ke dvěma sluchátkům.	267
2361	fonendoskop	Fonendoskop je lékařský nástroj, který se používá při auskultaci. Vypadá velmi podobně jako stetoskop, ale místo jednoduchého diskovitého zakončení se na konci fonendoskopu nachází membrána, která účinněji zesiluje zvuky (a proto tento nástroj poskytuje spolehlivější výsledky vyšetření).	311
2362	aspekce	Aspekce je odborný výraz pro vyšetření pohledem. Aspekce je jednou ze čtyř základních vyšetřovacích metod, které se používají při fyzikálním vyšetření. Lékař při aspekci pozorně sleduje pacientovo tělo nebo jeho konkrétní část, zda jsou či nejsou přítomny charakteristické	365
2363	palpace	Palpace je odborný výraz pro vyšetření pohmatem. Palpace je jednou ze čtyř základních vyšetřovacích metod, které se používají při fyzikálním vyšetření. Lékař při palpaci prohmatává konkrétní část těla (např. břicho, krk apod.) a hodnotí přítom nejen nahmatané orgány či jiné útvary, ale i případné reakce pacienta – zejména bolestivost v okamžiku, kdy lékař pohmatem odhalí nějaký problém.	449

2364	perkuse	Perkuse je odborný výraz pro vyšetření poklepem. Perkuse je jednou ze čtyř základních vyšetřovacích metod, které se používají při fyzikálním vyšetření. Lékař při perkusi poklepává na různá místa na povrchu pacientova těla (nejčastěji však na hrudník nebo na břicho) a pomocí svého	343
2365	žilní systém	Žilní systém (lat. systema venosum) je souhrnné označení pro všechny žíly v těle. Viz také tepenný systém, kardiovaskulární systém.	134
2366	tepenný systém	Tepenný systém (lat. systema arteriarum) je souhrnné označení pro všechny tepny v těle. Viz také žilní systém, kardiovaskulární systém.	138
2367	žilní perforátory	Žilní perforátory (lat. venae perforantes), transfasciální spojky nebo jen zkráceně perforátory jsou žíly, které v rámci žilního systému spojují povrchové žíly s hlubokými žilami. Název perforátory poukazuje na skutečnost, že tyto žíly procházejí téměř kolmo hlubokou fascií svalů, a v místech průchodu ji tedy perforují (odborný výraz pro proděravění či propíchnutí).	678
2368	transfasciální spojky	Transfasciální spojky je odborný název pro žilní perforátory. Viz také trans-.	81
2369	perforátory	Perforátory (v souvislosti s žilním systémem) je zkrácený název pro žilní perforátory.	86
2370	povrchové žíly	Povrchové žíly (lat. venae superficiales) jsou žíly, které se nacházejí blízko povrchu těla. Povrchové žíly hrají významnou roli při ochlazování povrchu těla. Je-li příliš horko, krev se přesune z hlubokých žil do povrchových žil, aby se usnadnil přenos tepla do okolí. Povrchové žíly jsou často viditelné pod kůží. Jsou-li pod úrovní srdce, někdy vystupují na povrch (tzn. vyboulí se). Tento jev lze nejjednodušší pozorovat na ruce: při jejich zvednutí nad úroveň srdce krev z žil odtéká a žíly zapadnou (tzn. kůže se vyrovná), po návratu rukou dolů se žíly krví opět naplní a	813
2371	hluboké žíly	Hluboké žíly (lat. venae profundae) jsou žíly, které se nacházejí hlouběji v těle (ve srovnání s povrchovými žilami). Na rozdíl od povrchových žil se hluboké žíly téměř vždy nacházejí poblíž tepen s podobným názvem: například vedle stehenní žíly se nachází stehenní tepna apod. Hlubokými žilami proudí směrem k srdci výrazně více krve než povrchovými žilami. Uzávěr (okluze) hluboké žíly může ohrozit člověka na	554
2372	fascie	Fascie neboli povázka (lat. fascia) je vazivová membrána, která obaluje orgány, svaly nebo dokonce skupiny svalů, a mnoho dalších tělních struktur. Například stehenní fascie obepíná svaly stehna, můžeme si ji zjednodušeně představit jako zpevňující punčochu okolo stehenních svalů. Různé fascie obklopují rovněž velké krevní cévy a nervy. Fascie se skládají z kolagenních vláken, elastických vláken, retikulárních vláken a buněk pojivové tkáně. Všechny tyto stavební prvky fascií jsou na různých místech těla uspořádány v odlišných hustotách a protkávají prakticky celé tělo jako síť. Hustota fasciální tkáně se liší v závislosti na jejím umístění a funkci, proto mohou mít různé fascie odlišnou pevnost nebo pružnost. Záleží i na orientaci kolagenních vláken: nepravidelná orientace vláken zajišťuje pohyblivost a značnou pevnost ve všech směrech, zatímco rovnoběžné (paralelní) uspořádání vláken poskytuje sice obzvláště vysokou pevnost v tahu, ale pouze v jednom konkrétním směru. Vlákna fascií tvoří v těle souvislé struktury. Fascie lze rozdělit na vrstvy, které však nejsou jasně ohraničené, ale spíše se vzájemně prolínají. Mezi některými vrstvami se může nacházet maz nebo tekutina, což napomáhá pohyblivosti. Anatomové rozlišují: povrchové fascie, hluboké fascie, viscerální fascie,	1690
2373	povázka	Povázka je jiný název pro fascii.	33
2374	povrchová fascie	Povrchová fascie (lat. fascia superficialis) je jedním ze čtyř typů fascie. Povrchová fascie se nachází téměř ve všech oblastech těla, tvoří nejspodnější vrstvu kůže a obklopuje celý trup a končetiny. Tato fasciální vrstva musí být velmi pohyblivá, proto obsahuje méně kolagenních vláken než ostatní fasciální vrstvy. Povrchová fascie je poměrně elastická a může se do jisté míry natahovat (podobně jako například punčocha), což umožňuje nárůst obvodu tělesných partií (např. během těhotenství nebo i při jiném přírůstku hmotnosti). Pokud se fascie	731
2375	hluboká fascie	Hluboká fascie (lat. fascia profunda) je jedním ze čtyř typů fascie. Hluboká fascie, jak již název napovídá, je uložena hlouběji v těle než povrchová fascie, a obklopuje jednotlivé svaly, šlachy, vazy či celé svalové skupiny. Její tkáň je tvořena hustými, vzájemně propletenými svazky kolagenních vláken. Při pohybu svalů hluboká fascie částečně přenáší i sílu, a to i do vzdálenějších oblastí.	414
2376	viscerální fascie	Viscerální fascie (lat. fascia visceralis) je jedním ze čtyř typů fascie. Viscerální fascie vystýlá tělní dutiny (např. hrudní, břišní a pánevní) a obklopuje orgány, které se v nich nacházejí (např. srdce je obklopeno osrdečníkem neboli perikardem). Skrze tuto fasciální vrstvu k orgánům procházejí cévy a nervy.	344
2377	funkční vyšetření plic	Funkční vyšetření plic neboli vyšetření plicních funkcí je sada různých vyšetřovacích metod, jejichž pomocí pneumolog získá informace o výkonu plic. Mezi nejčastěji používané metody (například při diagnostice astmatu) se řadí spirometrie a bronchodilatační test, v některých	306

2378	vyšetření plicních funkcí	Vyšetření plicních funkcí je jiný název pro funkční vyšetření plic.	67
2379	bronchodilatační test	Bronchodilatační test je jednou z metod, které se používají při funkčním vyšetření plic. Bronchodilatační test se používá v případech, kdy pomocí spirometrie bylo zjištěno zúžení průdušek. Test lékaři pomáhá zjistit, do jaké míry lze toto zúžení zvrátit. Za tímto účelem je pacient	542
2380	bodypletysmografie	Bodypletysmografie je jednou z metod, které se používají při funkčním vyšetření plic. Bodypletysmografie se provádí v uzavřené komoře. Je náročnější na vybavení než spirometrie nebo bronchodilatační test, ale umožňuje provádět velmi přesná měření. Bodypletysmografie lékaři umožní odlišit astma od jiných onemocnění, která zhoršují výkonnost plic (např. plicní fibróza).	391
2381	inhalace	Inhalace je odborný výraz pro vdechování. V souvislosti s lékařstvím se používá zejména ve smyslu vdechování nějakého léku, který pak působí na dýchací cesty (např. při astmatickém záchvatu).	277
2382	bronchodilatancia	Bronchodilatancia jsou léky, které rozšiřují průdušky. Používají se zejména při léčbě astmatu a chronické obstrukční plicní nemoci. Poznámka: Jednotné číslo je bronchodilatans (tento název se v jednotném čísle nijak neskloňuje). Viz také bronchodilatace, bronchospasmolytika.	281
2383	bronchospasmolytika	Bronchospasmolytika jsou léky, které uvolňují křeč průdušek (bronchospasmus). Odvozené přídavné jméno je bronchospasmolytický. Viz také bronchodilatancia.	174
2385	provokační test (při diagnostice astmatu)	Provokační test při diagnostice astmatu spočívá v tom, že lékař pacienta za přísně kontrolovaných podmínek nechá pacienta inhalovat látku, která způsobuje zúžení průdušek, případně jej vystaví tělesné zátěži; snahou je vyvolat v průduškách stav obdobný tomu, kterým pacient trpí při akutních astmatických záchvatech.	354
2386	provokační test	Provokační test je snaha lékaře záměrně vyprovokovat příznaky alergie, astmatu, epilepsie apod. Provokační testy se využívají v diagnostice konkrétních onemocnění, zvláště při důvodném podezření na ně. Tyto testy se provádějí vždy za přísně kontrolovaných podmínek a pod dozorem lékaře. Konkrétním příkladem provokačního testu je bronchokonstrikční test.	452
2387	vyšetření krevních plynů	Vyšetření krevních plynů je specializované laboratorní vyšetření, při kterém se měří (zjednodušeně řečeno) obsah kyslíku a oxidu uhličitého	279
2388	estrogenní hormony	Estrogenní hormony je jiný název pro estrogeny. Viz také hormony.	68
2389	rezistence	Rezistence znamená odolnost. Odvozené přídavné jméno je rezistentní, což znamená odolný. Příklady: bakterie rezistentní vůči penicilinu – bakterie způsobující infekci, kterou nelze vyléčit penicilinem (místo něj je potřeba nasadit jiné antibiotikum), kastrálně rezistentní karcinom prostaty – karcinom prostaty, který pokračuje v růstu, i když množství testosteronu v těle je sníženo na velmi nízkou úroveň,	556
2390	premenstruační	Premenstruační znamená v období před menstruací. Například premenstruační syndrom je souhrn příznaků, které se u některých žen vyskytují před začátkem menstruace.	206
2391	premenstruační syndrom	Premenstruační syndrom neboli PMS (zkratka pochází z anglického názvu premenstrual syndrome) je souhrn emočních a tělesných příznaků, které se u některých žen vyskytují pravidelně 1–2 týdny před začátkem menstruace. Přibližně se začátkem menstruačního krvácení tyto příznaky obvykle vymizí. Různé ženy pociťují různé příznaky, přičemž mezi ty nejčastější se řadí podrážděnost a změny nálady (emoční	525
2392	perimenstruační	Perimenstruační znamená v období během nebo okolo menstruace. Například perimenstruační astma je zhoršení (exacerbace) astmatu u	189
2393	exacerbace	Exacerbace je zhoršení chronického onemocnění (například astmatu nebo CHOPN), resp. zhoršení příznaků tohoto onemocnění.	120
2394	psychofarmaka	Psychofarmaka jsou léky, které mají vliv na psychiku, a proto se řadí mezi psychoaktivní látky. Jedná se o velmi různorodou skupinu léků, zahrnující např. anestetika, analgetika, antidepresiva, anxiolytika, antipsychotika, stimulancia apod.	261
2395	cíl léčby	Cíl léčby je stav, kterého se lékař snaží dosáhnout u konkrétního pacienta s konkrétním onemocněním. Cílem léčby nemusí být vždy jen uzdravení. Například: u onkologických pacientů v pokročilém stadiu onemocnění může být cílem léčby prodloužení života, zlepšení kvality života nebo potlačení příznaků onemocnění,	401

2396	antiastmatika	Antiaastmatika jsou léky, které se používají při léčbě astmatu. Antiaastmatika se dělí na dvě základní skupiny: úlevová antiastmatika a kontrolující antiastmatika. Odvozené přídavné jméno je antiastmatický.	226
2397	úlevová antiastmatika	Úlevová antiastmatika neboli záchranná antiastmatika jsou jednou ze dvou hlavních skupin antiastmatik. Řadí se mezi ně bronchodilatancia nebo bronchospasmolytika (především beta-2 sympatomimetika), která rozšiřují průdušky (bronchodilatace), čímž přinášejí rychlou úlevu a zmírnění příznaků. Pacientovi se snáze dýchá, dušnost ustupuje. Tyto léky však nemají žádný účinek na chronický zánět, tzn. působí pouze	461
2398	beta-1 sympatomimetika	Beta-1 sympatomimetika jsou sympatomimetika, která vedou mimo jiné ke zvýšení srdeční frekvence a používají se například při léčbě	156
2399	beta-2 sympatomimetika	Beta-2 sympatomimetika jsou sympatomimetika, která způsobují rozšíření průdušek a jsou důležitou součástí léčby astmatu. V porodnictví	218
2400	kontrolující antiastmatika	Kontrolující antiastmatika neboli preventivní antiastmatika jsou jednou ze dvou hlavních skupin antiastmatik. Jedná se o protizánětlivé léky (zejména kortikosteroidy), které pacient musí užívat trvale, neboť tato léčiva potlačují samotný vznik zánětu. Kontrolující antiastmatika jsou předepisována rovněž v kombinaci s dlouhodobě působícími bronchodilatanci. U převážné většiny astmatiků (více než 95 %) stačí podávat tato léčiva v inhalační formě, což má dvě velké výhody: zaprvé se lék dostane přímo do požadovaného místa účinku, zadruhé je možné	675
2401	alfa-1 sympatomimetika	Alfa-1 sympatomimetika jsou sympatomimetika, která vyvolávají místní vazokonstrikci. Používají se například při léčbě rýmy (při otoklé	255
2402	alfa-2 sympatomimetika	Alfa-2 sympatomimetika jsou sympatomimetika, která se nejčastěji používají při léčbě hypertenze. Uplatňují se však rovněž jako sedativa a	262
2403	záchranná antiastmatika	Záchranná antiastmatika je jiný název pro úlevová antiastmatika.	64
2404	preventivní antiastmatika	Preventivní antiastmatika je jiný název pro kontrolující antiastmatika. Viz také prevence, antiastmatika.	108
2405	antileukotrieny	Antileukotrieny neboli antagonisté leukotrienových receptorů jsou léky, které se používají zejména při léčbě astmatu a chronické obstrukční plicní nemoci.	173
2406	antagonisté leukotrienových receptorů	Antagonisté leukotrienových receptorů je jiný název pro antileukotrieny. Viz také antagonist, receptor.	107
2407	inhalátor	Inhalátor je zdravotnický prostředek, který se používá k dodávání léků do plic prostřednictvím inhalace. Podávání léčiv v inhalační formě má dvě velké výhody: zaprvé se lék dostane přímo do požadovaného místa účinku, zadruhé je možné podávat menší dávky než při užívání v tabletách (a tím omezovat případné vedlejší účinky). Existuje široká škála inhalátorů, které se běžně používají při léčbě různých onemocnění, přičemž mezi nejvýznamnější patří astma a chronická obstrukční plicní nemoc. Mezi běžné typy inhalátorů se řadí: tlakové aerosolové dávkovače (někdy se používá zkratka MDI z anglického názvu metered-dose inhaler, případně zkratka pMDI z anglického názvu pressurised metered-dose inhaler),	1206
2408	vrcholový výdechový průtok	Vrcholový výdechový průtok (zkratka PEF pochází z anglického názvu peak expiratory flow) neboli vrcholová výdechová rychlost (zkratka PEFR pochází z anglického názvu peak expiratory flow rate) je maximální rychlost výdechu měřená pomocí průtokoměru – malého	526
2409	PEF	PEF je zkratka pro vrcholový výdechový průtok.	46
2410	vrcholová výdechová rychlost	Vrcholová výdechová rychlost je jiný název pro vrcholový výdechový průtok.	74
2411	PEFR	PEFR je zkratka pro vrcholovou výdechovou rychlost.	51
2412	retní brzda	Retní brzda je jednoduchá technika, která může pomoci v případě dušnosti zejména pacientům s astmatem nebo s chronickou obstrukční plicní nemocí. Retní brzda zpomaluje tok dechu z plic vydechováním proti odporu rtů. Průdušky tak zůstávají déle otevřené kvůli zvýšenému vnitřnímu tlaku, takže vydechování je snazší, rovnoměrnější a úplnější. Tato jednoduchá technika spočívá v tom, že rty jsou volně přeloženy přes sebe (horní mírně předsunutý, dolní mírně zatažený), takže vzduch při vydechování mezi nimi může volně, byť zpomaleně, unikat.	834
2413	městnání	Městnání je stav, kdy se hromadí nějaká tělesná tekutina (například krev či lymfa) v místě, kudy by přirozeně měla protékat (například v	177
2414	retikulární	Retikulární znamená síťovitě nebo sítovitě uspořádaný.	82
2415	nadváha	Nadváha je abnormální nebo nadměrné hromadění tuku, které představuje zdravotní riziko. Podle definice Světové zdravotnické organizace má nadváhu člověk, jehož index tělesné hmotnosti (BMI) přesahuje hodnotu 25. Je však třeba si uvědomit, že hodnota BMI je jen číslo: samotný index například nijak nerozlišuje mezi svalovou tkání a tukovou tkání. Pouze výpočtem BMI tak mohou být do kategorie nadváha neprávem řazeni i aktivní sportovci, jejichž hmotnost jde převážně na vrub aktivní	597

2416	drenáž	Drenáž je systematické odvádění tekutin a výpotků z rány, vředu nebo dutiny (nejčastěji po úrazu nebo po operaci). Správně provedená drenáž umožňuje odtékání krve, hnisu nebo jiných tekutin, které by komplikovaly hojení, pokud by se v ráně hromadily.	323
2417	výpotek	Výpotek je obecně tekutina, která se nahromadila v nějaké tělní dutině. Rozlišujeme různé druhy výpotku, např. kloubní výpotek,	273
2418	lymfedém	Lymfedém je místní otok, který je důsledkem narušení lymfatického systému (například odebrání lymfatické uzliny během operace zhoubného nádoru prsu). Lymfedém je nejčastěji komplikací léčby zhoubných nádorů nebo parazitárních infekcí. Kvůli narušenému lymfatickému systému jsou tkáně postižené lymfedémem vystaveny vysokému riziku infekce.	357
2419	manuální lymfodrenáž	Manuální lymfodrenáž neboli lymfatická masáž je druh masáže založený na předpokladu, že podporuje přirozený odtok lymfy z oteklých tkání. Ke stimulaci toku lymfy využívá terapeut mírného tlaku a rytmických krouživých pohybů. Manuální lymfodrenáž se často používá při léčbě lymfedému.	341
2420	přístrojová lymfodrenáž	Přístrojová lymfodrenáž je procedura, kterou nabízejí některá zdravotnická zařízení, lázně apod. Jedná se o levnější variantu manuální lymfodrenáže. V každém případě by měla být prováděna jen krátkodobě a pod lékařským dohledem.	283
2421	lymfodrenáž	Lymfodrenáž je označení pro podporu odtoku lymfy z oteklých tkání. Rozlišujeme manuální lymfodrenáž a přístrojovou lymfodrenáž. Pozor: Lymfodrenáž není totéž co lymfatická drenáž! Viz také drenáž.	216
2422	lymfatická masáž	Lymfatická masáž je jiný název pro manuální lymfodrenáž.	56
2423	manuální	Manuální znamená ruční. Například manuální lymfodrenáž je ručně prováděná masáž, jejímž zamýšleným cílem je podpora odtoku lymfy z	160
2424	endovenózní	Endovenózní je zastaralý výraz pro dnes používané slovo intravenózní (nitrožilní). V současné době se používá prakticky pouze ve smyslu	182
2425	degradace	Degradace znamená buď zhoršování (obecně téměř čehokoli) nebo rozklad, rozpad, štěpení či odbourávání (složitých struktur na jednodušší apod.).	255
2426	dermatovenerologie	Dermatovenerologie je lékařský obor, který se zabývá výzkumem, prevencí, diagnostikou a léčbou onemocnění kožního systému a sexuálně přenosných infekcí. Odvozené přídatné jméno je dermatovenerologický, lékař specializující se na dermatovenerologii se nazývá dermatovenerolog.	503
2428	krvní buňky	Krevní buňky neboli krvinky jsou tři základní typy buněk, které se nacházejí v krvi: erytrocyty, leukocyty a trombocyty. Terminologická poznámka: Uvozovky okolo buněk jsou uvedeny záměrně, neboť správný název je formované krevní elementy. Erytrocyty a trombocyty totiž nejsou plnohodnotné buňky: erytrocyty nemají jádro ani organely, a trombocyty jsou pouze fragmenty (úlomky) buněk, ze kterých vznikly.	477
2429	krvinky	Krvinky je jiný název pro krevní buňky.	39
2430	formované krevní elementy	Formované krevní elementy je souhrnné označení pro erytrocyty, leukocyty a trombocyty. Terminologická poznámka: Název formované krevní elementy je správnější než zlidovělý název krevní buňky, ačkoli ve skutečnosti se jedná o	248
2431	krevní sraženina	Krevní sraženina je útvar sestávající z fibrinových vláken, trombocytů a jakýchkoli formovaných krevních elementů, které uvíznou mezi fibrinovými vlákny. Krevní sraženiny hrají velmi významnou roli při drobných poraněních krevních cév, kdy je pomáhají ucpat a omezit tak ztrátu krve.	304
2432	hormonální antikoncepce	Hormonální antikoncepce je jakákoli metoda antikoncepce, která působí na endokrinní systém. Téměř všechny metody hormonální antikoncepce jsou založeny na působení steroidních hormonů. Hormonální antikoncepce je vysoce účinná: je-li užívána podle předepsaného schématu, zabrání otěhotnění ve více než 99 % případů. Hormonální antikoncepce však má i některá rizika, není tedy vhodná pro všechny	507
2433	insuficience	Insuficience znamená nedostatečnost nebo nedostatečná funkce. Tento pojem se většinou používá v ustálených spojeních a týká se	266
2434	autoimunita	Autoimunita je označení pro imunitní reakce těla proti vlastním zdravým buňkám, tkáním a dalším normálním součástem organismu. Každé onemocnění, které je důsledkem takové abnormální imunitní reakce, se označuje jako autoimunitní onemocnění.	284
2436	kalcifikace	Kalcifikace znamená zvápenatění nebo ukládání vápníku. Kalcifikace je přirozený proces při tvorbě kostí, ale vápník se za jistých okolností může ukládat v měkkých tkáních, což způsobuje jejich ztvrdnutí.	260
2437	šelest	Šelest je obecně nějaký abnormální zvuk v těle. Někteří autoři jej definují jako zvuk, který vzniká prouděním vzduchu nebo krve skrze zúžené místo, ale například ušní šelest tuto definici nesplňuje.	251
2438	srdeční ozvy	Srdeční ozvy jsou zvuky, které provázejí srdeční činnost, a které lékař může snadno vyšetřit pomocí fonendoskopu či stetoskopu. U zdravého člověka jsou při každém srdečním stahu slyšet dvě tzv. uzavírací srdeční ozvy (označované římskými číslicemi I. a II.), které odpovídají	439

2439	srdeční šelesty	Srdeční šelesty jsou abnormální srdeční ozvy vznikající ve chvílích, kdy část krve proudí přes srdeční chlopeň (která by za normálních okolností měla být pevně uzavřena) a vytvářejí přitom natolik hlasitý zvuk, že je slyšitelný fonendoskopem či stetoskopem. Existuje mnoho různých typů srdeční šelestů; jejich správné rozlišení je důležité při diagnostice různých onemocnění srdce a chlopenních vad.	419
2440	jodurie	Jodurie je koncentrace jodu v moči. Jodurie se stanovuje při diagnostice onemocnění štítné žlázy, neboť poskytuje poměrně přesný odhad množství jodu, který vyšetřovaný člověk přijímá ve stravě. Většina přijatého jodu (90 %) se totiž vylučuje močí. Je-li je v těle dostatečné množství jodu, tělo jeho nadbytek jednoduše vyloučí. Lékař tak může poměrně snadno zjistit, zda člověk netrpí nedostatkem tohoto	450
2441	dietologie	Dietologie je podobor vnitřního lékařství, který se zabývá výzkumem, prevencí, diagnostikou a léčbou poruch výživy. Odvozené přídavné jméno je dietologický, lékař specializující se na dietologii se nazývá dietolog. Viz také dieta.	236
2443	nasycený	Nasycený je pojem používaný v dietologii a označuje látky, jejichž vnitřní (chemická) struktura se vyznačuje pouze tzv. jednoduchými vazbami mezi atomy uhlíku. Opakem nasyceného je nenasycený.	262
2444	nenasycený	Nenasycený je pojem používaný v dietologii a označuje látky, jejichž vnitřní (chemická) struktura se vyznačuje jednou nebo více tzv. dvojnými vazbami mezi atomy uhlíku. Opakem nenasyceného je nasycený.	276
2445	mononenasycený	Mononenasycený je pojem používaný v dietologii a označuje látky, jejichž vnitřní (chemická) struktura se vyznačuje jednou tzv. dvojnou vazbou mezi atomy uhlíku. Viz také mononenasycené mastné kyseliny_x000D_	255
2446	polynenasycený	Polynenasycený je pojem používaný v dietologii a označuje látky, jejichž vnitřní (chemická) struktura se vyznačuje více než jednou tzv. dvojnou vazbou mezi atomy uhlíku.	264
2447	indikace	Indikace je v souvislosti s lékařstvím definována jako platný důvod pro použití určitého testu, léku, postupu nebo operace. Příklady: Při ztrátě velkého objemu krve je indikována transfuze. U bakteriálního zánětu je indikováno podání konkrétního antibiotika. Odvozené sloveso je indikovat. Opakem indikace je kontraindikace.	357
2448	atrioventrikulární	Atrioventrikulární znamená týkající se srdečních síní a srdečních komor. Příklady: atrioventrikulární chlopně jsou srdeční chlopně mezi síněmi a komorami, atrioventrikulární svazek převádí vzruch ze síní na komory, atrioventrikulární uzel představuje elektrické spojení mezi síněmi a komorami, apod.	327
2449	arteriální	Arteriální znamená tepenný nebo týkající se tepny. Například arteriální tlak je tlak, pod kterým krev protéká tepnami.	146
2450	sinusový rytmus	Sinusový rytmus jsou (zjednodušeně řečeno) elektrické signály pravidelně generované v sinoatriálním uzlu, které jsou po srdci rozvedeny systémem vedení vzruchu (ten je tvořen specializovanými buňkami). Nejprve jsou ke stahu stimulovány obě srdeční síně, poté se vzruch šíří do atrioventrikulárního uzlu a následně je veden vodivými vlákny dále prostřednictvím tzv. Hisova svazku, který se pak dále dělí na dva menší	648
2451	ventrikulární	Ventrikulární znamená komorový. Například ventrikulární arytmie je porucha srdečního rytmu, která se týká srdečních komor apod.	141
2452	emfyzém	Emfyzém doslova znamená abnormální přítomnost vzduchu v tkáních. Nejčastěji však tento pojem označuje plicní emfyzém.	131
2453	rozedma plic	Rozedma plic neboli plicní emfyzém je poškození plic, které se projevuje dušností. U lidí s plicním emfyzémem jsou poškozeny plicní sklípky. Jejich vnitřní stěny časem zeslábnou a prasknou – a místo mnoha malých vzduchových prostor se vytvoří větší vzduchové prostory. Tím se zmenšuje povrch plic a následně i množství kyslíku, které se dostává do krevního oběhu. Při výdechu poškozené plicní sklípky nefungují správně, vydýchaný vzduch se v nich zachytí a nezbyvá tak prostor pro vstup čerstvého vzduchu (bohatého na kyslík). Plicní emfyzém – společně s chronickou bronchitidou – se nejčastěji vyskytuje u pacientů s chronickou obstrukční plicní nemocí (CHOPN).	1041
2455	jednosekundová vitální kapacita	Jednosekundová vitální kapacita neboli FEV1 (zkratka pochází z anglického názvu forced expired volume in 1 second) je hodnota měřená při funkčním vyšetření plic. Jedná se o objem vzduchu, který je člověk schopen vydechnout s co největší silou a co nejrychleji během jedné	380

2456	FEV1	FEV1 je zkratka pro jednosekundovou vitální kapacitu.	53
2457	alfa-1-antitrypsin	Alfa-1-antitrypsin je enzym vyskytující se v krevní plazmě, který chrání zejména dolní dýchací cesty před působením elastázy uvolňované z rozpadajících se neutrofilů. Nedostatek tohoto enzymu je spojován se zvýšeným rizikem vzniku chronické obstrukční plicní nemoci a plicního emfyzému.	327
2458	elastáza	Elastáza je jeden z mnoha enzymů, které odbourávají (rozkládají) proteiny. Elastáza konkrétně odbourává elastin, který společně s kolagenem zodpovídá za mechanické vlastnosti pojivové tkáně. V lidském těle existuje několik typů elastáz, z nichž nejznámější je	379
2459	elastin	Elastin je jeden z mnoha proteinů, které jsou obsaženy v extracelulární matrix. Je vysoce elastický a vyskytuje se v pojivové tkáni, což umožňuje mnoha tkáním v těle obnovit svůj tvar po natažení nebo smrštění. Elastin například pomáhá kůži vrátit se do původní polohy, když do ní uděláme důlek nebo ji sevřeme mezi prsty. Elastin tvoří hlavní součást elastických vláken v různých tkáních lidského těla; kromě kůže	506
2460	kolagen	Kolagen je jeden z mnoha proteinů, které jsou obsaženy v extracelulární matrix. Kolagen tvoří strukturní základ pojivových tkání (tj. kostí, chrupavek a vaziva). Kolagen je nejhojněji se vyskytujícím proteinem v lidském organismu, kde podle odhadů tvoří až 30% celkového obsahu proteinů. Odborníci rozlišují různé typy kolagenu, které jsou označovány římskými číslicemi. V lidském těle převažuje pět hlavních typů kolagenu: kolagen typu I – tvoří více než 90 % kolagenu v lidském těle, vyskytuje se zejména v kůži, šlachách, kostech, krevní cévách, kolagen typu II – nachází se v chrupavkách, kolagen typu III – je hlavní složkou retikulárních vláken, kolagen typu IV – tvoří tzv. bazální vrstvu (lat. lamina basalis), tj. podpůrnou vrstvu na hranici mezi epitelovou a pojivovou tkání,	945
2461	pankreatická elastáza	Pankreatická elastáza je jedním z několika typů elastáz, které se vyskytují v lidském těle. Pankreatická elastáza patří mezi trávicí enzymy, které vznikají ve slinivce břišní. Společně s dalšími trávicími enzymy se pankreatická elastáza uvolňuje do tenkého střeva, kde plní svou	354
2462	extracelulární matrix	Extracelulární matrix neboli ECM je nebuněčná složka živočišných (tedy i lidských) tkání, která je vytvářena buňkami daného typu tkáně. V pojivových tkáních zaujímá extracelulární matrix velkou část objemu, a její složení do značné míry určuje mechanické vlastnosti dané tkáně. Extracelulární matrix obsahuje některé vláknité prvky (zejména kolagen a elastin), které zajišťují pevnost v tahu, zatímco počet, vlastnosti	644
2463	ECM	ECM je zkratka pro extracelulární matrix.	41
2464	vazy	Vazy (lat. ligamenta) jsou tuhé provazce husté vazivové tkáně, které: buď navzájem spojují dvě kosti, obvykle v blízkosti v kloubu; v takovém případě vazy slouží ke stabilizaci kloubů, vedení jejich pohybů a omezení jejich rozsahu; nebo slouží jako opora vnitřních orgánů – například vazy trávicího traktu udržují orgány, jako jsou játra, střevo či žaludek, v břišní dutině na správném místě; u žen silné vazy ukotvují dělohu na správném místě v pánevní dutině. Vazy jsou podobné šlachám v tom smyslu, že oba typy struktur jsou tvořeny pojivovou tkání. Rozdíly mezi nimi jsou ve spojeních, která v rámci pohybového aparátu vytvářejí: zatímco vazy spojují jednu kost s jinou kostí, šlachy spojují sval s kostí. V závislosti na své funkci mohou	1132
2465	pankreatický	Pankreatický znamená týkající se slinivky břišní. Například pankreatická elastáza je elastáza vznikající ve slinivce břišní, pankreatická	228
2466	difuzní kapacita plic	Difuzní kapacita plic je jedna z několika hodnot, které mohou být zjišťovány při funkčním vyšetření plic. Při měření difuzní kapacity plic se obvykle zkoumá schopnost plic absorbovat kyslík ze vzduchu. Za tímto účelem pacient vdechuje testovací vzduch s přesně stanoveným obsahem oxidu uhelnatého (CO). Po vdechu a výdechu obsahuje tento testovací vzduch menší množství CO, než obsahoval původně.	635
2467	anticholinergika	Anticholinergika jsou léky, které blokují účinek acetylcholinu, a to v synapsích centrálního nervového systému i periferního nervového systému. Anticholinergika zejména inhibují parasymptikus tak, že blokují vazbu acetylcholinu na jeho receptor na povrchu nervových buněk. Nervová vlákna parasymptiku jsou zodpovědná za mimovolní pohyby hladkého svalstva, které se nachází v trávicím traktu, močových cestách,	498
2468	teofylin	Teofylin je lék používaný při léčbě některých onemocnění dýchacích cest, jako je zejména chronická obstrukční plicní nemoc a astma. Teofylin je strukturně podobný teobrominu a kofeinu, proto má v organismu i podobné účinky. Tato látka přírodního původu se	405
2469	kortizon	Kortizon je jeden z mnoha steroidních hormonů. Přirozeně v lidském těle vzniká zejména v ledvinách, a to enzymatickou přeměnou kortizolu. V játrech (působením jiného enzymu) se kortizon může přeměňovat zpět na kortizol. Kortizon může být rovněž podáván jako proléčivo, což znamená, že po podání musí být v těle přeměněn (konkrétně v játrech na kortizol), aby účinkoval jako lék. Používá se k léčbě různých onemocnění a může být podáván intravenózně, perorálně či intraartikulárně. Kortizon obecně potlačuje reakce imunitního systému, čímž omezuje zánět a s ním spojenou bolest a otok. Kortizon by se však neměl užívat	1035

2470	perorální	Perorální znamená skrze ústa nebo podávaný ústy, ať se již jedná o jakýkoli lék nebo o potravu. Perorální podávání léků je pro pacienty většinou nejsnazší; existuje však i řada dalších způsobů podání léku, např. intravenózně, intramuskulárně, intraartikulárně, subkutánně,	319
2471	intraartikulární	Intraartikulární znamená buď nitrokloubní, uvnitř kloubu (o něčem, co se uvnitř kloubu již vyskytuje) nebo podávaný dovnitř kloubu (o léku, který je do kloubu podáván, nejčastěji prostřednictvím injekce).	252
2472	intramuskulární	Intramuskulární znamená buď nitrosvalový, uvnitř svalu (o něčem, co se uvnitř svalu již vyskytuje) nebo podávaný dovnitř svalu (o léku, který je do svalu podáván, nejčastěji prostřednictvím injekce). Intramuskulárně se podávají i běžně používané vakcíny.	302
2473	subkutánní	Subkutánní znamená buď podkožní, pod kůží (o něčem, co se pod kůží již vyskytuje) nebo podávaný pod kůží (o léku, který je pod kůží	231
2474	sublingvální	Sublingvální znamená buď podjazykový, pod jazykem (o něčem, co se pod jazykem již vyskytuje) nebo podávaný pod jazyk (o některých	223
2475	poloha vozky	Poloha vozky je úlevová poloha, která se používá při některých plicních a kardiovaskulárních onemocněních. Pacient sedí na židli s mírně rozkročenýma nohama, aby bylo při předklonu dostatek místa na hluboké dýchání do břicha, paže jsou podél těla, předloktí se opírají o	453
2476	bezvědomí	Bezvědomí (někdy též ztráta vědomí) je stav, kdy si člověk neuvědomuje sebe sama a okolní prostředí. Pacient nereaguje na žádné podněty. Odborný termín pro dočasnou ztrátu vědomí je synkopa. Bezvědomí může trvat již od několika sekund až po velmi dlouhou dobu a nastává v důsledku nedostatku kyslíku v mozku, k čemuž může dojít z různých důvodů. Krátké bezvědomí je často vyvoláno dehydratací, nízkou hladinou cukru v krvi (viz glykemie) nebo nízkým krevním tlakem (hypotenzí). Synkopa však může být i známkou daleko vážnějšího problému, jako je např. srdeční arytmie nebo cévní mozková příhoda, dále závažná ztráta krve, úraz (zejména hrudníku nebo hlavy), nedostatek kyslíku v krvi či zneužívání drog nebo alkoholu.	996
2477	ztráta vědomí	Ztráta vědomí je okamžik, ve kterém nastává bezvědomí. Pojmy ztráta vědomí a bezvědomí jsou však v běžné řeči často vzájemně	164
2478	synkopa	Synkopa neboli mdloba je ztráta vědomí a svalové síly, která se vyznačuje rychlým nástupem, krátkým trváním a spontánním zotavením. Synkopa je způsobena snížením průtoku krve mozkem, obvykle v důsledku nízkého krevního tlaku (hypotenze). Před ztrátou vědomí se	386
2479	mdloba	Mdloba je jiný název pro synkopa.	33
2480	metabolismus lipidů	Metabolismus lipidů je souhrnné označení pro tvorbu a odbourávání lipidů uvnitř organismu. U živočichů (tedy i u člověka) jsou lipidy získávány z potravy nebo se tvoří v játrech. Odbourávání a vstřebávání lipidů probíhá téměř po celé délce trávicího traktu (od úst až po tenké střevo).	319
2481	placebo	Placebo je neúčinná látka, která se používá místo skutečného léku testovaného v klinické studii, takže pacienti nevědí, zda jsou v léčené skupině nebo v kontrolní skupině. Termín placebo se však používá rovněž pro neúčinné léky, které pacient dostává zároveň s ujištěním, že mu pomohou při určitém onemocnění. Odvozené přídavné jméno je placebový.	393
2482	placebový efekt	Placebový efekt neboli placebo efekt je reakce organismu na placebo, ať už v pozitivním (ve většině případů) nebo negativním slova smyslu. Po podání placeba mohou příznaky nějakého onemocnění ustoupit, nebo se naopak mohou vyskytnout jevy, které pacient považuje za	428
2483	novorozenecký screening	Novorozenecký screening je aktivní a celoplošné (celostátní) vyhledávání chorob v jejich časném, preklinickém stadiu tak, aby se tyto choroby diagnostikovaly a léčily dříve, než se stačí projevit a způsobit dítěti nevratné poškození zdraví. Je založen na analýze suché kapky	439
2484	fenylketonurie	Fenylketonurie neboli PKU (zkratka pochází z anglického názvu phenylketonuria) je dědičná metabolická porucha, při níže tělo nedokáže rozkládat fenylalanin, tj. jednu z dvaceti základních aminokyselin. Neléčená fenylketonurie může vést k mentálnímu postižení, epileptickým	433
2485	avitaminóza	Avitaminóza je patologický stav, který je způsobený dlouhodobým nedostatkem nějakého konkrétního vitamínu. Při nedostatku vitamínu B1 se může vyskytnout beri-beri, při nedostatku vitamínu C se mohou rozvinout kurděje, při nedostatku vitamínu D hrozí vznik křivice (u dětí) nebo osteomalacie (u dospělých) apod.	355
2486	PKU	PKU je zkratka pro fenylketonurii.	34

2487	předpona anti-	anti- je předpona, která znamená proti, případně působící proti. Příklady: antiastmatika – léky proti astmatu, antibiotika – léky proti bakteriím či jiným mikroorganismům, antidepresiva – léky užívané při léčbě deprese (proti depresi), antihypertenziva – léky užívané při léčbě hypertenze (proti vysokému krevnímu tlaku), antimikrobiální – působící proti mikroorganismům, antitusika – léky tlumící kašel (proti kašli), antivirotika – léky účinné proti virům, apod. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz anti-.	663
2488	oběhové selhání	Oběhové selhání neboli oběhový kolaps je patologický stav, při kterém dochází k úplnému nebo téměř úplnému přerušení cirkulace krve. Příčiny oběhového kolapsu mohou být různé, ale výsledek je stejný: oběhový systém v tu chvíli nedokáže zajistit dodávku kyslíku a živin do	485
2489	superinfekce	Superinfekce je druhá infekce nasedající na předchozí infekci. Superinfekci způsobuje jiný patogen než ten, který způsobil původní infekci. Příkladem je bakteriální superinfekce jakožto komplikace u pacienta s chřipkou: chřipku sice způsobuje virus, ale do organismu pacienta se zároveň mohou dostat některé bakterie, které při oslabeném imunitním systému mohou vyvolat třeba zápal plic.	411
2490	Reyeův syndrom	Reyeův syndrom je rychle se zhoršující encefalopatie. Mezi možné příznaky se řadí zvracení, změny osobnosti, zmatenost, záchvaty a ztráta vědomí. Postiženému mohou začít selhávat játra. Úmrtnost se pohybuje mezi 20 % a 40 % – a přibližně u třetiny přeživších je následně diagnostikováno závažné poškození mozku. Příčina Reyeova syndromu není známa. Reyeův syndrom se obvykle objeví krátce po zotavení z virové infekce, jako jsou chřipka nebo plané neštovice. U dětí je přibližně 90 % případů spojeno s užíváním kyseliny acetylsalicylové (Aspirinu, Acylpyrinu apod.). Rizikovým	753
2491	encefalopatie	Encefalopatie je obecné označení pro onemocnění mozku, zvláště pak nezánnělivého původu. Příčinou encefalopatie může být virová infekce, toxiny v krvi apod.	190
2492	dědičné metabolické poruchy	Dědičné metabolické poruchy (DMP) neboli vrozené metabolické vady jsou metabolické poruchy, které jsou podmíněné geneticky (dědičné). Jedná se o poměrně různorodou skupinu několika stovek dědičných onemocnění, z nichž většina je způsobena defekty (vadami, poruchami) genů, které kódují enzymy zapojené do různých metabolických drah. U velké části dědičných metabolických poruch pak vznikají zdravotní potíže v důsledku hromadění látek, které jsou toxické nebo narušují normální fungování organismu jako celku.	659
2493	vrozené metabolické vady	Vrozené metabolické vady je jiný název pro dědičné metabolické poruchy. Viz také vrozený, metabolismus.	106
2494	jednoduché cukry	Jednoduché cukry je společný název pro monosacharidy a disacharidy. Často jsou označovány kratším názvem cukry. Jednoduché cukry se často vyskytují v cukrovinkách, sladkých nápojích, koláčích a jiných dezertech, různých typech pečiva nebo medu. Kromě toho jsou také často přidávány do zpracovaných potravin. Nadměrná konzumace tohoto typu potravin a/nebo sladkých nápojů může podporovat rozvoj	478
2495	složené cukry	Složené cukry neboli komplexní cukry je jiný název pro polysacharidy. Viz také jednoduché cukry.	99
2496	lidský mikrobiom	Lidský mikrobiom jsou všechny mikroorganismy, které žijí uvnitř lidského těla i na jeho povrchu. Různé oblasti lidského těla (např. ústní dutina, kůže, ženský reprodukční systém, plíce, trávicí trakt apod.) jsou osídleny různými druhy bakterií (např. laktobacily nebo bifidobakterie), kvasinek a virů. U zdravých lidí se s obrovskou převahou jedná o mikroorganismy, které lidskému organismu neškodí, naopa s ním žijí v rovnováze a mnohdy mu i prospívají. Je-li tato rovnováha významným způsobem narušena, může se rozvinout konkrétní	778
2497	laktobacily	Laktobacily (lat. Lactobacillus) jsou rodem bakterií, které jsou významnou součástí lidského mikrobiomu. Vyskytují se zejména v trávicím traktu a v ženském reprodukčním systému. Laktobacily se řadí mezi hodné bakterie, protože se svým hostitelem (člověkem) mají tzv. mutualistický vztah: laktobacily chrání člověka před případnou infekcí patogeny (tedy zlymi bakteriemi), zatímco člověk laktobacilům	620
2498	bifidobakterie	Bifidobakterie (lat. Bifidobacterium) jsou rodem bakterií, které jsou významnou součástí lidského mikrobiomu. Vyskytují se zejména v trávicím traktu a v ženském reprodukčním systému. Bifidobakterie se řadí mezi hodné bakterie, protože se svým hostitelem (člověkem) mají tzv. mutualistický vztah: bifidobakterie chrání člověka před případnou infekcí patogeny (tedy zlymi bakteriemi), zatímco člověk	586

2499	prebiotika	Prebiotika jsou nestravitelné složky potravy, které podporují růst nebo aktivitu mikroorganismů prospěšných lidskému organismu (viz také lidský mikrobiom). Nejčastěji uváděný příkladem je mikrobiální rovnováha v trávicím traktu, kde vhodně zvolená prebiotika mohou měnit zastoupení konkrétních druhů bakterií žijících v tlustém střevě. Odvozené přídavné jméno je prebiotický.	402
2500	probiotika	Probiotika jsou živé bakterie a kvasinky, které jsou obvykle součástí lidského mikrobiomu a jsou považovány za prospěšné při prevenci některých zdravotních potíží. Probiotika jsou obvykle konzumována ve formě doplňků stravy nebo kysaných mléčných výrobků (např. jogurtů) a bývají někdy označována jako hodné bakterie. Podle definice Světové zdravotnické organizace z roku 2001 jsou probiotika živé mikroorganismy, které při podávání v přiměřeném množství přinášejí hostiteli zdravotní prospěch. Probiotika musí být při podávání živá. Mezi nejznámější probiotika patří dva rody bakterií, konkrétně laktobacily a bifidobakterie.	721
2501	fruktóza	Fruktóza neboli ovocný cukr je monosacharid, který se přirozeně vyskytuje v mnoha druzích ovoce a zeleniny, a to buď jako volná fruktóza, nebo jako součást sacharózy (disacharid), případně inulinu (polysacharid). Fruktóza se dále vyskytuje v rafinovaných cukrech, v medu a v	305
2502	sacharóza	Sacharóza je jeden z nejrozšířenějších cukrů. Ze strukturního hlediska se jedná o disacharid, který se skládá z glukózy a fruktózy. Sacharóza se přirozeně vytváří v některých zemědělských plodinách (zejména v cukrové řepě a v cukrové třtině), z nichž se následně v cukrovarech vyrábí cukr pro široké použití v kuchyni.	563
2503	inulin	Inulin je polysacharid, který se přirozeně vyskytuje v mnoha rostlinách, zvláště pak v některých zemědělských plodinách (např. čekanka, topinambur, artyčok). Inulin představuje rozpustnou vlákninu, která není pro lidský organismus stravitelná. Inulin má pozitivní vliv na	523
2504	galaktóza	Galaktóza je monosacharid, který se přirozeně vyskytuje v mléčných výrobcích (jako součást laktózy) a v některých druzích ovoce (např.	231
2505	laktóza	Laktóza neboli mléčný cukr je disacharid, který se skládá z galaktózy a glukózy. Laktóza se vyskytuje v mléce savců a dodává mu nasládlou chuť. V trávicím traktu štěpí laktózu enzym označovaný jako laktáza na galaktózu a glukózu. U některých lidí je však tento enzym málo účinný	550
2506	mléčný cukr	Mléčný cukr je jiný název pro laktózu. Viz také cukry.	57
2507	gastroezofageální	Gastroezofageální znamená týkající se žaludku a jícnu. Například gastroezofageální reflux je zpětný tok žaludečního obsahu ze žaludku do	162
2508	patrový čípek	Patrový čípek (lat. uvula palatina) je kuželovitý výběžek na zadní straně měkkého patra, který je tvořený převážně vazivovou tkání a několika svalovými vlákny. Patrový čípek má důležitou funkci při polykání potravy, kdy se pohybuje zároveň s měkkým patrem tak, aby	340
2509	měkké patro	Měkké patro (lat. palatum molle nebo velum palatinum) je měkká tkáň, která tvoří zadní část ústní dutiny. Na zadní straně měkkého patra se nachází patrový čípek. Měkké patro se od tvrdého patra (v horní části ústní dutiny) liší zejména tím, že neobsahuje kost.	285
2510	tvrdé patro	Tvrdé patro neboli kostěné patro (lat. palatum durum nebo palatum osseum) tvoří horní část (strop) ústní dutiny. Tvrdé patro se od měkkého patra (v zadní části ústní dutiny) liší zejména tím, že obsahuje kost. Z čistě anatomického hlediska je tvrdé patro tvořeno částmi kosti patrové (2×) a horní čelisti (2×); tyto kosti zároveň tvoří spodinu nosní dutiny, tzn. vzájemně oddělují nosní dutinu od ústní	447
2511	chlorhexidin	Chlorhexidin je dezinfekční a antiseptický prostředek. Jako antiseptikum se používá především ve stomatologii: nachází se například v některých roztocích používaných pro vyplachování úst (tzv. ústní vody). Dále se používá v chirurgii, zejména k dezinfekci kůže před operací a	394
2512	mikroflóra	Mikroflóra je běžně používané, avšak vědecky ne zcela přesné označení mikroorganismů, které žijí na povrchu těla nebo uvnitř těla nějakého hostitele. Výraz „flóra“ totiž označuje rostliny, zatímco do tzv. „mikroflóry“ se řadí bakterie, kvasinky apod. Přesnější výraz pro „mikroflóru“,	378
2513	smyslové receptory	Smyslové receptory neboli senzorické receptory jsou specializované buňky, které přijímají podněty z okolního prostředí, aby je organismus prostřednictvím nervového systému mohl dále vyhodnocovat a podle získaných informací jednat, přizpůsobit se prostředí apod. Většinu smyslových receptorů můžeme zařadit do jedné ze dvou hlavních kategorií: Volná nervová zakončení senzorických neuronů – mapují většinu typů obecných senzorických informací, jako je zejména dotek, bolest, tlak, teplota či propriocepce.	710
2514	senzorické receptory	Senzorické receptory je jiný název pro smyslové receptory. Viz také senzorický, receptor.	92
2515	propriocepce	Propriocepce je pocit svého vlastního těla. Tyto smyslové vjemy zaznamenávají míru napětí ve svalech, šlachách a kloubech. Mozek je tím informován o poloze a pohybech těla v okolním prostoru, člověk má pocit těla. Propriocepci lze ilustrovat např. natažením a ohnutím rukou,	415

2516	jazykové papily	<p>Jazykové papily neboli papily jazyka (lat. papillae linguales) jsou drobné bradavkovité výběžky na sliznici jazyka, které jazyku dodávají jeho charakteristickou drsnou strukturu. Na povrchu lidského jazyka se nacházejí (v závorkách jsou kurzívou uvedeny latinské názvy):</p> <p>mechanické papily (papillae gustatoriae) – jazyku pomáhají ve vnímání hmatových podnětů:</p> <p>nitkovité papily (papillae filiformes),</p> <p>chuťové papily (papillae mechanicae) – obsahují chuťové pohárky:</p> <p>houbovité papily (papillae fungiformes),</p> <p>listovité papily (papillae foliatae),</p> <p>hrozené papily (papillae vallatae).</p> <p>Obrázek: Jazyk – schematický nákras. (Zdroj: depositphotos.com)</p>	729
2517	papily jazyka	Papily jazyka je jiný název pro jazykové papily.	48
2518	chuťové pohárky	Chuťové pohárky jsou útvary, které se nacházejí ve sliznici ústní dutiny a hltanu. Každý člověk má několik desítek tisíc chuťových pohárků, z nichž drtivá většina se nachází na povrchu jazyka, v jazykových papilách (několik dalších se nalézá v zadní části měkkého patra, na vnitřní	440
2519	receptorové buňky	Receptorové buňky jsou strukturně složitějším typem smyslových receptorů. Řadí se mezi ně například světločivné buňky v sítnici, chuťové buňky na povrchu jazyka apod. Receptorové buňky jsou specializované epitelové buňky nebo malé nervové buňky, které převádějí senzorické informace k senzorickým neuronům. Vnímají většinu typů speciálních senzorických informací (chuť, zrak, sluch, rovnováha).	423
2520	chuťové buňky	Chuťové buňky jsou specializovaným typem receptorových buněk, které se nacházejí v chuťových pohárcích. Prostřednictvím chuťových buněk dokážeme rozlišovat pět hlavních chutí: slanou, kyselou, hořkou, sladkou a umami (chuť vývarů a vařeného masa).	266
2521	hrtanová příklopka	Hrtanová příklopka (lat. epiglottis) je součástí hrtanu. Je to tenká elastická chrupavka přibližně ve tvaru listu, která je pokryta sliznicí a její hlavní funkcí je zabránit vniknutí potravy do dýchacích cest. Během dýchání zůstává hrtanová příklopka otevřená a propouští vzduch do	470
2522	čelistní kloub	Čelistní kloub neboli temporomandibulární kloub (lat. articulatio temporomandibularis) je jedním z nejvíce namáhaných kloubů lidského těla. Kromě žvýkání, jež je samo o sobě velmi komplexním pohybem, umožňuje i otevírání a zavírání úst. Je-li jeho pohyblivost omezena, může být obtížné či nemožné ústa otevřít nebo naopak zavřít. V tomto kloubu se spojuje hlavička dolní čelisti s lebku, konkrétně se	456
2523	temporomandibulární kloub	Temporomandibulární kloub je jiný název pro čelistní kloub.	59
2524	temporomandibulární	Temporomandibulární znamená týkající se spánkové kosti a dolní čelisti. Například temporomandibulární kloub je kloub, ve kterém se	185
2525	axiografie	Axiografie je speciální vyšetřovací metoda, při které jsou zaznamenávány pohyby čelistních kloubů. Při tomto vyšetření přiloží lékař do oblasti čelistních kloubů a dolní čelisti elektronické senzory, které zaznamenávají pohyby kloubů při žvýkání, otevírání, zavírání úst a pohybu do strany. Toto vyšetření však obvykle není k dispozici u zubních lékařů, ale jen v nemocnicích na specializovaných odděleních maxilofaciální	453
2526	hypnoterapie	Hypnoterapie je součástí alternativní medicíny. Terapeut při ní používá hypnózu, aby u klienta navodil stav soustředěné pozornosti a zvýšené sugestibility (ovlivnitelnosti, tendence nechat se k něčemu přesvědčit). Odvozené přídavné jméno je hypnoterapeutický.	283
2527	myorelaxancia	Myorelaxancia jsou léky, které ovlivňují funkci kosterních svalů, konkrétně snižují tzv. svalový tonus (napětí svalů). Poznámka: Jednotné číslo je myorelaxans (tento název se v jednotném čísle nijak neskloňuje).	214

2528	svalová tkáň	Svalová tkáň neboli svalovina je jedním ze čtyř základních typů tkání. Svalová tkáň se zejména vyznačuje schopností koordinovaně se stahovat (kontrahovat) a následně zase uvolňovat (relaxovat). Svalová tkáň zajišťuje pohyb organismu nebo jeho částí v prostoru, u trubicovitých orgánů jejich peristaltické pohyby (jednotlivé části trávicího traktu) nebo změny průsvitu (např. u krevních cév) a pravidelné stahy srdce. Rozlišujeme celkem tři typy svalové tkáně: kosterní svalová tkáň, hladká svalová tkáň, srdeční svalová tkáň. Kosterní svalová tkáň a srdeční svalová tkáň mají některé společné znaky, proto jsou někdy souhrnně označovány jako příčné pruhovaná	855
2529	kosterní svalová tkáň	Kosterní svalová tkáň neboli kosterní svalovina je jedním ze tří typů svalové tkáně. Kosterní svalová tkáň je hlavní složkou kosterních svalů, které společně s kostmi zajišťují tělesný pohyb. Kosterní svaly lze ovládat vůlí. Na každém kosterním svalu rozlišujeme začátek svalu, svalové břicho a úpon svalu. Kosterní sval může mít i více než jedno svalové břicho – pak je označován jako biceps (dvojhlavý sval), triceps (trojhlavý sval) či kvadriceps (čtyřhlavý sval). Podle toho, jaký pohyb kosterní svaly vykonávají, rozlišujeme svaly natahovače (extenzory), svaly ohybače (flexory), svaly přitahovače	827
2530	hladká svalová tkáň	Hladká svalová tkáň neboli hladká svalovina je jedním ze tří typů svalové tkáně. Hladká svalová tkáň je hlavní složkou hladkých svalů, které se vyskytují především ve stěnách dutých orgánů, včetně žaludku, tenkého střeva, tlustého střeva, močového měchýře a dělohy, ve stěnách krevních cév a lymfatických cév, dále v dýchacích cestách a močových cestách. Hladká svalovina se vyskytuje i uvnitř oka, kde rozšiřuje a stahuje duhovku a mění tvar čočky. Hladká svalovina v kůži (konkrétně miniaturní svaly označované jako vzpřimovače chlupů) zodpovídá za	676
2531	srdeční svalová tkáň	Srdeční svalová tkáň neboli srdeční svalovina je jedním ze tří typů svalové tkáně. Srdeční svalová tkáň se nachází v srdeční stěně. Je uspořádána do svazků a vytváří silnou vrstvu, která je označována jako myokard. Srdeční svalovina je příčně pruhovaná (podobně jako kosterní svalovina), její stahy však nelze ovládat vůlí.	341
2532	peristaltika	Peristaltika je proces střídající se kontrakce (stažení) a relaxace (uvolnění) hladké svaloviny, díky němuž jsou protlačovány různými trubicovitými orgány různé materiály (např. potrava skrze jednotlivé části trávicího traktu, lymfa v lymfatických cévách, sperma v chámovodech apod.). Ve stěnách dutých orgánů jsou vlákna hladkých svalů seskupena do tenké vrstvy hladké svaloviny. Často jsou dvě vrstvy uspořádány tak, že jejich vlákna svírají vzájemně pravé úhly: podélná vrstva – svalová vlákna probíhají rovnoběžně s podélnou osou orgánu, tato vrstva zkracuje délku orgánu, kruhovitá vrstva – vlákna probíhají po obvodu orgánu, tato vrstva orgán svírá.	920
2533	poruchy psychického vývoje	Poruchy psychického vývoje je souhrnné označení pro skupinu duševních poruch, které jsou pozorovány již od dětství a mohou zahrnovat méně či více závažná postižení v různých oblastech. Používání pojmu poruchy psychického vývoje se může u různých odborníků mírně lišit. Poruchy psychického vývoje v nejužším slova smyslu jsou vyjmenovány v kategorii F80–F89 v Mezinárodní klasifikaci nemocí (verze MKN-10). Podle tohoto výkladu se sem řadí specifické vývojové poruchy řeči a jazyka, specifické vývojové poruchy školních dovedností, specifické vývojové poruchy motorických funkcí, poruchy autistického spektra apod. V širším slova smyslu bývá někdy mezi poruchy psychického vývoje zahrnována ADHD, případně i antisociální chování či schizofrenie, která začíná v dětství a pokračuje po celý život.	1139
2534	folát	Folát je jiný název pro kyselinu listovou.	42
2535	kyselina askorbová	Kyselina askorbová je jiný název pro vitamin C. Viz také kyselina.	69
2536	maniodepresivní psychóza	Maniodepresivní psychóza je starší označení pro bipolární poruchu.	66
2537	rovnátka	Rovnátko se používá v ortodontii nejčastěji k nápravě špatného zarovnání zubů, resp. vadného skusu.	101
2538	malpozice	Malpozice doslova znamená špatná pozice či špatné umístění. V lékařství se tak označuje například abnormální postavení zubů (to lze často napravit pomocí rovnátek), nějakého orgánu, ale třeba i zdravotnického prostředku, který byl do těla dříve zaveden (např. malpozice	322
2539	implantologie	Implantologie je podobor zubního lékařství, který se zabývá trvalou implantací umělých zubů (zubních implantátů) do čelisti. Viz také zubní lékařství.	153
2540	suprakonstrukce	Suprakonstrukce je souhrnný pojem, který se v implantologii používá pro všechny zubní náhrady připevňované k zubním implantátům.	209

2541	oční víčka	Oční víčko je tenký kožní záhyb, který kryje a chrání oko. Horní oční víčko a dolní oční víčko jsou vzájemně odděleny víčkovou štěrbinou a setkávají se v zevním očním koutku a ve vnitřním očním koutku. Oční víčka jsou zevnitř podpírány tzv. tarzálními ploténkami z pojivové tkáně (tarzální ploténka horního víčka a tarzální ploténka dolního víčka). Tyto tuhé ploténky dávají víčkům jejich zaoblený tvar a zároveň slouží jako místa úponu pro kruhový sval oční (lat. musculus).	746
2542	exokrinní žlázy	Exokrinní žlázy neboli žlázy s vnější sekrecí jsou žlázy, které vylučují sekrety buď na tělesný povrch (kůže) nebo do tělesných dutin (např. do trávicího traktu). Exokrinní žlázy představují velmi rozmanitou skupinu žláz: zahrnují mnoho typů hlenových žláz, potní žlázy a mazové žlázy v kůži, dále slinné žlázy v ústní dutině, játra (vylučují žluč), slinivku břišní (vylučuje trávicí enzymy), mléčné žlázy (vylučují mateřské mléko) a	498
2543	žlázy s vnější sekrecí	Žlázy s vnější sekrecí je jiný název pro exokrinní žlázy.	57
2544	mazové žlázy	Mazové žlázy jsou exokrinní žlázy, které se nacházejí na celém těle kromě dlaní a plosek chodidel. Skládají se z několika alveolů (váčků), které	237
2545	potní žlázy	Potní žlázy jsou exokrinní žlázy, které se nacházejí se v kůži celého těla, s výjimkou prsních bradavek a části zevních pohlavních orgánů. Každý člověk má více než 2,5 milionu potních žláz; denně se obvykle tvoří asi 500 ml potu, za horkých dnů a při aktivním cvičení se toto množství může zvýšit až na 12 litrů. Organismus se odpařováním potu z kůže ochlazuje a brání proti přehřátí.	408
2546	mléčné žlázy	Mléčné žlázy jsou exokrinní žlázy, které se nacházejí v prsní tkáni žen i mužů. U dívek se však v období puberty (v důsledku uvolňujících se	266
2547	slinné žlázy	Slinné žlázy jsou exokrinní žlázy, které produkují sliny. Každý člověk má tři páry velkých slinných žláz (příušní, podčelistní a podjazykovou) a	174
2548	hlenové žlázy	Hlenové žlázy jsou exokrinní žlázy, které produkují hustý a lepkavý sekret – hlen. Existuje několik různých typů hlenových žláz, které	187
2549	Meibomovy žlázy	Meibomovy žlázy jsou pozměněné mazové žlázy, které jsou zanořeny v tzv. tarzálních ploténkách očních víček. V horním víčku se nachází asi 25 těchto žláz (svisle poskládaných vedle sebe), zatímco v dolním víčku je jich méně. Kanálky Meibomových žláz, které ústí podél okrajů	421
2550	Zeisovy žlázy	Zeisovy žlázy jsou mazové žlázy, které se nacházejí se na okrajích očních víček a promazávají řasy.	99
2551	Molloy žlázy	Molloy žlázy jsou pozměněné potní žlázy, které se nacházejí na okrajích očních víček. Molloy žlázy společně se Zeisovými žlázami navlhčují	219
2552	řasy (na očním víčku)	Řasy jsou specializované chloupky, které vyrůstají v řadě vedle sebe z okrajů očních víček. Řasy jsou citlivé na dotek, sebemenší tlak na ně vyvolá reflexní mrknutí. Tímto způsobem řasy chrání oko před vniknutím nečistot, prachu a menších cizích těles. Na okrajích očních víček se	429
2553	živnatka	Živnatka (lat. uvea) je prostřední vrstva oční bulvy, která zajišťuje výživu oka. Živnatka se skládá z cévnatky, řasnatého tělíska a duhovky.	141
2554	zánět živnatky	Zánět živnatky neboli uveitida je akutní stav v oftalmologii, který vyžaduje důkladné odborné vyšetření a neodkladnou léčbu zánětu. Uveitida se může vyskytnout u různých poruch zraku, jako je glaukom, odchlípení sítnice, poškození zrakového nervu, šedý zákal apod.	300
2555	uveitida	Uveitida je odborný název pro zánět živnatky. Viz také -itida.	65
2556	hypokalemie	Hypokalemie je snížené množství draslíku v krvi. Viz také hypo-, kalium, -emie.	82
2557	hypernatremie	Hypernatremie je zvýšené množství sodíku v krvi. Viz také hyper-, natrium, -emie.	84
2558	hyponatremie	Hyponatremie je snížené množství sodíku v krvi. Viz také hypo-, natrium, -emie.	82
2559	hypokalcemie	Hypokalcemie je snížené množství vápníku v krvi. Viz také hypo-, kalcium, -emie.	83
2560	nukleové kyseliny	Nukleové kyseliny jsou přirozené se vyskytující látky, které slouží k přenosu informací v buňkách a tvoří genetický materiál. Nukleové kyseliny se hojně vyskytují ve všech živých organismech, kde vytvářejí, kódují a následně uchovávají informace každé živé buňky všech forem života na Zemi. Nukleové kyseliny jsou polymery, které se skládají z nukleotidů. Dvě hlavní třídy nukleových kyselin jsou deoxyribonukleová kyselina (DNA) a ribonukleová kyselina (RNA). Obrázek: Základní rozdíly mezi DNA (vlevo) a RNA (vpravo). Na obrázku jsou znázorněny i chemické vzorce deoxyribózy (vlevo od DNA),	877
2561	katabolismus	Katabolismus je soubor metabolických drah, při kterých jsou větší molekuly (např. polysacharidy, lipidy, nukleové kyseliny a proteiny) rozkládány na menší jednotky (např. monosacharidy, mastné kyseliny, nukleotidy a aminokyseliny). Katabolismus lze jinými slovy popsat jako část metabolismu, při které jsou látky rozkládány. Opakem katabolismu je anabolismus.	402

2562	anabolismus	Anabolismus je soubor metabolických drah, při kterých jsou z menších molekul (např. monosacharidů, mastných kyselin, nukleotidů a aminokyselin) vytvářeny velké molekuly (např. polysacharidy, lipidy, nukleové kyseliny a proteiny). Anabolismus lze jinými slovy popsat jako část metabolismu, při které jsou látky syntetizovány. Opakem anabolismu je katabolismus. Souboru anabolických reakcí se někdy říká biosyntéza.	458
2563	biosyntéza	Biosyntéza je víceúrovňový proces probíhající za účasti enzymů, při kterém se v živých organismech jednodušší látky (substráty) přeměňují na složitější látky (produkty). Tento proces úzce souvisí s existencí metabolických drah. Biosyntéza je někdy definována jako soubor anabolických reakcí. Konkrétním příkladem biosyntézy je proteosyntéza.	389
2564	osmotický tlak	Osmotický tlak je tlak, který existuje mezi dvěma kapalinami vzájemně oddělenými tzv. polopropustnou membránou. Rozpouštědlo proudí ze strany s nižší koncentrací částic (molekul) na stranu s vyšší koncentrací částic (molekul). Samotné částice (molekuly) nemohou	500
2565	kofaktor	Kofaktor je kovový ion nebo jiná než bílkovinná chemická sloučenina, která je nutná pro aktivitu enzymu jako katalyzátoru. Kofaktory lze považovat za pomocné molekuly, které pomáhají při biochemických reakcích. Kofaktory se obvykle liší od ligandů tím, že na rozdíl od ligandů zůstávají navázané na enzym. Kofaktory lze rozdělit na dva typy: anorganické ionty – zejm. železo, hořčík, mangan, kobalt, měď, zinek a molybden,	500
2566	koenzym	Koenzym je jedním ze dvou typů kofaktorů, je tedy nutný pro aktivitu enzymu jako katalyzátoru. Různých koenzymů existuje poměrně velké množství. Ze strukturního hlediska jsou to složitější organické molekuly odvozené od vitaminů a jiných živin, které se v potravě vyskytují jen	295
2567	střevní neprůchodnost	Střevní neprůchodnost neboli ileus je akutní stav, který vyžaduje okamžitou lékařskou péči. Jedná se o závažný druh náhlé příhody břicha, která se vyznačuje zastavením průchodu natrávené potravy trávicím traktem (konkrétně střevem), ať už z jakékoli příčiny. Podle příčiny vzniku se rozlišují různé typy střevní neprůchodnosti.	345
2568	ileus	Ileus je odborný název pro střevní neprůchodnost.	49
2569	svalová slabost	Svalová slabost neboli myastenien je nedostatek svalové síly. Myastenien má řadu různých příčin a lze ji zhruba rozdělit na pravou a domnělou svalovou slabost. Pravá svalová slabost je primárním příznakem různých onemocnění kosterního svalstva (např. svalové dystrofie, ale i	592
2570	myastenien	Myastenien je odborný název pro svalovou slabost.	48
2571	svalové dystrofie	Svalové dystrofie (angl. muscular dystrophies) představují poměrně různorodou skupinu vzácných dědičných onemocnění, která způsobují postupnou svalovou slabost a degradaci kosterních svalů v průběhu času. Tyto poruchy se liší tím, které svaly jsou primárně postiženy, jaká je míra svalové slabosti, jak rychle se zhoršují a kdy začínají příznaky. Některé typy svalových dystrofií jsou spojeny rovněž s potíženími v jiných částech těla.	609
2572	paralýza	Paralýza, ochrnutí neboli obrna je ztráta nebo poškození motorických funkcí (tzn. neschopnost nebo omezená schopnost pohybu). Paralýza je obvykle způsobena poškozením nervového systému. Existuje poměrně velké množství příčin vzniku paralýzy. Paralýza může být důsledkem poškození míchy, ale může také souviset s cévní mozkovou příhodou, úrazem, přenosnou dětskou obrnou (poliomyelitidou), dětskou mozkovou obrnou, Parkinsonovou nemocí, roztroušenou sklerózou apod.	551
2573	syndrom akutní dechové tísně	Syndrom akutní dechové tísně neboli ARDS (zkratka pochází z anglického názvu acute respiratory distress syndrome) je typ respiračního selhání, který se vyznačuje rychlým nástupem rozsáhlého zánětu v plicích. Mezi příznaky ARDS patří dušnost (dyspnoe), zrychlené dýchání (tachypnoe) a namodralé zbarvení kůže (cyanóza). ARDS může mít různé příčiny, jako je např. sepsa, zánět slinivky břišní, úraz, zápal plic apod. Prvotní léčba spočívá v mechanické ventilaci, zároveň je však nasazena	665
2574	ARDS	ARDS je zkratka pro syndrom akutní dechové tísně.	49
2575	tachypnoe	Tachypnoe je odborný výraz pro zrychlenou dechovou frekvenci. Za tachypnoe se nejčastěji považuje hodnota přesahující 20 dechů za minutu. Tachypnoe může mít fyziologické příčiny, jako je např. tělesná námaha či rozrušení. Existuje však i velké množství patologických příčin tachypnoe, jako je např. sepsa, zápal plic, pleurální výpotek, otrava oxidem uhelnatým, plicní embolie, astma, CHOPN,	575
2576	bradypnoe	Bradypnoe je odborný výraz pro zpomalenou dechovou frekvenci. Za bradypnoe se nejčastěji považuje hodnota nižší než 12 dechů za minutu. Bradypnoe může mít řadu různých příčin, jako je např. degenerace srdeční tkáně v důsledku stárnutí, poškození srdeční tkáně v důsledku infarktu myokardu nebo jiného srdečního onemocnění, hypertenze, vrozená srdeční vada, hypotyreóza, elektrolytová	459

2577	chlorid	Chlorid se řadí k minerálním látkám nezbytným pro správné fungování organismu. V potravinách se velmi často vyskytuje společně se sodíkem, neboť společně tvoří kuchyňskou sůl (NaCl). Sodík i chlorid jsou pro život nezbytné, a spolu s draslíkem hrají důležitou roli v udržování vodní a elektrolytové rovnováhy v těle. Chlorid je kromě toho důležitý i pro tvorbu kyseliny chlorovodíkové.	404
2578	paralytický ileus	Paralytický ileus je typ střevní neprůchodnosti, který se vyznačuje ochrnutím (paralýzou) svaloviny střevní stěny. Paralytický ileus se může vyskytnout po některých typech operací, zejména po operacích v břišní dutině. Může být také důsledkem užívání některých léků, poranění páteře, zánětu kdekoli v břiše, který se vyskytuje v těsné blízkosti střev, či onemocnění samotné hladké svaloviny střeva. Bez ohledu na	611
2579	kyselina šťavelová	Kyselina šťavelová se přirozeně vyskytuje v mnoha potravinách, ale její nadměrný příjem ve stravě může být zdraví škodlivý. Šťavelan vápenatý (sloučenina odvozená od kyseliny šťavelové) je totiž nejčastěji se vyskytující součástí ledvinových kamenů. Kyselina šťavelová byla poprvé izolována ze šťovíku (lat. Oxalis), odtud pochází i její anglický název oxalic acid. Poměrně vysoký obsah	548
2580	kyselina fytová	Kyselina fytová se vyskytuje v mnoha luštěninách a obilovinách. Pro člověka je nestravitelná. Kyselina fytová se silně váže na některé minerální látky (zejména vápník, železo a zinek), a brání tak jejich vstřebávání v tenkém střevě. Ve vyvážené stravě (viz potravinová pyramida) se však kyselina fytová nevyskytuje v tak velkém množství, aby to významně ohrozilo vstřebávání těchto důležitých minerálů v	442
2581	osteomalacie	Osteomalacie je onemocnění vyznačující se měknutím kostí, které je způsobeno poruchou metabolismu kostí – často v důsledku nedostatku fosforu, vápníku či vitamínu D. Pojem osteomalacie se používá u dospělých, zatímco u dětí je prakticky totožné onemocnění označováno jako křivice.	320
2582	porucha vstřebávání	Porucha vstřebávání neboli malabsorpce znamená, že trávicí trakt není schopen vstřebávat některé (konkrétní) živiny ze stravy, ať už se tyto živiny řadí mezi sacharidy, lipidy, proteiny, vitaminy nebo minerální látky. Existuje velké množství různých typů malabsorpcí: k těm nejznámějším se řadí intolerance laktózy či celiakie, dalším příkladem je syndrom krátkého střeva.	393
2583	malabsorpce	Malabsorpce je odborný název pro poruchu vstřebávání.	53
2584	křivice	Křivice je onemocnění, které má podobné příznaky jako osteomalacie, ale vyskytuje se u dětí. Mezi příznaky křivice se řadí nohy do O, zpomalený růst, bolesti kostí, deformity hlavy a hrudníku a problémy se spánkem (nemusí se vždy vyskytovat všechny příznaky). Častými komplikacemi bývají zlomeniny, svalové křeče nebo abnormálně zakřivená páteř. Nejčastější příčinou křivice je nedostatek vitamínu D, případně nedostatek vápníku a/nebo fosforu ve stravě. Prevencí křivice u výlučně kojených dětí je podávání vitamínu D ve formě doplňku stravy. V ostatních případech léčba závisí na příčině. Je-li	887
2585	deformace	Deformace je výraz pocházející z latiny a doslova znamená změna tvaru. Deformace většinou nastává působením nějaké vnější síly a může být buď vratná (například měkká a pružná část těla – třeba kůže – se po krátkém působení vnější síly vrátí do své původní podoby) nebo nevratná (např. při prudkém nárazu se kost může zlomit). Odvozené sloveso je deformovat.	421
2587	deformita	Deformita je výraz používaný pro trvalou změnu tvaru nějaké části těla, orgánu apod. Deformity mohou být vrozené (pak bývají často označovány jako malformace) nebo získané (v důsledku nějakého onemocnění, které se vyvinulo v průběhu života, např. křivice).	291
2588	malformace	Malformace je vrozená odchylka tvaru nějaké části těla, orgánu apod., která vznikla v období nitroděložního vývoje (tzn. v těhotenství). Existuje velké množství malformací, jedním z mnoha příkladů jsou rozštěpy rtu a patra, vrozené srdeční vady apod.	284
2589	makroprvky	Makroprvky jsou minerální látky, které se v živém organismu – na rozdíl od stopových prvků – vyskytují ve velkém množství (někteří autoři udávají množství přesahující 50 mg makroprvku na 1 kg hmotnosti). Makroprvky jsou ve vodném prostředí obvykle ionizovány, tzn. vyskytují se jako kladně nabitě částice (Na ⁺ , K ⁺ , Ca ²⁺ , Mg ²⁺) nebo jako záporně nabitě částice (Cl ⁻ , HPO ₄ ²⁻ , SO ₄ ²⁻); proto jsou někdy označovány jako elektrolyty. Pro lidský organismus jsou důležité následující makroprvky: vápník (Ca) – má význam mj. pro stabilizaci kosterního systému, hemokoagulaci, vedení vzruchu (svalová kontrakce), aktivaci enzymů, draslík (K) – má význam při udržování vodní a elektrolytové rovnováhy v těle, ovlivňuje osmotický tlak a podílí se na udržování acidobazické rovnováhy, společně se sodíkem hraje ústřední roli při přenosu nervových vzruchů; dále je nezbytný i pro fungování svalů, činnost srdce a regulaci krevního tlaku, sodík (Na) – je důležitý mj. pro přenos vzruchů v nervovém systému, vstřebávání a transport živin, regulaci vodní a elektrolytové rovnováhy, hořčík (Mg) – ústřední roli hraje v energetickém metabolismu, kde je ho zapotřebí k aktivaci mnoha různých enzymů; dále se podílí na přenosu podnětů z nervů do svalů a na svalové kontrakci,	2075

2590	mikroprvky	Mikroprvky je jiný název pro stopové prvky.	43
2591	adenosintrifosfát	Adenosintrifosfát neboli ATP (zkratka pochází z anglického názvu adenosine triphosphate) je látka přirozeně se vyskytující v lidském těle, která dodává energii pro mnoho procesů v živých buňkách, jako je svalová kontrakce, šíření nervových vzruchů, biosyntéza složitých látek apod. ATP se nachází nejen v lidském organismu, ale ve všech známých formách života. Při spotřebě v metabolických drahách se ATP	593
2592	ATP	ATP je zkratka pro adenosintrifosfát.	37
2593	fosfáty	Fosfáty neboli fosforečnany (PO_4^{3-}) jsou látky přirozeně se vyskytující v lidském těle, často ve formě složitějších látek (např.	270
2594	fosforečnany	Fosforečnany je jiný název pro fosfáty.	39
2595	hypofosfatemie	Hypofosfatemie je snížené množství fosfátů v krvi. Viz také hypo-, fosfáty, -emie.	85
2596	hyperfosfatemie	Hyperfosfatemie je zvýšené množství fosfátů v krvi. Viz také hyper-, fosfáty, -emie.	87
2597	hypomagnezemie	Hypomagnezemie je snížené množství hořčíku v krvi. Viz také hypo-, magnezium, -emie.	87
2598	hypermagnezemie	Hypermagnezemie je zvýšené množství hořčíku v krvi. Viz také hyper-, magnezium, -emie.	89
2599	bisfosfonáty	Bisfosfonáty jsou léky, které zabírají ztrátu hustoty kostní hmoty a používají se k léčbě osteoporózy a podobných onemocnění. Bylo prokázáno, že bisfosfonáty snižují riziko zlomenin u žen po menopauze, které mají osteoporózu. Kostní tkáň v průběhu celého lidského života prochází neustálou přestavbou a je udržována v rovnováze tím, že osteoblasty vytvářejí kost, zatímco osteoklasty kost odbourávají. Bisfosfonáty brání odbourávání kosti tím, že podporují vývoj osteoklastů směrem k apoptóze	600
2600	přestavba kostí	Přestavba kosti, remodelace kosti neboli metabolismus kostí je celoživotní proces, při kterém je z kostí odstraňována starší kostní tkáň (vstřebávání kostí neboli resorpce kostní tkáně) a zároveň se na nich vytváří nová kostní tkáň (tvorba kostí neboli depozice kostní tkáně). Resorpce a depozice rovněž řídí přetváření nebo nahrazování kostní tkáně po větších úrazech (zlomeniny) i po mikroskopických poškozeních, která vznikají při běžných denních činnostech. Remodelace rovněž reaguje na měnící se mechanické zatížení jednotlivých kostí (např. při	627
2601	remodelace kostí	Remodelace kosti je jiný název pro přestavbu kosti.	51
2602	metabolismus kostí	Metabolismus kostí je jiný název pro přestavbu kosti. Viz také metabolismus, kosti.	86
2603	vstřebávání kostí	Vstřebávání kostí neboli resorpce kostní tkáně je jeden ze dvou procesů, které se podílejí na přestavbě kosti. Při resorpci je z kostí odstraňována starší kostní tkáň. Tento proces zajišťují specializované buňky, které jsou označovány jako osteoklasty.	305
2604	resorpce kostní tkáně	Resorpce kostní tkáně je odborný název pro vstřebávání kostí. Viz také resorpce, kostní tkáň.	96
2605	tvorba kostí	Tvorba kostí neboli depozice kostní tkáně je jeden ze dvou procesů, které se podílejí na přestavbě kosti. Při depozici se vytváří nová kostní tkáň. Tento proces zajišťují specializované buňky, které jsou označovány jako osteoblasty.	290
2606	depozice kostní tkáně	Depozice kostní tkáně je odborný název pro tvorbu kostí. Viz také depozice, kostní tkáň.	91
2607	osteoblasty	Osteoblasty jsou jedním ze čtyř typů kostních buněk. Osteoblasty se podílejí na tvorbě kostí, a jsou přítomny na povrchu kosti v podobě tenké vrstvičky buněk s krátkými výběžky. Tyto buňky ukládají na povrch kosti materiál, ve kterém krystalizují soli vápníku. Osteoblasty se nakonec mohou změnit v osteocyty. Obrázek: Čtyři typy kostních buněk: osteoprogenitorové buňky, osteoblasty, osteocyty a osteoklasty. (Zdroj: depositphotos.com)	481
2608	osteoklasty	Osteoklasty jsou jedním ze čtyř typů kostních buněk. Osteoklasty se podílejí na vstřebávání kostí: jsou to obrovské buňky (o průměru přibližně 150–200 μm) s mnoha nepravidelnými výběžky a několika desítkami jader. Osteoklasty se nacházejí ve vyhloubených jamkách, kde ničí kostní tkáň. Část jejich plazmatické membrány, která se dotýká povrchu kosti, je bohatě zvrásněná nebo zvlněná. Tato membrána odděluje osteoklast od kosti a produkuje koncentrovanou kyselinu chlorovodíkovou, která rozpouští minerální složku kostní hmoty. Uvolňují se přitom ionty vápníku (Ca^{2+}) a fosfáty (PO_4^{3-}). Přes zvlněnou membránu jsou rovněž uvolňovány specializované enzymy,	961

2609	osteocyty	Osteocyty jsou jedním ze čtyř typů kostních buněk. Osteocyty produkují kolagen a další látky, které tvoří extracelulární matrix kosti. Osteocyty jsou obklopeny kostní tkání (na rozdíl od osteoblastů a osteoklastů, které se vyskytují na povrchu kosti). Obrázek: Čtyři typy kostních buněk: osteoprogenitorové buňky, osteoblasty, osteocyty a osteoklasty. (Zdroj: depositphotos.com)	429
2610	fagocytóza	Fagocytóza je jedním ze tří základních typů endocytózy, tj. pohlcení nějakého materiálu směrem dovnitř buňky. Při fagocytóze buňka pomocí své plazmatické membrány pohltí velkou částici (≥ 0,5 μm) a zároveň vytvoří membránový váček označovaný jako fagozom. Buňka, která je schopna fagocytózy, se nazývá fagocyt. V lidském imunitním systému je fagocytóza hlavním mechanismem, který je používán k odstraňování patogenů a odumřelých zbytků buněk. Pohlčený materiál je poté stráven ve fagozomu. Příkladem materiálů, které mohou být fagocytovány, jsou bakterie a odumřelé buňky z vlastních tkání.	808
2612	fagocyty	Fagocyt je jakákoli buňka schopná fagocytózy. Nejvýznamnějšími fagocyty u člověka jsou neutrofily a makrofágy. Odvozené přídavné jméno je fagocytární. Viz také -cyt.	171
2613	resorpce	Resorpce je výraz pocházející z latiny a doslova znamená vstřebávání. Například resorpce kostní tkáně je odborný název pro vstřebávání kostí.	190
2615	depozice	Depozice je výraz pocházející z latiny a doslova znamená usazování nebo ukládání. Například depozice kostní tkáně je odborný název pro tvorbu kostí.	210
2617	apoptóza	Apoptóza je forma programované buněčné smrti, která se vyskytuje u mnohobuněčných organismů, tedy i u člověka. Buňky odsouzené k apoptóze se scvrkávají, aniž by jejich obsah pronikal do okolních tkání; na povrchu těchto buněk se vytváří puchýřky, jádro se smršťuje.	384
2618	idiopatické střevní záněty	Idiopatické střevní záněty neboli IBD (zkratka pochází z anglického názvu inflammatory bowel disease) zahrnují skupinu zánětlivých onemocnění tlustého a tenkého střeva. Nejznámější z nich jsou Crohnova choroba a ulcerózní kolitida. Viz také idiopatický, střeva, zánět.	454
2619	IBD	IBD je zkratka pro idiopatické střevní záněty.	46
2620	nespecifické střevní záněty	Nespecifické střevní záněty je jiný název pro idiopatické střevní záněty. Viz také střeva, zánět.	100
2621	chronické střevní záněty	Chronické střevní záněty je jiný název pro idiopatické střevní záněty. Viz také chronický, střeva, zánět.	108
2622	chronická zánětlivá onemocnění střev	Chronická zánětlivá onemocnění střev je jiný název pro idiopatické střevní záněty. Viz také chronický, zánět, střeva.	120
2623	Crohnova choroba	Crohnova choroba je typ idiopatického střevního zánětu, který může postihovat kterýkoli úsek trávicího traktu – od ústní dutiny až po konečník. Mezi příznaky obvykle patří bolest břicha, průjem (ten může být v případě těžkého zánětu krvavý), horečka, nadýmání a úbytek hmotnosti. Jako komplikace mimo trávicí trakt se mohou vyskytnout anémie, kožní vyrážky, artritida, záněty očí nebo únava. Poměrně závažnou komplikací, která se někdy může vyskytnout, je střevní neprůchodnost. Pacienti s Crohnovou chorobou mají navíc	793
2624	ulcerózní kolitida	Ulcerózní kolitida je typ idiopatického střevního zánětu, který se projevuje přítomností zánětu a vředů v tračníku a konečníku. Mezi příznaky obvykle patří bolest břicha a průjem (mnohdy krvavý). Dále se může objevit úbytek hmotnosti, horečka a anémie. Příznaky se většinou rozvíjejí postupně a liší se svou intenzitou (mohou být od mírných až po závažné). Pacienti s ulcerózní kolitidou mají zvýšené riziko	642
2625	zánět tračníku	Zánět tračníku neboli kolitida může být akutní nebo chronický. Léčba se řídí podle příčiny zánětu. Odborníci rozlišují různé typy kolitid, např. ulcerózní kolitida je jedním typem idiopatického střevního zánětu.	239
2626	artritida	Artritida je odborný název pro zánět kloubu. Viz také artróza, -itida, revmatoidní artritida.	96
2627	kolitida	Kolitida je odborný název pro zánět tračníku. Viz také -itida.	65
2628	kontrakce	Kontrakce je výraz pocházející z latiny a doslova znamená stažení nebo stah. V souvislosti s lékařstvím se nejčastěji užívá pro svalovou kontrakci. Odvozené sloveso je kontrahovat.	244

2630	relaxace	Relaxace je výraz pocházející z latiny a doslova znamená uvolnění. V souvislosti s lékařstvím se nejčastěji užívá pro svalovou relaxaci (uvolnění svalů). Odvozené sloveso je relaxovat.	234
2632	svalová kontrakce	Svalová kontrakce je aktivace míst, která ve svalových buňkách vytvářejí napětí. Svalová kontrakce nemusí vždy znamenat zkrácení svalu, protože svalové napětí může vznikat i beze změny délky svalu – například při držení těžké knihy nebo činky ve stejné poloze. Po	381
2633	mineralizace kostí	Mineralizace kostí je proces ukládání minerálních látek do vnitřní struktury kosti. Při mineralizaci kostí hrají významnou roli osteoblasty, které produkují krystaly fosforečnanu vápenatého. Normální kost se skládá z 50 až 70 % minerálních látek, 20 až 40 % organické hmoty, 5 až 10 % vody a méně než 3 % lipidů. Hlavními minerálními látkami, které se v kosti nacházejí, jsou vápník a fosfor; zároveň se při mineralizaci	568
2634	celiakie	Celiakie je autoimunitní onemocnění, které postihuje především tenké střevo. Mezi klasické příznaky patří trávicí obtíže, jako jsou chronické průjemy, nadýmání, poruchy vstřebávání, nechutenství a u dětí poruchy normálního růstu. Klasické příznaky se nejčastěji objevují mezi šestým měsícem a druhým rokem života. U dětí starších dvou let se však mohou vyskytovat i neklasické příznaky, které mohou být mírné, dokonce mohou postihovat úplně jinou část těla než trávicí trakt, případně nejsou příznaky nijak zjevné. Celiakie nejčastěji začíná v dětství, může se však rozvinout v jakémkoli věku. Celiakie je způsobena reakcí na lepek, a vyskytuje se zejména u lidí, kteří jsou k ní geneticky predisponováni. Po kontaktu s lepem může	1342
2635	autoprotilátky	Autoprotilátky jsou protilátky namířené proti antigenům vlastního organismu. Autoprotilátky jsou příčinou vzniku mnoha různých autoimunitních onemocnění.	177
2636	sociální úzkostná porucha	Sociální úzkostná porucha je jiný název pro sociální fobii. Viz také porucha.	80
2637	KBT	KBT je zkratka pro kognitivně behaviorální terapii.	51
2638	benzodiazepiny	Benzodiazepiny zahrnují skupinu psychoaktivních léků, které jsou předepisovány k léčbě úzkostných poruch, nespavosti a některých dalších duševních potíží. Benzodiazepiny jsou tlumivé látky, které zvyšují účinek neurotransmiteru kyseliny gama-aminomáselné (GABA), což má za následek sedativní, hypnotický (spánek navozující), anxiolytický, antikonvulzivní (působící proti křečím) a myorelaxační účinek. Díky těmto vlastnostem jsou benzodiazepiny využívány při léčbě úzkosti, nespavosti, duševního rozrušení, záchvatů, svalových křečí či jako premedikace	861
2639	tlumivé látky	Tlumivé látky jsou látky, které snižují aktivitu centrálního nervového systému nebo i jiných částí organismu, a v neposlední řadě zpomalují reakce. Patří mezi ně opiáty, některé léky na předpis (konkrétně anxiolytika, hypnotika a sedativa), dále rozpouštědla a alkohol.	313
2640	klaustrofobie	Klaustrofobie je jednou z mnoha desítek druhů fobií. Tato úzkostná porucha je charakterizována příznaky úzkosti při pobytu v uzavřených prostorech. Klaustrofobie být vyvolána mnoha situacemi nebo podněty, včetně výtahů (zejména pokud jsou přeplněné), pokojů bez oken a	325
2641	arachnofobie	Arachnofobie je jednou z mnoha desítek druhů fobií. Tato úzkostná porucha je charakterizována příznaky úzkosti v situacích, kdy se poblíž nalézá (nebo by se i jen teoreticky mohl nalézat) pavouk. Lidé trpící arachnofobií mají tendenci cítit se nepříjemně v jakémkoli prostoru, o	518
2642	Schlemmův kanál	Schlemmův kanál je lymfatická céva kruhového tvaru, která se nachází v přední části oka, a odvádí komorovou tekutinu z přední komory oční. Pokud odtok komorové tekutiny nefunguje správně, pak se tato tekutina hromadí a zvyšuje nitrooční tlak, což může časem vést k	300
2643	vidění	Vidění neboli zrakové vnímání je definováno jako schopnost interpretovat okolní prostředí pomocí světla ve viditelném spektru odraženého od předmětů v prostředí. Lidským okem viditelná část světla – tzv. barevné spektrum – se nachází v rozmezí vlnových délek	434
2644	zrakové vnímání	Zrakové vnímání je jiný název pro vidění.	41
2645	přední komora oční	Přední komora oční (lat. camera anterior bulbi) je prostor uvnitř oka, který je vyplněný komorovou tekutinou a nachází se mezi rohovkou a duhovkou. Komorová tekutina v přední komoře oční volně proudí a poskytuje nezbytné živiny pro rohovku a čočku, neboť ty jsou avaskulární (tzn. nepřijímají živiny z krve). Přebytková komorová tekutina je z přední komory oční odváděna prostřednictvím Schlemmova kanálu. Pokud odtok komorové tekutiny nefunguje správně, pak se tato tekutina hromadí a zvyšuje nitrooční tlak, což může časem vést k rozvoji zeleného	598
2647	zadní komora oční	Zadní komora oční (lat. camera posterior bulbi) je prostor uvnitř oka, který je vyplněný komorovou tekutinou a nachází se za duhovkou. Zadní komora oční je důležitou strukturou, která se podílí na tvorbě a proudění komorové tekutiny. Komorová tekutina je produkována epitelem řasnatého tělíska a je vylučována právě do zadní komory, odkud proudí přes zornici do přední komory oční.	416
2649	refrakční operace	Refrakční operace je chirurgický zákrok na oku, které má nějakou refrakční vadu (krátkozrakost, dalekozrakost, astigmatismus nebo vetchozrakost). Existují různé chirurgické zákroky tohoto typu, které korigují nebo upravují zaostřovací schopnost pacientova oka, a to	480

2650	světločivé buňky	Světločivé buňky neboli fotoreceptorové buňky jsou specializované buňky, které se nacházejí v sítnici a jsou zcela nezbytné k vidění. Světločivé buňky přeměňují světlo na signály, které mozek dokáže dále zpracovat a vnímat jako obrázky. U člověka rozlišujeme dva hlavní typy světločivých buněk: čípky a tyčinky. Terminologická poznámka: V některých textech je uváděn název světločivné buňky, který je však zkomolený. Přídavné jméno světločivý je	629
2651	fotoreceptorové buňky	Fotoreceptorové buňky je jiný název pro světločivé buňky. Viz také buňka, receptor.	86
2652	tyčinky (v sítnici)	Tyčinky jsou jedním ze dvou hlavních typů světločivých buněk, které se nacházejí v sítnici. Na rozdíl od čípků fungují tyčinky dobře i při slabším osvětlení, neboť jsou citlivé i na nepatrné zdroje světla. Tyčinky jsou proto téměř výhradně zodpovědné za vidění v noci. Tyčinky však hrají jen malou roli v barevném vidění, což je hlavním důvodem, proč jsou barvy při slabém světle mnohem méně patrné. Tyčinky se	589
2653	čípky (v sítnici)	Čípky jsou jedním ze dvou hlavních typů světločivých buněk, které se nacházejí v sítnici. Na rozdíl od tyčinek fungují čípky nejlépe při dobrém osvětlení. Čípky reagují odlišně na světlo různých vlnových délek, a jsou tak zodpovědné za barevné vidění. Čípky jsou nejhustěji rozmístěny v tzv. centrální jamce sítnice (lat. fovea centralis), která se nachází uprostřed žluté skvrny. Směrem k okrajům sítnice se hustota čípků naopa	525
2654	vazomotorická rýma	Vazomotorická rýma, nealergická rýma neboli idiopatická rýma je chronická rýma, která je charakterizována intermitentními (přicházejícími a odcházejícími) epizodami kýchání, vodnatým výtokem z nosu a překrvením nosní sliznice. Jedná se o přecitlivělou reakci na podněty, jako je příliš suché ovzduší, látky znečišťující ovzduší, horká nebo kořeněná jídla, alkohol, silné emoce a některé léky. Lidé s vazomotorickou	575
2655	nealergická rýma	Nealergická rýma je jiný název pro vazomotorickou rýmu.	55
2656	idiopatická rýma	Idiopatická rýma je jiný název pro vazomotorickou rýmu.	55
2657	pesticidy	Pesticidy jsou látky určené k hubení škůdců. Výrazem škůdci přitom mohou být označovány různé druhy hmyzu, rostlin (tzv. plevele), ale i řada dalších organismů (měkkýši, ptáci, savci, ryby, různé mikroorganismy apod.), kteří z pohledu člověka ničí majetek, zemědělskou úrodu, šíří nemoci nebo způsobují jiné obtíže. Mezi pesticidy se řadí herbicidy, insekticidy, fungicidy, akaricidy apod.	445
2658	akaricidy	Akaricidy jsou pesticidy, které hubí roztoče (lat. Acari). Odvozené přídavné jméno je akaricidní.	100
2659	fungicidy	Fungicidy jsou pesticidy, které hubí houby (lat. Fungi). Odvozené přídavné jméno je fungicidní.	98
2660	herbicidy	Herbicidy jsou pesticidy, které hubí nežádoucí rostliny (většinou označované jako plevele). Odvozené přídavné jméno je herbicidní.	147
2661	insekticidy	Insekticidy jsou pesticidy, které hubí hmyz (lat. Insecta). Odvozené přídavné jméno je insekticidní.	103
2662	alergenní potenciál	Alergenní potenciál neboli alergenita je schopnost nějakého materiálu (rostlinného pylu, prachového roztoče, potravin, zvířecí srsti,	230
2663	alergenita	Alergenita je jiný název pro alergenní potenciál.	49
2664	prekurzor	Prekurzor v souvislosti s lékařstvím je obvykle označení pro neaktivní látku, která může být v těle přeměněna na aktivní (např. enzym, vitamin nebo hormon). Příklady: Karotenoidy jsou prekurzory vitamínu A. Pepsinogen je prekurzorem pepsinu. Pojem prekurzor však lze použít i v širším slova smyslu, např. pro označení jakékoli chemické látky, která se přeměňuje na jinou, nebo i celé biologické struktury (např. kmenové buňky jako příklad prekurzorových buněk), která dává vznik konečné struktuře (nějaká zralá, tj.	637
2665	jaterní cirhóza	Jaterní cirhóza nebo jen zkráceně cirhóza je zhoršená funkce jater, která je způsobena tvorbou jizevnaté tkáně, tzv. fibrózy, v důsledku poškození způsobeného onemocněním jater. Tělo se snaží poškozenou tkáň opravit, v jaterní tkáni se následně vytvoří jizva, která může časem nahradit normálně fungující tkáň; to vede ke zhoršené funkci jater neboli cirhóze. Onemocnění se obvykle vyvíjí pomalu, tzn. měsíce až roky. Mezi časné příznaky může patřit únava, slabost, ztráta chuti k jídlu, nevysvětlitelný úbytek hmotnosti, nevolnost a zvracení a nepříjemné pocity v pravé horní části břicha. Při další progresi onemocnění mohou	992

2666	aspirace	Aspirace má v souvislosti s lékařstvím dva různé významy: nasátí či odsátí (plynu, tekutiny, buněk apod.) – například: odsátí kloubního výpotku z kolenního kloubu, odběr tekutiny, buněk nebo tkáně při aspirační biopsii tenkou jehlou, vniknutí kapalných nebo pevných látek (např. žaludečního obsahu, krve, cizích těles, zvratků) do dýchacích cest. To se stává nejčastěji v případech, kdy chybí přirozené ochranné reflexy (zejména kašlací a polykací), například u lidí v bezvědomí. Aspirace může mimo jiné vést k obstrukci (ucpání) dýchacích cest, k nedostatečnému zásobování organismu kyslíkem nebo k aspirační pneumonii (jedna z forem zápalu plic).	720
2667	akutní kašel	Akutní kašel je kašel, který trvá méně než tři týdny. Viz také akutní, kašel, subakutní kašel, chronický kašel.	114
2668	subakutní kašel	Subakutní kašel je kašel, který trvá tři až osm týdnů. Viz také kašel, akutní kašel, chronický kašel.	104
2669	chronický kašel	Chronický kašel je kašel, který trvá déle než osm týdnů. Viz také chronický, kašel, akutní kašel, subakutní kašel.	117
2670	nachlazení	Nachlazení je virové infekční onemocnění horních dýchacích cest, které postihuje především sliznici nosu, krku, vedlejších nosních dutin a hrtanu. Příznaky se mohou objevit za méně než dva dny po expozici viru. Mezi příznaky se obvykle řadí kašel, bolest v krku, rýma, kýchání, bolest hlavy a horečka. Člověk se obvykle zotaví za sedm až deset dní, ale některé příznaky mohou přetrvávat až tři týdny. U lidí s dalšími zdravotními problémy se někdy může vyvinout zápal plic. Na vzniku nachlazení se podílí více než 200 kmenů virů, z nichž nejčastější jsou rinoviry, koronaviry, adenoviry a enteroviry. Šíří se vzduchem při těsném kontaktu s nakaženými lidmi nebo nepřímo kontaktem s předměty v prostředí a následným přenosem do úst nebo nosu. Mezi rizikové faktory patří návštěva dětských zařízení, nedostatek spánku a psychický stres. Příznakům nachlazení jsou podobné příznaky chřipky; v případě chřipky však příznaky obvykle bývají závažnější a je méně pravděpodobné, že se mezi nimi objeví rýma. Proti běžnému nachlazení neexistuje žádné očkování. Základními metodami prevence jsou mytí rukou, nedotýkání se očí, nosu a úst	1615
2671	mykoplazmata	Mykoplazmata (lat. Mycoplasma) jsou rodem bakterií, které nemají buněčnou stěnu. Díky této vlastnosti jsou mykoplazmata přirozeně odolná vůči antibiotikům, která jsou namířena proti syntéze (tvorbě) buněčné stěny. Několik druhů mykoplazmat je pro člověka patogenních, včetně Mycoplasma pneumoniae, která způsobuje zápal plic a některá další onemocnění dýchacích cest, a Mycoplasma genitalium, o níž se předpokládá, že se podílí na zánětlivých onemocněních ženského	781
2672	kandidóza	Kandidóza je mykóza způsobená jakýmkoli druhem kvasinky rodu Candida. Pokud kandidóza postihuje ústní dutinu, bývá někdy označována jako moučnivka. Mezi její příznaky patří bílé skvrny na jazyku nebo jiných částech úst a krku, případně i bolestivost a problémy s polykáním. Pokud kandidóza postihne pochvu, bývá označována jako vaginální kandidóza neboli kvasinková infekce pochvy. Mezi její příznaky patří svědění genitálií, pálení a někdy bílý výtok z pochvy připomínající tvaroh. Méně časté jsou kvasinkové infekce penisu, které se obvykle projevují svědivou vyrážkou. Velmi vzácně se kvasinkové infekce mohou stát invazivními a rozšířit se do dalších částí těla. To může mít za následek horečku společně s dalšími příznaky, v závislosti na postižených částech těla.	1551
2673	bronchokonstrikční test	Bronchokonstrikční test je konkrétním příkladem provokačního testu. Jeho účelem je zjistit stupeň dráždivosti dolních dýchacích cest, což se projevuje konstrikcí průdušek (tzv. bronchokonstrikcí) při vdechování látky, která takovou reakci u citlivých průdušek vyvolává. Takto zjištěná bronchiální hyperreaktivita je důležitá pro diagnózu mnoha respiračních onemocnění. Samotný test spočívá v inhalaci (vdechování) aerosolu obsahujícího provokační látku (např. metacholin). Před zahájením testu, po jednotlivých inhalacích a na konci testu se provádí spirometrické měření. Cílem vyšetření je ověřit, zda při postupném vdechnutí předem	976
2674	bronchiální hyperreaktivita	Bronchiální hyperreaktivita neboli BHR (zkratka pochází z anglického názvu bronchial hyperresponsiveness) je stav charakterizovaný snadno navoditelným bronchospasmem. Bronchiální hyperreaktivitu lze posoudit pomocí bronchokonstrikčního testu. BHR je typickým znakem	347
2675	idiopatický chronický kašel	Idiopatický chronický kašel je chronický kašel, jehož příčinu se nedaří objasnit.	81
2676	pleurální prostor	Pleurální prostor je jiný název pro pleurální dutinu.	53

2677	ústní sliznice	Ústní sliznice (lat. tunica mucosa oris) je sliznice vystylající ústní dutinu. Ústní dutina je někdy v přeneseném smyslu popisována jako zrcadlo, které odráží zdravotní stav člověka. Změny svědčící o onemocnění se projevují jako změny na ústní sliznici, které mohou odhalit systémová onemocnění, jako je diabetes mellitus nebo nedostatek vitaminů, nebo místní účinky dlouhodobého užívání tabáku nebo alkoholu. Ve	534
2678	žaludeční sliznice	Žaludeční sliznice (lat. tunica mucosa gastrica) je sliznice vystylající vnitřek žaludku. Žaludeční sliznice produkuje kyselinu chlorovodíkovou, pepsinogen (prekurzor pepsinu), vnitřní faktor a různé hormony. Žaludeční sliznice rovněž zodpovídá za potažení vnitřní strany žaludku silnou vrstvou hlenu, který chrání stěnu žaludku před účinky kyseliny chlorovodíkové.	396
2679	pepsin	Pepsin je enzym, který štěpí proteiny na menší peptidy. Pepsin vzniká z pepsinogenu a je jedním z hlavních trávicích enzymů v lidském	197
2680	pepsinogen	Pepsinogen je prekurzor pepsinu, tzn. enzymu štěpícího proteiny. Pepsinogen je produkován v buňkách žaludeční sliznice.	119
2681	vnitřní faktor	Vnitřní faktor je glykoprotein produkován buňkami žaludeční sliznice, který je nezbytný pro správné vstřebávání vitamínu B12.	126
2682	glykoproteiny	Glykoproteiny jsou molekuly složené z proteinových a sacharidových řetězců, které se podílejí na mnoha různých procesech probíhajících v lidském organismu. Glykoproteiny se však vyskytují například i u virů (včetně SARS-CoV-2), kterým pomáhají pronikat do buněk hostitele. Jak již název napovídá, glykoproteiny jsou složeny z tzv. glykanů a proteinů. Glykany jsou oligosacharidové řetězce, které jsou v případě glykoproteinů napojeny na aminokyseliny tvořící daný protein. Glykoproteiny jsou strukturně velmi rozmanité a v lidském těle plní mnoho různých funkcí. Některé vytvářejí samotnou strukturu tkání	902
2683	zánět pohrudnice	Zánět pohrudnice (pleury) neboli pleuritida se může rozvinout z různých důvodů, avšak nejčastější příčinou bývají infekce. V pohrudnici se nachází velké množství nervů, pleuritida proto může být i velmi bolestivá. Podle toho, zda se tvoří či netvoří pleurální výpotek, rozlišujeme vlhkou pleuritidu a suchou pleuritidu.	359
2684	pleuritida	Pleuritida je odborný název pro zánět pohrudnice. Viz také -itida.	69
2685	pleurální výpotek	Pleurální výpotek, pohrudniční výpotek neboli fluidotorax je nahromadění nadměrného množství pleurální tekutiny v pleurální dutině. Pokud z jakéhokoli důvodu není pleurální tekutina dostatečně rychle odváděna z pleurální dutiny, označuje se jako pleurální výpotek a může způsobovat různé zdravotní potíže. Nejčastějšími onemocněními, které vedou k tvorbě pleurálního výpotku, jsou srdeční selhání, zápal plic, zhoubné nádory, plicní embolie a cirhóza.	475
2686	pohrudniční výpotek	Pohrudniční výpotek je jiný název pro pleurální výpotek.	56
2687	fluidotorax	Fluidotorax je jiný název pro pleurální výpotek.	48
2688	suchá pleuritida	Suchá pleuritida (lat. pleuritis sicca) je forma zánětu pohrudnice, při které se v pleurální dutině netvoří pleurální výpotek. Při vzájemném tření zanícené parietální pleury a viscerální pleury o sebe (během dýchání) vzniká abnormální zvuk, který je slyšitelný pomocí stetoskopu a je označován jako třecí pleurální šelest.	352
2689	vlhká pleuritida	Vlhká pleuritida (lat. pleuritis exsudativa) je forma zánětu pohrudnice, při které se v pleurální dutině tvoří pleurální výpotek – někdy i v takovém množství, že utlačuje plíce a způsobuje dušnost.	233
2690	třecí pleurální šelest	Třecí pleurální šelest je abnormální zvuk, který je slyšitelný pomocí stetoskopu (během dýchání) v případě, kdy parietální pleura a viscerální pleura po sobě nekloužou tak hladce, jak by za normálních okolností měly. Třecí pleurální šelest vzniká pohybem zanícených a zdrsňených	472
2691	parietální pleura	Parietální pleura neboli nástěnná pohrudnice je část pohrudnice, která zevnitř pokrývá stěnu hrudní dutiny, tzn. nachází se na vnitřní straně žeber.	193
2692	nástěnná pohrudnice	Nástěnná pohrudnice je jiný název pro parietální pleuru.	56
2693	viscerální pleura	Viscerální pleura, útrobní pohrudnice neboli poplicnice je část pohrudnice, která zevně pokrývá plíce. Viz také parietální pleura.	133
2694	útrobní pohrudnice	Útrobní pohrudnice je jiný název pro viscerální pleuru.	55
2695	poplicnice	Poplicnice je jiný název pro viscerální pleuru.	47
2696	pleurální tekutina	Pleurální tekutina je tekutina, která se nachází mezi parietální pleurou a viscerální pleurou, tzn. v pleurální dutině. Za normálních okolností se v pleurální dutině nachází jen malé množství této tekutiny. Pleurální tekutina udržuje pohrudnici vlhkou a snižuje tření mezi oběma částmi pohrudnice při dýchání. Za normálních okolností vylučuje pohrudnice pleurální tekutinu rychlostí přibližně 0,01 ml na kg tělesné hmotnosti za hodinu, ale přibližně stejnou rychlostí je tato tekutina odstraňována pomocí lymfatického systému; v pleurální dutině zdravého člověka tak zůstává pouze	797

2697	pleurální punkce	Pleurální punkce neboli torakocentéza je invazivní lékařský zákrok, který se provádí nejčastěji u pacientů s pleurálním výpotkem. Ten je při pleurální punkci z pleurální dutiny odebírán (nebo ve větším množství odstraňován) pro diagnostické nebo terapeutické účely. Před	480
2698	torakocentéza	Torakocentéza je jiný název pro pleurální punkci.	49
2699	obliterace	Obliterace je úplné uzavření nebo ucpaní dutiny (např. pleurální dutiny), průchodu (např. vejcovodu) nebo jiného prostoru, který se za normálních okolností přirozeně vyskytuje v lidském těle, vazivovou tkání. Obliterace může nastat v důsledku zánětu, ať je již vyvolán nějakým onemocněním, degenerací tkáně, chirurgickým zákrokem nebo ozářením.	380
2701	pleurodéza	Pleurodéza je uměle navozená obliterace pleurální dutiny; jinými slovy jde o vzájemný srůst parietální pleury a viscerální pleury. Pleurodéza se zpravidla provádí, pokud se pacientovi opakovaně tvoří pleurální výpotek, vzácněji při jiných diagnózách (např. pneumotoraxu). Obecně rozlišujeme mezi chemickou a chirurgickou pleurodézou: Při chemické pleurodéze je do pleurální dutiny zaveden katétr, jehož prostřednictvím je do tohoto prostoru aplikována dráždivá chemická látka (nejčastěji mastek). Ta vyvolá zánět s následnou tvorbou vaziva, čímž pleurální dutina prakticky vymizí.	909
2702	drén	Drén je trubička, která se používá k odvádění hnisu, krve nebo jiných tělesných tekutin z rány. Drény nejčastěji zavádějí chirurgové nebo intervenční radiologové.	182
2703	koronární bypass	Koronární bypass neboli CABG (zkratka pochází z anglického názvu coronary artery bypass graft) je chirurgický zákrok, jehož účelem je obnovit normální průtok krve ucpanou věnčitou (koronární) tepnou. Existují dva hlavní přístupy: Chirurg využije jednu z tepen uvnitř hrudníku (lat. arteria thoracica interna sinistra), kterou odkloní a napojí do levé věnčité tepny. Výhodou je, že tepna není oddělena od svého počátku. Při druhé metodě chirurg nejprve vypreparuje z pacientova lýtky jednu z velkých povrchových žil (lat. vena saphena magna). Jeden její konec	797
2704	CABG	CABG je zkratka pro koronární bypass.	37
2705	žaludeční bypass	Žaludeční bypass neboli gastrický bypass je chirurgický zákrok, při němž je žaludek chirurgicky rozdělen na menší (horní) část a mnohem větší (dolní) část. Tenké střevo je následně upraveno tak, aby bylo napojeno na obě části takto rozděleného žaludku. Výsledkem je zmenšení funkčního objemu žaludku, tzn. pacient dokáže přijmout a vstřebat výrazně menší množství potravy než před zákrokem.	419
2706	neinvasivní	Neinvasivní znamená nevnikající či nepronikající (o nějakém lékařském nástroji). Příklady neinvasivních metod používaných v lékařství jsou pulzní oxymetrie, magnetická rezonance či ultrazvukové vyšetření.	286
2707	pulzní oxymetrie	Pulzní oxymetrie je neinvasivní metoda monitorování saturace krve kyslíkem (sO2). Provádí se nejčastěji tak, že na špičku prstu se umístí klip podobný kuličce na prádlo, který měří hladinu kyslíku v krvi proudící kapilárami pod nehtem.	304
2708	kalciferoly	Kalciferoly představují skupinu strukturně podobných látek, které v lidském těle plní funkci vitamínu D. Vitamin D z potravin živočišného původu se nazývá cholekalciferol neboli vitamin D3, zatímco vitamin D z potravin rostlinného původu je označován jako ergokalciferol nebo	289
2709	fontanela	Fontanela je měkké místo mezi dosud nesrostlými lebečními kostmi na lebce novorozence. Během porodu fontanely umožňují snadnější stlačení lebky během jejího průchodu porodními cestami, později pak nerušený růst mozku vyvíjejícího se dítěte. Název fontanela je odvozen od francouzského výrazu fontanelle (fontánka), neboť přes tato měkká místa lze hmatat pulz dítěte, který se podobá tryskání vody. Přední	613
2710	tokoferoly	Tokoferoly představují skupinu strukturně podobných látek, které v lidském těle plní funkci vitamínu E. Konkrétně se mezi ně řadí α- a β- a γ- a δ-tokoferol. Zatímco α-tokoferol je převažující formou vitamínu E v doplňcích stravy a v evropské stravě,	473
2711	rinitida	Rinitida je odborný název pro rýmu. Viz také -itida.	55
2712	Streptococcus pneumoniae	Streptococcus pneumoniae neboli pneumokok je bakterie (přesněji řečeno jeden konkrétní druh streptokoka), která je zodpovědná za většinu případů komunitní pneumonie. Pneumokok se běžně nachází na sliznici horních dýchacích cest, kde je součástí normální mikroflóry u 5–10 % zdravých dospělých a u 20–40 % dětí. U vnímavých jedinců s oslabeným imunitním systémem, jako jsou starší lidé a malé děti, se však bakterie může stát patogenní a rozšířit se do dalších míst, kde způsobí onemocnění. Streptococcus pneumoniae se šíří prostřednictvím kapénkové infekce. Streptococcus pneumoniae je hlavní příčinou komunitní pneumonie a meningitidy u dětí a starších osob, a také sepse u osob nakažených	1081
2713	pneumokok	Pneumokok je zkrácený název pro bakterii Streptococcus pneumoniae.	66
2714	invazivní pneumokoková onemocnění	Invazivní pneumokokové onemocnění (IPO) je infekce bakterií Streptococcus pneumoniae, která je laboratorně potvrzena izolací této bakterie z biologického materiálu, ve kterém by se pneumokok vyskytovat neměl (např. krev, mozkomíšní mok, pleurální tekutina, synoviální tekutina či peritoneální tekutina). Velké části IPO lze předcházet očkováním.	435

2715	IPO	IPO je zkratka pro invazivní pneumokokové onemocnění.	53
2716	Neisseria meningitidis	Neisseria meningitidis neboli meningokok je bakterie, která může vyvolat jeden z mnoha typů meningitidy, ale i jiné formy invazivních meningokokových onemocnění.	206
2717	meningokok	Meningokok je zkrácený název pro bakterii Neisseria meningitidis.	65
2718	invazivní meningokoková onemocnění	Invazivní meningokokové onemocnění (IMO) je relativně málo se vyskytující, ale velmi závažná infekce bakterií Neisseria meningitidis. Obvykle se projevuje jako meningitida, sepse nebo jejich kombinace; onemocnění může mít velmi rychlý průběh a pacienta může ohrozit na životě. Proti IMO existuje účinné očkování.	402
2719	IMO	IMO je zkratka pro invazivní meningokokové onemocnění.	54
2720	lékové alergie	Léková alergie neboli alergie na lék(y) je abnormální reakce imunitního systému na konkrétní lék nebo léky. Lékovou alergii může vyvolat jakýkoli lék – ať už volně prodejný, nebo na předpis. U některých léků je však vznik lékové alergie pravděpodobnější. Nejčastějšími příznaky lékové alergie jsou kopřivka, vyrážka nebo horečka. Léková alergie může způsobovat závažné reakce, včetně život ohrožujícího	547
2721	alergie na léky	Alergie na léky je jiný název pro lékové alergie.	49
2722	nežádoucí účinek	Nežádoucí účinek léčivého přípravku je odezva na léčivý přípravek, která je nepříznivá a nezamýšlená. Nežádoucí účinek může být již známý nebo dosud nepopsaný. Nežádoucí účinky léčivých přípravků se rozlišují zejména na závažné nežádoucí účinky a neočekávané nežádoucí účinky, a podle předvídatelnosti na nežádoucí účinky typu A a nežádoucí účinky typu B. Podle četnosti výskytu se nežádoucí účinky rozlišují na: velmi časté – vyskytují se u více než 1 z 10 pacientů, časté – vyskytují se u více než 1 z 100 pacientů, méně časté – vyskytují se u více než 1 z 100 až 1 z 1 000 pacientů, vzácné – vyskytují se u více než 1 z 1 000 až 1 z 10 000 pacientů, velmi vzácné – vyskytují se u více než 1 na více než 10 000 pacientů.	819
2723	závažný nežádoucí účinek	Závažný nežádoucí účinek je nežádoucí účinek, který má za následek smrt, ohroží život, vyžaduje hospitalizaci nebo prodlouží probíhající hospitalizaci, má za následek trvalé či významné poškození zdraví nebo omezení schopností, nebo se projevuje jako vrozená anomálie či vrozená vada u potomků.	352
2724	neočekávaný nežádoucí účinek	Neočekávaný nežádoucí účinek je nežádoucí účinek, jehož povaha, závažnost nebo důsledek jsou v rozporu s informacemi uvedenými v souhrnu údajů o přípravku u registrovaného léčivého přípravku nebo jsou v rozporu s dostupnými informacemi, například se souborem informací pro zkoušejícího u hodnoceného léčivého přípravku, který není registrován.	399
2725	souhrn údajů o přípravku	Souhrn údajů o přípravku neboli SPC (zkratka pochází z anglického názvu summary of product characteristics) je poměrně obsáhlý dokument, který obsahuje veškeré podstatné informace související s používáním léčivého přípravku, jeho dávkování, indikace, interakce,	522
2726	SPC	SPC je zkratka pro souhrn údajů o přípravku.	44
2727	příbalový leták	Příbalový leták neboli PIL (zkratka pochází z anglického názvu patient information leaflet) srozumitelným způsobem poskytuje informace o léčivém přípravku, které jsou důležité z hlediska pacienta. Příbalový leták je součástí každého balení léčiva a pacienti jsou vyzýváni k jeho	426
2728	PIL	PIL je zkratka pro příbalový leták.	35
2729	nežádoucí účinek typu A	Nežádoucí účinek typu A je nežádoucí účinek léčivého přípravku, který vzniká jako následek přehnaného normálního farmakologického účinku léku při běžně používané dávce. Nežádoucí účinky typu A jsou předvídatelné, obvykle jsou závislé na dávce, jsou spojeny s vysokou morbiditou a nízkou mortalitou, a po snížení dávky se zmírňují nebo úplně vymizí.	488
2730	nežádoucí účinek typu B	Nežádoucí účinek typu B je nežádoucí účinek léčivého přípravku, který není možné odvodit ze známého farmakologického účinku léku. Nežádoucí účinky typu B jsou nepředvídatelné, jsou jen vzácně závislé na dávce, jsou spojeny s nízkou morbiditou a vysokou mortalitou, a jediným způsobem, jak jim lze (do budoucna) zabránit, je daný lék u konkrétního pacienta vůbec nepoužívat. Nežádoucí účinky typu B bývají někdy označovány jako lékové intolerance nebo lékové hypersenzitivní reakce. Příklad: anafylaktická reakce po podání penicilinu.	595
2731	léková intolerance	Léková intolerance je jiný název pro nežádoucí účinek typu B.	61
2732	léková hypersenzitivní reakce	Léková hypersenzitivní reakce je jiný název pro nežádoucí účinek typu B.	72

2733	akutní léčba	Akutní léčba je první pomoc nebo jiný okamžitý zásah při nehodách nebo zdravotních stavech, které vyžadují okamžitou péči a ošetření, než bude možné zajistit definitivní lékařské a chirurgické ošetření.	239
2734	cirhóza	Cirhóza je zkrácený název pro jaterní cirhózu.	46
2735	gynekomastie	Gynekomastie je nezhoubné zvětšení prsních žláz u mužů. Toto zvětšení obvodu prsou se může vyskytovat na jedné nebo na obou stranách, s bolestí nebo bez ní. Fyziologicky se vyskytuje bezprostředně po narození, v pubertě a ve stáří. Patologické formy jsou často způsobeny	381
2736	fluor	Fluor se řadí ke stopovým prvkům nezbytným pro správné fungování organismu. V lidském těle se ve formě fluoridu vyskytuje zejména v kostech a zubech, a společně s dalšími minerály zajišťuje pevnost těchto struktur. Dobrymi zdroji fluoridu jsou mořské ryby (sardinky) a	419
2737	virové onemocnění Marburg	Virové onemocnění Marburg, které bylo dříve označováno jako hemoragická horečka Marburg, je závažné, často smrtelné onemocnění. Původcem onemocnění je virus Marburg, který byl objeven v roce 1967 u laboratorních pracovníků pracujících s tkáněmi kočkodanů v	475
2738	hemoragická horečka Marburg	Hemoragická horečka Marburg je starší označení pro virové onemocnění Marburg. Viz také hemoragie, horečka.	109
2739	tyčinka	Tyčinka má v souvislosti s lékařstvím dva různé významy: tyčinka v sítnici – jeden ze dvou hlavních typů světločivých buněk, tyčinka neboli tyčka – označení tvaru některých bakterií.	204
2740	čipek	Čipek má v souvislosti s lékařstvím několik různých významů: čipek v sítnici – jeden ze dvou hlavních typů světločivých buněk, čipek jako léková forma: ve formě čípků se např. podávají některé léky kojencům, děložní čipek, patrový čipek.	257
2741	komunitní pneumonie	Komunitní pneumonie neboli CAP (zkratka pochází z anglického názvu community-acquired pneumonia) označuje zápal plic, kterým se člověk nakazil mimo zdravotnické zařízení. CAP je nejčastějším typem zápalu plic a postihuje lidi všech věkových kategorií. Mezi její původce patří bakterie, viry, plísňe a parazité. Diagnóza se stanoví na základě příznaků, fyzikálního vyšetření, rentgenového snímku a/nebo vyšetření	545
2742	CAP	CAP je zkratka pro komunitní pneumonii.	39
2743	nozokomiální pneumonie	Nozokomiální pneumonie neboli HAP (zkratka pochází z anglického názvu hospital-acquired pneumonia) označuje zápal plic, kterým se člověk nakazil ve zdravotnickém zařízení. Z epidemiologického hlediska je HAP definována jako pneumonie, která vzniká nejdříve 48 hodin od přijetí pacienta do nemocnice a nejpozději do 14. dne od propuštění pacienta z nemocnice. HAP je druhou nejčastěji se vyskytující	540
2744	HAP	HAP je zkratka pro nozokomiální pneumonii.	42
2745	atypická pneumonie	Atypická pneumonie je jakýkoli typ zápalu plic, který není způsoben jedním z patogenů nejčastěji spojovaných s tímto onemocněním. Její klinický obraz je v kontrastu s typickou pneumonií. Atypickou pneumonii může způsobovat celá řada mikroorganismů. Termín atypická pneumonie byl zaveden ve 30. letech 20. století, aby lékaři lépe odlišili pacienty s bakteriálním zápalu plic způsobeným Streptococcus pneumoniae, který byl v té době nejznámější a nejčastěji se vyskytující formou zápalu plic. Toto rozlišení bylo v minulosti považováno za důležité, protože odlišovalo pacienty, u nichž je větší pravděpodobnost výskytu typických respiračních příznaků, od pacientů,	931
2746	orientace (v psychiatrii)	Orientace je správné uvědomování si času, místa a vlastní osoby. Předpokladem orientace je fungující paměť a některé další duševní funkce. Problémy s orientací vedou k dezorientaci a mohou být způsobeny různými stavy, od deliria po intoxikaci.	286
2747	dezorientace	Dezorientace je porucha orientace, tzn. nesprávné uvědomování si času, místa a/nebo vlastní osoby. Dezorientace může být doprovázena dalšími příznaky, jako jsou například: zmatenost nebo neschopnost jasně myslet, delirium, zmatenost a poruchy pozornosti, bludy nebo přesvědčení o nepravdivých skutečnostech, duševní rozrušení nebo pocity agresivity a neklidu, halucinace nebo vidění či slyšení věcí, které ve skutečnosti neexistují, bloumání po okolí.	515
2748	CBC	CBC je zkratka pro krevní obraz.	32
2749	bílý krevní obraz	Bílý krevní obraz neboli WBC (zkratka pochází z anglického názvu white blood cell count) je vyšetření celkového počtu bílých krvinek v odebraném vzorku krve. WBC je jedno z několika vyšetření, která jsou součástí krevního obrazu.	277

2750	WBC	WBC je zkratka pro bílý krevní obraz.	37
2751	červený krevní obraz	Červený krevní obraz neboli RBC (zkratka pochází z anglického názvu red blood cell count) je vyšetření celkového počtu červených krvinek v odebraném vzorku krve. RBC je jedno z několika vyšetření, která jsou součástí krevního obrazu.	278
2752	RBC	RBC je zkratka pro červený krevní obraz.	40
2753	diferenciální krevní obraz	Diferenciální krevní obraz, diferenciální počet leukocytů nebo jen zkráceně diferenciál je laboratorní vyšetření, které lékaři poskytuje informace o typu a množství bílých krvinek v krvi. Toto vyšetření se obvykle provádí jako součást krevního obrazu a hodnotí se při něm množství pěti různých typů leukocytů: neutrofilů, lymfocytů, monocytů, eozinofilů a bazofilů – a případně i abnormální typy buněk,	789
2754	diferenciální počet leukocytů	Diferenciální počet leukocytů je jiný název pro diferenciální krevní obraz.	75
2755	diferenciál	Diferenciál v souvislosti s lékařstvím znamená diferenciální krevní obraz.	74
2756	legionely	Legionely (lat. Legionella) jsou rodem bakterií, které se běžně vyskytují ve vodě a u člověka způsobují legionelózu (do této kategorie se řadí	230
2757	salmonely	Salmonely (lat. Salmonella) jsou rodem bakterií, které zejména způsobují onemocnění zvířat; z těch se pak mohou přenášet i na člověka, nejčastěji prostřednictvím nedostatečně tepelně zpracovaných potravin, jako je vejce, maso, ryby a výrobky z nich. Onemocnění salmonelou	301
2758	rekonvalescence	Rekonvalescence je postupné obnovování zdraví a síly po nemoci, úrazu nebo chirurgickém zákroku. Může se jednat i pozdější stadium infekčního onemocnění, kdy se pacient sice zotavuje a jeho zdravotní stav se zlepšuje, ale může být i nadále zdrojem infekce pro ostatní	586
2759	primární pohlavní znaky	Primární pohlavní znaky jsou pohlavní znaky, které jsou přítomny již při narození a zahrnují vnější pohlavní orgány a vnitřní pohlavní orgány. Příklady primárních pohlavních znaků jsou penis a varlata u mužů, pochva a vaječníky u žen.	289
2760	sekundární pohlavní znaky	Sekundární pohlavní znaky jsou pohlavní znaky, které se objevují během puberty. Mezi viditelné sekundární pohlavní znaky patří pubické ochlupení u mužů i u žen, typický tvar prsou a rozšířených boků u žen, vousy a ohryzek u mužů.	296
2761	pohlavní orgány	<p>Pohlavní orgány jsou části těla, které se podílejí na rozmnožování (reprodukci). Pohlavní orgány dohromady tvoří reprodukční systém. Z anatomického hlediska se pohlavní orgány člení na čtyři hlavní skupiny (kurzívou jsou v závorkách uvedeny latinské názvy), které jsou uvedeny v tabulce níže:</p> <p>ženské zevní pohlavní orgány (organa genitalia feminina externa), mužské zevní pohlavní orgány (organa genitalia masculina externa), ženské vnitřní pohlavní orgány (organa genitalia feminina interna), mužské vnitřní pohlavní orgány (organa genitalia masculina interna).</p> <p> </p> <p>ženské_x000D_ mužské_x000D_</p> <p>zevní_x000D_</p> <p>velké stydké pysky_x000D_ malé stydké pysky_x000D_ Venušin pahorek_x000D_ klitoris_x000D_ poševní předšíň_x000D_ poševní vchod_x000D_</p> <p>(vše společně označováno jako vulva)</p>	1190

2762	zevní pohlavní orgány	Zevní pohlavní orgány, vnější pohlavní orgány neboli genitálie jsou pohlavní orgány, které jsou u chlapců i u dívek viditelné při narození. Ženským zevním pohlavním orgánem je vulva. Mezi mužské zevní pohlavní orgány se řadí penis a šourek. Viz také vnitřní pohlavní orgány.	280
2763	genitálie	Genitálie je jiný název pro zevní pohlavní orgány. Odvozené přídavné jméno je genitální.	91
2764	vnitřní pohlavní orgány	Vnitřní pohlavní orgány jsou pohlavní orgány, které chlapců ani u dívek nejsou viditelné při narození. Mezi ženské vnitřní pohlavní orgány se řadí pochva, děloha, vejcovody a vaječníky. Mezi mužské vnitřní pohlavní orgány patří varlata, nadvarlata, chámovody, ejakulační vývody, semenné vázky a prostata.	342
2765	ženské pohlavní orgány	Ženské pohlavní orgány jsou pohlavní orgány, které se vyskytují u dívek a žen. Ženské pohlavní orgány společně vytvářejí ženský reprodukční systém.	183
2766	mužské pohlavní orgány	Mužské pohlavní orgány jsou pohlavní orgány, které se vyskytují u chlapců a mužů. Mužské pohlavní orgány společně vytvářejí mužský reprodukční systém. Obrázek: Mužské pohlavní orgány a jejich umístění ve vztahu k okolním tělním strukturám – schematický nákres. (Zdroj:	340
2767	poševní vchod	Poševní vchod (lat. ostium vaginae) je součást vulvy, která se nachází v zadní části poševní předsíně, za ústím močové trubice. Jedná se o vstup do pochvy, který je po většinu času (s výjimkou pohlavního styku, porodu, gynekologického vyšetření apod.) zakrytý malými stydkými pysky.	311
2768	poševní předsíň	Poševní předsíň (lat. vestibulum vaginae) je část vulvy mezi malými stydkými pysky, v níž se nachází ústí močové trubice, poševní vchod, vývody Skeneho žláz a Bartholiniho žláz.	204
2769	velké stydké pysky	Velké stydké pysky (lat. labia majora) jsou součástí vulvy. Velké stydké pysky jsou dva viditelné kožní záhyby, které se od Venušina pahorku táhnou směrem dolů a dozadu k hrázi. Mezi velkými stydkými pysky se nachází stydká štěrbina.	264
2770	malé stydké pysky	Malé stydké pysky (lat. labia minora) jsou součástí vulvy. Malé stydké pysky jsou dvě kožní řasy na obou stranách poševního vchodu, které se nacházejí mezi velkými stydkými pysky. Malé stydké pysky se u jednotlivých žen značně liší velikostí, barvou i tvarem.	291
2771	řitní otvor	Řitní otvor (lat. anus) je otvor, který se nachází na úplném konci trávicího traktu, tj. za konečníkem. Od vnějších pohlavních orgánů je řitní	163
2772	hráz	Hráz (lat. perineum) je oblast mezi řitním otvorem a zevními pohlavními orgány. Hráz je přibližně omezena: u mužů řitním otvorem a šourkem, u žen řitním otvorem a zadním spojením malých stydkých pysků. Pozor: Perineum není totéž co peritoneum!	257
2773	perineum	Perineum je latinský název pro hráz. Pozor: Perineum není totéž co peritoneum!	81
2774	stydka štěrbina	Stydka štěrbina (lat. rima pudendi) je štěrbina mezi velkými stydkými pysky.	76
2775	klitoris	Klitoris neboli poštěvák (lat. clitoris) je ženský pohlavní orgán, který je součástí vulvy. Viditelnou částí klitorisu je tzv. žalud klitorisu, který	230
2776	poštěvák	Poštěvák je jiný název pro klitoris.	38
2777	topořivá tělesa	Topořivá tělesa (lat. corpora cavernosa) jsou tělesa tvořená erektilní tkání. Topořivá tělesa se vyskytují u mužů (v těle penisu) i u žen (v klitorisu).	189
2778	erektilní tkáň	Erektilní tkáň je tkáň s velkými meziprostory, které se při sexuální vzrušení mohou naplnit krví. Erektilní tkáň se vyskytuje v topořivých tělesech (u mužů v těle penisu, u žen v klitorisu) a v houbovitém tělese penisu.	238
2779	Bartholiniho žlázy	Bartholiniho žlázy (lat. glandulae vestibularis majores) jsou dvě exokrinní žlázy o velikosti hrášku, které se nacházejí v oblasti poševní předsíně, mírně vzadu na obou stranách poševního vchodu. Bartholiniho žlázy při sexuální vzrušení vylučují hlen, který zajišťuje lubrikaci	313
2780	Skeneho žlázy	Skeneho žlázy (lat. glandulae vestibulares minores) jsou dvě exokrinní žlázy v oblasti poševní předsíně, které jsou umístěny poblíž ústí močové trubice. Skeneho žlázy vylučují mléčné zbarvenou tekutinu, zejména při orgasmu.	256
2781	Venušin pahorek	Venušin pahorek neboli stydký pahorek (lat. mons pubis) je zaoblený útvar tukové tkáně, který se nachází nad stydkou kostí a tvoří přední	149
2782	pohlavní znaky	Pohlavní znaky jsou vlastnosti, kterými se vzájemně liší jednotlivá pohlaví (muži a ženy, resp. chlapci a dívky). Rozlišujeme primární pohlavní	178
2783	pohlavní hormony	Pohlavní hormony jsou steroidní hormony, které jsou zodpovědné za pohlavní vývoj mužů i žen a zachování mužských nebo ženských pohlavních znaků. Mezi pohlavní hormony se řadí androgeny, estrogeny a gestageny.	279

2784	panenská blána	Panenská blána (lat. hymen) je slizniční řasa, která je součástí vulva a částečně překrývá poševní vchod. Při prvním pohlavním styku se panenská blána může natrhnout nebo roztrhnout, což má obvykle za následek bolest a někdy mírné přechodné krvácení nebo špinění. Stav	389
2785	hymen	Hymen je latinský název pro panenskou blánu.	44
2786	pubické ochlupení	Pubické ochlupení (lat. pubes) je ochlupení, které se nachází v oblasti genitálií u adolescentů a dospělých. Pubické ochlupení se nachází na vnějších pohlavních orgánech a v jejich okolí, někdy zasahuje až na horní vnitřní stranu stehen. Jemné ochlupení se v oblasti genitálií vyskytuje již v dětství, avšak za pubické ochlupení je považováno delší a hrubší ochlupení, které se	567
2787	pánev	Pánev (lat. pelvis) je hluboká mísovitá struktura, která je omezena spojením kostí pánevních, kosti křížové a kostrče. Z anatomického hlediska rozlišujeme velkou pánev a malou pánev. Tyto části jsou vzájemně odděleny tzv. pávním okrajem (linea terminalis), což je kostěná hrana probíhající přes stydkou kost, kyčelní kost a kostrč.	403
2788	velká pánev	Velká pánev (lat. pelvis major) je součástí páneve. Svými okraji vymezuje dolní část břišní dutiny. V oblasti velké pánve se proto nacházejí níže položené břišní orgány (zejména tenké střevo a tlusté střevo).	231
2789	malá pánev	Malá pánev (lat. pelvis minor) je součástí páneve. Svým tvarem připomíná velkou nálevku, ve které se nachází pávním dutina s pávním orgány (zejména močový měchýř, některé pohlavní orgány a konečník).	227
2790	děložní adnexa	Děložní adnexa (lat. adnexa uteri) je společné označení pro vaječníky, vejcovody a některé další struktury, které se nacházejí v bezprostřední blízkosti dělohy.	160
2791	kanál děložního hrdla	Kanál děložního hrdla (lat. canalis cervicis uteri) je součást děložního hrdla, kterou si zjednodušeně můžeme představit jako úzký tunel mezi dělohou a pochvou. Na straně dělohy začíná tento kanál vnitřní děložní brankou, zatímco na straně pochvy je ukončen zevní děložní brankou.	388
2792	vnitřní děložní branka	Vnitřní děložní branka (lat. ostium uteri internum) spojuje dělohu s kanálem děložního hrdla. Viz také zevní děložní branka, děložní hrdlo.	142
2793	zevní děložní branka	Zevní děložní branka (lat. ostium uteri externum) spojuje pochvu s kanálem děložního hrdla. Viz také vnitřní děložní branka, děložní hrdlo.	142
2794	hluboký pávním zánět	Hluboký pávním zánět neboli PID (zkratka pochází z anglického názvu pelvic inflammatory disease) je infekce horní části ženského reprodukčního systému, tedy dělohy, vejcovodů, vaječníků a některých přilehlých pávních struktur (např. pobřišnice). PID se v mnoha případech neprojevuje žádnými příznaky. Příznaky – pokud jsou přítomny – mohou zahrnovat bolesti v podbřišku, výtok z pochvy, horečku, pálení při močení, bolest při pohlavním styku nebo krvácení po něm, případně nepravidelnou menstruaci. Důsledkem neléčeného PID mohou být dlouhodobé komplikace včetně neplodnosti, mimoděložního těhotenství, chronické pávním bolesti a zvýšeného rizika rakoviny dělohy a vaječníků.	881
2795	PID	PID je zkratka pro hluboký pávním zánět.	41
2796	zánět vaječníků a vejcovodů	Zánět vaječníků a vejcovodů neboli adnexitida je zánět děložních adnex, tj. současný (a často oboustranný) zánět vaječníků i vejcovodů. Patogeny se do děložních adnex mohou dostat různými způsoby. Nejčastější jsou vzestupné infekce, méně časté sestupné infekce, poměrně vzácné jsou hematogenní infekce.	366
2797	vzestupná infekce	Vzestupná infekce je výraz používaný nejčastěji v souvislosti s infekcemi močových cest, adnexitidou nebo hlubokým pávním zánětem. Vzestupná infekce se vyznačuje tím, že patogen do postiženého místa vystoupí z níže položených struktur, typicky z močové trubice, z pochvy nebo z konečníku.	343
2798	sestupná infekce	Sestupná infekce je výraz používaný nejčastěji v souvislosti s infekcemi močových cest, adnexitidou nebo hlubokým pávním zánětem. Sestupná infekce se vyznačuje tím, že patogen do postiženého místa sestoupí z výše položených orgánů, např. ze zaníceného slepého střeva apod.	328
2799	hematogenní infekce	Hematogenní infekce je výraz používaný buď v souvislosti s infekcemi močových cest, adnexitidou nebo hlubokým pávním zánětem, nebo v souvislosti s infekcí endoprotézy. Ve všech případech se patogen do postiženého místa dostane z krevního oběhu.	304
2800	perimetrium	Perimetrium (lat. tunica serosa uteri) je vnější vrstva dělohy, která je tvořena pobřišnicí. Viz také myometrium, endometrium.	129
2801	myometrium	Myometrium (lat. tunica muscularis uteri) je silná prostřední vrstva dělohy, která je tvořena děložní svalovinou a je bohatá na krevní cévy. Viz také perimetrium, endometrium.	178
2802	endometrium	Endometrium neboli děložní sliznice (lat. tunica mucosa uteri) je vnitřní vrstva dělohy, která vystýlá děložní dutinu. Viz také perimetrium, myometrium a další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz endometrium, endometriální apod..	236
2803	děložní sliznice	Děložní sliznice je jiný název pro endometrium. Viz také děloha, sliznice.	77

2804	děložní dutina	Děložní dutina (lat. cavitas uteri) je vnitřek dělohy. Děložní dutina má tvar trojúhelníku, jehož základnu (nejširší část) tvoří děložní dno (to je navzdory svému názvu umístěno v horní části dělohy), ve vrcholech jsou napojeny vejcovody; protilehlý vrchol tvoří vnitřní děložní branka.	392
2805	děložní tělo	Děložní tělo (lat. corpus uteri) je široká horní část dělohy, která je tvořena především silnou vrstvou svaloviny (myometria).	126
2806	děložní dno	Děložní dno (lat. fundus uteri) je horní okraj děložního těla. Navzdory svému názvu děložní dno není orientováno dolů, naopak se vyklenuje	153
2807	ovaria	Ovaria je latinský název pro vaječníky. Odvozené přídatné jméno je ovariální.	80
2808	ovariální folikuly	Ovariální folikuly neboli vaječnickové folikuly (lat. folliculi ovarici) jsou zhruba kulovité soubory buněk, které se nacházejí ve vaječnících. V ovariálních folikulech probíhá vyzrání vajíček. Na začátku puberty se v každém vaječniku dospívající dívky nachází přibližně 200 000 až 300 000 ovariálních folikulů v různém stadiu vývoje. Zralý ovariální folikul – tzv. Graafův folikul – vylučuje ženské pohlavní hormony, které ovlivňují fáze menstruačního cyklu. Teoreticky by se z každého ovariálního folikulu mohlo uvolnit zralé vajíčko, ale	756
2809	vaječnickové folikuly	Vaječnickové folikuly je jiný název pro ovariální folikuly.	58
2810	Graafův folikul	Graafův folikul (lat. folliculus ovaricus vesiculosus) je zralý ovariální folikul. Je to tekutinou vyplněná dutinka, v jejíž stěně se vytvářejí ženské pohlavní hormony, zvláště pak estrogeny. V jednom místě stěny Graafova folikulu se nachází vyvýšenina obsahující vajíčko. Přibližně v	517
2811	ovulace	Ovulace je prasknutí Graafova folikulu a uvolnění vajíčka z vaječniku. Vajíčko je následně zachyceno vejcovodem a putuje směrem k děloze.	223
2812	žluté tělísko	Žluté tělísko (lat. corpus luteum) je útvar ve vaječniku, který vzniká z Graafova folikulu po ovulaci. Žluté tělísko funguje jako dočasná endokrinní žláza, neboť se z něj uvolňují ženské pohlavní hormony, zvláště pak progesteron. Žluté tělísko přetrvává ve vaječniku několik dní	337
2813	vajíčko	Vajíčko (lat. ovum) je ženská pohlavní buňka, která se při ovulaci uvolňuje z vaječniku, následně je zachycena vejcovodem a putuje směrem k děloze. Pokud ve vejcovodu dojde k oplodnění, vzniká zygota.	270
2814	oocyt	Oocyt je nezralé vajíčko.	25
2815	spermie	Spermie jsou mužské pohlavní buňky, které se vyvíjejí ve varlatech. Viz také sperma.	87
2816	oplodnění	Oplození neboli fertilizace je splynutí vajíčka a spermie. K oplodnění dochází již ve vejcovodu. Oplodněné vajíčko neboli zygota následně prochází mnoha rychlými buněčnými děleními, které jsou odborně označovány jako rýhování, a vzniká embryo; to putuje vejcovodem až do dělohy, kde se v normálním případě* uhnízdí v endometriu. * Poznámka: Někdy se může stát, že embryo se uhnízdí již ve vejcovodu. V takovém případě hovoříme o mimoděložním těhotenství, které	564
2817	fertilizace	Fertilizace je odborný název pro oplodnění.	43
2818	vnější pohlavní orgány	Vnější pohlavní orgány je jiný název pro zevní pohlavní orgány.	63
2819	stydky pahorek	Stydky pahorek je jiný název pro Venušin pahorek.	49
2820	zygota	Zygota je buňka, která vzniká spojením vajíčka a spermie. Viz také oplodnění.	80
2821	nálevka vejcovodu	Nálevka vejcovodu (lat. infundibulum tubae uterinae) je začátek vejcovodu, který je nálevkovitě rozšířen a nachází se poblíž vaječniku. Z	268
2822	fimbrie vejcovodu	Fimbrie vejcovodu (lat. fimbriae tubae uterinae) jsou slizniční výběžky podobající se třásním, které vybíhají z okraje nálevky vejcovodu.	137
2823	kořen penisu	Kořen penisu (lat. radix penis) je skrytá část penisu, která se připojuje ke spodním okrajům stydkých kostí a stydké spony.	123
2824	tělo penisu	Tělo penisu (lat. corpus penis) je nejdelší viditelná část penisu, která má přibližně válcovitý tvar. Uvnitř těla penisu se nacházejí dvě topořivá tělesa a jedno houbovité těleso. Tato tři tělesa jsou po celé délce penisu tvořena erektivním tkáním, která se při sexuální vzrušení naplní krví. V	450
2825	žalud penisu	Žalud penisu (lat. glans penis) je kuželovité zakončení penisu. Žalud penisu je překryt volnější vrstvou kůže, která je označována jako	198
2826	předkožka	Předkožka (lat. praeputium) je dvouvrstvý kožní záhyb, pod jehož povrchem se nachází hladká svalová tkáň, krevní cévy, neurony a sliznice. Předkožka pokrývá a chrání žalud penisu a ústí močové trubice. Předkožka je pohyblivá, poměrně natažitelná a funguje jako přirozený	281
2827	houbovité těleso penisu	Houbovité těleso penisu (lat. corpus spongiosum penis) je těleso tvořené erektivním tkáním, které se vyskytuje v těle penisu. Viz také topořivá tělesa.	152
2828	šourek	Šourek (lat. scrotum) je mužský pohlavní orgán. Tento volný kožní vak přibližně hruškovitého tvaru se nachází za penisem a jsou v něm uložena varlata, nadvarlata a mnoho nervů a cév. Šourek jednak chrání varlata, jednak funguje jako jejich klimatizace: aby se spermie mohly normálně vyvíjet, varlata musí mít o něco nižší teplotu, než je normální teplota lidského těla. V šourku se totiž nacházejí speciální svalové	696
2829	nadvarlata	Nadvarlata (lat. epididymides) jsou mužské pohlavní orgány. Tyto protáhlé stočené trubice se nacházejí na zadní straně varlat. Do nadvarletek se dostávají spermie, které se vytvářejí v přilehlém varleti; v nadvarleti tyto spermie dozrávají a získávají schopnost oplodnit vajíčko. U dolní	357

2830	chámovody	Chámovody (lat. ductus deferentes) jsou mužské pohlavní orgány. Tyto dlouhé trubice vedou od nadvarlat až do pánevní dutiny, kde zezadu obtáčí močový měchýř a ústí do ejakulačních vývodů. Chámovody při ejakulaci odvádějí sperma směrem do močové trubice. Obrázek: Detail mužských pohlavních orgánů, bez okolních tělních struktur – schematický nákres. Chámovody jsou znázorněny v	480
2831	ejakulační vývody	Ejakulační vývody neboli vypuzovací kanálky (lat. ductus ejaculatorii) jsou mužské pohlavní orgány. Tyto krátké trubičky začínají v místě spojení chámovodů a semenných váčků a ústí do močové trubice.	222
2832	vypuzovací kanálky	Vypuzovací kanálky je jiný název pro ejakulační vývody.	55
2833	semenné váčky	Semenné váčky neboli měchýřkové žlázy (lat. glandulae vesiculosae) jsou mužské pohlavní orgány. Tyto párové žlázy podlouhlého tvaru se nacházejí nad prostatou, za zadní stěnou močového měchýře, a připojují se k chámovodům. V místě spojení chámovodů a semenných váčků	497
2834	měchýřkové žlázy	Měchýřkové žlázy je jiný název pro semenné váčky.	49
2835	mužská močová trubice	Mužská močová trubice (lat. urethra masculina) má dvě funkce: (1) odvod moči z močového měchýře, (2) ejakulace spermatu při dosažení orgasmu. V okamžiku, kdy muž dosáhne orgasmu, z ústí močové trubice vystřikne sperma. V penisu ve ztopořeném stavu je zablokován odchod moči, proto je při ejakulaci vylučováno pouze sperma, nikoli moč. Mužská močová trubice má délku přibližně 18 až 20 cm.	439
2836	ženská močová trubice	Ženská močová trubice (lat. urethra feminina) má délku přibližně 4 cm a její ústí se nachází mezi klitorisem a poševním vchodem. Viz také močová trubice, mužská močová trubice.	179
2837	semenný provazec	Semenný provazec (lat. funiculus spermaticus) je zjednodušeně řečeno trubicovitá síť, do které jsou v šourku zavěšena varlata i s nadvarlaty. Tento svazek struktur obklopuje rovněž chámovod od jeho výstupu z nadvarlete až do jeho průchodu tzv. tříselným kanálem (ten vede	376
2838	spermatogeneze	Spermatogeneze je proces, při kterém se ze zárodečných buněk v semenotvorných kanálkách varlat vyvíjejí spermie.	112
2839	semenotvorné kanálky	Semenotvorné kanálky (lat. tubuli seminiferi) jsou tenké stočené kanálky uvnitř varlat. V semenotvorných kanálkách probíhá spermatogeneze. Semenotvorné kanálky jsou hustě stočené do spirál: odhaduje se, že všechny kanálky v jednom varleti mají celkovou délku	276
2840	beri-beri	Beri-beri je onemocnění způsobené nedostatkem vitamínu B1. U dospělých se vyskytuje buď vlhká nebo suchá forma tohoto onemocnění: Vlhká forma beri-beri postihuje kardiovaskulární systém, což má za následek zrychlenou srdeční frekvenci, dušnost a otoky nohou. Suchá forma beri-beri postihuje nervový systém, což má za následek necitlivost rukou a nohou, zmatenost, problémy s pohybem nohou a bolest. Může se objevit i nechutenství a zácpa.	677
2841	Wernickeova encefalopatie	Wernickeova encefalopatie je akutní neuropsychiatrický syndrom způsobený nedostatkem vitamínu B1. Wernickeova encefalopatie se vyznačuje některými typickými neurologickými příznaky, jako je zejména oftalmoplegie (ochrnutí okohybných svalů), ataxie (porucha koordinace pohybů) a zmatenost. Všechny tři příznaky jsou však přítomny pouze asi u desetiny pacientů, zatímco u jiných se mohou vyskytovat i jiné příznaky. Wernickeova encefalopatie se léčí podáváním vitamínu B1, což obvykle vede ke zlepšení příznaků a často k jejich	636
2842	Korsakovův syndrom	Korsakovův syndrom je porucha centrálního nervového systému, která se vyznačuje poruchami paměti. Tato neurologická porucha je způsobena nedostatkem vitamínu B1 v mozku a obvykle je spojena s dlouhodobým a nadměrným požíváním alkoholu. Korsakovův syndrom je pojmenován po ruském neuropsychiatrovi Sergeji Korsakovovi, který jej popsal na konci 19. století.	377
2843	neuropsychiatrie	Neuropsychiatrie je lékařský vědní obor na pomezí psychiatrie a neurologie, který se zabývá komplexním vztahem mezi lidským chováním a fungováním mozku a snaží se porozumět abnormálnímu chování a poruchám chování na základě interakce neurobiologických a psychologicko-sociálních faktorů. Odvozené přídatné jméno je neuropsychiatrický.	372
2845	PMS	PMS je zkratka pro premenstruační syndrom.	42
2846	globuliny	Globuliny jsou jedním ze tří hlavních typů proteinů obsažených v krevní plazmě. Některé globuliny vznikají v játrech, jiné v imunitním	229
2847	sérový albumin	Sérový albumin (někdy jen zkráceně albumin) je jedním ze tří hlavních typů proteinů obsažených v krevní plazmě. Albumin je nezbytný pro udržení osmotického tlaku, který je nutný pro správnou distribuci tělesných tekutin mezi krevními cévami a tkáněmi; bez albuminu by vysoký tlak v krevních cévách vytlačil více tekutin do tkání.	370
2848	albuminy (skupina proteinů)	Albuminy představují skupinu proteinů, z nichž nejběžnější jsou sérové albuminy. Kromě toho se k albuminům řadí například laktalbumin	196
2849	albumin	Albumin má v souvislosti s lékařstvím dva různé významy: sérový albumin – jeden ze tří hlavních typů proteinů obsažených v krevní plazmě, jeden z albuminů v obecném slova smyslu, tzn. jeden protein z celé skupiny proteinů.	238

2850	hypoalbuminemie	Hypoalbuminemie je snížené množství albuminu v krvi. Viz také hypo-, sérový albumin, -emie.	94
2851	hyperalbuminemie	Hyperalbuminemie je zvýšené množství albuminu v krvi. Viz také hyper-, sérový albumin, -emie.	96
2852	transudát	Transudát (někdy psáno i ve tvaru transsudát) je výpotek jiného než zánětlivého původu. Transudát se vyznačuje nízkým obsahem proteinů, obvykle bývá čirý.	206
2853	exsudát	Exsudát je výpotek zánětlivého původu. Exsudát se vyznačuje vyšším obsahem proteinů, obvykle bývá zakalený. Viz také výpotek, transudát.	139
2854	sedimentace erytrocytů	Sedimentace erytrocytů, rychlost sedimentace erytrocytů neboli ESR (zkratka pochází z anglického názvu erythrocyte sedimentation rate) je rychlost, kterou erytrocyty ve zkumavce s odebranou krví, do které bylo předtím přidáno antikoagulancium, klesají ke dnu. Jedná se o standardně prováděné hematologické vyšetření, při němž je krev s přidavkem antikoagulancia umístěna do speciálně označené svislé	634
2855	rychlost sedimentace erytrocytů	Rychlost sedimentace erytrocytů je jiný název pro sedimentaci erytrocytů.	73
2856	ESR	ESR je zkratka pro sedimentaci erytrocytů.	42
2857	laktátdehydrogenáza	Laktátdehydrogenáza neboli LDH (zkratka pochází z anglického názvu lactate dehydrogenase) je enzym, který se podílí na tvorbě energie a který se nachází téměř ve všech buňkách lidského těla, přičemž nejvyšší hladina LDH je v buňkách srdce, jater, svalů, ledvin, plic a v krevních buňkách. V rámci laboratorního vyšetření bývá stanovena hladina LDH v krvi, případně i v jiných tělesných tekutinách. LDH v krvi: V tekuté části krve (v séru nebo v krevní plazmě) lze obvykle detekovat pouze malé množství LDH. Tento enzym se uvolňuje z buněk do séra při poškození nebo zničení buněk. Hladina LDH v krvi je tedy nespecifickým markerem přítomnosti poškození tkáně někde v těle. Sama o sobě nemůže být použita k určení příčiny nebo místa poškození buněk. Ve spojení s dalšími krevními testy však může být použita k vyhodnocení a/nebo sledování stavů, které vedou k poškození tkání, jako jsou onemocnění jater nebo krve, případně to může naznačovat přítomnost zhoubného nádoru.	1675
2858	LDH	LDH je zkratka pro laktátdehydrogenázu.	39
2859	torakoskopie	Torakoskopie je endoskopické vyšetření pleurální dutiny. Provádí se buď v celkové anestezii nebo v lokální anestezii, neboť před zavedením přístroje musí být do pacientova těla uměle vytvořen otvor. Torakoskopie slouží k diagnostice různých onemocnění, a kromě přímého pozorování pleurální dutiny může lékař v případě potřeby provést biopsii, excizi či resekci útvarů v této dutině, případně drenáž pleurálního výpotku.	498
2860	mor	Mor (lat. pestis) je infekční onemocnění, jehož původcem je bakterie Yersinia pestis. Na území Evropy se mor vyskytoval až do 18. století, v dnešní době se sporadicky vyskytuje v Jižní Americe, v Asii a v Africe. Inkubační doba je krátká a infikovaný člověk může zemřít během 12 až	360
2861	Yersinia pestis	Yersinia pestis je bakterie, která způsobuje mor.	49
2862	dysmenorea	Dysmenorea je menstruace, která je doprovázena neobvykle silnými a křečovitými bolestmi v podbřišku. Viz také dys-, -menorea, primární dysmenorea, sekundární dysmenorea.	172
2863	primární dysmenorea	Primární dysmenorea je mimořádně bolestivá menstruace, která se obvykle objevuje krátce po menarche (první menstruaci) a u postižených žen často trvá až do menopauzy.	213
2864	sekundární dysmenorea	Sekundární dysmenorea je mimořádně bolestivá menstruace, která se objeví tzn. za relativně dlouhou dobu po menarche (první menstruaci). Do té doby žena pociťovala menstruační krvácení jako málo bolestivé nebo zcela nebolestivé. Sekundární dysmenorea bývá často způsobena nezhoubnými nádory děložní sliznice, např. myomy. Někdy se menstruační bolesti po porodu zmírňují, zatímco u některých	546
2865	myom	Myom je nezhoubný (benigní) nádor, který vznikl z buněk svalu. Rozlišujeme dva hlavní typy myomů: leiomyomy a rabdomyomy.	121
2866	leiomyom	Leiomyom je nezhoubný (benigní) nádor, který vznikl z buněk hladké svalové tkáně. Nejčastěji se leiomyomy vyskytují v děloze, ale mohou	228
2867	rabdomyom	Rabdomyom je nezhoubný (benigní) nádor, který vznikl z buněk příčně pruhované svaloviny. Rabdomyom je jeden ze dvou hlavních typů	242
2868	příčně pruhovaná svalovina	Příčně pruhovaná svalovina je svalová tkáň s opakujícími se funkčními jednotkami, které jsou označovány jako sarkomery. Přítomnost sarkomer se při pozorování tohoto typu tkáně pod mikroskopem jeví jako řada pruhů viditelných podél svalových vláken, což příčně pruhované svalovině dalo její název. Řada za sebou se opakujících sarkomer tvoří myofibrilu. Rozlišujeme dva typy příčně pruhované svaloviny: kosterní svalovou tkáň a srdeční svalovou tkáň.	542

2869	adenomyóza	Adenomyóza je výskyt ložisek endometriózy ve svalovině dělohy, tj. v myometriu. Děložní sliznice (endometrium), která prorostla do svalové vrstvy dělohy, se během každého menstruačního cyklu chová tak, jak je pro děložní sliznici typické: narůstá, rozpadá se a s menstruační krví odchází z těla ven. Adenomyóza může způsobovat tlak v podbřišku, nadýmání před menstruací a mimořádně bolestivou menstruaci (dysmenoreu). Adenomyóza je sice považována za benigní (resp. život neohrožující) stav, časté bolesti a silné krvácení s ní spojené však	797
2870	sarkom	Sarkom je zhoubný (maligní) nádor, který vznikl z buněk kostí nebo měkkých tkání (včetně chrupavek, tukové tkáně, svalové tkáně, cév, vaziva nebo jiných typů pojivové tkáně). Rozlišujeme různé typy sarkomů podle toho, kde zhoubný nádor vznikl: například osteosarkom se tvoří v kostech, liposarkom v tukové tkáni a rabdomyosarkom ve svalové tkáni. Sarkomy se mohou vyskytovat u dospělých i u dětí.	418
2871	organický	Organický v souvislosti s lékařstvím (zvláště pak s neurologií a psychiatrií) znamená vztahující se k nějakému tělesnému orgánu nebo mající tělesný (tedy nikoli duševní) původ. Například mezi organické duševní poruchy se řadí jakékoli duševní onemocnění, které vzniká na základě nějakého poškození mozku, ať už má jakoukoli příčinu (cévní mozková příhoda, úraz, zánět apod.).	441
2872	dyspareunie	Dyspareunie je odborný název pro bolest při pohlavním styku. Viz také dys-.	78
2873	nástřih hráze	Nástřih hráze neboli epiziotomie je chirurgické nastřížení hráze, které se někdy provádí během porodu (obvykle během druhé doby porodní), pokud je potřeba rychle zvětšit otvor pro průchod dítěte. Nástřih se provádí v přesně vymezených místech, vždy od vulvy buď směrem k	344
2874	epiziotomie	Epiziotomie je odborný název pro nástřih hráze.	47
2875	vaginální stenóza	Vaginální stenóza je abnormální stav, kdy pochva je zúžená a/nebo zkrácená v důsledku tvorby vazivové tkáně. Vaginální stenóza se může podílet na sexuální dysfunkci, dyspareunii a ztěžovat a znemožňovat gynekologické vyšetření. Poševní sliznice může být tenčí a sušší, a může se v ní vyskytovat zjizvená tkáň. Vaginální stenóza bývá v některých případech způsobena epiziotomií, radioterapií v oblasti pánve nebo	467
2876	septum	Septum je odborný výraz pro přepážku. Viz také komorové septum, síňové septum, vaginální septum.	99
2877	anomálie	Anomálie je odchylka od normy – tedy cokoli, co se odchyluje od standardního, normálního nebo očekávaného stavu.	118
2878	vaginální septum	Vaginální septum je anomálie, která spočívá v přítomnosti podélné nebo příčné přepážky uvnitř pochvy. Jedná se o vrozenou vývojovou vadu.	168
2879	excize	Excize je odborný výraz pro chirurgické vyříznutí nevelké části tkáně, případně jen odebrání vzorku k laboratornímu vyšetření (při biopsii). Odvozené přídavné jméno je excizní. Viz také resekce.	200
2880	kyreta	Kyreta je ostrý chirurgický nástroj, který je určený k seškrabávání nebo odstraňování biologické tkáně nebo jejích zbytků při biopsii, excizi, čištění povrchu orgánu apod. Ostří kyrety je tvořeno páskem, který je stočen do požadovaného tvaru – podle toho, kde má být konkrétní typ kyrety používán.	324
2881	kyretáž	Kyretáž je obecné označení pro chirurgický zákrok, při kterém lékař používá kyretu k seškrabnutí nebo odstranění biologické tkáně nebo	247
2882	hysteroskopie	Hysteroskopie je endoskopické vyšetření děložní dutiny. Při tomto vyšetření lékař zavede do dělohy skrze pochvu a kanál děložního hrdla nástroj označovaný jako hysteroskop. Hysteroskopie slouží k diagnostice různých onemocnění, a kromě přímého pozorování děložní dutiny může lékař v případě potřeby provést biopsii, excizi či resekci útvarů v této dutině. Odvozené přídavné jméno je hysteroskopický. Obrázek: Hysteroskopie – schematický nákres. (Zdroj: By BruceBlaus - Own work, CC BY-SA 4.0,	603
2883	normochromní anemie	Normochromní anemie obecné označení pro jakýkoli typ anemie, při níž je množství hemoglobinu v erytrocytech v normálním rozmezí. Viz také hypochromní anemie, hyperchromní anemie.	181
2884	hypochromní anemie	Hypochromní anemie obecné označení pro jakýkoli typ anemie, při níž je množství hemoglobinu v erytrocytech sniženo. Viz také normochromní anemie, hyperchromní anemie.	169
2885	hyperchromní anemie	Hyperchromní anemie obecné označení pro jakýkoli typ anemie, při níž je množství hemoglobinu v erytrocytech zvýšeno. Viz také normochromní anemie, hypochromní anemie.	169
2886	plicní intersticiium	Plicní intersticiium je vazivo uvnitř plic. Tato tkáň vyplňuje všechny prostory plic zevně od plicních sklípků, okolo průdušek a krevních cév.	248
2887	idiopatická plicní fibróza	Idiopatická plicní fibróza neboli IPF (zkratka pochází z anglického názvu idiopathic pulmonary fibrosis) je chronické progresivní onemocnění dýchacího systému, které je se vyznačuje postupným tuhnutím plicní tkáně a tvorbou jizev. Postiženo je plicní intersticiium, tzn. vazivová tkáň vyplňující plice (vně plicních sklípků a průdušinek). Plice tak postupně tuhnou – a plicní sklípky, v nichž probíhá samotná výměna	635

2888	IPF	IPF je zkratka pro idiopatickou plicní fibrózu.	47
2889	paličkovité prsty	Paličkovité prsty jsou deformované špičky prstů (včetně nehtů), které jsou spojeny s řadou různých onemocnění, obvykle dýchacího systému (např. CHOPN, idiopatická plicní fibróza, zhoubné nádory plic, tuberkulóza) nebo kardiovaskulárního systému (např. některé vrozené srdeční choroby).	282
2890	krepitace	Krepitace jsou praskavé zvuky, které lékař může slyšet při auskultaci (obvykle s pomocí stetoskopu či fonendoskopu) u některých pacientů s onemocněními dýchacího systému.	169
2891	revmatoidní faktor	Revmatoidní faktor neboli RF (zkratka pochází z anglického názvu rheumatoid factor) je autoantitělko, která byla poprvé objevena u pacientů s revmatoidní artritidou. Stanovení jeho hladiny se proto používá zejména k diagnostice revmatoidní artritidy. RF však může být přítomen i u jiných onemocněních.	393
2892	RF	RF je zkratka pro revmatoidní faktor.	37
2893	výpočetní tomografie s vysokým rozlišením	Výpočetní tomografie s vysokým rozlišením neboli HRCT (zkratka pochází z anglického názvu high-resolution computed tomography) je zobrazovací metoda, při které jsou využívány specifické techniky zajišťující vyšší rozlišení získaného obrazu (ve srovnání se standardní výpočetní tomografií). Používá se při diagnostice různých zdravotních potíží, nejčastěji však pacientů s onemocněním dýchacího systému, a zejména plicní fibrózou.	497
2894	HRCT	HRCT je zkratka pro výpočetní tomografii s vysokým rozlišením.	62
2895	steroidy	Steroidy jsou biologicky aktivní látky, které mají podobnou chemickou strukturu – čtyři uhlíkové kruhy (tj. celkem 17 atomů uhlíku) uspořádané v charakteristickém tvaru. Obrázek: Zjednodušeně znázorněná chemická struktura steroidu. Konec každé úsečky znázorňuje jeden atom uhlíku. Základní strukturu každého steroidu tvoří čtyři kruhy (označené písmeny A, B, C a D), které jsou tvořeny celkem 17 atomy uhlíku (na obrázku očíslovány od 1 do 17). Ostatní uhlíkové atomy, které jsou na obrázku znázorněny (a označeny čísly od 18 výše) mohou a nemusí být součástí konkrétního steroidu.	1109
2896	signální molekuly	Signální molekuly jsou obecně látky, které přenášejí informace mezi jednotlivými buňkami mnohobuněčného organismu, tedy i lidského těla. Signální molekuly fungují jako ligandy, které se vážou na receptory nacházející se na cílových buňkách nebo uvnitř těchto buněk. Ve struktuře i funkci různých signálních molekul existují značné rozdíly. Co se týče struktury, složitost signálních molekul se pohybuje od poměrně jednoduchých látek (např. neurotransmitery) až po komplikované útvary (např. proteiny). Některé signální molekuly přenášejí signály na velké vzdálenosti, zatímco jiné působí lokálně, tzn. předávají informace mezi sousedními buňkami. Signální molekuly se navíc liší i svou chemickou strukturou.	989
2897	plicní rehabilitace	Plicní rehabilitace je typ rehabilitace, který zahrnuje cvičení, edukaci a dechové techniky pro pacienty s některými onemocněními dýchacího systému (např. CHOPN, astma, plicní hypertenze, cystická fibróza, idiopatická plicní fibróza apod.).	273
2898	rehabilitace	Rehabilitace má v souvislosti s lékařstvím dva různé významy: ucelený soubor aktivit, jejichž cílem je návrat pacienta do původního zdravotního stavu, výkonnosti, pohyblivosti, soběstačnosti, pracovní schopnosti nebo jiných aspektů každodenního života; rehabilitační aktivity se mohou týkat širokého spektra pacientů, např. s cévní mozkovou příhodou, infarktem myokardu, astmatem, CHOPN, zhoubnými nádory, duševními onemocněními apod.; rehabilitační lékařství. Odvozené přídavné jméno je rehabilitační.	607
2899	rehabilitační lékařství	Rehabilitační lékařství (někdy jen zkráceně rehabilitace) je lékařský obor, jehož cílem je zlepšit a obnovit funkční schopnosti a kvalitu života pacientů s různými typy postižení. Může se jednat o stavby, jako jsou poranění míchy či mozku, různé typy úrazů, následky cévní mozkové příhody či infarktu myokardu, ale i onemocnění kloubů, páteře apod. Lékař specializující se na rehabilitační lékařství se nazývá rehabilitační lékař.	458
2900	dlouhodobá domácí oxygenoterapie	Dlouhodobá domácí oxygenoterapie neboli DDOT je typ oxygenoterapie, který může být předepsán pacientům s některými onemocněními dýchacího systému, jako je např. CHOPN či idiopatická plicní fibróza. Jak již z názvu vyplývá, tento typ léčby je dlouhodobý a provádí se doma.	437
2901	DDOT	DDOT je zkratka pro dlouhodobou domácí oxygenoterapii.	54
2902	karcinogen	Karcinogen (někdy též kancerogen) je jakákoli látka nebo záření, které podporují vznik zhoubných nádorů. Za karcinogeny jsou považovány některé radioaktivní látky; jejich karcinogenita je však ve skutečnosti dána zářením, které z nich vychází. Příklady neradioaktivních karcinogenů jsou miniaturní částičky vdechovaného azbestu, některé dioxiny (skupina syntetických chemických látek) a tabákový kouř. Mezi karcinogeny se řadí jak syntetické chemické látky (např. akrylonitril), tak některé přírodní látky (např. aflatoxiny), případně látky vznikající při spalování.	652
2903	replikace DNA	Replikace DNA je proces, při kterém vzniká podle vzorové molekuly DNA zcela totožná molekula DNA, tedy její kopie. Replikace DNA probíhá při dělení jakékoli buňky v lidském těle: z jedné mateřské buňky tak vznikají dvě dceřiné buňky, které mají zcela totožnou genetickou informaci.	349
2904	mutace	Mutace je trvalá dědičná změna v sekvenci (pořadí) nukleotidů, které tvoří genom konkrétního organismu (včetně člověka). Mutace mohou být způsobeny různými faktory, například chybami při replikaci DNA nebo působením mutagenů.	230
2905	genetická informace	Genetická informace je informace, která je u každého organismu (včetně člověka) uložena ve formě sekvence (pořadí) nukleotidů. Genetická informace určuje většinu znaků a vlastností svého nositele. Jednotkami genetické informace jsou geny, veškerá genetická informace daného organismu.	323

2906	genom	Genom je veškerá genetická informace, která je obsažena v daném organismu (včetně člověka). Genom zahrnuje nejen geny, ale i velmi	188
2907	gen	Gen je jednotka genetické informace. U napsané většiny organismů (s výjimkou RNA virů) lze jeden gen zjednodušeně charakterizovat jako úsek DNA, který kóduje jeden polypeptid, z nějž může následně vzniknout konkrétní protein (viz také proteosyntéza).	289
2908	nekódující DNA	Nekódující DNA je velmi rozsáhlá část genomu (řada úseků DNA), která nekóduje žádný protein (narodil od genů, které obsahují úseky tzv. kódující DNA). Nekódující DNA je i přesto pro správné fungování organismu velmi důležitá. Některé úseky nekódující DNA mohou být například přepsány do transferové RNA (tRNA), která se uplatňuje při proteosyntéze. Jiné úseky nekódující DNA regulují genovou expresi. U	504
2909	mitochondrie	Mitochondrie jsou energetickými továrnami téměř všech buněk v (nejen) lidském těle. V mitochondriích vznikají molekuly adenosintrifosfátu (ATP), které buňka následně využívá pro pohon chemických reakcí. Mitochondrie obsahují svou vlastní DNA, tzv. mitochondriální DNA.	353
2910	mitochondriální DNA	Mitochondriální DNA (mtDNA) je DNA, která se nachází v mitochondriích. Mitochondriální DNA tvoří pouze malou část genomu (většina DNA	154
2911	mtDNA	mtDNA je zkratka pro mitochondriální DNA.	41
2912	onkogen	Onkogen je gen, který může vyvolat vznik zhoubného nádoru. Za normálních okolností špatně fungující buňky podléhají apoptóze (programované buněčné smrti). Onkogen však může způsobit, že buňka předurčená k apoptóze přežije – a místo toho, aby zanikla, se naopak množí. Onkogeny obecně vznikají mutací protoonkogenů.	515
2913	tumor-supresorový gen	Tumor-supresorový gen, antionkogen neboli nádorový supresor je gen, který reguluje některé důležité procesy během dělení buněk. Pokud se buňky nekontrolovaně dělí, vzniká zhoubný nádor. Je-li v tumor-supresorovém genu přítomna nějaká mutace, jeho funkce je buď omezena nebo úplně ztracena. V kombinaci s dalšími faktory to může buňce umožnit, aby se nekontrolovaně dělila. Někteří odborníci předpokládají, že ztráta funkce tumor-supresorových genů má na vzniku zhoubných nádorů větší podíl než aktivace onkogenů.	591
2914	antionkogen	Antionkogen je jiný název pro tumor-supresorový gen.	52
2915	nádorový supresor	Nádorový supresor je jiný název pro tumor-supresorový gen. Viz také nádor.	77
2916	regulace genové exprese	Regulace genové exprese je poměrně komplikovaný proces, který zajišťuje, aby se v každé tkáni vytvářely přesně ty proteiny, které jsou v ní potřebné (například v bílých krvinkách vznikají protilátky, buňky ve slinných žlázách produkují trávicí enzymy apod.).	286
2917	protoonkogen	Protoonkogen je gen, který se podílí na normálním růstu a dělení buněk. Pokud se v protoonkogenu objeví mutace, může se z něj stát	139
2918	nekódující RNA	Nekódující RNA je jakákoli RNA, která nekóduje žádný protein. Příkladem nekódující RNA je transferová RNA. Viz také nekódující DNA.	134
2919	genetický kód	Genetický kód je soubor pravidel, která se v buňkách uplatňují při převodu genetické informace do vznikajících proteinů (viz proteosyntéza). Přepisem (transkripcí) části DNA vzniká mediátorová RNA, která je pak pomocí ribozomů a transferové RNA překládána do polypeptidového	528
2920	polyp	Polyp je abnormální výrůstek, který vyčnívá ze sliznice. Polypy se poměrně běžně vyskytují v tlustém střevě, v žaludku, v nosní dutině, ve vedlejších nosních dutinách, v močovém měchýři či v děloze. Mohou se vyskytovat však vyskytovat prakticky kdekoli v těle, kde jsou sliznice (včetně děložního čípku, hlasivek, tenkého střeva apod.). Z některých polypů se časem mohou stát zhoubné nádory, jiné jsou zcela	482
2921	familiární adenomatózní polypóza	Familiární adenomatózní polypóza neboli FAP (zkratka pochází z anglického názvu familial adenomatous polyposis) je dědičné onemocnění, které se vyznačuje tvorbou velkého množství polypů ve sliznici tlustého střeva. Není-li FAP léčena, je velmi vysoká pravděpodobnost, že z jednoho nebo více těchto polypů časem vznikne kolorektální karcinom.	360
2922	FAP	FAP je zkratka pro familiární adenomatózní polypózu.	52
2923	chromozom	Chromozom je dlouhá molekula DNA, která obsahuje část genetické informace. Typická lidská buňka obsahuje 23 párů chromozomů, celkem tedy 23 × 2 = 46 chromozomů (viz karyotyp). Výjimkou jsou spermie a vajíčka, které obsahují pouze 23 chromozomů (od každého páru pouze jeden). Při dělení buněk jsou chromozomy maximálně zhuštěny, takže při pozorování pod mikroskopem vypadají jako tlusté tyčinky.	602
2924	dědičné onemocnění	Dědičné onemocnění je onemocnění, které je geneticky zapříčiněno (např. familiární adenomatózní polypóza, cystická fibróza nebo různé svalové dystrofie) či podmíněno (např. některé typy zhoubných nádorů).	235
2925	genetická porucha	Genetická porucha neboli genetická vada je problém způsobený jednou nebo více abnormalitami v genomu. Genetická porucha může být způsobena mutací v jednom nebo více genech, nebo chromozomální abnormalitou. Genetické poruchy jsou přítomny již před narozením. Některé z nich způsobují vrozené vývojové vady, jiné způsobují dědičné onemocnění,	510

2926	genetické vyšetření	Genetické vyšetření je typ lékařského vyšetření, jehož cílem je odhalit případné změny v genech, chromozomech nebo proteinech. Výsledky genetického vyšetření mohou potvrdit nebo vyloučit podezření na dědičné onemocnění nebo pomoci určit pravděpodobnost vzniku nebo přenosu genetické poruchy.	358
2927	chromozomální abnormality	Chromozomální abnormality, chromozomové aberace neboli abnormality chromozomů jsou genetické poruchy na úrovni chromozomů. Rozlišujeme přitom: numerické chromozomální abnormality – jedinci například chybí jeden z páru chromozomů (monozomie), nebo naopak má více než dva chromozomy místo obvyklého páru (obecně polyzomie, nejčastěji trizomie),	601
2928	chromozomové aberace	Chromozomové aberace je jiný název pro chromozomální abnormality.	65
2929	abnormality chromozomů	Abnormality chromozomů je jiný název pro chromozomální abnormality.	67
2930	monozomie	Monozomie je chromozomální abnormalita, při níž je určitý chromozom v buňce přítomen v počtu jednoho (místo normálního počtu dvou). Viz také polyzomie.	154
2931	polyzomie	Polyzomie je chromozomální abnormalita, při níž je určitý chromozom v buňce přítomen v počtu více než dvou (přičemž dva je normální počet).	162
2932	trizomie	Trizomie je chromozomální abnormalita, při níž je určitý chromozom v buňce přítomen v počtu tří (místo normálního počtu dvou). Konkrétním příkladem trizomie je Downův syndrom, který je způsoben přítomností nadbytečného chromozomu 21.	281
2933	trizomie 21	Trizomie 21 je odborný název pro Downův syndrom. Viz také trizomie.	70
2934	genetické poradenství	Genetické poradenství je odborné poradenství jednotlivcům (nebo jejich rodinným příslušníkům), kteří jsou postiženi nebo ohroženi genetickými poruchami. Cílem genetického poradenství je usnadnit člověku porozumění důsledkům konkrétní genetické poruchy a pomoci mu při rozhodování o případných lékařských zákrocích nebo jiných záležitostech, které se často přímo týkají postiženého člověka nebo jeho	550
2935	lékařská genetika	Lékařská genetika je lékařský obor, který se zabývá diagnostikou, studiem a léčbou genetických poruch. Odborníci v oboru lékařské genetiky	185
2936	hematologické malignity	Hematologické malignity neboli nádorová onemocnění krve jsou zhoubné nádory, které vznikají v krvetvorné tkáni, například v kostní dřeni nebo v buňkách imunitního systému. Příklady hematologických malignit jsou leukemie, lymfom a mnohočetný myelom.	284
2937	nádorová onemocnění krve	Nádorová onemocnění krve je jiný název pro hematologické malignity. Viz také nádor.	86
2938	hematopoéza	Hematopoéza, hemopoéza neboli krvetvorba je proces tvorby krevních buněk. Hematopoéza začíná již ve stadiu raného embrya (tzn. v děloze matky, již ve velmi časném stadiu těhotenství) a po narození pokračuje po celý život. Před narozením vznikají krevní buňky v kostní dřeni, lymfatických uzlinách, žloutkovém vaku, játrech, slezině a brzlíku, zatímco po narození vznikají všechny krevní buňky v kostní dřeni.	574
2939	hemopoéza	Hemopoéza je jiný název pro hematopoézu.	40
2940	krvetvorba	Krvetvorba je jiný název pro hematopoézu.	41
2941	krvetvorná tkáň	Krvetvorná tkáň neboli hematopoetická tkáň je tkáň, v níž v procesu hematopoézy vznikají krevní buňky. Před narozením je krvetvornou tkání kostní dřev, lymfatické uzliny, žloutkový vak, játra, slezina a brzlík, zatímco po narození probíhá krvetvorba pouze v kostní dřev.	289
2942	hematopoetická tkáň	Hematopoetická tkáň je jiný název pro krvetvornou tkáň. Viz také tkáň.	73
2943	kostní dřev	Kostní dřev (lat. medulla ossium) je měkká houbovitá tkáň, která se nachází uvnitř kostí. V kostní dřev probíhá tvorba krevních buněk – tento proces je odborně označován jako hematopoéza. Kostní dřev tvoří přibližně 4 % celkové tělesné hmotnosti (u zdravého dospělého člověka to odpovídá asi 2,6 kg). Rozlišujeme dva typy kostní dřev: červená kostní dřev – je zodpovědná za tvorbu červených krvinek, bílých krvinek a krevních destiček, žlutá kostní dřev – skládá se převážně z tukových buněk.	733
2944	lymfom	Lymfom je zastřešující označení pro skupinu hematologických malignit, které mají původ v lymfatickém systému. Mezi příznaky může patřit zvětšení lymfatických uzlin, horečka, pocení, nechtěný úbytek hmotnosti, svědění a neustálý pocit únavy. Zvětšené lymfatické uzliny jsou	501

2945	leukemie	Leukemie je zastřešující označení pro skupinu hematologických malignit, které vychází z leukocytů. Existuje velké množství různých typů leukemií. Podle průběhu se leukemie dělí na: akutní (acute), chronické (chronic). Podle typu postižených buněk se leukemie dělí na: lymfocytární (lymphocytic) či lymfoblastická (lymphoblastic) – postihující tzv. lymfoidní řadu (tzn. lymfocyty), myeloidní (myeloid) – postihující tzv. myeloidní řadu (tzn. granulocyty či monocyty). Konkrétní příklady (uvedeny jsou jen čtyři, ale existuje mnoho dalších typů leukemií): akutní myeloidní leukemie (acute myeloid leukaemia, AML), akutní lymfoblastická leukemie (acute lymphoblastic leukaemia, ALL), chronická myeloidní leukemie (chronic myeloid leukaemia, CML), chronická lymfocytární leukemie (chronic lymphocytic leukaemia, CLL).	887
2946	mnohočetný myelom	Mnohočetný myelom neboli MM (zkratka pochází z anglického názvu multiple myeloma) je hematologická malignita, která vychází z plazmocytů. Onemocnění se zpočátku obvykle neprojevuje žádnými příznaky; s postupujícím onemocněním se mohou objevit bolesti kostí,	304
2947	MM	MM je zkratka pro mnohočetný myelom.	36
2948	plazmocyty	Plazmocyty neboli plazmatické buňky jsou bílé krvinky, které vytvářejí protilátky. Plazmocyty vznikají přeměnou B-lymfocytů a nacházejí se např. v lymfatické tkáni, v kostní dřeni a ve slinných žlázách.	220
2949	plazmatické buňky	Plazmatické buňky je jiný název pro plazmocyty. Viz také buňka.	66
2950	adenokarcinom	Adenokarcinom je zhoubný (maligní) nádor, který vznikl z epitelu nějaké žlázy. Adenokarcinom se obecně může vyskytnout prakticky v kterémkoli orgánu, který plní funkci žlázy (např. v nadledvině, hypofýze, štítné žláze, prostatě aj.).	263
2951	chemoprolaxe	Chemoprolaxe neboli chemoprevence znamená podávání léků za účelem prevence vzniku nějakého onemocnění nebo infekce. Například pacientům s poruchami funkce imunitního systému mohou být podávána antibiotika za účelem prevence bakteriálních infekcí. Antibiotika mohou být za jistých okolností podávána i zdravým jedincům (např. s cílem omezit šíření epidemie), nebo pacientům, kteří trpí na opakované infekce (např. infekce močových cest), aby se zabránilo recidiva. Pojem chemoprolaxe se nejčastěji používá v souvislosti s infekčními onemocněními, avšak není na ně omezen: chemoprolaxi může být i	839
2952	chemoprevence	Chemoprevence je jiný název pro chemoprolaxi. Viz také prevence.	69
2953	paraneoplastické projevy	Paraneoplastické projevy jsou příznaky nádorového onemocnění, které nelze vysvětlit ani mechanickým působením samotného nádoru, ani jeho metastázami. Tyto příznaky mohou být způsobeny látkami, které nádor uvolňuje do organismu, nebo netypickou reakcí organismu na	299
2954	biomarker	Biomarker je jiný název pro marker.	35
2955	nádorový marker	Nádorový marker je biomarker, který se nachází v krvi, v moči nebo v jiném typu biologického materiálu, a může být zvýšen v důsledku přítomnosti zhoubného nádoru. Existuje mnoho různých nádorových markerů, z nichž každý vypovídá o určitém patologickém procesu. Nádorové markery se používají v onkologii při diagnostice nádorových onemocnění. Zvýšená hladina nádorového markeru může být	472
2956	makroskopická anatomie	Makroskopická anatomie je podobor anatomie zabývající se studiem tělních struktur, které jsou viditelné pouhým okem (např. kosti, plíce či svaly).	182
2957	mikroskopická anatomie	Mikroskopická anatomie je podobor anatomie zabývající se studiem tělních struktur tak malých, že jsou viditelné pouze pod mikroskopem. Zahrnuje zejména histologii (studium tkání) a cytologii (studium buněk).	243
2958	histologie	Histologie je obor biologie, který se zabývá studiem tkání na mikroskopické úrovni. Z lékařského hlediska je histologie součástí mikroskopické anatomie. Odvozené přídatné jméno je histologický.	248
2959	cytologie	Cytologie je obor biologie, který se zabývá studiem struktury a funkce buněk. Z lékařského hlediska je cytologie součástí mikroskopické anatomie. Odvozené přídatné jméno je cytologický.	283

2960	histologické vyšetření	Histologické vyšetření je vyšetření, při němž je pod mikroskopem zkoumán malý kousek tkáně, které byl v rámci biopsie odebrán odněkud z lidského těla (například z plic, z prostaty apod.).	234
2961	nádorové buňky	Nádorové buňky neboli rakovinné buňky jsou buňky, které se neustále dělí a vytvářejí zhoubné nádory. Dělení buněk je normální proces, který tělo využívá k růstu a opravám. Za normálních okolností se mateřská buňka se rozdělí a vytvoří dvě dceřiné buňky, které slouží k tvorbě nové tkáně nebo k nahrazení buněk, které odumřely v důsledku stárnutí nebo poškození tkáně. Zatímco zdravé buňky se přestanou dělit ve chvíli, kdy již není potřeba dalších dceřiných buněk, nádorové buňky v dělení pokračují. Nádorové buňky jsou rovněž schopny šířit se do	632
2962	rakovinné buňky	Rakovinné buňky je jiný název pro nádorové buňky. Viz také rakovina, buňka.	78
2963	solidní nádor	Solidní nádor je abnormální pevný útvar v těle, který obvykle neobsahuje dutiny ani tekutiny. Solidní nádory mohou být benigní (nezhoubné) nebo maligní (zhoubné). Různé typy solidních nádorů jsou pojmenovány podle typu buněk, které je tvoří. Příklady solidních nádorů jsou sarkomy, karcinomy a lymfomy. Leukemie (jeden typ hematologické malignity) obecně netvoří solidní nádory.	397
2964	grading	Grading neboli gradingový systém je výraz pocházející z angličtiny a označuje systém klasifikace nádorových buněk podle toho, jak abnormálně se jeví při histologickém nebo cytologickém vyšetření pod mikroskopem. Cílem gradingu je poskytnout lékaři informace o pravděpodobné rychlosti růstu zhoubného nádoru a jeho tendenci k šíření (tzn. vytváření metastáz). Obecně platí, že čím více se nádorové buňky liší od buněk zdravé tkáně (tzn. čím méně jsou diferencované), tím je nádor zhoubnější. Používané gradingové systémy se u	708
2965	staging	Staging je výraz pocházející z angličtiny a označuje proces provádění různých vyšetření, jejichž cílem je zjistit rozsah nádorového onemocnění v těle – zejména to, zda se zhoubný nádor rozšířil z místa, kde vznikl, do jiných částí těla. Pro lékaře je velmi důležité znát stadium onemocnění, aby mohl naplánovat optimální léčbu pro konkrétního pacienta. Rozlišujeme klinický staging a patologický staging.	487
2966	klinický staging	Klinický staging je staging, který se zakládá na fyzikálním vyšetření, zobrazovacích metodách (např. rentgenovém vyšetření nebo výpočetní tomografii) a metodách nukleární medicíny (např. scintigrafie). Při tzv. orgánovém screeningu jsou postupně vyšetřeny všechny orgány, zda v nich není přítomen zhoubný nádor.	371
2967	patologický staging	Patologický staging je staging, který je založen na chirurgických postupech, jako je např. odstranění a vyšetření regionálních lymfatických uzlin, vizuální kontrola přilehlých orgánů a histologické vyšetření postižené tkáně.	274
2968	vyšetření genové exprese	Vyšetření genové exprese je založeno na srovnání obvyklé úrovně genové exprese (tj. zapínání a vypínání konkrétních genů) mezi normálními a nemocnými buňkami, protože znalost těchto rozdílů může lékaři poskytnout důležité informace pro léčbu nějakého onemocnění. Výsledky tohoto vyšetření lze použít například ke správné indikaci chemoterapeutické léčby u pacientek s karcinomem prsu.	515
2969	personalizovaná medicína	Personalizovaná medicína využívá informace o genech nebo proteinech konkrétního člověka k prevenci, diagnostice nebo léčbě nějakého onemocnění. Personalizovaná medicína se (zatím) nejvíce uplatňuje v onkologii, kde využívá zjištěné informace o zhoubném nádoru	466
2970	personalizovaný	Personalizovaný znamená šitý na míru (konkrétnímu člověku). Například personalizovaná léčba je léčba šitá na míru konkrétnímu pacientovi – poté, co je jeho onemocnění řádně diagnostikováno, obvykle pomocí různých vyšetřovacích metod (kromě fyzikálního vyšetření to může být například vyšetření pomocí zobrazovacích metod, histologické vyšetření, cytologické vyšetření apod.).	447
2971	klinické stadium	Klinické stadium je rozsah nádorového onemocnění v těle, který je určen pomocí různých vyšetřovacích metod (fyzikální vyšetření, zobrazovací metody, metody nukleární medicíny apod.	230
2972	Karnofského skóre	Karnofského skóre neboli KPS (zkratka pochází z anglického názvu Karnofsky Performance Status) je standardní způsob měření schopnosti onkologických pacientů vykonávat běžné úkony. Karnofského skóre se pohybuje v rozmezí od 100 % (normální stav, bez obtíží, bez známek onemocnění) do 0 % (smrt). Vyšší skóre znamená, že pacient je lépe schopen vykonávat každodenní činnosti. Karnofského	599
2973	KPS	KPS je zkratka pro Karnofského skóre.	37
2974	biologická léčba	Biologická léčba je typ léčby, který k léčbě onemocnění využívá látky vyrobené z živých organismů. Tyto látky se buď mohou v těle vyskytovat přirozeně, nebo mohou být vyrobeny v laboratoři. V případě léčby zhoubných nádorů některé z těchto látek stimulují (povzbuzují) nebo naopak potlačují imunitní systém, aby pomohly tělu bojovat s nádorovým onemocněním. Jiné látky napadají jednotlivé nádorové buňky, což může pomoci zabránit jejich růstu nebo je přímo usmrtit. Látky používané v rámci biologické léčby mohou rovněž zmírnit některé nežádoucí	848

2975	protinádorová léčba	Protinádorová léčba je léčba zhoubných nádorů. Při protinádorové léčbě se nejčastěji používá chirurgie, radioterapie a chemoterapie, v poslední době i biologická léčba. Zároveň je často nasazována léčba bolesti a je poskytováno výživové poradenství. O pacientovo duševní zdraví pečují speciálně vyškolení lékaři a psychoonkologové. Pokud si to pacient přeje, lze jako doplněk použít i metody alternativní medicíny. Viz také nádor, biologická léčba, cílená protinádorová léčba, brachyterapie, hormonální léčba, chemoterapie, léčba bolesti, radioterapie,	612
2976	cílená protinádorová léčba	Cílená protinádorová léčba (někdy jen zkráceně cílená léčba) je protinádorová léčba využívající léky nebo jiné látky, které blokují růst a šíření zhoubných nádorů tím, že zasahují do specifických molekul (tzv. molekulárních cílů), které se podílejí na růstu, progresi a šíření nádorového onemocnění. Cílená protinádorová léčba se od standardní chemoterapie liší v několika ohledech: Cílená protinádorová léčba působí na specifické molekulární cíle, které jsou spojeny s nádorovým onemocněním, zatímco většina standardních chemoterapeutik působí na všechny rychle se dělící buňky (zdravé i nádorové). Léky nebo látky užívané v cílené protinádorové léčbě jsou záměrně vybrány nebo navrženy tak, aby interagovaly se svým cílem, zatímco mnoho standardních chemoterapeutik bylo určeno proto, že zabíjejí buňky. Cílená protinádorová léčba je často cytostatická (tzn. používané léky nebo jiné látky blokují množení nádorových buněk), zatímco	1429
2977	cílená léčba	Cílená léčba má v souvislosti s lékařstvím několik různých významů: obecné vyjádření pro léčbu, která je zacílená na nějaké konkrétní onemocnění (např. cílená léčba chřipky) nebo stav (např. cílená léčba bolesti), zkrácený výraz pro cílenou protinádorovou léčbu, zkrácený výraz pro cílenou antibiotickou léčbu.	417
2978	závislost na lécích	Závislost na lécích vzniká pomalu a nenápadně. Pacient si vezme lék, který mu pomáhá překonat bolest, zvládnout silný smutek či večer usnout. Takový lék by se měl užívat krátkodobě, maximálně po několik týdnů. Protože ho však užívá dlouhodobě nebo překračuje dávkování,	350
2979	terminální	Terminální (v souvislosti s nějakým vážným onemocněním) znamená konečný, poslední, pozvolna vedoucí k úmrtí. Například terminální	261
2980	léčba bolesti	Léčba bolesti je proces poskytování zdravotní péče, která zmírňuje nebo tlumí bolest. Mírnou až středně silnou bolest lze obvykle léčit analgetiky, jako je například kyselina acetylsalicylová. U chronické nebo silné bolesti může lékař předepsat opioidy, někdy společně s analgetiky. Dále se používají steroidy nebo nesteroidní protizánětlivé léky, pokud bolest souvisí se zánětem. Užívání opioidů s sebou nese riziko vedlejší účinek a vzniku závislosti. Riziko vzniku závislosti však například v péči o pacienty v terminálním stadiu nádorového onemocnění obvykle nepředstavuje problém.	926
2981	psychoonkologie	Psychoonkologie je interdisciplinární obor, který se zabývá tělesnými, duševními, sociální a behaviorálními aspekty nádorového onemocnění nejen u onkologických pacientů, ale do jisté míry i u jejich blízkých (rodina, přátelé). Nádorové onemocnění představuje pro pacienty mj. i značnou psychickou zátěž. Pojem psychoonkologie pak v praxi znamená zejména odbornou péči o duševní zdraví onkologických pacientů. Odvozené přídavné jméno je psychoonkologický, odborník specializující se na psychoonkologii se nazývá psychoonkolog.	574
2982	kurativní	Kurativní znamená léčebný nebo (přesněji) mající za cíl vyléčení. Například kurativní radioterapie znamená radioterapie, která je použita s léčebným záměrem (narozdí od paliativní radioterapie).	266
2983	paliativní	Paliativní znamená zmírňující bolest a obtíže, avšak neléčící samotné onemocnění. Například paliativní radioterapie znamená radioterapie, která je použita se záměrem zmírnit utrpení pacienta (narozdí od kurativní radioterapie).	326
2984	resekční okraj	Resekční okraj je pojem používaný v chirurgické onkologii. Chirurg při operaci vyřízne o něco více než jen samotný zhoubný nádor: tato odstraněná tkáň navíc se nazývá resekční okraj a má sloužit jako pojistka, aby v těle zůstalo co možná nejméně nádorové tkáně. Histologické	469

2985	sentinelová lymfatická uzlina	Sentinelová lymfatická uzlina nebo jen zkráceně sentinelová uzlina (v onkologii) je první lymfatická uzlina, do které se pravděpodobně rozšíří nádorové buňky z primárního nádoru, neboť se jedná o regionální lymfatickou uzlinu nacházející se nejbližší tomuto nádoru. Při šíření zhoubného nádoru se nádorové buňky s vysokou pravděpodobností objeví nejprve v sentinelové lymfatické uzlině, a teprve poté se rozšíří do dalších lymfatických uzlin. Předpokládá se, že sentinelové lymfatické uzliny jsou cílovými orgány, do kterých primárně metastázuji nádorové buňky ze zhoubného	857
2987	bioléčiva	Bioléčiva neboli biologická terapeutika jsou léčiva, která jsou používána při biologické léčbě.	95
2988	biologická terapeutika	Biologická terapeutika je jiný název pro bioléčiva.	51
2989	klinická onkologie	Klinická onkologie je podobor onkologie, který se zaměřuje na léčbu nádorových onemocnění pomocí chemoterapie, hormonální léčby, biologické léčby a cílené léčby. Lékař specializující se na klinickou onkologii se nazývá klinický onkolog.	262
2990	hormonální léčba	Hormonální léčba, hormonální terapie neboli hormonoterapie je léčba pomocí hormonů. Různé typy hormonální léčby se mohou uplatnit u různých skupin pacientů, například: hormonální léčba zhoubných nádorů – u onkologických pacientů, hormonální substituční léčba – u žen v období menopauzy, substituční léčba testosteronem – u mužů s nedostatkem testosteronu.	491
2991	hormonální léčba zhoubných nádorů	Hormonální léčba zhoubných nádorů je hormonální léčba, která může být za určitých okolností užívána u onkologických pacientů. Hormonální léčba ovlivňuje endokrinní systém prostřednictvím podávání buď konkrétních hormonů (zejména ze skupiny steroidních hormonů), nebo léků, které ovlivňují produkci hormonů v organismu. Steroidní hormony významně ovlivňují genovou expresi v některých nádorových buňkách; změna hladiny nebo aktivity určitých hormonů proto může způsobit, že některé typy zhoubných nádorů přestanou růst, nebo dokonce zaniknou. Za hormonální terapii lze považovat i	728
2992	nedostatek testosteronu	Nedostatek testosteronu je stav, kdy muž má nízkou hladinu testosteronu (stanovenou laboratorně) a navíc některé příznaky, jako je např. snížení sexuální touhy (ztráta libida), erektilní dysfunkce, snížení sexuální aktivity, výkyvy nálad, depresivní náladu a ztráta energie, poruchy	499
2993	hormonální terapie	Hormonální terapie je jiný název pro hormonální léčbu. Viz také hormony.	75
2994	hormonoterapie	Hormonoterapie je jiný název pro hormonální léčbu. Viz také hormony.	71
2995	substituční léčba testosteronem	Substituční léčba testosteronem, substituční terapie testosteronem neboli TRT (zkratka pochází z anglického názvu testosterone replacement therapy) je hormonální léčba, kterou může lékař předepsat muži s nedostatkem testosteronu. Pro substituční terapii testosteronem jsou k dispozici krátkodobě a dlouhodobě působící přípravky v různých lékových formách, např. perorální léky,	564
2996	substituční terapie testosteronem	Substituční terapie testosteronem je jiný název pro substituční léčbu testosteronem.	84
2997	TRT	TRT je zkratka pro substituční léčbu testosteronem.	51
2998	brachyterapie	Brachyterapie neboli brachyradioterapie je typ radioterapie, při níž je radioaktivní materiál (uzavřený ve speciálních obalech) umístěn přímo do zhoubného nádoru nebo do jeho bezprostřední blízkosti.	340
2999	brachyradioterapie	Brachyradioterapie je jiný název pro brachyterapii.	51
3000	zevní radioterapie	Zevní radioterapie, teleterapie neboli teleradioterapie je typ radioterapie využívající přístroj (tzv. lineární urychlovač), který zhoubný nádor ozařuje zevně.	233
3001	teleterapie	Teleterapie je jiný název pro zevní radioterapii.	49
3002	teleradioterapie	Teleradioterapie je jiný název pro zevní radioterapii.	54
3003	systémová radioterapie	Systémová radioterapie je typ radioterapie, při níž je radioaktivní látka (například radioaktivní jód nebo radioaktivně značená monoklonální protilátka) podána pacientovi perorálně nebo injekčně; tato látka se následně vstřebá do krve a v ideálním případě začne ničit zejména nádorové buňky.	361
3004	radionuklid	Radionuklid, radioaktivní nuklid, radioizotop neboli radioaktivní izotop je nestabilní forma chemického prvku, která se postupně rozpadá a přitom uvolňuje radioaktivní záření. Radionuklidy se mohou vyskytovat v přírodě nebo být vyrobeny v laboratoři. V lékařství se radionuklidy	410
3005	radioaktivní nuklid	Radioaktivní nuklid je jiný název pro radionuklid.	50

3006	radioizotop	Radioizotop je jiný název pro radionuklid.	42
3007	radioaktivní izotop	Radioaktivní izotop je jiný název pro radionuklid.	50
3008	fatigue	Fatigue je výraz pocházející z francouzštiny a doslova znamená únava. Jedná se o stav, který se vyznačuje extrémní únavou a neschopností fungovat kvůli nedostatku energie. Příznaky fatigue bývají velmi různorodé. Pokud se objeví u nádorového onemocnění, lékaři hovoří o tzv. únavě při nádorovém onemocnění (anglicky cancer-related fatigue) nebo jen krátce fatigue. Fatigue se u onkologických pacientů vyskytuje	579
3010	nemedikamentózní léčba	Nemedikamentózní léčba neboli nefarmakologická léčba je léčba pomocí jiných léčebných postupů než podávání léků. Příklady nemedikamentózní léčby jsou chirurgická léčba, psychoterapie apod.).	248
3012	výživová doporučení	Výživová doporučení pro obyvatelstvo jsou již několik desetiletí vydávána ve většině průmyslově vyspělých zemí a průběžně jsou	257
3013	onkologická prevence	Onkologická prevence je soubor opatření, jejichž cílem je snížení rizika vzniku nádorového onemocnění. To může zahrnovat dodržování zásad zdravého životního stylu, vyhýbání se karcinogenům, případně podstoupení očkování, které může předejít vzniku některých zhoubných nádorů (např. očkování proti HPV).	335
3014	zpracované potraviny	<p>Zpracovaná potravina je jakákoli potravina, která byla během přípravy nějakým způsobem upravena (třeba i velmi jednoduše, jako je zmrazení, pečení nebo sušení). Některé zpracované potraviny, jako jsou hotová jídla, balené pečivo nebo zpracované maso, mohou mít negativní účinky na zdraví. Většina potravin vyžaduje určitý stupeň zpracování a zdaleka ne všechny zpracované potraviny jsou pro tělo škodlivé. Pojem zpracované potraviny tak může někdy vyvolávat zmatky, protože většina potravin je nějakým způsobem zpracována. Existuje však rozdíl mezi mechanicky a chemicky zpracovanými potravinami.</p> <p>Mechanické zpracování – například mletí hovězího masa, tepelná úprava zeleniny nebo pasterizace potravin – ještě neznámá, že takto upravené potraviny jsou nebezpečné. Pokud se při zpracování nepřidávají chemické látky nebo přísady, nemá taková úprava obvykle negativní vliv na zdravotní účinky dané potraviny.</p> <p>Chemicky zpracované potraviny, označované někdy jako ultra zpracované potraviny, mají obvykle vysoký obsah cukru (zejména rafinovaného), umělých přísad a transmastných kyselin. Z tohoto důvodu jsou hlavním původcem obezity a dalších civilizačních onemocnění na celém světě. Chemicky zpracované potraviny často obsahují přídavné látky (aditiva), které prodlužují trvanlivost potravin, zvýrazňují nebo obnovují barvu potravin, zvyšují nebo regulují kyselost, mají zahušňovací vlastnosti, dodávají potravinám sladkou chuť apod.</p> <p>Mezi příklady ultra zpracovaných potravin patří například:</p> <ul style="list-style-type: none"> mražená nebo hotová jídla, pečivo, včetně pizzy, koláčů a zákusků, balené pečivo, tavené sýry, snídaňové cereálie, 	1867
3015	kouření	Kouření a další užívání tabáku a nikotinu je pokládáno za jednu z nejzávažnějších příčin úmrtí na chronická neinfekční onemocnění, kterým by se však dalo účinně předcházet. Většina kuřáků si poprvé zapálí ještě před dosažením dospělosti. Kolem 70 % kuřáků by raději nekouřilo,	361
3016	alkohol	Alkohol je lidově označení pro etanol neboli etylalkohol, který je zneužíván jako návyková látka v alkoholických nápojích. Z čistě chemického hlediska je však alkohol definován jako jakákoli organická sloučenina, která má alespoň jednu hydroxylovou funkční skupinu (-OH) vázanou	360
3017	Alzheimerova choroba	Alzheimerova choroba neboli Alzheimerova nemoc je neurodegenerativní onemocnění, které způsobuje zmenšování (atrofii) mozku a odumírání neuronů. Alzheimerova nemoc je nejčastější příčinou demence – neustálého zhoršování myšlení, chování a sociálních	353
3018	metabolický syndrom	<p>Metabolický syndrom je označení pro skupinu několika chronických potíží, které se vyskytují společně a zvyšují riziko srdečně-cévních onemocnění, cévní mozkové příhody a diabetu mellitu 2. typu. Mezi tyto obtíže patří:</p> <ul style="list-style-type: none"> vysoký krevní tlak (hypertenze), vysoká hladina cukru v krvi (hyperglykemie), nadbytek tělesného tuku v oblasti pasu, zvýšená hladina cholesterolu nebo triglyceridů (dyslipidemie). <p>Pokud má člověk pouze jednu z těchto obtíží, neznámá to ještě, že trpí metabolickým syndromem. Znamená to však, že má vyšší riziko závažného onemocnění. Pokud se u něj objeví více zmíněných obtíží, riziko komplikací, jako je diabetes mellitus 2. typu nebo srdečně-cévní</p>	753

3019	syndrom polycystických ovaríí	Syndrom polycystických ovaríí neboli PCOS (zkratka pochází z anglického názvu polycystic ovary syndrome) je hormonální porucha, která se může vyskytnout u žen v reprodukčním věku. Ženy s PCOS mohou mít nepravidelnou nebo neobvykle dlouhou menstruaci nebo zvýšenou hladinu mužských hormonů (androgenů). Ve vaječnících se vytváří větší množství ovariálních folikulů a vaječníky nejsou schopny pravidelné ovulace.	636
3020	PCOS	PCOS je zkratka pro syndrom polycystických ovaríí.	50
3021	civilizační onemocnění	Civilizační onemocnění lze definovat jako onemocnění související se životním stylem. Jedná se o neinfekční nemoci, které jsou nejčastěji způsobeny nedostatkem pohybové aktivity, nezdravým stravováním, konzumací alkoholu, užíváním návykových látek a kouřením, což může vést k srdečně-cévním onemocněním, cévní mozkové příhodě, obezitě, diabetu mellitu 2. typu a různým nádorovým onemocněním. Mezi nemoci, jejichž výskyt (incidence) se zřejmě zvyšuje s tím, jak se země stávají vyspělejšími a jejich obyvatelé žijí déle, patří například	896
3022	mutagen	Mutagen je cokoli, co způsobuje mutaci, tj. změnu v DNA buňky. Změny DNA způsobené mutageny mohou poškozovat buňky a způsobovat některá onemocnění, zvláště pak nádorová onemocnění. Mezi mutageny se řadí například radioaktivní látky, rentgenové záření, ultrafialové záření a některé chemické látky, ať již synteticky připravené, nebo přírodního původu (např. aflatoxiny).	411
3023	aflatoxiny	Aflatoxiny představují skupinu jedovatých karcinogenů a mutagenů, které jsou produkovány některými plísněmi, zvláště pak druhy rodu Aspergillus. Tyto plísňe rostou v půdě, v rozkládajících se rostlinných materiálech a v různých potravinách a jiných komoditách, jako je seno, kukuřice, pšenice, proso, čirok, maniok, rýže, chilli papričky, arašíd, ořechy, sezamová semínka, slunečnicová semínka a různé druhy koření. Jinými slovy, plísňe rodu Aspergillus mohou růst téměř na všech plodinách nebo potravinách. Při zpracování nebo konzumaci takto kontaminovaných potravin se aflatoxiny dostávají do lidské stravy. Aflatoxiny se mohou nacházet jak v potravinách určených pro lidskou	878
3024	nutriční doplňky	Nutriční doplňky jsou doplňky stravy, které jsou určeny k dodání živin, které by jinak nemusely být konzumovány v dostatečném množství; může se jednat například o vitaminy, minerální látky, proteiny, aminokyseliny nebo jiné živiny. Nutriční doplňky se obvykle užívají ve formě	417
3025	umělá výživa	Umělá výživa je dodávání živin pacientovi jinou cestou, než je běžný způsob stravy. Toho lze dosáhnout: prostřednictvím enterální výživy – výživa podávaná do trávicího traktu (upřednostňovaný způsob umělé výživy, je-li to možné), pomocí parenterální výživy – výživa podávaná intravenózně. Viz také enterální výživa, parenterální výživa, nutriční podpora.	379
3026	nazogastrická sonda	Nazogastrická sonda je speciální hadička, která se zavádí skrze nos až do žaludku. Lékaři mohou nazogastrickou sondu používat k umělé výživě, podávání léků nebo odsávání žaludečního obsahu (např. při otravě houbami apod.).	263
3027	gastrostomická sonda	Gastrostomická sonda je speciální hadička, která je chirurgicky zavedena skrze břišní stěnu přímo do žaludku. Lékaři používají gastrostomickou sondu k umělé výživě u některých skupin pacientů, u nichž nelze snadno využít nazogastrickou sondu (například malé děti, dospělí pacienti s neurologickými onemocněními apod.).	372
3028	kachexie	Kachexie je pokles tělesné hmotnosti, úbytek svalové hmoty a celková slabost. Kachexie se může objevit u pacientů s nádorovými onemocněními, AIDS nebo jinými chronickými onemocněními.	214
3029	nádorová kachexie	Nádorová kachexie je pokles tělesné hmotnosti, úbytek svalové hmoty a celková slabost u onkologických pacientů. Podle některých odhadů lze téměř třetinu úmrtí na zhoubné nádory přičíst kachexii, která může být pro pacienty a jejich rodiny zdrcující. Kachexie, která se vyznačuje dramatickým úbytkem kosterní svalové hmoty a často ji doprovází výrazný úbytek hmotnosti, je formou metabolické vzpoury, při níž tělo nadměrně odbourává kosterní svalovou tkáň i tukovou tkáň. Pacienti trpící kachexií jsou často tak křehcí a slabí, že i obyčejná chůze pro ně	878
3030	podváha	Podváha je tělesná hmotnost nižší než normální, průměrná nebo požadovaná. Podle definice Světové zdravotnické organizace má podváhu člověk, jehož index tělesné hmotnosti (BMI) je nižší než 18,5.	253
3031	normální váha	Normální váha je tělesná hmotnost považovaná za normální, průměrnou nebo požadovanou. Podle definice Světové zdravotnické organizace má normální váhu člověk, jehož index tělesné hmotnosti (BMI) je v rozmezí 18,5–25.	274
3032	živiny	Živiny neboli nutrienty jsou látky (konkrétně proteiny, lipidy, sacharidy, vitaminy a minerální látky), které jsou přirozeně obsažené v	206
3033	nutrienty	Nutrienty je odborný název pro živiny.	38
3034	demence	Demence je získaná a postupná ztráta vyšších mozkových funkcí, která je způsobena nemocí a trvá nejméně šest měsíců. Existuje mnoho příčin demence, včetně Alzheimerovy nemoci, zhoubných nádorů mozku a poranění mozku. Mohou být narušeny kognitivní funkce, jako jsou paměť a schopnost učení či porozumění, řeč a orientace, ale i schopnost abstraktního myšlení a emoční a sociální schopnosti – a toto postižení se obvykle s postupujícím časem zhoršuje. Onemocnění může vést i ke změnám osobnosti, například k náhlým změnám nálad	776

3035	pelagra	Pelagra je onemocnění způsobené nedostatkem vitamínu B3. Mezi příznaky se řadí dermatitida, průjem, neurologické potíže (které se mohou vystupňovat až v demenci) a poruchy trávení. Jako první jsou obvykle postiženy oblasti kůže, které jsou vystavené slunečnímu záření	360
3036	syndrom pálení nohou	Syndrom pálení nohou je porucha, která se vyznačuje silným pálením a bolestí nohou. Pálení je obvykle omezeno na chodidla, ale u některých pacientů se může rozšířit až na kotníky nebo bérce. Pálení může být někdy doprovázeno pocitem brnění v těchto oblastech. Téměř všichni pacienti trpící syndromem pálení nohou uvádějí, že pocity horka jsou nejvýraznější v noci, zatímco s rozedněním se stav zlepšuje. Syndrom pálení nohou může být dědičný nebo může být způsoben tlakem na nervy. Existují náznaky souvislosti mezi syndromem pálení nohou a některými onemocněními, jako je například hypotyreóza, diabetes mellitus či revmatoidní artritida. Předpokládá se, že existuje	782
3037	rozštěp páteře	Rozštěp páteře (lat. spina bifida) je vrozená vývojová vada, kdy dítě nemá správně srostlou páteř, a v důsledku toho mícha se svými obaly vystupuje ven z páteřního kanálu. Rozštěp páteře může být spojen s různými neurologickými poruchami. Rozštěp většinou postihuje oblast	308
3038	veganská strava	Veganská strava spočívá v konzumaci potravin výhradně rostlinného původu (například zeleniny, obilovin, ořechů a ovoce). Vegetariáni nejedí žádné potraviny živočišného původu, tzn. ani mléčné výrobky a vejce. Z těchto důvodů vegetariáni často trpí nedostatkem vitamínu B12, vitamínu D, železa, vápníku a podle některých zdrojů i selenu. Vitamin B12 není obsažen v rostlinných potravinách; pokud je vytvořen	568
3039	vegetariánská strava	Vegetariánská strava spočívá ve vynechání masa, ryb a drůbeže z jídelníčku. Vegetariáni obvykle mají poměrně zdravý životní styl – nekouří, sportují, konzumují hodně antioxidantů, vitamínu C, flavonoidů, nenasycených mastných kyselin, karotenoidů, pektinů a obecně vlákniny. Ve stravě mají méně nasycených mastných kyselin a cholesterolu. U vegetariánů bývá menší výskyt diabetu mellitu 2. typu, nižší hladina cholesterolu a méně častý výskyt hypertenze, obvykle jsou i štíhlejší (to však neznamená, že se nevyskytují obézní vegetariáni).	642
3040	flavonoidy	Flavonoidy jsou sekundární metabolity rostlin, které jsou zároveň běžnou součástí lidské stravy. Flavonoidy dodávají rostlinám jejich typické zbarvení (červené, světle žluté, modré či fialové odstíny) a klinické studie naznačují, že u člověka mohou snižovat riziko vzniku některých nádorových a srdečně-cévních onemocnění. Studie na zvířatech a in vitro poukazují na to, že flavonoidy mají antioxidační účinek, ovlivňují imunitní systém a mohou působit i antibioticky. Flavonoidy se vyskytují např. v jablcích, hruškách, hroznech, třešních, švestkách, bobulovém	656
3041	karotenoidy	Karotenoidy jsou sekundární metabolity rostlin, které jsou zároveň běžnou součástí lidské stravy. Karotenoidy dodávají rostlinám jejich typické zbarvení (žluté, oranžové či červené odstíny) a klinické studie naznačují, že u člověka mohou snižovat riziko vzniku některých nádorových a srdečně-cévních onemocnění, a také zmírňovat zhoršování zraku související se stárnutím organismu. Studie na zvířatech a in vitro poukazují na to, že karotenoidy mají antioxidační účinek, ovlivňují imunitní systém a mohou působit i antibioticky. Karotenoidy se	727
3042	in vitro	In vitro je latinský výraz, který doslova znamená ve skle. V lékařství se používá zejména ve smyslu experimentů prováděných mimo živý organismus (např. ve zkumavkách nebo v jiných nádobách).	235
3043	in vivo	In vivo je latinský výraz s významem v živém organismu. V lékařství se používá zejména ve smyslu zákroků nebo experimentů prováděných na živém zvířeti nebo člověku.	209
3044	fytoosteroly	Fytoosteroly jsou sekundární metabolity rostlin, které jsou zároveň běžnou součástí lidské stravy. Fytoosteroly jsou u rostlin součástí plazmatických membrán a zároveň působí jako rostlinné hormony, které mají podobnou strukturu jako cholesterol. Klinické studie naznačují, že fytoosteroly mohou u člověka snižovat hladinu cholesterolu a riziko vzniku některých srdečně-cévních onemocnění. Fytoosteroly se vyskytují	531
3045	saponiny	Saponiny jsou sekundární metabolity rostlin, které jsou zároveň běžnou součástí lidské stravy. Saponiny dodávají rostlinám nahořklou chuť. Klinické studie na zvířatech a in vitro poukazují na to, že saponiny mohou působit antibioticky a mohou snižovat hladinu cholesterolu. Saponiny se vyskytují např. v luštěninách, sóji, chřestu, ovesných vločkách a v lékořici.	398
3046	monoterpeny	Monoterpeny jsou sekundární metabolity rostlin, které jsou zároveň běžnou součástí lidské stravy. Monoterpeny dodávají rostlinám jejich typické aroma. Klinické studie na zvířatech a in vitro poukazují na to, že monoterpeny mohou snižovat hladinu cholesterolu a riziko vzniku některých nádorových onemocnění. Monoterpeny se vyskytují v některých bylinkách (např. máta), v některých druzích koření (např. kmín,	476
3047	sulfidy	Sulfidy (v souvislosti s výživou) jsou sekundární metabolity rostlin, které jsou zároveň běžnou součástí lidské stravy. Sulfidy dodávají rostlinám jejich typické aroma. Klinické studie naznačují, že monoterpeny mohou u člověka snižovat riziko vzniku některých nádorových onemocnění. Studie na zvířatech a in vitro poukazují na to, že monoterpeny mají antioxidační účinek, snižují hladinu cholesterolu a mohou	574
3048	inhibitory proteáz	Inhibitory proteáz (v souvislosti s výživou) jsou sekundární metabolity rostlin, které jsou zároveň běžnou součástí lidské stravy. Inhibitory proteáz u rostlin blokují odbourávání proteinů. Klinické studie naznačují, že inhibitory proteáz mohou u člověka snižovat riziko vzniku některých nádorových onemocnění. Studie na zvířatech a in vitro poukazují na to, že inhibitory proteáz působí protizánětlivě. Inhibitory	597
3049	pektiny	Pektiny jsou rostlinné polysacharidy, které z výživového hlediska ve stravě člověka představují rozpustnou vlákninu. Z běžně dostupného ovoce se pektiny vyskytují například v jablcích, švestkách a rybízu. V potravinářském průmyslu se pektiny využívají zejména jako želující	441

3050	nitrosaminy	Nitrosaminy jsou látky vyskytující se zejména v tabákových výrobcích a v tabákovém kouři. Nitrosaminy se však nacházejí i v celé řadě potravin, včetně některých druhů zeleniny (v případě kontaminace dusičnany, např. z hnojiv), dále v pivu, v uzených a smažených jídlech, v	469
3051	hyperexcitabilita	Hyperexcitabilita je odborný výraz pro zvýšenou dráždivost či nadměrnou vzrušivost. Jedná se o přehnanou reakci na různé podněty. Tento termín se používá především v neurologii.	225
3052	vitaminy rozpustné ve vodě	Vitaminy rozpustné ve vodě jsou vitamin C a všechny vitaminy skupiny B (vitamin B1, vitamin B2, vitamin B3, vitamin B5, vitamin B6, vitamin B7, vitamin B9 a vitamin B12). Vitaminy rozpustnými ve vodě se nelze předávkovat, neboť při vyšší konzumaci se vyloučí močí.	305
3053	vitaminy rozpustné v tucích	Vitaminy rozpustné v tucích jsou vitamin A, vitamin D, vitamin E a vitamin K. Vitaminy rozpustné v tucích se při nadměrné konzumaci v těle ukládají a je možné se jimi předávkovat (viz hypervitaminóza).	241
3054	hypervitaminóza	Hypervitaminóza je stav, kdy v organismu je abnormálně vysoká hladina nějakého konkrétního vitamínu, což může způsobovat různé příznaky, jako je například hyperexcitabilita, podrážděnost nebo dokonce toxicita. Hypervitaminózy jsou způsobovány především nadbytečným příjmem vitamínů rozpustných v tucích (zvláště pak vitamínu A a vitamínu D), protože ty jsou v těle skladovány déle než	461
3055	hypovitaminóza	Hypovitaminóza je porucha způsobená nedostatkem některého vitamínu. Tento nedostatek může být způsoben buď nedostatečným příjmem vitamínu ve stravě (resp. nedostatečnou expozicí slunečnímu záření v případě vitamínu D), nebo stavy, které brání vstřebávání vitamínu v trávicím traktu, případně jeho dalšímu využití v těle (některé metabolické poruchy).	399
3056	toxicita	Toxicita neboli jedovatost má v souvislosti s lékařstvím dva různé významy: samotný popis faktu, že něco (konkrétní látka, určitý typ záření apod.) je pro živý organismus jedovaté nebo škodlivé (např. většina muchomůrek je toxických neboli jedovatých), míra, do jaké je něco (konkrétní látka, určitý typ záření apod.) pro živý organismus jedovaté nebo škodlivé (např. muchomůrka zelená má vyšší toxicitu než muchomůrka červená).	503
3057	jedovatost	Jedovatost je jiný název pro toxicitu.	38
3058	kurděje	Kurděje neboli skorbut je onemocnění způsobené nedostatkem vitamínu C, který je u člověka nezbytný mj. pro správnou syntézu kolagenu. V České republice se kurděje vyskytují jen velmi vzácně. Mezi časné příznaky onemocnění se řadí například skvrny na kůži (což je důsledek zvýšené krvácivosti do kůže a svalů) a krvácení z dásní. V pokročilém stadiu se mohou být přítomny otevřené hnisající rány a postiženému člověku vypadávají zuby.	867
3059	skorbut	Skorbut je odborný název pro kurděje.	37
3060	Möllerova–Barlowova nemoc	Möllerova–Barlowova nemoc neboli dětský skorbut je forma kurdějí, která se vyskytuje v dětském věku. Ačkoli toto onemocnění způsobené nedostatkem vitamínu C se v České republice vyskytuje jen vzácně, nelze jej podceňovat. Kromě skvrn na kůži (což je důsledek zvýšené krvácivosti do kůže a svalů) a oteklými dásněmi se může Möllerova–Barlowova nemoc projevovat například apatií dítěte,	484
3061	dětský skorbut	Dětský skorbut je jiný název pro Möllerovu–Barlowovu nemoc.	65
3062	neuromuskulární onemocnění	Neuromuskulární onemocnění je jiný název pro nervosvalové onemocnění. Viz také neur(o)-.	91
3063	neuromuskulární	Neuromuskulární znamená týkající se nervů a svalů. Například neuromuskulární onemocnění je onemocnění, které je důsledkem chybné souhry mezi nervy a svaly.	191
3064	kortikoidy	Kortikoidy je starší označení pro uměle připravené kortikosteroidy.	67
3065	myoglobin	Myoglobin je protein, který se v lidském těle nachází zejména v příčně pruhované svalovině. Myoglobin je vzdáleně příbuzný hemoglobinu, proto se i na něj může vázat kyslík. Myoglobin však má vyšší afinitu ke kyslíku než hemoglobin: díky tomu se kyslík z hemoglobinu (v krvi)	462
3066	tyreotoxická krize	Tyreotoxická krize je vzácná, avšak závažná a potenciálně život ohrožující komplikace hypertyreózy (nadměrné činnosti štítné žlázy). Nejčastěji se projevuje vysokou horečkou (teploty často přesahují 40 °C), rychlou a často nepravidelnou srdeční frekvencí (výrazná	438
3067	vlasový folikul	Vlasový folikul je miniaturní jamka v kůži, ze které vyrůstá vlas nebo chlup.	77
3068	akné	Akné je dlouhodobé onemocnění kůže, které vzniká, když odumřelé kožní buňky a kožní maz ucpou vlasové folikuly. Typickými znaky tohoto onemocnění jsou černé nebo bílé tečky, pupínky, mastná pleť a případně i jizvy. Akné postihuje především oblasti kůže s relativně vysokým	339
3069	jodové akné	Jodové akné je označení pro kožní vyrážku, které se podobá akné. Jodové akné se může objevit při velkém nadbytku jodu v těle.	125
3070	neutropenie	Neutropenie je stav, kdy v krvi je nižší než normální počet neutrofilů (typ bílých krvinek).	92

3071	syndrom krátkého střeva	Syndrom krátkého střeva je vzácná porucha vstřebávání, která je způsobena nedostatečnou délkou správně fungujícího tenkého střeva. Hlavním příznakem je průjem, který může vést k dehydratace, podvýživě a úbytku hmotnosti. Dalšími příznaky mohou být nadýmání, pálení žáhy, pocit únavy, intolerance laktózy a zapáchající stolice. Většina případů syndromu krátkého střeva je způsobena chirurgickým odstraněním větší části tenkého střeva. U dospělých je to nejčastěji nutné kvůli Crohnově chorobě, u kojenců kvůli nekrotizující enterokolitidě. Mezi další příčiny patří poškození tenkého střeva jiným	799
3072	nekrotizující enterokolitida	Nekrotizující enterokolitida neboli NEC (zkratka pochází z anglického názvu necrotising enterocolitis) je závažná porucha trávicího traktu, která postihuje především předčasně narozené děti. Při NEC dochází k zánětu střevní tkáně, který způsobuje její odumírání. Ve střevě novorozence či kojence se nakonec může vytvořit otvor, kterým mohou do břišní dutiny unikat bakterie. NEC se obvykle objeví během dvou až šesti týdnů po narození. U některých kojenců má NEC mírný průběh, zatímco u jiných se vyskytují závažné, život ohrožující příznaky.	800
3073	NEC	NEC je zkratka pro nekrotizující enterokolitidu.	48
3074	předčasná menopauza	Předčasná menopauza je menopauza, která se objeví před 40. rokem věku.	70
3075	plodnost	Plodnost neboli fertilita má v souvislosti s lékařstvím dva různé významy: schopnost plodit děti – v tomto smyslu se plodnost týká konkrétního muže nebo ženy (jinými slovy, je-li někdo neplodný, nemůže mít vlastní děti); průměrný počet dětí připadající na jednu ženu v dané populaci – ve statistickém smyslu, většinou přesněji označováno jako úhrnná	533
3076	fertilita	Fertilita je odborný název pro plodnost.	40
3077	reprodukce	Reprodukce v souvislosti s lékařstvím znamená rozmnožování. Odvozené přídavné jméno je reprodukční. Viz také ženský reprodukční systém, mužský reprodukční systém.	182
3078	sekrece	Sekrece je odborný výraz pro vyměšování či vylučování. Například žlázy s vnější sekrecí vyměšují své produkty na povrch těla (pot, maz apod.) nebo do tělesných dutin (žluč, trávicí enzymy apod.). Odvozené přídavné jméno je sekreční.	283
3079	endokrinní	Endokrinní znamená s vnitřní sekrecí. Tento výraz se používá nejčastěji v souvislosti s endokrinními žlázami, které vylučují hormony přímo do krevního oběhu. Opakem endokrinního je exokrinní.	257
3080	exokrinní	Exokrinní znamená s vnější sekrecí. Tento výraz se používá nejčastěji v souvislosti s exokrinními žlázami, které vylučují své produkty na povrch těla (pot, maz apod.) nebo do tělesných dutin (žluč, trávicí enzymy apod.).	271
3081	gonadotropiny	Gonadotropiny je označení pro skupinu hormonů, které stimulují pohlavní žlázy, aby plnily svou reprodukční nebo endokrinní funkci. U mužů jsou těmito žlázami varlata, u žen vaječníky. Mezi gonadotropiny se řadí luteinizační hormon (LH) a folikulostimulační hormon (FSH), které	398
3082	pohlavní žlázy	Pohlavní žlázy neboli gonády jsou vaječníky u žen, varlata u mužů. V pohlavních žlázách vznikají pohlavní buňky (vajíčka u žen, spermie u mužů) a vytvářejí se v nich pohlavní hormony.	215
3083	gonády	Gonády je odborný název pro pohlavní žlázy.	43
3084	folikulostimulační hormon	Folikulostimulační hormon neboli FSH (zkratka pochází z anglického názvu follicle-stimulating hormone) je hormon ze skupiny gonadotropinů, který vzniká v přední části hypofýzy. U žen je FSH zodpovědný za dozrávání ovariálních folikulů ve vaječnících až po zralá vajíčka, zatímco u mužů FSH stimuluje tvorbu spermií (spermatogenezi).	364
3085	FSH	FSH je zkratka pro folikulostimulační hormon.	45
3086	luteinizační hormon	Luteinizační hormon neboli LH (zkratka pochází z anglického názvu luteinising hormone) je hormon ze skupiny gonadotropinů, který se u obou pohlaví – společně s folikulostimulačním hormonem – podílí na dozrávání a produkci pohlavních buněk: ovulace (uvolnění zralého vajíčka z vaječníku) u žen, dozrávání spermií u mužů.	352
3087	LH	LH je zkratka pro luteinizační hormon.	38
3088	lidský choriový gonadotropin	Lidský choriový gonadotropin neboli hCG (zkratka pochází z anglického názvu human chorionic gonadotropin) je hormon ze skupiny gonadotropinů, který je produkován placentou během těhotenství. Tento hormon se mj. využívá v těhotenských testech, které lze volně	278
3089	hCG	hCG je zkratka pro lidský choriový gonadotropin.	48
3090	pohlavní buňky	Pohlavní buňky neboli gamety jsou vajíčka u žen, spermie u mužů. Viz také buňka.	83

3091	gamety	Gamety je odborný název pro pohlavní buňky.	43
3092	preeklampsie	Preeklampsie je těhotenská komplikace, která se vyznačuje vysokým krevním tlakem a známkami poškození některých orgánů, nejčastěji jater a ledvin. Preeklampsie obvykle začíná po 20. týdnu těhotenství u žen, jejichž krevní tlak byl až do té doby normální. Neléčená	367
3093	keshanská nemoc	Keshanská nemoc je typ kardiomyopatie, která je způsobena kombinací nedostatku selenu v potravě a přítomnosti mutovaného kmene tzv. coxsackie viru. Onemocnění se vyznačuje srdečním selháním a plicním edémem, a často je smrtelné. Příznaky keshanské choroby byly	444
3094	Kašinova–Bekova nemoc	Kašinova–Bekova nemoc neboli KBD (zkratka pochází z anglického názvu Kashin–Beck disease) je chronický, endemický typ osteochondropatie (onemocnění kostí), který se vyskytuje především v Číně. KBD obvykle postihuje děti ve věku 5–15 let. Mezi příznaky KBD patří bolesti kloubů, ranní ztuhlost kloubů, poruchy pohybu v loktech, zvětšené mezičláňkové klouby (na rukou i na nohou) a omezená pohyblivost v mnoha kloubech těla. Kašinova–Bekova nemoc je známa již od 19. století, ale její příčina dosud nebyla jednoznačně definována. V současné době jsou mezi	815
3097	saturace tepenné krve kyslíkem	Saturace tepenné krve kyslíkem neboli SaO ₂ je saturace kyslíkem v tepnách. Viz také saturace kyslíkem (sO ₂), saturace žilní krve kyslíkem (SvO ₂), saturace periferní krve kyslíkem (SpO ₂).	189
3098	SaO ₂	SaO ₂ je zkratka pro saturaci tepenné krve kyslíkem.	51
3099	saturace žilní krve kyslíkem	Saturace žilní krve kyslíkem neboli SvO ₂ je saturace kyslíkem v žilách. Viz také saturace kyslíkem (sO ₂), saturace tepenné krve kyslíkem (SaO ₂), saturace periferní krve kyslíkem (SpO ₂).	188
3100	SvO ₂	SvO ₂ je zkratka pro saturaci žilní krve kyslíkem.	49
3101	saturace periferní krve kyslíkem	Saturace periferní krve kyslíkem neboli SpO ₂ je saturace kyslíkem v kapilárách. Tuto hodnotu lze snadno změřit pomocí pulzního oxymetru. Viz také saturace kyslíkem (sO ₂), saturace tepenné krve kyslíkem (SaO ₂), saturace žilní krve kyslíkem (SvO ₂).	249
3102	SpO ₂	SpO ₂ je zkratka pro saturaci periferní krve kyslíkem.	53
3103	indukovaná menopauza	Indukovaná menopauza je uměle navozená menopauza, která je důsledkem chirurgického odstranění vaječníků, poškození vaječníků chemoterapií nebo radioterapií, případně použitím některých léků k záměrnému vyvolání menopauzy (v rámci léčby některých	385
3104	porucha menstruačního cyklu	Porucha menstruačního cyklu je jakákoli odchylka od normální, pravidelné menstruace. Závažnost těchto odchylek může být velmi různá. Rozlišujeme přitom: Poruchy menstruačního rytmu: amenorea – vynechání menstruačního krvácení, oligomenorea – málo časté menstruační krvácení, polymenorea – příliš časté menstruační krvácení. Poruchy intenzity a délky menstruačního krvácení: hypomenorea – příliš slabé menstruační krvácení, hypermenorea – příliš silné menstruační krvácení, menoragie – příliš silné a příliš dlouhé menstruační krvácení, metroragie – krvácení mimo menstruační cyklus.	724
3105	premenopauza	Premenopauza je první ze tří fází klimakteria. Jedná se přibližně období mezi 40. a 50. rokem života, které začíná v průměru čtyři roky před poslední menstruací. Během této doby vaječnky zpomalují svou činnost a produkce hormonů začíná klesat. Mohou se vyskytnout poruchy menstruačního cyklu, které se projeví nepravidelným a/nebo silným (či slabým) nebo dlouhotrvajícím (či velmi krátkým) menstruačním krvácením.	534

3106	perimenopauza	Perimenopauza je druhou ze tří fází klimakteria, nastává kolem 50. roku života. Žena při ní obvykle pozoruje výrazné nepravidelnosti menstruačního cyklu, až nakonec menstruace vymizí úplně. V době poslední menstruace je ženám v průměru 51 let. Přesný čas menopauzy lze určit až zpětně – poté, co se po dobu jednoho roku neobjevila další menstruace. Během perimenopauzy se mohou s různou intenzitou objevovat typické klimakterické příznaky, jako jsou návaly horka, pocení atd.	584
3107	postmenopauza	Postmenopauza je poslední ze tří fází klimakteria, začíná jeden rok po poslední menstruaci. Během tohoto období se tělo přizpůsobuje nové hormonální rovnováze a klimakterické potíže pozvolna ustupují. Konec postmenopauzy – a tedy i konec klimakteria – se u jednotlivých žen liší a závisí nejen na hormonálních změnách, ale i na subjektivním prožívání obtíží. Odvozené přídavné jméno je postmenopauzální.	491
3108	monoterapie	Monoterapie je léčba, při níž se k léčbě určitého onemocnění nebo stavu používá pouze jeden typ léčby, například radioterapie nebo chirurgický zákrok. V případě medikamentózní léčby se monoterapií rozumí použití jediného léku k léčbě určitého onemocnění nebo stavu. Například ke zmírnění klimakterických potíží může lékař navrhnout monoterapii, při níž je podáván jen jeden hormon: buď progesteron, nebo estrogeny.	481
3109	kombinovaná terapie	Kombinovaná terapie je léčba určitého onemocnění nebo stavu více než jedním typem léčby, například chemoterapie kombinovaná s radioterapií (tzv. chemoradioterapie), chirurgický zákrok kombinovaný s radioterapií a chemoterapií, apod. V případě medikamentózní léčby se kombinovanou terapií rozumí použití dvou nebo více léků k léčbě určitého onemocnění nebo stavu (např. zmírňování klimakterických potíží kombinací estrogenu a gestagenu, léčba tuberkulózy kombinací několika různých antibiotik apod.).	566
3110	lokální hormonální léčba	Lokální hormonální léčba je hormonální léčba, která je podávána (a proto i působí) lokálně. Například ke zmírnění klimakterických potíží může lékař ženě předepsat čípky k zavedení do pochvy. Opakem lokální hormonální léčby je systémová hormonální léčba.	286
3111	systémová hormonální léčba	Systémová hormonální léčba je hormonální léčba, která je podávána (a proto i působí) systémově. Například ke zmírnění klimakterických potíží může lékař ženě předepsat hormonální substituční léčbu ve formě tablet, z nichž se pak účinné látky dostanou skrze trávicí trakt do krve a následně do celého těla. Opakem systémové hormonální léčby je lokální hormonální léčba.	391
3112	pomocná látka	Pomocná látka neboli excipient je složka léčivého přípravku, která nemá žádný léčebný účinek, ale používá se ve směsi s léčivou látkou z mnoha různých důvodů: jednotlivé pomocné látky mohou například stabilizovat léčivý přípravek, maskovat jeho hořkost, zprostředkovat jeho lékovou formu (třeba ve formě sirupu nebo tablet) apod. Hlavní funkcí pomocných látek je umožnit nebo usnadnit výrobu, uchovávání či podávání léků. Kromě toho mohou pomocné látky žádoucím způsobem např. ovlivňovat postupné uvolňování léčivého přípravku v	569
3113	excipient	Excipient je odborný název pro pomocnou látku.	46
3114	léčivá látka	Léčivá látka, léčivo neboli účinná látka je složka léčivého přípravku, která je nositelem jeho léčebných účinků. Hlavní funkcí léčivé látky je působit svým účinkem na lidský organismus.	212
3115	účinná látka	Účinná látka je jiný název pro léčivou látku.	45
3116	léková forma	Léková forma (angl. dosage form) je konkrétní podoba léčivého přípravku, která je podávána pacientovi. Jedná se o směs léčivých látek a pomocných látek, která byla určitým způsobem zpracována. Podle konzistence rozlišujeme pevné, polotuhé a kapalné lékové formy: Mezi pevné lékové formy se řadí například tablety, tobolky, čípky a zásypy. Mezi polotuhé lékové formy se řadí různé krémy, masti, gely a pasty. Mezi kapalné lékové formy se řadí různé kapky, roztoky, kloktadla, sirupy a emulze.	530
3117	cholinergní	Cholinergní znamená vztahující se k neuronům, v nichž jako neurotransmiter působí acetylcholin. Viz také adrenergní, serotoninergní, dopaminergní.	149
3118	adrenergní	Adrenergní znamená vztahující se k neuronům, v nichž jako neurotransmiter působí adrenalin, noradrenalin nebo podobná látka. Viz také cholinergní, serotoninergní, dopaminergní.	179
3119	serotoninergní	Serotoninergní neboli serotoninergní znamená mající vztah k serotoninu. Příklady: v serotoninergní synapsi působí jako neurotransmitery serotonin, serotoninergní neuron uvolňuje serotonin jako neurotransmiter. Viz také serotonin, cholinergní, adrenergní, dopaminergní.	293
3120	serotonergní	Serotonergní je jiný název pro serotoninergní.	46

3121	dopaminergní	Dopaminergní znamená uvolňující dopamin nebo zahrnující dopamin jako neurotransmiter. Léky s tímto účinkem – tzv. dopaminergika – se používají při léčbě Parkinsonovy nemoci a některých poruch endokrinního systému.	311
3122	agonisté dopaminu	Agonisté dopaminu, dopaminergika neboli dopaminergní léky jsou léky, které napodobují účinek dopaminu, neboť působí na dopaminové receptory. Agonisté dopaminu se používají zejména při léčbě pacientů s Parkinsonovou nemocí.	267
3123	dopaminergika	Dopaminergika je jiný název pro agonisty dopaminu.	50
3124	dopaminergní léky	Dopaminergní léky je jiný název pro agonisty dopaminu.	54
3125	atypický	Atypický znamená netypický, v souvislosti s lékařstvím nejčastěji probíhající odlišně od obvyklého průběhu. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz atypický, atypická apod.	218
3126	parkinsonské syndromy	Parkinsonské syndromy jsou neurologické potíže, které mají podobný klinický obraz jako Parkinsonova nemoc, ale liší se příčinou vzniku i klinickým průběhem. Zda se jedná o Parkinsonovu nemoc nebo parkinsonský syndrom, může určit pouze lékař, konkrétně specialista v oblasti neurologie.	306
3128	akineze	Akineze je jednou z poruch hybnosti, které se vyskytují u pacientů s Parkinsonovou nemocí. Akineze se projevuje především ztrátou či snížením schopnosti započít pohybu (např. ze stoje vyrazit do chůze, vstát ze židle apod.). Postiženy jsou pohyby trupu, paží, nohou a svalů obličeje, parkinsonik může mít i potíže s mluvením.	363
3129	bradykineze	Bradykineze je jednou z poruch hybnosti, které se vyskytují u pacientů s Parkinsonovou nemocí. Bradykineze se vyznačuje celkově zpomalenými pohyby a projevuje obzvláště na držení těla, při chůzi, na mimice, řeči a jemné motorice; potíže zpočátku postihují jen jednu	311
3130	hypokineze	Hypokineze je jednou z poruch hybnosti, které se vyskytují u pacientů s Parkinsonovou nemocí. Hypokineze je chudost a zmenšený rozsah pohybů: omezeny jsou například přirozené pohyby rukou při chůzi, pacientův rukopis se může zmenšit až do nečitelnosti apod.	312
3131	poruchy hybnosti	Poruchy hybnosti je označení pro poměrně velkou skupinu poruch nervového systému, které způsobují abnormální nadměrné či přehnané pohyby, ať už dobrovolné nebo nedobrovolné. Poruchy hybnosti však mohou způsobovat i zmenšené nebo zpomalené pohyby (proti pohybům, které člověk chce nebo chtěl udělat). Poruchy hybnosti se vyskytují například u: Parkinsonovy nemoci (konkrétně bradykineze, hypokineze a akineze), parkinsonských syndromů, Touretteova syndromu, dystonie, a mnoha dalších onemocnění a stavů.	539
3132	rigidita	Rigidita je odborný výraz pro ztuhlost. Například svalová rigidita může být jedním z projevů Parkinsonovy nemoci.	127
3133	svalový tonus	Svalový tonus je částečná kontrakce kosterních svalů v klidovém stavu, kterou si můžeme lépe představit jako odolnost svalů vůči pasivnímu protažení. Svalový tonus zejména pomáhá zachovávat držení těla, během spánku klesá. Pokud dojde k náhlému tahu nebo natažení	466
3134	fenomén ozubeného kola	Fenomén ozubeného kola je typ svalové ztuhlosti (rigidity), který se vyskytuje u lidí s Parkinsonovou nemocí. V mnoha případech se jedná o časný příznak tohoto onemocnění. Postižený člověk má pocit, jako kdyby v kloubu bylo ozubené kolo, jehož zuby musí při pohybech	278
3135	tremor	Tremor je odborný výraz pro třes nebo chvění. Například klidový tremor může být jedním z projevů Parkinsonovy nemoci.	145
3136	posturální	Posturální znamená postojový, polohový nebo týkající se držení těla. Například posturální nestabilita může být jedním z projevů	190
3137	dysestezie	Dysestezie je porucha vnímání dotyků. Často se projevuje jako bolest, ale postižený člověk ji může vnímat i jako nepřiměřený pocit (tzn. pocit neodpovídající tomu, co při témže dotyku vnímají ostatní lidé). Dysestezie je způsobena poruchou periferního nervového systému nebo centrálního nervového systému, a mezi popisované pocity při dotyku patří pálení, vlhkost, svědění, elektrický šok, mravenčení apod.	571
3138	vegetativní	Vegetativní v souvislosti s lékařstvím znamená fungující nezávisle na vůli. Viz také somatoformní vegetativní dysfunkce, vegetativní funkce, vegetativní příznaky, vegetativní stav.	197
3139	vegetativní funkce	Vegetativní funkce jsou funkce, které v těle probíhají nezávisle na vůli člověka. Příklady vegetativních funkcí jsou dýchání, trávicí procesy, vylučování potu, srdeční činnost, vylučování hormonů do krevního oběhu, menstruační apod.	256
3140	vegetativní příznaky	Vegetativní příznaky jsou příznaky, které mají přímou souvislost s vegetativními funkcemi. Příklady vegetativních příznaků jsou nevolnost, zvracení, pocení, průjem, bušení srdce, poruchy krevního tlaku, poruchy termoregulace, poruchy funkce svěračů (v močovém měchýři a/nebo v konečníku), poruchy sexuálních funkcí apod.	345

3141	vegetativní stav	Vegetativní stav je stav, kdy člověk je vzhůru, ale nejeví žádné známky vědomí. Člověk ve vegetativním stavu může otevírat a zavírat oči, v pravidelných intervalech se probouzet a usínat, vykazovat základní reflexy (např. mrknout, když se lekne hlasitého zvuku, nebo stáhnout ruku, když ji někdo silně stiskne), apod. Organismus člověka ve vegetativním stavu rovněž dokáže regulovat svůj vlastní srdeční tep a dýchat bez pomoci. Člověk ve vegetativním stavu však nevykazuje žádné smysluplné reakce, jako je například sledování předmětu očima nebo	637
3142	seborea	Seborea (někdy též mazotok) je odborný výraz pro zvýšenou tvorbu kožního mazu v důsledku nadměrné činnosti mazových žláz. Výsledkem je nadměrně mastná pleť. Seborea může postihovat muže i ženy; nejčastěji je pozorována na pokožce hlavy a obličeje, ale může se vyskytovat i na dalších místech na těle, jako je hrudník a kožní záhyby, například v podpaží a pod prsy. V místech postižených seboreou může mít člověk nepříjemné pocity. Potíže nastávají zejména v oblasti obličeje, který se může lesknout; příliš nepomáhá ani make-up, neboť ten může stékat a špatně se nanáší. Kůže postižená seboreou je často zarudlá a mohou se na ní vytvořit mastné a šupinaté skvrny, což je označováno jako seboroická dermatitida. Seborea může vést rovněž ke vzniku akné.	1044
3143	akromegalie	Akromegalie je hormonální porucha, která vzniká, když hypofýza v dospělosti produkuje příliš velké množství růstového hormonu. Růstový hormon způsobuje růst kostí, což je v pořádku u vyvíjejících se dětí a dospívajících. Pokud je však růstového hormonu nadbytek, u dětí a dospívajících se může projevit gigantismem, zatímco u dospělých může vést k akromegalii. Nejedná se o změnu výšky, neboť v dlouhých kostech dospělých lidí jsou již uzavřeny tzv. růstové ploténky; místo toho rostou kosti rukou, nohou a obličeje, což se projeví patřičnými	623
3144	gigantismus	Gigantismus je hormonální porucha, která vzniká, když hypofýza v dětství produkuje příliš velké množství růstového hormonu. Růstový hormon způsobuje růst kostí, což je u vyvíjejících se dětí a dospívajících v pořádku. Pokud je však růstového hormonu nadbytek, projeví se tato porucha gigantismem, tedy nadměrným růstem.	344
3145	poruchy spánku	Poruchy spánku jsou stavy, které se vyznačují změnami dříve obvyklého a bezproblémového spánku. Poruchy spánku mohou negativně ovlivňovat celkové zdraví i kvalitu života postiženého člověka. Nedostatek spánku může kromě toho ovlivnit schopnost člověka bezpečně řídit a zvyšovat riziko dalších zdravotních problémů. Mezi příznaky poruch spánku patří nadměrná denní ospalost, nepravidelné dýchání nebo nadměrné pohyby během spánku, dále nepravidelný cyklus spánku a bdění a v neposlední řadě potíže s usínáním.	767
3146	nespavost	Nespavost neboli insomnie je jedna z poruch spánku, která se vyznačuje tím, že člověku se špatně usíná, nebo se naopak budí příliš brzy a nemůže již znovu usnout. Během dne se pak může cítit stále unaven. Nespavost může negativně ovlivňovat celkové zdraví, pracovní výkonnost i kvalitu života postiženého člověka. Délka spánku, která je zapotřebí k důkladnému odpočinku, se u jednotlivých lidí liší, ale většina dospělých pro znovuoobnovení psychických a fyzických sil potřebuje asi 7–8 hodin denně. V některých fázích života se u mnoha dospělých objeví krátkodobá (akutní) nespavost, která trvá několik dní nebo týdnů. Obvykle je to	1032
3147	insomnie	Insomnie je jiný název pro nespavost.	37
3148	narkolepsie	Narkolepsie je jedna z poruch spánku, která se vyznačuje extrémní ospalostí během dne a náhlým usínáním, často ve zcela nečekaných situacích. Lidé s narkolepsií mají často problém zůstat vzhůru po delší dobu, bez ohledu na okolnosti. Narkolepsie může způsobit vážné narušení každodenního režimu, a představuje zvýšené riziko pádů, úrazů apod.	370
3150	L-DOPA test	L-DOPA test je vyšetření, které se používá při diagnostice Parkinsonovy nemoci. Lékař při něm zkoumá, zda testovaný člověk odpovídá na jednotkovou dávku levodopy, tzn. do jaké míry může tento lék zmírnit parkinsonské příznaky. Díky tomuto vyšetření lékař zároveň rozezná,	422
3151	apomorfinový test	Apomorfinový test je vyšetření, které se používá při diagnostice Parkinsonovy nemoci. Lékař při něm zkoumá, zda testovaný člověk odpovídá na jednotkovou dávku apomorfínu, tzn. do jaké míry může tento lék zmírnit parkinsonské příznaky. Díky tomuto vyšetření lékař zároveň	432
3152	levodopa	Levodopa neboli L-DOPA je nejúčinnější lék, který se používá v léčbě Parkinsonovy nemoci, a je nasazována ve všech stádiích onemocnění. Levodopa je prekurzor dopaminu, tzn. v mozku je přeměňována na dopamin. Levodopa se standardně podává ústy a je k dispozici jako	422
3153	L-DOPA	L-DOPA je jiný název pro levodopu.	34
3154	apomorfin	Apomorfin je lék, který se používá v léčbě Parkinsonovy nemoci. Řadí se mezi agonisty dopaminu.	95
3155	antiparkinsonika	Antiparkinsonika jsou léky, které se používají při léčbě Parkinsonovy nemoci. Patří mezi ně například levodopa či apomorfin.	124
3156	stranová asymetrie	Stranová asymetrie v souvislosti s lékařstvím znamená, že něco, co obvykle bývá stranově symetrické (tělní struktura, pohyb končetin při chůzi apod.), tuto vlastnost postrádá. Například levý prs je výrazně větší než pravý, člověku postiženému cévní mozkovou příhodou může	480
3157	přípravek s fixní kombinací	Přípravek s fixní kombinací je léčivý přípravek, který obsahuje dvě nebo více léčivých látek kombinovaných v jedné lékové formě. Pacientovi tak stačí užívat jeden lék místo toho, aby užíval několik různých léků. Příklady: Moderní léčba hypertenze spočívá ve fixní dvojkombinaci nebo dokonce trojkombinaci určitých a léčivých látek.	498
3158	fixní kombinace	Fixní kombinace (v souvislosti s užíváním léků) je označení pro medikamentózní léčbu, při které pacient užívá nějaký přípravek s fixní	145

3159	inhibitory DOPA-dekarboxylázy	Inhibitor DOPA-dekarboxylázy neboli DDCI (zkratka pochází z anglického názvu DOPA decarboxylase inhibitor) je lék, který je užíván ve fixní kombinaci s levodopou při léčbě pacientů s Parkinsonovou nemocí. DDCI blokuje přeměnu levodopy na dopamin v krevním řečišti, tzn. brání tomu, aby se levodopa přeměnila na dopamin ještě předtím, než se dostane do mozku. DDCI tímto způsobem jednak zvyšuje dostupnost	507
3160	DDCI	DDCI je zkratka pro inhibitor DOPA-dekarboxylázy.	49
3161	halucinace	Halucinace jsou smyslové prožitky, které se člověku zdají být reálné, ale ve skutečnosti jsou pouze výtvořem jeho mysli. Halucinace mohou ovlivňovat všechny smysly (tzn. zrak, sluch, čich, hmat i chuť). Halucinující člověk tak například slyší hlas, který nikdo jiný v místnosti neslyší, nebo vidí něco, co ostatní nevidí. Halucinace mohou být způsobeny duševním onemocněním, vedlejšími účinky léků, nebo i některými tělesnými onemocněními, jako je	604
3162	laboratorní vyšetření	Laboratorní vyšetření je postup, při kterém je v laboratoři vyšetřován vzorek krve, moči nebo jiného materiálu odebraného z lidského těla.	269
3163	tělesné onemocnění	Tělesné onemocnění je pojem, který se používá nejčastěji v protikladu k duševním onemocněním. Tělesná onemocnění lze diagnostikovat pomocí různých vyšetření, včetně fyzikálního vyšetření, laboratorního vyšetření a zobrazovacích metod.	266
3164	alkoholismus	Alkoholismus, někdy též porucha způsobená užíváním alkoholu nebo AUD (zkratka pochází z anglického názvu alcohol use disorder), je takové užívání alkoholu, které zahrnuje problémy s kontrolou pití, zaujetí alkoholem, pokračování v užívání alkoholu, i když způsobuje	528
3165	porucha způsobená užíváním alkoholu	Porucha způsobená užíváním alkoholu je jiný název pro alkoholismus. Viz také porucha, alkohol.	97
3166	AUD	AUD je zkratka název pro poruchu způsobenou užíváním alkoholu neboli alkoholismus.	96
3167	zmatenost	Zmatenost je neschopnost myslet tak jasně a rychle jako obvykle. Člověk se může cítit dezorientován a mít potíže s pozorností, pamětí a rozhodováním. V závislosti na příčině se zmatenost může rozvinout rychle nebo pomalu a postupně. V mnoha případech zmatenost trvá jen krátce a brzy	561
3168	dyskineze	Dyskineze je odborný výraz pro abnormální, nekontrolovatelné a mimovolní pohyby. Existuje mnoho různých typů dyskinezí s různými příznaky, od drobných tiků až po pohyby celého těla. Dyskineze se mohou vyskytovat samostatně, obvykle však souvisí s poraněním mozku nebo užíváním některých léků, např. antipsychotik	424
3169	psychóza	Psychóza je příznakem některých závažných duševních onemocnění. Psychóza se vyznačuje narušeným vztahem k realitě. Lidé prožívající psychózu mohou mít buď halucinace nebo bludy, pod jejichž vlivem se mohou dopouštět činů zcela nepochopitelných pro jejich okolí. Psychózu lze léčit například pomocí antipsychotik.	355
3170	antipsychotika	Antipsychotika (dříve neuroleptika) jsou léky na předpis, které se užívají k léčbě psychózy, resp. některých duševních onemocnění, jejichž příznaky zahrnují psychotické prožitky. Patří mezi ně například: schizofrenie, schizoafektivní porucha, některé formy bipolární poruchy, těžké formy deprese, psychotické příznaky některých poruch osobnosti.	390
3171	bludy	Bludy jsou pevná, avšak falešná přesvědčení, která jsou v rozporu s realitou. Člověk trpící bludy se těchto přesvědčení nedokáže vzdát, a to navzdory důkazům, které je vyvracejí. Bludy jsou často posilovány nesprávnou interpretací událostí. Mnoho bludů souvisí také s určitou mírou paranoie. Konkrétním příkladem bludů je například přesvědčení, že člověk je nepřetržitě sledován, popř. že mu někdo škodí (partner/ka, sousedé, vláda, policisté, tajní agenti)	563
3172	paranoia	Paranoia je myšlenkový proces, který v postiženém člověku vyvolává iracionální podezřívavost nebo nedůvěru vůči ostatním. Lidé trpící paranoiou mohou mít pocit, že jsou pronásledováni nebo že je někdo chce zabít. Mohou pociťovat hrozbu fyzického násilí, i když jim žádné nebezpečí nehrozí. Paranoiou někdy trpí lidé s demencí, ale může se vyskytnout i u lidí, kteří užívají drogy. Paranoidní myšlenky mohou být také příznakem duševního onemocnění nebo některé z poruch osobnosti.	591
3173	inhibitory monoaminoxidázy	Inhibitory monoaminoxidázy, IMAO neboli MAOI (druhá zkratka pochází z anglického názvu monoamine oxidase inhibitors) jsou léky, které jsou předepisovány především jako vysoce účinná antidepresiva, ale také při léčbě panické poruchy a sociální fobie. Používají se rovněž při léčbě Parkinsonovy nemoci a některých dalších onemocnění.	355
3174	IMAO	IMAO je zkratka pro inhibitory monoaminoxidázy.	47

3175	MAOI	MAOI je zkratka pro inhibitory monoaminoxidázy.	47
3176	katechol-O-metyltransferáza	Katechol-O-metyltransferáza neboli COMT (zkratka pochází z anglického názvu catechol-O-methyltransferase) je enzym, který se podílí na odbourávání katecholaminů – skupiny látek, kam se řadí např. dopamin, adrenalin a noradrenalin. Inhibitory COMT se používají při	296
3177	COMT	COMT je zkratka pro katechol-O-metyltransferázu.	48
3178	inhibitory COMT	Inhibitory COMT jsou léky, které se používají při léčbě Parkinsonovy nemoci. Inhibitory COMT blokují účinek katechol-O-metyltransferázy, čímž zvyšují dostupnost levodopy v nervovém systému. Inhibitory COMT jsou podávány vždy v kombinaci s levodopou, neboť samy o sobě by neměly žádný účinek.	314
3179	katecholaminy	Katecholaminy jsou neurotransmitery, které hrají významnou roli při reakci těla na stres. Při uvolňování katecholaminů do krevního oběhu se zvyšuje krevní tlak, což někdy může vést k bolestem hlavy, pocení, bušení srdce apod. Mezi katecholaminy patří například dopamin,	295
3180	ON-stav	ON-stav je výraz používaný v souvislosti s Parkinsonovou nemocí. Popisuje fázi onemocnění, kdy antiparkinsonika fungují dobře a pacient se může bez problémů pohybovat.	207
3181	OFF-stav	OFF-stav je výraz používaný v souvislosti s Parkinsonovou nemocí. Označuje stav, kdy předepsané antiparkinsonikum nevykazuje žádný účinek. Je to způsobeno tím, že s progresí (postupem) onemocnění se v mozku tvoří čím dál méně dopaminu. Kromě toho je mozek čím dál méně schopen dodanou levodopu skladovat a postupně ji spotřebovává.	370
3182	ON-OFF fluktuace	ON-OFF fluktuace je výraz používaný v souvislosti s Parkinsonovou nemocí. Označuje časté změny mezi dobrou a špatnou pohyblivostí, tzn. mezi ON-stavy a OFF-stavy. ON-OFF fluktuace mohou mít značný dopad na celý průběh pacientova dne, výrazně znesnadňovat zvládání jeho všedních denních činností a celkově zhoršovat kvalitu jeho života.	366
3183	wearing-off	Wearing-off je výraz pocházející z angličtiny, který se používá v souvislosti s Parkinsonovou nemocí. Označuje komplikaci, která se může objevit po několika letech užívání levodopy. Wearing-off se projevuje tím, účinek levodopy vyprchá nebo se sníží ještě předtím, než je čas na	376
3184	infuzní pumpa	Infuzní pumpa je zdravotnický prostředek, který v kontrolovaném množství dodává do pacientova těla tekutiny, například živiny nebo léky. Infuzní pumpy lze používat nejen v nemocnicích a v domovech pro seniory, ale také v domácnostech. Konkrétním příkladem využití infuzní pumpy je podávání antiparkinsonik pacientům v pokročilých stádiích Parkinsonovy nemoci.	623
3185	kontinuální	Kontinuální znamená nepřetržitý nebo plynulý. Například kontinuální náhrada funkce ledvin je náhrada funkce ledvin, která je prováděna bez přerušení (kontinuálně), tzn. 24 hodin denně. Opakem kontinuálního je intermitentní.	325
3186	sonda	Sonda je obvykle dlouhý, štíhlý nástroj, jehož pomocí lékař může proniknout do obtížněji přístupné nebo hlouběji uložené části pacientova těla, jako jsou například některé tělní dutiny, ale i rány, parodontální choboty apod. Některé typy sond se používají k vyšetřování (například při preventivní prohlídce u praktického zubního lékaře), jiné k léčbě, popř. k umělé výživě (nazogastriká sonda, gastrostomická sonda).	482
3187	výživová sonda	Výživová sonda je zdravotnický prostředek, který slouží k zajištění výživy pro pacienty, kteří nemohou přijímat potravu ústy, nejsou schopni bezpečně polykat nebo potřebují doplnit některé živiny. Výživová sonda může být umístěna dočasně (pro léčbu akutních stavů) nebo trvale (v případě chronického postižení). Lékaři používají celou řadu různých výživových sond. Výživové sondy jsou obvykle vyrobeny z polyuretanu	495
3188	neurostimulátor	Neurostimulátor je specializované zařízení, které vysílá elektrické signály do mozku nebo do jiné části nervového systému, obvykle za účelem blokování bolesti nebo léčby některých neurologických poruch.	235
3189	perkutánní endoskopická gastrostomie	Perkutánní endoskopická gastrostomie neboli PEG (zkratka pochází z anglického názvu percutaneous endoscopic gastrostomy) je miniinvasivní chirurgický zákrok, při kterém je do pacientova žaludku skrze břišní stěnu zavedena gastrostomická sonda.	277
3190	PEG	PEG je zkratka pro perkutánní endoskopickou gastrostomii.	57
3191	hluboká mozková stimulace	Hluboká mozková stimulace neboli DBS (zkratka pochází z anglického názvu deep brain stimulation) je léčebná metoda používaná v neurologii. DBS je založena na chirurgické implantaci elektrod do určitých oblastí mozku. Tyto elektrody jsou propojeny s neurostimulátorem, který je implantován pod klíční kost. Slabé proudové impulzy pak v postižených oblastech mozku vyvolávají elektrické dráždění, a tím pozitivně ovlivňují narušenou aktivitu těchto oblastí.	559
3192	DBS	DBS je zkratka pro hlubokou mozkovou stimulaci.	47
3193	kinezioterapie	Kinezioterapie (v doslovném překladu léčba pohybem) je terapeutický přístup k léčbě různých onemocnění pomocí pasivních pohybů svalů (zejm. prostřednictvím masáží) i aktivních tělesných pohybů (tj. cvičením). Kinezioterapie je jedním ze základních pilířů fyzioterapie.	303
3194	Lee Silvermann Voice Treatment	Lee Silvermann Voice Treatment (LSVT) je speciální tréninkový program, který byl vyvinut speciálně pro pacienty s Parkinsonovou nemocí. Kromě specifického tréninku při poruchách hlasu a řeči tento program zahrnuje i zvláštní formu kinezioterapie. Cílem LSVT je zlepšit některé	551

3195	LSVT	LSVT je zkratka pro Lee Silvermann Voice Treatment.	51
3196	progresivní svalová relaxace	Progresivní svalová relaxace neboli PMR (zkratka pochází z anglického názvu progressive muscle relaxation) je relaxační technika, která se používá ke zvládnutí stresu a úzkosti, zmírnění nespavosti a zmírnění příznaků některých typů chronické bolesti. Progresivní svalová relaxace je založena na jednoduchém principu, kdy člověk vědomě stahuje (kontrahuje) určitou skupinu svalů, a poté následuje fáze uvolnění (relaxace). Progresivní svalovou relaxaci lze používat v kombinaci se standardní léčbou ke zmírnění příznaků u řady poruch a onemocnění, včetně např. bolestí hlavy, vysokého krevního tlaku a trávicích potíží.	926
3197	PMR	PMR je zkratka pro progresivní svalovou relaxaci.	49
3198	intersticiální edém	Intersticiální edém je typ plicního edému, který vzniká, když se tekutina nahromadí mezi buňkami tvořícími plicní tkáň, ale ještě nepřechází do plicních sklípků. Důsledkem intersticiálního edému je zvětšení vzdálenosti mezi krví a vzduchem, což komplikuje výměnu kyslíku a oxidu uhličitého (viz dýchání).	352
3199	alveolární edém	Alveolární edém je typ plicního edému, který vzniká, když nahromaděná tekutina pronikne až do plicních sklípků. Důsledkem je zmenšení plochy pro výměnu kyslíku a oxidu uhličitého (viz dýchání). V takovém případě je postižený člověk ohrožen nedostatkem kyslíku a hromaděním oxidu uhličitého v krvi.	349
3200	život ohrožující stav	Život ohrožující stav je stav, který lze včasným zásahem léčit, avšak léčba může selhat. Život ohrožující stav je obvykle krátkodobý, s akutním nebo neočekávaným začátkem. Život ohrožující stav se může (ale nemusí) vyskytnout v souvislosti s již existujícím život omezujícím stavem.	316
3201	život omezující stav	Život omezující stav je stav nebo onemocnění, které je progresivní a smrtelné, a jehož vývoj nelze zvrátit léčbou. Tato definice zahrnuje některé zhoubné nádory i nezhoubná onemocnění, ale také stárnutí.	238
3202	kompensace	Kompensace v souvislosti s lékařstvím znamená vyrovnání poruchy struktury nebo funkce. Lze ji také definovat jako proces, při němž je tendence ke změně v určitém směru vyvažována jinou změnou tak, aby se původní změna pokud možno neprojevila. Odvozené přídavné jméno je kompenzační, odvozené sloveso je kompenzovat. Příklady: Při chlopenních vadách je narušena funkce jedné nebo více srdečních chlopní, čímž dochází k trvalým změnám v průtoku krve srdcem a v důsledku toho i celým oběhovým systémem. Příznaky se však mnohdy objeví až dlouho po vzniku chlopenní vady, protože srdce obvykle dokáže poruchy po dlouhou dobu kompenzovat. Přijde-li člověk o ledvinu (ať již následkem úrazu, nebo záměrně, zejména při dárčovství), druhá ledvina převeze její činnost a dokáže	955
3204	acidóza	Acidóza je porucha acidobazické rovnováhy, která se vyznačuje zvýšením koncentrace kyselých látek (resp. snížením koncentrace zásaditých látek) v organismu. Není-li acidóza kompenzována, projeví se acidemií.	238
3205	alkalóza	Alkalóza je porucha acidobazické rovnováhy, která se vyznačuje zvýšením koncentrace zásaditých látek (resp. snížením koncentrace kyselých látek) v organismu. Není-li alkalóza kompenzována, projeví se alkalemií.	241
3206	acidemie	Acidemie je abnormální stav, kdy hodnota pH tepenné krve je nižší než 7,35. Acidemie je obvykle projevem acidózy, která nebyla dostatečně kompenzována. Opakem acidemie je alkalemie.	203
3207	alkalemie	Alkalemie je abnormální stav, kdy hodnota pH tepenné krve je vyšší než 7,45. Alkalemie je obvykle projevem alkalózy, která nebyla dostatečně kompenzována. Opakem alkalemie je acidemie.	206
3208	zubní preventivní prohlídka	Zubní preventivní prohlídka je jedním ze čtyř typů preventivních prohlídek, které jsou ve stanovených intervalech hrazeny z veřejného zdravotního pojištění. Zubní preventivní prohlídky provádějí praktičtí zubní lékaři. Viz také prevence, preventivní prohlídka, všeobecná preventivní prohlídka (u dospělých), všeobecná preventivní prohlídka (u dětí),	395

3209	gynekologická preventivní prohlídka	Gynekologická preventivní prohlídka je jedním ze čtyř typů preventivních prohlídek, které jsou ve stanovených intervalech hrazeny z veřejného zdravotního pojištění. Gynekologické preventivní prohlídky provádějí praktičtí lékaři gynekologové. Viz také gynekologie, prevence, preventivní prohlídka, všeobecná preventivní prohlídka (u dospělých), všeobecná preventivní prohlídka (u dětí),	423
3210	všeobecná preventivní prohlídka	Všeobecná preventivní prohlídka si klade za cíl poskytovat léčebně preventivní péči dětem i dospělým. V kontextu českého zdravotnictví rozlišujeme: všeobecné preventivní prohlídky dospělých (prováděné u praktických lékařů pro dospělé), všeobecné preventivní prohlídky dětí (prováděné u praktických lékařů pro děti a dorost).	534
3211	všeobecná preventivní prohlídka (u dospělých)	Všeobecná preventivní prohlídka (u dospělých) je jedním ze čtyř typů preventivních prohlídek, které jsou ve stanovených intervalech hrazeny z veřejného zdravotního pojištění. Všeobecné preventivní prohlídky dospělých provádějí praktičtí lékaři pro dospělé. Viz také prevence, preventivní prohlídka, všeobecná preventivní prohlídka (u dětí), zubní preventivní prohlídka,	415
3212	všeobecná preventivní prohlídka (u dětí)	Všeobecná preventivní prohlídka (u dětí) je jedním ze čtyř typů preventivních prohlídek, které jsou ve stanovených intervalech hrazeny z veřejného zdravotního pojištění. Všeobecné preventivní prohlídky dětí provádějí praktičtí lékaři pro děti a dorost. Viz také prevence, preventivní prohlídka, všeobecná preventivní prohlídka (u dospělých), zubní preventivní prohlídka,	416
3213	dárcovství	Dárcovství je dobrovolná bezplatná činnost občanů, která má velký celospolečenský význam. Lidé mohou darovat krev, kostní dřeň či	198
3214	akutní horská nemoc	Akutní horská nemoc je soubor zdravotních obtíží, které mohou postihnout horolezce, turisty, lyžaře nebo cestovatele ve vysokých nadmořských výškách, obvykle nad 2500 m n. m. Akutní horská nemoc je způsobena nižším tlakem vzduchu a sníženým obsahem kyslíku ve vzduchu. Čím rychleji člověk vystoupá do vysoké nadmořské výšky, tím je pravděpodobnější, že se u něj příznaky akutní horské nemoci objeví. Nejlepším způsobem, jak předejít akutní horské nemoci, je stoupat postupně. Výstup do výšky 3000 m n. m. by měl ideálně trvat několik dní Nad touto hranicí se doporučuje stoupat velmi pomalu – nejlépe tak, aby se nadmořská výška, ve které člověk přespává, nezvýšila o více než 300 až 500 metrů za noc. Zvýšené riziko vzniku akutní horské nemoci hrozí, pokud člověk: běžně žije na úrovni moře nebo blízko ní, a příležitostně cestuje do vysoké nadmořské výšky, nemoc již někdy v minulosti prodělal, vystoupá příliš rychle, není na vyšší nadmořskou výšku aklimatizován,	1158
3215	nitráty	Nitráty v souvislosti s lékařstvím jsou léky, které jsou používány zejména při léčbě akutního srdečního selhání a anginy pectoris. Nitráty jsou vazodilatancia, tzn. mají schopnost rozšiřovat krevní cévy a tím usnadňovat proudění krve.	408

3216	vazodilatancia	Vazodilatancia jsou léky, které rozšiřují krevní cévy, tzn. způsobují vazodilataci. Vazodilatancia působí na svaly ve stěnách tepen a žil tak, že zabraňují jejich stahování (a tím zužování průsvitu krevních cév). Krev proto může cévami proudit snadněji; srdce nemusí pumpovat tak silně, čímž se snižuje krevní tlak. Lékaři předepisují vazodilatancia k prevenci, léčbě nebo zlepšení příznaků u různých onemocnění a abnormálních stavů, jako jsou například: vysoký krevní tlak (hypertenze), vysoký krevní tlak během těhotenství nebo porodu (preeklampsie nebo eklampsie), srdeční selhání, plicní hypertenze. Konkrétním příkladem vazodilancií jsou nitráty.	770
3217	růstové faktory	Růstové faktory jsou látky přirozeně vytvářené v těle, které ovlivňují a regulují růst, dělení a přežívání buněk. Některé růstové faktory jsou	223
3218	mastopatie	Mastopatie je nezhoubná (benigní), hormonálně závislá změna žlázoové tkáně v prsu. Příznaky jsou patrné především před menstruací a během ní. Pojem mastopatie zahrnuje různé nezhoubné změny v mléčných žlázách, jako jsou uzlíky, zduření nebo cysty. Mastopatie vzniká v důsledku hormonální nerovnováhy, konkrétně mezi estrogeny a progesteronem. Tělo například produkuje příliš mnoho estrogenu, ale zároveň mu chybí progesteron. To stimuluje mléčné žlázy, což vede k otokům a zánětlivým reakcím. V závislosti na stupni onemocnění mohou být příznaky mastopatie různě závažné. Charakteristickými příznaky jsou bolest, tahání a/nebo pocit napětí v prsou krátce před menstruací. Někdy jsou hmatné otoky, uzlíky nebo cysty a z bradavek občas vytéká tekutina. Jakékoli změny v prsu by proto měl vyšetřit lékař, aby nebyly zanedbány případné příznaky karcinomu prsu.	1197
3219	cysta	Cysta je uzavřená dutina uvnitř nějaké tkáně. Cysta se může vytvořit prakticky kdekoli v těle a může být vyplněna tekutinou, vzduchem, hnisem nebo jiným materiálem. Většina cyst je benigních (tzn. nejedná se o zhoubný nádor).	290
3220	prs	Prs je žlázoový orgán na hrudníku. Prs se skládá z pojivové tkáně, tukové tkáně a prsní tkáně, která obsahuje mléčné žlázy.	122
3221	tuková tkáň	Tuková tkáň se nachází po celém těle: vyskytuje se pod kůží (podkožní tuk), kolem vnitřních orgánů (viscerální tuk), mezi svaly, v kostní dřevě i v prsech. U mužů se tuk ukládá spíše viscerální tuk, což může vést k obezitě v oblasti středu břicha. Naopak u žen se ukládá spíše podkožní tuk, a to v oblasti hýždí a stehen. Tyto rozdíly jsou způsobeny pohlavními hormony (viz také mužské pohlavní hormony, ženské pohlavní	477
3222	fibroadenom	Fibroadenom je nezhoubný (benigní) nádor, který se nejčastěji tvoří v prsu a je tvořen vazivovou tkání a žlázoovým epitelem. Fibroadenom je obvykle nebolestivý. Nejčastěji jej lze nahmatat jako tvrdou, kulatou bulku s hladkým, dobře ohraničeným okrajem, která se snadno pohybuje pod kůží prsu. Fibroadenomy mohou zmizet samy, jen v některých případech je nutné jejich odstranění. Po menopauze se často zmenšují. Fibroadenomy jsou nejčastějším typem nezhoubného nádoru prsu. Mohou se objevit v každém věku, ale častěji se vyskytují u	626
3223	sekret	Sekret je odborný výraz pro výměšek. Konkrétními příklady různých sekretů jsou pot, sliny, mateřské mléko, trávicí enzymy, žluč, hormony, poševní sekret apod.	193
3224	epitelová tkáň	Epitelová tkáň je jiný název pro epitel. Viz také tkáň.	58
3225	žlázoový epitel	Žlázoový epitel neboli žlázoová tkáň je typ epitelové tkáně, která se podílí na produkci a uvolňování různých sekretů, jako jsou pot, sliny,	266
3226	žlázoová tkáň	Žlázoová tkáň je jiný název pro žlázoový epitel. Viz také tkáň.	64
3227	papilom	Papilom je nezhoubný (benigní) nádor, obvykle bradavičnatého nebo třásnitého vzhledu, který vyrůstá z nějaké epitelové tkáně (jinými slovy roste směrem ven z nějakého tělesného povrchu, třeba i z kůže). Papilomy mohou na některých místech na těle způsobovat potíže, komplikace nebo nepříjemné pocity, avšak obecně se nešíří a nejsou agresivní. Kvůli potížím či nepříjemným pocitům některé papilomy vyžadují léčbu, ačkoli tyto potíže obvykle nejsou život ohrožující. Papilomy samy o sobě nejsou zhoubné (maligní), avšak některé z nich jsou	624
3228	lipom	Lipom je nezhoubný (benigní) nádor, který je tvořen tukovými buňkami.	69
3229	nezhoubný nádor	Nezhoubný nádor je nádor, který neprorůstá do okolních tkání ani se nešíří do jiných částí těla (tzn. nevytváří metastázy). Viz také nádor, zhoubný nádor, nezhoubné nádory prsu.	180
3230	adipocyty	Adipocyty neboli tukové buňky jsou specializované buňky tukové tkáně, které jednak ukládají přebytečnou energii ve formě kapének triacylglycerolů, jednak vylučují různé látky (např. leptin), které hrají roli v různých fyziologických procesech (např. v regulaci příjmu potravy či v metabolismu lipidů).	320

3231	tukové buňky	Tukové buňky je jiný název pro adipocyty. Viz také buňka.	60
3232	gen BRCA1	Gen BRCA1 je gen na chromozomu 17, který za normálních okolností pomáhá potlačovat růst buněk. Člověk, který zdědí určité mutace v genu BRCA1, má vyšší riziko onemocnění zhoubným nádorem prsu, vaječníků, prostaty a některými dalšími typy zhoubných nádorů. Gen BRCA1 je příkladem tumor-supresorového genu.	353
3233	BRCA1	BRCA1 je zkrácený název pro gen BRCA1.	38
3234	gen BRCA2	Gen BRCA2 je gen na chromozomu 13, který za normálních okolností pomáhá potlačovat růst buněk. Člověk, který zdědí určité mutace v genu BRCA2, má vyšší riziko onemocnění zhoubným nádorem prsu, vaječníků, prostaty a některými dalšími typy zhoubných nádorů. Gen BRCA2 je příkladem tumor-supresorového genu.	353
3235	BRCA2	BRCA2 je zkrácený název pro gen BRCA2.	38
3236	ionizující záření	Ionizující záření je druh vysokoenergetického záření, které má dostatečnou energii na to, aby z atomu nebo molekuly odstranilo elektron (záporně nabitou částici), čímž dojde k ionizaci tohoto atomu či molekuly. Ionizující záření může způsobovat chemické změny v buňkách a poškozovat DNA. To může zvýšit riziko vzniku některých zdravotních potíží, například rozvoje zhoubného nádoru. Ionizující záření může pocházet z přírodních zdrojů, jako je radon a kosmické záření (záření, které vstupuje do zemské atmosféry z vesmíru). Může však pocházet také z lékařských přístrojů používaných pro vyšetření zobrazovacími metodami, jako jsou rentgenové vyšetření (RTG), výpočetní tomografie	1045
3237	neionizující záření	Neionizující záření je druh nízkonoenergetického záření, které nemá dostatečnou energii na to, aby z atomu nebo molekuly odstranilo elektron (záporně nabitou částici). Mezi neionizující záření se řadí viditelné, infračervené a ultrafialové světlo, mikrovlny, rádiové vlny a radiofrekvenční energie z mobilních telefonů. U většiny typů neionizujícího záření nebylo zjištěno, že by se podílelo na vzniku zhoubných	474
3238	elektromagnetické záření	Elektromagnetické záření neboli EMR (zkratka pochází z anglického názvu electromagnetic radiation) je záření, které má elektrické i magnetické pole a šíří se ve vlnách. Elektromagnetické záření pochází z přírodních i člověkem vytvořených zdrojů, a může mít různou sílu: od nízkonoenergetického až po vysokoenergetické. EMR zahrnuje rádiové vlny, mikrovlny, infračervené světlo, viditelné světlo, ultrafialové světlo,	499
3239	EMR	EMR je zkratka pro elektromagnetické záření.	44
3240	atom	Atom je nejmenší částice látky, kterou nelze chemicky rozložit. Každý atom má jádro (střed) složené z protonů (kladně nabitých částic) a neutronů (částic bez náboje). Kolem jádra se pohybují elektrony (záporně nabitě částice). Atomy různých chemických prvků obsahují různé počty protonů (například všechny atomy kyslíku obsahují 8 protonů, všechny atomy hořčíku obsahují 12 protonů apod.), neutronů a	449
3241	molekula	Molekula je nejmenší částice látky, která má všechny fyzikální a chemické vlastnosti dané látky. Molekuly se skládají ze dvou nebo více atomů. Atomy tvořící molekulu mohou být stejné (např. molekula kyslíku má dva atomy kyslíku, O ₂) nebo různé (molekula vody má dva atomy vodíku a jeden atom kyslíku, H ₂ O). Některé molekuly vyskytující se v živých organismech se mohou skládat z mnoha tisíc atomů	462
3242	karcinom in situ	Karcinom in situ neboli CIS (zkratka pochází z anglického názvu carcinoma in situ) je uskupení abnormálních buněk, které zůstávají v místě, kde vznikly (tzn. nerozšířily se). Tyto abnormální buňky však mohou dát vznik zhoubnému nádoru, tzn. začít se šířit do zdravé tkáně, která se nachází v jejich bezprostředním okolí.	397
3243	CIS	CIS je zkratka pro karcinom in situ.	36

3244	agitovanost	<p>Agitovanost je nepříjemný stav extrémního vzrušení. Agitovaný člověk se může cítit rozrušený, napjatý, zmatený nebo podrážděný. Agitovanost se může rozvinout náhle nebo v průběhu času. Může trvat několik minut, týdnů nebo dokonce měsíců. Bolest, stres a horečka mohou agitovanost zvyšovat. Agitovanost sama o sobě nemusí být příznakem zdravotního problému. Pokud se však objeví další příznaky, může být známkou onemocnění.</p> <p>Existuje mnoho příčin agitovanosti, například:</p> <p>intoxikace nebo abstinenční příznaky zneužívání alkoholu nebo drog (např. kokainu, marihuany, halucinogenů nebo opiátů),</p> <p>alergická reakce,</p> <p>intoxikace kofeinem,</p> <p>některé formy onemocnění srdce, plic, jater nebo ledvin,</p> <p>nadměrná činnost štítné žlázy (hypertyreóza),</p> <p>infekce (zejména u starších osob),</p> <p>odvykání nikotinu,</p> <p>otrava (například oxidem uhelnatým),</p> <p>užívání některých léků,</p> <p>úraz,</p> <p>nedostatek vitamínu B6.</p> <p>Agitovanost se může objevit i při neurologických a psychiatrických poruchách, jako jsou např:</p> <p>úzkostné poruchy,</p> <p>demence (např. Alzheimerova nemoc),</p>	1096
3245	halucinogeny	<p>Halucinogeny neboli halucinogenní látky představují poměrně různorodou skupinou drog, které mění nejen vnímání okolí, ale i samotné myšlenky a pocity. Halucinogeny mohou způsobovat halucinace – tzn. vjemy, které se zdají být skutečné, ačkoli skutečné nejsou. Některé halucinogeny se získávají z rostlin nebo hub, zatímco jiné jsou syntetické (vyrobené člověkem). Lidé používali halucinogeny</p>	633
3246	halucinogenní látky	Halucinogenní látky je jiný název pro halucinogeny.	51
3247	amfetaminy	Amfetaminy jsou látky, které mají poměrně výrazné účinky na centrální nervový systém. Často jsou řazeny mezi návykové látky, ať už legální	229
3248	stupor	<p>Stupor je abnormální stav, který se vyznačuje neschopností pohybu a ztuhlostí postiženého člověka. Člověk postižený stuporem upírá zrak do neurčita, nemá žádnou mimiku, nereaguje na běžnou konverzaci. Místo toho reagují pouze na fyzickou stimulaci, například na bolestivé podněty. Stupor může být jen reakcí na otřesný zážitek, ale někdy může být spojen s některými závažnými zdravotními potížemi, jako je</p>	606
3249	OCD	OCD je zkratka pro obsedantně kompulzivní poruchu.	50
3250	lalůčky prsní žlázy	Lalůčky prsní žlázy jsou miniaturní útvary, které jsou součástí mléčné žlázy uvnitř prsu, a v době kojení vytvářejí mateřské mléko. Z lalůček	204
3251	mlékovody	Mlékovody jsou tenké kanálky uvnitř prsu, které v době kojení odvádějí mateřské mléko z lalůček prsní žlázy do bradavky.	120
3252	invazivní nádor	<p>Invazivní nádor je zhoubný nádor, který se rozšířil mimo vrstvu tkáně, v níž vznikl, a prorůstá do okolních (dosud zdravých) tkání.</p> <p>Viz také invazivní, nádor.</p>	161
3253	duktální karcinom in situ	<p>Duktální karcinom in situ neboli DCIS (zkratka pochází z anglického názvu ductal carcinoma in situ) je označení pro uskupení abnormálních buněk, které se nacházejí ve výstelce (epitelu) mlékovodu. V případě DCIS se abnormální buňky se nerozšířily mimo mlékovod do jiných tkání v prsu. DCIS se může stát invazivním nádorem a rozšířit se do dalších tkání.</p>	432
3254	DCIS	DCIS je zkratka pro duktální karcinom in situ.	46
3255	lobulární karcinom in situ	<p>Lobulární karcinom in situ neboli LCIS (zkratka pochází z anglického názvu lobular carcinoma in situ) je označení pro uskupení abnormálních buněk, které se nacházejí ve výstelce (epitelu) lalůčku prsní žlázy. LCIS se jen zřídka kdy rozvine v invazivní nádor. Výskyt LCIS v jednom prsu však zvyšuje riziko vzniku karcinomu prsu v obou prsech.</p>	428
3256	LCIS	LCIS je zkratka pro lobulární karcinom in situ.	47
3257	mikrokalcifikace	<p>Mikrokalcifikace je drobné ložisko vápníku v prsu, které nelze nahmatat, ale lze ho zjistit na mamografu. Shluk těchto miniaturních vápníkových ložisek může (ale nemusí) znamenat přítomnost časného stadia karcinomu prsu.</p>	245
3258	Pagetův karcinom bradavky	<p>Pagetův karcinom bradavky je vzácná forma rakoviny prsu, která se vyznačuje výskytem nádorových buněk v bradavce. Příznaky obvykle zahrnují svědění a pálení, a v okolí bradavky stav podobný ekzému. Může se objevit i výtok nebo krvácení z bradavky.</p>	284

3259	příbuzný prvního stupně	Příbuzný prvního stupně je člen rodiny, který s určitým jedincem v rodině sdílí přibližně 50 % genů. Mezi příbuzné prvního stupně patří rodiče, potomci a sourozenci daného jedince.	247
3260	příbuzný druhého stupně	Příbuzný druhého stupně je člen rodiny, který s určitým jedincem v rodině sdílí přibližně 25 % genů. Mezi příbuzné druhého stupně patří tety, strýcové, prarodiče, vnuci, neteře, synovci a nevlastní (poloviční) sourozenci daného jedince.	317
3261	příbuzný třetího stupně	Příbuzný třetího stupně je člen rodiny, který s určitým jedincem v rodině sdílí přibližně 12,5 % genů. Mezi příbuzné třetího stupně patří praprarodiče, pravnuci, prastrýcové, pratety, bratrance a sestřenice daného jedince.	289
3262	tkáň	Tkáň je skupina nebo vrstva buněk, které společně vykonávají určitou funkci. V lidském těle rozlišujeme čtyři základní typy tkání, které se při stavbě jednotlivých částí organismu vzájemně kombinují, přičemž poměr jejich zastoupení se liší: epitelová tkáň – zevní povrch těla, výstelka tělních dutin a dutin orgánů, výstelka žláz apod., pojivová tkáň – vazivo, chrupavky, kosti, krev, svalová tkáň – kosterní, hladká a srdeční svalovina, nervová tkáň – centrální a periferní nervový systém.	664
3263	buňka	Buňka je nejmenší samostatně životaschopná jednotka, která tvoří všechny živé organismy, včetně člověka. Buňka má tři hlavní části: plazmatickou membránu, jádro a cytoplazmu. Jednotlivé tkáně lidského těla jsou složeny z mnoha různých typů buněk velmi odlišné velikosti, tvaru a funkce.	358
3264	denzita prsní tkáně	Denzita prsní tkáně je termín, který se používá k popisu množství tzv. husté prsní tkáně v porovnání s množstvím tukové tkáně v prsu na mamografickém snímku. Hustá prsní tkáň obsahuje více vaziva a žlázové tkáně než tuku. Podle Americké radiologické společnosti (American College of Radiology, ACR) se denzita prsní tkáně dělí do čtyř stupňů: BI-RADS a = tukový typ: na mamografickém snímku je vidět téměř kompletní tukové složení prsů, BI-RADS b = tukové žlázy: v prsu jsou vidět rozptýlené oblasti tzv. fibroglandulární denzity (v těch se nachází žlázová tkáň prsu), BI-RADS c = žlázy skvrnitý typ: tzv. heterogenně denzní typ žlázy, kdy skvrny na snímku mohou zastínit malé útvary (které by mohly být zhoubnými nádory),	889
3265	negativní nález	Negativní nález je výsledek vyšetření, který ukazuje, že onemocnění, stav či marker, který má toto vyšetření zjistit, nejsou přítomny (resp. jsou přítomny v normálním množství, zjišťuje-li se hladina konkrétního markeru). Příklady: Negativní nález v rámci mamografického vyšetření znamená, že v prsní tkáni vyšetřované ženy nebyly zjištěny žádné podezřelé změny. Negativní nález v rámci genetického vyšetření znamená, že u vyšetřovaného člověka nebyla nalezena mutace v testovaném genu, chromozomu nebo proteinu.	757
3266	pozitivní nález	Pozitivní nález je výsledek vyšetření, který ukazuje, že onemocnění, stav či marker, který má toto vyšetření zjistit, jsou přítomny (resp. jsou přítomny v abnormálně vysokém množství, zjišťuje-li se hladina konkrétního markeru). Příklady: Pozitivní nález v rámci mamografického vyšetření znamená, že v prsní tkáni vyšetřované ženy byly zjištěny podezřelé změny. Pozitivní nález v rámci genetického vyšetření znamená, že u vyšetřovaného člověka byla nalezena mutace v testovaném genu, chromozomu nebo proteinu.	754
3267	falešně pozitivní nález	Falešně pozitivní nález je výsledek vyšetření, který ukazuje, že vyšetřovaný člověk má určité onemocnění, stav či zvýšenou hladinu nějakého markeru, ačkoli ve skutečnosti to není pravda. Jinými slovy, při falešně pozitivním nálezu vyšetřovaný člověk nemá to, co vyšetření ukázalo.	401
3268	falešně negativní nález	Falešně negativní nález je výsledek vyšetření, který ukazuje, že osoba nemá určité onemocnění, stav či zvýšenou hladinu nějakého markeru, ačkoli ve skutečnosti to není pravda. Jinými slovy, při falešně negativním nálezu je výsledek vyšetření uklidňující, avšak ve skutečnosti nebylo odhaleno určité onemocnění, stav či zvýšená hladina vyšetřovaného markeru.	492
3269	správně pozitivní nález	Správně pozitivní nález je výsledek vyšetření, který ukazuje, že vyšetřovaný člověk má určité onemocnění, stav či zvýšenou hladinu nějakého markeru, a zároveň je to pravda. Jinými slovy, při správně pozitivním nálezu vyšetřovaný člověk skutečně má to, co vyšetření ukázalo.	394
3270	správně negativní nález	Správně negativní nález je výsledek vyšetření, který ukazuje, že osoba nemá určité onemocnění, stav či zvýšenou hladinu nějakého markeru, a zároveň je to pravda. Jinými slovy, při správně negativním nálezu je výsledek vyšetření uklidňující, a člověk skutečně nemá dané onemocnění, stav či zvýšenou hladinu vyšetřovaného markeru.	463

3271	intervalový karcinom prsu	Intervalový karcinom prsu je karcinom prsu, který je diagnostikován v době mezi pravidelným screeningovým mamografickým vyšetřením, které se jeví jako normální (tzn. jeho výsledkem byl negativní nálezy), a dalším screeningovým mamografickým vyšetřením. Odborníci přitom rozlišují: pravý intervalový karcinom prsu – zhoubný nádor při posledním screeningovém mamografickém vyšetření skutečně nebyl přítomen, přehlédnutý intervalový karcinom prsu – zhoubný nádor při čtení snímku z poslední screeningové mamografie byl přítomen, ale byl přehlédnut. Intervalové karcinomy prsu často bývají větší, rychleji rostou a šíří se, a mají horší prognózu než karcinomy prsu zjištěné při screeningovém	1031
3273	samovyšetření prsu	Samovyšetření prsu je pravidelná prohlídka a prohmatání prsů a jejich bezprostředního okolí, které by měla 1× měsíčně provádět každá žena přibližně od 25. roku věku. Pravidelným samovyšetřováním se žena nejlépe seznámí se strukturou svých prsů a bude schopna posoudit případné změny, pokud nějaké nastanou. Zaznamená-li si žena při samovyšetření prsů podezřelou změnu, měla by kontaktovat	767
3274	systematická přehledová studie	Systematická přehledová studie je shrnutí veškeré odborné literatury k určitému tématu, které splňuje předem stanovená kritéria způsobilosti. Definice podle Cochrane Collaboration, mezinárodní neziskové organizace zaměřené na tvorbu systematických přehledových studií, je následující: Systematická přehledová studie shrnuje výsledky dostupných pečlivě navržených zdravotnických studií (kontrolovaných studií) a poskytuje vysokou úroveň důkazů o účinnosti zdravotnických intervencí. Na základě těchto důkazů lze vynášet soudy a vydávat doporučení pro zdravotní péči. Vypracování systematické přehledové studie je velmi pracné a do značné míry závisí na tom, jaké klinické studie jsou k dispozici, jak byly	1141
3275	senzitivita	Senzitivita má v souvislosti s lékařstvím dva různé významy: senzitivita testu nebo vyšetření, citlivost či vnímavost – ve smyslu způsobu, jakým organismus konkrétního člověka reaguje na prostředí nebo na léky, chemikálie či jiné látky. Například člověk citlivý na sluneční záření může mít kůži, která se snadno spálí, nebo se mu při pobytu na slunci objeví vyrážka.	508
3276	senzitivita (testu, vyšetření)	Senzitivita testu nebo vyšetření vyjadřuje, jak dobře dokáže daný test (či vyšetření) odhalit určitou nemoc nebo stav u lidí, kteří tuto nemoc nebo stav skutečně mají. Žádný test/vyšetření nemá 100% senzitivitu, protože u některých lidí, kteří dané onemocnění nebo stav mají, toto nebude zjištěno (jinými slovy, vyjde falešně negativní nálezy).	409
3277	specifická (testu, vyšetření)	Specifická testu nebo vyšetření vyjadřuje procento lidí, kteří mají negativní nálezy z vyšetření na určitou nemoc nebo stav, ve skupině lidí, kteří tuto nemoc skutečně nemají. Žádný test nemá 100% specificku, protože u některých lidí, kteří danou nemoc nebo stav nemají, vyjde falešně pozitivní nálezy.	346
3278	BI-RADS	BI-RADS je metoda, kterou radiologové používají k interpretaci a standardizovanému popisu výsledků mamografie, ultrazvuku a magnetické rezonance, tj. zobrazovacích metod používaných při screeningu a diagnostice rakoviny prsu. Zkratka pochází z anglického názvu Breast Imaging Reporting and Data System. V rámci BI-RADS klasifikace se používají následující označení: BI-RADS 0: vyšetření není kompletní, je zapotřebí provést doplňující zobrazovací vyšetření (mamografické nebo ultrazvukové); BI-RADS 1: negativní nálezy, normální nálezy (tzn. bez známek zhoubného nádoru); BI-RADS 2: benigní nálezy, 0% pravděpodobnost zhoubného nádoru; BI-RADS 3: pravděpodobně benigní nálezy, nižší než 2% pravděpodobnost zhoubného nádoru; lékař může navrhnout kontrolní vyšetření s odstupem několika týdnů až měsíců; BI-RADS 4: podezřelá změna, možná maligní (2–94 %); u mamografie a ultrazvuku se někdy dále dělí na: BI-RADS 4A: podezření na malignitu je nízké (2–9 %), BI-RADS 4B: středně vysoké podezření na malignitu (10–49 %), BI-RADS 4C: vysoké podezření na malignitu (50–94 %); BI-RADS 5: velmi vysoké podezření na malignitu (>95 %);	1267

3279	malignita	Malignita doslova znamená zhoubnost (jakožto vlastnost zhoubného nádoru). Význam pojmu malignita se však od dob jeho vzniku posunul a dnes se častěji používá pro označení samotného zhoubného nádoru. Odborníci v tomto smyslu rozlišují různé typy malignit: Karcinom je malignita, která začíná v buňkách epitelové tkáně, tzn. buď v kůži nebo ve tkáních, které lemují nebo pokrývají vnitřní orgány. Sarkom je malignita, která začíná v buňkách pojivové tkáně, tzn. v kostech, chrupavkách, v tukové tkáni, ve svalech, krevních cévách apod.. Leukemie je malignita, která začíná v krvetvorné tkáni, například v kostní dřeni. Lymfom a mnohočetný myelom jsou malignity, které začínají v buňkách imunitního systému. Zhoubné nádory centrálního nervového systému jsou malignity, které začínají v tkáních mozku a míchy.	888
3280	primární nádor	Primární nádor je termín, který se používá pro označení původního nebo prvního zhoubného nádoru v těle. Nádorové buňky primárního nádoru se mohou šířit – metastazovat – do dalších částí těla a vytvářet nové neboli sekundární nádory. Každý z těchto nových – sekundárních – nádorů je přitom stejným typem nádoru jako primární nádor.	428
3281	sekundární nádor	Sekundární nádor je termín používaný pro označení zhoubného nádoru, který se rozšířil (metastazoval) z místa, kde původně vznikl, do jiné části těla. Sekundární nádor je přitom stejným typem nádoru jako původní (primární) nádor. Například nádorové buňky se mohou šířit z karcinomu prsu (primární nádor) a vytvářet nové nádory v plicích (sekundární nádor). Nádorové buňky v plicích jsou přitom stejné jako	499
3282	další primární nádor	Další primární nádor je termín používaný pro označení nového primárního nádoru, který se objeví u člověka, který již někdy v minulosti prodělal nádorové onemocnění. Další primární nádor se může objevit měsíce nebo i roky poté, co byl diagnostikován a léčen původní (primární) nádor. Riziko vzniku dalšího primárního nádoru mohou zvyšovat: některé typy protinádorové léčby, jako je zejména chemoterapie a radioterapie, genetická predispozice – pokud jsou v genech daného člověka přítomny určité mutace, vystavení (expozice) některým karcinogenním látkám, jako je například tabákový kouř.	672
3283	punkční biopsie	Punkční biopsie neboli CNB (zkratka pochází z anglického názvu core needle biopsy) je odběr vzorku tkáně širokou jehlou k vyšetření pod mikroskopem. Při podezření na zhoubný nádor je tento typ biopsie se často upřednostňován, protože je při něm odebráno větší množství tkáně než při aspirační biopsii tenkou jehlou, ale přitom nevyžaduje operaci (viz otevřená biopsie). Při punkční biopsii lékař pomocí duté jehly odebere kousky tkáně z oblasti, která je předmětem jeho zájmu, například: z prsu, pokud mamografické vyšetření ukázalo pozitivní nález, z prostaty, pokud vzniklo podezření na karcinom prostaty na základě vyšetření hladiny PSA a/nebo transrektálního ultrazvuku, apod.	884
3284	CNB	CNB je zkratka pro punkční biopsii.	35
3285	core-cut biopsie	Core-cut biopsie je jiný název pro punkční biopsii.	51
3286	CCB	CCB je zkratka pro punkční biopsii.	35
3287	aspirační biopsie tenkou jehlou	Aspirační biopsie tenkou jehlou neboli FNAB (zkratka pochází z anglického názvu fine-needle aspiration biopsy) je odběr tekutiny, buněk nebo tkáně tenkou jehlou k vyšetření pod mikroskopem. Při tomto zákroku lékař pomocí tenké jehly odebere materiál z oblasti, která je předmětem jeho zájmu (například ze štítné žlázy, pokud laboratorní vyšetření krve a/nebo ultrazvukové vyšetření ukázalo pozitivní nález).	548
3288	FNAB	FNAB je zkratka pro aspirační biopsii tenkou jehlou.	52
3289	vakuová biopsie	Vakuová biopsie neboli VAB (zkratka pochází z anglického názvu vacuum-assisted biopsy) je biopsie, při které je z prsu odebrán malý vzorek tkáně. K vakuovému zařízení je připojena dutá sonda, která je naváděna pod mamografickou kontrolou (SVAB) nebo pod kontrolou ultrazvuku (UVAB). Uvnitř sondy se nachází miniaturní rotující nůž, který po navedení sondy do požadovaného místa v prsu vyřízne malý kousek tkáně a ta je pomocí vakua jemně odsáta. Odebraný vzorek tkáně pak pod mikroskopem prozkoumá patolog. Vakuová biopsie	728
3290	VAB	VAB je zkratka pro vakuovou biopsii.	36
3291	stereotaktická biopsie	Stereotaktická biopsie je biopsie, při které je využíván počítač a trojrozměrné zobrazovací zařízení (například mamograf) k nalezení podezřelého místa (ve kterém by se mohl nacházet zhoubný nádor) a k navedení sondy, kterou je odebrána tkáň k následnému vyšetření pod mikroskopem.	369
3292	biopsie pod kontrolou ultrazvuku	Biopsie pod kontrolou ultrazvuku je biopsie, při které je využíván počítač a ultrazvuk k nalezení podezřelého místa (ve kterém by se mohl nacházet zhoubný nádor) a k navedení duté jehly, kterou bude odebrána tkáň k následnému vyšetření pod mikroskopem.	360

3293	vakuová biopsie pod stereotaktickou kontrolou	Vakuová biopsie pod stereotaktickou kontrolou neboli SVAB (zkratka pochází z anglického názvu stereotactic vacuum-assisted biopsy) je kombinace vakuové biopsie a stereotaktické biopsie. Provádí se zejména při podezření na karcinom prsu.	298
3294	SVAB	SVAB je zkratka pro vakuovou biopsii pod stereotaktickou kontrolou.	67
3295	vakuová biopsie pod kontrolou ultrazvuku	Vakuová biopsie pod kontrolou ultrazvuku neboli UVAB (zkratka pochází z anglického názvu ultrasound-guided vacuum-assisted biopsy) je kombinace vakuové biopsie a biopsie pod kontrolou ultrazvuku. Provádí se zejména při podezření na karcinom prsu.	342
3296	UVAB	UVAB je zkratka pro vakuovou biopsii pod kontrolou ultrazvuku.	62
3297	otevřená biopsie	Otevřená biopsie je chirurgický zákrok, který se využívá v případech, kdy je potřeba odebrat větší množství tkáně, než umožňují minimálně invazivní bioptické metody (jako je zejména punkční biopsie nebo vakuová biopsie). Otevřená biopsie se provádí buď v lokální nebo celkové anestezii.	307
3298	patologie	Patologie zkoumá orgány, tkáně, buňky a tělesné tekutiny za účelem studia a diagnostiky nemocí. Lékař specializující se na patologii se nazývá patolog. Patologové se uplatňují mj. při diagnostice zhoubných nádorů, kdy pod mikroskopem zkoumají vzorky tkání odebrané při biopsii.	314
3299	hormonální receptory	Hormonální receptor je protein, který má schopnost vázat nějaký zcela konkrétní hormon. Hormonální receptor se může nacházet buď na povrchu buňky nebo uvnitř buňky. Po navázání hormonu na receptor dochází v buňce k mnoha změnám (jaké konkrétní změny to jsou, záleží na konkrétní dvojici hormon-receptor). Existuje velké množství různých hormonálních receptorů.	391
3300	HER2 (receptor)	HER2 je receptor (specializovaný protein), který hraje důležitou roli v normálním růstu buněk. U některých typů nádorových buněk (včetně zhoubných nádorů prsu, vaječníků, močového měchýře, slinivky břišní a žaludku) může být HER2 přítomen ve větším množství, než je obvyklé u zdravých orgánů. To může způsobit rychlejší růst nádorových buněk a jejich šíření (metastázování) do dalších částí těla. U	509
3301	hormonálně závislé nádory	Hormonálně závislé nádory se vyznačují tím, že na povrchu jejich nádorových buněk je větší množství hormonálních receptorů, než je pro daný orgán obvyklé. Na tyto receptory se mohou vázat hormony, které pomáhají zhoubnému nádoru růst a šířit se (metastazovat). Zdaleka ne všechny typy zhoubných nádorů jsou hormonálně závislé. Mezi hormonálně závislé nádory se řadí zejména některé podtypy zhoubných nádorů prsu, vaječníků, dělohy a prostaty (například hormonálně citlivý karcinom prostaty). Pro ošetřujícího onkologa je důležité	721
3304	antihormonální léčba	Antihormonální léčba je léčba pomocí léků, chirurgického zákroku nebo ozařování, jejímž cílem je zablokovat produkci nebo působení nějakého konkrétního hormonu. Antihormonální léčba se někdy používá při léčbě zhoubných nádorů, protože některé hormony jsou schopny stimulovat růst některých typů zhoubných nádorů (tzv. hormonálně závislých nádorů).	377
3305	regionální lymfatické uzliny	Regionální lymfatické uzliny neboli spádové lymfatické uzliny (v onkologii) jsou lymfatické uzliny, která odvádějí lymfu z okolí zhoubného nádoru (nacházejí se v tzv. odtokové oblasti tohoto nádoru).	261
3306	spádové lymfatické uzliny	Spádové lymfatické uzliny je jiný název pro regionální lymfatické uzliny.	73
3307	TNM klasifikace	TNM klasifikace je jedním z nejrozšířenějších klasifikačních systémů při diagnostice zhoubných nádorů. Tento systém popisuje rozsah zhoubného nádoru a jeho případné šíření (metastázy) v pacientově těle pomocí tří ukazatelů (T, N a M): T (lat. tumor) – popisuje velikost nádoru a jeho případné šíření do okolních tkání, N (lat. nodulus) – vyjadřuje, zda se nádorové buňky rozšířily do regionálních lymfatických uzlin či nikoli, M (lat. metastasis) – znamená nepřítomnost či přítomnost metastáz (rozšíření zhoubného nádoru do jiných částí těla).	775
3308	tomografie	Tomografie je obecně jakákoli zobrazovací metoda, která umožňuje zobrazit konkrétní část pacientova těla v detailně naskládaných vrstvách; tyto vrstvy si můžeme představit jako řezy, aniž by bylo zapotřebí jakéhokoli chirurgického zákroku. K vyhodnocení vyšetření pak slouží počítač, který dokáže tyto vrstvy poskládat k sobě a vytvořit z nich trojrozměrný obraz. Vyšetřující lékař tak získá lepší prostorovou představu o vnitřních strukturách pacientova těla. Existuje velké množství různých typů tomografie, z nichž nejznámější a nejčastěji používaná je výpočetní tomografie. Některé tomografické metody vůbec nemají výraz tomografie ve svém názvu – nejznámějším	871
3309	záchovná operace prsu	Záchovná operace prsu je chirurgický zákrok, při němž je z prsu odstraněn zhoubný nádor (nebo jiná abnormální tkáň) a část normální tkáně v nejbližším okolí, nikoli však samotný prs. Při záchovné operaci prsu mohou být odstraněny některé lymfatické uzliny v podpaží (za účelem biopsie).	321
3310	primární léčba	Primární léčba, indukční léčba neboli první linie léčby je první léčba, která je podávána konkrétnímu pacientovi s daným onemocněním (například se zhoubným nádorem). Primární léčba je často součástí standardního souboru léčebných postupů, jako je operace následovaná chemoterapií a radioterapií. Je-li primární léčba používána samostatně, je považována za nejlepší možnou léčbu. Pokud primární léčba	553
3311	indukční léčba	Indukční léčba je jiný název pro primární léčbu.	48

3312	první linie léčby	První linie léčby je jiný název pro primární léčbu.	51
3313	sekundární léčba	Sekundární léčba neboli druhá linie léčby je léčba, která je podávána konkrétnímu pacientovi s daným onemocněním (například se zhoubným nádorem) v případě, že primární léčba nezabírá, způsobuje vedlejší účinky, přestane fungovat (ačkoli předtím fungovala) apod.	289
3314	druhá linie léčby	Druhá linie léčby je jiný název pro sekundární léčbu.	53
3315	adjuvantní léčba	Adjuvantní léčba je dodatečná protinádorová léčba, která se podává po primární léčbě, aby se snížilo riziko recidivy (návratu zhoubného nádoru). Adjuvantní léčba může zahrnovat chemoterapii, radioterapii, hormonální léčbu, cílenou léčbu a/nebo biologickou léčbu.	307
3316	adjuvantní	Adjuvantní je výraz pocházející z latiny a doslova znamená pomocný nebo podpůrný. V souvislosti s lékařstvím se nejčastěji používá ve	221
3317	neoadjuvantní léčba	Neoadjuvantní léčba je protinádorová léčba, která se podává jako první krok ke zmenšení zhoubného nádoru před hlavní léčbou, kterou je obvykle operace. Mezi příklady neoadjuvantní léčby patří chemoterapie, radioterapie a hormonální léčba. Neoadjuvantní léčba je jedním z mnoha typů indukční léčby.	327
3319	mastektomie	Mastektomie je chirurgický zákrok, při němž je odstraněna část prsu nebo celý prs. Používá se zejména u pacientek s karcinomem prsu v pokročilém klinickém stadiu, ale někdy může být indikována i preventivně (u žen s velmi vysokým rizikem vzniku zhoubného nádoru prsu). Existují různé typy mastektomie, které se liší množstvím odstraněné tkáně a počtem odstraněných lymfatických uzlin.	406
3320	lymfatická drenáž	Lymfatická drenáž je tok lymfy z konkrétní oblasti nějaké tkáně do určité lymfatické uzliny. Pozor: Lymfatická drenáž není totéž co lymfodrenáž! Viz také drenáž.	167
3321	onkochirurgie	Onkochirurgie je podobor chirurgie, který se zabývá operační léčbou a odstraňováním zhoubných nádorů. Chirurgie je jedním z nejstarších způsobů léčby nádorových onemocnění: techniku odstraňování zhoubných nádorů prsu pečlivě popsali již staří Egypťané. Moderní onkochirurgické postupy jsou však ve srovnání se starověkem nesrovnatelně bezpečnější a účinnější. Odvozené přídavné jméno je onkochirurgický, lékař specializující se na onkochirurgii se nazývá onkochirurg.	493
3322	chirurgie	Chirurgie je lékařský obor, který se zabývá chirurgickou léčbou různých onemocnění a úrazů. Existuje velké množství podoborů chirurgie (estetická chirurgie, onkochirurgie, plastická chirurgie, stomatochirurgie, traumatologie apod.). Odvozené přídavné jméno je chirurgický, lékař specializující se na chirurgii se nazývá chirurg.	400
3323	rekonstrukce prsu	Rekonstrukce prsu je chirurgický zákrok, při němž operátor obnoví tvar prsu u ženy, která podstoupila mastektomii. Viz také rekonstrukce.	140
3324	primární rehabilitace	Primární rehabilitace je rehabilitace, která je zahájena ještě v nemocnici, například po operaci karcinomu prsu. Ošetřující lékař doporučí konkrétní rehabilitační opatření každé pacientce na míru: může to být například fyzioterapie, ergoterapie nebo psychologická péče.	320
3325	sekundární rehabilitace	Sekundární rehabilitace je rehabilitace, která probíhá po propuštění z nemocnice (tj. ambulantně), případně v rámci pobytu ve specializovaném rehabilitačním zařízení. Sekundární rehabilitaci může předepsat lékař například pacientkám po operaci karcinomu prsu.	308
3326	scintigrafie skeletu	Scintigrafie skeletu je zobrazovací metoda, jejíž pomocí lékař zjišťuje abnormality nebo jiná poškození kostí. Před vyšetřením je nutné pacientovi podat do žíly velmi malé množství radioaktivního materiálu, který pak krví putuje do celého těla. Radioaktivní materiál se shromažďuje zejména v kostech, kde je později detekován speciálním zařízením (skenerem). Scintigrafie skeletu se používá zejména k diagnostice zhoubný nádor kostí, případně kostních metastáz (nádorových buněk, které se z primárního nádoru rozšířily do kostí). Tato	669
3327	podvěsek mozkový	Podvěsek mozkový je jiný název pro hypofýzu.	44
3328	eumenorea	Eumenorea je odborný výraz pro normální menstruaci. Viz také -menorea.	73
3329	amenorea	Amenorea je vynechání (či vynechávání) menstruace. Existuje několik různých definic amenorey: vynechání jedné nebo více menstruací, úplná absence menstruace po dobu nejméně tří až šesti měsíců apod. Rozlišujeme primární amenoreu a sekundární amenoreu. Léčba amenorey závisí na příčině.	376
3330	primární amenorea	Primární amenorea je jeden ze dvou typů amenorey, kdy menstruace se vůbec neobjeví až do dokončeného 15. roku věku. Primární amenorea je obvykle způsobena fyzickými (tělesnými) příčinami. Řadí se k nim hormonální poruchy, funkční poruchy vaječníků, vrozené chromozomální abnormality či malformace pohlavních orgánů.	358

3331	sekundární amenorea	Sekundární amenorea je jeden ze dvou typů amenorey, kdy před vynecháním menstruace probíhal menstruační cyklus normálně. Příčiny sekundární amenorey mohou být psychické (duševní) i fyzické (tělesné). Na pravidelnosti menstruačního cyklu se může negativně podepsat stres, konflikty v partnerském vztahu, výkonnostní sport apod. Nejčastější tělesnou příčinou sekundární amenorey je těhotenství. Existuje však i celá řada patologických příčin amenorey. Patří mezi ně nadváha nebo podváha, hormonální poruchy, metabolické poruchy, nádory	651
3332	hormonální poruchy	Hormonální poruchy neboli poruchy hormonální rovnováhy jsou poruchy vyznačující se nedostatečnou nebo naopak nadměrnou produkcí nějakého hormonu (či více hormonů), která pak ovlivňuje orgány nebo celé orgánové systémy regulované daným hormonem, v některých případech včetně produkce jiných hormonů. Existuje velké množství hormonálních poruch, např. akromegalie, Addisonova choroba,	545
3333	poruchy hormonální rovnováhy	Poruchy hormonální rovnováhy je jiný název pro hormonální poruchy. Viz také porucha, hormony.	96
3334	oligomenorea	Oligomenorea je méně časté menstruační krvácení, než je obvyklé, tzn. menstruace vyskytující se pouze každých 35 až 90 dní. Tato porucha menstruačního cyklu se obvykle vyznačuje i slabším krvácením (hypomenorea). Oligomenorea se obvykle objevuje po první menstruaci (menarche) nebo před klimakteriem.	351
3335	polymenorea	Polymenorea je častější menstruační krvácení, než je obvyklé, tzn. interval mezi dvěma menstruacemi je kratší než 25 dní. Polymenorea se obvykle objevuje krátce po první menstruaci (menarche) nebo před klimakteriem.	266
3336	hypomenorea	Hypomenorea je menstruační krvácení slabší, než je obvyklé. Opakem hypomenorey je hypermenorea. Viz také hypo-, -menorea, porucha menstruačního cyklu.	156
3337	hypermenorea	Hypermenorea je menstruační krvácení silnější, než je obvyklé. Opakem hypermenorey je hypomenorea. Viz také hyper-, -menorea, porucha menstruačního cyklu.	160
3338	koncovka -menorea	-menorea je přípona, která znamená menstruace. Obvykle se kombinuje s předponou, která vyjadřuje nějakou poruchu menstruačního cyklu. Příklady: amenorea – vynechání menstruačního krvácení, dysmenorea – bolestivá menstruace, hypermenorea – příliš silné menstruační krvácení, hypomenorea – příliš slabé menstruační krvácení, oligomenorea – málo časté menstruační krvácení, polymenorea – příliš časté menstruační krvácení, apod.	576
3339	menoragie	Menoragie je odborný výraz pro příliš silné a příliš dlouhé menstruační krvácení. Viz také porucha menstruačního cyklu.	122
3340	metroragie	Metroragie je odborný výraz pro krvácení z dělohy mimo menstruační cyklus. Viz také porucha menstruačního cyklu.	115
3341	laktace	Laktace je proces tvorby mateřského mléka. U kojících matek vzniká mateřské mléko v mléčných žlázách, které se nacházejí v prsech.	130
3342	prolaktin	Prolaktin je hormon produkován hypofýzou, který byl pojmenován podle své úlohy při laktaci (řídí tvorbu mateřského mléka v době kojení). Prolaktin má však lidském organismu širší spektrum funkcí, od působení na reprodukční systém, přes ovlivňování chování až po regulaci	291
3343	synaptická štěrbina	Synaptická štěrbina je součástí synapse. Je to prostor mezi presynaptickou a postsynaptickou membránou, do kterého jsou při přenosu nervového vzruchu uvolňovány neurotransmitery.	199
3344	presynaptická membrána	Presynaptická membrána je součástí synapse. Je to plazmatická membrána neuronu (přesněji řečeno jeho axonu), ze kterého je nervový vzruch přes synaptickou štěrbinu přenášen na další buňku.	224
3345	postsynaptická membrána	Postsynaptická membrána je součástí synapse. Je to plazmatická membrána buňky, na kterou je přes synaptickou štěrbinu přenášen nervový vzruch.	179
3346	presynaptický	Presynaptický znamená nacházející se před synapsí. Například presynaptická membrána je plazmatická membrána před synapsí, presynaptický neuron je neuron před synapsí apod. Opakem presynaptického je postsynaptický.	257

3347	postsynaptický	Postsynaptický znamená nacházející se za synapsí. Například postsynaptická membrána je plazmatická membrána za synapsí, presynaptický neuron je neuron za synapsí apod. Opakem postsynaptického je presynaptický.	254
3348	EKT	EKT je zkratka pro elektrokonvulzivní terapii.	46
3349	ECT	ECT je zkratka pro elektrokonvulzivní terapii.	46
3350	rTMS	rTMS je zkratka pro repetitivní transkraniální magnetickou stimulaci.	69
3351	krev	Krev je tekutina, která obíhá v krevních cévách a přenáší kyslík, živiny, hormony, odpadní látky a teplo. Normální hodnota pH lidské krve je 7,4. Ačkoli při pohledu pouhým okem se krev jeví jako hustá homogenní tekutina, pod mikroskopem je vidět, že obsahuje buněčnou a tekutou	479
3352	plicní kmen	Plicní kmen je jiný název pro plicnici.	39
3353	srdeční rytmus	Srdeční rytmus je pravidelné střídání systoly (stahu neboli kontrakce srdečního svalu) a diastoly (uvolnění neboli relaxace srdečního svalu). Srdeční rytmus je udáván převodním systémem srdečním. Je-li srdeční rytmus narušen, hovoříme o arytmií.	276
3354	atrioventrikulární svazek	Atrioventrikulární svazek je jiný název pro Hisův svazek.	57
3355	zarděnky	Zarděnky jsou vysoce nakažlivé infekční onemocnění. Původcem onemocnění je virus zarděnek. Šíří se vzdušnou cestou kapénkami při	254
3356	příušnice	Příušnice jsou infekční onemocnění způsobené virem příušnic. Onemocnění je vysoce nakažlivé a šíří se vzdušnou cestou z osoby na osobu	266
3357	virus varicella zoster	Virus varicella zoster, virus planých neštovic neboli VZV (zkratka pochází z anglického názvu varicella zoster virus) je DNA virus, který způsobuje plané neštovice a pásový opar.	213
3358	virus planých neštovic	Virus planých neštovic je jiný název pro virus varicella zoster. Viz také viry, plané neštovice.	99
3359	VZV	VZV je zkratka pro virus varicella zoster.	42
3360	pásový opar	Pásový opar neboli herpes zoster je kožní infekční onemocnění vyvolané herpetickým virem varicella zoster (VZV), způsobujícím rovněž plané neštovice. Po prodělaných planých neštovicích dochází následkem oslabení imunity, např. po fyzické námaze, při stresu nebo při	511
3361	herpes zoster	Herpes zoster je odborný název pro pásový opar.	47
3362	toxoplazmóza	Toxoplazmóza je infekční onemocnění, které způsobuje prvok Toxoplasma gondii. Jedná se o parazita, tedy živočicha, který pro svůj životní cyklus potřebuje definitivního hostitele (kočka, kočkovité šelmy) a meziphostitele (prase, ovce, skot, hlodavci, člověk). Některé živočichy	434
3363	Toxoplasma gondii	Toxoplasma gondii je intracelulární parazitický prvok, který způsobuje toxoplazmózu.	84
3364	toxokaróza	Toxokaróza je parazitární infekční onemocnění způsobené psími škrkavkami (Toxocara canis) nebo kočičími škrkavkami (Toxocara cati), které	184
3365	škrkavka psí	Škrkavka psí (lat. Toxocara canis) je parazit, který způsobuje toxokarózu.	73
3366	Toxocara canis	Toxocara canis je latinský název pro škrkavku psí.	49
3367	škrkavka kočičí	Škrkavka kočičí (lat. Toxocara cati) je parazit, který způsobuje toxokarózu.	76
3368	Toxocara cati	Toxocara cati je latinský název pro škrkavku kočičí.	52
3369	bartonelóza	Bartonelóza neboli nemoc z kočičího škrábnutí je infekční onemocnění způsobené bakterií Bartonella henselae, přenášené na zvířata blechami. Bakterie přežívá v trusu blechy. Ve chvílích, kdy zblešená kočka pečuje o svoji srst, se její drápy infikují bleším trusem. Pokud	342
3370	nemoc z kočičího škrábnutí	Nemoc z kočičího škrábnutí je lidové označení pro bartonelózu.	62
3371	Bartonella henselae	Bartonella henselae je bakterie, která způsobuje bartonelózu.	61
3372	nakažlivé onemocnění	Nakažlivé onemocnění je jiný název pro infekční onemocnění.	59
3373	prenatální	Prenatální znamená před narozením. Například prenatální diagnostika je diagnostika (některých vrozených vývojových vad) ještě před narozením, prenatální vývoj je vývoj dítěte v děloze matky apod.	227
3374	mentální postižení	Mentální postižení je generalizovaná neurovývojová porucha, která se vyznačuje významně narušenými intelektuálními a adaptivními funkcemi. Je definována IQ nižším než 70 a navíc deficitem ve dvou nebo více adaptivních chováních, které ovlivňují každodenní běžný život, přičemž: intelektuální funkce jsou podle DSM-5 definovány jako uvažování, řešení problémů, plánování, abstraktní myšlení, úsudek, akademické učení a učení se z instrukcí a zkušeností a praktické porozumění potvrzené klinickým hodnocením i standardizovanými testy,	749

3375	kůže	Kůže je největším orgánem kožního systému a zároveň největším orgánem těla (tvoří přibližně 7 % tělesné hmotnosti). Kůže se řadí mezi smyslové orgány, protože zprostředkovává hmat. Kůže se skládá ze dvou zřetelně odlišných vrstev: pokožka neboli epidermis – silný epitel tvořící povrchovou vrstvu kůže, škára neboli dermis – pojivová tkáň ležící pod pokožkou. Těsně pod kůží leží tuková vrstva označovaná jako hypodermis. Ačkoli hypodermis není součástí kožního systému, vykonává některé funkce	568
3376	kosti	Kosti jsou důležité orgány, které nejen přispívají k udržování celkového tvaru těla, ale vykonávají rovněž řadu dalších důležitých funkcí. Kosti jsou poměrně komplikované orgány, protože obsahují několik různých tkání: jejich hlavní část tvoří kostní tkáň, což je specializovaný typ pojivové tkáně, avšak nalezneme v nich i nervovou tkáň (v nervech), krev (uvnitř krevních cév), chrupavčitou tkáň (rovněž specializovaný typ pojivové tkáně, v kloubních chrupavkách) i epitelovou tkáň (vystýlá krevní cévy). Podle tvaru dělíme kosti na dlouhé, ploché, krátké, nepravidelné, sezamské kosti a wormianské kůstky.	886
3377	měkká tkáň	Měkkými tkáněmi se rozumí svalová tkáň, tuková tkáň, vazivo, krevní cévy a některé další tkáně v lidském těle. Viz také tkáň.	128
3378	nervové vlákno	Nervové vlákno je jiný název pro axon. Viz také aferentní nervové vlákno, eferentní nervové vlákno.	102
3379	myelin	Myelin je bělavá směs proteinů a fosfolipidů, která tvoří hlavní součást myelinových pochv (ty zvyšují rychlost přenosu nervových impulzů). Odvozené přídavné jméno je myelinizovaný (obalený myelinem), resp. nemyelinizovaný (neobalený myelinem). Tyto výrazy se používají	325
3380	myelinová pochva	Myelinová pochva je izolační vrstva, která obklopuje nervová vlákna (axony) některých neuronů, a jejíž hlavní součástí je myelin (odtud pochází i její název). Jednotlivé úseky myelinové pochvy jsou od sebe vzájemně odděleny Ranvierovými zářezy. Každý úsek myelinové pochvy je tvořen specializovanými buňkami (tzv. Schwannovy buňky), které jsou silně oploštělé (můžeme si je představit například jako extrémně	624
3381	bílá hmota	Bílá hmota je světlejší tkáň v mozku a v míše. Bílou hmotu tvoří především nervová vlákna s myelinovými pochvami. Obrázek: Příčný průřez mozkem – schematický nákres. Na povrchu mozkových hemisfér se nachází šedá hmota, uvnitř bílá hmota. Kromě toho jsou na obrázku znázorněny některé další struktury, které se nacházejí uvnitř mozku. (Zdroj: depositphotos.com)	401
3382	šedá hmota	Šedá hmota je tmavší tkáň v mozku a v míše. Šedou hmotu tvoří především těla nervových buněk, rozvětvené dendrity a neuroglie. Obrázek: Příčný průřez mozkem – schematický nákres. Na povrchu mozkových hemisfér se nachází šedá hmota, uvnitř bílá hmota. Kromě toho jsou na obrázku znázorněny některé další struktury, které se nacházejí uvnitř mozku. (Zdroj: depositphotos.com)	414
3383	lebka	Lebka je nejsložitější kostěná struktura v lidském těle. Tvoří ji: kraniální kosti – kosti, které obklopují a chrání mozek, obličejové kosti – kosti tvořící oční důlky, nos, tváře, čelisti a další části obličeje, sluchové kůstky – ve středním uchu. Otvor ve spodní části lebky je místem, kde se mícha spojuje s mozkem. Obrázek: Boční pohled na lebku dospělého člověka. (Zdroj: LadyofHats, Public Domain, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Human_skull_side_simplified_(bones).svg)	548
3384	defekt síňového septa	Defekt síňového septa je jiný název pro defekt septa síní.	58
3385	atrioventrikulární septum	Atrioventrikulární septum je přepážka mezi pravou síní a levou komorou. Viz také atrioventrikulární, septum, defekt atrioventrikulárního septa. Terminologická poznámka: Název "atrioventrikulární septum" svádí k představě, že se jedná o jakékoli septum mezi (jakoukoli) síní a komorou. Ve skutečnosti je však pravá síň od pravé komory (resp. levá síň od levé komory) oddělena chlopní, nikoli septem. Mezi levou	495
3386	plicní oběh	Plicní oběh neboli malý krevní oběh je oběh krve mezi srdcem a plicemi. Přenáší odkysličenou krev do plic, kde červené krvinky vážou kyslík a uvolňují oxid uhličitý (viz dýchání). Okysličená krev pak proudí zpět do srdce.	249
3387	malý krevní oběh	Malý krevní oběh je jiný název pro plicní oběh.	47
3388	systémový oběh	Systémový oběh, velký krevní oběh neboli tělní oběh je oběh krve mezi srdcem a všemi ostatními částmi těla (kromě plic). Přenáší okysličenou krev k buňkám a vrací odkysličenou krev zpět do srdce.	220
3389	velký krevní oběh	Velký krevní oběh je jiný název pro systémový oběh.	51
3390	tělní oběh	Tělní oběh je jiný název pro systémový oběh.	44

3391	Franciscella tularensis	Franciscella tularensis je bakterie, která způsobuje tularemii.	63
3392	stomie	Stomie je umělé vyústění dutého orgánu na povrch těla. K vytvoření stomie lékaři zpravidla přistupují jako k léčebné možnosti, která pacientovi zachrání nebo zkvalitní život. Nejčastějším důvodem k vytvoření stomie bývá chirurgická léčba nádorových či zánětlivých onemocnění tlustého střeva. Kromě tzv. kolostomie však existuje celá řada dalších typů stomií. Nejčastější příčiny vytvoření stomie: zhoubné nádory tlustého střeva, močového měchýře nebo konečníku, idiopatické střevní záněty, některá dědičná onemocnění, jako je např. familiární adenomatózní polypóza, některé vrozené vývojové vady, úraz, náhlé příhody břišní, překážka nebo proděravění střeva, zánětlivé výchlípky střeva, pištěle, inkontinence stolice, poškození z ozařování, endometrióza, překážka v močových cestách, neléčené záněty močových cest. Stomie může být dočasná (pouze na dobu hojení zdravotního problému) nebo trvalá (například pokud je nefunkční konečník a musí být odstraněn). Někdy se dočasná stomie může stát trvalou.	1173
3393	kolostomie	Kolostomie je jedním z mnoha typů stomií. Jedná se o uměle vytvořený vývod tlustého střeva na povrch těla, který má většinou šířku 2 až 5 cm v průměru, a obvykle vystupuje 1 až 2 cm nad povrch břicha.	220
3394	ileostomie	Ileostomie je jedním z mnoha typů stomií. Jedná se o uměle vytvořený vývod z tenkého střeva na povrch těla, který se provádí především v případech, kdy bylo odstraněno tlusté střevo.	202
3395	urostomie	Urostomie je jedním z mnoha typů stomií. Jedná se o uměle vytvořený vývod močovodů na povrch těla a provádí se, když je nutné odstranit močový měchýř.	170
3396	nefrostmie	Nefrostomie je jedním z mnoha typů stomií. Jedná se o uměle vytvořený vývod moči přímo z ledvin na povrch těla, a provádí se v případě zablokování močových cest (tzn. v případech, kdy nelze vytvořit urostomii). Nefrostomie je umístěna na zádech.	265
3397	tracheostomie	Tracheostomie je jedním z mnoha typů stomií. Jedná se o uměle vytvořený vývod průdušnice na povrch těla. Cílem je zajistit průchodnost dýchacích cest. Tracheostomie může být trvalá nebo dočasná, a provádí se v případech, kdy pacient není schopen samostatně dýchat – například následkem úrazu, ochrnutí, nervosvalového onemocnění, zhoubného nádoru, syndromu spánkové apnoe, poruchách	459
3398	ezofagostomie	Ezofagostomie je jedním z mnoha typů stomií. Jedná se o uměle vytvořený vývod jícnu, který má zajistit odtok slin a prevenci jejich vdechnutí. Ezofagostomie se provádí nejčastěji u dětí jako dočasné řešení vrozených vývojových vad. U dospělých se používá vzácně při rozsáhlých poraněních jícnu (např. poleptání či popálení) a při nádorových onemocněních.	374
3399	gastrostomie	Gastrostomie je jedním z mnoha typů stomií. Jedná se o uměle vytvořený vývod z žaludku na povrch těla, a provádí se např. při těžké neprůchodnosti jícnu, aby byla umožněna výživa touto stomií. Typickým způsobem provedení je perkutánní endoskopická gastrostomie.	281
3400	spontánní pneumotorax	Spontánní pneumotorax je pneumotorax, který vzniká bez působení jakékoli zevní mechanické příčiny. Rozlišujeme dvě hlavní formy spontánního pneumotoraxu: primární a sekundární.	267
3401	primární spontánní pneumotorax	Primární spontánní pneumotorax je spontánní pneumotorax, který nemá žádnou identifikovatelnou příčinu a vyskytuje se u jedinců, jejichž plíce byly až dosud zdravé. Za rizikový faktor pro vznik tohoto typu pneumotoraxu je považováno kouření. Bylo také zjištěno, že tato forma pneumotoraxu se může častěji vyskytovat u blízkých příbuzných, což svědčí pro genetickou predispozici. Postižení bývají zejména vysocí,	505
3402	sekundární spontánní pneumotorax	Sekundární spontánní pneumotorax je spontánní pneumotorax, který vzniká v důsledku již existujícího plicního onemocnění (např. CHOPN, plicní emfyzém, cystická fibróza).	248

3403	traumatický pneumotorax	Traumatický pneumotorax je pneumotorax, který je způsoben poraněním hrudníku, např. při autonehodách, v důsledku bodných ran apod. Viz také trauma, pneumotorax.	163
3404	iatrogenní pneumotorax	Iatrogenní pneumotorax je pneumotorax, který vzniká jako komplikace lékařského zákroku, např. v důsledku punkce, ať již prováděné za diagnostickým nebo terapeutickým účelem.	198
3405	tenzní pneumotorax	Tenzní pneumotorax je forma pneumotorax, při níž vzduch, který se dostane do pleurální dutiny, nemůže uniknout (podobně jako je tomu u ventilku se zpětnou záklopkou). S každým nádechem se tak v pleurální dutině hromadí více vzduchu, což vede ke kolapsu (jedné strany) plic. Vysoký tlak vzniklý následkem tohoto typu pneumotoraxu utlačuje plíce, srdce a velké krevní cévy. Tento typ pneumotoraxu představuje	524
3406	oběhový kolaps	Oběhový kolaps je jiný název pro oběhové selhání.	49
3407	videem asistovaná torakoskopická chirurgie	Videem asistovaná torakoskopická chirurgie neboli VATS (zkratka pochází z anglického názvu video-assisted thoracoscopic surgery) je miniinvasivní chirurgická technika, která se používá k diagnostice a léčbě zdravotních potíží v oblasti hrudníku. Při VATS je do pacientova hrudníku jedním nebo více malými řezy v hrudní stěně zavedena malá kamera (tzv. torakoskop) a chirurgické nástroje. Torakoskop přenáší obraz vnitřní strany pacientova hrudníku na monitor a navádí tak chirurga při provádění zákroku. Lékaři používají techniku VATS k provádění různých zákroků, například: biopsie k diagnostice zhoubných nádorů plic, mezoteliomu a některých dalších typů zhoubných nádorů v oblasti hrudníku, některé typy operace plic, zákroky k odstranění přebytečné tekutiny nebo vzduchu z okolí plic (např. při pneumotoraxu), zákroky k léčbě některých typů poruch jícnu, zákrok k odstranění části nebo celého jícnu (ezofagektomie),	1038
3408	VATS	VATS je zkratka pro videem asistovanou torakoskopickou chirurgii.	65
3409	azbestóza	Azbestóza je chronické onemocnění plic, které je způsobeno vdechováním azbestových vláken. Dlouhodobá expozice těmto vláknům může způsobit zjizvení plicní tkáně a dušnost. Příznaky azbestózy mohou být od mírných až po závažné a obvykle se objeví až po mnoha letech	385
3410	pleurální plaky	Pleurální plaky jsou ztlustělé oblasti pohrudnice (pleury). Často se vyskytují například u lidí, kteří byli někdy v minulosti dlouhodoběji vystaveni působení azbestových vláken.	208
3411	plicní emfyzém	Plicní emfyzém je odborný název pro rozedmu plic.	49
3412	silikóza	Silikóza je plicní onemocnění vznikající v důsledku dlouholeté expozice prachu, který obsahuje částice oxidu křemičitého. Silikóza způsobuje pomalu postupující plicní fibrózu, zhoršení plicních funkcí a zvýšené riziko vzniku tuberkulózy a CHOPN. Silikóza se řadí mezi pneumokoniózy.	282
3413	pneumokonióza	Pneumokoniózy je souhrnné označení pro skupinu plicních onemocnění, která jsou vyvolána ukládáním vdechovaných částic minerálního	256
3414	cor pulmonale	Cor pulmonale je latinské označení pro patologický stav, který způsobuje pravostranné srdeční selhání. Nejčastější příčinou cor pulmonale je plicní hypertenze, tj. dlouhodobě vysoký krevní tlak v plicních tepnách a v pravé komoře. Na vzniku cor pulmonale se však mohou podílet i další onemocnění, jejichž důsledkem je dlouhodobě snížené množství kyslíku v krvi. Patří mezi ně například: některá autoimunitní onemocnění, která poškozují plíce, chronická obstrukční plicní nemoc (CHOPN),	525
3415	hirsutismus	Hirsutismus je u žen nadměrný růst tmavého nebo hrubého ochlupení podobného mužského – typicky na obličeji, na hrudi a na zádech. Nadměrné ochlupení při hirsutismu je často způsobeno nadbytkem mužských pohlavních hormonů (androgenů), především	263
3416	androgenizace	Androgenizací se rozumí konečné účinky působení androgenů na citlivé tkáně, tj. rozvoj mužských sekundárních pohlavních znaků. Androgenizace se může abnormálně vyskytnout i u žen, u nichž se může vyvinout nadměrné ochlupení (hirsutismus), mužský typ plešatosti (androgenní alopecie) a zvětšení poševní (klitoromegalie).	345
3417	střevo	Střevo představují dolní část trávicího traktu – od konce žaludku až po konečník. Odvozené přídavné jméno je střevní. Viz také tenké střevo, tlusté střevo a další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz střevo, střevní apod.	236
3418	viscerální tuk	Viscerální tuk je typ tukové tkáně, která se ukládá v břišní dutině. Viscerální tuk se nachází v blízkosti životně důležitých orgánů, včetně jater, žaludku a střev. Může se také hromadit v tepnách. Viscerální tuk je někdy označován jako aktivní tuk, protože může aktivně zvyšovat riziko závažných zdravotních problémů. Pokud má člověk nějaké množství tuku na břiše, nemusí se nutně jednat o viscerální tuk. Může to být podkožní tuk, který je uložen těsně pod	622

3419	podkožní tuk	Podkožní tuk je typ tukové tkáně, která se nachází těsně pod kůží. Množství podkožního tuku závisí částečně na genetické predispozici, ale zejména na faktorech životního stylu, jako je fyzická aktivita a strava. Lidé s velkým množstvím podkožního tuku mají často i velké množství viscerálního tuku. S podkožním tukem se každý rodí. Kromě dědičných vlivů mají lidé obvykle větší množství podkožního tuku, pokud: ve stravě přijmou více kalorií, než spálí, mají sedavé zaměstnání, mají málo svalové hmoty, mají málo aerobní aktivity, mají diabetes mellitus, jsou rezistentní na inzulin. Podkožní tuk má několik důležitých funkcí: Je to hlavní způsob, jakým tělo ukládá energii. Funguje jako „vycpávka“ či „polštář“, který chrání svaly a kosti před nárazy nebo pády. Prochází jím nervy a krevní cévy, které se nacházejí mezi kůží a svaly. Izoluje organismus a pomáhá mu regulovat teplotu. Pomocí speciální pojivové tkáně připojuje pokožku ke svalům a kostem. Podkožní tuk je důležitou součástí lidského těla, ale pokud je ho v těle uloženo příliš mnoho, může člověku hrozit vyšší riziko zdravotních	1304
3420	polycystické vaječníky	Polycystické vaječníky jsou větší než zdravé vaječníky. Obsahují velké množství neškodných ovarálních folikulů – mnohdy až dvakrát větší počet než zdravé vaječníky. U žen, které trpí syndromem polycystických ovaríí, tyto folikuly mnohdy nejsou schopny uvolnit vajíčko, tzv. ovulace neprobíhá každý měsíc.	340
3421	neplodnost	Neplodnost neboli infertilita je neschopnost plodit děti (jinými slovy, je-li někdo neplodný, nemůže mít vlastní děti). Někteří odborníci uvádějí, že téměř každý sedmý pár je neplodný, což znamená, že se jim nedaří počít dítě, přestože mají častý nechráněný pohlavní styk po dobu alespoň jednoho roku. Příčiny neplodnosti jsou velmi rozmanité a mohou být na straně muže nebo ženy.	416
3422	infertilita	Infertilita je odborný název pro neplodnost.	44
3423	diagnostická kritéria	Diagnostická kritéria jsou souborem příznaků a výsledků různých vyšetření, které se používají při diagnostice v běžné klinické praxi jako vodítko pro péči o jednotlivé pacienty. Diagnostická kritéria jsou obecně široká a musí odrážet různé rysy onemocnění (jejich heterogenitu) s cílem přesně identifikovat co nejvíce	473
3424	diagnostická metoda	Diagnostická metoda je metoda nebo vyšetření, které se používá k diagnostice nějakého onemocnění nebo stavu (např. úrazu). Příkladem diagnostických metod jsou různé zobrazovací metody, měření krevního tlaku, měření tělesné teploty apod.	261
3425	oligoovulace	Oligoovulace je stav, kdy k ovulaci dochází zřídka nebo nepravidelně; obvykle je za oligoovulaci považováno osm nebo méně menstruací za rok. K ovulaci většinou dochází jednou měsíčně, přibližně v polovině menstruačního cyklu. V případě oligoovulace – obvykle kvůli hormonální nerovnováze – vajíčka nedozrávají nebo se neuvolňují tak, jak by měla, což může způsobit neplodnost. Oligoovulace se	593
3426	anovulace	Anovulace je stav, kdy nedochází k ovulaci, tj. během menstruačního cyklu se neuvolní vajíčko z vaječníku. Existuje poměrně velké množství příčin anovulace, protože k normální ovulaci je zapotřebí souhra několika ženských pohlavních hormonů. Chronická anovulace je častou příčinou neplodnosti.	348
3427	fakultativní vyšetření	Fakultativní vyšetření je vyšetření, které se při diagnostice nějakého konkrétního onemocnění podle doporučených postupů provádí jen v některých případech. Obvykle se jedná o doplňující vyšetření, které je indikováno, pokud výsledky obligatorních vyšetření jsou nedostačující. Příklady fakultativních vyšetření při diagnostice karcinomu děložního hrdla jsou lymfografie nebo magnetická rezonance.	460
3428	obligatorní vyšetření	Obligatoční vyšetření je vyšetření, které se při diagnostice nějakého konkrétního onemocnění podle doporučených postupů provádí vždy. Jedná se o základní vyšetření, která jsou podle aktuálních poznatků nezbytná pro správnou diagnostiku daného onemocnění. Příklady obligatorních vyšetření při diagnostice karcinomu děložního hrdla jsou ultrazvukové vyšetření pánevní, jater a ledvin.	444
3429	doporučené postupy	Doporučené postupy je zkrácený název pro klinické doporučené postupy.	69
3430	antagonisté beta-adrenergních receptorů	Antagonisté beta-adrenergních receptorů je jiný název pro beta-blokátory. Viz také antagonist, receptor.	108

3431	poruchy erekce	Poruchy erekce je jiný název pro erektilní dysfunkci. Viz také porucha.	74
3432	hyperandrogenismus	Hyperandrogenismus znamená účinky zvýšeného množství androgenů, které se projeví na ženském těle. Vysoká hladina testosteronu v ženském těle může zapříčinit rozvoj následujících příznaků: mastnou pleť (seбореu), akné, nadměrný růst tmavého nebo hrubého ochlupení podobného mužskému (hirsutismus), hluboký hlas, mužský typ plešatosti, nepravidelnou menstruaci, větší množství svalové hmoty a menší velikost prsou, neplodnost či obezitu.	714
3433	hyperandrogenemie	Hyperandrogenemie je zvýšené množství androgenů v krvi. Viz také hyper-, androgeny, -emie, hyperandrogenismus.	113
3434	krevní lipidy	Krevní lipidy jsou lipidy vyskytující se v krvi, ať už volné, nebo vázané na jiné molekuly. Krevní lipidy jsou obvykle jsou transportovány ve formě různých typů lipoproteinů.	200
3435	porušená glukózová tolerance	Porušená glukózová tolerance, porucha glukózové tolerance neboli IGT (zkratka pochází z anglického názvu impaired glucose tolerance) znamená, že hladina glukózy v krvi (glykemie) je vyšší než normální hodnota, ale ne natolik, aby byla splněna diagnostická kritéria diabetu mellitu. Při poruše glukózové tolerance nicméně hrozí mnohem vyšší riziko vzniku cukrovky a srdečně-cévních onemocnění. Účinnou léčbou porušené glukózové tolerance lze předejít vzniku diabetu i snížit riziko vzniku kardiovaskulárních onemocnění. Zcela zásadní	721
3436	porucha glukózové tolerance	Porucha glukózové tolerance je jiný název pro porušenou glukózovou toleranci. Viz také porucha, glukóza.	107
3437	IGT	IGT je zkratka pro porušenou glukózovou toleranci.	50
3438	antidiabetika	Antidiabetika jsou léky, které se užívají k léčbě diabetu, konkrétně ke stabilizaci a kontrole glykemie (hladiny glukózy v krvi). Existuje řada různých typů antidiabetik, z nichž nejznámější je inzulin.	240
3439	metformin	Metformin je lék, který se používá k léčbě cukrovky 2. typu, ať již samostatně, nebo v kombinaci s jinými antidiabetiky (včetně inzulinu). Metformin pomáhá kontrolovat glykemii (hladinu glukózy v krvi) tím, že snižuje jak množství glukózy, kterou tělo vstřebává z potravy, tak	508
3440	antiandrogeny	Antiandrogeny jsou látky, které blokují účinky androgenů (mužských pohlavních hormonů) na organismus. Mezi antiandrogeny se řadí léky, které: inhibují (blokují) tvorbu testosteronu, inhibují přeměnu testosteronu na jeho aktivnější formu (dihydrotestosteron), blokují androgenní receptory, na které se androgeny za normálních okolností vážou (tzv. antagonisté androgenních receptorů). Příkladem antiandrogenů je abirateron. Odvozené přídatné jméno je antiandrogenní.	535
3441	antagonisté androgenních receptorů	Antagonisté androgenních receptorů jsou léky blokující účinky androgenů (mužských pohlavních hormonů) tím, že se vážou na androgenní receptory. Antagonisté androgenních receptorů se řadí mezi antiandrogeny a užívají se například při léčbě karcinomu prostaty. Konkrétním příkladem je enzalutamid.	342
3442	androgenní receptory	Androgenní receptory jsou hormonální receptory, které mají schopnost vázat androgeny (což jsou např. mužské pohlavní hormony). Androgenní receptory se nacházejí především v buňkách mužských pohlavních orgánů, v některých dalších typech tkání a také v některých nádorových buňkách. Například u zhoubných nádorů prostaty se androgeny vážou na androgenní receptory uvnitř nádorových buněk, což	452
3443	stimulace vaječníků	Stimulace vaječníků je jeden z postupů, který se používá v rámci asistované reprodukce. Cílem stimulace vaječníků je jednak vyvolání ovulace, jednak zvýšení počtu uvolněných vajíček (neboť při přirozené ovulaci se obvykle uvolní pouze jedno vajíčko). To může zvýšit šance na otěhotnění. Stimulaci vaječníků lze provádět buď pomocí léků, nebo pomocí injekcí.	400
3444	asistovaná reprodukce	Asistovaná reprodukce je soubor postupů, které se používají při léčbě neplodnosti. Existují tři hlavní metody asistované reprodukce; jejich společným rysem je to, že se při nich manipuluje s pohlavními buňkami (tj. s vajíčky a spermii), popř. s embryi: nitroděložní oplodnění (IUI), umělé oplodnění (IVF),	364

3445	embryo	Embryo neboli zárodek je časné stadium vývoje mnohobuněčného organismu; u člověka se jedná přibližně o první dva měsíce v děloze. U organismů, které se rozmnožují pohlavně (včetně člověka), je embryonální vývoj obecně částí životního cyklu, která začíná těsně po oplodnění a pokračuje tvorbou tělesných struktur, jako jsou tkáně a orgány. Každé embryo začíná svůj vývoj jako zygota, jediná buňka vzniklá splnutím pohlavních buněk (tj. procesem oplodnění, při němž dochází ke splnutí vajíčka a spermie). V prvních fázích embryonálního vývoje prochází jednobuněčná zygota mnoha rychlými buněčnými děleními, které jsou odborně označovány jako rýhování; tím vzniká tzv. blastula, která se navenek (např. pod mikroskopem) jeví jako obyčejný shluk buněk. Buňky embrya ve stadiu blastuly se poté začínou přeskupovat do vrstev, a to v procesu zvaném gastrulace. Každá z těchto vrstev dá vzniknout jiným částem vyvíjejícího se mnohobuněčného organismu, jako jsou jednotlivé tkáně, orgány a v pozdějších stádiích vývoje celé	1248
3446	plod	Plod v souvislosti s lékařstvím je pozdější stadium nitroděložního vývoje mnohobuněčného organismu; u člověka se jedná o období od počátku třetího měsíce po oplodnění až do porodu. Jednotlivé fáze růstu embrya – a později plodu – jsou poměrně dobře popsány. Na konci prvního měsíce již embryo přesahuje mikroskopickou velikost. Na přelomu druhého a třetího měsíce těhotenství dosahuje formující se plod délky něco přes 2,5 cm, má vytvořený obličej a částečně zformované končetiny. Na konci třetího měsíce je má plod délku 8 cm a váží asi 30 g, má plně zformované končetiny, prsty na rukou i nohou a uši a lze rozlišit jeho pohlaví. Po čtyřech měsících je plod dlouhý asi 20 cm a váží přes 200 g. Matka může cítit jeho pohyby, zdravotník při vyšetření obvykle slyší tlukot jeho srdce. Vytváří se obočí a řasy, kůže je růžová a pokrytá jemnými chloupky zvanými lanugo. V pátém měsíci je tělo plodu pokryto tzv.	1499
3447	zárodek	Zárodek je lidové označení pro embryo.	38
3448	početí	Početí neboli koncepce je počátek těhotenství, který se vyznačuje uhnízděním embrya v děložní sliznici. Terminologická poznámka: Podle jiné definice se početí vyznačuje již vznikem životaschopné zygoty; v tomto smyslu někteří autoři zaměňují početí s oplodněním.	302
3449	koncepce	Koncepce v souvislosti s lékařstvím je odborný název pro početí. Viz také antikoncepce.	90
3450	nitroděložní oplodnění	Nitroděložní oplodnění, intrauterinní inseminace neboli IUI (zkratka pochází z anglického názvu intrauterine insemination) je jednou ze tří hlavních metod asistované reprodukce. Spočívá v zavádění spermií muže do dělohy ženy pomocí katétru. Předtím je však obvykle provedena stimulace vaječníků; samotná inseminace se provádí v den předpokládané ovulace. Očekávaným výsledkem nitroděložního oplodnění je, že	533
3451	intrauterinní inseminace	Intrauterinní inseminace je odborný název pro nitroděložní oplodnění. Viz také intrauterinní.	96
3452	IUI	IUI je zkratka pro nitroděložní oplodnění.	42
3453	umělé oplodnění	Umělé oplodnění neboli IVF (zkratka pochází z anglického názvu in vitro fertilization) je jednou ze tří hlavních metod asistované reprodukce. Nejprve je u ženy provedena stimulace vaječníků, aby v nich uzrál větší počet vajíček. Z vaječníků jsou poté odebrána zralá vajíčka, která jsou v laboratoři oplodněna spermiemi. Výsledkem úspěšného oplodnění je zygota a následně embryo, které je tenkou kanylou skrze děložní hrdlo přeneseno do dělohy. Obvykle jsou přenášena dvě nebo tři embrya, aby se zvýšila šance na otěhotnění. Zbývající životaschopná	712
3454	IVF	IVF je zkratka pro umělé oplodnění.	35
3455	intracytoplazmatická injekce spermie	Intracytoplazmatická injekce spermie neboli ICSI (zkratka pochází z anglického názvu intracytoplasmic sperm injection) je jednou ze tří hlavních metod asistované reprodukce. Nejprve je u ženy provedena stimulace vaječníků, aby v nich uzrál větší počet vajíček. Z vaječníků jsou poté odebrána zralá vajíčka. V laboratoři je pak do každého zralého vajíčka pod speciálně vybaveným mikroskopem vpravena jedna zdravá spermie. Výsledkem úspěšného oplodnění je zygota a následně embryo, které je později tenkou kanylou skrze děložní hrdlo přeneseno do dělohy.	743
3456	ICSI	ICSI je zkratka pro intracytoplazmatickou injekci spermie.	58
3457	antiestrogeny	Antiestrogeny jsou látky, které blokují účinky estrogenů (ženských pohlavních hormonů) na organismus. Mezi antiestrogeny se řadí léky, které: inhibují (blokují) tvorbu estrogenů, blokují estrogenové receptory, na které se estrogeny za normálních okolností vážou (tzv. antagonisté estrogenových receptorů). Odvozené přídatné jméno je antiestrogenní.	391

3458	estrogenové receptory	Estrogenové receptory (někdy též estrogenní receptory) jsou hormonální receptory, které mají schopnost vázat estrogeny (ženské pohlavní hormony). Estrogenové receptory se nacházejí především v buňkách ženských pohlavních orgánů, v některých dalších typech tkání a také v některých nádorových buňkách. Například u karcinomu prsu se estrogeny vážou na estrogenové receptory uvnitř nádorových buněk, což	476
3459	antagonisté estrogenových receptorů	Antagonisté estrogenových receptorů jsou léky blokující účinky estrogenů (ženských pohlavních hormonů) tím, že se vážou na estrogenové receptory. Antagonisté estrogenových receptorů se řadí mezi antiestrogeny a užívají se například při léčbě karcinomu prsu.	305
3460	jednočetné těhotenství	Jednočetné těhotenství je těhotenství, při kterém se v děloze ženy vyvíjí jeden plod, tudíž vede k porodu jednoho dítěte. Jednočetných těhotenství je v běžné populaci převážná většina.	219
3461	vícečetné těhotenství	Vícečetné těhotenství je těhotenství, při kterém se v děloze ženy vyvíjí více než jeden plod. Z vícečetného těhotenství pocházejí dvojčata, trojčata, popř. i vícčata. S vícečetným těhotenstvím je obvykle spojeno více rizik než s jednočetným těhotenstvím.	292
3462	ovariální hyperstimulační syndrom	Ovariální hyperstimulační syndrom neboli OHSS (zkratka pochází z anglického názvu ovarian hyperstimulation syndrome) je soubor příznaků které se mohou vyskytnout jako reakce ženského těla na nadbytek ženských pohlavních hormonů. OHSS se obvykle vyskytuje u žen, které nedávno podstoupily hormonální stimulaci vaječníků. Relativně častým a neškodným příznakem je bolestivost zvětšených vaječníků; v	556
3463	OHSS	OHSS je zkratka pro ovariální hyperstimulační syndrom.	54
3464	granulom	Granulom je malá oblast zánětu. Jedná se o nakupení makrofágů, které je reakcí těla na chronický zánět. Granulomy často vznikají, když se imunitní systém snaží izolovat cizorodé látky, které jinak není schopen odstranit – například některé patogeny (včetně bakterií a plísni), ale i jiné materiály, jako jsou cizí tělesa, zbytky chirurgických stehů apod. Granulomy se často vyskytují v plicích, ale mohou se objevit i v jiných částech těla. Výskytem granulomů se vyznačuje sarkoidóza a některá	792
3465	sarkoidóza	Sarkoidóza je onemocnění, které se vyznačuje výskytem granulomů v kterékoli části těla, nejčastěji však v plicích a v lymfatických uzlinách. Sarkoidóza však může postihovat i oči, kůži, srdce a další orgány. Jedná se o nepříliš časté onemocnění, jehož příčiny vzniku zatím nejsou známy. Mimo jiné se předpokládá genetická predispozice, diskutuje se rovněž o vlivu různých vnějších faktorů.	438
3466	panikulitida	Panikulitida označuje skupinu stavů, které se vyznačují zánětem podkožního tuku. Ačkoli různé formy panikulitidy mají velmi rozmanité příčiny, jejich klinický obraz je stejný nebo velmi podobný. Diagnóza se stanoví na základě kožní biopsie. Nejčastější formou panikulitidy je erythema nodosum.	313
3467	erythema nodosum	Erythema nodosum je typ panikulitidy, zánětlivého onemocnění postihujícího podkožní tuk. Obvykle se projevuje jako bolestivá zarudlá místa na přední straně bérců, méně často postihují stehna a předloktí.	431
3468	zánětlivé onemocnění	Zánětlivé onemocnění je onemocnění, při kterém imunitní systém napadá vlastní tkáň, což vede k zánětu. Zánět je normální reakcí těla na nemoc a infekci. Někdy však zánět vzniká i omylem, a imunitní systém místo patogenů napadá zdravé tkáň. Proto se některá zánětlivá onemocnění řadí zároveň mezi autoimunitní onemocnění. Mezi příznaky zánětlivého onemocnění může patřit bolest hlavy, zimnice, svalová ztuhlost, otok, zarudnutí v postižené oblasti, bolest a/nebo ztuhlost kloubů, ztráta funkce a pohybu v postižené oblasti. Zánětlivé onemocnění může postihnout i různé orgány: příznaky pak závisí na tom, kde se zánět nachází.	776
3469	srdeční sarkoidóza	Srdeční sarkoidóza jedním z několika typů sarkoidózy. Srdeční sarkoidóza je vzácné zánětlivé onemocnění, které se vyznačuje přítomností granulomů v různých částech srdce. Tyto granulomy mohou způsobovat různé závažné potíže, od arytmii až po srdeční selhání.	282
3470	neurosarkoidóza	Neurosarkoidóza jedním z několika typů sarkoidózy. Neurosarkoidóza se vyznačuje přítomností granulomů v centrálním nervovém systému (mozek, mícha a hlavové nervy). Jedná se o dlouhodobé (chronické) onemocnění centrálního nervového systému, které se vyznačuje zánětem v jedné nebo více z jeho oblastí. Tento zánět může způsobit zničení obalu (myelinu), který obklopuje a chrání nervová vlákna (axony). Toho poškození pak může vážně narušit přenos nervových impulsů z centrálního nervového systému, což může způsobit omezení	603
3471	obrna	Obrna je jiný název pro paralýzu.	33
3472	aseptická meningitida	Aseptická meningitida je meningitida (zánět mozkomíšních plen) která není způsobena bakteriemi. Přibližně polovina všech případů aseptické meningitidy je způsobena běžnými sezónními viry na konci léta a začátkem podzimu. Mezi viry, které mohou způsobit aseptickou meningitidu, patří virus varicella zoster (způsobující plané neštovice), dále HIV, virus herpes simplex, a také viry způsobující příušnice, spalničky či vzteklinu. Ve vzácných případech mohou k aseptické meningitidě vést i jiné stavy. Patří mezi ně mykózy, syfilis, lymeská borrelióza, tuberkulóza, lékové	632

3473	Löfgrenův syndrom	Löfgrenův syndrom je typem akutní sarkoidózy. Je pojmenován po švédském lékaři Svenovi Halvarovi Löfgrenovi, který jej popsal již v roce 1953. Löfgrenův syndrom je charakterizován zvětšením lymfatických uzlin při vnitřním okraji plic (tzv. hilová lymfadenopatie), které je patrné na rentgenovém snímku, zatímco na holeních jsou pozorována citlivá zarudlá místa (erythema nodosum). Löfgrenův syndrom může být	478
3474	Heerfordtův syndrom	Heerfordtův syndrom je vzácným projevem sarkoidózy. Mezi jeho příznaky patří zánět živnatky (uveitida), otok či zánět příušních žláz (parotitida), horečka a v některých případech i obrna lícních nervů.	222
3475	příušní žlázy	Příušní žlázy (lat. glandulae parotis) jsou největší slinné žlázy. Jsou to párové žlázy, tzn. na každé straně obličeje (vlevo i vpravo), přibližně	200
3476	zánět příušních žláz	Zánět příušních žláz neboli parotitida může postihovat jednu nebo obě příušní žlázy. Existují různé příčiny zánětu příušních žláz, z nichž nejznámější je virus způsobující příušnice.	216
3477	parotitida	Parotitida je odborný název pro zánět příušních žláz. Viz také -itida, příušní žlázy.	88
3478	primární fimóza	Primární fimóza, přirozená fimóza, fyziologická fimóza neboli konglutinace je zcela normální (fyziologický) stav u malých chlapců, který se vyznačuje slepením vnitřní strany předkožky a žaludu penisu. Přetažení předkožky dozadu přes žalud penisu může být v prvních několika letech života jen omezené nebo zcela nemožné. Konglutinace chrání penis dítěte před přímým kontaktem s močí a stolicí, které mohou způsobit podráždění, a zároveň před patogeny, které mohou vyvolat infekci. Primární fimóza v drtivé většině případů časem sama vymizí, tzn. slepení (konglutinace) předkožky a žaludu penisu se časem samo uvolní. Věk, kdy dojde k uvolnění, se liší případ od případu. U většiny	1113
3479	přirozená fimóza	Přirozená fimóza je jiný název pro primární fimózu.	51
3480	fyziologická fimóza	Fyziologická fimóza je jiný název pro primární fimózu.	54
3481	konglutinace	Konglutinace je jiný název pro primární fimózu.	47
3482	sekundární fimóza	Sekundární fimóza, získaná fimóza neboli patologická fimóza je fimóza (zúžení předkožky), která vzniká v průběhu života. Sekundární fimóza může mít různé příčiny, jako jsou zejména opakované záněty žaludu penisu a předkožky, neúmyslné poranění předkožky, diabetes mellitus a lichen sclerosus.	328
3483	získaná fimóza	Získaná fimóza je jiný název pro sekundární fimózu. Viz také získaný, fimóza.	80
3484	patologická fimóza	Patologická fimóza je jiný název pro sekundární fimózu.	55
3485	krátká uzdička	Krátká uzdička (lat. frenulum breve) je stav, kdy uzdička penisu (elastický pruh tkáně pod žaludem penisu, který se připojuje k předkožce) je příliš krátká, a omezuje tak pohyb předkožky. Uzdička penisu by za normálních okolností měla být dostatečně dlouhá a pružná, aby umožňovala úplné stažení předkožky dozadu přes žalud penisu.	378
3486	frenulum breve	Frenulum breve je latinský název pro krátkou uzdičku.	53
3487	parafimóza	Parafimóza je stav, kdy předkožka stažená dozadu za žalud penisu nejde vrátit zpět dopředu a začne žalud škrtit. Žalud penisu postupně čím dál více otéká, takže přetáhnout předkožku zpět je pak již prakticky nemožné. Po určité době již není špička penisu dostatečně prokrvená a změní barvu. Parafimóza je extrémně bolestivá, jedná se o akutní stav a musí být okamžitě ošetřena lékařem! Bez včasné léčby může být	575
3488	zánět žaludu penisu a předkožky	Zánět žaludu penisu a předkožky neboli balanopostitida se může vyskytnout u chlapců či mužů v jakémkoli věku. Balanopostitida má mnoho příčin, mezi nimiž výrazně převažují infekce různými patogeny.	241
3489	balanopostitida	Balanopostitida je odborný název pro zánět žaludu penisu a předkožky. Viz také -itida.	89
3490	lichen sclerosus	Lichen sclerosus je chronické kožní onemocnění, které se vyznačuje skvrnami světleji zbarvené kůže (a často i postupnou ztrátou elasticity kůže), a vyskytuje se obvykle v oblasti genitálií a řitního otvoru. Lichen sclerosus může postihnout kohokoli, ale vyšší riziko hrozí ženám po menopauze. Lékař může navrhnout léčbu pomocí krémů nebo mastí, které pomáhají navrátit pokožce normálnější vzhled a snižují tendenci	599

3491	retence moči	Retence moči je abnormální stav, kdy se močový měchýř při močení vyprázdní buď jen částečně, nebo se nevyprázdní vůbec. Retence moči může mít celou řadu příčin, například: zablokování (výrazné zúžení nebo úplné ucpání) močové trubice, zvětšená prostata, užívání léků na jiné onemocnění, neurologické důvody, tzn. narušení vzájemné komunikace mezi nervovým systémem a močovými cestami, infekce a otoky, které brání vylučování moči z těla, komplikace a vedlejší účinky léků, které byly pacientovi podány při chirurgickém zákroku.	594
3492	nekróza	Nekróza je odumření ohraničené oblasti tkáně v důsledku nemoci nebo poranění. Nekróza je forma předčasného odumření tkáně, není však programovaná (na rozdíl od apoptózy). K nekróze často dochází, když tkáň není dostatečně zásobena krví; to může být například důsledkem poranění, záření nebo působení chemických látek. Nekróza je nevratná, tzn. odumřelá tkáň už nikdy neobnoví svou funkci.	424
3493	močový katétr	Močový katétr je dutá, do jisté míry ohebná trubice, která odvádí moč z močového měchýře a vede do sběrného sáčku. Močové katetry se vyrábějí v mnoha různých velikostech a typech, a mohou být vyrobeny z gumy, plastu (PVC) nebo silikonu. Zavedení močového katétru je obvykle nutné u pacientů, kteří z různých důvodů nemohou sami vyprazdňovat svůj močový měchýř (např. po chirurgickém zákroku, při	436
3494	smegma	Smegma je bělavý mazový sekret, který se hromadí pod předkožkou. Při špatné hygieně penisu může smegma působit dráždivě a	167
3495	obřízka	Obřízka neboli cirkumcize je chirurgické odstranění předkožky penisu. Tento zákrok je v některých částech světa (včetně USA) poměrně běžný u novorozenců chlapců. Někdy je obřízka nutná později, avšak ze zdravotních důvodů – například v případě fimózy, kdy předkožka je příliš úzká na to, aby se dala přetáhnout dozadu přes žalud penisu. Pro některé rodiny je obřízka náboženským rituálem. Zákrok	596
3496	cirkumcize	Cirkumcize je odborný název pro obřízku.	40
3497	kompletní obřízka	Kompletní obřízka je typ obřízky, při níž chirurg odstraní celou předkožku, čímž se obnaží žalud penisu. Kompletní obřízka může být indikována u některých pacientů s fimózou. Lékaři tuto metodu často doporučují v případě závažného zjizvení, případně pokud pacient trpí chronickým kožním onemocněním lichen sclerosus. Po operaci se někdy může změnit citlivost žaludu, ve velmi vzácných případech může	503
3498	částečná obřízka	Částečná obřízka je typ obřízky, při níž chirurg odstraní pouze část předkožky. Částečná obřízka může být indikována u některých pacientů s fimózou. Po operaci část předkožky na penisu zůstane a překrývá žalud. Zbývající předkožka by se poté měla bez problémů pohybovat přes žalud. Při této metodě však existuje riziko, že zbývající předkožka se v důsledku zjizvení opět zúží (recidiva). V takovém případě musí být	499
3499	preputioplastika	Preputioplastika je chirurgický zákrok, který může být indikován u některých pacientů s fimózou. Nejedná se o odstranění předkožky (obřízku), nýbrž o rozšíření předkožky. Chirurg zúženou předkožku na několika místech podélně nařízne a tyto řezy uzavře speciální technikou šití. Podobně jako u částečné obřízky však i zde existuje riziko recidivy: u 11–20 % operovaných pacientů se předkožka po	573
3500	stenóza meatu	Stenóza meatu je abnormální stav, kdy otvor na konci penisu je užší než obvykle. Chlapci a muži se stenózou meatu mohou pociťovat příznaky, jako je bolestivé nebo pálivé močení, úzký nebo rychlý proud moči, stříkání moči, obtížné usměrňování proudu a časté močení. Ačkoli tento stav může být přítomen již při narození, častěji je způsoben obřízkou.	369
3501	tunica albuginea	Tunica albuginea je latinské označení pro vrstvu bílé vazivové tkáně některých orgánů. Konkrétně to může být: tunica albuginea corporum cavernosorum – vazivový obal obklopující topořivá tělesa penisu, tunica albuginea testis – vazivový obal obklopující varle, tunica albuginea ovarii – vazivový obal obklopující vaječník.	351
3502	zánět varlete	Zánět varlete neboli orchitida je poměrně vzácné onemocnění, které může postihnout jedno varle, vzácněji i obě varlata. Typickým příznakem orchitidy je bolestivé a oteklé varle, popř. obě varlata. Příčiny zánětu jsou velmi různorodé: od infekcí (jako jsou například příušnice) přes místní poranění až po následky chirurgických zákroků. Pro diagnostiku je nezbytné fyzikální vyšetření postižených varlat,	521
3503	orchitida	Orchitida je odborný název pro zánět varlete. Viz také -itida.	65
3504	kapavka	Kapavka neboli gonorea je sexuálně přenosná infekce, jehož původcem je bakterie Neisseria gonorrhoeae. Kapavkou se mohou nakazit muži i ženy. Toto onemocnění nejčastěji postihuje močovou trubici, konečník nebo hrdlo (krk). U žen může Neisseria gonorrhoeae infikovat také děložní čípek.	461
3505	gonorea	Gonorea je odborný název pro kapavku.	37

3506	Neisseria gonorrhoeae	Neisseria gonorrhoeae neboli gonokok je bakterie, která způsobuje kapavku. Odvozené přídatné jméno je gonokokový.	116
3507	gonokok	Gonokok je zkrácený název pro bakterii Neisseria gonorrhoeae.	61
3508	zánět nadvarlete	Zánět nadvarlete neboli epididymitida je nejčastěji důsledkem bakteriální infekce, včetně sexuální přenosné infekcí (např. kapavka či chlamydie). Epididymitida většinou vzniká šířením infekce z ostatních mužských pohlavních orgánů, např. z močové trubice či prostaty. Onemocnění může mít akutní nebo chronický průběh, jeho léčba závisí na příčině vzniku.	385
3509	epididymitida	Epididymitida je odborný název pro zánět nadvarlete. Viz také -itida.	72
3510	červovitý přívěsek slepého střeva	Červovitý přívěsek slepého střeva neboli appendix (lat. appendix vermiformis) je slepý výběžek slepého střeva, který má délku přibližně 5–10 cm (někdy i více) a tloušťku asi 6 mm. Svým vzhledem připomíná červa, odtud pochází i jeho pojmenování červovitý přívěsek slepého střeva.	337
3511	apendix	Appendix je zkrácený název pro červovitý přívěsek slepého střeva.	64
3512	zánět slepého střeva	Zánět slepého střeva je lidové označení pro zánět appendixu. Viz také zánět, slepé střevo.	92
3513	torze varlete	Torze varlete je akutní stav, který nastává v případě, že varle se uvnitř šourku otočí a zkroučí se přitom semenný provazec, který mj. přivádí do této oblasti krev. Snížený průtok krve způsobuje náhlou a často silnou bolest a otok. Torze varlete se nejčastěji vyskytuje mezi 12. a 18. rokem života, ale může k ní dojít v jakémkoli věku, dokonce i před narozením. Torze varlete obvykle vyžaduje urgentní operaci. Při rychlém zásahu lze varle obvykle zachránit. Pokud je však průtok krve přerušen na příliš dlouho, může dojít k neobratelné ztrátě varle.	612
3514	Prehnovo znamení	Prehnovo znamení je důležité při urologickém vyšetření, pokud má lékař podezření například na zánět nadvarlete nebo na torzi varlete. Vyšetření se provádí v případě, že pacient si stěžuje na bolest varlete. Lékař při něm pacientovi nadzdvihne varle a zeptá se pacienta, zda pocítil úlevu od bolesti: negativní Prehnovo znamení – při zvednutí postiženého varlete není úleva od bolesti, tzn. může (avšak nemusí!) se jednat o torzi varlete, pozitivní Prehnovo znamení – při zvednutí postiženého varlete nastává úleva od bolesti.	655
3515	uroflowmetrie	Uroflowmetrie je diagnostická metoda k vyhodnocení průběhu močení. Při tomto vyšetření se zjišťuje, jak rychle moč teče, kolik jí odtéká a jak dlouho odtok moči trvá. Uroflowmetrie slouží k posouzení toho, jak dobře fungují močové cesty. Lékař obvykle navrhuje toto vyšetření pacientovi, který má problémy s močením.	484
3516	kontrastní radiografie	Kontrastní radiografie neboli rentgenové vyšetření s kontrastní látkou je zobrazovací metoda založená na rentgenovém vyšetření, před nímž je pacientovi podána kontrastní látka. Toto vyšetření umožňuje radiologovi vyhodnotit struktury, které nejsou při běžném rentgenovém vyšetření jasně patrné. Jedná se zejména o některé orgány či tkáně, například krevní cévy, žaludek či tlusté střevo.	448
3517	rentgenové vyšetření s kontrastní látkou	Rentgenové vyšetření s kontrastní látkou je jiný název pro kontrastní radiografii.	82
3518	cystometrie	Cystometrie je diagnostická metoda, která měří tlak v močovém měchýři, a to buď během jeho plnění (plnicí cystometrie), nebo během močení (mikční cystometrie). Cystometrie se provádí tak, že lékař pomocí tenké trubičky (katétru) pomalu naplní močový měchýř pacienta teplou tekutinou. Další katétr – vybavený senzorem pro měření tlaku – je umístěn do konečníku (u mužů) nebo do pochvy (u žen). Senzor pak například dokáže zjistit, jaký tlak musí pacientův močový měchýř vyvinout, aby se zcela vyprázdnil.	924
3519	inkontinence z přetékání	Inkontinence z přetékání je jedním z několika různých typů inkontinence moči, tj. neschopnosti kontrolovat močení. Inkontinence z přetékání může vzniknout, když člověk není schopen zcela vyprázdnit močový měchýř; pak může docházet k nechtěným únikům moči. Postižený člověk přitom může, ale nemusí cítit, že jeho močový měchýř je plný. Úniky moči, které mohou způsobovat rozpaky a nepohodlí, však nejsou jediným problémem. Moč zůstávající v močovém měchýři je živnou půdou pro bakterie, což může vést k opakovaným infekcím močových cest. Na rozdíl od jiných typů inkontinence se inkontinence z přetékání vyskytuje častěji u mužů než u žen. Nejčastější příčinou u mužů je zvětšená prostata, která brání odtoku moči z močového měchýře. Mezi další možné příčiny inkontinence přetékajícího moči patří: ucpání močové trubice nádorem, močovými kameny, zjizvenou tkání, otokem způsobeným infekcí apod., slabé svaly močového měchýře, které z močového měchýře nedokážou zcela vytlačit zbytkovou moč, poranění nervů, které ovládají močový měchýř.	1369

3520	alfa-blokátory	Alfa-blokátory neboli antagonisté alfa-adrenergických receptorů představují skupinu léků, které blokují účinek noradrenalinu a způsobují rozšiřování (vazodilataci) krevních cév. Alfa-blokátory bývají předepisovány při léčbě některých potíží, jako je například hypertenze, Raynaudův syndrom, zvětšená prostata či erektilní dysfunkce.	358
3521	antagonisté alfa-adrenergických receptorů	Antagonisté alfa-adrenergických receptorů je jiný název pro alfa-blokátory.	73
3522	inhibitory 5-alfa-reduktázy	Inhibitory 5-alfa-reduktázy neboli 5-ARI (zkratka pochází z anglického názvu 5-alpha-reductase inhibitors) jsou léky, které bývají předepisovány zejména při léčbě zvětšené prostaty. 5-ARI blokují (inhibují) 5α-reduktázu – enzym, který se podílí na metabolismu některých steroidních hormonů. Tyto léky například brání přeměně testosteronu, nejznámějšího mužského pohlavního	488
3523	5-ARI	5-ARI je zkratka pro inhibitory 5-alfa-reduktázy.	49
3524	dihydrotestosteron	Dihydrotestosteron neboli DHT (zkratka pochází z anglického názvu dihydrotestosterone) je pohlavní hormon se silnými androgenními vlastnostmi. Tento důležitý hormon hraje významnou roli v pubertě, neboť se podílí na rozvoji mužských sekundárních pohlavních znaků. Dihydrotestosteron vzniká metabolickou přeměnou testosteronu. Téměř 10 % testosteronu, který se denně vytvoří v mužském či ženském organismu, se přemění na dihydrotestosteron, a to zejména ve varlatech a prostatě (u mužů), ve vaječnících (u žen), ale i v kůži a některých dalších částech těla. Před pubertou je však hladina dihydrotestosteronu mnohem nižší a předpokládá se, že zvýšená produkce DHT může být zodpovědná za začátek puberty u chlapců, což způsobuje vývoj mužských pohlavních orgánů (konkrétně penisu, varlat a šourku) a růst	1184
3525	DHT	DHT je zkratka pro dihydrotestosteron.	38
3526	resektoskop	Resektoskop je endoskopický přístroj, který se používá k resekci (odstraňování) některých tkání z vnitřku pacientova těla. Resektoskop je vybaven optickým zařízením a nástrojem, který pomocí elektrického proudu řeže, odstraňuje nebo ničí tkáň a zároveň kontroluje krvácení. U mužů se resektoskop nejčastěji zavádí močovou trubicí do močového měchýře nebo prostaty, zatímco u žen (při některých gynekologických potížích) se typicky zavádí skrze pochvu a děložní hrdlo do dělohy. Resektoskop se využívá např. ke zmírnění příznaků zvětšené prostaty (viz	743
3527	transuretrální resekce prostaty	Transuretrální resekce prostaty neboli TURP (zkratka pochází z anglického názvu transurethral resection of the prostate) je chirurgický zákrok, který se využívá k léčbě zdravotních obtíží způsobených zvětšenou prostatou. Zákrok se provádí buď v celkové anestezii nebo ve spinální anestezii. Při TURP se nástroj zvaný resektoskop zavádí skrze žalud penisu a močovou trubicí až do oblasti prostaty, kde je odstraněna přebytečná tkáň. Poté je do močového měchýře na několik dní zaveden močový katétr. Obvykle je nutná hospitalizace, která	784
3528	předpona trans-	Trans- je předpona, která znamená přes nebo za. Výraz pochází z latiny, konkrétně ze slovesa transire, což znamená přejít na druhou stranu. Příklady: transplacentární = přes placentu, transplantace = přenos orgánu nebo tkáně z jednoho organismu (nebo místa na těle) do jiného organismu (nebo do jiného místa na těle), transuterinní = přes dělohu, apod.	474
3529	spinální anestezie	Spinální anestezie neboli subarachnoidální anestezie je u některých typů chirurgických zákroků alternativou celkové anestezie. Při spinální anestezii pacient během operace zůstává při vědomí, aniž by však cítil bolest. Spinální anestezii lze použít u většiny operací od pasu dolů. Anesteziolog při ní podává lokální anestetikum injekčně nebo prostřednictvím katétru do tzv. subarachnoidálního prostoru – prostoru uvnitř páteřního kanálu obsahujícího mozkomíšni mok. Lokální anestetikum znecitliví nervy, které zásobují dolní část těla (tj. břicho, boky,	735
3530	TURP	TURP je zkratka pro transuretrální resekci prostaty.	52
3531	subarachnoidální anestezie	Subarachnoidální anestezie je jiný název pro spinální anestezii.	64
3532	zakřivení penisu	Zakřivení penisu neboli deviace penisu je jakákoli odchylka tvaru penisu od přímé osy. Jedná se o benigní (nezhoubné) onemocnění, které může být vrozené nebo získané. Zatímco vrozené zakřivení penisu je přítomno již od narození, získané zakřivení penisu se rozvíjí v průběhu života.	346
3533	deviace penisu	Deviace penisu je odborný název pro zakřivení penisu.	53
3534	získané zakřivení penisu	Získané zakřivení penisu, Peyronieho choroba neboli IPP (zkratka pochází z latinského názvu induratio penis plastica) je zakřivení penisu, které se rozvíjí v průběhu života. Onemocnění začíná jako zánětlivá reakce v tunica albuginea – vazivovém obalu, který obklopuje topořivá tělesa penisu. Tento zánět zapříčiní tvorbu jizevnaté tkáně, což má za následek vznik tzv. fibrózních plaků. Obrázek: Peyronieho choroba – schematický nákres. (Zdroj: depositphotos.com)	550
3535	Peyronieho choroba	Peyronieho choroba je jiný název pro získané zakřivení penisu.	62

3536	IPP	IPP je zkratka pro získané zakřivení penisu.	44
3537	induratio penis plastica	Induratio penis plastica je latinský název pro získané zakřivení penisu.	72
3538	vrozené zakřivení penisu	Vrozené zakřivení penisu je zakřivení penisu, které je přítomno již od narození. Jedná se o vrozenou vývojovou vadu penisu, která se vyskytuje mnohem vzácněji než získané zakřivení penisu. Nesprávný vývoj může vést buď k nerovnoměrnému utváření erektilní tkáně penisu nebo k tomu, že močová trubice zůstane příliš krátká. V obou případech je penis zakřivený.	423
3544	mikrotrauma	Mikrotrauma je velmi malé poranění, které většinou není na první pohled vidět. Většinou se jedná o miniaturní trhliny v kosterní svalové tkáni, ve fasciích (obaly kolem svalů) či v pojivové tkáni, včetně šlach a kostí. Většina mikrotraumat způsobuje nízkou úroveň zánětu, který není vidět ani cítit. Mikrotraumata mohou vznikat ve svalech, vazech, kostech (včetně obratlů) i v meziobratlových ploténkách. Opakovaná	528
3545	hypogonadismus	Hypogonadismus znamená sníženou funkci pohlavních žláz (vaječníky u žen, varlata u mužů), která může vést k nedostatečné tvorbě pohlavních hormonů až k neplodnosti. Existuje poměrně velké množství příčin hypogonadismu, podle toho se i rozlišují různé podtypy této	316
3546	inhibitory fosfodiesterázy typu 5	Inhibitory fosfodiesterázy typu 5 neboli inhibitory PDE5 jsou léky, které se nejčastěji používají k léčbě erektilní dysfunkce (ED). Jejich schopnost zlepšovat příznaky ED byla objevena náhodně, když vědci zkoumali možné použití těchto léků při léčbě vysokého krevního tlaku a anginy pectoris. Inhibitory PDE5 jsou často první možností léčby mužů s ED, která je způsobena špatným průtokem krve do penisu. Řadí se k nim např. sildenafil, tadalafil a vardenafil.	655
3547	inhibitory PDE₅	Inhibitory PDE5 je jiný název pro inhibitory fosfodiesterázy typu 5.	68
3548	terapie rázovou vlnou	Terapie rázovou vlnou, terapie extrakorporální rázovou vlnou neboli ESWT (zkratka pochází z anglického názvu extracorporeal shock wave therapy) je neinvazivní léčba, která spočívá ve směřování rázových vln do poraněných měkkých tkání s cílem snížit bolest a podpořit hojení. Užívá se nejčastěji ve fyzioterapii a sportovním lékařství, ale je rovněž zkoumána jako nová možnost léčby erektilní dysfunkce a získaného	452
3550	ESWT	ESWT je zkratka pro terapii rázovou vlnou.	42
3551	premenstruační dysforická porucha	Premenstruační dysforická porucha neboli PMDD (zkratka pochází z anglického názvu premenstrual dysphoric disorder) je obzvláště závažná forma premenstruačního syndromu (PMS). Ačkoli PMS i PMDD mají tělesné i duševní příznaky, PMDD způsobuje extrémní změny nálad, které mohou narušovat každodenní život i mezilidské vztahy. Jak u PMDD, tak u PMS začínají příznaky obvykle 7–10 dní před začátkem menstruace a obvykle vymizí se začátkem menstruačního krvácení, případně 1–2 dny po něm. PMDD i PMS mohou způsobovat nadýmání, pocit napětí v prsou, únavu, poruchy spánku a změny stravovacích návyků. U PMDD však vyniká alespoň jeden z následujících duševních příznaků: smutek nebo beznaděj, úzkost nebo napětí, extrémní náladovost, výrazná podrážděnost nebo hněv. Příčiny vzniku PMDD dosud nebyly objasněny. Depresivní a úzkostné stavy jsou společné jak pro PMS, tak pro PMDD, takže je možné, že hormonální změny, které souvisejí s menstruací, zhoršují příznaky poruch nálady.	1603
3552	PMDD	PMDD je zkratka pro premenstruační dysforickou poruchu.	55
3553	deficit alfa-1-antitrypsinu	Deficit alfa-1-antitrypsinu neboli A1AD (zkratka pochází z anglického názvu alpha-1 antitrypsin deficiency) je genetická porucha, která může způsobovat onemocnění plic a jater. Příznaky onemocnění i věk, kdy se projeví, se u jednotlivců liší. U lidí s deficitem alfa-1 antitrypsinu se první příznaky plicního onemocnění obvykle objevují mezi 25. a 50. rokem života; je to zejména dušnost již po mírné tělesné aktivitě, zhoršená schopnost cvičit a sípání. Dalšími příznaky mohou být neúmyslný úbytek hmotnosti, opakující se infekce dýchacích cest a únava. U	647
3554	A1AD	A1AD je zkratka pro deficit alfa-1 antitrypsinu.	48
3555	bulektomie	Bulektomie je chirurgický zákrok, který je někdy prováděn u pacientů s rozedmou plic, popř. CHOPN. Jedná se o odstranění tzv. emfyzémových bul – velkých oblastí poškozených plicních sklípků, které již neplní svou funkci při dýchání, místo toho v plicích pouze	317
3556	bronchoskopická volumredukce	Bronchoskopická volumredukce neboli BLVR (zkratka pochází z anglického názvu bronchoscopic lung volume reduction) je miniinvazivní chirurgický zákrok, který se někdy používá při léčbě pacientů s rozedmou plic, popř. CHOPN. Při BLVR jsou do průdušek pacienta implantovány tzv. endobronchiální chlopně, které fungují jako jednosměrné ventily: zablokuje nemocné části plic a umožní zdravějším	606
3557	BLVR	BLVR je zkratka pro bronchoskopickou volumredukci.	50

3558	volumredukční operace plic	Volumredukční operace plic, chirurgická volumredukce neboli LVRS (zkratka pochází z anglického názvu lung volume reduction surgery) je otevřený chirurgický zákrok, který se někdy používá při léčbě pacientů s rozedmou plic, popř. CHOPN. Při LVRS jsou z pacientových plic odstraněny kousky plicní tkáně poškozené emfyzémem, aby mohla zbývající tkáň lépe fungovat. Výsledkem operace může být lepší funkce	521
3559	chirurgická volumredukce	Chirurgická volumredukce je jiný název pro volumredukční operaci plic.	70
3560	LVRS	LVRS je zkratka pro volumredukční operaci plic.	47
3561	endometriální cysta	Endometriální cysta neboli endometriom je typem cysty, která se může vytvořit na vaječníku (nebo obou vaječnicích) ženy trpící endometriózou. Endometriální cystám se někdy říká čokoládové cysty, protože jsou vyplněny tmavě hnědou tekutinou, což je směs staré menstruační krve a odumřelé děložní sliznice. Až na velmi vzácné případy jsou endometriální cysty benigní (nezhoubné). Endometriální cysty	564
3562	endometriom	Endometriom je jiný název pro endometriální cystu.	50
3563	reprodukční věk	Reprodukční věk neboli plodný věk je věkové rozmezí, kdy je jedinec (teoreticky či prakticky) schopen rozmnožování (reprodukce): U žen se reprodukčním věkem rozumí období mezi menarche a menopauzou, tzn. zhruba věkové rozmezí 12–49 let (někteří autoři však uvádějí 15–49 let). Pojem reprodukční věk či plodný věk je však nepřesný, protože některé ženy mohou otěhotnět a porodit děti v mladším nebo i starším věku. U mužů se reprodukčním věkem rozumí období mezi nástupem puberty a ztrátou plodnosti.	573
3564	plodný věk	Plodný věk je jiný název pro reprodukční věk.	45
3565	vaginální zrcátko	Vaginální zrcátko je nástroj, který se používá při gynekologickém vyšetření. Tento nástroj je vyroben z kovu nebo plastu, je rozevírací, dodává se v různých velikostech a má přibližně tvar kachního zobáku. Při vyšetření gynekolog vloží vaginální zrcátko do pochvy a jemně jej otevře. Vaginální zrcátko slouží k roztažení a přidržení otevřených poševních stěn. To lékaři umožní snadněji prohlédnout nejen pochvu, ale	475
3566	břicho	Břicho (lat. abdomen) je oblast těla mezi hrudníkem a pávní. V břišní dutině se nacházejí některé orgány trávicího systému, močového systému a reprodukčního systému, které jsou zásobeny mnoha krevními cévami a nervy. Odvozené přídavné jméno je břišní (česky) nebo abdominální (z latiny).	388
3567	abdomen	Abdomen je latinský název pro břicho. Odvozené přídavné jméno je abdominální.	80
3568	hrudník	Hrudník (lat. thorax) je oblast těla mezi krkem a břichem. V hrudní dutině se nacházejí důležité orgány dýchacího systému (zejména plíce) a kardiovaskulárního systému (zejména srdce), které jsou zásobeny mnoha krevními cévami a nervy. Odvozené přídavné jméno je hrudní (česky) nebo torakální (z latiny).	374
3569	ultrazvuk břicha	Ultrazvuk břicha neboli transabdominální ultrazvuk je cílené ultrazvukové vyšetření různých orgánů v břišní dutině. Lékař při tomto vyšetření používá ultrazvukovou sondu, kterou přiloží na kůži na pacientově břiše (předtím obvykle navlhčené gelem) a pohybuje s ní. Odrazy ultrazvukových vln může lékař registrovat a vyhodnocovat na obrazovce počítače. Tato vyšetřovací metoda je levná, nenáročná a bezpečná, proto se používá v mnoha lékařských oborech, včetně gynekologie a porodnictví.	627
3570	transabdominální ultrazvuk	Transabdominální ultrazvuk je odborný název pro ultrazvuk břicha. Viz také transabdominální, ultrazvukové vyšetření.	119
3573	transabdominální	Transabdominální znamená procházející nebo prováděný přes břicho, resp. skrze břišní stěnu. Například transabdominální ultrazvuk je ultrazvukové vyšetření prováděné přes břišní stěnu (tzn. lékař přiloží ultrazvukovou sondu na pacientovo obnažené břicho).	311
3574	vizuální	Vizuální znamená zrakový. Například vizuální vyšetření kůže (při návštěvě dermatologa) nebo vizuální zhodnocení děložního čípku (při	251
3575	vaginální ultrazvuk	Vaginální ultrazvuk neboli transvaginální ultrazvuk je cílené ultrazvukové vyšetření různých orgánů v ženské pánevní dutině. Lékař (obvykle gynekolog) při tomto vyšetření používá ultrazvukovou sondu (předtím navlhčenou gelem), kterou jemně zasune do pochvy pacientky. Odrazy ultrazvukových vln pak může lékař registrovat a vyhodnocovat na obrazovce počítače. Tato vyšetřovací metoda je levná, nenáročná a bezpečná, proto se používá v mnoha lékařských oborech, včetně gynekologie a porodnictví.	727
3576	transvaginální ultrazvuk	Transvaginální ultrazvuk je jiný název pro vaginální ultrazvuk. Viz také transvaginální, ultrazvukové vyšetření.	115
3579	transvaginální	Transvaginální znamená přes pochvu. Například transvaginální ultrazvuk je ultrazvukové vyšetření, při kterém lékař (obvykle gynekolog) používá ultrazvukovou sondu zasunutou do pochvy pacientky.	238
3580	aktivní pohybový aparát	Aktivní pohybový aparát je součást pohybového aparátu, která slouží především k pohybu. Skládá se z kosterních svalů a s nimi spojených struktur (fascie, šlachy, šlachové pochvy a tělové váčky).	248

3581	pasivní pohybový aparát	Pasivní pohybový aparát je součástí pohybového aparátu, která slouží především k udržení správného tvaru těla a jeho zpevnění. Skládá se z kosterního systému a souvisejících struktur (kosti, chrupavky, klouby, meziobratlové ploténky a vazy).	294
3582	meziobratlové ploténky	Meziobratlové ploténky jsou pružné destičky, které vzájemně oddělují jednotlivé obratle v páteři a působí jako tlumiče nárazů mezi obratli. Každá meziobratlová ploténka má silný vnější vazivový prstenec (lat. annulus fibrosus disci intervertebralis), který obklopuje vnitřní dřevnaté jádro (lat. nucleus pulposus); to má konzistenci měkkého rosolu (či gelu) a můžeme si jej představit jako gumový balóněk tlumící nárazy mezi sousedními obratli.	647
3583	páteř	Páteř (lat. columna vertebralis) je ohebná zakřivená struktura, která je tvořena celkem 26 kostmi a probíhá od lebky až k pánvi. V páteři je uzavřena mícha, na některé obratle se upínají žebra a také svaly krku a zad. U dospělých je páteř dlouhá přibližně 71 cm (u mužů) nebo 61 cm (u žen) a rozlišujeme na ní pět hlavních oddílů: krční páteř – sedm krčních obratlů, hrudní páteř – dvanáct hrudních obratlů, bederní páteř – pět bederních obratlů, kost křížová, kostrč. Jednotlivé obratle jsou od sebe vzájemně odděleny meziobratlovými ploténkami. Obrázek: Pět hlavních oddílů (popisky vlevo) a čtyři zakřivení páteře (popisky vpravo). (Zdroj: By ArcadianVector: Pixelsquid - Own work)	862
3584	obratle	Obratle (lat. vertebrae) jsou nepravidelné kosti, které jsou základními stavebními jednotkami páteře. Rozlišujeme tři typy obratlů: krční, hrudní a bederní. Obratle se zvětšují směrem od krku k bedrům (tzn. bederní obratle jsou výrazně větší než krční obratle), protože níže umístěné obratle musí nést větší hmotnost. Typický obratel se skládá ze dvou základních částí: tělo obratle – přední část obratle, obratlový oblouk – zadní část obratle, na níž rozlišujeme dva pedikly, dvě laminy a sedm výběžků. Tělo obratle a obratlový oblouk společně vytvářejí tzv. obratlový otvor (foramen vertebrale). Za sebou následující obratle tvoří páteřní kanál (canalis vertebralis), kterým prochází mícha. Za sebou následující obratle jsou spojeny jednak meziobratlovými ploténkami, jednak kloubními výběžky obratlů (dolní kloubní výběžky	1234
3585	krční obratle	Krční obratle (lat. vertebrae cervicales) jsou nejmenší a nejlehčí obratle v lidské páteři. Krčních obratlů je celkem sedm a jsou označovány (shora dolů) zkratkami C1 až C7. První dva obratle – atlas (C1) a čepovec (C2) – se od všech ostatních obratlů poměrně výrazně liší: není mezi nimi meziobratlová ploténka a mají jedinečnou strukturu i funkci (otáčení hlavou, přikyvování apod.). Ostatní krční obratle	554
3586	hrudní obratle	Hrudní obratle (lat. vertebrae lumbales) jsou středně velké obratle v lidské páteři. Hrudních obratlů je celkem dvanáct a jsou označovány (shora dolů) zkratkami Th1 až Th12.	241
3587	bederní obratle	Bederní obratle (lat. vertebrae thoracicae) jsou největší obratle v lidské páteři. Bederních obratlů je celkem pět a jsou označovány (shora dolů) zkratkami L1 až L5.	232
3588	žebra	Žebra (lat. costae) jsou dlouhé zahnuté párové kosti, které tvoří pohyblivé strany hrudního koše. Žebra chrání plíce, srdce a dalších důležité orgány uvnitř hrudníku. Člověk má dvanáct párů žeber (celkem tedy 24 žeber): všechna žebra se připojují k hrudním obratlům vzadu, a probíhají dopředu a dolů směrem k přední straně hrudníku. Podle toho, jak jsou žebra zakončena v přední části hrudníku, rozlišujeme: pravá žebra (lat. costae verae) – horních sedm párů žeber (1.–7. žebro), která se prostřednictvím chrupavky připojují přímo ke kosti hrudní, nepravá žebra (lat. costae spuriae) – dolních pět párů žeber (8.–12. žebro), která se ke kosti hrudní: připojují nepřímo (8.–10. žebro) – prostřednictvím chrupavky se pojí k chrupavce výše umístěného žebra, nepřipojují vůbec (11. a 12. žebro) – vpředu se nikam neupínají, jejich chrupavka je zapuštěna mezi svaly boční stěny trupu).	980
3589	hrudní koš	Hrudní koš (lat. cavea thoracis) je kostěná struktura typického tvaru, kterou tvoří hrudní obratle (vzadu), žebra (po obou stranách), kost hrudní a žeberní chrupavky (vpředu).	204

3590	chrupavka	Chrupavka je pojivová tkáň, která se skládá ze specializovaných buněk – tzv. chondrocytů – a extracelulární matrix. Chrupavky se nacházejí prakticky po celém lidském těle, od hlavy až k patě. Řadí se k nim například chrupavky v zevním uchu, chrupavky v nose, kloubní chrupavky, žeberní chrupavky apod. Chrupavka se vyskytuje mnohem častěji v těle embrya než v těle dospělého: většina kostry je zprvu tvořena rychle rostoucí chrupavkou, která je následně nahrazena kostní tkání – ať již v období vývoje plodu, nebo v dětském věku. Rozlišujeme tři hlavní typy chrupavek: hyalinní chrupavka, vazivová chrupavka, elastická chrupavka.	787
3591	chondrocyty	Chondrocyty jsou jediným typem buněk, které se nacházejí ve zdravé chrupavce. Vytvářejí a udržují extracelulární matrix, která se skládá především z kolagenu a proteoglykanů (specializovaný typ proteinů).	244
3592	koncovka -cyt	-cyt je přípona, která znamená buňka. Obvykle se kombinuje s cizím názvem typické vlastnosti konkrétního typu buňky. Příklady: adipocyty = tukové buňky, erytrocyty = červené krvinky, granulocyty = podskupina bílých krvinek, které obsahují granula, leukocyty = bílé krvinky, osteocyty = kostní buňky, apod. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz -cyty.	402
3593	kostní tkáň	Kostní tkáň představuje specializovaný typ pojivové tkáně, která se od všech ostatních typů odlišuje tvrdostí a pevností. Kostní tkáň je základem všech kostí, a skládá se z kostních buněk a z kostní matrix.	224
3594	kostní buňky	Kostní buňky jsou buňky, které se vyskytují v kostní tkáni. Rozlišujeme čtyři typy kostních buněk: osteoprogenitorové buňky, osteoblasty, osteocyty a osteoklasty. Obrázek: Čtyři typy kostních buněk: osteoprogenitorové buňky, osteoblasty, osteocyty a osteoklasty. (Zdroj: depositphotos.com)	341
3595	kmenové buňky	Kmenové buňky jsou prekursorové buňky, ze kterých mohou vznikat specializované buňky. U lidí rozlišujeme tři skupiny kmenových buněk – podle toho, odkud pocházejí v rámci vývojového procesu: embryonální kmenové buňky, embryonální zárodečné buňky, dospělé kmenové buňky.	306
3596	osteoprogenitorové buňky	Osteoprogenitorové buňky jsou jedním ze čtyř typů kostních buněk. Osteoprogenitorové buňky jsou kmenové buňky, tj. prekursor specializovanějších kostních buněk (konkrétně osteocytů a osteoblastů), hrají důležitou roli při obnově a růstu kostí, a nacházejí se v kostní dřeni.	454
3598	kostní matrix	Kostní matrix je mezibuněčná hmota (nebo též extracelulární matrix) kostní tkáně. Kostní matrix se skládá z organické a anorganické složky: Anorganická složka podmiňuje pevnost a tvrdost kosti a představuje přibližně 50 % celkové hmotnosti kostní tkáně. Nejhojněji jsou zastoupeny vápník a fosfor, které se v kosti vyskytují ve formě tzv. hydroxyapatitu. Organická složka, která zajišťuje pružnost kosti, je tvořena převážně kolagenem a různými dalšími proteiny, glykoproteiny apod. Kombinací organické a anorganické složky kosti jsou dány příznivé mechanické vlastnosti, které z kostní tkáně tvoří velmi odolnou, tvrdou,	771
3599	vrcholová kostní hmota	Vrcholová kostní hmota neboli PBM (zkratka pochází z anglického názvu peak bone mass) je maximální množství kostní tkáně, které člověk dosáhne během svého života. Vrcholové kostní hmoty je obvykle dosaženo mezi 25. a 30. rokem života, kdy se začne měnit poměr rychlosti tvorby kostí a resorpce kostní tkáně. Po 30. roce života se více kostní tkáně odbourává, než se vytváří. Mezi 40. a 50. rokem života se pak již	790

3600	kostra	<p>Kostra neboli skelet se skládá z kostí, chrupavek, kloubů a vazů. Při narození tvoří lidskou kostru přibližně 270 kostí. Během vývoje však některé kosti srůstají, a kostru dospělého člověka tvoří obvykle 206 kostí. Ty se člení do dvou základních skupin: kostra osy tělní a kostra končetin (viz níže). V závorkách jsou uvedeny počty zmiňovaných kostí.</p> <p>Kostra osy tělní (80): lebka: (28)</p> <p>kraniální kosti:</p> <p>kost temenní (2) kost spánková (2) kost čelní (1) kost týlní (1) kost čichová (1) kost klínová (1) (někdy wormianské kůstky)</p> <p>obličejové kosti:</p> <p>horní čelist (2) kost lícní (2) dolní čelist (1) kost nosní (2) kost patrová (2) dolní skořepa nosní (2) kost slzná (2) kost radličná (1)</p>	1875
3601	PBM	PBM je zkratka pro vrcholovou kostní hmotu.	43
3602	kraniální kosti	<p>Kraniální kosti (lat. ossa cranii) jsou kosti lebky, které obklopují a chrání mozek. Jedná se o osm velkých kostí, které tvoří velmi pevný zakulacený obal: ačkoli kraniální kosti jsou relativně tenké, dohromady představují účinnou ochranu mozku. V závorkách jsou uvedeny počty zmiňovaných kostí:</p> <p>kost temenní (2), kost spánková (2), kost čelní (1), kost týlní (1), kost čichová (1), kost klínová (1), (někdy wormianské kůstky).</p>	481

3603	obličejové kosti	Obličejové kosti (lat. ossa faciei) jsou kosti lebky, které tvoří oční důlky, nos, tváře, čelisti a další části obličeje. Jedná se celkem o 14 kostí (v závorkách jsou uvedeny počty zmiňovaných kostí): horní čelist (2), kost lící (2), dolní čelist (1), kost nosní (2), kost patrová (2), dolní skořepa nosní (2), kost slzná (2), kost radličná (1).	402
3604	dlouhé kosti	Dlouhé kosti jsou typem kostí, které jsou delší než širší. Rozecňáváme na nich střední část (diafýzu) a dva konce (epifýzy). K dlouhým kostem řadíme většinu kostí končetin (např. kost stehenní, kost loketní apod.). Dlouhé kosti jsou pojmenovány podle svého podlouhlého tvaru, nikoli podle celkové velikosti: články prstů na rukou i na nohou se řadí dlouhým kostem, i když jsou poměrně malé. Obrázek: Stavba dlouhé kosti. (Zdroj: depositphotos.com)	525
3605	krátké kosti	Krátké kosti jsou typem kostí, které mají přibližně tvar krychle či hranolu. Řadí se k nim např. zápěstní kůstky nebo zánártní kosti. Obrázek: Dělení kostí podle tvaru: dlouhé kosti, ploché kosti, krátké kosti, nepravidelné kosti, sezamské kosti a wormianské kůstky. (Zdroj: By BruceBlaus - Own work, CC BY 3.0, https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=29849179)	447
3606	ploché kosti	Ploché kosti jsou typem kostí, které jsou úzké, oploštělé a obvykle nějak zkroucené. Mezi ploché kosti se řadí například kraniální kosti. Obrázek: Dělení kostí podle tvaru: dlouhé kosti, ploché kosti, krátké kosti, nepravidelné kosti, sezamské kosti a wormianské kůstky. (Zdroj: By BruceBlaus - Own work, CC BY 3.0, https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=29849179)	451
3607	nepravidelné kosti	Nepravidelné kosti jsou typem kostí, které mají rozmanitý tvar a nelze je zařadit mezi dlouhé, krátké ani ploché kosti. Příkladem nepravidelných kostí jsou obratle. Obrázek: Dělení kostí podle tvaru: dlouhé kosti, ploché kosti, krátké kosti, nepravidelné kosti, sezamské kosti a wormianské kůstky. (Zdroj: By BruceBlaus - Own work, CC BY 3.0, https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=29849179)	472
3608	sezamské kosti	Sezamské kosti neboli sezamské kůstky jsou většinou drobné kosti uložené ve šlachách. Svým tvarem připomínají sezamové semínko, odtud pochází i jejich označení. Největší sezamskou kostí v těle je česka. Sezamské kosti fungují jako kladky: poskytují šlachám hladký povrch, po kterém mohou klouzat, čímž zvyšují schopnost šlachy přenášet sílu daného svalu.	601
3609	wormianské kůstky	Wormianské kůstky jsou drobné kosti, které se u některých (zdaleka ne všech) lidí nacházejí v lebečních švech. Wormianské kůstky se nejčastěji vyskytují v lambdovém švu (sutura lambdoidea), který je obecně klikatější než ostatní švy. Občas se vyskytují také v sagitálním švu (sutura sagittalis) a v korunovém švu (sutura coronalis). Wormianské kůstky bývají různě velké a mohou se nacházet teoreticky v kterémkoli švu.	674
3610	lebeční švy	Lebeční švy jsou z anatomického hlediska speciálním typem vazivových kloubů, které se nacházejí mezi kraniálními kostmi. Některé lebeční švy jsou nazvány podle latinských názvů kostí, které daný šev vzájemně spojuje, jiné však mají speciální název. Příklady lebečních švů (v závorkách jsou uvedeny jejich latinské názvy): korunový šev (sutura coronalis) – mezi kostí čelní a kostmi temenními, lambdový šev (sutura lambdoidea) – v zadní části lebky, v místě spojení kostí temenních s kostí týlní, okcipitomastoidální šev (sutura occipitomastoidea) – vyskytuje se 2× (na každé straně lebky, v místech spojení kostí týlní s	683
3611	párová kost	Párová kost je kost vyskytující se na levé i pravé straně těla. Příklady párových kostí jsou kost spánková, kost pažní, kost stehenní, česka apod.	172
3612	párový orgán	Párový orgán je orgán vyskytující se na levé i pravé straně těla. Příkladem párových orgánů jsou nadledviny, prsy, oči, ledviny, plíce, vaječníky a varlata, ale i hlavové nervy, míšní nervy apod.	220
3613	kost temenní	Kost temenní (lat. os parietale) je párová kost, která spolu s ostatními kraniálními kostmi tvoří součást lebky. Vpředu každá temenní kost sousedí s kostí čelní, vzadu s kostí týlní a po stranách s kostí spánkovou a kostí klínovou. Obě temenní kosti, které mají přibližně obdélníkový tvar (byť jsou výrazně prohnuté), se vzájemně spojují dlouhým lebečním švem na temeni hlavy a tvoří velkou část lebeční klenby. Obrázek: Boční pohled na lebku dospělého člověka. (Zdroj: LadyofHats, Public Domain,	632

3614	kost spánková	Kost spánková (lat. os temporale) je párová kost, která spolu s ostatními kraniiálními kostmi tvoří součást lebky. Spánkové kosti se nacházejí po stranách a na spodině lebky a mají poměrně komplikovaný tvar. V různých částech kosti spánkové se nacházejí části zevního ucha, středního ucha a vnitřního ucha. Kost spánková se v jednom místě spojuje s dolní čelistí a společně tak vytvářejí čelistní kloub. Obrázek: Boční pohled na lebku dospělého člověka. (Zdroj: LadyofHats, Public Domain,	639
3615	kost čelní	Kost čelní (lat. os frontale) spolu s ostatními kraniiálními kostmi tvoří součást lebky. Kost čelní tvoří kostěný podklad čela a a horní část očních. Nad očními vybíhá kost čelní dopředu a vytváří nadočnicové oblouky, které se nacházejí v místech obočí. Obrázek: Čelní pohled na lebku dospělého člověka. (Zdroj: LadyofHats, Public Domain,	475
3616	kost týlní	Kost týlní (lat. os occipitale) spolu s ostatními kraniiálními kostmi tvoří součást lebky. Kost týlní se nachází v zadní části lebky a je zajímavá zejména tím, že v ní velký týlní otvor (lat. foramen magnum), v němž se spojuje dolní část mozku s míchou. Obrázek: Boční pohled na lebku dospělého člověka. (Zdroj: LadyofHats, Public Domain,	476
3617	kost čichová	Kost čichová (lat. os ethmoidale) spolu s ostatními kraniiálními kostmi tvoří součást lebky. Kost čichová je nejloubežji uložená kost lebky, tj. zvenčí není na lebce nijak vidět. Kost čichová odděluje nosní dutinu od prostoru, ve kterém se nachází mozek. Tato kost je umístěna mezi kosti klínovou (vzadu) a nosními kostmi (vpředu) a tvoří velkou část kostní tkáně mezi nosní dutinou a očními. Z kosti čichové vybíhají do nosní dutiny horní skořepa nosní (lat. concha nasalis superior) a střední skořepa nosní (lat. concha nasalis media), které společně s dolní skořepou nosní pomáhají filtrovat, zvlhčovat a ohřívat vzduch, který dýcháme, a zabraňují tak pronikání studeného	739
3618	kost klínová	Kost klínová (lat. os sphenoidale) spolu s ostatními kraniiálními kostmi tvoří součást lebky. Kost klínová se nachází přibližně uprostřed lebky, má poměrně komplikovaný tvar a je zajímavá např. tím, že se spojuje se všemi ostatními kraniiálními kostmi. Kromě toho je jednou ze sedmi kostí, které tvoří očníci.	351
3619	horní čelist	Horní čelist (lat. maxilla) je párová kost, která spolu s ostatními obličejovými kostmi tvoří součást lebky. Horní čelist tvoří kostěný podklad středové části obličeje a je pevně spojena se všemi ostatními obličejovými kostmi – s výjimkou dolní čelisti. V horní čelisti jsou ukotveny horní zuby. Obrázek: Čelní pohled na lebku dospělého člověka. (Zdroj: LadyofHats, Public Domain,	524
3620	kost lící	Kost lící (lat. os zygomaticum) je párová kost, která spolu s ostatními obličejovými kostmi tvoří součást lebky. Kost lící tvoří kostěný podklad tváří a zároveň část okraje obou očních. Tato kost má nepravidelný tvar a spojuje se s výběžky dalších čtyř kostí (spánkové, čelní, klínové a horní čelisti). Obrázek: Čelní pohled na lebku dospělého člověka. (Zdroj: LadyofHats, Public Domain,	526
3621	dolní čelist	Dolní čelist (lat. mandibula) spolu s ostatními obličejovými kostmi tvoří součást lebky. Dolní čelist je největší a nejsilnější obličejovou kostí; při pohledu shora nebo zespodu má přibližně tvar písmene "U". Středová část dolní čelisti obsahuje dolní zuby a vytváří bradu. Dolní čelist se spojuje s kostí spánkovou a společně tak vytvářejí čelistní kloub. Obrázek: Čelní pohled na lebku dospělého člověka. (Zdroj: LadyofHats, Public Domain,	605
3622	kost nosní	Kost nosní (lat. os nasale) je párová kost, která spolu s ostatními obličejovými kostmi tvoří součást lebky. Obě nosní kosti, které mají přibližně obdélníkový tvar, se spojují ve střední rovině a formují kořen nosu. Dále se spojují s kostí čelní nahoře, s horní čelistí po stranách a s kostí čichovou vzadu. Dole se k nim připojují chrupavky, které dotvářejí podobu nosu.	416
3623	kost patrová	Kost patrová (lat. os palatinum) je párová kost, která spolu s ostatními obličejovými kostmi tvoří součást lebky. Obě kosti patrové se nacházejí vzadu za horní čelistí, zvenčí na lebce proto nejsou nijak vidět. Kosti patrové (2×) společně s horní čelistí (2×) vytvářejí tvrdé patro.	339
3624	dolní skořepa nosní	Dolní skořepa nosní (lat. concha nasalis inferior) je párová kost, která spolu s ostatními obličejovými kostmi tvoří součást lebky. Obě dolní skořepy nosní jsou tenké, zakroucené kosti, které se nacházejí v nosní dutině. Společně s horními a středními skořepami nosními (které jsou součástí kosti čichové) pomáhají filtrovat, zvlhčovat a ohřívat vzduch, který dýcháme, a zabraňují tak pronikání studeného vzduchu do plic. Všechny tři páry nosních skořep jsou obaleny sliznicí pokrytou řasinkami, které posouvají hlen a odfiltrované nečistoty směrem k nosohltanu.	663
3625	kost slzná	Kost slzná (lat. os lacrimale) je párová kost, která spolu s ostatními obličejovými kostmi tvoří součást lebky. Obě kosti slzné jsou jemné kůstky, která se nacházejí na vnitřní straně očníce a spojují se s kostí čelní (nahoře), s kostí čichovou (vzadu) a s horní čelistí (vpředu). Kosti slzné jsou součástí slzného ústrojí, jehož funkcí je tvorba slzné tekutiny a jejího odvádění z povrchu oka pryč.	444
3626	kost radličná	Kost radličná (lat. vomer) spolu s ostatními obličejovými kostmi tvoří součást lebky. Kost radličná je tenká kost přibližně ve tvaru rádlu (odtud pochází i její název), která probíhá svisle v nosní dutině a vzájemně odděluje její levou a pravou stranu.	297

3627	skelet	Skelet je odborný název pro kostru.	35
3628	smyslové orgány	Smyslové orgány jsou orgány, které vnímají a přenášejí podněty. Mezi lidské smyslové orgány se řadí oči, uši, kůže, nos a ústa. V těchto poměrně komplikovaných orgánech se nacházejí odpovídající smyslové receptory, které zprostředkovávají zrak, sluch, hmat, čich a chuť.	302
3629	ucho	Ucho (lat. auris) je smyslový orgán pro sluch a pro rovnováhu. Lidské ucho se skládá ze tří hlavních částí: zevní ucho, střední ucho, vnitřní ucho. Zatímco zevní ucho a střední ucho se podílí pouze na přenosu zvuku, vnitřní ucho je se podílí jak na zpracování sluchových vjemů, tak na řízení rovnováhy. Obrázek: Anatomie ucha – schematický nákres. (Zdroj: shutterstock.com)	434
3630	zevní ucho	Zevní ucho neboli vnější ucho (lat. auris externa) je jednou ze tří částí ucha. Na zevním uchu rozlišujeme: ušní boltec (lat. auricula) – celá vyčnívající struktura včetně ušního lalůčku, kterou v běžném životě označujeme jako ucho, zevní zvukod (lat. meatus acusticus externus) – trubice o délce přibližně 2,5 cm, která je ukončena ušním bubínkem. Obrázek: Anatomie ucha – schematický nákres. (Zdroj: shutterstock.com) Viz také ucho, střední ucho, vnitřní ucho.	520
3631	vnější ucho	Vnější ucho je jiný název pro zevní ucho.	41
3632	střední ucho	Střední ucho (lat. auris media) je jednou ze tří částí ucha. Jak již název napovídá, střední ucho se nachází mezi zevním uchem a vnitřním uchem. Střední ucho je malý prostor vyplněný vzduchem, který se nachází uvnitř kosti spánkové. Střední ucho obsahuje tři sluchové kůstky, které slouží k přenosu zvuků ze vzduchu – prostřednictvím ušního bubínku – do hlemýžďe (lat. cochlea) ve vnitřním uchu. Dutý prostor středního ucha se odborně nazývá bubínková dutina neboli středoušní dutina (lat. cavitas tympanica). Bubínková dutina je spojena s nosní dutinou (resp. nosohltanem) prostřednictvím tzv. Eustachovy trubice (lat. tuba auditiva), která umožňuje vyrovnávání tlaku mezi	842
3633	vnitřní ucho	Vnitřní ucho (lat. auris interna) je jednou ze tří částí ucha. Ve vnitřním uchu se nacházejí smyslové orgány pro sluch a rovnováhu. Obrázek: Anatomie ucha – schematický nákres. (Zdroj: shutterstock.com) Viz také ucho, zevní ucho, střední ucho.	263
3634	sluchové kůstky	Sluchové kůstky (lat. ossicula auditus) jsou tři kůstky ve středním uchu, které patří k nejmenším kostem v lidském těle. Slouží k přenosu zvuků ze vzduchu do hlemýžďe (lat. cochlea) ve vnitřním uchu. V každém uchu jsou tři sluchové kůstky; jedná se o párové kosti, proto se jich v lidském těle se jich nachází celkem šest (v závorkách jsou uvedeny počty zmiňovaných kostí): kladívko (2), kovadlinka (2), třmínek (2).	462
3635	kladívko	Kladívko (lat. malleus) je párová kost, která se spolu s ostatními dvěma sluchovými kůstkami nachází ve středním uchu. Kladívko je na jedné straně spojeno s ušním bubínkem, na druhé straně s kovadlinkou. Funkcí této sluchové kůstky je přenos vibrací z bubínku na kovadlinku.	318
3636	kovadlinka	Kovadlinka (lat. incus) je párová kost, která se spolu s ostatními dvěma sluchovými kůstkami nachází ve středním uchu. Kovadlinka je umístěna mezi kladívkem a třmínkem. Funkcí této sluchové kůstky je přenos vibrací z kladívka na třmínek.	281
3637	třmínek	Třmínek (lat. stapes) je párová kost, která se spolu s ostatními dvěma sluchovými kůstkami nachází ve středním uchu. Třmínek je na jedné straně spojen s kovadlinkou, na druhé straně s membránou oválného okénka (lat. fenestra vestibuli), které se nachází na hranici mezi středním uchem a vnitřním uchem. Funkcí této sluchové kůstky je přenos vibrací z kovadlinky do vnitřního ucha.	424
3638	jazyłka	Jazyłka (lat. os hyoideum) je drobná kost přibližně ve tvaru podkovy, která se nachází v oblasti krku. Jazyłka je jediná kost skeletu, která se přímo nespojuje s žádnou jinou kostí. Místo toho jsou její rohy spojeny tenkým vazem s výběžkem kosti spánkové. Další vazy spojují jazyłka s hrtanem, který je uložen pod ní. Jazyłka je důležitá pro správné pohyby jazyka, dolní čelisti a hrtanu.	408
3639	kost křížová	Kost křížová (lat. os sacrum) je prohnutá kost přibližně trojúhelníkového tvaru, která určuje tvar zadní strany pánve. Kost křížová je čtvrtý z pěti oddílů páteře: nahoře je spojena s pátým bederním obratlem, dole se spojuje s kostrčí.	262
3640	kostrč	Kostrč (lat. os coccygis) je malá kost přibližně trojúhelníkového tvaru, která se nachází na konci páteře: nahoře je spojena s kostí křížovou. Kostrč jen nepatrně ochraňuje pánevní orgány, jinak není nijak potřebná.	242

3641	pánevní orgány	Pánevní orgány jsou orgány, které se nacházejí v oblasti pánve. U žen je to zejména pochva, děloha, močový měchýř, močová trubice a konečník. U mužů se mezi pánevní orgány řadí močový měchýř, část močové trubice, konečník, chámovody, semenné vajíčky, ejakulační vývody a prostata.	322
3642	kost hrudní	Kost hrudní (lat. sternum) je plochá kost o délce přibližně 15 cm, která se nachází v přední části hrudníku a svým tvarem trochu připomíná dyku. Hrudní kost se prostřednictvím chrupavek spojuje s žebry a tvoří přední část hrudního koše, čímž pomáhá chránit srdce, plíce a velké krevní cévy před zraněním.	336
3643	pletenec pánevní	Pletenec pánevní (lat. cingulum pelvicum) je kostěná struktura, která se nachází v dolní části trupu. Pletenec pánevní spojuje páteř se stehenními kostmi. Samotný pletenec je tvořen dvěma pánevními kostmi.	243
3644	pletenec ramenní	Pletenec ramenní (lat. cingulum pectorale) je kostěná struktura, která se nachází v horní části trupu. Pletenec ramenní spojuje hrudní koš s pažními kostmi. Samotný pletenec je tvořen dvěma klíčovými kostmi a dvěma lopatkami. Obrázek: Pletenec ramenní. (Zdroj: LadyofHats, Public Domain, https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=1522088)	392
3645	kost klíční	Kost klíční (lat. clavícula) je párová kost, která je součástí pletence ramenního. Kost klíční je štíhlá, mírně zakřivená dlouhá kost, která probíhá přibližně vodorovně přes horní část hrudníku a nachází se těsně pod kůží, proto ji lze snadno nahmatat. U štíhlých lidí je umístění klíční kosti i snadno viditelné, protože vytváří charakteristické vyboulení. Svůj název získala klíční kost z latinského výrazu clavícula (klíček), protože při pohybech ramene se otáčí okolo své osy, podobně jako klíč v zámku. Poměrně častým úrazem jsou zlomeniny klíční kosti: tuto	726
3646	lopatka	Lopátka (lat. scapula) je párová kost, která je součástí pletence ramenního. Tato tenká kost přibližně trojúhelníkového tvaru se nachází na zadní straně hrudního koše, přibližně mezi druhým a sedmým žebrem. Lopátka se v jednom místě spojuje s kostí pažní a tvoří tak ramenní kloub.	550
3647	kosti horní končetiny	Kosti horní končetiny (lat. ossa membri superioris) jsou párové kosti paže, předloktí a ruky. Jedná se celkem o 60 kostí (v závorkách jsou uvedeny počty zmiňovaných kostí): kost pažní (2), kost vřetenní (2), kost loketní (2), zápěstní kosti (16), záprstní kosti (10), články prstů na rukou (28).	356
3648	kosti dolní končetiny	Kosti dolní končetiny (lat. ossa membri inferioris) jsou párové kosti stehna, bérce a nohy. Jedná se celkem o 60 kostí (v závorkách jsou uvedeny počty zmiňovaných kostí): kost stehenní (2), kost holenní (2), kost lýtková (2), česka (2), zánártní kosti (14), nártní kosti (10), články prstů na nohou (28).	367
3649	kost pažní	Kost pažní (lat. humerus) je párová kost, která se řadí mezi kosti horní končetiny. Kost pažní je jedinou kostí paže. Tato největší a nejdelší kost horní končetiny se spojuje s lopatkou v ramenním kloubu a s oběma kostmi předloktí (kostí vřetenní a kostí loketní) v loketním kloubu. Obrázek: Pravá pažní kost zepředu (vlevo) a zezadu (vpravo) – schematický náčrt. V některých případech jsou uvedeny pouze	559
3650	kost vřetenní	Kost vřetenní (lat. radius) je párová kost, která se řadí mezi kosti horní končetiny. Kost vřetenní je jednou ze dvou kostí předloktí – tou druhou je kost loketní. Tato kost horní končetiny se spojuje s kostí pažní v loketním kloubu a se třemi zápěstními kostmi v zápěstním	330
3651	kost loketní	Kost loketní (lat. ulna) je párová kost, která se řadí mezi kosti horní končetiny. Kost loketní je jednou ze dvou kostí předloktí – tou druhou je kost vřetenní. Tato kost horní končetiny se spojuje s kostí pažní v loketním kloubu. Kost loketní se přímo neúčastní skloubení kostí v zápěstním kloubu; místo toho je na distálním konci skloubena s kostí vřetenní.	408

3652	zápěstní kosti	Zápěstní kosti neboli zápěstní kůstky (lat. ossa carpi) jsou krátké kosti přibližně kuličkového tvaru, které jsou těsně spojeny prostřednictvím vazů a společně vytvářejí zápěstí (lat. carpus). Jedná se o párové kosti, v každém zápěstí se nachází osm zápěstních kostí. Zápěstní kosti se řadí mezi kosti horní končetiny. Pozor: Zápěstní kosti nejsou totéž co záprstní kosti!	418
3653	záprstní kosti	Záprstní kosti neboli záprstní kůstky (lat. ossa metacarpi) jsou dlouhé kosti, které vějířovitě vybíhají od zápěstních kostí směrem k článkům prstů na rukou a společně vytvářejí záprstí (lat. metacarpus). Jedná se o párové kosti, v každém záprstí se nachází pět záprstních kostí. Záprstní kosti se řadí mezi kosti horní končetiny. Pozor: Záprstní kosti nejsou totéž co zápěstní kosti!	430
3654	články prstů na rukou	Články prstů na rukou (lat. ossa digitorum manus) jsou dlouhé kosti, které jsou napojeny na záprstní kosti a společně tvoří kostěný základ prstů na rukou. S výjimkou palce, který má pouze dva články, má každý prst tři články. Jedná se o párové kosti, v každé ruce je jich 14. Články prstů na rukou se řadí mezi kosti horní končetiny.	376
3655	kost pánevní	Kost pánevní (lat. os coxae) je párová kost, která tvoří pletenec pánevní. Dvě pánevní kosti jsou vzájemně spojené vpředu a s kostí křížovou vzadu. Spojení pánevních kostí, kosti křížové a kostrče vytváří hlubokou, mísovitou strukturu, která se nazývá pánev. Kost pánevní je velká, nepravidelná kost. V dětství se skládá ze tří samostatných kostí: kost kyčelní, kost sedací a kost stydká. V dospělosti tyto kosti srůstají a jejich hranice nelze rozlišit. Přesto si ponechávají své názvy a anatomové rozlišují rozdílné oblasti kosti pánevní. Ve	775
3656	kost kyčelní	Kost kyčelní (lat. os ilium) je párová kost, která tvoří horní část kosti pánevní. Viz také kostra, pletenec pánevní, kost pánevní.	134
3657	kost sedací	Kost sedací (lat. os ischium) je párová kost, která tvoří zadní a spodní část kosti pánevní. Viz také kostra, pletenec pánevní, kost pánevní.	144
3658	kost stydká	Kost stydká (lat. os pubis) je párová kost, která tvoří přední část kosti pánevní. Viz také kostra, pletenec pánevní, kost pánevní.	134
3659	kost stehenní	Kost stehenní (lat. femur) je párová kost, která se řadí mezi kosti dolní končetiny. Kost stehenní je největší, nejdelší a nejsilnější kostí v těle, je jedinou kostí stehna. Tato kost dolní končetiny se spojuje s kostí pánevní v kyčelním kloubu a s kostí holenní v kolenním kloubu.	4326
3660	kost holenní	Kost holenní (lat. tibia) je párová kost, která se řadí mezi kosti dolní končetiny. Kost holenní je jednou ze dvou kostí bérce – tou druhou je kost lýtková. Tato kost dolní končetiny se spojuje s kostí stehenní v kolenním kloubu a s kostí hlezenní (jednou ze zánártních kostí) v hlezenním kloubu.	345
3661	kost lýtková	Kost lýtková (lat. fibula) je párová kost, která se řadí mezi kosti dolní končetiny. Kost lýtková je jednou ze dvou kostí bérce – tou druhou je kost holenní. Tato kost dolní končetiny je v poměru ke své délce je nejtěhlejší ze všech dlouhých kostí. Kost lýtková nenese velkou váhu těla, ale upíná se na ni mnoho svalů.	368
3662	česka	Česka (lat. patella) je párová kost, která se řadí mezi kosti dolní končetiny. Česka je příkladem sezamské kosti (a zároveň je největší sezamskou kostí v lidském těle): je uložena ve šlaše čtyřhlavého svalu stehenního, která se připojuje na přední stranu kosti lýtkové.	312
3663	zánártní kosti	Zánártní kosti (lat. ossa tarsi) jsou krátké kosti, které jsou těsně spojeny prostřednictvím vazů a společně vytvářejí zánártí (lat. tarsus). Jedná se o párové kosti, v každém zánártí se nachází sedm zánártních kostí. Zánártní kosti se řadí mezi kosti dolní končetiny. Pozor: Zánártní kosti nejsou totéž co nártní kosti!	366
3664	nártní kosti	Nártní kosti (lat. ossa metatarsi) jsou dlouhé kosti, které vějířovitě vybíhají od zánártních kostí směrem k článkům prstů na nohou a společně vytvářejí nárt (lat. metatarsus). Jedná se o párové kosti, v každém nártu se nachází pět nártních kostí. Nártní kosti se řadí mezi kosti dolní končetiny. Pozor: Nártní kosti nejsou totéž co zánártní kosti!	394
3665	články prstů na nohou	Články prstů na nohou (lat. ossa digitorum pedis) jsou dlouhé kosti, které jsou napojeny na nártní kosti a společně tvoří kostěný základ prstů na nohou. S výjimkou palce, který má pouze dva články, má každý prst tři články. Jedná se o párové kosti, v každé noze je jich 14. Články prstů na nohou se řadí mezi kosti dolní končetiny.	374

3666	lebeční klenba	Lebeční klenba neboli kalva (lat. calvaria) je kostěná struktura tvořená několika kraniálními kostmi, která spolu se spodinou lebeční obklopuje a chrání mozek. Lebeční klenbu tvoří následující ploché kosti: dvě kosti čelní, dvě kosti temenní, části obou kostí spánkových, část kost týlní.	329
3667	kalva	Kalva je odborný název pro lebeční klenbu.	42
3668	očnice	Očnice (lat. orbitae) jsou dvě dutiny na přední straně lebky, ve kterých se nacházejí oči a některé související struktury. Stěna každé očnice je tvořena částmi sedmi různých kostí: čelní, klínové, lícní, patrové, slzné, čichové a horní čelisti.	263
3669	ušní bubínek	Ušní bubínek nebo jen zkráceně bubínek (lat. membrana tympani) je tenká vazivová membrána, která odděluje zevní ucho od středního ucha. Když se k bubínku dostanou zvukové vlny, způsobí jeho rozkmitání. Vibrace se pak přenášejí na sluchové kůstky ve středním uchu, a ty	389
3670	bubínek	Bubínek je zkrácený název pro ušní bubínek.	43
3671	kosti předloktí	Kosti předloktí (lat. ossa antebrachii) jsou dvě rovnoběžně uložené dlouhé kosti, které tvoří kostěný základ předloktí: kost vřetenní a kost loketní.	195
3672	kosti bérce	Kosti bérce (lat. ossa cruris) jsou dvě rovnoběžně uložené dlouhé kosti, které tvoří kostěný základ bérce: kost holenní a kost lýtková. Viz také bérec, kosti dolní končetiny.	177
3673	předloktí	Předloktí (lat. antebrachium) je část horní končetiny v oblasti mezi loktem a zápěstím. Kostěný základ předloktí tvoří dvě kosti předloktí: kost	169
3674	stehno	Stehno (lat. femur) je z anatomického hlediska část dolní končetiny v oblasti mezi kyčlí a kolenem. Kostěný základ stehna tvoří jediná dlouhá	162
3675	paže	Paže (lat. brachium) je z anatomického hlediska část horní končetiny v oblasti mezi ramenem a loktem. Kostěný základ paže tvoří jediná	159
3676	epifýza	Epifýza je koncová část dlouhé kosti. Na každé dlouhé kosti rozlišujeme dvě epifýzy: proximální epifýza – nachází se blíže středu těla (např. u kosti pažní je to konec kosti, který je součástí ramenního kloubu), distální epifýza – nachází se dále od středu těla (např. u kosti pažní je to konec kosti, který je součástí loketního kloubu). V závislosti na konkrétní kosti a její funkci má epifýza různé tvary, například válcovité (kost pažní v loketním kloubu) nebo kulovité (kost stehenní v kyčelním kloubu). Obrázek: Struktura dlouhé kosti. Vyznačeny jsou zejména proximální i distální epifýzy, metafýzy a diafýza. (Zdroj:Blausen.com staff (2014). Medical gallery of Blausen Medical 2014. WikiJournal of Medicine 1 (2). DOI:10.15347/wjm/2014.010. ISSN 2002-4436. - Own work, CC BY	928
3677	diafýza	Diafýza je středová a nejdelší část dlouhé kosti. Diafýza je tvořena kompaktní kostí. Uvnitř diafýzy se nachází dřeňová dutina, která obsahuje červenou nebo žlutou kostní dřeň. Obrázek: Struktura dlouhé kosti. Vyznačeny jsou zejména proximální i distální epifýzy, metafýzy a diafýza. (Zdroj:Blausen.com staff (2014). Medical gallery of Blausen Medical 2014. WikiJournal of Medicine 1 (2). DOI:10.15347/wjm/2014.010. ISSN 2002-4436. - Own work, CC BY	549
3678	metafýza	Metafýza je růstová část dlouhé kosti, která se nachází mezi epifýzou a diafýzou. V této části se v dětském věku – tedy před dokončením růstu – nachází růstová ploténka. Ta po dokončení růstu osifikuje, tj. stane se z ní pevná kost. Obrázek: Struktura dlouhé kosti. Vyznačeny jsou zejména proximální i distální epifýzy, metafýzy a diafýza. (Zdroj:Blausen.com staff (2014). Medical gallery of Blausen Medical 2014. WikiJournal of Medicine 1 (2). DOI:10.15347/wjm/2014.010. ISSN 2002-4436. - Own work, CC BY	617
3679	apofýza	Apofýza je přirozeně se vyskytující kostní výstupek či výrůstek, na který se upíná šlacha nějakého kosterního svalu. Viz také kosti.	135
3680	růstová ploténka	Růstová ploténka je chrupavčitá oblast v metafýze na obou koncích dlouhé kosti. Růstové ploténky se nacházejí výhradně u dětí a adolescentů. V době ukončení růstu tyto ploténky osifikují a stávají se z nich epifyzární linie.	268
3681	epifyzární linie	Epifyzární linie je linie na každém konci dlouhé kosti, která představuje hranici mezi epifýzou a diafýzou. Epifyzární linie se vyskytují u dospělých a jsou pozůstatkem růstových plotének.	232
3682	adolescent	Adolescent je výraz pocházející z latiny a doslova znamená dospívající. Mezi adolescenty jsou obvykle počítáni mladí lidé ve věkovém	181
3683	dřeňová dutina	Dřeňová dutina má v souvislosti s lékařstvím dva různé významy: dřeňová dutina kosti, dřeňová dutina zubu.	116

3684	dřeňová dutina (kosti)	Dřeňová dutina (lat. cavitas medullaris) je přirozeně se vyskytující dutina ve středové části kosti. V dřeňové dutině je uložena červená kostní dřeň a/nebo žlutá kostní dřeň. V případě dlouhých kostí se dřeňová dutina nachází v oblasti diafýzy.	290
3685	extenze	Extenze (v souvislosti s pohybem v synoviálním kloubu) znamená napřímění či natažení. Při extenzi se zvětšuje úhel mezi dvěma kostmi, tzn. tyto kosti se dostávají dále od sebe. Opakem extenze je flexe.	271
3686	flexe	Flexe (v souvislosti s pohybem v synoviálním kloubu) znamená ohnutí. Při flexi se zmenšuje úhel mezi dvěma kostmi, tzn. tyto kosti se dostávají blíže k sobě. Opakem flexe je extenze.	233
3687	loketní kloub	Loketní kloub (lat. articulatio cubiti) je kloub, který spojuje paži s předloktím. Kosti a vazy jsou v loketním kloubu uspořádány tak, že rozsah jeho pohybů je omezený: loket lze buď napřímít (extenze) nebo ohnout (flexe).	261
3688	kolenní kloub	Kolenní kloub (lat. articulatio genus) je kloub, který spojuje stehno s bérce. Kosti a vazy jsou v kolenním kloubu uspořádány tak, že rozsah jeho pohybů je poměrně omezený: koleno lze buď napřímít (extenze) nebo ohnout (flexe). Kolenní kloub rovněž umožňuje lehkou rotaci do stran, je-li noha ohnutá. Kolenní kloub je největší a nejsložitější kloub těla; jeho kostěný základ tvoří česka, kost stehenní a kost holenní.	457
3689	ramenní kloub	Ramenní kloub neboli glenohumerální kloub (lat. articulatio humeri) je kloub, který spojuje kost pažní s lopatkou. Kosti a vazy jsou v ramenním kloubu uspořádány tak, že rozsah jeho pohybů je velmi široký: jedná se o nejpohyblivější kulovitý kloub v lidském těle. Obrázek: Průřez ramenním kloubem – schematický nákres. (Zdroj: depositphotos.com)	490
3690	kyčelní kloub	Kyčelní kloub (lat. articulatio coxae) je kloub, který spojuje kost pánevní s kostí stehenní. Kosti a vazy jsou v kyčelním kloubu uspořádány tak, že rozsah jeho pohybů je velmi široký. Ve srovnání s ramenním kloubem jsou však pohyby kyčelního kloubu poněkud omezeny kloubními vazy a relativně hlubokou kloubní jamkou (tzv. acetabulem).	374
3691	hlezenní kloub	Hlezenní kloub neboli kotník (lat. articulatio talocruralis) je kloub, který spojuje kosti bérce (kost holenní a kost lýtková) s kostí hlezenní (jedna ze zánártních kostí). Kosti a vazy jsou v hlezenním kloubu uspořádány tak, že rozsah jeho pohybů je omezený: lze jej buď napřímít (extenze) nebo ohnout (flexe). Složitější pohyby kotníku lze provádět díky dalším kloubům, které se nacházejí v oblasti zánártí (viz zánártní kotník je lidově označení pro hlezenní kloub.	497
3692	kotník	Kotník je lidově označení pro hlezenní kloub.	45
3693	zápěstní kloub	Zápěstní kloub (lat. articulatio radiocarpalis) je kloub, který spojuje kost vřetenní se třemi zápěstními kostmi. Kosti a vazy jsou v zápěstním kloubu uspořádány tak, že rozsah jeho pohybů je poměrně široký.	246
3694	nemoc	Nemoc neboli onemocnění (lat. morbus) je definována jako porucha zdraví. Prevenci, diagnostikou a léčbou různých nemocí se zabývá medicína (lékařství).	248
3695	osifikace	Osifikace je výraz pocházející z latiny a doslova znamená kostnatění. Osifikací se rozumí přeměna relativně měkké tkáně (chrupavky nebo vaziva) na kostní tkáň. Tento proces se v lidském těle odehrává: v rámci přestavby kostí – při tvorbě kostí, kdy buňky zvané osteoblasty vytvářejí novou kostní tkáň, při uzavírání růstových plotének, tj. v době ukončení růstu, při hojení zlomenin. Odvozené přídatné jméno je osifikační, odvozené sloveso je osifikovat.	518
3697	červená kostní dřeň	Červená kostní dřeň (lat. medulla ossium rubra) je jeden ze dvou typů kostní dřeně. V červené kostní dřeni vznikají a dozrávají všechny krevní buňky – s výjimkou lymfocytů, které v červené kostní dřeni sice vznikají, avšak dozrávají v některém z orgánů lymfatického systému, např. v lymfatických uzlinách nebo ve slezině. Červená kostní dřeň se navíc spolu s játry a slezinou podílí na odbourávání starých červených krvinek. U dětí je přítomen prakticky pouze tento typ kostní dřeně. V průběhu života nicméně červené kostní dřeň ubývá a	747
3698	žlutá kostní dřeň	Žlutá kostní dřeň (lat. medulla ossium flava) je jeden ze dvou typů kostní dřeně. Žlutá kostní dřeň slouží především jako zásobárna tuku; za určitých podmínek, například při velké ztrátě krve nebo při horečce, se však může přeměnit na červenou kostní dřeň. Žlutá kostní dřeň je někdy kvůli velkému množství tukových buněk označována rovněž jako tuková dřeň.	403
3699	tuková dřeň	Tuková dřeň je jiný název pro žlutou kostní dřeň.	49
3700	okostice	Okostice neboli periost je vrstva pojivové tkáně, která pokrývá celý povrch každé kosti – s výjimkou kloubních částí na koncích epifýz,	169
3701	periost	Periost je odborný název pro okostici.	38

3702	proximální	Proximální v souvislosti s lékařstvím označuje část těla, která je blíže středu těla než jiná část. Příklady: Koleno je proximálně od prstů na nohou. Proximální epifýza je epifýza, která se nachází blíže středu těla (např. u kosti pažní je to konec kosti, který je součástí ramenního kloubu). Opakem proximálního je distální.	338
3703	distální	Distální v souvislosti s lékařstvím označuje část těla, která je vzdálenější od středu těla než jiná část. Příklady: Prsty na rukou jsou distálně od lokte. Distální epifýza je epifýza, která se nachází dále od středu těla (např. u kosti pažní je to konec kosti, který je součástí loketního kloubu). Opakem distálního je proximální.	344
3704	kompaktní kost	Kompaktní kost je hustě uspořádaná kostní tkáň, v níž je kostní matrix z převážné části vyplněna organickou a anorganickou složkou, takže v ní zůstávají jen malé prostory, v nichž se nacházejí osteocyty. Kompaktní kost tvoří přibližně 80 % lidské kostry; zbytek tvoří spongiózní kost, která má houbovitý vzhled s četnými velkými prostory a nachází se v dřevěné dutině kosti. Ve většině kostí se nachází jak kompaktní kost, tak spongiózní kost. Kompaktní kost tvoří pevnou skořápku okolo spongiózní kosti a je hlavní součástí dlouhých kostí horní končetiny i dolní končetiny, ale také dalších kostí, kde je zapotřebí značná pevnost a tuhost. Kompaktní kost je obzvláště tvrdá, a v podstatě je zodpovědná za	943
3705	spongiózní kost	Spongiózní kost neboli houbovitá kost je lehká, pórovitá kost, ve které se nacházejí uzavírá četné velké prostory, jež působí dojem plástve nebo houby. Kostní matrix je uspořádána do složitě trojrozměrné struktury jemných trámčů. Prostory mezi trámci jsou často vyplněny červenou nebo žlutou kostní dřevinou a krevními cévami. Spongiózní kost tvoří přibližně 20 % lidské kostry; zbytek tvoří kompaktní kost. Spongiózní kost se nachází ve většině oblastí kostí, které nejsou vystaveny velkému mechanickému namáhání. Tvoří většinu rozšířených konců (epifýz) dlouhých kostí a je hlavní součástí žeber, lopatek, plochých kraniálních kostí a mnoha krátkých a plochých kostí v jiných částech kostry. Ve většině kostí se nachází jak kompaktní kost, tak spongiózní kost. Spongiózní kost je obvykle obklopena skořápkou z kompaktní	985
3706	houbovitá kost	Houbovitá kost je jiný název pro spongiózní kost.	49
3707	krevní oběh	Krevní oběh je fyziologický proces transportu krve kardiovaskulárním systémem. Rozlišujeme plicní oběh (malý krevní oběh) a systémový	159
3708	gonadoliberin	Gonadoliberin, gonadotropiny uvolňující hormon neboli GnRH (zkratka pochází z anglického názvu gonadotropin-releasing hormone) je hormon produkováný a vyvolávaný specializovanými nervovými buňkami, které se nacházejí v hypothalamu. GnRH se uvolňuje se do drobných krevních cév, které tento hormon přenášejí z mozku do hypofýzy, kde stimuluje produkci dalších dvou hormonů –	542
3709	gonadotropiny uvolňující hormon	Gonadotropiny uvolňující hormon je jiný název pro gonadoliberin. Viz také gonadotropiny, hormony.	100
3710	GnRH	GnRH je zkratka pro gonadoliberin.	34
3711	analoga GnRH	Analoga GnRH jsou uměle připravené látky (léčivé přípravky), které mají podobný účinek jako přirozeně se vyskytující GnRH. Rozlišujeme dva hlavní typy analog GnRH: agonisté GnRH, antagonisté GnRH. Analoga GnRH se používají například při léčbě pokročilého karcinomu prostaty, ale i některých nezhoubných (benigních) stavů, jako je	464
3712	mozkové komory	Mozkové komory (lat. ventriculi cerebri) jsou čtyři vzájemně propojené dutiny uvnitř mozku, které jsou vystlané ependymovými buňkami a vyplněné mozkomíšním mokem. Mozkomíšní mok odtéká ze čtvrté mozkové komory do prostoru, který obklopuje mozek a míchu. První a druhá komora jsou postranní komory (ventriculi laterales) a jsou uloženy v mozkových hemisférách. Třetí komora (ventriculus tertius) je úzká nálevkovitá struktura, která se nachází mezi pravým a levým thalamem, těsně nad mozkovým kmenem. Čtvrtá komora (ventriculus quartus) je struktura přibližně ve tvaru kosočtverce, která probíhá podél mozkového kmene. Má čtyři otvory,	1020
3713	ependymové buňky	Ependymové buňky jsou typem neuroglií (podpůrných buněk nervové tkáně), které tvoří epitelovou výstelku mozkových komor a centrálního kanálku míchy. Ependymové buňky hrají klíčovou roli v homeostáze mozkomíšního moku, metabolismu mozku a odstraňování odpadních látek z centrálního nervového systému.	318
3714	subarachnoidální prostor	Subarachnoidální prostor (lat. cavum subarachnoideum) je prostor mezi pavučnicí a omozečnicí. V tomto prostoru se nachází mozkomíšní mok, dále jemná vlákna, která připevňují pavučnici k omozečnici (těmto pavučinovým vláknům mimochodem vděčí pavučnice za svůj název) a v neposlední řadě i tepny a žíly. Hlavní funkcí je subarachnoidálního prostoru je uchovávání mozkomíšního moku, který nejen působí jako	625

3715	stimulace	Stimulace v souvislosti s lékařstvím znamená povzbuzení, zejména ve smyslu povzbuzení funkce nějakého orgánu nebo jiné části těla. Například cílem stimulace vaječníků je jednak vyvolání ovulace, jednak zvýšení počtu uvolněných vajíček. Odvozené přídavné jméno je stimulační, odvozené sloveso je stimulovat.	409
3717	hypothalamus	Hypothalamus (lat. hypothalamus) je součástí mezimozku. Jedná se o párovou strukturu uvnitř mozku, která obsahuje řídící centrum pro mnoho funkcí autonomního nervového systému. Hypothalamus je rovněž důležitou součástí endokrinního systému, neboť úzce souvisí a komunikuje s hypofýzou, kterou stimuluje k uvolňování různých hormonů. Hypothalamus také reguluje homeostázu a cirkadiánní rytmus,	526
3718	thalamus	Thalamus (lat. thalamus) je součástí mezimozku. Jedná se o párovou strukturu přibližně vejčitého tvaru uvnitř mozku, která tvoří většinu bočních stěn třetí mozkové komory, a nachází se těsně nad mozkovým kmenem. Přichází informace ze všech smyslů se sbíhají v thalamu, který slouží jako přepojovací stanice, než jsou tyto informace předány do různých oblastí mozkové kůry. Hlavní funkcí thalamu je přenášet	542
3719	mozková kůra	Mozková kůra (lat. cortex cerebri) je nejsvrchnější vrstva koncového mozku, která je spojena s nejvyššími duševními schopnostmi člověka – je místem našeho vědomí. Mozková kůra je tvořena především šedou hmotou (nervová tkáň, která je tvořena především těly nervových buněk) a nachází se v ní přibližně 14–16 miliard neuronů. Ačkoli mozková kůra je silná jen několik milimetrů, tvoří přibližně	531
3720	centrální kanálek míchy	Centrální kanálek míchy (lat. canalis centralis medullae spinalis) je prostor vyplněný mozkomíšním mokem, který prochází celou délkou míchy. Tento kanálek začíná pod čtvrtou mozkovou komorou, ze které do něj proudí mozkomíšní mok. Podobně jako mozkové komory je i centrální kanálek míchy vystlán epitelem, který je tvořen ependymovými buňkami. Kanálek jednak pomáhá přenášet do míchy živiny, jednak	485
3721	ložiska endometriózy	Ložiska endometriózy neboli endometriální ložiska jsou kousky děložní sliznice (endometria), která v těle ženy roste tam, kde nemá – například v oblasti vaječníků, pochvy, střev, uvnitř močového měchýře nebo na jeho povrchu, ale také mimo pánevní dutinu nebo i mimo břišní dutinu. Tkáň podobná děložní sliznici se však i mimo dělohu chová velmi podobně jako skutečná děložní sliznice: pod vlivem ženských pohlavních hormonů střídavě narůstá, rozpadá se a krvácí. To může způsobovat tlak v podbřišku, nadýmání před menstruací a mimořádně	652
3722	endometriální ložiska	Endometriální ložiska je jiný název pro ložiska endometriózy. Viz také endometrium, endometrióza, endometriální cysty.	121
3723	kolonizace	Kolonizace znamená osídlení. V souvislosti s lékařstvím se nejčastěji jedná o rozvoj bakteriální infekce u konkrétního člověka (tj. osídlení lidského hostitele nějakou bakterií), což lze prokázat laboratorní kultivací odebraného vzorku – nejčastěji stěru z nějaké sliznice.	395
3724	krční páteř	Krční páteř je první z pěti oddílů páteře (počítáno odshora). Krční páteř je tvořena sedmi krčními obratli, které jsou označovány (shora dolů) zkratkami C1 až C7. Pro zdravou krční páteř je typická mírná krční lordóza.	288
3725	hrudní páteř	Hrudní páteř je druhý z pěti oddílů páteře (počítáno odshora). Hrudní páteř je tvořena dvanácti hrudními obratli, které jsou označovány (shora dolů) zkratkami Th1 až Th12. Pro zdravou hrudní páteř je typická mírná hrudní kyfóza.	297
3726	bederní páteř	Bederní páteř je třetí z pěti oddílů páteře (počítáno odshora). Bederní páteř je tvořena pěti bederními obratli, které jsou označovány (shora dolů) zkratkami L1 až L5. Pro zdravou bederní páteř je typická mírná bederní lordóza.	295
3727	lordóza	Lordóza je označení pro prohnutí páteře směrem dopředu. Je však třeba rozlišovat: fyziologickou lordózu – normální zakřivení krční páteře (krční lordóza) a bederní páteře (bederní lordóza), patologickou lordózu – nadměrné prohnutí bederní páteře, často se vyskytující u obézních lidí nebo těhotných žen. Viz také kyfóza, krční lordóza, bederní lordóza.	377
3728	kyfóza	Kyfóza je označení pro prohnutí páteře směrem dozadu. Je však třeba rozlišovat: fyziologickou kyfózu – normální zakřivení hrudní páteře (hrudní kyfóza) a kosti křížové (křížová kyfóza), patologickou kyfózu (lidově hrb) – nadměrné prohnutí hrudní páteře, často se vyskytující u starších žen, které trpí osteoporózou (a v jejím důsledku zlomeninami obratlů).	444
3729	krční lordóza	Krční lordóza je označení pro normální zakřivení krční páteře směrem dopředu. Viz také lordóza, krční páteř.	111
3730	bederní lordóza	Bederní lordóza je označení pro normální zakřivení bederní páteře směrem dopředu. Viz také lordóza, bederní páteř.	117
3731	hrudní kyfóza	Hrudní kyfóza je označení pro normální zakřivení hrudní páteře směrem dozadu. Viz také kyfóza, hrudní páteř.	111
3732	křížová kyfóza	Křížová kyfóza je označení pro normální zakřivení kosti křížové směrem dozadu. Viz také kyfóza, kost křížová.	112

3733	tělo obratle	Tělo obratle (lat. corpus vertebrae) je přední a nosná část obratle. Mezi těly jednotlivých obratlů se nacházejí meziobratlové ploténky. Viz také obratle.	157
3734	obratlový oblouk	Obratlový oblouk (lat. arcus vertebrae) je zadní část obratle. Na obratlovém oblouku rozlišujeme dva pedikly, dvě laminy a sedm výběžků: 2×; pedikl (pediculus) – boční část obratlového oblouku, vycházející ze zadní části těla obratle, 2×; lamina (syn.: ploténka) (lamina) – plochá ploténka, vzadu uzavírající obratlový oblouk, 1×; trnový výběžek (processus spinosus) – spojuje laminy, míří dozadu a dolů, upínají se na něj svaly a vazy, 2×; příčný výběžek (processus transversus) – místo úponu svalů, které zajišťují pohyb páteře, a také vazů, které ji stabilizují, 2×; dolní kloubní výběžek (processus articularis inferior) – míří dolů, spojuje se s horním kloubním výběžkem následujícího obratle, 2×; horní kloubní výběžek (processus articularis superior) – míří nahoru, spojuje se s dolním kloubním výběžkem předešlého	935
3735	obratlový otvor	Obratlový otvor (lat. foramen vertebrale) je velký otvor v každém obratli. Obratlové otvory jednotlivých obratlů leží nad sebou a společně tvoří páteřní kanál, jímž prochází mícha. Pozor: Obratlový otvor není totéž co meziobratlový otvor!	269
3736	páteřní kanál	Páteřní kanál (lat. canalis vertebralis) je kanál v páteři, kterým prochází mícha. Páteřní kanál je tvořen obratlovými otvory jednotlivých obratlů, které leží nad sebou.	197
3737	meziobratlové otvory	Meziobratlové otvory (lat. foramina intervertebralia) jsou otvory mezi jednotlivými obratli, jimiž z míchy vystupují vpravo i vlevo míšní nervy. Pozor: Meziobratlový otvor není totéž co obratlový otvor! Viz také obratle, páteř.	233
3738	výhřez meziobratlové ploténky	Výhřez meziobratlové ploténky je abnormální stav, kdy je část meziobratlové ploténky vytlačena ze svého původního místa směrem do páteřního kanálu. V páteřním kanálu je však málo místa a vyhrzlá část meziobratlové ploténky tlačí na míšní nervy, což může vyvolávat bolest různé intenzity. Výhřez je obvykle způsoben prasknutím vazivového prstence meziobratlové ploténky a výhřezem jejího dřevnatého jádra. Může být způsoben přetěžováním páteře, významným rizikovým faktorem je však i vyšší věk. K výhřezu meziobratlové ploténky může dojít v kterékoli	678
3739	vazektomie	Vazektomie je chirurgický zákrok, při kterém je odstraněna část chámovodu, a to v oblasti šourku. Vazektomií lze chápat jako nevratnou formu mužské antikoncepce. Přetěním a odstraněním části chámovodu je dosaženo toho, že spermie se při ejakulaci nedostanou z varlat do močové trubice. Provedení vazektomie neovlivňuje libido ani potenci.	370
3740	sperma	Sperma je viskózní bělavá tekutina vznikající v mužském reprodukčním systému, která obsahuje nejen mužské pohlavní buňky (spermie), ale také výměšky některých žláz (např. prostaty), které jsou nezbytné pro přežití spermií v ženském reprodukčním systému.	274
3741	vyšetření spermatu	Vyšetření spermatu hodnotí určité vlastnosti spermatu a spermií v něm obsažených. Sleduje se zejména počet, tvar a pohyblivost spermií. Vyšetření spermatu se provádí za účelem vyhodnocení mužské plodnosti – ať už pro páry, které usilují o početí, nebo pro ověření	292
3742	spermiogram	Spermiogram je výsledek vyšetření spermatu. Viz také sperma, spermie.	72
3743	adnexitida	Adnexitida je odborný název pro zánět vaječníků a vejcovodů. Viz také -itida.	80
3744	zánět vaječníku	Zánět vaječníku neboli ooforitida se obvykle vyskytuje současně se zánětem vejcovodu, což je souhrnně označováno jako adnexitida. Viz také zánět, vaječníky.	159
3745	ooforitida	Ooforitida je odborný název pro zánět vaječníku. Viz také -itida.	68
3746	zánět vejcovodu	Zánět vejcovodu neboli salpingitida obvykle vzniká šířením zánětu z děložní dutiny. Někdy se vyskytuje současně se zánětem vaječníku, což je souhrnně označováno jako adnexitida.	207
3747	salpingitida	Salpingitida je odborný název pro zánět vejcovodu. Viz také -itida.	70

3748	zánět děložní sliznice	Zánět děložní sliznice neboli endometritida je obvykle způsobena infekcí v děložní dutině. Může být způsobena chlamydiemi, bakteriemi vyvolávajícími kapavku či tuberkulózu, nebo i bakteriemi žijícími normálně v pochvě. Endometritida se častěji vyskytuje po potratu nebo porodu. Častější je rovněž po dlouhém porodu nebo císařském řezu. Riziko vzniku endometritidy je vyšší po téměř jakémkoli zákroku, který se provádí přes děložní hrdlo. Mezi takové zákroky patří dilatace a kyretáž, biopsie děložní sliznice, hysteroskopie, zavedení nitroděložního tělíska (IUD) a porod (spíše po císařském řezu než po vaginálním porodu). Endometritida se může vyskytnout současně s jinými pánevními infekcemi, viz hluboký pánevní zánět.	827
3749	endometritida	Endometritida je odborný název pro zánět děložní sliznice. Viz také endometrium, -itida.	91
3750	pelveoperitonitida	Pelveoperitonitida je zánět pobřišnice v oblasti malé pánve. Viz také zánět, -itida, malá pánev, peritoneum (pobřišnice).	124
3751	tuboovariální absces	Tuboovariální absces je nahromadění hnisu ve vaječnících a vejcovodech. Je to jedna z pozdních komplikací hlubokého pánevního zánětu a může být život ohrožující, pokud absces praskne a způsobí sepsi.	252
3752	Lynchův syndrom	Lynchův syndrom, hereditární nepolypózní kolorektální karcinom neboli HNPCC (zkratka pochází z anglického názvu hereditary non-polyposis colorectal cancer) je nejčastější příčinou dědičného kolorektálního karcinomu. Lidé s Lynchovým syndromem mají vyšší pravděpodobnost, že onemocní rakovinou tlustého střeva a konečníku a dalšími typy zhoubných nádorů, a to v relativně nízkém věku (před	576
3753	Chlamydia trachomatis	Chlamydia trachomatis je bakterie, která způsobuje chlamydiovou infekci a přenáší se zejména nechráněným pohlavním stykem. Tento druh chlamydie nejčastěji způsobuje onemocnění pohlavních orgánů, ale může infikovat i oči nebo plíce. Člověk nakažený sexuálně přenosnou infekcí, kterou způsobuje Chlamydia trachomatis, vůbec nemusí tušit, že má chlamydie, protože mnoho nakažených nemá žádné příznaky. Chlamydia trachomatis se může vyskytnout u mužů i u žen, a to ve všech věkových skupinách. Léčba není obtížná, ale pokud se infekce neléčí, může vést k vážnějším zdravotním problémům. Časně stadium infekce Chlamydia trachomatis často způsobuje jen nepatrné nebo vůbec žádné příznaky. I v případě, že se příznaky objeví, často jsou tak nenápadné, že je	1291
3754	chlamydiová infekce	Chlamydiová infekce má dva různé významy: infekce jakoukoli bakterií z rodu Chlamydia, infekce bakterií druhu Chlamydia trachomatis. V běžné řeči se pojem chlamydiová infekce používá spíše ve druhém významu a rozumí se jím sexuálně přenosná infekce bakterií Chlamydia trachomatis.	339
3755	enterokoky	Enterokoky (lat. Enterococcus) jsou rodem bakterií, které na jedné straně běžně žijí v lidském trávicím traktu, kde tvoří součást lidského mikrobiomu (konkrétně druhy Enterococcus faecalis and Enterococcus faecium), ale na druhé straně mohou u člověka vyvolávat různá onemocnění, jako je například infekce močových cest, bakteriální endokarditida či bakteriální meningitida. Existuje několik desítek druhů	461
3756	anaerobní	Anaerobní znamená bez kyslíku (O ₂). Příklady: anaerobní bakterie – přežívají a rostou tam, kde není kyslík; například se jim může dařit v lidské tkáni, která je poraněná a neproudí do ní krev bohatá na kyslík; anaerobní bakterie způsobují některá infekční onemocnění, jako je například tetanus; anaerobní metabolismus – odbourávání glukózy za nepřítomnosti kyslíku.	438
3757	aerobní	Aerobní znamená vyžadující kyslík nebo spojený s kyslíkem. V souvislosti s lékařstvím to obvykle znamená, že kyslík (O ₂) je nezbytně nutný k přežití, růstu nebo správné činnosti, ať již celého organismu, nebo jeho jednotlivých částí. Příklady: aerobní bakterie – bakterie, které ke svému růstu potřebují kyslík, aerobní metabolismus – odbourávání živin za přítomnosti kyslíku.	463
3758	hereditární nepolypózní kolorektální karcinom	Hereditární nepolypózní kolorektální karcinom je jiný název pro Lynchův syndrom. Viz také hereditární, polyp, kolorektální karcinom.	135
3759	HNPCC	HNPCC je jiný název pro hereditární nepolypózní kolorektální karcinom neboli Lynchův syndrom.	107
3760	screeningová kolonoskopie	Screeningová kolonoskopie je jedna ze dvou metod, které se v České republice používají ve screeningu rakoviny tlustého střeva a konečníku. Jedná se o kolonoskopii, která je prováděna za účelem screeningového vyšetření, tj. preventivně u lidí, kteří nemají žádné příznaky kolorektálního karcinomu.	393

3761	screeningová cytologie	Screeningová cytologie je metoda, která se v České republice používá ve screeningu rakoviny děložního čípku. Jedná se o cytologické vyšetření buněk odebraných z povrchu děložního čípku, které je prováděno za účelem screeningu, tj. preventivně u žen, které nemají žádné příznaky karcinomu děložního hrdla.	405
3762	screeningová mamografie	Screeningová mamografie je metoda, která se v České republice používá ve screeningu rakoviny prsu. Jedná se o mamografii, která je prováděna za účelem screeningového vyšetření, tj. preventivně u žen, které nemají žádné příznaky karcinomu prsu.	302
3763	střevní polypy	Střevní polyp je malý výrůstek, který se vytvořil na sliznici tlustého střeva. Většina střevních polypů je neškodná, avšak z některých z nich se časem může vyvinout kolorektální karcinom (rakovina tlustého střeva), který v pozdějších stádiích může člověka ohrozit na životě. Střevní polypy mohou vzniknout u kohokoli. Vyšší riziko mají lidé starší 50 let, dále lidé s nadváhou, kuřáci a ti, v jejichž osobní nebo rodinné anamnéze se vyskytly buď střevní polypy nebo kolorektální karcinom. Střevní polypy obvykle nezpůsobují potíže a nemají žádné příznaky. Pro lidi starší 50 let důležité pravidelně podstupovat screeningová	921
3764	polypektomie	Polypektomie znamená chirurgické odstranění polypu. Tento pojem lze použít: v širším slova smyslu – jedná se o odstranění polypu obecně kdekoliv v těle, v užším slova smyslu – jedná se o odstranění střevního polypu. Polypektomie ve smyslu odstranění střevního polypu se obvykle provádí v rámci kolonoskopického vyšetření. Viz také polyp, -ektomie.	402
3765	divertikl	Divertikl znamená vychlípenina nebo výchlípk. Jedná se o vychlípení stěny nějakého dutého orgánu. Tento pojem se používá ve dvou různých souvislostech: Normální (fyzilogický) stav: V průběhu prenatálního vývoje se divertikly v těle plodu vyskytují jako normální vývojová fáze různých orgánů. Abnormální (patologický) stav: Po narození jsou divertikly odchylkami od normálního stavu těla. Tyto divertikly vznikají nadměrným a dlouhodobým tlakem či tahem v příslušném orgánu. Jejich ošetření či léčba jsou však obvykle nutné pouze v případech zdravotních potíží nebo nepříjemných pocitů.	941
3766	divertikulóza	Divertikulóza znamená výskyt velkého množství divertiklů. Tento pojem lze použít: v širším slova smyslu – divertikly se vyskytují v nějakém konkrétním orgánu, v užším slova smyslu – divertikly se vyskytují v tlustém střevě. Divertikulóza ve smyslu divertikly v tlustém střevě se vyskytuje poměrně často, avšak většina pacientů je zcela bez příznaků. Divertikulóza je často zjištěna náhodně při screeningové kolonoskopii. Pokud divertikulóza nezpůsobuje žádné příznaky, není nutná žádná léčba. Doporučuje se přechod na stravu s vyšším obsahem vlákniny. Pokud se však objeví komplikace, jako je zánět (divertikulitida) nebo krvácení, je nutná	723
3767	divertikulitida	Divertikulitida je zánět jednoho nebo více divertiklů v tlustém střevě. Divertikulitida může způsobit silné bolesti břicha, horečku, nevolnost a výraznou změnu ve vyprazdňování stolice. Mírnou divertikulitidu lze léčit klidovým režimem, změnou stravy, případně pomocí antibiotik. Těžkou nebo opakující se divertikulitidu je někdy nutné léčit pomocí chirurgického zákroku.	402
3768	zlatý standard	Zlatý standard je pojem, který se používá pro označení metody nebo postupu, který je všeobecně uznáván jako nejlepší dostupný. Například: kolonoskopie je zlatým standardem v diagnostice kolorektálního karcinomu, mamografie je zlatým standardem v diagnostice karcinomu prsu, apod.	290
3769	virtuální kolonoskopie	Virtuální kolonoskopie neboli CT kolonografie je zobrazovací metoda využívající rentgenové záření, která se někdy používá při diagnostice kolorektálního karcinomu (rakoviny tlustého střeva a konečníku). Virtuální kolonoskopie nachází využití zejména v případech, že z nějakého důvodu (např. zúžení či srůsty tlustého střeva) není možné provést kompletní kolonoskopii. Použití virtuální kolonoskopie od samého počátku (namísto reálné neboli tradiční kolonoskopie) se však nedoporučuje. Na rozdíl od tradiční kolonoskopie, která vyžaduje zavedení endoskopu do konečníku a jeho posouvání skrze tlusté střevo, virtuální	990
3770	CT kolonografie	CT kolonografie je jiný název pro virtuální kolonoskopii. Viz také -grafie.	78

3773	karcinoembryonální antigen	Karcinoembryonální antigen neboli CEA (zkratka pochází z anglického názvu carcinoembryonic antigen) je protein, který se v krvi dospělých lidí obvykle vyskytuje ve velmi malém množství. Hladina CEA v krvi může být zvýšena u některých typů zhoubných nádorů a některých nezhoubných (benigních) stavů. Vyšetření hladiny CEA se nejčastěji používá u kolorektálního karcinomu (rakoviny tlustého střeva a konečníku). Toto vyšetření se provádí zejména: pokud má lékař podezření, že by se mohlo jednat o zhoubný nádor, ke zjištění, zda protinádorová léčba zabírá,	652
3774	CEA	CEA je zkratka pro karcinoembryonální antigen.	46
3775	onkologická indikační komise	Onkologická indikační komise (někdy jen zkráceně indikační komise) je skupina lékařů, která se pravidelně schází v nemocnici, aby diskutovala o konkrétních případech zhoubných nádorů a vyměřovala si poznatky. Cílem jednání indikační komise je stanovit nejlepší možnou léčbu nádorového onemocnění a plán péče pro konkrétního onkologického pacienta. Účast lékařů z mnoha různých oborů přináší odlišné pohledy na daného pacienta, a je tak mnohem snazší vypracovat léčebný plán, než kdyby jej sestavoval pouze klinický onkolog.	798
3776	indikační komise	Indikační komise je zkrácený název pro onkologickou indikační komisi.	69
3777	plastická chirurgie	Plastická chirurgie je podobor chirurgie, který se zabývá opravami různých částí těla, které jsou převážně viditelné zvnějšku. Může tak napravovat různé vrozené vývojové vady, získané vady, popáleniny, následky úrazů či rozsáhlých chirurgických zákroků (jako je např. mastektomie), ale i estetické vady (v takovém případě se jedná o estetickou chirurgii). Lékař specializující se na plastickou chirurgii se nazývá plastický chirurg.	472
3778	estetická chirurgie	Estetická chirurgie je oblast plastické chirurgie, která se zabývá opravami různých estetických vad. Příklady estetických operací jsou zvětšení či zmenšení prsů u žen, liposukce, úprava tvaru nosu apod. Zákroky estetické chirurgie obvykle nejsou hrazeny z veřejného zdravotního pojištění. Lékař specializující se na estetickou chirurgii se nazývá estetický chirurg.	429
3779	bezpečný lem	Bezpečný lem je pojem, který se používá v souvislosti s onkochirurgickým zákrokem. Při operaci zhoubného nádoru onkochirurg odstraní nejen samotný nádor, ale také tzv. bezpečný lem – kousek zdravé tkáně, která s nádorem bezprostředně sousedí, aby v operovaném místě nezůstaly pokud možno žádné nádorové buňky.	368
3780	stolice	Stolice je polotuhý až tuhý odpadní produkt metabolismu. Stolice se vytváří ze zbytků potravy v tlustém střevě, ve kterém je postupně zahušťována, až do konečníku, kde je dočasně zadržena. Při vyprazdňování je řítním otvorem vylučována z těla ven.	317
3781	patogenita	Patogenita je schopnost vyvolat patologické změny nebo onemocnění. Viz také patogen.	87
3782	virulence	Virulence je míra patogenity nějakého mikroorganismu. Lze ji vyjádřit mírou úmrtnosti (mortality) a/nebo schopností daného mikroorganismu napadat tkáně hostitele. Virulenci lze rovněž chápat jako schopnost jakéhokoli infekčního agens vyvolat patologické účinky. Odvozené přídavné jméno je virulentní.	327
3783	antagonisté kyseliny listové	Antagonisté kyseliny listové neboli antifoláty jsou léky, které brání buňkám využívat kyselinu listovou k tvorbě DNA, čehož lze využít mj. k likvidaci nádorových buněk. Antagonisté kyseliny listové se proto používají zejména při léčbě některých typů zhoubných nádorů, ale někdy i při léčbě některých zánětlivých onemocnění, jako je například revmatoidní artritida. Antagonisté kyseliny listové se řadí mezi antimetabolity. Příkladem antagonistů kyseliny listové je metotrexát.	522
3784	antifoláty	Antifoláty je jiný název pro antagonisty kyseliny listové. Viz také anti-, folát.	84
3785	antimetabolity	Antimetabolity jsou látky, jež se svou strukturou velmi podobají přirozeným látkám v biochemických reakcích, které probíhají v buňkách, ale jsou natolik odlišné, že narušují normální metabolismus (včetně dělení, ale i jiných funkcí) buněk. Toho lze s úspěchem využít při léčbě některých konkrétních typů onemocnění. Příkladem antimetabolitů jsou antagonisté kyseliny listové, fluorouracil, kapecitabin atd.	451
3786	kapecitabin	Kapecitabin je lék, který se používá samostatně (v monoterapii) nebo společně s jinými léky (v kombinované terapii) k léčbě některých typů kolorektálního karcinomu a karcinomu prsu. Jeho případné využití při léčbě jiných typů zhoubných nádorů se stále zkoumá. Princip působení kapecitabinu spočívá v tom, že lék je vychytáván nádorovými buňkami a rozkládá se na fluorouracil – látku, která tyto buňky ničí.	470

3787	5-fluorouracil	5-fluorouracil nebo jen zkráceně fluorouracil či 5-FU je lék, který je podáván: ve formě injekce při léčbě zhoubných nádorů prsu, tlustého střeva a konečníku, žaludku a slinivky břišní, ve formě krému při léčbě aktinické keratózy (kožní onemocnění, ze kterého může vzniknout zhoubný nádor) a některých typů bazocelulárního karcinomu. Případné využití 5-fluorouracilu při léčbě jiných typů zhoubných nádorů či dalších onemocnění se stále zkoumá. Princip působení 5-	621
3788	fluorouracil	Fluorouracil je zkrácený název pro 5-fluorouracil.	50
3789	5-FU	5-FU je zkratka pro 5-fluorouracil.	35
3790	zhoubné nádory kůže	Zhoubné nádory kůže je odborný název pro rakovinu kůže. Tato skupina zhoubných nádorů je jedním z nejčastěji se vyskytujících typů nádorových onemocnění v České republice. Zhoubné nádory kůže vznikají v různých vrstvách kůže; podle toho rozlišujeme tři hlavní podtypy těchto nádorů: bazocelulární karcinom, spinocelulární karcinom, melanom. Většina zhoubných nádorů kůže vzniká u starších lidí, a to na částech těla vystavených slunci, případně u lidí s oslabeným imunitním	538
3791	rakovina kůže	Rakovina kůže je lidové označení pro zhoubné nádory kůže. Viz také rakovina, kůže.	85
3792	bazocelulární karcinom	Bazocelulární karcinom, bazaliom neboli BCC (zkratka pochází z anglického názvu basal cell carcinoma) je zhoubný nádor, který začíná ve spodní části epidermis (vnější vrstvy kůže). Mívá různý vzhled: někdy vypadá jako nehojící se a pomalu rostoucí vřídek, někdy mokvající a hnisající, jindy může mírně krváčet apod. Bazocelulární karcinomy se obvykle vyskytují na místech těla, které jsou často vystavovány	602
3793	bazaliom	Bazaliom je jiný název pro bazocelulární karcinom.	50
3794	BCC	BCC je zkratka pro bazocelulární karcinom.	42
3795	spinocelulární karcinom	Spinocelulární karcinom, spinaliom, dlaždicobuněčný karcinom neboli SCC (zkratka pochází z anglického názvu squamous cell carcinoma) je zhoubný nádor, který začíná v dlaždicových buňkách. Tyto tenké, ploché buňky svým vzhledem (pod mikroskopem) trochu připomínají rybí šupiny a nacházejí se ve epitelové tkáni, která tvoří povrch kůže, výstelku dutých tělesných orgánů a výstelku dýchacích cest a trávicího traktu. Většina karcinomů děložního čípku, hlavy a krku a pochvy jsou dlaždicobuněčné karcinomy. Kromě toho se jedná o jeden ze tří	621
3796	spinaliom	Spinaliom je jiný název pro spinocelulární karcinom.	52
3797	SCC	SCC je zkratka pro spinocelulární karcinom.	43
3798	dlaždicobuněčný karcinom	Dlaždicobuněčný karcinom je jiný název pro spinocelulární karcinom.	67
3799	melanom	Melanom je zhoubný nádor, která začíná v melanocytech, tj. buňkách vytvářejících pigment melanin. Melanom se nejčastěji vyskytuje na kůži (a je nejnebezpečnějším ze tří podtypů zhoubných nádorů kůže), ale může vzniknout i v jiných tkáních obsahujících melanin, například v oku nebo ve střevech.	327
3800	oxaliplatina	Oxaliplatina je lék, který se v kombinaci s dalšími léky používá při léčbě pokročilých stadií kolorektálního karcinomu. Její případné využití při léčbě jiných typů zhoubných nádorů se stále zkoumá. Princip působení oxaliplatiny spočívá v tom, že poškozuje DNA buněk a může zabít nádorové buňky.	348
3801	inhibitory topoizomeráz	Inhibitory topoizomeráz jsou látky, které blokuji účinek topoizomeráz – enzymů, které cíleně rozmotávají a zase spojují vlákna DNA a jsou nezbytné pro dělení a růst buněk. Blokování těchto enzymů může vést k záhubě nádorových buněk, proto jsou některé inhibitory topoizomeráz využívány jako cytostatika v protinádorové léčbě. Příkladem inhibitorů topoizomeráz je irinotekan.	417
3802	irinotekan	Irinotekan je lék, který se v kombinaci s dalšími léky používá při léčbě pokročilých stadií kolorektálního karcinomu. Jeho případné využití při léčbě jiných typů zhoubných nádorů se stále zkoumá. Princip působení irinotekanu spočívá v tom, že lék blokuje topoizomerázu, tj. enzym potřebný pro dělení buněk a opravu DNA, a může zabít nádorové buňky.	402
3803	kontinuální infuze	Kontinuální infuze je podávání přesně definované tekutiny (např. fyziologického roztoku, speciální výživy nebo rozpuštěného léčiva) do krevní cévy, které trvá delší dobu: v některých případech jen okolo 24 hodin, jindy i několik dní. K podávání kontinuální infuze se používá přenosná infuzní pumpa.	345

3804	lokálně pokročilý nádor	Lokálně pokročilý nádor je označení pro zhoubný nádor, který se rozšířil mimo část těla, ve kterém původně vznikl, ale zatím nejsou přítomny metastázy. Například lokálně pokročilý karcinom prostaty je karcinom, který již zasáhl i jinou tkáň, než je tkáň samotné prostaty, ale stále ještě se nerozšířil do vzdálenějších částí těla.	358
3805	syndrom ruka-noha	Syndrom ruka-noha neboli palmoplantární erytrodysestezie je stav, který se vyznačuje bolestí, otokem, necitlivostí, brněním nebo zarudnutím rukou nebo nohou. V těžších případech se může projevit olupováním nebo mokváním kůže. Syndrom ruka-noha se někdy vyskytuje jako vedlejší účinek některých protinádorových léků, např. kapecitabinu.	356
3806	palmoplantární erytrodysestezie	Palmoplantární erytrodysestezie je odborný název pro syndrom ruka-noha.	71
3807	souběžná léčba	Souběžná léčba neboli konkomitantní léčba je léčba, která je podávána současně s jinou léčbou. Tento pojem se používá nejčastěji v onkologii. Může se jednat o použití několika léčebných postupů současně (například radioterapie v kombinaci s chemoterapií), současné použití více léků (například chemoterapie v kombinaci s cílenou protinádorovou léčbou) apod.	386
3808	konkomitantní léčba	Konkomitantní léčba je odborný název pro souběžnou léčbu.	57
3809	sekvenční léčba	Sekvenční léčba je léčba, která je podávána po jiné léčbě. Tento pojem se používá nejčastěji v onkologii. Může se jednat například o chemoterapii, po které následuje radioterapie apod.	212
3810	dávkovací režim	Dávkovací režim je konkrétní způsob užívání léku, včetně lékové formy, způsobu podání, dávky, intervalu mezi dvěma dávkami, a délky léčby.	157
3811	recidiva zhoubného nádoru	Recidiva zhoubného nádoru je znovuobjevení se zhoubného nádoru, obvykle po určité době, během níž nebylo možné tento nádor nijak odhalit. Recidiva zhoubného nádoru se může objevit buď na stejném místě, kde se nádor poprvé objevil, nebo na jiném místě v těle. I v případě, že recidiva se objeví v jiné části těla, zhoubný nádor je stále pojmenována podle části těla, kde původně vznikl. Například zhoubný nádor prostaty může recidivovat v oblasti prostaty (ačkoli samotná prostata byla třeba již chirurgicky odstraněna), nebo v kostech. V obou případech se jedná o recidivu zhoubného nádoru prostaty. Není možné předpovědět, jaká je pravděpodobnost recidivy zhoubného nádoru. Obecně však platí, že zhoubné nádory se hůře léčí a riziko recidivy je vyšší, pokud je nádor rychle rostoucí, byla diagnostikován v pokročilém klinickém stadiu nebo byl většího rozsahu. Rozlišujeme následující typy recidivy zhoubného nádoru: lokální recidiva,	1038
3812	lokální recidiva	Lokální recidiva je recidiva zhoubného nádoru, která se objevila na stejném místě, kde zhoubný nádor poprvé vznikl. Viz také lokální, recidiva, recidiva zhoubného nádoru.	173
3813	regionální recidiva	Regionální recidiva je recidiva zhoubného nádoru, která se objevila v lymfatických uzlinách poblíž místa, kde zhoubný nádor poprvé vznikl. Viz také recidiva, recidiva zhoubného nádoru.	187
3814	vzdálená recidiva	Vzdálená recidiva je recidiva zhoubného nádoru, která se objevila v jiné části těla – vzdálené od místa, kde zhoubný nádor poprvé vznikl (často v plicích, játrech, kostech nebo mozku). Viz také recidiva, recidiva zhoubného nádoru.	301
3815	bevacizumab	Bevacizumab je lék, který se používá samostatně (v monoterapii) nebo společně s jinými léky (v kombinované terapii) k léčbě různých typů zhoubných nádorů (ZN), konkrétně: ZN tlustého střeva a konečníku (kolorektálního karcinomu), ZN plic (nemalobuněčného karcinomu plic), ZN prsu (karcinomu prsu), ZN děložního hrdla (karcinomu děložního hrdla), ZN vaječníků a vejcovodů, ZN ledvin. Jeho případné využití při léčbě jiných typů zhoubných nádorů se stále zkoumá. Princip působení bevacizumabu spočívá v tom, že lék blokuje	706
3816	angiogeneze	Angiogeneze je tvorba nových krevních cév. Tento pojem se často používá v souvislosti s onkologií, neboť rostoucí zhoubný nádor si zajišťuje svou vlastní výživu tím, že si vytváří nové krevní cévy, kterými k němu proudí živiny a jiné látky potřebné k jeho dalšímu růstu.	328
3817	inhibitory angiogeneze	Inhibitory angiogeneze jsou léky, které se používají při léčbě některých typů zhoubných nádorů. Tyto léky blokují tvorbu nových krevních cév, které nádor potřebuje ke své výživě a dalšímu růstu. Příklady inhibitorů angiogeneze jsou bevacizumab a regorafenib.	294

3818	cetuximab	Cetuximab je lék, který se používá samostatně (v monoterapii) nebo společně s jinými léky (v kombinované terapii) k léčbě zhoubných nádorů hlavy a krku a kolorektálního karcinomu. Jeho případné využití při léčbě jiných typů zhoubných nádorů se stále zkoumá. Princip působení cetuximabu spočívá v tom, že lék se váže na protein označovaný jako EGFR, který se nachází na povrchu některých typů	569
3819	panitumumab	Panitumumab je lék, který se používá samostatně (v monoterapii) nebo společně s jinými léky (v kombinované terapii) k léčbě některých typů kolorektálního karcinomu, který se rozšířil do jiných částí těla. Jeho případné využití při léčbě jiných typů zhoubných nádorů se stále zkoumá. Princip působení panitumumabu spočívá v tom, že lék se váže na protein označovaný jako EGFR, který se nachází na povrchu některých typů nádorových buněk. To může pomoci zablokovat další růst zhoubného nádoru. Panitumumab se řadí mezi cílené léky a monoklonální	598
3820	receptor pro epidermální růstový faktor	Receptor pro epidermální růstový faktor neboli EGFR (zkratka pochází z anglického názvu epidermal growth factor receptor) je protein (receptor), který se nachází na povrchu některých typů buněk a na který se váže látka označovaná jako epidermální růstový faktor (ligand). EGFR přijímá signály k růstu a přenáší je dovnitř buňky. Jinými slovy, signalizace zprostředkovaná EGFR podporuje růst a dělení buněk. Někdy mutace v genu pro EGFR způsobí, že EGFR se v některých typech nádorových buněk tvoří ve větším množství, než je obvyklé. To vede k rychlejšímu dělení nádorových buněk. V léčbě některých typů zhoubných nádorů se používají léky, které blokují EGFR, např. cetuximab a	715
3821	EGFR	EGFR je zkratka pro receptor pro epidermální růstový faktor.	60
3822	aflibercept	Aflibercept je lék, který se používá k léčbě: vlhké formy věkem podmíněné makulární degenerace, metastatického kolorektálního karcinomu. Princip působení afliberceptu spočívá v tom, že lék blokuje tvorbu nových krevních cév. Aflibercept se řadí mezi cílené léky a inhibitory	300
3823	regorafenib	Regorafenib je lék, který se používá k léčbě některých typů kolorektálního karcinomu, gastrointestinálních stromálních nádorů a hepatocelulárního karcinomu (typ zhoubného nádoru jater). Jeho případné využití při léčbě jiných typů zhoubných nádorů se stále zkoumá. Princip působení regorafenibu spočívá v tom, že lék se váže na určité proteiny na povrchu i uvnitř některých typů nádorových buněk, což může pomoci zablokovat další růst zhoubného nádoru. Může také zabránit tvorbě nových krevních cév, které nádor potřebuje ke svému	668
3824	gastrointestinální stromální nádor	Gastrointestinální stromální nádor neboli GIST (zkratka pochází z anglického názvu gastrointestinal stromal tumour) je typ zhoubného nádoru, který obvykle začíná v buňkách stěny trávicího traktu. Některé GIST mohou růst pomalu, zatímco jiné mohou růst a šířit se velmi	315
3825	GIST	GIST je zkratka pro gastrointestinální stromální nádor.	55
3826	hepatocelulární karcinom	Hepatocelulární karcinom neboli HCC (zkratka pochází z anglického názvu hepatocellular carcinoma) je nejčastější typ zhoubného nádoru jater. Jedná se o adenokarcinom.	188
3827	HCC	HCC je zkratka pro hepatocelulární karcinom.	44
3828	inhibitory kináz	Inhibitory kináz jsou látky, které blokují účinek kináz – enzymů, které buňkám v lidském těle pomáhají řídit důležité funkce, jako je buněčná signalizace, metabolismus, dělení a přežití. V některých typech nádorových buněk jsou některé kinázy aktivnější, a jejich zablokování může pomoci zabránit dalšímu růstu zhoubného nádoru. Inhibitory kináz mohou také blokovat růst nových krevních cév, které	569
3829	mechanismus účinku	Mechanismus účinku je způsob, jakým léčivo nebo jiná látka vyvolává v těle požadovaný účinek. Mechanismus účinku léku může například spočívat v tom, jak ovlivňuje konkrétní cíl v buňce (například nějaký enzym) nebo funkci buňky (například její růst). Znalost mechanismu	511
3830	přenos signálu	Přenos signálu je proces, při kterém je chemický nebo fyzikální signál přenášen nejdříve dovnitř buňky, a poté uvnitř buňky. Tento proces lze popsat jako řadu na sebe vzájemně navazujících událostí na molekulární úrovni, které nakonec vyústí v nějakou konkrétní buněčnou odpověď, změnu stavu buňky apod.	361
3831	inhibitory přenosu signálu	Inhibitory přenosu signálu jsou látky, které blokují proces přenosu signálu, tj. vzájemně navazující události na molekulární úrovni uvnitř buňky. Blokování přenosu signálu může ovlivnit mnoho funkcí buňky, včetně buněčného dělení a buněčné smrti, a mj. může zabít nádorové buňky. Některé inhibitory přenosu signálu se proto používají v protinádorové léčbě.	397
3832	checkpoint inhibitory	Checkpoint inhibitory, inhibitory kontrolních bodů imunitní reakce nebo jen zkráceně inhibitory kontrolních bodů či ICI (zkratka pochází z anglického názvu immune checkpoint inhibitors) jsou léky, které blokují proteiny označované jako kontrolní body, jenž jsou vytvářeny některými typy buněk imunitního systému (konkrétně T-lymfocyty), ale také některými nádorovými buňkami. Kontrolní body za normálních okolností pomáhají předcházet tomu, aby imunitní reakce byla příliš silná; někdy však mohou zabránit T-lymfocytům v zabíjení nádorových	822
3833	inhibitory kontrolních bodů imunitní reakce	Inhibitory kontrolních bodů imunitní reakce je jiný název pro checkpoint inhibitory.	84

3834	inhibitory kontrolních bodů	Inhibitory kontrolních bodů je jiný název pro checkpoint inhibitory.	68
3835	ICI	ICI je zkratka pro checkpoint inhibitory.	41
3836	vzdálená metastáza	Vzdálená metastáza je zhoubný nádor, který se z původního (primárního) nádoru rozšířil do vzdálených orgánů nebo lymfatických uzlin. Viz také metastáza. Pozor: Vzdálená metastáza není totéž co vzdálená recidiva!	217
3837	jaterní metastáza	Jaterní metastáza je zhoubný nádor, který se z původního (primárního) nádoru rozšířil do jater. Viz také metastáza.	118
3838	plicní metastáza	Plicní metastáza je zhoubný nádor, který se z původního (primárního) nádoru rozšířil do plic. Viz také metastáza.	116
3839	kostní metastáza	Kostní metastáza je zhoubný nádor, který se z původního (primárního) nádoru rozšířil do kosti. Viz také metastáza.	117
3840	dřeňová metastáza	Dřeňová metastáza je zhoubný nádor, který se z původního (primárního) nádoru rozšířil do kostní dřeně. Viz také metastáza.	125
3841	mozková metastáza	Mozková metastáza je zhoubný nádor, který se z původního (primárního) nádoru rozšířil do mozku. Viz také metastáza.	118
3842	radiofrekvenční ablace	Radiofrekvenční ablace neboli RFA (zkratka pochází z anglického názvu radiofrequency ablation) je lékařský zákrok, při kterém se pomocí tepla generovaného střídavým elektrickým proudem odstraní část chybně fungujícího převodního systému srdečního (při léčbě arytmie),	341
3843	RFA	RFA je zkratka pro radiofrekvenční ablaci.	42
3844	ablace	Ablace je odborný výraz pro odstranění nebo zničení části nějaké konkrétní tkáně. Ablaci lze provést chirurgicky, hormonálně, pomocí léků, elektrického proudu (radiofrekvenční ablace), tepla apod.	235
3845	perforace	Perforace je odborný výraz pro protřžení či proděravění. Užívá se obvykle v souvislosti se vznikem nezamýšleného otvoru v nějakém dutém orgánu, ať už se jedná o důsledek chorobného procesu (např. pokročilého stadia zhoubného nádoru), úrazu (např. při autonehodě), nebo i	372
3846	zánět pobřišnice	Zánět pobřišnice neboli peritonitida je obvykle důsledkem bakteriální nebo plísňové infekce. Rozlišuje se přitom: spontánní bakteriální peritonitida – někdy se zánět pobřišnice vyvine jako komplikace onemocnění jater (například jaterní cirhózy), onemocnění ledviny apod., sekundární peritonitida – vzniká v důsledku prasknutí (perforace) nějakého dutého orgánu (např. části trávicího traktu) v břišní dutině nebo jako komplikace jiných zdravotních potíží.	795
3847	peritonitida	Peritonitida je odborný název pro zánět pobřišnice. Viz také -itida.	71
3848	nutriční podpora	Nutriční podpora je součástí léčby pacientů, kteří nejsou schopni získat dostatečný příjem energie a živin prostřednictvím běžné stravy. Nutriční podpora je poskytována například pacientům, kteří: mají poruchu polykání, trpí nechutenstvím, trpí výraznou malnutricí, z jakéhokoli důvodu nemohou vstřebávat živiny prostřednictvím trávicího traktu. Pokud má pacient potíže s příjmem potravy nebo trávením, je někdy nutné zajistit výživu pomocí umělé výživy, která je speciálně sestavena tak, aby poskytovala správnou rovnováhu tuků, bílkovin, cukrů, vitaminů a minerálních látek. Přípravky umělé výživy mohou být podávány: do střeva, kde se vstřebávají obvyklým způsobem, což je označováno jako enterální výživa,	932
3849	podvýživa	Podvýživa je lidové označení pro malnutrici.	44
3850	enterální	Enterální znamená střevní. Příklady: enterální výživa – umělá výživa je podávána do trávicího traktu, tj. do střeva, enterální podání – léčivý přípravek se dostává do trávicího traktu (nejčastěji polykáním, případně užíváním rektálních čípků apod.); ze střeva se pak vstřebává do krevního oběhu, apod.	365

3851	parenterální	Parenterální znamená mimostřevní. Příklady: parenterální výživa – umělá výživa je podávána do krevního oběhu, tj. obchází střeva, parenterální podání – léčivý přípravek je podáván jinou cestou než skrze trávicí trakt (obvykle injekčně nebo prostřednictvím infuze), apod. Viz také enterální.	331
3852	neurokognitivní porucha	Neurokognitivní porucha je pojem používaný v neurologii, který označuje snížené mentální funkce v důsledku jiného než duševního onemocnění. Často se používá jako synonymum (avšak nesprávně!) pro demenci. Příčiny vzniku neurokognitivní poruchy mohou být velmi rozmanité. Zhruba je lze rozdělit do několika skupin: Poranění mozku způsobené úrazem – důsledkem může být krvácení do mozku (intracerebrální krvácení) nebo do prostoru kolem mozku (subarachnoidální krvácení), krevní sraženina uvnitř lebky způsobující tlak na mozek (subdurální nebo epidurální hematom) či otřes mozku. Potíže související s dýcháním – nízký obsah kyslíku v těle (hypoxie) nebo naopak vysoká hladina oxidu uhličitého v těle (hyperkapnie). Kardiovaskulární příčiny – cévní mozková příhoda, tranzitorní ischemická ataka, zánět endokardu, zánět srdečního svalu apod. Neurodegenerativní onemocnění – Alzheimerova choroba, Parkinsonova nemoc apod. Demence z metabolických příčin – onemocnění ledvin, jater nebo štítné žlázy (hypertyreóza nebo hypotyreóza), nedostatek vitaminů (zejména vitaminu B1, vitaminu B12 nebo kyseliny listové) apod. Patologické stavy související s drogami a alkoholem, včetně abstinenčního syndromu.	1592
3853	primární demence	Primární demence je demence, která je způsobena degenerativními změnami v mozku. Mezi primární demence tak patří především neurodegenerativní onemocnění, jako jsou zejména: Alzheimerova choroba, demence s Lewyho tělísky, demence u Parkinsonovy nemoci, demence u frontotemporální lobární degenerace (FTLD) neboli frontotemporální demence (FTD), demence u Huntingtonovy choroby. Kromě toho se mezi primární demence řadí i vaskulární demence.	499
3854	sekundární demence	Sekundární demence je demence, která není způsobena degenerativními změnami v mozku, ale jiným (tzv. základním) onemocněním. Ve srovnání s primární demencí jsou sekundární demence mnohem vzácnější. Příznaky demence, zejména zapomnětlivost, se mohou po zlepšení stavu základního onemocnění nebo po jeho vyléčení zmírnit. Příklady příčin sekundární demence: nemoci spojené s nadměrou konzumací alkoholu, otravy, např. trichlorethylenem, oxidem uhelnatým nebo těžkými kovy, nežádoucí účinky léků (lékové interakce, předávkování), špatná výživa (např. nedostatek vitaminů nebo železa) nebo nedostatečný příjem tekutin, infekce a záněty s vysokou horečkou, orgánová onemocnění (např. srdečně-cévní onemocnění, porucha funkce štítné žlázy, onemocnění slinivky břišní), epilepsie, roztřoušená skleróza, neurosyfilis, zánět mozku (encefalitida), nádor na mozku, otřes mozku nebo jiné traumatické poranění mozku (TBI), psychologické příčiny (úzkost, deprese, smutek, osamělost, duševní nečinnost), sociální příčiny (odchod do důchodu, konflikty, úmrtí partnera, odmítnutí, dlouhodobý stres).	1158

3855	demence s Lewyho tělísky	Demence s Lewyho tělísky neboli DLB (zkratka pochází z anglického názvu dementia with Lewy bodies) je Alzheimerově chorobě druhým nejčastějším typem demence. Onemocnění se vyznačuje tím, že v nervových buňkách v oblastech mozku, které se podílejí na myšlení, paměti a pohybu, vznikají bílkovinné usazeniny nazývané Lewyho tělíska.	367
3856	DLB	DLB je zkratka pro demenci s Lewyho tělísky.	44
3857	Lewyho tělíska	Lewyho tělíska jsou abnormální bílkovinné usazeniny uvnitř nervových buněk, které se vyskytují zejména u pacientů s demencí s Lewyho tělísky a s parkinsonskými syndromy.	207
3858	demence u Parkinsonovy nemoci	Demence u Parkinsonovy nemoci, parkinsonská demence neboli PDD (zkratka pochází z anglického názvu Parkinson's disease dementia) je zhoršené myšlení a uvažování, které se může objevit u mnoha lidí s Parkinsonovou nemocí, a to alespoň rok po stanovení diagnózy. Změny v mozku způsobené Parkinsonovou nemocí začínají v oblasti, která hraje klíčovou roli při pohybu, což vede k časným příznakům, mezi něž patří poruchy hybnosti, svalová ztuhlost (rigidita), klidový třes (tremor) a poruchy stoje a chůze (posturální nestabilita).	795
3859	PDD	PDD je zkratka pro demenci u Parkinsonovy nemoci.	49
3860	frontotemporální lobární degenerace	Frontotemporální lobární degenerace neboli FTLD (zkratka pochází z anglického názvu frontotemporal lobar degeneration) je odborné označení pro zhoršování a postupnou ztrátu funkce určitých částí mozku – konkrétních mozkových laloků. FTLD je jednou z hlavních příčin demence u mladších pacientů (okolo 50. roku života).	383
3861	FTLD	FTLD je zkratka pro frontotemporální lobární degeneraci.	56
3862	frontotemporální demence	Frontotemporální demence neboli FTD (zkratka pochází z anglického názvu frontotemporal dementia) je označení pro demenci související s frontotemporální lobární degenerací. Tento typ demence postihuje častěji mladší pacienty (okolo 50. roku života) Příčinou FTD je zhoršování a postupná ztráta funkce určitých částí mozku – čelního nebo spánkového laloku. Typickými příznaky jsou změna charakteru a	565
3863	FTD	FTD je zkratka pro frontotemporální demenci.	44
3864	Huntingtonova choroba	Huntingtonova choroba je nevyléčitelné neurodegenerativní onemocnění, které postihuje svalovou koordinaci a kognitivní funkce. Příznaky nemoci se obvykle začínají rozvíjet kolem středního věku. Huntingtonova choroba je dědičné onemocnění, které se dědí autozomálně dominantně; to znamená, že nemoc se rozvine, pokud člověk	505
3865	vaskulární demence	Vaskulární demence je typ demence, jejíž hlavní příčinou je poškození krevních cév v důsledku aterosklerózy, což následně vede k dlouhodobým poruchám krevního oběhu v mozku. Riziko těchto změn na malých cévách v mozku je zvýšené u lidí s cukrovkou nebo vysokým krevním tlakem. Vaskulární demence může vzniknout i v důsledku cévní mozkové příhody nebo několika malých mozkových příhod	423
3866	smíšená forma demence	Smíšená forma demence je označení pro demenci, která se vyznačuje příznaky typickými pro dva či více typů demence. Smíšená forma demence se nejčastěji vyskytuje jako kombinace Alzheimerovy choroby a vaskulární demence; časté jsou však i případy Alzheimerovy choroby s demencí s Lewyho tělísky.	314
3867	orgánové onemocnění	Orgánové onemocnění je jakékoli onemocnění, při kterém dochází ke změně struktury nějakého orgánu nebo jeho části. Viz také funkční onemocnění, funkční porucha.	163
3868	funkční onemocnění	Funkční onemocnění je onemocnění, při kterém nedochází k žádné pozorovatelné změně struktury orgánu nebo jeho části. Viz také funkční porucha, orgánové onemocnění.	166
3869	roztroušená skleróza	Roztroušená skleróza (RS) je neurodegenerativní a autoimunitní onemocnění, které poškozuje nervy v mozku a míše, což vede k problémům s pohyblivostí, rovnováhou a viděním. Podstata onemocnění spočívá v tom, že imunitní systém postiženého člověka považuje myelinové pochvy nervových vláken (axonů) za cizí	608
3870	RS	RS je zkratka pro roztroušenou sklerózu.	40
3871	amyotrofická laterální skleróza	Amyotrofická laterální skleróza neboli ALS (zkratka pochází z anglického názvu amyotrophic lateral sclerosis) je progresivní neurodegenerativní onemocnění, které postihuje nervové buňky v mozku a míše. Motorické neurony vystupují z mozku do míchy, a z míchy	537
3872	ALS	ALS je zkratka pro amyotrofickou laterální sklerózu.	52
3873	spinální svalová atrofie	Spinální svalová atrofie neboli SMA (zkratka pochází z anglického názvu spinal muscular atrophy) je dědičné nervosvalové onemocnění, které se vyznačuje slabostí a postupným ochabováním (atrofií) svalů, které slouží k pohybu, tj. kosterních svalů. SMA je způsobena úbytkem specializovaných nervových buněk, tzv. motorických neuronů, které řídí pohyb svalů. Slabost bývá závažnější u svalů, které jsou blízko středu těla (proximální), než u svalů vzdálených od středu těla (distální). Svalová slabost se obvykle zhoršuje s věkem. Existuje mnoho typů spinální	661
3874	SMA	SMA je zkratka pro spinální svalovou atrofii.	45

3875	atrofie	Atrofie je zakrnění či zmenšení části těla, orgánu nebo jiné tkáně, která byla předtím normálně vyvinutá. Při atrofii může dojít ke snížení počtu nebo velikosti buněk, které jsou součástí daného orgánu nebo jiné části těla, případně ke kombinaci obojího. Příčinou atrofie může být nedostatečná výživa, špatné prokrvení, přerušování nervu vedoucího do cílového orgánu, nepoužívání orgánu, nedostatek cvičení (zejm. u	464
3876	neurosyfilis	Neurosyfilis je závažná forma syfilis, při níž se infekce bakterií Treponema pallidum objeví v mozku nebo v míše. Toto onemocnění se obvykle objevuje u lidí, kteří před mnoha (10 až 20 lety) prodělali neléčenou syfilis. Neurosyfilis se však nemusí vyskytnout u všech nepřeléčených pacientů: tato komplikace postihuje přibližně 25% z této skupiny pacientů.	396
3877	Treponema pallidum	Treponema pallidum je bakterie, která způsobuje syfilis.	56
3878	otřes mozku	Otřes mozku je mírná forma traumatického poranění mozku, která způsobuje dočasnou ztrátu normální mozkové činnosti. Obvykle je způsobeno úderem, otřesem nebo nárazem do hlavy. K otřesu mozku nejčastěji dochází při hraní kontaktních sportů (fotbal, hokej, ragby, box apod.). Velmi častou příčinou jsou úrazy, pády, autonehody, rvačky apod.	378
3879	traumatické poranění mozku	Traumatické poranění mozku neboli TBI (zkratka pochází z anglického názvu traumatic brain injury) je náhlé zranění, které způsobí poškození mozku. Může k němu dojít při náhlém a prudkém úderu do hlavy (uzavřené poranění) nebo při proražení lebky ostrým předmětem, který pronikne až do mozku (penetrující poranění). Příznaky TBI mohou být mírné, střední nebo závažné – v závislosti na tom, do jaké míry byl mozek poraněn: Mírná forma TBI – člověk buď může zůstat při vědomí, nebo ztrácí vědomí na několik sekund či minut. Mezi další příznaky se řadí bolest hlavy, zmatenost, závratě, točení hlavy, rozmazané vidění, zvonění v uších, pachut v ústech, únava, letargie, změny chování či nálady, potíže s pamětí, soustředěním, pozorností nebo myšlením. Střední nebo těžká forma TBI – člověk může vykazovat výše uvedené příznaky, ale navíc může trpět zhoršující se nebo neustávající	1304
3880	TBI	TBI je zkratka pro traumatické poranění mozku.	46
3881	myocyty	Myocyty neboli svalová vlákna jsou buňky, které tvoří svalovou tkáň. Rozlišujeme tři typy myocytů (podobně jako rozlišujeme tři typy svalových tkání): rhabdomyocyty – buňky kosterní svalové tkáně, leiomyocyty – buňky hladké svalové tkáně, kardiomyocyty – buňky srdeční svalové tkáně.	329
3882	svalová vlákna	Svalová vlákna je jiný název pro myocyty.	41
3883	rhabdomyocyty	Rhabdomyocyty jsou buňky kosterní svalové tkáně. Jsou to obrovské mnohоядерné buňky o délce až 15 centimetrů a tloušťce 10–100 μm, které jsou pod mikroskopem zřetelně příčně pruhované.	249
3884	leiomyocyty	Leiomyocyty jsou buňky hladké svalové tkáně. Jsou to jednojaderné buňky vřetenovitého tvaru o průměru 3–10 μm a délce 20–50 μm (v nejmenších tepénkách) až 500 μm (v děloze těhotné ženy).	225
3885	kardiomyocyty	Kardiomyocyty jsou buňky srdeční svalové tkáně. Mají žíhaný vzhled, podobně jako rhabdomyocyty, proto se srdeční svalová tkáň řadí rovněž mezi příčně pruhovanou svalovinu.	215
3886	začátek svalu	Začátek svalu je jedna ze tří částí kosterního svalu. Je to koncová část svalu, která je prostřednictvím šlachy připevněna ke kosti na straně bližší k trupu.	220
3887	svalové břicho	Svalové břicho je jedna ze tří částí kosterního svalu. Je to nejsilnější středová část svalu, může mít nejrůznější tvary (vřetenovitý, trojúhelníkový apod.). Kosterní sval může mít i více než jedno svalové břicho – pak je označován jako biceps, triceps či kvadriceps.	335
3888	úpon svalu	Úpon svalu je jedna ze tří částí kosterního svalu. Je to koncová část svalu, která je prostřednictvím šlachy připevněna ke kosti na straně vzdálenější od trupu.	226
3889	biceps	Biceps je odborný výraz pro dvojhlavý sval, přičemž každou hlavou se v tomto smyslu rozumí svalové břicho. Viz také triceps, kvadriceps, kosterní svalová tkáň.	176
3890	triceps	Triceps je odborný výraz pro trojhlavý sval, přičemž každou hlavou se v tomto smyslu rozumí svalové břicho. Viz také biceps, kvadriceps, kosterní svalová tkáň.	176
3891	kvadriceps	Kvadriceps je odborný výraz pro čtyřhlavý sval, přičemž každou hlavou se v tomto smyslu rozumí svalové břicho. Viz také biceps, triceps, kosterní svalová tkáň.	176

3892	sval natahovač	Sval natahovač neboli extenzor (lat. musculus extensor) je obecné označení pro kosterní sval, který zvětšuje úhel mezi dvěma kostmi, jako je např. natahování loketního nebo kolenního kloubu, nebo také ohýbání zápěstí či páteře dozadu. Konkrétní příklady svalů natahovačů jsou trojhlavý sval pažní (musculus triceps brachii), dvojhavý sval stehenní (musculus biceps femoris), natahovač ukazováku (musculus extensor indicis) apod.	674
3893	extenzor	Extenzor je odborný název pro sval natahovač.	45
3894	sval ohybač	Sval ohybač neboli flexor (lat. musculus flexor) je obecné označení pro kosterní sval, který zmenšuje úhel mezi dvěma kostmi, jako je ohýbání loketního nebo kolenního kloubu, nebo také ohýbání zápěstí či páteře dopředu. Konkrétní příklady svalů ohybačů jsou dvojhavý sval pažní (musculus biceps brachii), přímý sval stehenní (musculus rectus femoris), zevní ohybač zápěstí (musculus flexor carpi radialis) apod.	674
3895	flexor	Flexor je odborný název pro sval ohybač.	40
3896	abdukce	Abdukce (v souvislosti s pohybem v synoviálním kloubu) znamená odtažení. Při abdukci se končetina pohybuje směrem pryč od střední osy těla. Je to například zvednutí stehna nebo paže do boku. U prstů rukou nebo nohou se jedná rovněž o odtažení, avšak v tomto případě je střední osou prostředníček na ruce či na noze. Opakem abdukce je addukce.	412
3897	addukce	Addukce (v souvislosti s pohybem v synoviálním kloubu) znamená přitažení. Při abdukci se končetina pohybuje směrem ke střední ose těla. Je to například přitažení stehna nebo paže směrem ke středu těla. U prstů rukou nebo nohou se jedná rovněž o přitažení, avšak v tomto případě je střední osou prostředníček na ruce či na noze. Opakem addukce je abdukce.	425
3898	sval přitahovač	Sval přitahovač neboli adduktor (lat. musculus adductor) je obecné označení pro kosterní sval, který přitahuje část těla směrem ke střední ose (např. stehno nebo paži směrem ke středu těla, prsty na rukou nebo na nohou směrem k prostředníčku). Konkrétní příklady svalů přitahovačů jsou dlouhý přitahovač (musculus adductor longus) (v oblasti stehna), přitahovač palce nohy (musculus adductor hallucis) apod.	664
3899	adduktor	Adduktor je odborný název pro sval přitahovač.	46
3900	sval odtahovač	Sval odtahovač neboli abduktor (lat. musculus abductor) je obecné označení pro kosterní sval, který odtahuje část těla směrem pryč od střední osy (např. stehno nebo paži směrem pryč od středu těla, prsty na rukou nebo na nohou směrem pryč od prostředníčku). Konkrétní příklady svalů odtahovačů jsou velký sval hýždový (musculus gluteus maximus), odtahovač palce nohy (musculus abductor hallucis) apod.	659
3901	abduktor	Abduktor je odborný název pro sval odtahovač.	45
3902	sval zdvihač	Sval zdvihač neboli levátor (lat. musculus levator) je obecné označení pro kosterní sval, který zvedá nějakou část těla. Konkrétní příklady svalů zdvihačů jsou zdvihač lopatky (musculus levator scapulae), zdvihač ústního koutku (musculus levator anguli oris), zdvihač horního víčka (musculus levator palpebrae superioris), zdvihač řitní (musculus levator ani) apod.	535
3903	levátor	Levátor je odborný název pro sval zdvihač.	42
3904	sval svěrač	Sval svěrač neboli sfinkter (lat. musculus sphincter) je obecné označení pro kosterní sval, který má tvar prstence obklopující nějaký tělesný průchod či otvor a je schopen jej uzavírat. Konkrétní příklady svalů svěračů jsou svěrač močové trubice (musculus sphincter urethrae), svěrač zornice (musculus sphincter pupillae)	497
3905	sfinkter	Sfinkter je odborný název pro sval svěrač.	42
3906	sval rozvěrač	Sval rozvěrač neboli dilatátor (lat. musculus dilator) je obecné označení pro kosterní sval, který rozevírá nějakou část těla. Nejznámějším příkladem svalu rozvěrače je rozvěrač zornice (musculus dilatator pupillae). Viz také sval natahovač (extenzor), sval ohybač (flexor), sval přitahovač (adduktor), sval odtahovač (abduktor), sval zdvihač (levátor), sval	383
3907	dilatátor	Dilatátor má v souvislosti s lékařstvím dva různé významy: sval rozvěrač, lékařský nástroj určený k rozevření nějaké části těla (např. pochvy, močové trubice apod. Viz také dilatace.	195

3908	svalový snopec	Svalový snopec je podjednotka kosterního svalu. Jedná se o svazek svalových vláken (v tomto případě rhabdomyocytů), který je obklopen tzv. perimysiem – obalem z vazivové tkáně. Obrázek: Struktura kosterního svalu. (Zdroj: depositphotos.com)	292
3909	myofibrila	Myofibrila je mikroskopická součást příčně pruhované svaloviny. Jedná se o vlákénko o tloušťce 1–2 µm, které se vyznačuje vysoce organizovanou vnitřní strukturou. Každá myofibrila je tvořena řadou za sebou se opakujících funkčních jednotek, které jsou označovány jako sarkomery.	389
3910	sarkomera	Sarkomera je základní jednotkou kontrakce (stahu) příčně pruhované svaloviny. Řada za sebou se opakujících sarkomer tvoří myofibrilu. Každá sarkomera obsahuje bílkovinná vlákna (filamenta) dvou typů: tlustá myozinová filamenta a tenká aktinová filamenta. Aktinová filamenta se pod mikroskopem jeví jako světlá, zatímco myozinová filamenta jsou silnější a tmavší. Díky pravidelnému uspořádání vytvářejí obraz příčného pruhování, který tomuto typu svaloviny dal jméno.	544
3911	myozinová filamenta	Myozinová filamenta jsou jedním ze dvou hlavních typů bílkovinných vláken, která umožňují svalovou kontrakci (stah). Společně s aktinovými filamenty jsou uspořádána do sarkomer. Myozinová filamenta se mikroskopem jeví jako silnější a tmavší než aktinová filamenta. Díky pravidelnému uspořádání vytvářejí oba typy vláken společně obraz příčného pruhování, který dal jméno příčně pruhované svalovině.	430
3912	aktinová filamenta	Aktinová filamenta je jiný název pro mikrofilamenta.	52
3913	nervosvalová ploténka	Nervosvalová ploténka neboli motorická ploténka je vysoce specializovaná synapse mezi zakončením motorického neuronu a svalovým vláknem. Nervosvalová ploténka zajišťuje přeměnu elektrických impulsů, které přicházejí z motorického neuronu, na elektrickou aktivitu ve svalovém vlákně. Obrázek: Struktura nervosvalové ploténky. (Zdroj: depositphotos.com)	426
3914	motorická ploténka	Motorická ploténka je jiný název pro nervosvalovou ploténku. Viz také motorický.	83
3915	motorický neuron	Motorický neuron je nervová buňka, která vede nervové impulzy z centrálního nervového systému směrem ke svalům a žlázám. Buněčná těla motorických neuronů se nacházejí v mozku nebo v míše (s výjimkou některých neuronů, které jsou součástí autonomního nervového systému), zatímco jejich nervová vlákna (axony) probíhají hlavovými a míšními nervy až ke svalům a žlázám. Motorické neurony přenášejí nervové impulzy z mozkové kůry, z mozkového kmene nebo z míchy nejen do kosterních svalů (a umožňují tak člověku pohyb), ale i do hladkých svalů a žláz, jejichž činnost si ani neuvědomujeme.	777
3916	senzorický neuron	Senzorický neuron je nervová buňka, která přenáší nervové impulzy ze smyslových receptorů do centrálního nervového systému. Jinými slovy, senzorické neurony jsou aktivovány smyslovými vjemy z okolí. Když se například člověk konečky prstů dotkne horkého povrchu pichlavého předmětu apod., aktivují se senzorické neurony v konečcích prstů a vysílají tuto informaci do mozku. Senzorické neurony mohou být aktivovány buď fyzikálními podněty (zvuk, dotek, teplo, světlo) nebo chemickými podněty (chuť, čich). Obrázek: Senzorické neurony, interneurony a motorické neurony – schematický nákres. (Zdroj: depositphotos.com)	699
3917	aferentní nervové vlákno	Aferentní nervové vlákno neboli senzorické vlákno je axon (dlouhý výběžek) senzorického neuronu, který se táhne daleko od těla neuronu a přenáší signály (nervové impulzy) od smyslových receptorů nebo smyslových orgánů do centrálního nervového systému.	289
3918	eferentní nervové vlákno	Eferentní nervové vlákno neboli motorické vlákno je axon (dlouhý výběžek) motorického neuronu, který se táhne daleko od těla neuronu a přenáší signály nervové impulzy z centrálního nervového systému do ostatních částí těla, zejména do svalů a žláz.	286
3919	motorické nervy	Motorické nervy neboli eferentní nervy jsou nervy, které obsahují eferentní (motorická) nervová vlákna. Motorické nervy prostřednictvím motorických neuronů přenášejí signály (nervové impulzy) z centrálního nervového systému do ostatních částí těla, zejména do svalů a žláz. Příklady motorických nervů jsou okohybný, kladkový, odtahující, přídatný a podjazykový nerv.	430
3920	senzorické nervy	Senzorické nervy neboli aferentní nervy jsou nervy, které obsahují aferentní (senzorická) nervová vlákna. Senzorické nervy prostřednictvím senzorických neuronů přenášejí signály (nervové impulzy) ze smyslových receptorů do centrálního nervového systému. Příklady senzorických nervů jsou čichový, zrakový a vestibulokochleární nerv.	394
3921	smíšené nervy	Smíšené nervy jsou nervy, které obsahují aferentní (senzorická) i eferentní (motorická) nervová vlákna. Smíšené nervy tak přenášejí signály oběma směry, tzn. dovnitř i ven z centrálního nervového systému. Příklady smíšených nervů jsou trojklanný, lící, jazykohltanový a bloudivý nerv.	339
3922	eferentní nervy	Eferentní nervy je jiný název pro motorické nervy.	50

3923	aferentní nervy	Aferentní nervy je jiný název pro senzorické nervy.	51
3924	aerobní metabolismus	Aerobní metabolismus je typ látkové přeměny (metabolismu), při níž tělo vytváří energii odbouráváním sacharidů, aminokyselin a mastných kyselin za přítomnosti kyslíku. Aerobní metabolismus slouží k trvalé produkci energie pro nejen pro pohyb, ale i pro další tělesné funkce. Příklady tělesných aktivit, při nichž se využívá aerobní metabolismus, jsou chůze, běh nebo jízda na kole v pohodovém tempu.	472
3925	anaerobní metabolismus	Anaerobní metabolismus je typ látkové přeměny (metabolismu), při níž tělo vytváří energii odbouráváním sacharidů za nepřítomnosti kyslíku. Tento typ metabolismu je nastartován v případě, kdy plicce nedokážou do krevního oběhu dodávat dostatek kyslíku, aby pokryly požadavky svalů na energii. Tělo využívá anaerobní metabolismus obvykle pouze po krátké časové úseky, například při sprintu, zvedání těžkých břemen (včetně činek v posilovnách) apod.	771
3926	kyselina mléčná	Kyselina mléčná je látka, která se přirozeně vyskytuje v lidském těle. Vzniká odbouráváním glukózy při anaerobním metabolismu, tzn. v případě, kdy plicce nedokážou do krevního oběhu dodávat dostatek kyslíku, aby pokryly požadavky svalů na energii.	292
3927	urogenitální	Urogenitální doslova znamená močopohlavní. Tento pojem se používá ke společnému označení močových cest a pohlavních orgánů, neboť tyto systémy se nachází v těsné blízkosti vedle sebe – a některá onemocnění, vrozené vývojové vady apod. se týkají močových cest i pohlavních orgánů současně. Příklady: urogenitální oblast – oblast v rozkroku, kde se nacházejí některé části močových cest a pohlavních orgánů,	535
3928	urogenitální oblast	Urogenitální oblast (lat. regio urogenitalis) se u lidí nachází v rozkroku. Tato oblast zahrnuje: u mužů šourek a penis, u žen vulvu, velké stydké pysky, malé stydké pysky, klitoris a poševní předsiň. Viz také urogenitální.	236
3929	virová hepatitida E	Virová hepatitida E neboli žloutenka typu E je způsobena virem hepatitidy E, který se vyskytuje ve stolici nakaženého člověka. Očkovací látka není k dispozici, proto existuje pouze nespecifická prevence (nepít vodu z neznámých zdrojů, nekonzumovat potraviny neznámého původu apod.).	314
3930	žloutenka typu E	Žloutenka typu E je lidové označení pro virovou hepatitidu E. Viz také žloutenka.	84
3931	urogenitální systém	Urogenitální systém je společné označení pro orgány reprodukčního systému a močového systému. Tento název se někdy používá kvůli vzájemné blízkosti těchto orgánů, jejich společnému původu v rámci embryonálního vývoje a v některých případech i využívání společných struktur (jako je zejména mužská močová trubice).	356
3932	omalizumab	Omalizumab je monoklonální protilátka, která se váže na imunoglobulin E (IgE). Používá se k léčbě alergického astmatu.	118
3933	mobilita	Mobilita je odborný výraz pro pohyblivost. Lékaři tak hovoří např. o mobilitě pacienta (tzn. do jaké míry je pacient schopen se sám pohybovat), mobilitě kloubu (ta může být omezena v důsledku onemocnění či zranění) apod. Opakem mobility je imobilita.	310
3934	rinoviry	Rinoviry (lat. Rhinovirus) jsou skupinou RNA virů, které způsobují infekce horních dýchacích cest. Rinoviry jsou hlavní příčinou nachlazení. Odvozené přídatné jméno je rinovirový. Viz také viry.	200
3935	adenoviry	Adenoviry (lat. Adenoviridae) jsou skupinou DNA virů, které nejčastěji způsobují infekce dýchacích cest. Adenovirová infekce se obvykle projevuje příznaky typickými pro nachlazení (bolest v krku, rýma, kýchání, bolest hlavy, kašel a horečka). Odvozené přídatné jméno je adenovirový.	303
3936	enteroviry	Enteroviry (lat. Enterovirus) jsou skupinou RNA virů, které jsou zodpovědné za široké spektrum onemocnění u lidí všech věkových kategorií. Řadí se sem virus způsobující poliomyelitidu, ale i další skupiny virů, které způsobují méně závažná onemocnění (např. nachlazení). Odvozené přídatné jméno je enterovirový.	332
3937	parainfluenza viry	Parainfluenza viry jsou skupinou RNA virů, které u člověka (zvláště pak u malých dětí) způsobují infekce dýchacích cest. Ty se mohou projevit jako nachlazení, resp. chřipce podobné onemocnění, ale v některých případech může mít onemocnění i vážnější průběh.	275
3938	respirační syncytiální virus	Respirační syncytiální virus neboli RSV (zkratka pochází z anglického názvu respiratory syncytial virus) je RNA virus, který způsobuje infekce dýchacích cest. Jedná se o velmi rozšířený virus, kterým se nakazí většina dětí do dvou let věku. Infekce RSV je vysoce nakažlivá a může se rychle šířit drobnými kapénkami vzduchem, když nakažený člověk kýchne nebo zakašle. Epidemie RSV se nejčastěji vyskytují od listopadu do	579

3939	RSV	RSV je zkratka pro respirační syncytiální virus.	48
3940	zánět hrtanu	Zánět hrtanu neboli laryngitida je obvykle způsoben infekcí. Zánět hrtanu obvykle sám odezní přibližně po týdnu, aniž by vyžadoval jakoukoliv léčbu. Mezi hlavní příznaky laryngitidy patří ochraptělost až ztráta hlasu, bolest v krku, horečka, kašel či neustálé nutkání k odkašlávání. Ve většině případů je laryngitida způsobena virovou infekcí, což se může projevit typickými příznaky nachlazení. Laryngitidu může způsobit i přílišné namáhání hlasivek. Laryngitida způsobená těmito faktory se označuje jako akutní laryngitida a její příznaky obvykle odezní do týdne.	790
3941	laryngitida	Laryngitida je odborný název pro zánět hrtanu. Viz také -itida.	66
3942	přenos infekce	Přenos infekce zahrnuje proces a mechanismy, kterými se infekční agens nebo infekční onemocnění šíří ze zdroje na jinou osobu, případně nebo napříč komunitami a zeměmi. Rozlišujeme přitom: přímý přenos: respiračními kapénkami (prsknutím, kýchnutím, zakašláním), kontaktem (zejm. dotykem, líbáním, kousnutím, pohlavním stykem), infikovaným zvířetem; nepřímý přenos: vektorem, vzdušnou cestou: aerosolem (jádry kapének), prachem.	570
3943	přímý přenos (infekce)	Přímý přenos je jeden ze dvou hlavních způsobů přenosu infekce. Jedná se o přímý – tedy v podstatě bezprostřední – přenos infekčního agens z infikovaného jedince (člověka nebo i zvířete) na nového hostitele. Může se jednat o přímý kontakt, jako je dotyk, líbání, kousnutí nebo pohlavní styk, nebo o přímé vyprsknutí kapének na spojivku či sliznice očí, nosu nebo úst. K nákaze může dojít také přímým vystavením vnímavé tkáni (např. rozedřené či jinak poškozené kůže) infekčnímu agens v půdě, kompostu nebo rozkládající se rostlinné	772
3944	nepřímý přenos (infekce)	Nepřímý přenos je jeden ze dvou hlavních způsobů přenosu infekce. Jak již z jeho názvu vyplývá, jedná se o přenos infekčního agens, který se neodehrává přímo mezi infikovaným jedincem a novým hostitelem. V rámci nepřímého přenosu rozlišujeme: přenos vektorem, přenos vzdušnou cestou.	344
3945	jádra kapének	Jádra kapének jsou typem částic, které se podílejí na přenosu infekce vzdušnou cestou . Jádra kapének jsou drobné částice o průměru ≤5 µm, které představují vysušené zbytky kapének. Mohou vznikat buď odpařováním kapének vykašlaných nebo kýchnutých do vzduchu, nebo aerosolizací infekčních materiálů (tj. přeměnou těchto materiálů v aerosol). Jádra kapének mohou jsou výrazně lehčí než respirační	602
3946	fekálně-orální přenos	Fekálně-orální přenos je jednou z možností přímého přenosu infekce. Při tomto způsobu přenosu infekce se infekční agens, které jsou přítomny v nepatrných částicích stolice, dostávají z infikovaného člověka do úst nového hostitele. Mezi hlavní příčiny fekálně-orálního přenosu onemocnění patří nedostatečná hygiena (například vyprazdňování stolice poblíž zdroje pitné vody) a špatné hygienické návyky. Mezi nemoci způsobené fekálně-orálním přenosem se řadí břišní tyfus, cholera, přenosná dětská obrna (poliomyelitida), virová hepatitida a	683
3947	vertikální přenos	Vertikální přenos je přenos infekce z matky na dítě, ať již během těhotenství (transplacentární přenos), během porodu (perinatální přenos) nebo později při kojení. Tímto způsobem se může přenést toxoplazmóza, zarděnky, cytomegalovirus, virus herpes simplex, virus varicella zoster, HIV, chlamydie, syfilis, virus Zika apod.	372
3948	horizontální přenos	Horizontální přenos je přenos infekce z jednoho jedince na druhého (obecně v populaci, nikoli z matky na dítě), obvykle kontaktem s různými tělními sekrety nebo jinými tekutinami (např. sputum nebo krev), které obsahují infekční agens.	282
3949	transplacentární přenos	Transplacentární přenos je jednou z možností přímého přenosu infekce. Jedná se o přenos infekce z matky na dítě během těhotenství, a to skrze placentu.	211
3950	perinatální přenos	Perinatální přenos je jednou z možností přímého přenosu infekce. Jedná se o přenos infekce z matky na dítě během porodu. Viz také perinatální, přímý přenos, přenos infekce.	175

3951	vektor	Vektor (v epidemiologii) je hmyz nebo jakýkoli jiný živý přenašeč, který přenáší infekční agens z infikovaného jedince nebo odpadních produktů jeho metabolismu (zejm. stolice) na vnímavého jedince, jeho potravu nebo jeho bezprostřední okolí.	286
3952	přenos vektorem	Přenos vektorem je jednou z možností nepřímého přenosu infekce. Jedná se o přenos infekce prostřednictvím nějakého vektoru, nejčastěji hmyzu (například mouchami, které sedají na výkaly, komáry přenášejícími malárii apod.).	274
3953	přenos vzdušnou cestou	Přenos vzdušnou cestou je jednou z možností nepřímého přenosu infekce. Jedná se o přenos infekce prostřednictvím aerosolu (jader kapének) nebo prachu (při zvíření kontaminovaných částice půdy, při zpracování kontaminovaných živočišných produktů apod.).	311
3955	respirační kapénky	Respirační kapénky jsou typem částic, které se podílejí na přímém přenosu infekce. Jsou to částice o průměru větším než 5 μm , které jsou z dýchací cesty vylučovány při kašli, kýchání, mluvení nebo zpívání. Respirační kapénky pod vlivem gravitace rychle padají na zem, a proto se přenášejí pouze na omezenou vzdálenost (typicky $\leq 1\text{ m}$).	411
3956	genotyp	Genotyp má v souvislosti s lékařstvím dva různé významy: v lékařské genetice – genetická sestava (či genetická informace) konkrétního jedince, tzn. soubor všech jeho dědičně zakotvených vloh,	344
3957	fekální	Fekální znamená týkající se stolice. Například fekálně-orální přenos je přenos infekce prostřednictvím stolice infikovaného jedince do úst	175
3958	orální	Orální znamená ústní, týkající se úst, případně užívaný ústně apod. Příklady: orální glukózový toleranční test - vyšetření, při němž člověk vypije (tzn. ústy přijme) roztok glukózy, fekálně-orální přenos – přenos infekce prostřednictvím stolice infikovaného jedince do úst nového hostitele, atd.	365
3959	virová hepatitida C	Virová hepatitida C neboli žloutenka typu C je způsobena virem hepatitidy C, který se šíří krví a dalšími tělesnými tekutinami (zejm. spermatem nebo poševním sekretem) nakaženého člověka.	219
3960	žloutenka typu C	Žloutenka typu C je lidové označení pro virovou hepatitidu C. Viz také žloutenka.	84
3961	virová hepatitida D	Virová hepatitida D neboli žloutenka typu D je způsobena virem hepatitidy D, který se šíří krví a dalšími tělesnými tekutinami (zejm. spermatem nebo poševním sekretem) nakaženého člověka.	219
3962	žloutenka typu D	Žloutenka typu D je lidové označení pro virovou hepatitidu D. Viz také žloutenka.	84
3963	virus hepatitidy A	Virus hepatitidy A neboli HAV (zkratka pochází z anglického názvu hepatitis A virus) je RNA virus, který způsobuje virovou hepatitidu A. Viz také viry hepatitidy, viry.	171
3964	virus hepatitidy B	Virus hepatitidy B neboli HBV (zkratka pochází z anglického názvu hepatitis B virus) je DNA virus, který způsobuje virovou hepatitidu B. Viz také viry hepatitidy, viry.	171
3965	virus hepatitidy C	Virus hepatitidy C neboli HCV (zkratka pochází z anglického názvu hepatitis C virus) je RNA virus, který způsobuje virovou hepatitidu C. Viz také viry hepatitidy, viry.	171
3966	virus hepatitidy D	Virus hepatitidy D neboli HDV (zkratka pochází z anglického názvu hepatitis D virus) je RNA virus, který způsobuje virovou hepatitidu D. Viz také viry hepatitidy, viry.	171
3967	virus hepatitidy E	Virus hepatitidy E neboli HEV (zkratka pochází z anglického názvu hepatitis E virus) je RNA virus, který způsobuje virovou hepatitidu E. Viz také viry hepatitidy, viry.	171
3968	viry hepatitidy	Viry hepatitidy jsou různorodou skupinou virů, které způsobují zánět jater. Viz také virus hepatitidy A, virus hepatitidy B, virus hepatitidy C, virus hepatitidy D, virus hepatitidy E.	187
3969	HAV	HAV je zkratka pro virus hepatitidy A.	38
3970	HBV	HBV je zkratka pro virus hepatitidy B.	38
3971	HCV	HCV je zkratka pro virus hepatitidy C.	38
3972	HDV	HDV je zkratka pro virus hepatitidy D.	38
3973	HEV	HEV je zkratka pro virus hepatitidy E.	38
3974	hepatitida	Hepatitida je odborný název pro zánět jater. Viz také -itida a další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz hepatitida.	123

3975	zánět žaludku a střeva	Zánět žaludku a střeva neboli gastroenteritida je nejčastěji vyvolán infekcí, ale může být způsoben i dietní chybou. Mezi příznaky se často objevuje průjem, zvracení a bolest břicha. Může se vyskytnout i horečka, únava a dehydratace. Gastroenteritidu obvykle způsobují viry (virová gastroenteritida), ale mohou ji vyvolat i bakterie (bakteriální gastroenteritida), vzácněji i parazité či plísňe. Onemocnění se může šířit	621
3976	gastroenteritida	Gastroenteritida je odborný název pro zánět žaludku a střeva. Viz také -itida.	81
3977	bakteriální infekce	Bakteriální infekce jsou infekce způsobené bakteriemi. Bakterie způsobují celou řadu bakteriálních onemocnění – např. tetanus, listeriózu, tuberkulózu, choleru, břišní tyfus, mor a mnoho dalších. Bakteriální infekce není totéž co bakteriální onemocnění, neboť infekce se nemusí navenek nijak projevit (alespoň zpočátku). Bakterie se do těla mohou dostat přes poškozenou kůži (rány, škrábance nebo neodborně provedené chirurgické zákroky), ale i ústy a nosem. Některé bakterie se množí tak rychle, že utlačují tkáň hostitele a narušují jejich normální funkci. Některé mohou zabít buňky a	859
3978	plísňové infekce	Plísňové infekce neboli mykotické infekce jsou infekce způsobené plísněmi nebo kvasinkami. Plísňová infekce není totéž co plísňové onemocnění, neboť infekce se nemusí navenek nijak projevit (alespoň zpočátku). Mykotické infekce jsou často spíše obtěžující než nebezpečné. Některé však mohou způsobit vážné onemocnění. Jedním z nejčastějších způsobů vzniku mykotické infekce je vdechnutí spór plísně. Ty se nacházejí na povrchu některých předmětů (často ve vlhkých obytných prostorách), ale i ve vzduchu, v půdě apod. Zvýšené riziko plísňové infekce mají lidé se sníženou funkcí imunitního systému	813
3979	parazitární infekce	Parazitární infekce jsou infekce způsobené nejrůznějšími parazity, ať už vnějšími (klíšťata, blechy, vši apod.) nebo vnitřními (Toxoplasma gondii, škrkavka kočičí, roup dětský apod.). Parazitární infekce není totéž co parazitární onemocnění, neboť infekce se nemusí navenek nijak projevit (alespoň zpočátku).	394
3980	virové infekce	Virové infekce jsou infekce způsobené viry. Viry mohou způsobovat celou řadu virových onemocnění, při nichž buď zabíjejí buňky hostitele, nebo alespoň narušují jejich funkci. Virová infekce obecně probíhá tak, že virus pronikne do těla hostitele a vstoupí dovnitř nějaké buňky, kde uvolní svou genetickou informaci. Při dělení buňky se virus množí. Když buňka odumře, uvolní se nové částice viru, které infikují nové buňky. Některé viry však buňky přímo nezabíjejí, ale mění jejich funkci.	697
3981	mykotické infekce	Mykotické infekce je jiný název pro plísňové infekce. Viz také mykóza, infekce.	82
3982	virová gastroenteritida	Virová gastroenteritida neboli střevní chřipka je zánět žaludku a střeva, který je způsoben virovou infekcí. Jejími nejčastějšími příznaky jsou průjem, bolest břicha, nevolnost nebo zvracení, někdy i horečka. Nejčastějším způsobem vzniku virové gastroenteritidy je kontakt s nakaženým člověkem nebo konzumace kontaminovaných potravin či vody. Virová gastroenteritida obvykle má mírný průběh a imunitní systém se s ní vypořádá sám. U kojenců, starších lidí a pacientů s oslabeným imunitním systémem však může být její průběh poměrně závažný.	772
3983	střevní chřipka	Střevní chřipka je lidové označení pro virovou gastroenteritidu. Viz také střeva. Pozor: Střevní chřipka nemá nic společného s chřipkou!	156
3984	mozkové blány	Mozkové blány je lidové označení pro meningy.	45
3985	bakteriální gastroenteritida	Bakteriální gastroenteritida je zánět žaludku a střeva, který je způsoben bakteriální infekcí. Bakteriální gastroenteritida může postihnout jednoho člověka, ale často postihuje celou skupinu lidí, kteří jedli stejné potraviny. Někdy se jí říká otrava jídlem, protože se často vyskytuje po jídle na piknicích, na velkých společenských akcích, případně ve stravovacích zařízeních, která nedodržují hygienické standardy. Bakterie se mohou do jídla nebo do pití, pokud je připravuje někdo, kdo si předtím řádně neumyl ruce, případně používal nečisté kuchyňské náčiní, kontaminovaná prkénka na krájení apod. Bakterie se mohou rovněž pomnožit v mléčných výrobcích nebo potravinách, které obsahují majonézu nebo byly příliš dlouho mimo chladničku, případně nebyly správně ohřívány.	967
3986	alimentární intoxikace	Alimentární intoxikace je odborný název pro otravu jídlem, což v převážné většině případů znamená bakteriální gastroenteritidu. Obecně se však může jednat o otravu, kterou vyvolávají nejen bakterie, ale i někteří parazité, viry či toxiny (a případně i chemické jedy, těžké kovy apod.) obsažené v kontaminovaných potravinách nebo nápojích.	375

4005	Staphylococcus aureus	Staphylococcus aureus neboli zlatý stafylokok je bakterie z rodu stafylokoků. Staphylococcus aureus je běžnou součástí lidského mikrobiomu: často se vyskytuje v horních dýchacích cestách a na kůži. Při oslabení organismu se však Staphylococcus aureus může stát patogenem, tzn. získá schopnost vyvolat infekční onemocnění. Obávaným kmenem této bakterie je meticilin-rezistentní Staphylococcus aureus (MRSA), který představuje poměrně závažný problém pro zdravotnictví.	554
4006	Döderleinův laktobacil	Döderleinův laktobacil je souhrnné označení pro jsou laktobacily, které jsou přirozenou součástí vaginálního mikrobiomu žen v plodném věku. Tyto laktobacily jsou pojmenovány po německém gynekologovi Albertu Döderleinovi.	284
4007	bakteriální vaginóza	Bakteriální vaginóza je patologická změna poševního prostředí, která je způsobena přemnožením různých choroboplodných zárodků, zvláště pak bakterií Gardnerella vaginalis. Jinými slovy, při bakteriální vaginóze jsou potlačeny hodné bakterie mléčného kvašení, které za normálních okolností zajišťují kyselé pH v pochvě a chrání ji tím před patogeny.	391
4008	Gardnerella vaginalis	Gardnerella vaginalis je bakterie, která způsobuje bakteriální vaginózu.	72
4009	bakterie mléčného kvašení	Bakterie mléčného kvašení (lat. Lactobacillales) je řád bakterií, které v rámci svého metabolismu produkují kyselinu mléčnou. Jedná se o poměrně početnou skupinu bakterií, která zahrnuje více než 10 rodů, mezi nimi i laktobacily.	281
4010	zánět děložního hrdla	Zánět děložního hrdla neboli cervicitida se obvykle neprojevuje žádnými příznaky. Pokud se nějaké příznaky přece jen objeví, může se jednat o výtok z pochvy, bolestivý pohlavní styk (dyspareunie), bolestivost vulvy či pochvy. Hlavní příčinou vzniku zánětu děložního hrdla jsou bakteriální infekce. Mezi neinfekční příčiny cervicitidy patří vystavení (expozice) chemickým látkám nebo mechanické podráždění.	439
4011	cervicitida	Cervicitida je odborný název pro zánět děložního hrdla. Viz také cervix, -itida.	83
4012	zánět vulvy	Zánět vulvy neboli vulvitida může být způsoben celou řadou faktorů, mezi které se řadí např.: Bakteriální infekce (např. syfilis, kapavka, chlamydie), plísňové infekce (např. Candida albicans), parazitární infekce (např. Trichomonas vaginalis, svrab) nebo virové infekce (např. lidský papilomavirus, virus herpes simplex). Vzniku infekcí může napomáhat narušený vaginální mikrobiom, který může být důsledkem příliš častého koupání v pěnových koupelích a používání mýdel a deodorantů v intimní oblasti. Alergické reakce na syntetické textilie, mýdla, čisticí prostředky, parfémů nebo léky (např. některá antibiotika). Mezi příznaky zánětu vulvy se řadí silné a neustálé svědění, pocit pálení, výtok z pochvy, malé trhlínky na kůži vulvy, zarudnutí a otok vulvy,	838
4013	vulvitida	Vulvitida je odborný název pro zánět vulvy. Viz také vulva, -itida.	70
4014	klíčové buňky	Klíčové buňky (angl. clue cells) jsou epitelové buňky poševní sliznice, které jsou pod mikroskopem skvrnité až hrbolaté, protože jsou pokryty bakteriemi. Pokud jsou při laboratorním vyšetření výtěru z pochvy objeveny klíčové buňky, obvykle to poukazuje na bakteriální vaginózu způsobenou bakterií Gardnerella vaginalis.	338
4015	prvoci	Prvoci (lat. Protozoa) představují velmi rozmanitou skupinu jednobuněčných organismů, z nichž některé způsobují onemocnění lidí i zvířat. Příklady onemocnění způsobených prvoky jsou toxoplazmóza a trichomoniáza.	236
4016	protozoární	Protozoární znamená způsobený prvoky (lat. Protozoa). Příklady protozoárních onemocnění jsou toxoplazmóza a trichomoniáza.	136
4017	antiprotozoika	Antiprotozoika jsou léky účinné proti prvokům (lat. Protozoa). Antiprotozoika se používají např. k léčbě malárie, toxoplazmózy a dalších protozoárních onemocnění.	181
4018	metronidazol	Metronidazol je antibiotikum a antiprotozoikum. Používá se buď samostatně nebo v kombinaci s dalšími léky k léčbě hlubokého pánevního	219
4019	klindamycin	Klindamycin je antibiotikum, které se používá k léčbě různých bakteriálních infekcí, včetně hlubokého pánevního zánětu, streptokokové	269
4020	nezhoubné nádory prsu	Nezhoubné nádory prsu jsou útvary v prsu, které ženu nijak neohrožují na zdraví ani na životě. Bulka v prsu se v průběhu života objeví u mnoha žen. Nemusí se však nutně jednat o rakovinu prsu, protože existuje i mnoho nezhoubných nádorů. Obecně je třeba každé bulky zjistit, zda je benigní (nezhoubná) nebo maligní (zhoubná). Přesnou příčinu vzniku nezhoubného nádoru prsu v mnoha případech nelze určit. Předpokládá se, že většinou je spouštěčem hormonální nerovnováha, například v důsledku těhotenství, menopauzy či procesů souvisejícím	731
4021	bulka v prsu	Bulka v prsu se v průběhu života objeví u mnoha žen. Nemusí se však nutně jednat o rakovinu prsu, protože existuje i mnoho nezhoubných nádorů prsu. Obecně je třeba každé bulky zjistit, zda je benigní (nezhoubná) nebo maligní (zhoubná).	285
4022	intraduktální papilom	Intraduktální papilom je nezhoubný nádor prsu. Jedná se o květákovitý výrůstek na vnitřním povrchu (epitelu) mlékovodu, který se vyskytuje převážně v období menopauzy. Obvykle se nachází ve velkých mlékovodech v blízkosti bradavky, vzácněji v menších mlékovodech. Intraduktální papilomy se mohou vyskytovat jednotlivě nebo ve větším počtu. Typickým znakem je výtok sekretu z bradavky postiženého	491

4023	intraduktální	Intraduktální doslova znamená uvnitř kanálku. Například intraduktální papilom je papilom, který se vyskytl na vnitřním povrchu (epitelu) mlékovodu.	181
4024	intrauterinní	Intrauterinní znamená nitroděložní. Například intrauterinní inseminace je odborný výraz pro nitroděložní oplodnění. Viz také intra-.	149
4025	předpona intra-	intra- je předpona, která znamená uvnitř nebo nitro-. Příklady: intraarteriální = uvnitř tepny, intracelulární = nitrobuněčný, intraduktální = uvnitř kanálku, intramuskulární = nitrosvalový, uvnitř svalů, intrauterinní = nitroděložní, intravenózní = nitrožilní, uvnitř žíly, apod. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz intra-.	394
4026	duktografie	Duktografie je zobrazovací metoda zaměřená na mlékovody. Při tomto vyšetření se do mlékovodů v lokální anestezii vstříkne malé množství kontrastní látky a provede se rentgenový snímek.	205
4027	koncovka - grafie	-grafie je přípona, která v lékařství obvykle označuje nějakou zobrazovací metodu. Obvykle se kombinuje s cizím názvem orgánu či jiné tělní struktury, která je vyšetřována, případně s používanou technologií. Příklady: angiografie – zobrazovací vyšetření krevních cév, duktografie – zobrazovací vyšetření mlékovodů, echokardiografie – ultrazvukové vyšetření srdce, elektroencefalografie – záznam elektrické aktivity různých částí mozku, elektrokardiografie – záznam elektrické aktivity srdečního svalů, lymfografie – zobrazovací vyšetření lymfatického systému, mamografie – zobrazovací vyšetření prsu, sonografie – ultrazvukové vyšetření (obecně), apod.	791
4028	sestup pánevních orgánů	Sestup pánevních orgánů je anatomická odchylka, která se projevuje poklesem (lat. descensus) nebo výhřezem (lat. prolapsus) jednoho nebo více orgánů v ženské malé pánvi. Konkrétně se jedná o sestup močového měchýře (cystokéla), dělohy (pokles dělohy, výhřez dělohy) nebo konečníku (rektokéla) z jejich normální anatomické polohy. Obrázek: Různé typy sestupu pánevních orgánů u ženy. (Zdroj: depositphotos.com)	500
4029	výhřez	Výhřez neboli prolaps je označení pro vysunutí nějakého orgánu (např. dělohy) či jiné tělní struktury (např. meziobratlové ploténky nebo konečníku) směrem dolů nebo ven z jeho normální anatomické polohy. Výhřez je obvykle důsledkem postupného oslabování svalů, vazů a dalších podpůrných tkání kolem daného orgánu či tělní struktury. Výraz prolaps se používá i v případě prověřené srdeční chlopně.	482
4030	pokles dělohy	Pokles dělohy (lat. descensus uteri) se může objevit, pokud má žena oslabené svaly pánevního dna a přilehlou pojivovou tkáň. Mezi možné následky patří častější nutkání na močení, infekce a záněty v oblasti genitálií a močových cest, a dokonce i bolesti zad. Obrázek: Děloha v normální anatomické poloze (vlevo) a pokles dělohy (vpravo). (Zdroj: depositphotos.com)	434
4031	výhřez dělohy	Výhřez dělohy (lat. prolapsus uteri) je velmi závažná forma sestupu pánevních orgánů. Při výhřezu dělohy vyklouzne část dělohy ven z pochvy. K nápravě je nutný chirurgický zákrok.	247
4032	cystokéla	Cystokéla je vyklenutí (prolaps) přední stěny pochvy, což se projeví poklesem močového měchýře do oblasti poševního vchodu. Viz také sestup pánevních orgánů.	160
4033	rektokéla	Rektokéla je vyklenutí (prolaps) zadní stěny pochvy, což se projeví poklesem konečníku do oblasti poševního vchodu. Viz také sestup pánevních orgánů.	152
4034	pánevní dno	Pánevní dno je označení pro pojivovou tkáň a svaly, které se nacházejí v dolní části malé pánve (v oblasti hráze) a podpírají pánevní orgány. Během porodu nebo po ozařování, operaci či úrazu pánve může dojít k oslabení tkání pánevního dna, což může mít za následek sestup pánevních orgánů, inkontinenci moči nebo inkontinenci stolice.	386

4035	svaly pánevního dna	Svaly pánevního dna společně s pojivovou tkání uzavírají pánevní dutinu a tvoří tak pánevní dno. Svaly pánevního dna zejména umožňují kontrolovat vyprazdňování moči i stolice a oddalovat je až do chvíle, kdy je to vhodné. Při stahování (kontrakci) svaly pánevního dna mírně zvedají pánevní orgány a v příslušných místech stahují močovou trubici (u mužů i u žen), poševní vchod (u žen) i konečník (u mužů i u žen). Naopak uvolnění (relaxace) svalů pánevního dna umožňuje průchod moči a stolice. Svaly pánevního dna jsou také důležité pro sexuální funkce u mužů i u žen. U mužů jsou důležité při erekci a ejakulaci, zatímco u žen vůlí ovládané kontrakce zvyšují pocit sexuálního vzrušení. Svaly pánevního dna u žen navíc poskytují oporu vyvíjejícímu se plodu během těhotenství a během porodu musí být uvolněné.	1090
4036	synartróza	Synartróza je zcela nepohyblivý kloub, ve kterém jsou kosti pevně spojeny pojivovou tkání. Příkladem synartróz jsou lebeční švy nebo vzájemná spojení mezi čelistmi (horní nebo dolní) a zuby; řadí se sem i růstové ploténky, které po ukončení růstu osifikují (zkostnatí).	313
4037	amfiartróza	Amfiartróza je málo nepohyblivý kloub, ve kterém jsou kosti vzájemně spojeny vazy nebo chrupavkou. Příkladem amfiartrózy je spona stydká.	180
4038	diartróza	Diartróza je volně pohyblivý kloub, který v určitých směrech umožňuje poměrně rozsáhlý pohyb. Mezi diartrózy se řadí většina kloubů na rukou i na nohou.	197
4039	spona stydká	Spona stydká (lat. symphysis pubica) je chrupavčitý kloub, který vpředu dole spojuje obě pánevní kosti. Spona stydká je málo pohyblivý kloub (tzv. amfiartróza): u většiny dospělých umožňuje pohyb přibližně o 2 mm a rotaci o 1°; V době porodu se u žen pohyblivost stydké spony zvyšuje.	333
4040	kloubní dutina	Kloubní dutina (lat. cavitas articularis) je dutina uvnitř synoviálního kloubu, která je vyplněna synoviální tekutinou.	119
4041	kloubní chrupavka	Kloubní chrupavka (lat. cartilago articularis) je chrupavka uvnitř synoviálního kloubu, která pokrývá povrchy skloubených kostí. Kloubní chrupavka jednak snižuje tření, jednak zajišťuje potřebné rozložení tlaku na kost, která se nachází těsně pod ní. To je důležité zejména u kloubů, které jsou vystaveny velké zátěži, jako je například kolenní kloub nebo kyčelní kloub.	393
4042	kloubní plocha	Kloubní plocha neboli kloubní povrch (lat. facies articularis) je jakýkoli povrch kosterní struktury (kost u dospělých, chrupavka u rostoucích dětí), který je za normálních okolností v přímém kontaktu s jinou kosterní strukturou jako součást synoviálního kloubu. Kostěné kloubní	327
4043	kloubní povrch	Kloubní povrch je jiný název pro kloubní plochu.	48
4044	kloubní pouzdro	Kloubní pouzdro (lat. capsula articularis) je dvojvrstevný obal uzavírající kloubní dutinu v synoviálním kloubu. Vnější vrstva kloubního pouzdra je označována jako vazivové pouzdro: jeho funkcí je posilovat kloub, aby kosti nemohly být od sebe vzájemně odtaženy. Vazivové	522
4045	vazivové pouzdro	Vazivové pouzdro má v souvislosti s lékařstvím dva různé významy: vazivové pouzdro v synoviálním kloubu – vnější vrstva kloubního pouzdra, vazivové pouzdro nějakého orgánu – odolná vnější vrstva, která obaluje a chrání některé orgány, např. játra či ledviny. Viz také vazivo.	300
4046	vazivové pouzdro (kloubu)	Vazivové pouzdro v synoviálním kloubu je vnější vrstva kloubního pouzdra. Funkcí vazivového pouzdra je posilovat kloub, aby kosti nemohly být od sebe vzájemně odtaženy. Vazivové pouzdro je tvořeno silnými kolagenovými vlákny a zajišťuje stabilitu kloubu.	274
4047	vazivové pouzdro (orgánu)	Vazivové pouzdro (nějakého orgánu) je odolná vnější vrstva, která obaluje a chrání některé orgány, např. játra či ledviny. Díky této ochraně mohou být lidé velmi aktivní při běhání, skákání a dalších tělesných aktivitách, aniž by došlo k natržení nebo jinému poranění vnitřních	305
4048	synoviocyty	Synoviocyty neboli synoviální buňky vystylají vnitřní povrch synoviálních kloubů a šlachových pochev. Synoviocyty jsou součástí synoviální membrány a produkují synoviální tekutinu.	198
4049	synoviální buňky	Synoviální buňky je jiný název pro synoviocyty. Viz také buňka.	66
4050	proteoglykany	Proteoglykany jsou velké molekuly tvořené proteinovým jádrem s mnoha postranními glykosaminoglykanovými řetězci. Proteoglykany jsou důležitou složkou pojivové tkáně a dodávají typické viskoelastické vlastnosti některým materiálům obsaženým v lidském těle, jako je	527
4051	glykosaminoglykany	Glykosaminoglykany jsou polysacharidové postranní řetězce proteoglykanů složené z mnoha opakujících se disacharidových jednotek (> 100) obsahujících aminocukry, které zároveň nesou záporně nabitou postranní skupinu: buď karboxylovou (-COO-) nebo sulfátovou (-SO ₃ ⁻). Mezi nejčastěji se vyskytující glykosaminoglykany patří kyselina hyaluronová, chondroitinsulfát, dermatansulfát, keratansulfát a heparansulfát.	545
4052	mukopolysacharidy	Mukopolysacharidy je starší označení pro glykosaminoglykany. Viz také sacharidy.	83

4053	aminocukry	Aminocukry jsou monosacharidy, ve kterých je jedna hydroxylová skupina (–OH) nahrazena aminoskupinou (–NH ₂). Konkrétními příklady aminocukrů jsou galaktosamin a glukosamin. Aminocukry jsou mj. součástí glykosaminoglykanů.	252
4054	kyselina glukuronová	Kyselina glukuronová je látka, která se přirozeně vyskytuje v lidském těle. Z chemického hlediska je odvozena od glukózy. Kyselina glukuronová je součástí mnoha oligosacharidů a je běžným stavebním prvkem proteoglykanů.	241
4055	kyselina	Kyselina (lat. acidum) je látka, která má při rozpuštění ve vodě kyselé pH (pH < 7). Mezi kyseliny se řadí velké množství biologicky významných látek, včetně aminokyselin, mastných kyselin, DNA a RNA. Opakem kyseliny je zásada.	303
4056	zásada (v chemii)	Zásada (lat. basis) je v chemii látka, která má při rozpuštění ve vodě zásadité pH (pH > 7). Opakem zásady je kyselina. Viz také pH.	138
4057	polymer	Polymer je dlouhá molekula, která se skládá z mnoha malých podjednotek (například aminokyselin, nukleotidů, monosacharidů, disacharidů	267
4058	kyselina hyaluronová	Kyselina hyaluronová je glykosaminoglykan, který se hojně vyskytuje v pojivové, epitelové a nervové tkáni. Z chemického hlediska se jedná o polymer, který je tvořen opakujícími se disacharidovými jednotkami (opakující se jednotkou je v tomto případě aminocukr glukosamin + kyselina glukuronová). Kyselina hyaluronová je jednou z hlavních složek extracelulární matrix, vyskytuje se například v chrupavkách. Vysoký	566
4059	chondroitinsulfát	Chondroitinsulfát je glykosaminoglykan, který se nachází zejména v chrupavkách, kostech, meziobratlových ploténkách a velkých krevních cévách.	174
4060	dermatansulfát	Dermatansulfát je glykosaminoglykan, který se nachází v kůži, šlachách a srdečních chlopních. Viz také glykosaminoglykany.	125
4061	keratansulfát	Keratansulfát je glykosaminoglykan, který se nachází v rohovce, chrupavkách a meziobratlových ploténkách. Viz také glykosaminoglykany.	137
4062	heparansulfát	Heparansulfát je glykosaminoglykan, který se nachází například v aortě a v plicích. Viz také glykosaminoglykany.	115
4063	atlas (krční obratel)	Atlas (lat. atlas) je první krční obratel, který narozdíl od typických obratlů nemá tělo ani trnový výběžek (viz obratlový oblouk). Atlas je kruhovitá kost, kterou tvoří přední oblouk, zadní oblouk, a na každé straně zesílená postranní část. Skloubení mezi atlasem a čepovcem je příkladem kolového kloubu. První krční obratel je pojmenován po Atlasovi z řecké mytologie, protože podobně jako Atlas podpíral zeměkouli, atlas podpírá celou hlavu.	483
4064	čepovec	Čepovec (lat. axis) je druhý krční obratel. Na rozdíl od atlasu má čepovec tělo i trnový výběžek (viz obratlový oblouk). Nezvyklou strukturou oproti typickým obratlům je zub čepovce (lat. dens axis), který vybíhá směrem nahoru z těla obratle. Ve spojení s předním obloukem atlasu funguje zub čepovce jako kolík, kolem kterého se otáčí atlas zároveň s celou lebkou. Čepovec je poměrně výstižné jméno, neboť jeho zub (čep) umožňuje otáčení hlavy kolem osy krku (např. ze strany na stranu, když říkáme ne). Skloubení mezi atlasem a čepovcem je příkladem	615
4065	šarnýrový kloub	Šarnýrový kloub (lat. articulatio ginglymus) je typ synoviálního kloubu, který umožňuje pohyb kloubu pouze ve dvou směrech (např. dopředu a dozadu). Vyznačuje se tím, že válcovitý konec jedné kosti zapadá do žlábků na povrchu druhé kosti. Příkladem šarnýrového kloubu je loketní kloub. Obrázek: Různé typy synoviálních kloubů podle rozsahu jejich pohybu: kolový kloub, sedlový kloub, plochý kloub, šarnýrový kloub, elipsovitý kloub, kulovitý kloub. (Zdroj: depositphotos.com)	523

4066	kolový kloub	<p>Kolový kloub (lat. articulatio trochoidea) je typ synoviálního kloubu. Vyznačuje se tím, že okrouhlý konec jedné kosti zapadá do kroužku, který je tvořen druhou kostí a obklopujícím vazem. Tento typ kloubu umožňuje rotaci v podélné ose kosti. Příkladem kolového kloubu je skloubení mezi atlasem a čepovcem.</p> <p>Obrázek: Různé typy synoviálních kloubů podle rozsahu jejich pohybu:</p> <p>kolový kloub, sedlový kloub, plochý kloub, šarnýrový kloub, elipsovité kloub, kulovité kloub. (Zdroj: depositphotos.com)</p>	544
4067	sedlový kloub	<p>Sedlový kloub (lat. articulatio sellaris) je typ synoviálního kloubu. Vyznačuje se tím, že každý kloubní plocha má jak konvexní (vypuklou), tak konkávní (prohloubenou) část; tvarem tak připomíná sedlo, odtud pochází i název tohoto typu kloubu. Sedlový kloub umožňuje pohyby ve čtyřech směrech (např. dopředu, dozadu, doleva a doprava). Příkladem sedlového kloubu je tzv. karpometakarpální kloub u palce na ruce.</p> <p>Obrázek: Různé typy synoviálních kloubů podle rozsahu jejich pohybu:</p> <p>kolový kloub, sedlový kloub, plochý kloub, šarnýrový kloub, elipsovité kloub, kulovité kloub. (Zdroj: depositphotos.com)</p>	649
4068	elipsovité kloub	<p>Elipsovité kloub (lat. articulatio ellipsoidea) je typ synoviálního kloubu, který. Vyznačuje se tím, že kloubní plocha jedné kosti – přibližně ve tvaru elipsy – zapadá do oválné prohlubně na druhé kosti. Podobně jako sedlový kloub umožňuje elipsovité kloub čtyři směry pohybu (např. dopředu, dozadu, doleva a doprava), navíc je možné i mírné pootočení. Příkladem elipsovitého kloubu je zápěstní kloub.</p> <p>Obrázek: Různé typy synoviálních kloubů podle rozsahu jejich pohybu:</p> <p>kolový kloub, sedlový kloub, plochý kloub, šarnýrový kloub, elipsovité kloub,</p>	651
4069	kulovité kloub	<p>Kulovité kloub (lat. articulatio spherioidea) je typ synoviálního kloubu. Vyznačuje se tím, že kulovitá hlavička jedné kosti zapadá do kulovité jamky na druhé kosti. Jedná se o nejpohyblivější tvar kloubu, který umožňuje pohyby ve všech směrech. Příkladem kulovitého kloubu je kyčelní kloub.</p> <p>Obrázek: Různé typy synoviálních kloubů podle rozsahu jejich pohybu:</p> <p>kolový kloub, sedlový kloub, plochý kloub, šarnýrový kloub, elipsovité kloub, kulovité kloub. (Zdroj: depositphotos.com)</p>	527

4070	plochý kloub	Plochý kloub (lat. articulatio plana) je typ synoviálního kloubu. Vyznačuje se tím, že jeho kloubní povrchy jsou v podstatě ploché destičky, které umožňují pouze rotaci a krátké klouzavé pohyby. Příkladem plochých kloubů jsou klouby mezi zánartními kostmi. Obrázek: Různé typy synoviálních kloubů podle rozsahu jejich pohybu: kolový kloub, sedlový kloub, plochý kloub, šarnýrový kloub, elipsovitý kloub, kulovitý kloub. (Zdroj: depositphotos.com)	494
4071	senilní plaky	Senilní plaky neboli amyloidové plaky jsou extracelulární (mimobuněčná) ložiska beta-amyloidu v šedé hmotě mozku. Výskyt senilních plaků je charakteristický pro Alzheimerovu chorobu. Obrázek: Amyloidový prekurzorový protein (APP) je tzv. membránový protein; to znamená, že částečně je zanořen v plazmatické membráně nervové buňky (levá část obrázku). Činností enzymu sekretázy vzniká beta-amyloid (prostřední část obrázku). U pacientů s Alzheimerovou chorobou je metabolismus APP narušen a vznikající beta-amyloid vytváří senilní plaky – nerozpustné usazeniny mezi nervovými	858
4072	beta-amyloid	Beta-amyloid je peptid přirozeně se vyskytující v lidském těle, který vzniká degradací (odbouráváním) amyloidového prekurzorového proteinu. Ve zdravém mozku se APP snadno štěpí a rozkládá. U pacientů s Alzheimerovou chorobou je však metabolismus APP narušen a vzniká tzv. beta-amyloid, který se pak v těle hromadí, shlukuje a vytváří nerozpustné usazeniny mezi nervovými buňkami, tzv. senilní plaky.	528
4073	amyloidový prekurzorový protein	Amyloidový prekurzorový protein neboli APP (zkratka pochází z anglického názvu amyloid precursor protein) je protein, jehož degradací (odbouráváním) vzniká beta-amyloid, hlavní složka senilních plaků u pacientů s Alzheimerovou chorobou.	309
4074	APP	APP je zkratka pro amyloidový prekurzorový protein.	51
4075	tau protein	Tau protein je protein, který se přirozeně vyskytuje v lidském těle. Za normálních okolností se nachází uvnitř nervových buněk (neuronů) v centrálním nervovém systému a podílí se především na udržování stability mikrotubulů v axonech. U pacientů s Alzheimerovou chorobou je tau protein hyperfosforylovaný (má pozměněnou chemickou strukturu), v důsledku čehož se uvolní z mikrotubulů a vytváří tzv. neurofibrilární klubka, která se typicky nacházejí v dendritech a v buněčných tělech nervových buněk. Neurony ztrácejí svůj tvar i funkci a posléze se rozpadají. Obrázek: Ve zdravých neuronech (horní část obrázku) se tau protein podílí na udržování stability mikrotubulů v axonech. V neuronech	1176
4076	neurofibrilární klubka	Neurofibrilární klubka neboli NFT (zkratka pochází z anglického názvu neurofibrillary tangles) jsou shluky tzv. hyperfosforylovaného tau proteinu, které se nacházejí v mozku pacientů s Alzheimerovou chorobou. Obrázek: Ve zdravých neuronech (horní část obrázku) se tau protein podílí na udržování stability mikrotubulů v axonech. V neuronech pacientů s Alzheimerovou chorobou (dolní část obrázku) je tau protein chemicky pozměněn (hyperfosforylován), proto nedokáže udržet	814
4077	NFT	NFT je zkratka pro neurofibrilární klubka.	42
4078	předpona neur(o)-	neuro- (případně neur-) je předpona, která znamená týkající se nervů nebo nervového systému. Příklady: neurologie – lékařský obor, který se zabývá onemocněními nervového systému, neuromuskulární – týkající se nervů a svalů, neuron – nervová buňka, neuropsychiatrie – lékařský vědní obor na pomezí psychiatrie a neurologie, neurosyfilis – závažná forma syfilis, při níž se infekce bakterií Treponema pallidum objeví v centrálním nervovém systému, apod. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz neur(o)-.	581

4079	cytoskelet	Cytoskelet (v doslovném překladu buněčná kostra) je složitá síť proteinových vláken, která se nacházejí v cytoplazmě každé buňky. Cytoskelet si můžeme představit jako buněčné kosti, svaly a vazy, které udržují tvar buňky, podílejí se na pohybu jednotlivých organel, případně i na pohybu samotné buňky. Rozlišujeme tři typy cytoskeletárních vláken: mikrotubuly, mikrofilamenta, intermediární filamenta. Odvozené přídatné jméno je cytoskeletární.	506
4080	mikrotubuly	Mikrotubuly jsou jedním ze tří typů vláken, která tvoří cytoskelet. Mikrotubuly mají největší průměr (ve srovnání s mikrofilamenty i intermediárními filamenty), mají tvar dutých trubíc a jsou tvořeny proteinem tubulinem. V lidském těle se mikrotubuly podílejí například na pohybu spermií nebo na činnosti řasinek.	392
4081	mikrofilamenta	Mikrofilamenta neboli aktinová filamenta jsou jedním ze tří typů vláken, která tvoří cytoskelet. Mikrofilamenta mají nejmenší průměr (ve srovnání s mikrotubuly i intermediárními filamenty) a jsou to vlákna tvořená proteinem aktinem. Aktinová filamenta jsou zároveň jedním ze dvou hlavních typů proteinových vláken, která umožňují svalovou kontrakci (stah). Společně s myozinovými filamenty jsou uspořádána do sarkomer. Aktinová filamenta se mikroskopem jeví jako tenčí a světlejší než myozinová	724
4082	intermediární filamenta	Intermediární filamenta jsou jedním ze tří typů vláken, která tvoří cytoskelet. Průměr těchto proteinových vláken se nachází mezi průměrem mikrofilamentu a mikrotubulů. Intermediární filamenta jsou nejstabilnější a nejodolnější složkou cytoskeletu. Jejich nejdůležitější vlastností je vysoká odolnost vůči napětí; můžeme si je představit jako silná vlákna, která odolávají tažným silám působícím na buňku.	469
4083	hipokampus	Hipokampus (lat. hippocampus) je malá oblast v mozku, která je zodpovědná za vytváření dlouhodobých vzpomínek a orientaci v prostoru. U nemoci, jako je Alzheimerova choroba, je hipokampus jednou z prvních oblastí mozku, která je poškozena, což vede ke ztrátě paměti a	309
4084	souběžné onemocnění	Souběžné onemocnění je onemocnění, které u daného pacienta existuje vedle základního onemocnění, a na které se obvykle rovněž zaměřuje léčba. Souběžné onemocnění se může vyskytovat v příčinné souvislosti se základním onemocněním (ve smyslu přidruženého onemocnění), nebo na něm může být nezávislé.	353
4085	bolest při pohlavním styku	Bolest při pohlavním styku neboli dyspareunie je jednou ze sexuálních dysfunkcí. Dyspareunie může mít mnoho příčin, které lékaři obvykle rozdělují do dvou hlavních skupin: Organické příčiny: infekce nebo záněty ženských pohlavních orgánů, sexuální přenosné infekce, endometrióza, následky úrazů (např. porodní poranění, ale i jiné úrazy), následky operací (např. jizvy, srůsty), malformace pohlavních orgánů, nádory, vaginální suchost (např. v důsledku hormonálních změn během menopauzy a po ní) apod. Neorganické (psychologické, duševní) příčiny: problémy v partnerském vztahu, psychosociální faktory, úzkostné poruchy, dříve prožité	838
4087	inkontinence moči	Inkontinence moči je neschopnost udržení moči. Prakticky to znamená ztrátu kontroly nad močovým měchýřem a nedobrovolný únik moči. Inkontinence moči může mít různou závažnost: od občasného úniku několika kapek moči až po únik značného množství moči několikrát denně. Inkontinence moči může mít významný dopad na kvalitu života – zejména proto, že tento stav může způsobovat trapné situace ve společnosti nebo na veřejnosti. V mnoha případech je inkontinence moči důsledkem nějakého základního onemocnění, které lze léčit, což následně vede k výraznému zlepšení kvality života.	749
4088	inkontinence stolice	Inkontinence stolice je neschopnost udržení stolice. Prakticky to znamená ztrátu kontroly nad konečníkem a nedobrovolný únik stolice. Inkontinence stolice může mít různou závažnost: od občasného úniku stolice při upřouknutí (úniku plynů z tlustého střeva) až po úplnou ztrátu kontroly nad vyprazdňováním. Mezi poměrně časté příčiny inkontinence stolice patří průjem či naopak zácpa, případně poškození svalů nebo nervů (to nejčastěji v souvislosti se stárnutím, případně s komplikovaným porodem). Inkontinence stolice může mít významný dopad na kvalitu života – zejména proto, že tento stav může způsobovat trapné situace ve	883
4089	Kegelovy cviky	Kegelovy cviky jsou speciální cviky, které zpevňují svaly pánevního dna. Tyto svaly jednak udržují pánevní orgány v jejich správné poloze, jednak umožňují kontrolované vyprazdňování moči a stolice. Oslabené svaly pánevního dna mohou způsobovat některé nepříjemné potíže, jako je zejména inkontinence moči (u mužů i u žen) či sestup pánevních orgánů (u žen). Pomocí Kegelových cviků však lze svaly pánevního dna cíleně posílit a udržovat v kondici. Tyto speciální cviky jsou	616

4090	stresová inkontinence moči	Stresová inkontinence moči je typ inkontinence moči, při níž dochází k nechtěnému úniku moči při různých činnostech souvisejících se zvýšením nitrobrříšního tlaku (např. zvedání břemen, kašel, smích, kýčání, tělesná aktivita, změna polohy apod.). Při léčbě někdy mohou pomoci Kegelovy cviky.	336
4091	vyšetření konečníku prstem	Vyšetření konečníku prstem je vyšetření, při kterém lékař vsune do pacientova konečníku svůj prst v ochranné rukavici, kterou předtím potřel lubrikantem. V rámci tohoto diagnostického postupu může lékař vyšetřit dolní část konečníku, část malé pánve a podbříšku. Vyšetření konečníku prstem se provádí zejména při podezření na zhoubný nádor prostaty (u mužů), sestup pánevních orgánů (u žen), zhoubný nádor ženských pohlavních orgánů (často zároveň s gynekologickým vyšetřením), případně je-li přítomen jiný abnormální útvar v oblasti konečníku.	798
4092	vaginismus	Vaginismus je jednou ze sexuálních dysfunkcí. Jedná se o mimovolně křečovitě sevření svalů pánevního dna, které obklopují pochvu. Penis nemůže proniknout do poševního vchodu, nebo je to možné pouze s bolestí. Při pokusu o proniknutí se svaly pánevního dna a dolní třetiny pochvy reflexně a mimovolně stahují. Někdy není možné zavést ani tampon nebo vlastní prst, nelze řádně provést ani některá gynekologická vyšetření. U některých žen je vaginismus pozorován již od prvního pokusu o pohlavní styk, u jiných se objeví až v průběhu času (tedy po	627
4093	porucha	Porucha je obecné zhoršení funkce (např. jednoho orgánu nebo celého orgánového systému) od normální rovnováhy nebo správného fungování.	225
4094	vaginoplastika	Vaginoplastika je poměrně rozsáhlý chirurgický zákrok, který se používá ke zúžení pochvy a pro který existují různé lékařské indikace. Může být provedena za účelem nápravy mírného ochabnutí pochvy, které se v různé míře vyskytuje u žen, které rodily vaginálně, a také u starších žen. Dále se používá k nápravě vrozených vývojových vad pochvy a také získaných deformit, které mohou být způsobeny například	489
4095	změny vulvy	Změny vulvy jsou patologické změny v oblasti ženských zevních pohlavních orgánů, které se vyskytují v mnoha různých formách. Jde o různé typy onemocnění – od nepříjemných, ale relativně neškodných zánětů přes deformity, vředy, poranění a cysty až po nezhojné nebo zhoubné nádory. Mnohá z těchto onemocnění se mohou vyskytnout v jakémkoli věku – dokonce i u dětí a dospívajících.	410
4096	genitální bradavice	Genitální bradavice neboli kondylomata (lat. condylomata acuminata) jsou ploché, na dotek hladké až sametové uzlíky (papuly) v oblasti genitálií. Genitální bradavice jsou způsobeny infekcí lidským papilomavirem (HPV). Zbarveny mohou být stejně jako okolní kůže, nebo mohou nabývat různých odstínů mezi bílou a hnědou. Ve většině případů nezpůsobují žádné potíže; jen zřídka jsou spojeny se svěděním,	524
4097	kondylomata	Kondylomata je jiný název pro genitální bradavice.	50
4098	condylomata acuminata	Condylomata acuminata je latinský název pro genitální bradavice.	65
4099	Lipschützův vřed	Lipschützův vřed (lat. ulcus vulvae acutum) je poměrně vzácné onemocnění, které postihuje převážně (nikoli však výhradně) dospívající dívky a mladé ženy. Příčina jeho vzniku zatím nebyla objasněna. Mezi jeho příznaky patří především akutní bolestivé vředy v oblasti vulvy, bolest v oblasti genitálií, obvykle také horečka a zvětšení tříselných lymfatických uzlin.	381
4100	poranění vulvy	Poranění vulvy může nastat v důsledku nehody, při násilném pohlavním styku, při porodu nebo při zavedení cizího tělesa do pochvy. Mezi příznaky se řadí především krevní výrony (hematomy) nebo krvácení z pochvy, natržení a poranění pochvy včetně hráze (perinea), akutní bolest břicha.	302
4101	cysta Bartholiniho žlázy	Cysta Bartholiniho žlázy je nejčastějším typem vulvární cysty. Cysta Bartholiniho žlázy vzniká v případě, že vývod Bartholiniho žlázy v poševní předsíni se něčím ucpe (např. odlupujícími se buňkami epitelové tkáně z povrchu sliznice), sekret nemůže odtékat ze žlázy pryč a hromadí se v ní. Typickým příznakem je otok tkáně ve tvaru vystupující kuličky, který se vyskytuje ve spodní třetině malých a velkých stydkých pysků.	475
4102	nádory vulvy	Nádory vulvy zpočátku jen zřídka způsobují potíže. Při jejich vzniku hraje významnou roli lidský papilomavirus (HPV), který se přenáší pohlavním stykem. Obvykle jsou postiženy velké stydké pysky, méně často malé stydké pysky nebo oblast klitorisu. Po infekci HPV se nezhojné nádory objeví nejdříve po čtyřech týdnech, často však až po několika měsících jako bělavé nebo narůžovělé výrůstky, které vypadají jako malé bradavičky. Zhoubné nádory vulvy často způsobují trvalé svědění. Teprve v pokročilých klinických stádiích může být nádor	606
4103	Candida albicans	Candida albicans je kvasinka, která je běžnou součástí lidského mikrobiomu. Vyskytuje se v trávicím traktu, avšak může přezívat i mimo lidské tělo. Podle různých zdrojů se Candida albicans vyskytuje u 40–60 % zdravých dospělých. Lidskému organismu obvykle nijak neškodí, ale u lidí s oslabenou imunitou může za určitých podmínek působit jako patogen. Candida albicans je jedním z několika druhů rodu	477
4104	bičenka poševní	Bičenka poševní (lat. Trichomonas vaginalis) je anaerobní prvok, který způsobuje trichomoniázu.	95
4105	Trichomonas vaginalis	Trichomonas vaginalis je latinský název pro bičenku poševní.	60
4106	trichomoniáza	Trichomoniáza je sexuálně přenosná infekce, jejímž původcem je bičenka poševní (lat. Trichomonas vaginalis). Infekce se nejčastěji šíří vaginálním, orálním nebo análním sexem; postihuje muže i ženy, velká část nakažených nemá (alespoň zpočátku) žádné příznaky. Pokud se	525

4107	svrab	Svrab je parazitární onemocnění, jehož původcem je zákožka svrabová. Tento parazit se zavrtává do zrohovatělé vrstvy kůže, kde vyvolává zánět. Nejčastějšími příznaky jsou silné svědění, pupínky a vyrážka. V některých případech jsou na kůži viditelné chodbičky. Při první infekci se u nakaženého člověka obvykle objeví příznaky během dvou až šesti týdnů. Při opakované infekci se mohou příznaky objevit již do 24	809
4108	zákožka svrabová	Zákožka svrabová (lat. <i>Sarcoptes scabiei</i>) je parazit, který způsobuje svrab.	76
4109	parazitární onemocnění	Parazitární onemocnění je jakékoli onemocnění způsobené parazity. Parazitární onemocnění není totéž co parazitární infekce, neboť infekce se nemusí navenek nijak projevit (alespoň zpočátku). Příkladem parazitárního onemocnění je svrab.	277
4110	virové onemocnění	Virové onemocnění je jakékoli onemocnění způsobené virem. Virové onemocnění není totéž co virová infekce, neboť infekce se nemusí navenek nijak projevit (alespoň zpočátku). Příklady virových onemocnění jsou chřipka, virové hepatitidy (A, B, C, D a E), COVID-19, vzteklina, klíšťová encefalitida a mnoho dalších. Velká část virových onemocnění samovolně odezní, neboť imunitní systém se s nimi dokáže vypořádat. V některých případech může lékař	573
4111	bakteriální onemocnění	Bakteriální onemocnění je jakékoli onemocnění způsobené bakteriemi. Bakteriální onemocnění není totéž co bakteriální infekce, neboť infekce se nemusí navenek nijak projevit (alespoň zpočátku). Příklady bakteriálních onemocnění jsou tetanus, listerióza, tuberkulóza, cholera, břišní tyfus, mor a mnoho dalších. První linií obrany proti bakteriálním onemocněním jsou antibiotika.	423
4112	zánět vulvy a pochvy	Zánět vulvy a pochvy neboli vulvovaginitida může mít celou řadu příčin, např. bakteriální infekce, plísňové infekce, parazitární infekce, virové infekce nebo alergické reakce. Mezi příznaky se řadí především svědění, pálení, bolest, otok, zarudnutí, zesílený výtok z pochvy či zvětšené tříselné lymfatické uzliny.	374
4113	vulvovaginitida	Vulvovaginitida je odborný název pro zánět vulvy a pochvy. Viz také vulva, vagina, -itida.	93
4114	cílená antibiotická léčba	Cílená antibiotická léčba (někdy jen zkráceně cílená léčba) je bakteriálního onemocnění pomocí antibiotika, která byla stanovena na poté, co byl odhalen původce onemocnění (konkrétní druh bakterie) a ověřena jeho citlivost k danému antibiotiku.	306
4115	kyselina trichloroctová	Kyselina trichloroctová neboli TCA (zkratka pochází z anglického názvu trichloroacetic acid) se v souvislosti s lékařstvím používá zejména k odstraňování bradavic, včetně genitálních bradavic. Je to silná kyselina, která leptá pokožku a při neopatrném užívání může poškodit i zdravou kůži.	311
4116	TCA	TCA je zkratka pro kyselinu trichloroctovou.	44
4117	kryoterapie	Kryoterapie doslova znamená léčba mrazem. V souvislosti s lékařstvím může mít dva různé významy: V dermatologii a v onkologii se jedná o zákrok, který se používá ke zmrazení a zničení abnormální tkáně. Za tímto účelem se využívá extrémně chladná kapalina (kapalný dusík, kapalný oxid dusný) nebo plyn (stlačený argon), případně nástroj zvaný kryosonda. Kryoterapii v tomto smyslu lze použít k léčbě bradavic (včetně genitálních bradavic), některých typů zhoubných nádorů a některých prekancerózních stavů. Ve fyzioterapii se jedná o působení teplot pod bodem mrazu (tzn. nižších než 0 °C), často i extrémních (pod −100 °C), na celé lidské tělo. Toho lze dosáhnout ve speciální kryokomoře, kdy člověk je vystaven mrazivému suchému vzduchu, nejčastěji po dobu 2 až 4	830
4118	ED	ED je zkratka pro erektilní dysfunkci.	38
4119	rameno	Rameno je nepohyblivějším kloubním systémem v těle. Kvůli své komplikované struktuře je však zároveň velmi náchylné k poranění. Viz také klouby, ramenní kloub.	163
4120	biologie	Biologie se zabývá studiem živých organismů a procesů, které se v nich odehrávají. Biologie se do značné míry překrývá s jinými vědními disciplínami: poznatky z jiných oborů (např. mechanika, fyzika či chemie) se uplatňují v biomechanice, biofyzice či biochemii. Ačkoli biologie se tradičně dělí na jednotlivé obory, všechny jsou vzájemně propojeny společnými principy. Je tedy například zvykem oddělovat studium rostlin (botanika) od studia živočichů (zoologie) a studium stavby organismů (morfologie) od studia jejich funkce (fyziologie), avšak všechny živé organismy mají některé biologické jevy společné, například rozmnožování (reprodukci), dělení buněk a	793
4121	biomechanika	Biomechanika je obor, který se zabývá studiem biologických systémů, zejména jejich struktury a funkce, pomocí metod odvozených z mechaniky (odvětví fyziky, které se zabývá účinky sil na pohyb těles). První zmínky o biomechanice se objevily již v období renesance, kdy byly popsány základy dynamiky svalů a kostí. Do širšího povědomí se však biomechanika dostala až ve 20. století. Současná biomechanika je multidisciplinární obor, který kombinuje znalosti z fyziky a technických věd s poznatky z biologie a lékařství. Biomechanika se tak může zabývat např. mechanickými vlastnostmi kardiovaskulárního systému či pohybového aparátu, ale i	899

4122	multidisciplinarita	Multidisciplinarita znamená kombinaci více než jednoho vědního nebo lékařského oboru. Například u organických duševních poruch hraje roli řada onemocnění z různých lékařských oborů, proto je při jejich diagnostice a léčbě nezbytná multidisciplinární spolupráce neurologů, psychiatrů, internistů apod.	320
4123	glenohumerální kloub	Glenohumerální kloub je odborný název pro ramenní kloub.	56
4124	hřeben lopatky	Hřeben lopatky (lat. spina scapulae) je kostní vyvýšenina, která rozděluje lopatku na horní a dolní část. Hřeben lopatky je na vnější straně zakončen nadpažkem.	181
4125	nadpažek	Nadpažek (lat. acromion) je kostní výběžek lopatky, který tvoří nejvyšší bod ramene a spojuje se s kostí klíční (v akromioklavikulárním kloubu).	165
4126	cirkumdukce	Cirkumdukce (v souvislosti s pohybem v synoviálním kloubu) znamená pohyb v kruhu. Jedná se o pohybování buď celou končetinou (v ramenním kloubu či v kyčelním kloubu) nebo jednotlivými prsty tak, že opisují kuželovitý prostor. Z biomechanického hlediska se o poměrně	349
4127	rotátorová manžeta	Rotátorová manžeta je označení pro skupinu čtyř silných kosterních svalů a jejich šlach, které obepínají ramenní kloub podobně jako manžeta (odtud také pochází název této anatomické struktury) a tímto kloubem nejen pohybují, ale také jej stabilizují. Svaly rotátorové manžety jsou: sval podlopatkový (musculus subscapularis), sval nadhřebenový (musculus supraspinatus), sval podhřebenový (musculus infraspinatus), malý sval oblý (musculus teres minor). Svaly rotátorové manžety se na jednom konci upínají k lopatce, na druhém konci k pažní kosti. Kloubní pouzdro je dále zpevněno vazy, které	851
4128	akromioklavikulární kloub	Akromioklavikulární kloub (lat. articulatio acromioclavicularis) je pomocný kloub v rameni, který se nachází mezi nadpažkem (lat. acromion) a klíční kostí (lat. clavícula). Jeho kloubní pouzdro je zpevněno pomocí vazů. Akromioklavikulární kloub se pohybuje například při zvednutí paže nad úroveň ramene. Obrázek: Pohyblivá spojení v rameni – schematický nákres. (Zdroj: depositphotos.com)	494
4129	sternoklavikulární kloub	Sternoklavikulární kloub (lat. articulatio sternoclavicularis) je kloub, který se nachází mezi hrudní kostí (lat. sternum) a klíční kostí (lat. clavícula). Jedná se o kulovitý kloub, ale rozsah jeho pohybu je omezen tuhými vazy. Jeho hlavní pohyb spočívá ve zvedání a spouštění klíční kosti. Podílí se také například na pokrčení ramen nebo zkřížení rukou před tělem. Obrázek: Pohyblivá spojení v rameni – schematický nákres. (Zdroj: depositphotos.com)	558
4130	skapulotorakální skloubení	Skapulotorakální skloubení je spojení lopatky a hrudního koše pomocí řídkého vaziva, které vyplňuje mezery mezi svaly lopatky a hrudníkem a umožňuje klouzavý pohyb lopatky po hrudníku. Nejedná se však o skutečný kloub. Obrázek: Pohyblivá spojení v rameni – schematický nákres. (Zdroj: depositphotos.com)	409
4131	bradavice	Bradavice neboli veruky (lat. verrucae) jsou nezhoubné (benigní) výrůstky na kůži, méně často na sliznici, které způsobuje lidský papilomavirus (HPV). Bradavice se přenášejí přímým kontaktem s nakaženým člověkem, ale i kontaktem nepřímým (návštěva bazénu, použití infikovaného ručníku či jiného předmětu osobní hygieny apod.). Při léčbě bradavic se používají různé postupy, jako např. drobné	490
4132	veruka	Veruka je odborný název pro bradavici.	38
4133	ragády	Ragády jsou trhliny či praskliny v kůži, zvláště pak v okolí ústních koutků, řitního otvoru nebo v jiných namáhaných oblastech.	127
4134	krvácení	Krvácení neboli hemoragie je jakýkoli únik krve mimo kardiiovaskulární systém.	77
4135	hemoragie	Hemoragie je odborný název pro krvácení. Odvozené přídavné jméno je hemoragický. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz hemoragie, hemoragický apod.	170
4136	zhoubné nádory dělohy	Zhoubné nádory dělohy je odborný název pro rakovinu dělohy. Pod tímto označením mají lékaři obvykle na mysli zhoubný nádor děložního těla, nikoli děložního hrdla (ten je označován jako karcinom děložního hrdla). V případě zhoubných nádorů děložního těla se v drtivé většině případů jedná o karcinomy, zatímco sarkomy se vyskytují spíše výjimečně.	391
4137	rakovina dělohy	Rakovina dělohy je lidové označení pro zhoubné nádory dělohy. Viz také rakovina, děloha.	91

4138	prekancerózní léze děložního hrdla	Prekancerózní léze děložního hrdla jsou změny buněk děložního hrdla, které zvyšují pravděpodobnost vzniku zhoubného nádoru (rakoviny). Tyto abnormální změny ještě nejsou rakovinou. Pokud však nejsou léčeny, hrozí riziko, že se z nich časem vyvine karcinom děložního hrdla. Často trvá deset nebo i více let, než se prekancerózní léze děložního hrdla změní v karcinom děložního hrdla, ale může se to stát i za výrazně kratší dobu.	642
4139	karcinom endometria	Karcinom endometria je odborný název pro rakovinu děložní sliznice. Karcinom endometria je zdaleka nejčastějším typem zhoubných nádorů dělohy. Rozlišujeme přitom: karcinom endometria závislý na estrogenech, karcinom endometria nezávislý na estrogenech.	297
4140	rakovina děložní sliznice	Rakovina děložní sliznice je lidově označení pro karcinom endometria. Viz také rakovina, děložní sliznice.	109
4141	karcinom ovaria	Karcinom ovaria je nejčastějším typem zhoubných nádorů vaječníků. Zhoubný nádor v tomto případě vychází z epitelu vejcovodů nebo z nejsvrchnější buněčné vrstvy vaječníků, proto se používá rovněž označení epitelové nádory vaječníků.	278
4142	rakovina vaječníků	Rakovina vaječníků je lidově označení pro zhoubné nádory vaječníků. Viz také rakovina, vaječníky.	100
4143	smíšené nádory	Smíšené nádory jsou nádory, které obsahují různé typy buněk, z nichž pocházejí. Například karcinosarkom obsahuje nádorové buňky pocházející z epitelové a pojivové tkáně, a kombinuje tak vlastnosti karcinomu a sarkomu. Smíšené nádory mohou být zhoubné (maligní) nebo nezhoubné (benigní).	308
4144	plánování rodičovství	Plánování rodičovství je možnost předvídat a dosáhnout jak zamýšleného počtu dětí, tak časového rozložení jejich narození. To spočívá jednak v používání antikoncepčních metod, jednak v léčbě případné neplodnosti. Jinými slovy, plánování rodičovství zahrnuje rozhodování o	368
4145	placenta accreta	Placenta accreta je závažná porodnická diagnóza, která se vyznačuje tím, že placenta je vrostlá příliš hluboko do děložní stěny. Za normálních okolností se placenta po porodu od děložní stěny oddělí. V případě placenta accreta zůstává část placenty (nebo i celá placenta) připojena k děložní stěně, což může po porodu způsobit závažné krvácení. Placenta accreta je považována za vysoce rizikovou těhotenskou komplikaci. Pokud je tento stav diagnostikován již během těhotenství,	626
4146	laparotomie	Laparotomie je odborný výraz pro řez břišní stěnou, resp. chirurgické otevření břišní dutiny.	121
4147	abdominální hysterektomie	Abdominální hysterektomie je jednou z několika metod provedení hysterektomie (chirurgického odstranění dělohy). Jedná se o otevřenou operaci, při níž je nutná laparotomie, tzn. řez břišní stěnou. Chirurg vede tento řez nejčastěji příčně, přibližně v úrovni horního okraje pubického ochlupení. Spíše výjimečně je řez podélný (od pupku směrem dolů). Děloha je pak odstraněna skrze provedený řez v břišní stěně.	458
4148	vaginální hysterektomie	Vaginální hysterektomie je jednou z několika metod provedení hysterektomie (chirurgického odstranění dělohy). Výhodou tohoto typu operace je, že odpadá nutnost laparotomie (tzn. řezu břišní stěnou). Děloha je odstraňována skrze pochvu, na břiše ženy tak nezůstane žádná operační jizva. Vaginální hysterektomie znamená kratší dobu hospitalizace, nižší náklady a rychlejší rekonvalescenci než abdominální hysterektomie. V závislosti na velikosti a tvaru dělohy nebo důvodu operace však vaginální hysterektomii v některých případech není možné	587
4149	totální laparoskopická hysterektomie	Totální laparoskopická hysterektomie neboli TLH (zkratka pochází z anglického názvu total laparoscopic hysterectomy) je jednou z několika metod provedení hysterektomie (chirurgického odstranění dělohy). Při této klasické laparoskopické operaci je do břišní dutiny pacientky zaveden optický přístroj a několik chirurgických nástrojů, vše skrze drobné řezy o velikosti 5–10 mm. Břišní dutina je pak naplněna oxidem uhličitým (CO2), aby měl chirurg během operace lepší přehled. Děloha je uvnitř břišní dutiny oddělena od pochvy a ostatních tkání	705
4150	TLH	TLH je zkratka pro totální laparoskopickou hysterektomii.	57
4151	laparoskopicky asistovaná vaginální hysterektomie	Laparoskopicky asistovaná vaginální hysterektomie neboli LAVH (zkratka pochází z anglického názvu laparoscopically assisted vaginal hysterectomy) je jednou z několika metod provedení hysterektomie (chirurgického odstranění dělohy). Operace začíná stejně jako totální laparoskopická hysterektomie, tedy laparoskopicky. Chirurg v této první fázi odstraní horní část dělohy, která zasahuje do břišní dutiny. V další fázi je odstraněna zbývající část dělohy, avšak vaginálním přístupem (viz vaginální hysterektomie). Veškerá odoperovaná tkáň je pak z	638
4152	LAVH	LAVH je zkratka pro laparoskopicky asistovanou vaginální hysterektomii.	71
4153	adnexektomie	Adnexektomie neboli salpingo-ooforektomie je chirurgický zákrok, při kterém jsou odstraněny vaječníky a vejcovody (bilaterální adnexektomie), případně pouze vaječník a vejcovod na jedné straně (nalevo nebo napravo; unilaterální adnexektomie). Adnexektomie se provádí v rámci léčby různých gynekologických onemocnění, včetně rakoviny vaječníků.	381

4154	salpingo-ooforektomie	Salpingo-ooforektomie je jiný název pro adnexektomii. Viz také -ektomie.	75
4155	unilaterální	Unilaterální znamená jednostranný nebo – zvláště v souvislosti s lékařstvím – týkající se pouze jedné strany, tj. levé nebo pravé. Například unilaterální adnexektomie znamená odstranění vaječníku a vejcovodu na jedné straně (levé nebo pravé).	321
4156	bilaterální	Bilaterální znamená oboustranný nebo – zvláště v souvislosti s lékařstvím – týkající se obou stran, tj. levé i pravé. Například bilaterální adnexektomie znamená odstranění vaječníků a vejcovodů na obou stranách (levé i pravé).	306
4157	ooforektomie	Ooforektomie je chirurgický zákrok, při kterém jsou odstraněny buď oba vaječníky (bilaterální ooforektomie), nebo pouze vaječník na jedné straně (nalevo nebo napravo; unilaterální ooforektomie). Ooforektomie se provádí v rámci léčby různých gynekologických onemocnění.	301
4158	salpingektomie	Salpingektomie je chirurgický zákrok, při kterém jsou odstraněny buď oba vejcovody (bilaterální salpingektomie), nebo pouze vejcovod na jedné straně (nalevo nebo napravo; unilaterální salpingektomie). Salpingektomie se provádí v rámci léčby různých gynekologických onemocnění.	309
4159	radikalita	Radikalita nějakého chirurgického nebo i jiného lékařského zákroku označuje míru, do jaké je daný zákrok zásadní, dalekosáhlý neboli radikální. Například výraz radikální operace prsu může označovat chirurgický zákrok, při němž je odstraněn celý prs apod. Je-li naopak nějaký chirurgický zákrok málo radikální, znamená to, že byla operována jen relativně malá část daného orgánu či tkáně.	470
4160	subtotální hysterektomie	Subtotální hysterektomie je typ hysterektomie (chirurgického odstranění dělohy), při němž je odstraněna téměř celá děloha, avšak děložní hrdlo je ponecháno. Obrázek: Typy hysterektomie (subtotální, totální a radikální) – schematický nákres. (Zdroj: By BruceBlaus - Own work, CC BY-SA 4.0,	390
4161	totální hysterektomie	Totální hysterektomie je typ hysterektomie (chirurgického odstranění dělohy), při němž je odstraněna celá děloha, včetně děložního hrdla. Obrázek: Typy hysterektomie (subtotální, totální a radikální) – schematický nákres. (Zdroj: By BruceBlaus - Own work, CC BY-SA 4.0, https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=44922548)	380
4162	radikální hysterektomie	Radikální hysterektomie je typ hysterektomie (chirurgického odstranění dělohy), při němž je odstraněna nejen celá děloha (včetně děložního hrdla), ale i část pochvy spolu s parametrem (pojivovou tkání, která obklopuje děložní hrdlo). V případě potřeby mohou být odstraněny i oba vaječníky a vejcovody (bilaterální adnexektomie) a přilehlé lymfatické uzliny. Obrázek: Typy hysterektomie (subtotální, totální a radikální) – schematický nákres. (Zdroj: By BruceBlaus - Own work, CC BY-SA 4.0,	604
4163	hyperplazie endometria	Hyperplazie endometria je označení pro stav, kdy vrstva děložní sliznice (endometrium) je neobvykle silná, protože se v ní objevila hyperplazie, tj. nadměrné zmnožení (normálních) buněk.	257
4164	molární těhotenství	Molární těhotenství je abnormální forma těhotenství, kdy v děloze se místo normálně se vyvíjejícího embrya a placenty vytvoří tzv.	210
4165	hydatidózní mola	Hydatidózní mola je abnormální hroznovitý útvar, který se v případě molárního těhotenství nachází v děložní dutině místo normálně se	164
4166	misoprostol	Misoprostol je lék, který se používá k prevenci a léčbě žaludečních a dvanáctíkových vředů, k vyvolání porodu nebo potratu, případně k	253
4167	vakuumaspirace	Vakuumaspirace je jednou z několika metod provedení kyretáže (výškrabu dělohy). Tato metoda se často používá při diagnostice, ale také při miniinterrupcích (umělé ukončení těhotenství do 12. týdne) a v některých případech po samovolných potratech. Tento postup nevyžaduje předchozí dilataci děložního hrdla. Vakuumaspirace je šetrnější než jiné formy kyretáže, proto je méně často spojena s	449
4168	biopsie endometria	Biopsie endometria je jednou z několika metod provedení kyretáže (výškrabu dělohy). Při této metodě je z přední i zadní stěny dělohy seškrábnut pruh děložní sliznice (endometria); odebrané vzorky jsou pak odeslány do specializované laboratoře, kde jsou podrobně	343
4169	revize děložní dutiny	Revize děložní dutiny je jednou z několika metod provedení kyretáže (výškrabu dělohy). Tato metoda se provádí nejčastěji po prodělaném potratu. Jedná se o výškrab zbytků tkáně po těhotenství.	256
4170	frakcionovaná kyretáž	Frakcionovaná kyretáž je jednou z několika metod provedení kyretáže (výškrabu dělohy). Tato metoda se nejčastěji provádí v případech gynekologického krvácení nejasného původu, využití má tedy zejména v diagnostice. Po dilataci děložního hrdla je provedena nejprve kyretáž sliznice samotného děložního hrdla, a teprve poté kyretáž děložní sliznice (endometria).	395
4171	regionální anestezie	Regionální anestezie je typ anestezie (znecitlivění) při chirurgickém zákroku, který znecitliví velkou část těla, například od pasu dolů. Lék je podáván injekčně nebo prostřednictvím katétru a používá se v případech, kdy nestačí pouhá injekce lokálního anestetika a kdy je pro pacienta/pacientku lepší, aby byl/a při vědomí (tj. není vhodná celková anestezie). Regionální anestezie zahrnuje mj. spinální anestezii a epidurální anestezii, které se často používají při porodu.	500

4172	epidurální anestezie	Epidurální anestezie je typ anestezie (znecitlivění), kdy pacient(ka) během operace zůstává při vědomí, aniž by však cítil(a) bolest. Epidurální anestezie je nejčastějším typem tlumení bolesti používaným při porodu. Umožňuje matce, aby byla při vědomí a mohla ve vhodný čas tlačit, ale otupuje bolest od pasu dolů. Při epidurální anestezii anesteziolog podává lokální anestetikum injekčně nebo prostřednictvím katétru do tzv. epidurálního prostoru, tj.	532
4173	litotomická poloha	Litotomická poloha je poloha pacienta či pacientky, která se často používá při porodu a při operacích v oblasti hráze či malé pánve. Pacient(ka) při ní leží na zádech s nohama ohnutýma v kyčlích (v úhlu 90°) i v kolenou (v úhlu 70–90°). Nohy jsou přitom podepřeny polstrovanými opěrkami, které jsou připevněné k operačnímu stolu.	580
4174	Ashermanův syndrom	Ashermanův syndrom je získané onemocnění dělohy. Vyznačuje se srůsty zjizvené děložní sliznice (endometria), což zmenšuje objem děložní dutiny. Tyto srůsty se mohou objevit po některých gynekologických zákrocích (např. po opakované nebo nešetrně provedené kyretáži), dále po infekcích děložní sliznice (např. genitální tuberkulóza), nebo i v důsledku jiných faktorů. V závislosti na závažnosti onemocnění může pacientka pociťovat celou řadu příznaků, včetně poruch menstruačního cyklu, bolesti v podbřišku, případně i zastavení menstruačního cyklu	646
4175	získaný (o onemocnění, poruše apod.)	Získaný v souvislosti s lékařstvím znamená druhotně vzniklý nebo nevrozený. Například získané zakřivení penisu je zakřivení penisu, které se rozvíjí v průběhu života. Opakem získaného je vrozený.	307
4176	vrozený (o onemocnění, poruše apod.)	Vrozený znamená existující při narození (a obvykle ještě před ním). Tento výraz označuje onemocnění, poruchy či jiné stavy, které jsou přítomny při narození, bez ohledu na jejich příčinu. Například vrozené zakřivení penisu je zakřivení penisu, které je přítomno již od narození. Opakem vrozeného je získaný.	405
4187	vaginální suchost	Vaginální suchost je gynekologická potíž, která se může objevit u ženy v klimakteriu. Stěna pochvy je pokryta poševním sekretem, který mj. snižuje tření při pohlavním styku. S přibývajícím věkem ženy mohou změny v produkci hormonů způsobit ztenčení poševní stěny. Tenčí stěna znamená méně buněk, které vylučují poševní sekret, což může vést k vaginální suchosti. Vaginální suchost může způsobovat nepříjemnosti v oblasti pochvy a pánve, jako je například svědění nebo pálení, bolest při pohlavním	638
4188	hyperprolaktinémie	Hyperprolaktinémie je zvýšené množství prolaktinu v krvi. Během těhotenství a kojení se jedná o normální stav (prolaktin mj. řídí tvorbu mateřského mléka). U mužů a u netěhotných žen se hladina prolaktinu zvyšuje také po jídle, po cvičení, při stresu a rovněž během spánku. Abnormálně vysoká hladina prolaktinu může být způsobena nádorem hypofýzy (nejčastěji nezhoubným). Příčinou může být také závažné onemocnění jater či chronické onemocnění ledvin. Hyperprolaktinémii mohou způsobit rovněž úrazy hlavy, operace mozku, radioterapie v	596
4189	prostatický specifický antigen	Prostatický specifický antigen neboli PSA (zkratka pochází z anglického názvu prostate-specific antigen) je glykoprotein a zároveň enzym, který je vylučován epitelovými buňkami prostaty. PSA se nachází v ejakulátu. Předpokládá se, že má mj. vliv na rozpouštění hlenu děložního hrdla, což usnadňuje průnik spermií do dělohy. PSA je v malém množství přítomen v krvi mužů se zdravou prostatou. Jeho hladina může být zvýšená v případě karcinomu prostaty nebo jiných poruch prostaty. PSA ovšem není jednoznačným indikátorem rakoviny prostaty: může signalizovat například prostatitidu nebo benigní	647
4190	PSA	PSA je zkratka pro prostatický specifický antigen.	50
4191	karcinom prostaty	Karcinom prostaty je odborný název pro rakovinu prostaty. Tento zhoubný nádor je nejčastěji diagnostikovaným nádorovým onemocněním u mužů v České republice. Vysokou incidenci zhoubných nádorů prostaty však mají všechny vyspělé země. Rakovina prostaty nejčastěji postihuje starší muže. Podle pokročilosti onemocnění rozlišujeme lokalizovaný, lokálně pokročilý a metastatický karcinom prostaty. Podle toho, zda nádor ke svému růstu potřebuje či nepotřebuje androgeny (mužské pohlavní hormony), rozlišujeme hormonálně citlivý a kastračně rezistentní karcinom prostaty.	841
4192	rakovina prostaty	Rakovina prostaty je lidové označení pro karcinom prostaty. Viz také rakovina, prostata.	91
4193	sildenafil	Sildenafil je lék, který se používá při léčbě erektilní dysfunkce. Řadí se mezi inhibitory fosfodiesterázy typu 5.	114
4194	vardenafil	Vardenafil je lék, který se používá při léčbě erektilní dysfunkce. Řadí se mezi inhibitory fosfodiesterázy typu 5.	114
4195	tadalafil	Tadalafil je lék, který se používá při léčbě erektilní dysfunkce. Řadí se mezi inhibitory fosfodiesterázy typu 5.	113
4196	avanafil	Avanafil je lék, který se používá při léčbě erektilní dysfunkce. Řadí se mezi inhibitory fosfodiesterázy typu 5.	112
4197	intrakavernózní	Intrakavernózní znamená buď nitrodutinový, v dutině (o něčem, co se v nějaké tělní dutině již vyskytuje) nebo podávaný do topořivého tělesa (lat. corpus cavernosum; o léku, který je do topořivého tělesa podáván, nejčastěji injekčně). Například intrakavernózní injekce prostaglandinu znamená, že v rámci tzv. autoinjekční terapie erektilní dysfunkce si pacient sám pomoci	499

4198	prostaglandin E1	Prostaglandin E1 neboli PGE1 je látka ze skupiny prostaglandinů, která se přirozeně vyskytuje v lidském těle. Synteticky (uměle) vyráběný PGE1 se však používá i jako lék: U kojcenců s otevřenou Botallovou dučejí (jedna z vrozených srdečních vad) je podáván injekčně do žíly do doby, než je možné provést operaci.	452
4199	PGE1	PGE1 je zkratka pro prostaglandin E1.	37
4200	intrauretrální	Intrauretrální znamená buď uvnitř močové trubice (o něčem, co se v močové trubici již vyskytuje) nebo do močové trubice (o léku, který je do močové trubice podáván). Například intrauretrální aplikace prostaglandinu (v rámci terapie erektilní dysfunkce) znamená, že pacient si do močové trubice zavádí aplikátor ve tvaru tyčinky. Aplikátor obsahuje účinnou látku prostaglandin E1 ve formě peletky (přibližně tvaru i velikosti zrnka rýže), která je	588
4201	vakuová pumpa	Vakuová pumpa (v souvislosti se sexuologií) je jednou z možností nemedikamentózní léčby erektilní dysfunkce. Muž si na penis nasadí plastový válec a pomocí vakuové pumpy v tomto válci vytvoří podtlak, čímž se krev nasaje do penisu. Poblíž kořene penisu je pak třeba	391
4202	penilní implantáty	Penilní implantáty jsou jednou z možností nemedikamentózní léčby erektilní dysfunkce. Tyto implantáty se chirurgicky zavádějí do topořivých těles penisu. Takzvané polotuhé (ohýbatelné nebo deformovatelné) penilní implantáty lze v případě potřeby (např. při pohlavním styku) ohnout směrem nahoru. U hydraulických systémů, které se dnes již používají téměř výhradně, je v šourku implantována malá pumpa, kterou může pacient sám ovládat. V případě potřeby je možné přecerpat tekutinu ze zásobníku pod břišní stěnou do dvou válců	675
4203	ejakulace	Ejakulace je vystřiknutí spermatu z mužské močové trubice, ke kterému dochází v důsledku sexuální stimulace. Odvozené přídavné jméno je ejakulační. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz ejakulace, ejakulační apod.	236
4204	předčasná ejakulace	Předčasná ejakulace (PE) (lat. ejaculatio praecox) je druhou nejčastěji se vyskytující sexuální dysfunkcí u mužů, hned po poruchách erekce. Ejakulace je v tomto případě tak rychlá, že pohlavní styk trvá příliš krátce, což často vede k nesouladu v partnerském vztahu. U mužů trpících PE dochází k ejakulaci před, během nebo krátce po penetraci (průniku penisu do pochvy). Jinými slovy, ejakulace nastává dříve, než by si to oba partneři přáli. O předčasně ejakulaci hovoříme, pokud se tato porucha vyskytuje u muže, který má pravidelný a častý pohlavní styk	639
4205	PE	PE je zkratka pro: plicní embolii, předčasnou ejakulaci.	66
4206	penetrace	Penetrace je odborný výraz pro pronikání či proniknutí. V souvislosti s lékařstvím se používá zejména v: traumatologii – například penetrující poranění hlavy znamená, že nějaký cizí předmět pronikl hluboko do tkání hlavy, například do mozku,	344
4207	traumatologie	Traumatologie je podobor chirurgie, který se zabývá operační léčbou poranění a úrazů. Odvozené přídavné jméno je traumatologický, lékař specializující se na traumatologii se nazývá traumatolog. Viz také trauma, chirurgie.	227
4208	dysregulace	Dysregulace je odborný výraz pro narušenou regulaci nějaké tělesné funkce, např. správného fungování imunitního systému u některých typů alergií apod.	182
4209	zánět prostaty	Zánět prostaty neboli prostatitida může být chronický nebo akutní: Chronická prostatitida je nejčastější formou zánětu prostaty, a obvykle není způsobena infekcí. Chronická prostatitida se vyznačuje bolestí v oblasti pánve, která přetrvává déle než tři měsíce, ačkoli u muže se předtím nevyskytla infekce močových cest. Bolest může být různě silná a může postihovat různé části těla – od penisu a varlat až po dolní část zad a konečník. Akutní prostatitida se vyznačuje náhlým nástupem příznaků. Jedná se o akutní stav, který je obvykle způsoben bakteriální infekcí a vyžaduje okamžitou léčbu pomocí antibiotik. Není-li léčba zahájena včas, může dojít k nevratnému poškození prostaty a okolních tkání. Muži s akutní	913
4210	prostatitida	Prostatitida je odborný název pro zánět prostaty. Viz také prostata, -itida.	79
4211	doporučené diagnostické a terapeutické postupy	Doporučené diagnostické a terapeutické postupy je jiný název pro klinické doporučené postupy.	93
4212	KDP	KDP je zkratka pro klinické doporučené postupy.	47

4213	léková anamnéza	Léková anamnéza je pokud možno úplný výčet všech léků na předpis i volně prodejných léků, které pacient dříve užíval nebo stále ještě užívá. Léková anamnéza je nejčastěji zjišťována před zahájením ambulantní péče nebo lůžkové péče.	271
4214	zánět močové trubice	Zánět močové trubice neboli uretritida se nejčastěji projevuje bolestí při močení, případně i hnisavým výtokem z močové trubice. Obvykle je způsoben bakteriální infekcí, avšak nemusí tomu tak být ve všech případech. Zánět močové trubice se rovněž vyskytuje u některých sexuálně přenosných infekcí, např. trichomoniázy či kapavky.	364
4215	uretritida	Uretritida je odborný název pro zánět močové trubice. Viz také močová trubice (lat. urethra), -itida.	104
4216	dapoxetin	Dapoxetin je lék, který se používá k léčbě předčasné ejakulace. Jeho mechanismus účinku spočívá v tom, že prodlužuje působení serotoninu v synaptické štěrbině a v důsledku toho oddaluje ejakulaci. Dapoxetin se řadí mezi selektivní inhibitory zpětného vychytávání serotoninu (SSRI) a původně byl zamýšlen jako antidepresivum. Na rozdíl od jiných SSRI je však dapoxetin v těle rychle vstřebáván a odbouráván. Díky	555
4217	technika stop-start	Technika stop-start jedna z možností nemedikamentózní léčby předčasné ejakulace. Při této technice je penis stimulován (drážděn) a stimulace je přerušena těsně před ejakulací (resp. těsně před pocitem, že ejakulace je již nevyhnutelná). Stimulace se opět zahájí až po	286
4218	stiskací technika	Stiskací technika jedna z možností nemedikamentózní léčby předčasné ejakulace. Při této technice je penis stimulován (drážděn), avšak krátce před ejakulací je potřeba silně stisknout penis v úrovni začátku žaludu shora i zespodu palcem a ukazováčkem (v oblasti uzdičky	363
4219	libido	Libido neboli sexuální touha je touha po sexuální aktivitě, která je u dospělých lidí přirozená. Libido je ovlivněno biologickými, psychologickými a sociálními faktory. Z biologického hlediska je libido u regulováno pohlavními hormony (především testosteron) a souvisejícími neurotransmitery (zejména dopamin). Libido však mohou i ovlivňovat sociální faktory, jako je práce či rodina, a také vnitřní	594
4220	sexuální touha	Sexuální touha je jiný název pro libido.	40
4221	ztráta libida	Ztráta libida neboli porucha sexuální touhy je jednou ze sexuálních dysfunkcí. Vyznačuje se sníženou sexuální touhou, která trvá nejméně šest měsíců. Typický je trvalý nebo opakovaný nedostatek (nebo úplná absence) sexuálních fantazií a touhy po sexuální aktivitě.	304
4222	porucha sexuální touhy	Porucha sexuální touhy je odborný název pro ztrátu libida. Viz také porucha, sexuální touha.	95
4223	sexuální averze	Sexuální averze je úzkostná porucha, která je charakterizována odporem k sexuální aktivitě. Dříve byla řazena mezi sexuální dysfunkce. Sexuální averzi je třeba odlišovat od ztráty libida, která se projevuje spíše lhostejností k sexu.	253
4224	chronická bolest	Chronická bolest je přetrvávající bolest, která trvá déle než tři měsíce, a to navzdory užívání analgetik (léků proti bolesti) nebo jiným formám léčby bolesti.	261
4225	akutní bolest	Akutní bolest je krátkodobá bolest, kterou člověk pocítí například při zlomenině nebo natrženém svalu. Mezi další příčiny akutní bolesti patří chirurgické a stomatologické zákroky (typicky poté, co odezní účinek anestetika), popáleniny, řezné rány nebo jiné úrazy, porodní stahy apod.	330
4226	primární chronická bolest	Primární chronická bolest je bolest, která přetrvává déle než tři měsíce, je spojena s významným emočním strádáním nebo funkční poruchou, a nelze ji vysvětlit jiným chronickým onemocněním. Příklady bolestivých stavů, které spadají do této kategorie bolesti, jsou fibromyalgie, komplexní regionální bolestivý syndrom, chronická migréna, dráždivý tračník či nespecifická bolest dolní části zad.	451
4227	sekundární chronická bolest	Sekundární chronická bolest je bolest, která přetrvává déle než tři měsíce a lze ji vysvětlit jiným chronickým onemocněním, např. artritidou, endometriózou nebo zhoubným nádorem.	235
4228	komplexní regionální bolestivý syndrom	Komplexní regionální bolestivý syndrom (KRBS) je poměrně široký pojem označující chronickou bolest, která se objevuje nejčastěji po poranění ruky nebo nohy. Bolest je mnohem silnější a dlouhodobější, než tomu je u odpovídajícího poranění obvyklé. Bolest ve většině případů postihuje pouze jednu končetinu, ale někdy se může rozšířit i do dalších částí těla. Kůže postižené části těla se může stát tak citlivou, že i nepatrný dotek, náraz nebo dokonce změna teploty může způsobit intenzivní bolest. Postižená oblast může také otékat, být ztuhlá nebo	737
4229	KRBS	KRBS je zkratka pro komplexní regionální bolestivý syndrom.	59
4230	chronická migréna	Chronická migréna je bolest hlavy, která se po dobu delší než tři měsíce vyskytuje nejméně 15 dní v měsíci, přičemž alespoň 8 dní v měsíci má charakter migrény.	219
4231	nespecifická bolest dolní části zad	Nespecifická bolest dolní části zad neboli NSLBP (zkratka pochází z anglického názvu non-specific low back pain) je chronická bolest pociťovaná v dolní části zad, u níž nelze nalézt jednoznačnou příčinu, jako je např. infekce, nádor, osteoporóza, zlomenina, deformita páteře zánětlivé onemocnění apod.	340
4232	NSLBP	NSLBP je zkratka pro nespecifickou bolest dolní části zad.	58

4233	exocervix	Exocervix neboli ektocervix je vnější část děložního hrdla, která vyčnívá směrem do pochvy a je pokryta tzv. dlaždicovým epitelem. Někdy je název exocervix či ektocervix používán k označení sliznice pokrývající děložní čípek z vnější strany.	336
4234	ektocervix	Ektocervix je jiný název pro exocervix. Viz také cervix.	59
4235	endocervix	Endocervix je vnitřní část děložního hrdla, která se otvírá směrem do děložní dutiny a je pokryta tzv. cylindrickým epitelem. Někdy je název endocervix používán k označení sliznice vystylající kanál děložního hrdla.	295
4236	skvamokolumnární junkce	Skvamokolumnární junkce neboli SCJ (zkratka pochází z anglického názvu squamocolumnar junction) je odborné označení pro hranici mezi dlaždicovým epitelem exocervixu a cylindrickým epitelem endocervixu. Poloha SCJ na děložním čípku se s věkem mění – posunuje se zevně směrem dovnitř děložního hrdla. Skvamokolumnární junkce je významná tím, že karcinom děložního hrdla se téměř vždy začíná vyvíjet v tomto místě.	681
4237	SCJ	SCJ je zkratka pro skvamokolumnární junkci.	43
4238	FIGO klasifikace	FIGO klasifikace je klasifikační systém pro staging (zjištění rozsahu) zhoubných nádorů ženských pohlavních orgánů. Zkratka FIGO pochází z francouzského názvu Fédération Internationale de Gynécologie et d'Obstétrique.	252
4239	široký děložní vaz	Široký děložní vaz (lat. ligamentum latum uteri) je široký záhyb pobřišnice, který spojuje postranní části dělohy se stěnami a dnem pánve. Viz také děloha, vazy.	164
4240	parametrium	Parametrium je pojivová tkáň, která se nachází mezi dvěma vrstvami širokého děložního vazu a odděluje děložní hrdlo od močového	136
4241	genitální herpes	Genitální herpes je sexuálně přenosná infekce, kterou způsobuje virus herpes simplex (většinou HSV-2, ale původcem může být i HSV-1). Prvními příznaky onemocnění jsou shluky malých puchýřků na povrchu penisu (u mužů) nebo vulvy (u žen). Počáteční infekce spontánně odezní během dvou až tří týdnů, ale vyrážka se poté obvykle v kratších či delších intervalech vrací, přičemž v místech lézí pálí nebo svědí. Genitální herpes se obvykle přenáší pouze v případě přítomnosti aktivní léze; lze mu předejít vyhýbáním se pohlavnímu styku během aktivní	629
4242	virus herpes simplex 1	Virus herpes simplex 1 neboli HSV-1 (zkratka pochází z anglického názvu herpes simplex virus 1) je druh viru herpes simplex, který způsobuje infekce především v oblasti úst a obličeje. Obvykle se přenáší slinami a může způsobovat například opar rtu.	283
4243	HSV-1	HSV-1 je zkratka pro virus herpes simplex 1.	44
4244	virus herpes simplex 2	Virus herpes simplex 2 neboli HSV-2 (zkratka pochází z anglického názvu herpes simplex virus 2) je druh viru herpes simplex, který způsobuje infekce především v oblasti genitálií a jejich blízkého okolí. Obvykle se přenáší pohlavním stykem a může způsobovat genitální herpes. HSV-2 se však může přenést i při porodu z matky na novorozence: taková infekce je velmi nebezpečná a může být pro dítě smrtelná, není-li včas	459
4245	HSV-2	HSV-2 je zkratka pro virus herpes simplex 2.	44
4246	opar rtu	Opar rtu je poměrně časté infekční onemocnění, které je způsobeno virem herpes simplex 1 (HSV-1). Prvním příznakem oparu je malý bolestivý puchýřek, který se nejčastěji vyskytuje na rtu, ale může se objevit i uvnitř úst, případně jinde v oblasti obličeje nebo nosu. Puchýřek je naplněn tekutinou, časem se z něj stane vřídek. Než zcela vymizí (obvykle během 1–2 týdnů), vytvoří se v místě oparu krusta a strup. Poté, co se člověk poprvé nakazí virem HSV-1, může virus v těle dlouho přetrvávat, aniž by vyvolával nějaké příznaky. Později jej však může aktivovat například jiná infekce, horečka, sluneční záření, chladné počasí, menstruace, stres apod. Člověk se může nakazit HSV-1	902
4247	cytologický stěr	Cytologický stěr neboli Pap test je nejdůležitějším vyšetřením, které umožňuje odhalit přednádorové (prekancerózní) změny nebo rakovinu děložního čípku. Provádí se v rámci gynekologické preventivní prohlídky, a to jednoduchým odběrem vzorku buněk z povrchu děložního čípku. Vzorek je pak odeslán k cytologickému vyšetření do specializované laboratoře. U většiny žen je výsledek cytologického stěru normální. Ale i v případě, že jsou odhaleny abnormální buňky, neznamená to automaticky, že žena má rakovinu nebo přednádorové onemocnění (tzv. prekancerózní léze děložního hrdla): ve většině případů se jedná o neškodné	910
4248	Pap test	Pap test je jiný název pro cytologický stěr.	44
4249	HPV test	HPV test je vyšetření na přítomnost lidského papilomaviru (HPV), který způsobuje mj. rakovinu děložního čípku. Infekce HPV sice zvyšuje riziko vzniku rakoviny děložního čípku, avšak pozitivní nález (tzn. přítomnost HPV) ještě automaticky neznamená přítomnost zhoubného nádoru ani přednádorových (prekancerózních) změn.	335

4250	buňky pojivové tkáně	Buňky pojivové tkáně společně s extracelulární matrix (mezibuněčnou hmotou) tvoří pojivovou tkáň. Buňky pojivové tkáně přitom hrají klíčovou roli v tvorbě extracelulární matrix. Protože však existují různé typy pojivové tkáně, jsou jejich buňky silně specializovány. Rozlišujeme tak: vazivové buňky, chondrocyty, kostní buňky, krevní buňky.	388
4251	vazivové buňky	Vazivové buňky neboli buňky vazivové tkáně jsou buňky, které společně s extracelulární matrix (mezibuněčnou hmotou) tvoří vazivo. Protože však existují různé typy vaziva, jsou jednotlivé typy vazivových buněk silně specializovány. Mezi vazivové buňky se řadí například adipocyty či fibroblasty.	343
4252	buňky vazivové tkáně	Buňky vazivové tkáně je jiný název pro vazivové buňky. Viz také buňka, vazivo, tkáň.	87
4253	fibroblasty	Fibroblasty jsou buňky protáhlého až vřetenovitého tvaru, které se vyskytují ve vazivu a vytvářejí jednak tropokolagen (prekurzor kolagenu), jednak základní hmotu amorfní. Fibroblasty hrají důležitou roli při hojení ran: po poranění tkáně fibroblasty cestují do místa poškození, kde ukládají nový kolagen a usnadňují tak proces hojení.	384
4254	základní hmota amorfní	Základní hmota amorfní je bezbarvá, průhledná hmota rosolovitě konzistence, která vyplňuje prostory mezi buňkami pojivové tkáně a kolagenními či elastickými vlákny, a slouží jako prostředí, přes které se dostávají živiny a zplodiny metabolismu z kapilár do buněk a naopak.	444
4255	opičí neštovice	Opičí neštovice jsou poměrně vzácně se vyskytující zoonotické onemocnění, které je způsobeno virem opičích neštovic. Opičí neštovice byly poprvé objeveny v roce 1958, kdy se v koloniích opic chovaných pro výzkum objevily dvě ohniska onemocnění podobného neštovicím; odtud pochází i název opičí neštovice. U lidí jsou příznaky opičích neštovic podobné, ale mírnější než příznaky pravých neštovic. Opičí neštovice začínají horečkou, zimnicí, bolestmi hlavy, svalů, zad a vyčerpáním a dochází ke zduření lymfatických uzlin (lymfadenopatie). Během 1 až 3 dnů (někdy i déle) po nástupu horečky se u pacienta objeví typická vyrážka (neštovice), která často začíná na obličeji a poté se šíří na další části těla. U nedávno zjištěných případů onemocnění mezi muži, kteří mají sex s muži (MSM) byla hlášena převaha lézí v oblasti genitálií.	1280
4257	virus opičích neštovic	Virus opičích neštovic neboli MPV (zkratka pochází z anglického názvu monkeypox virus) je DNA virus, který u člověka i jiných živočichů způsobuje opičí neštovice. Virus opičích neštovic byl poprvé objeven v roce 1958 u opic.	259
4258	MPV	MPV je zkratka pro virus opičích neštovic.	42
4259	lymfadenopatie	Lymfadenopatie je odborný výraz pro: jakékoli (blíže neurčené) onemocnění postihující lymfatické uzliny, zvětšené lymfatické uzliny. Viz také lymfatické uzliny, -patie.	181
4260	koncovka -patie	-patie je přípona, která znamená onemocnění. Obvykle se kombinuje s cizím názvem orgánu či jiné tělní struktury, ve které se onemocnění vyskytuje. Příklady: encefalopatie – onemocnění mozku, gastropatie – onemocnění žaludku, kardiomyopatie – onemocnění srdečního svalu (myokardu), mastopatie – nezhoubné (benigní) onemocnění prsu, mikroangiopatie – poškození drobných krevních cév, lymfadenopatie – onemocnění lymfatických uzlin, neuropatie – onemocnění nervového systému, retinopatie – onemocnění sítnice, tyreopatie – onemocnění štítné žlázy, apod.	710
4261	retinopatie	Retinopatie je odborný výraz pro onemocnění sítnice. Viz také -patie, diabetická retinopatie.	96

4262	MSM	MSM je zkrácené označení pro muže, kteří mají sex s muži (zkratka pochází z anglického názvu men who have sex with men). Do této skupiny se řadí zejména gayové a bisexuálové. Kvůli drobným poraněním, která vznikají při sexu MSM, je tato komunita více postižena	330
4263	fatální	Fatální znamená smrtelný nebo smrtící. Příklady: Kombinace barbiturátů s alkoholem může být fatální. Pády ve vyšším věku jsou mnohdy příčinou řady dalších komplikací, z nichž mnohé mohou být fatální. Fatální komplikace nějakého onemocnění je taková komplikace, která vede k úmrtí pacienta. Jedinci s oslabenou imunitou jsou zvláště ohroženi závažným až fatálním průběhem onemocnění.	424
4264	barbituráty	Barbituráty představují skupinu léků, které tlumí aktivitu centrálního nervového systému. Účinek barbiturátů se pohybuje v rozmezí od mírné sedace až po kóma. Barbituráty bývaly kdysi relativně běžně předepisovány k léčbě nespavosti, deprese a úzkostných poruch. Mezi potřebnou dávkou a	707
4265	hypnotika	Hypnotika neboli prášky na spaní jsou léky, které navozují spánek (a používají se k léčbě nespavosti).	116
4266	neštovice	Neštovice je označení pro virové onemocnění, které se vyznačuje výsevem typické vyrážky a/nebo puchýřků. Rozlišujeme přitom různé typy neštovic.	213
4267	prášky na spaní	Prášky na spaní je lidové označení pro hypnotika.	49
4268	variola	Variola je latinský název pro pravé neštovice.	49
4269	lepra	Lepra, malomocenství neboli Hansenova nemoc je infekční onemocnění způsobené bakteriemi Mycobacterium leprae a Mycobacterium lepromatosis. Může postihnout nervy, kůži, oči a nosní sliznici. Při včasné diagnóze a terapii lze onemocnění vyléčit. Lepra měla dříve pověst	461
4270	malomocenství	Malomocenství je jiný název pro lepru.	38
4271	Hansenova nemoc	Hansenova nemoc je jiný název pro lepru.	40
4272	Mycobacterium leprae	Mycobacterium leprae je bakterie, která způsobuje lepru.	56
4273	Mycobacterium lepromatosis	Mycobacterium lepromatosis je bakterie, která způsobuje lepru.	62
4274	kolagenní vlákna	Kolagenní vlákna jsou jedním ze tří typů vláken, která se vyskytují v pojivových tkáních. Kolagenní vlákna jsou tvořena proteinem kolagenem a vyskytují se v kůži, šlachách, vazech, kostech a chrupkách.	277
4275	elastická vlákna	Elastická vlákna jsou jedním ze tří typů vláken, která se vyskytují v pojivových tkáních. Elastická vlákna jsou tvořena proteinem elastinem. Jak napovídá jejich název, tato vlákna jsou vysoce elastická a dodávají pružnost různým tělním strukturám, jako je například kůže, plíce a některé velké krevní cévy, například aorta.	397
4276	retikulární vlákna	Retikulární vlákna jsou jedním ze tří typů vláken, která se vyskytují v pojivových tkáních. Retikulární vlákna jsou tvořena proteinem kolagenem (typu III), jedná se v podstatě o velmi jemná kolagenní vlákna. Tento typ vláken tvoří podpůrnou tkáň mnoha orgánů, jako jsou například játra či kostní dřeň.	377
4277	bradytrofická tkáň	Bradytrofická tkáň je odborné označení pro tkáň, kde metabolismus probíhá pomaleji než v ostatních částech těla. Příkladem bradytrofické tkáně jsou šlachy a vazy, v nichž je metabolismus pomalejší než například ve svalch nebo v kůži. Dalším příkladem bradytrofické tkáně je	297
4278	Achillova šlacha	Achillova šlacha je silná šlacha na zadní straně paty, která spojuje lýtkové svaly s patní kostí. Prostřednictvím Achillovy šlachy zvedají stahující se lýtkové svaly patu: tím vytvářejí pohyb chodidla, který je základem chůze, běhu i skoků. Achillova šlacha je nejsilnější a nejmohutnější šlachou v lidském těle. Viz také šlachy.	376
4279	kost hlezenní	Kost hlezenní (lat. talus) je párová kost, která se řadí mezi zánártní kosti. Ve své horní části se kost hlezenní spojuje s holenní a lýtkovou kostí.	177
4280	kost patní	Kost patní (lat. calcaneus) je párová kost, která je největší ze zánártních kostí. Kost patní tvoří patu nohy, nahoře se spojuje s kostí hlezenní. Na zadní stranu kosti patní se připojuje Achillova šlacha. Část kosti patní, která doléhá na zem, se nazývá patní hrbol (lat. tuber calcanei).	317
4281	retinakulum	Retinakulum (lat. retinaculum) je tuhý pruh vaziva, který překlenuje šlachy (například v oblasti kotníku nebo zápěstí) a pomáhá je udržet na místě. Retinakula zabraňují tomu, aby se příslušná šlacha při zátěži příliš vzdálila od kosti. Například šlachy vedoucí od spodní části holeně k prstům na noze by se bez fixace prostřednictvím širokého retinakula zvedaly při každém ohnutí nohy v kotníku. Obrázek: Šlachové pochvy v pravé noze (vyznačeny modrou barvou) a retinakulum (označeno jako cruciate ligament), které přidržuje šlachy	765

4282	fasciální systém	Fasciální systém je trojrozměrná síť fascií, tzn. poddajných, kolagen obsahujících, rozvolněných i hustě poskládaných vláken pojivové tkáně. Fasciální systém prostupuje a obklopuje všechny orgány, svaly, kosti i nervová vlákna, a vytváří prostředí, které umožňuje vzájemnou souhru a správné fungování všech orgánových systémů, potažmo celého těla.	367
4283	svalový kompartment	Svalový kompartment je přesně vymezená oblast, která obsahuje skupinu svalů v určité části těla. Například bérce obsahuje čtyři svalové kompartmenty: přední kompartment, laterální (postranní) kompartment, zadní hluboký kompartment a zadní povrchový kompartment.	296
4284	cévy	Cévy v lidském těle jsou duté, trubcovité struktury, jimiž proudí krev (viz krevní cévy) nebo lymfa (viz lymfatické cévy). Odvozené přídavné jméno je cévní.	160
4285	meningeální fascie	Meningeální fascie je jedním ze čtyř typů fascie. Meningeální fascie obklopuje, zpevňuje a chrání nervová vlákna (axony) a jejich svazky. Viz také fascie.	157
4286	hyalinní chrupavka	Hyalinní chrupavka je jedním ze tří typů chrupavky. V lidském těle se jedná o nejrozšířenější typ chrupavky. U embrya tvoří celou kostru, v dětství je postupně nahrazována kostní tkání a u dospělých lidí přetrvává na epifýzách (koncích kostí) ve volně pohyblivých kloubech jako kloubní chrupavka; dále se vyskytuje na koncích žeber a v nose, hrtanu, průdušnici a průduškách. Hyalinní chrupavka má lesklý modrobílý	462
4287	vazivová chrupavka	Vazivová chrupavka je jedním ze tří typů chrupavky. Je to velmi pevný a houževnatý typ chrupavky, který se vyskytuje zejména ve vazivových prstencích meziobratlových plotének a v úponech (místech připojení) vazů a šlach.	251
4288	elastická chrupavka	Elastická chrupavka je jedním ze tří typů chrupavky. Elastická chrupavka má žlutý vzhled a je poddajnější než hyalinní chrupavka i vazivová chrupavka, protože kromě kolagenu obsahuje i elastická vlákna. Elastická chrupavka lépe snáší opakované ohýbání (odtud pochází i její název elastická): v lidském těle se vyskytuje například v ušním boltci zevního ucha a také v hrtanové přiklopce, která se při každém polknutí	500
4289	endomysium	Endomysium je vazivový obal svalového vlákna. Endomysium se řadí mezi fascie a podílí se na přenosu svalové síly. Obrázek: Struktura kosterního svalu. (Zdroj: depositphotos.com) Viz také epimysium, perimysium.	223
4290	perimysium	Perimysium je vazivový obal svalového snopce. Perimysium se řadí mezi fascie a podílí se na přenosu svalové síly. Obrázek: Struktura kosterního svalu. (Zdroj: depositphotos.com) Viz také endomysium, epimysium.	223
4291	epimysium	Epimysium je vazivový obal kosterního svalu. Epimysium se řadí mezi fascie a podílí se na přenosu svalové síly. Obrázek: Struktura kosterního svalu. (Zdroj: depositphotos.com) Viz také endomysium, perimysium.	222
4292	cervikální intraepiteliální neoplazie	Cervikální intraepiteliální neoplazie neboli CIN (zkratka pochází z anglického názvu cervical intraepithelial neoplasia) je starší označení pro prekancerózní léze děložního hrdla, které jsou nalezeny ve vzorcích tkáně odebraných z děložního čípku při kolposkopickém vyšetření. V rámci diagnostiky se rozlišují tři stupně: CIN 1 – mírné buněčné změny, CIN 2 – středně závažné buněčné změny, CIN 3 – závažné buněčné změny.	561
4293	CIN	CIN je zkratka pro cervikální intraepiteliální neoplazie.	57
4294	skvamózní intraepiteliální léze	Skvamózní intraepiteliální léze neboli SIL (zkratka pochází z anglického názvu squamous intraepithelial lesion) je novější označení pro prekancerózní léze děložního hrdla, které jsou nalezeny ve vzorcích tkáně odebraných z děložního čípku při kolposkopickém vyšetření. V rámci diagnostiky se rozlišují dva stupně: LSIL – skvamózní intraepiteliální léze nízkého stupně, HSIL – skvamózní intraepiteliální léze vysokého stupně.	561
4295	SIL	SIL je zkratka pro skvamózní intraepiteliální léze.	51
4296	skvamózní intraepiteliální léze nízkého stupně	Skvamózní intraepiteliální léze nízkého stupně neboli LSIL (zkratka pochází z anglického názvu low-grade squamous intraepithelial lesion) jsou prekancerózní léze děložního hrdla, které jsou nalezeny ve vzorcích tkáně odebraných z děložního čípku při kolposkopickém vyšetření. Jedná se o mírné buněčné změny, které se v určitém období života objeví u mnoha žen, aniž by vyvolaly jakékoli příznaky. LSIL obvykle	638
4297	LSIL	LSIL je zkratka pro skvamózní intraepiteliální léze nízkého stupně.	67

4298	skvamózní intraepiteliální léze vysokého stupně	Skvamózní intraepiteliální léze vysokého stupně neboli HSIL (zkratka pochází z anglického názvu high-grade squamous intraepithelial lesion) jsou prekancerózní léze děložního hrdla, které jsou nalezeny ve vzorcích tkáně odebraných z děložního čípku při kolposkopickém vyšetření. Jedná se o středně závažné až závažné buněčné změny. U těchto změn je vyšší pravděpodobnost, že se vyvinou v karcinom děložního hrdla. Nikdo nedokáže předpovědět, zda a kdy k tomu skutečně dojde. Z tohoto důvodu odborníci doporučují, aby žena každé tři měsíce	822
4299	HSIL	HSIL je zkratka pro skvamózní intraepiteliální léze vysokého stupně.	68
4300	konizace	Konizace je malý chirurgický zákrok, který se používá buď za účelem diagnostiky, nebo i v rámci léčby karcinomu děložního hrdla. Konizace trvá asi půl hodiny a provádí se přes pochvu. Lékař při ní z děložního čípku a děložního hrdla odebere kousek tkáně, přibližně ve tvaru kuželu (lat. conus, odtud pochází i název konizace). Odebraný vzorek tkáně je poté odeslán do specializované laboratoře k vyšetření pod	606
4301	peroperační	Peroperační znamená podávaný, prováděný nebo probíhající během operace. Například peroperační staging znamená zjišťování rozsahu	226
4302	peroperační staging	Peroperační staging je odborný výraz pro provádění různých vyšetření během operace onkologického pacienta, jejichž cílem je zjistit rozsah nádorového onemocnění v těle. Například u pacientek s karcinomem děložního hrdla se peroperační staging obvykle provádí laparoskopicky: během operace se jsou vyšetřeny přilehlé lymfatické uzliny, aby se zjistilo, zda se nádor nerozšířil dále do těla. Pokud lymfatické uzliny postiženy nejsou a zhoubný	618
4303	psychogenní přejídání	Psychogenní přejídání je odborný název pro záchvatovitě přejídání. Viz také psychogenní.	91
4304	BED	BED je zkratka pro záchvatovitě přejídání.	42
4305	depresivní onemocnění	Depresivní onemocnění je jiný název pro depresi.	48
4306	genetická vada	Genetická vada je jiný název pro genetickou poruchu.	52
4307	hyperlipidemie	Hyperlipidemie je zvýšené množství lipidů v krvi. Dnes je však upřednostňován název dyslipidemie. Viz také hyper-, lipidy, -emie, krevní lipidy, dyslipidemie.	161
4308	cévní rizikové faktory	Cévní rizikové faktory jsou rizikové faktory, které zvyšují pravděpodobnost vzniku srdečně-cévního onemocnění. Cévní rizikové faktory jsou rovněž spojovány se zvýšeným rizikem vzniku kognitivních poruch a demence. Některé cévní rizikové faktory lze ovlivnit úpravou životního stylu, a snížit tak riziko vzniku kognitivních poruch a demence. Mezi nejvýznamnější cévní rizikové faktory se řadí: vysoký krevní tlak (hypertenze), vysoká hladina cholesterolu v krvi (hypercholesterolemie), cukrovka (diabetes mellitus), obezita, kouření.	591
4309	kognitivní porucha	Kognitivní porucha je porucha kognitivních funkcí, tzn. efektivního myšlení. Kognitivní porucha může být: krátkodobá – může se objevit v prakticky jakémkoli věku, například po předávkování drogami nebo po požití alkoholu, při sepsi nebo po těžkém úrazu hlavy; trvalá – odborně označovaná jako mírná kognitivní porucha, typicky ve vyšším věku, zejména pokud jsou přítomny cévní rizikové	475
4310	protektivní	Protektivní znamená ochranný či poskytující ochranu. Například protektivní faktor je něco, co člověka chrání před vznikem určitého	239
4311	protektivní faktor	Protektivní faktor je něco, co může snížit pravděpodobnost vzniku určitého onemocnění. Příkladem protektivních faktorů proti vzniku zhoubných nádorů je pravidelná pohybová aktivita, přiměřená tělesná hmotnost a zdravá strava.	250
4312	středomořská dieta	Středomořská dieta neboli středomořská strava je jednou z celosvětově doporučovaných zdravých diet, protože zohledňuje základní principy zdravého a vyváženého stravování. Pojmenování je odvozeno od zemí ležících u Středozemního moře, kde je tento způsob stravování obzvláště oblíben. Mezi hlavní složky středomořské stravy patří: ovoce a zelenina, celozrnné obiloviny, luštěniny, mléko nebo mléčné výrobky, olivový a řepkový olej, vejce (méně než 4 týdně), ořechy, ryby (jako zdroj omega-3 mastných kyselin), jen omezené	720
4313	mírná kognitivní porucha	Mírná kognitivní porucha neboli MCI (zkratka pochází z anglického názvu mild cognitive impairment) je stav, kdy člověk má mírné potíže s kognitivními funkcemi, jako je např. paměť nebo myšlení. U člověka s MCI jsou tyto obtíže větší, než by se u zdravého člověka jeho věku běžně očekávalo. Příznaky však nejsou natolik závažné, aby významně zasahovaly do každodenního života, a proto nejsou považovány za demenci. Odhaduje se, že mírnou kognitivní poruchou trpí 5 až 20 % osob starších 65 let (odhady se u různých autorů liší). Ačkoli se nejedná	688
4314	MCI	MCI je zkratka pro mírnou kognitivní poruchu.	45

4315	genomové testování	Genomové testování neboli genomické testování je jednou z metod, které se používají u některých onkologických pacientů ke stanovení vlastností konkrétního zhoubného nádoru a nejvhodnějšího způsobu protinádorové léčby. Na rozdíl od genetického vyšetření, které je obvykle zaměřeno na jeden konkrétní gen, genomové testování zkoumá celý genom, tj. soubor všech genů. Výsledkem genomového testu je konkrétnější informace o vlastnostech nádoru. Například u pacientek s rakovinou prsu může být výsledek takový, že nádor je vyhodnocen jako níže rizikový (anglicky low-risk), a proto po chirurgické léčbě nemusí žena podstoupit adjuvantní léčbu.	764
4316	trachelektomie	Trachelektomie je chirurgický zákrok, při kterém je odstraněno děložní hrdlo. Trachelektomie se v některých případech provádí v rámci léčby karcinomu děložního hrdla. Je-li zhoubný nádor diagnostikován v časném stadiu a žena ještě plánuje mít děti, může být provedena trachelektomie (jakožto alternativa hysterektomie), takže děložní tělo zůstává zachováno. Po trachelektomii může žena otěhotnět, avšak	480
4317	chemoradioterapie	Chemoradioterapie je kombinace chemoterapie a radioterapie, která se používá při léčbě některých typů zhoubných nádorů. Některá chemoterapeutika zvyšují účinnost ozáření, proto jsou pacientovi podávána současně s prováděnou radioterapií. Chemoradioterapie je konkrétním příkladem kombinované terapie.	370
4318	podpůrná léčba	Podpůrná léčba je léčba poskytovaná za účelem zlepšení kvality života například u onkologických pacientů (ale obecně se může týkat i jiných typů onemocnění než jen zhoubných nádorů). Cílem podpůrné léčby není vyléčit dané onemocnění, ale zmírnit jeho příznaky a případné	431
4319	paraaortální	Paraaortální znamená nacházející se poblíž aorty. Například paraaortální lymfatické uzliny jsou lymfatické uzliny v blízkosti aorty apod. Viz také aorta.	170
4320	karcinom endometria závislý na estrogenech	Karcinom endometria závislý na estrogenech neboli karcinom endometria typu 1 je jeden ze dvou typů karcinomu endometria. Rozhodující roli při vzniku tohoto typu zhoubného nádoru hrají estrogény, což je skupina ženských pohlavních hormonů. Zvýšené riziko vzniku tohoto typu rakoviny proto mají ženy, jejichž tělo bylo dlouhodobě vystaveno působení estrogenů. Je tomu tak například v případě, že žena měla první menstruaci (menarche) dříve než většina ostatních dívek, menopauza u ní nastala později než u většiny žen, nebo je bezdětná. Tento	763
4321	karcinom endometria typu 1	Karcinom endometria typu 1 je jiný název pro karcinom endometria závislý na estrogenech.	88
4322	karcinom endometria nezávislý na estrogenech	Karcinom endometria nezávislý na estrogenech neboli karcinom endometria typu 2 je jeden ze dvou typů karcinomu endometria. Tento typ se vyvíjí bez jakékoli vazby na estrogény (je skupina ženských pohlavních hormonů, vyskytuje se přibližně ve 20 % případů karcinomu endometria a obvykle ve vyšším věku. Tento typ zhoubného nádoru často bývá odhalen až v pokročilém stadiu a obecně má horší prognózu	556
4323	karcinom endometria typu 2	Karcinom endometria typu 2 je jiný název pro karcinom endometria nezávislý na estrogenech.	90
4324	atypická hyperplazie endometria	Atypická hyperplazie endometria neboli AEH (zkratka pochází z anglického názvu atypical endometrial hyperplasia) je prekanceróza, která se může vyvinout v děložní sliznici, tzv. endometriu. Jedná se o zmnožení (hyperplazii) abnormálních buněk. Atypická hyperplazie endometria se někdy může vyvinout z normální hyperplazie endometria (tj. zmnožení normálních buněk), případně z děložních polypů. Ženy s AEH si často stěžují na neobvyklé krvácení, jako je silnější nebo déle trvající menstruační krvácení, krvácení mezi menstruacemi nebo krvácení po menstruaci. Tyto potíže by měl objasnit gynekolog, neboť někdy se z hyperplazie děložní sliznice může vyvinout zhoubný nádor. Pokud lékař zjistí, že se jedná o přednádorový (prekancerózní) stav, riziko vzniku rakoviny dělohy se výrazně zvyšuje. V takovém případě	1180
4325	AEH	AEH je zkratka pro atypickou hyperplazii endometria.	52
4326	děložní polypy	Děložní polypy jsou abnormální výrůstky, které se u některých žen nacházejí v děložní sliznici (endometrium). Děložní polypy vyčnívají do děložní dutiny, k endometriu mohou být připojeny buď tenkou stopkou nebo širší základnou. Děložní polypy jsou obvykle nezhoubné (benigní), ale mohou způsobovat problémy s menstruací nebo plodností.	362
4327	tamoxifen	Tamoxifen je lék, který se používá k léčbě některých typů rakoviny prsu, k prevenci invazivního karcinomu prsu u žen, u nichž byl diagnostikován duktální karcinom in situ, a také k prevenci rakoviny prsu u žen s vysokým rizikem vzniku tohoto onemocnění. Jeho případné využití při léčbě jiných typů zhoubných nádorů se stále zkoumá.	595
4328	selektivní modulátory estrogenových receptorů	Selektivní modulátory estrogenových receptorů neboli SERM (zkratka pochází z anglického názvu selective estrogen receptor modulators) jsou léky, které se používají při léčbě různých onemocnění souvisejících s estrogény, včetně léčby neplodnosti (v případě, že správně nefungují vaječníky), léčby a prevence postmenopauzální osteoporózy, léčby a snižování rizika vzniku rakoviny prsu a léčby dyspareunie v důsledku menopauzy. SERM na některé konkrétní tkáně působí jako estrogény, ale v jiných tkáních účinky estrogenů naopak blokují.	597
4329	SERM	SERM je zkratka pro selektivní modulátory estrogenových receptorů.	66
4330	levonorgestrel	Levonorgestrel je synteticky (uměle) připravený gestagen, který se používá v různých formách antikoncepce (např. v antikoncepčních	261

4331	nouzová antikoncepce	Nouzová antikoncepce neboli postkoitální antikoncepce je označení pro hormonální antikoncepční metodu, která je zamýšlena především jako první pomoc po selhání jiné antikoncepční metody (porušený kondom, zapomenutá pilulka apod.) nebo po nechráněném pohlavním styku. Nouzová antikoncepce se užívá ve formě pilulky a její mechanismus účinku spočívá v tom, že zabrání ovulaci nebo ji oddálí. Nouzová	550
4332	postkoitální antikoncepce	Postkoitální antikoncepce je odborný název pro nouzovou antikoncepci. Viz také postkoitální, antikoncepce.	109
4333	postkoitální	Postkoitální znamená po pohlavním styku. Například postkoitální antikoncepce je antikoncepční metoda použitá po pohlavním styku apod. Viz také post-.	166
4334	předpona post-	post- je předpona, která znamená po (časově) nebo za (místně). Příklady: postexpoziční = po expozici (nejčastěji nějakému patogenu), postgangliový neuron = nervová buňka nacházející se za autonomním gangliem, postkoitální = po pohlavním styku, postmenopauza = období po menopauze, postprandiální = po jídle, postsynaptický = nacházející se za synapsí, posttraumatický = po úrazu nebo po duševním traumatu, apod. Opakem předpony post- je předpona pre-.	504
4335	předpona pre-	pre- je předpona, která znamená před (časově nebo místně). Příklady: preexpoziční = před expozicí (nejčastěji nějakému patogenu), pregangliový neuron = nervová buňka nacházející se před autonomním gangliem, prekanceróza = předrakovinný stav, premedikace = podání léku ještě před konkrétním lékařským výkonem, premenopauza = období před menopauzou, premenstruační = v období před menstruací, prenatální = před narozením, presymptomatický = před objevením příznaků (symptomů), presynaptický = nacházející se před synapsí, apod. Opakem předpony pre- je předpona post-.	622
4336	posttraumatický	Posttraumatický znamená vyskytující se po úrazu nebo po duševním traumatu. Například posttraumatická stresová porucha je forma úzkostné poruchy, která je způsobena stresující nebo traumatickou životní událostí.	251
4337	trauma	Trauma má v souvislosti s lékařstvím dva různé významy: úraz, zranění, poranění – spadající do oboru traumatologie, případně i do jiných lékařských oborů, duševní trauma – spadající do oboru psychologie, případně psychiatrie. Odvozené přídavné jméno je traumatický. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz trauma.	356
4339	předstěra	Předstěra (lat. omentum) je záhyb pobřišnice (tenké lesklé blány vystylající břišní dutinu), který obklopuje žaludek a další orgány v břiše. Z	253
4340	zhoubné nádory vaječníků	Zhoubné nádory vaječníků je odborný název pro rakovinu vaječníků. Pojem zhoubné nádory vaječníků ve skutečnosti zahrnuje značně rozmanitou skupinu zhoubných nádorů vaječníků a vejcovodů, případně i pobřišnice. Ačkoli pro zjednodušení často hovoříme o rakovině vaječníků, zhoubný nádor může ve skutečnosti pocházet z vejcovodů (podle nejnovějších odhadů je to přibližně 70 % případů!) nebo z pánevní pobřišnice (peritonea).	760
4341	epitelové nádory vaječníků	Epitelové nádory vaječníků jsou nejčastěji se vyskytujícím typem zhoubných nádorů vaječníků (téměř 90 % případů). Zhoubný nádor vychází z epitelu vejcovodů nebo z nejsvrchnější buněčné vrstvy vaječníků. Tento typ zhoubných nádorů vaječníků se nejčastěji vyskytuje po 50. roce věku.	375

4342	neepitelové nádory vaječníků	Neepitelové nádory vaječníků jsou poměrně vzácně se vyskytujícím typem zhoubných nádorů vaječníků (přibližně 10 % případů). Tyto zhoubné nádory vycházejí z jiných struktur vaječníků než epitelové nádory vaječníků a obvykle postihují ženy v mladším věku. Jedná se o: buď nádory ze zárodečných buněk – v tomto případě nádor vzniká z vajíček, nebo nádory z buněk stromatu a zárodečných pruhů – vzácný typ zhoubného nádoru, který v tomto případě vzniká v pojivové tkáni	590
4343	nádory ze zárodečných buněk	Nádor ze zárodečných buněk neboli germinální nádor (angl. germ cell tumour) je typ nádoru, který má původ v buňkách, z nichž vznikají spermie nebo vajíčka. Nádory ze zárodečných buněk se mohou vyskytnout téměř kdekoli v těle a mohou být buď nezhoubné (benigní) nebo zhoubné (maligní).	303
4344	germinální nádor	Germinální nádor je odborný název pro nádor ze zárodečných buněk. Viz také nádor.	84
4345	nádory z buněk stromatu a zárodečných pruhů	Nádor z buněk stromatu a zárodečných pruhů (angl. sex cord-gonadal stromal tumour) je vzácný typ zhoubného nádoru, který má původ v pojivové tkáni vaječníků nebo varlat. Nádory z buněk stromatu a zárodečných pruhů mohou (avšak nemusí) uvolňovat pohlavní hormony.	281
4346	nádory hraniční malignity	Nádory hraniční malignity (angl. borderline tumours) jsou nádory, které vykazují buněčné změny typické pro zhoubný nádor, avšak nešíří se do okolních tkání. Nelze je proto jednoznačně klasifikovat jako nezhoubné (benigní) nebo zhoubné (maligní). Nádory hraniční malignity jsou často diagnostikovány v časném stadiu a mají dobrou prognózu.	368
4347	parietální peritoneum	Parietální peritoneum neboli nástěnná pobřišnice je část pobřišnice, která zevnitř pokrývá větší část stěny břišní dutiny, tzn. nachází se na vnitřní straně břicha.	225
4348	nástěnná pobřišnice	Nástěnná pobřišnice je jiný název pro parietální peritoneum.	60
4349	viscerální peritoneum	Viscerální peritoneum neboli útrobní pobřišnice je část pobřišnice, která pokrývá břišní orgány. Viz také viscerální, peritoneum, parietální peritoneum, .	157
4350	útrobní pobřišnice	Útrobní pobřišnice je jiný název pro viscerální peritoneum.	59
4351	peritoneální dutina	Peritoneální dutina neboli pobřišnicová dutina je uzavřený prostor (zcela nepatrný, proto je uveden v závorkách), který se nachází mezi nástěnnou pobřišnicí a útrobní pobřišnicí a je vyplněn peritoneální tekutinou.	270
4352	peritoneální tekutina	Peritoneální tekutina je čirá, slámově zbarvená tekutina, která je vylučována buňkami pobřišnice (peritonea). Za normálních okolností je v peritoneální dutině přítomno několik mililitrů peritoneální tekutiny, která zvlhčuje povrch nástěnné pobřišnice i útrobní pobřišnice a umožňuje jim klouzat po sobě, protože trávicí trakt během trávicích procesů mění svůj tvar. Při některých onemocněních (např. při	577
4353	laváž	Laváž je výraz pocházející z francouzštiny a doslova znamená výplach. V souvislosti s lékařstvím se laváží rozumí výplach nějaké tělní dutiny (například pleurální, peritoneální, osrdečnickové) nebo dutého orgánu (například žaludku) za účelem získání tekutin pro cytologické vyšetření, zjištění krvácení při tupém poranění (např. po autonehodě) nebo odstranění toxinů (např. výplach žaludku při otravě houbami).	488
4354	pobřišnicová dutina	Pobřišnicová dutina je jiný název pro peritoneální dutinu. Viz také pobřišnice.	82
4355	peritoneální laváž	Peritoneální laváž je výplach pobřišnicové dutiny, který se používá: za účelem diagnostiky – např. zda nedošlo k vnitřnímu krvácení při tupém poranění břicha (třeba po autonehodě), k získání vzorku buněk pro cytologické vyšetření apod., za účelem léčby – např. chemoterapie zhoubných nádorů pobřišnice, léčba zánětu pobřišnice apod.	403
4356	intraoperační	Intraoperační znamená probíhající během operace. Například intraoperační péče je péče, která je pacientovi poskytována v průběhu chirurgického zákroku.	185
4357	retroperitoneum	Retroperitoneum neboli retroperitoneální prostor je úzký prostor mezi nástěnnou pobřišnicí a zadní břišní stěnou (tzn. místem, kde se nachází páteř a svaly zad). V retroperitoneu se nacházejí některé orgány břicha a pánve – například ledviny s nadledvinami, slinivka břišní, některé velké krevní cévy a tzv. retroperitoneální lymfatické uzliny a nervy. Odvozené přídavné jméno je retroperitoneální.	436
4358	retroperitoneální prostor	Retroperitoneální prostor je jiný název pro retroperitoneum.	60
4359	peritoneální karcinomatóza	Peritoneální karcinomatóza je vzácně se vyskytující typ zhoubného nádoru, který postihuje pobřišnici. Peritoneální karcinomatóza nejčastěji vzniká, když se do pobřišnice rozšíří (metastazuje) zhoubný nádor, který původně vznikl v jiné části těla – např. kolorektální karcinom, karcinom ovaria apod. Existují rovněž velmi vzácné případy tzv. primární peritoneální karcinomatózy, která začíná v samotné pobřišnici. Tyto	568

4360	karcinomatóza	Karcinomatóza neboli karcinóza je závažný stav, kdy se nádorové buňky z původního (primárního) nádoru rozšíří (metastazují) a vytvoří mnoho nádorů po celém těle nebo na velké ploše těla (např. peritoneální karcinomatóza na velké části pobřížnice). Ve většině případů je karcinomatóza známkou toho, že zhoubný nádor je ve značně pokročilém stadiu a jeho léčba bude velmi obtížná.	418
4361	leishmanióza	Leishmanióza je onemocnění vyvolané různými druhy parazitických prvoků z rodu leishmanií. Infekce je přenášena na lidi a zvířata (hostitel) štípnutím samičky komára rodu Phlebotomus a Lutzomyia (přenašeč). Tento hmyz se vyskytuje převážně v teplejších zeměpisných pásmech, včetně zemí EU a v sousedících zemích. Inkubační doba leishmaniózy je od dvou týdnů do několika měsíců.	465
4362	leishmanie	Leishmanie neboli ničivky (lat. Leishmania) jsou rodem parazitických prvoků, které u člověka mohou vyvolávat leishmaniózu. Existuje několik desítek druhů leishmanií; konkrétním příkladem je Leishmania braziliensis (ničivka brazilská).	268
4363	ničivky	Ničivky je jiný název pro leishmanie.	37
4364	koutule	Koutule neboli flebotomové (lat. Phlebotomus) jsou rodem drobného dvoukřídlého hmyzu, který se podobá komárům a jehož samičky sají krev obratlovců (včetně člověka). Koutule se podílejí na přenosu některých onemocnění, včetně leishmaniózy.	276
4365	flebotomové	Flebotomové je jiný název pro koutule.	38
4366	viscerální leishmanióza	Viscerální leishmanióza, kala-azar neboli černá horečka je nejzávažnější ze tří hlavních forem leishmaniózy. Způsobují ji Leishmania donovani, Leishmania chagasi a Leishmania infantum. Infikované makrofágy jsou zaneseny do jater a sleziny, leishmanie se zde masivně množí a napadají další buňky. Bez včasné diagnózy a léčby postižený člověk umírá.	385
4367	kala-azar	Kala-azar je jiný název pro viscerální leishmaniózu.	52
4368	černá horečka	Černá horečka je jiný název pro viscerální leishmaniózu. Viz také horečka.	77
4369	kožní leishmanióza	Kožní leishmanióza je nejčastější ze tří hlavních forem leishmaniózy, při níž leishmanie napadají a poškozují kůži. Jejimi původci jsou Leishmania tropica, Leishmania major, Leishmania mexicana a Leishmania aethiopica. Neléčená kožní leishmanióza není smrtelná, poškozená kůže se hojí jizvou.	318
4370	mukokutánní leishmanióza	Mukokutánní leishmanióza, kožně-slizniční leishmanióza neboli MCL (zkratka pochází z anglického názvu mucocutaneous leishmaniasis) je jednou ze tří hlavních forem leishmaniózy, která se vyskytuje v pralesích Střední a Jižní Ameriky. Kromě poškození kůže dochází i k destrukci chrupavčitých tkání v oblasti obličeje. Nejčastějšími původci jsou Leishmania braziliensis a Leishmania guaynensis.	417
4371	kožně-slizniční leishmanióza	Kožně-slizniční leishmanióza je jiný název pro mukokutánní leishmaniózu.	72
4372	MCL	MCL je zkratka pro mukokutánní leishmaniózu.	44
4373	viscerální	Viscerální znamená útrobní, vnitřní nebo týkající se vnitřností. Příklady: viscerální fascie – fascie vystylající tělní dutiny (např. hrudní, břišní a pánevní) a obklopující orgány, které se v nich nacházejí, viscerální leishmanióza – forma leishmaniózy postihující vnitřní orgán (nejprve játra a slezinu), viscerální peritoneum – část pobřížnice, která pokrývá břišní orgány, viscerální pleura – část pohrudnice, která zevně pokrývá plíce, viscerální tuk – typ tukové tkáně, která se ukládá v břišní dutině, apod. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz viscerální.	674
4374	autochtonní	Autochtonní znamená pocházející z místa, kde se nachází, případně původní či vzniklý v daném místě. Lze tak označit i nemoc získanou v místě, kde se nachází pacient. Příklady: V zemích jižní Evropy se z leishmanií nachází autochtonně pouze Leishmania infantum. (Jinými slovy, pokud se zde vyskytne jiný druh leishmanie, byl sem zavlečen z jiného regionu.) Byl zaznamenán autochtonní výskyt západonilské horečky na jižní Moravě.	602
4375	eradikace	Eradikace znamená vymýcení (nějaké nemoci). Například v druhé polovině 20. století se podařilo celosvětově vymýtit pravé neštovice.	146
4376	podhlášenost	Podhlášenost v souvislosti s lékařstvím znamená, že nebyly nahlášeny všechny případy (nějakého onemocnění, nežádoucích účinků nějakého léku, konkrétního typu lékařského zákroku apod.). Jinými slovy, bylo nahlášeno/vykázáno méně případů, než jich ve skutečnosti bylo.	308

4377	humánní	Humánní znamená lidský (obvykle v protikladu ke zvířecímu, veterinárnímu apod.). Například: humánní léčivé přípravky – léčivé přípravky určené pro lidi, nikoli pro zvířata, humánní případ tularemie – případ, kdy byla tularemie diagnostikována u člověka (toto onemocnění obvykle postihuje hlodavce), apod.	342
4378	amyloidové plaky	Amyloidové plaky je jiný název pro senilní plaky. Viz také beta-amyloid.	75
4379	ovariální cysta	Ovariální cysta neboli cysta na vaječníku je uzavřená dutinka na vaječníku, která je vyplněná tekutinou. Ovariální cysty jsou poměrně časté, v drtivé většině případů nezhoubné (benigní) a obvykle nevyvolávají žádné příznaky. Cysty většinou odezní samy, tedy bez jakékoli léčby. Pokud jsou však cysty velké nebo výrazně bolestivé, někdy je lepší je chirurgicky odstranit.	400
4380	cysta na vaječníku	Cysta na vaječníku je jiný název pro ovariální cystu. Viz také cysta, vaječníky.	83
4381	ovariální	Ovariální znamená vaječnickový nebo týkající se vaječníku. Například ovariální cysta je cysta na vaječníku apod. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz ovariální.	208
4382	CA 125	CA 125 je látka, která se může vyskytovat ve zvýšeném množství v krvi pacientek s určitými typy zhoubných nádorů, zvláště pak rakoviny vaječníků. Sledování hladiny CA 125 může být užitečné v průběhu léčby tohoto onemocnění (lékař vyhodnocuje, do jaké míry je léčba úspěšná) nebo i po léčbě (k ověření, zda nedošlo k recidivě zhoubného nádoru). CA 125 se proto řadí mezi nádorové markery. Zvýšená hodnota CA 125 při vyšetření krve však ještě nemusí nutně znamenat, že se jedná o rakovinu vaječníků! Tato hodnota se může	686
4383	stagingová operace	Stagingová operace je operace onkologického pacienta, během níž je nejen odstraněna nemocná tkáň, ale také se zjišťuje, jak daleko se již zhoubný nádor rozšířil. Stagingová operace hraje zcela zásadní roli zejména při léčbě rakoviny vaječníků: je to nejen důležité terapeutické opatření, ale zároveň slouží ke stanovení přesné diagnózy.	378
4384	omentektomie	Omentektomie je chirurgické odstranění předstěry nebo její části. Viz také předstěra (lat. omentum), -ektomie.	113
4385	platina	Platina je kov, který se v lékařství využívá zejména: ve stomatologii – např. při výrobě zubních náhrad, v onkologii – jako důležitá součást platinových cytostatik, která jsou využívána v protinádorové léčbě. Odvozené přídavné jméno je platinový. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz platina, platinový apod.	354
4386	platinová cytostatika	Platinová cytostatika jsou chemoterapeutika používaná v protinádorové léčbě. Z chemického hlediska jsou to poměrně jednoduché látky, které obsahují platinu. Princip působení platinových cytostatik spočívá v jejich interakci s DNA, čímž brání dělení buněk. Příklady platinových cytostatik jsou cisplatina, karboplatina a oxaliplatina.	367
4387	karboplatina	Karboplatina je lék, který se používá při léčbě pokročilých stadií zhoubného nádoru vaječníku. Její případné využití při léčbě jiných typů zhoubných nádorů se stále zkoumá. Karboplatina působí podobně jako cisplatina, avšak způsobuje o něco méně nežádoucích účinků. Princip působení karboplatiny spočívá v tom, že se pevně váže na buněčnou DNA, čímž znemožňuje dělení buněk.	426
4388	cisplatina	Cisplatina je lék, který se používá samostatně (v monoterapii) nebo společně s jinými léky (v kombinované terapii) k léčbě různých typů zhoubných nádorů (ZN), například: ZN močového měchýře, ZN vaječníků, ZN varlat. Její případné využití při léčbě jiných typů zhoubných nádorů se stále zkoumá. Princip působení cisplatiny spočívá v tom, že poškozuje DNA	455
4389	taxany	Taxany jsou léky, které se používají v protinádorové léčbě. Řadí se mezi cytostatika a jejich název i chemická struktura jsou odvozeny od	244

4390	paklitaxel	Paklitaxel je lék, který se používá samostatně (v monoterapii) nebo společně s jinými léky (v kombinované terapii) k léčbě různých typů zhoubných nádorů (ZN), například: pokročilá stadia ZN vaječníků, některé typy karcinomu prsu, nemalobuněčný karcinom plic (NSCLC), apod.	420
4391	diferenciace	Diferenciace v souvislosti s biologií a lékařstvím popisuje procesy, při nichž se z nezralých buněk stávají zralé buňky dané tkáně. V případě zhoubného nádoru tento pojem vyjadřuje, jak moc nebo jak málo se nádorová tkáň podobá normální tkáni, ze které vznikla: dobře diferencované nádorové buňky se více podobají normálním buňkám a mají tendenci růst a šířit se pomaleji než špatně diferencované nebo dokonce nediferencované nádorové buňky. Diferenciace se používá v gradingových systémech, které jsou pro každý typ zhoubného	598
4393	léčba protilátkami	Léčba protilátkami je typ terapie, která využívá protilátku k tomu, aby pomohla tělu bojovat se zhoubným nádorem, infekčním onemocněním nebo jinými nemocemi. Při diagnostice a léčbě mnoha různých onemocnění, včetně některých typů zhoubných nádorů, se často používají monoklonální protilátky.	340
4394	inhibitory PARP	Inhibitory PARP jsou léky, které se používají při léčbě některých typů zhoubných nádorů. Tyto léky blokují poly(ADP-ribóza)polymerázu (PARP) – enzym, který pomáhá opravovat poškozenou DNA. Poškození DNA může být způsobeno mnoha příčinami, včetně expozice některým chemickým látkám, ionizujícímu záření apod. V rámci protinádorové léčby mohou inhibitory PARP zabránit nádorovým buňkám v opravách poškozené DNA, což způsobí jejich smrt. Inhibitory PARP jsou jedním z mnoha typů cílené protinádorové léčby. Příklady inhibitorů	590
4395	olaparib	Olaparib je lék, který se používá při léčbě některých typů zhoubných nádorů (ZN), konkrétně: ZN prostaty (karcinomu prostaty), ZN slinivky břišní, ZN prsu (karcinomu prsu), ZN vaječníků. Jeho případné využití při léčbě jiných typů zhoubných nádorů se stále zkoumá. Princip působení olaparibu spočívá v tom, že lék blokuje poly(ADP-ribóza)polymerázu (PARP) – enzym, který se podílí na mnoha buněčných funkcích, včetně oprav DNA. V rámci	608
4396	niraparib	Niraparib je lék, který se používá při léčbě zhoubných nádorů vaječníků. Jeho případné využití při léčbě jiných typů zhoubných nádorů se stále zkoumá. Princip působení niraparibu spočívá v tom, že lék blokuje poly(ADP-ribóza)polymerázu (PARP) – enzym, který se podílí	480
4397	poly(ADP-ribóza)polymeráza	Poly(ADP-ribóza)polymeráza neboli PARP [zkratka pochází z anglického názvu poly(ADP-ribose)polymerase] je enzym, který se podílí na mnoha buněčných funkcích, včetně oprav poškozené DNA. Poškození DNA může být způsobeno mnoha příčinami, včetně expozice některým chemickým látkám, ionizujícímu záření apod. V rámci protinádorové léčby se někdy používají tzv. inhibitory PARP: ty mohou zabránit	488
4398	PARP	PARP je zkratka pro poly(ADP-ribóza)polymerázu.	47
4399	porucha reparace DNA	Porucha reparace DNA je typ genetické poruchy způsobené změnami (mutacemi) v určitých genech, které jsou důležité pro opravu (reparaci) poškozené DNA. Důsledkem mutací v těchto genech mohou být zlomy, přestavby a jiné typy poškození DNA. Existuje mnoho různých typů poruch reparace DNA. Většina těchto poruch se projevuje problémy s růstem a vývojem, předčasným stárnutím, případně	562
4400	reparace	Reparace je odborný výraz pro opravu, nápravu či obnovu, obvykle nějaké nemocné nebo poškozené tkáně. Reparace v tomto slova smyslu může probíhat přirozeně (hojením) nebo být provedena uměle (chirurgicky). Odvozené přídatné jméno je reparační.	542
4401	předpona kardio-	kardio- je předpona, která znamená týkající se srdce. Příklady: kardiologie – lékařský obor, který se zabývá výzkumem, prevencí, diagnostikou a léčbou onemocnění srdce, kardiomyocyty – buňky srdeční svalové tkáně, kardiomyopatie – onemocnění srdečního svalu (myokardu), kardiostimulátor – přístroj používaný k léčbě poruch srdečního rytmu, kardiovaskulární – týkající se srdce a krevních cév, apod. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz kardio-.	527
4402	pulmonální	Pulmonální znamená plicní. Například kardiopulmonální resuscitace je postup u pacientů se srdeční zástavou, kdy záchránce střídavě provádí	215

4403	kardiopulmonální	Kardiopulmonální znamená týkající se srdce a plic. Například kardiopulmonální resuscitace je postup u pacientů se srdeční zástavou, kdy zachránce střídavě provádí masáž srdce (kardio-) a vdechuje vzduch do plic (pulmonální).	271
4404	multiinfarktová demence	Multiinfarktová demence neboli MID (zkratka pochází z anglického názvu multi-infarct dementia) je typem vaskulární demence. MID vzniká následkem opakovaných cévních mozkových příhod (CMP), které mohou postihovat menší nebo větší části mozku. Ztráta mozkových funkcí se u jednotlivých pacientů může výrazně lišit, a to v závislosti na tom, které části mozku tyto příhody postihnou. Léčba MID se zaměřuje	518
4405	MID	MID je zkratka pro multiinfarktovou demenci.	44
4406	Binswangerova choroba	Binswangerova choroba, subkortikální arteriosklerotická encefalopatie neboli SAE (zkratka pochází z anglického názvu subcortical arteriosclerotic encephalopathy) je forma vaskulární demence způsobená poškozením bílé hmoty mozkové. Toto onemocnění se nejčastěji	381
4407	subkortikální arteriosklerotická encefalopatie	Subkortikální arteriosklerotická encefalopatie je odborný název pro Binswangerovu chorobu.	90
4408	SAE	SAE je zkratka pro subkortikální arteriosklerotickou encefalopatii neboli Binswangerovu chorobu.	96
4409	exekutivní funkce	Exekutivní funkce (v souvislosti s neurologií či psychiatrií) jsou kognitivní procesy, které zahrnují schopnost člověka organizovat své myšlenky	223
4410	perfuze	Perfuze je průtok nějaké tekutiny – nejčastěji krve – určitým orgánem (například srdcem, mozkem) nebo oblastí těla (například některou z končetin). Odvozené přídavné jméno je perfuzní.	281
4411	hypoperfuze	Hypoperfuze je odborný výraz pro nedokrvení či nedostatečné prokrvení nějaké tkáně nebo orgánu. Viz také hypo-, perfuze.	151
4412	gerontopsychiatrie	Gerontopsychiatrie je podobor psychiatrie, který se zabývá studiem, prevencí a léčbou duševních onemocnění u lidí v pokročilém věku. Se stárnutím populace je tento obor čím dál více potřebný. Gerontopsychiatrie se zabývá mj. diagnostikou, léčbou a zvládáním různých forem demence a deprese. Odvozené přídavné jméno je gerontopsychiatrický.	378
4413	přímá anamnéza	Přímá anamnéza je anamnéza založená na informacích, které lékaři poskytl sám pacient. Opakem přímé anamnézy je nepřímá anamnéza. Viz také anamnéza.	153
4414	nepřímá anamnéza	Nepřímá anamnéza je anamnéza založená na informacích, které lékaři neposkytl sám pacient, ale jeho příbuzný, známý nebo jiná třetí osoba (doprovod, manžel/manželka apod.). Odběr nepřímé anamnézy je nutný ve všech případech, kdy pacient není schopen dostatečně nebo vůbec odpovídat na otázky lékaře, což jsou zejména kojenci a batolata, pacienti s poruchami vědomí, demencí, psychózou nebo mentálním postižením.	478
4415	aspartátaminotransferáza	Aspartátaminotransferáza neboli AST (zkratka pochází z anglického názvu aspartate transaminase) je enzym, který se nachází především v játrech, ale v menším množství i ve svalech a v některých dalších orgánech. Při poškození buněk obsahujících AST se tento enzym vyplavuje	385
4416	AST	AST je zkratka pro aspartátaminotransferázu.	44
4417	CSF	CSF je zkratka pro mozkomíšni mok.	34
4418	duševní porucha	Duševní porucha je jiný název pro duševní onemocnění. Viz také porucha.	74
4419	emoční porucha	Emoční porucha je jakákoli duševní porucha charakterizovaná především emočními reakcemi, které jsou neadekvátní nebo nepřiměřené dané příčině.	163
4420	porucha chování	Porucha chování je jakýkoli přetrvávající a opakující se vzorec chování, který se vymyká společenským normám nebo pravidlům, vážně narušuje fungování člověka ve společnosti nebo působí ostatním potíže. Tento termín se používá ve velmi obecném smyslu a zahrnuje širokou škálu poruch nebo syndromů.	317
4421	amyloidová PET	Amyloidová PET je poměrně nová zobrazovací metoda, která se někdy používá při diagnostice Alzheimerovy choroby. Jedná se o speciální způsob provedení pozitronové emisní tomografie, která dokáže zobrazit existující amyloidové plaky v mozku pacientů. Před zavedením amyloidové PET bylo možné tyto plaky odhalit až po smrti pacienta, tzn. při pitvě jeho mozku.	415

4422	histopatologie	Histopatologie je podobor patologie, který se zabývá mikroskopickou stránkou patologických změn v těle. V praxi se jedná o zkoumání nemocných buněk a tkání pod mikroskopem. Odvozené přídavné jméno je histopatologický.	302
4423	apraxie	Apraxie je neurologická porucha, která se vyznačuje ztrátou schopnosti vykonávat nebo provádět koordinované pohyby (například otevření konzervy, zamknutí dveří apod.), přestože postižený člověk nemá poškozenou hybnost končetin. Apraxie je důsledkem dysfunkce mozkových	371
4424	agnozie	Agnozie je neurologická porucha, která se vyznačuje ztrátou schopnosti rozpoznat a interpretovat smyslové vjemy (předměty, osoby, zvuky, tvary nebo pachy), ačkoli nejsou poškozeny smyslové orgány (resp. smyslové receptory) ani nervy, které od nich vedou do mozku. Odborníci	338
4425	neurologické poruchy	Neurologické poruchy zahrnují širokou škálu poruch, které postihují nervový systém. Neurologické poruchy mohou být způsobeny vrozeným vývojovými vadami (např. rozštěp páteře), infekčními agens (např. encefalitida), nádory (např. gliom), cévními mozkovými příhodami či neurodegenerativními onemocněními (např. Alzheimerova choroba). Jiné jsou způsobeny nepřiměřenou aktivitou neuronů (např. epilepsie) nebo se jedná o problémy s kognitivními funkcemi (např. afázie či agnozie). Některé neurologické poruchy mají psychologickou složku (např.	580
4426	čelní mozkový lalok	Čelní mozkový lalok nebo jen zkráceně čelní lalok (lat. lobus frontalis cerebri) je velká přední část každé mozkové hemisféry (jinými slovy, každý člověk má dva čelní laloky). Čelní laloky tvoří přibližně třetinu objemu lidského mozku. Poškození čelního laloku způsobuje celkové poruchy myšlení, oslabení iniciativy a spontánnosti, různé poruchy osobnosti, případně i ochrnutí (je-li poškozena zadní část čelního laloku). Obrázek: Mozkové hemisféry – schematický nákres. V levé části obrázku jsou znázorněny čtyři hlavní mozkové laloky. V pravé části	695
4428	temenní mozkový lalok	Temenní mozkový lalok nebo jen zkráceně temenní lalok (lat. lobus parietalis cerebri) je velký lalok v každé mozkové hemisféře, který se nachází pod temenní kostí (jinými slovy, každý člověk má dva temenní laloky). Poškození temenního laloku může způsobit například apraxii. Obrázek: Mozkové hemisféry – schematický nákres. V levé části obrázku jsou znázorněny čtyři hlavní mozkové laloky. V pravé části	548
4430	týlní mozkový lalok	Týlní mozkový lalok nebo jen zkráceně týlní lalok (lat. lobus occipitalis cerebri) je zadní část každé mozkové hemisféry, která se nachází za temenním lalokem (jinými slovy, každý člověk má dva týlní laloky). V týlním laloku se odehrává interpretace zrakových podnětů ze sítnice, je tedy nezbytně důležitý pro vidění. Obrázek: Mozkové hemisféry – schematický nákres. V levé části obrázku jsou znázorněny čtyři hlavní mozkové laloky. V pravé části	591
4432	spánkový mozkový lalok	Spánkový mozkový lalok nebo jen zkráceně spánkový lalok (lat. lobus temporalis cerebri) je postranní část každé mozkové hemisféry, která se nachází před týlním lalokem (jinými slovy, každý člověk má dva spánkové laloky). Ve spánkovém laloku se odehrává interpretace sluchových podnětů z vnitřního ucha, je tedy nezbytně důležitý pro sluch. Obrázek: Mozkové hemisféry – schematický nákres. V levé části obrázku jsou znázorněny čtyři hlavní mozkové laloky. V pravé části	613
4434	pseudodemence	Pseudodemence je stav vyznačující se kognitivními poruchami, jejichž příčinou však není skutečná neurodegenerativní demence. Pseudodemence může být odhalena během podrobného vyšetřování možných příznaků a příčin demence. V případě pseudodemence je ztráta kognitivních schopností způsobena jinými tělesnými nebo duševními poruchami. Po úspěšné léčbě základního onemocnění obvykle kognitivní poruchy ustupují. Častými příčinami možné pseudodemence jsou například deprese, příznaky akutní zmatenosti (delirium), úraz,	570
4435	delirium	Delirium je dočasná a obvykle reverzibilní akutní zmatenost. Jedná se o změněný stav vědomí, který se kromě zmatenosti projevuje nesoustředěností, dezorientací, poruchami myšlení a paměti, poruchami vnímání (až halucinacemi), výraznou hyperaktivitou, agitovaností a	406
4436	reverzibilní	Reverzibilní znamená vratný. Například reverzibilní změna znamená, že daná změna (typicky v konkrétním místě lidského těla) je vratná a lze ji napravit vhodnou léčbou, změnou životního stylu apod.	253
4437	ireverzibilní	Ireverzibilní znamená nevratný. Například ireverzibilní změna znamená, že daná změna (typicky v konkrétním místě lidského těla) již není vratná, tj. nelze ji napravit léčbou, změnou životního stylu apod.	260
4438	porucha pozornosti s hyperaktivitou	Porucha pozornosti s hyperaktivitou je plný český název pro běžně používanou zkratku ADHD. Viz také porucha, hyperaktivita.	126
4439	hyperaktivita	Hyperaktivita je stav charakterizovaný výraznou pohybovou (motorickou) aktivitou nebo neklidem, který je nadměrný vzhledem k věku jedince – ať už dítěte či dospělého.	236
4440	imobilita	Imobilita je odborný výraz pro nepohyblivost či nehybnost. Pokud například lékař hovoří o imobilitě pacienta, znamená to, že pacient není schopen se sám pohybovat. Odvozené přídavné jméno je imobilní.	264

4441	diagnóza	Diagnóza má v souvislosti s lékařstvím dva různé významy: proces správného rozpoznání nemoci a jejího pojmenování – tedy prakticky totéž, co označujeme pojmem diagnostika, samotné pojmenování nemoci (například ve větě u pacientky byla stanovena diagnóza epilepsie). Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz diagnóza, diagnostika apod.	381
4442	agresivita	Agresivita je odborný výraz pro útočnost a v souvislosti s lékařstvím se používá v několika různých kontextech: V psychiatrii a psychologii označuje sklon k sociální dominanci, ohrožujícímu chování a nepřátelství. Může se vyskytovat ojediněle nebo může být charakteristickým rysem jedince. V onkologii označuje zhoubný nádor, který rychle vzniká, roste nebo se šíří (metastazuje). V různých lékařských oborech označuje léčbu, která je radikálnější nebo intenzivnější než obvyklé způsoby léčby.	560
4443	Gleasonovo skóre	Gleasonovo skóre je číselná hodnota v teoretickém rozmezí 2–10, která vyjadřuje agresivitu karcinomu prostaty. Pro jeho stanovení je nejprve potřeba provést biopsii (odběr vzorku tkáně) prostaty. Odebraný vzorek je vyšetřen pod mikroskopem, kdy odborník na histopatologii hodnotí, jak abnormálně vypadají nádorové buňky. Většina karcinomů prostaty obsahuje buňky v různých stupních diferenciaci, tzn. liší se jejich histopatologický stupeň (grade), který nabývá hodnoty 1 až 5 (čím vyšší hodnota, tím horší hodnocení, tzn. agresivnější nádor). Gleasonovo skóre se vypočítá tak, že se sečtou dvě nejhorší hodnocení několika bioptických vzorků – teoreticky tak vyjde číslo v	1166
4444	histopatologický stupeň	Histopatologický stupeň neboli grade je popis zhoubného nádoru na základě toho, jak abnormálně vypadají nádorové buňky pod mikroskopem. Odborník na histopatologii z toho může usoudit, jak rychle bude nádor pravděpodobně růst a šířit se (metastazovat). Posuzuje se míra diferenciaci: dobře diferencované nádorové buňky se více podobají normálním buňkám a mají tendenci růst a šířit se pomaleji než špatně diferencované nebo dokonce nediferencované nádorové buňky. Používané gradingové systémy se u jednotlivých typů	642
4445	grade	Grade je jiný název (anglického původu) pro histopatologický stupeň. Viz také grading.	89
4446	transrektální ultrazvuk	Transrektální ultrazvuk neboli TRUS (zkratka pochází z anglického názvu transrectal ultrasound) je cílené ultrazvukové vyšetření různých orgánů v pánevní dutině (obvykle mužské, neboť u žen lze použít vaginální ultrazvuk). Lékař při tomto vyšetření používá ultrazvukovou sondu (předtím navlhčenou gelem), kterou opatrně zasune do konečníku pacienta. Odrazy ultrazvukových vln pak může lékař registrovat a vyhodnocovat na obrazovce počítače. TRUS se často používá k vyšetření prostaty, zvláště při podezření na karcinom prostaty. Terminologická poznámka: Pro transrektální ultrazvuk se používají rovněž označení transrektální ultrasonografie neboli transrektální	867
4447	TRUS	TRUS je zkratka pro transrektální ultrazvuk.	44
4449	rektum	Rektum je odborný název pro konečník. Jedná se počeštěný latinský výraz rectum. Odvozené přídavné jméno je rektální. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz rektální.	187
4450	transrektální	Transrektální znamená přes konečník. Příklady: transrektální ultrazvuk – ultrazvukové vyšetření, při kterém lékař používá ultrazvukovou sondu zasunutou do konečníku pacienta, transrektální biopsie – způsob biopsie prostaty, při němž je přes konečník do prostaty na různých místech zavedena dutá jehla, kterou je pod ultrazvukovou kontrolou následně z prostaty odebrán potřebný počet vzorků tkáně, apod.	484
4451	ultrazvuková sonda	Ultrazvuková sonda je zařízení, které: vytváří ultrazvukové vlny, které se odrážejí od tělesných tkání a vytvářejí ozvěnu, zachycuje tyto odražené zvuky a posílá je do počítače, který z nich vytvoří obraz zvaný sonogram. Ultrazvukové sondy se vyrábějí v různých tvarech a velikostech – podle toho, kterou část těla s nimi má lékař vyšetřovat. Sonda může klouzat po povrchu těla (např. ultrazvukové vyšetření prsou, ultrazvuk břicha) nebo být zavedena do přirozeného tělního otvoru (vaginální ultrazvuk, transrektální ultrazvuk).	618
4452	sonogram	Sonogram je obraz oblastí uvnitř těla, který se zobrazuje na monitoru počítače při ultrazvukovém vyšetření. Viz také ultrazvukové vyšetření (sonografie).	156

4453	transrektální punkční biopsie prostaty pod kontrolou ultrazvuku	Transrektální punkční biopsie prostaty pod kontrolou ultrazvuku nebo jen zkráceně transrektální biopsie je způsob biopsie prostaty, při kterém je přes konečník (transrektálně) do prostaty na různých místech zavedena dutá jehla. Pod ultrazvukovou kontrolou je následně z prostaty odebrán potřebný počet vzorků tkáně, které jsou odeslány na histologické vyšetření.	475
4455	transperineální	Transperineální znamená přes hráz. Například transperineální biopsie je způsob biopsie prostaty, při němž je skrze hráz do prostaty na různých místech zavedena dutá jehla, kterou je pod ultrazvukovou kontrolou následně z prostaty odebrán potřebný počet vzorků tkáně. Viz také trans-, hráz (lat. perineum).	381
4456	transperitoneální	Transperitoneální znamená přes pobřišnici. Například transperitoneální nefrektomie je odstranění ledviny operací, při které je nezbytné naříznout pobřišnici. Viz také trans-, pobřišnice (lat. peritoneum).	280
4457	nefrektomie	Nefrektomie je chirurgický zákrok, při kterém je odstraněna ledvina. Viz také -ektomie.	90
4458	transperineální punkční biopsie prostaty pod kontrolou ultrazvuku	Transperineální punkční biopsie prostaty pod kontrolou ultrazvuku nebo jen zkráceně transperineální biopsie je způsob biopsie prostaty, při kterém je přes hráz (transperineálně) do prostaty na různých místech zavedena dutá jehla. Pod ultrazvukovou kontrolou je následně z prostaty odebrán potřebný počet vzorků tkáně, které jsou odeslány na histologické vyšetření. Obrázek: Transperineální punkční biopsie prostaty pod kontrolou ultrazvuku – schematický nákres. (Zdroj: depositphotos.com)	618
4460	biopsie prostaty	Biopsie prostaty je vyšetření, které se provádí při podezření na karcinom prostaty, obvykle na základě vyšetření hladiny PSA a/nebo transrektálního ultrazvuku. Biopsie prostaty se provádí tak, že do prostaty je zavedena na různých místech zavedena dutá jehla, a to buď transrektálně (přes konečník) nebo transperineálně (přes hráz). Pod ultrazvukovou kontrolou je následně z prostaty odebrán potřebný počet vzorků tkáně, které jsou odeslány na histologické vyšetření.	498
4461	střevní mikrobiom	Střevní mikrobiom neboli střevní mikroflóra je označení pro mikroorganismy, které žijí v lidském trávicím traktu, zvláště pak ve střevech. U zdravých lidí se s obrovskou převahou jedná o mikroorganismy, které lidskému organismu neškodí, naopak s ním žijí v rovnováze a prospívají mu. Střevní mikrobiom je součástí lidského mikrobiomu.	372
4462	transuretrální	Transuretrální znamená přes močovou trubici. Například transuretrální resekce prostaty je chirurgický zákrok, který se využívá k léčbě zdravotních obtíží způsobených zvětšenou prostatou.	251
4463	multiparametrická magnetická rezonance	Multiparametrická magnetická rezonance neboli mpMRI (zkratka pochází z anglického názvu multiparametric magnetic resonance imaging) je speciální zobrazovací metoda, která se někdy používá při vyšetření prostaty (zvláště při podezření na karcinom prostaty). Kromě informací o anatomii prostaty získá lékař informace i o jejím fungování a metabolismu. Tento způsob vyšetření prostaty zatím nebyl zaveden do běžné praxe.	509
4464	mpMRI	mpMRI je zkratka pro multiparametrickou magnetickou rezonanci.	62

4465	riziková skupina	<p>Riziková skupina v souvislosti s lékařstvím označuje skupinu lidí, kteří jsou si v určitých ohledech podobní (například mají podobný věk, životní styl apod.), a proto mají podobné riziko vzniku konkrétního onemocnění. Například lidé, kteří nekouří, mají nižší riziko vzniku rakoviny plic než lidé, kteří kouří.</p> <p>Kromě toho mohou být například onkologičtí pacienti se stejným typem zhoubného nádoru rozděleni do různých rizikových skupin, které jsou vymezeny určitými vlastnostmi jejich nádoru. Konkrétním příkladem jsou tři rizikové skupiny pacientů s karcinomem prostaty:</p> <p>Riziková skupina_x000D_ Klinické stadium nádoru_x000D_ Hodnota PSA_x000D_ Gleasonovo skóre_x000D_</p> <p>nízce riziková skupina_x000D_ do T2a a_x000D_ do 10 ng/ml a_x000D_ do 6_x000D_</p> <p>středně riziková skupina_x000D_ T2b nebo_x000D_ 10-20 ng/ml nebo_x000D_ 7_x000D_</p> <p>vysoce riziková skupina_x000D_ T2c-4 nebo_x000D_</p>	1025
4466	karcinom plic	Karcinom plic je odborný název pro rakovinu plic. Tento zhoubný nádor je v České republice jedním z nejčastěji diagnostikovaných nádorových onemocnění a nejčastější příčinou úmrtí na zhoubné nádory.	227
4467	rakovina plic	Rakovina plic je lidové označení pro karcinom plic. Viz také rakovina, plíce.	80
4468	kurativní léčba	Kurativní léčba je léčba, jejímž cílem je vyléčení nemoci (na rozdíl od paliativní léčby). Viz také kurativní.	113
4469	paliativní léčba	Paliativní léčba je léčba, jejímž cílem je zmírnění obtíží způsobených nemocí (na rozdíl od kurativní léčby). Viz také paliativní.	133
4470	prostatektomie	Prostatektomie je chirurgický zákrok, při kterém je odstraněna prostata. Viz také prostata, -ektomie a další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz prostatektomie.	167
4471	radikální prostatektomie	Radikální prostatektomie je typ prostatektomie (chirurgického odstranění prostaty), při níž je odoperována celá prostata a některé tkáně v jejím okolí, včetně semenných váčků. Odstraněny mohou být také blízké lymfatické uzliny. Snahou operátora je uchránit před poškozením nervy, které ovládají erekci penisu a močový měchýř. Radikální prostatektomie je doporučována u všech pacientů s lokalizovaným karcinomem prostaty, tj. nádorem omezeným na prostatu. Existuje několik různých metod radikální prostatektomie: otevřená, laparoskopická, roboticky asistovaná laparoskopická, retropubická a	644
4472	otevřená radikální prostatektomie	Otevřená radikální prostatektomie je jednou z několika metod provedení prostatektomie (chirurgického odstranění prostaty). Jedná se o otevřenou operaci, při níž je nutná laparotomie, tzn. řez břišní stěnou.	262

4473	laparoskopická radikální prostatektomie	Laparoskopická radikální prostatektomie je jednou z několika metod provedení prostatektomie (chirurgického odstranění prostaty). Při této klasické laparoskopické operaci je do břišní dutiny pacienta zaveden optický přístroj a několik chirurgických nástrojů, vše skrze drobné řezy o velikosti 5–10 mm; břišní dutina je pak naplněna oxidem uhličitým (CO2), aby měl chirurg během operace lepší přehled.	471
4474	roboticky asistovaná laparoskopická radikální prostatektomie	Roboticky asistovaná laparoskopická radikální prostatektomie je jednou z několika metod provedení prostatektomie (chirurgického odstranění prostaty). Operace probíhá podobně jako laparoskopická radikální prostatektomie, tzn. do břišní dutiny pacienta je zaveden optický přístroj a několik chirurgických nástrojů, vše skrze drobné řezy o velikosti 5–10 mm. Chirurg však neoperuje přímo pomocí	602
4475	perineální radikální prostatektomie	Perineální radikální prostatektomie je jednou z několika metod provedení prostatektomie (chirurgického odstranění prostaty). Při této operaci je řez je proveden v oblasti hráze, tj. mezi šourkem a řitním otvorem. Tato metoda se používá méně často než ostatní metody radikální prostatektomie.	351
4476	retropubická radikální prostatektomie	Retropubická radikální prostatektomie je jednou z několika metod provedení prostatektomie (chirurgického odstranění prostaty). Při této operaci je řez je proveden v oblasti podbříšku, za stydkou kostí.	268
4477	lokalizovaný	Lokalizovaný v souvislosti s lékařstvím označuje nějakou potíž či onemocnění, které je omezeno na určitou část těla. Příklady: lokalizovaný karcinom prostaty – zhoubný nádor (v tomto případě karcinom) se nachází pouze v prostatě, nikoli v okolních tkáních či orgánech, lokalizované otoky – vyskytují se například pouze v oblasti bérců, lokalizovaná bolest hlavy – hlava bolí pouze v určité oblasti,	436
4478	lokalizovaný karcinom prostaty	Lokalizovaný karcinom prostaty je nejméně pokročilý typ rakoviny prostaty. V tomto případě se zhoubný nádor nachází zcela uvnitř prostaty, tj. nerozšířil se do dalších tkání nebo orgánů. Lokalizovaný karcinom prostaty odpovídá označení T1 nebo T2 v rámci TNM klasifikace.	322
4479	lokálně pokročilý karcinom prostaty	Lokálně pokročilý karcinom prostaty je středně pokročilý typ rakoviny prostaty. V tomto případě zhoubný nádor pronikl přes vazivové pouzdro prostaty. Kromě samotné prostaty se nádorové buňky mohly rozšířit do nejbližších tkání nebo orgánů – např. do semenných váčků, konečníku, močového měchýře nebo nejbližších lymfatických uzlin. Lokálně pokročilý karcinom prostaty odpovídá označení T3 nebo	492
4480	metastatický karcinom prostaty	Metastatický karcinom prostaty je nejpokročilejší typ rakoviny prostaty. V tomto případě se zhoubný nádor z prostaty rozšířil do jiných částí těla, mnohdy i vzdálených (např. lymfatické uzliny daleko od prostaty, kosti nebo i jiné orgány). Metastatický karcinom prostaty odpovídá označení T4 v rámci TNM klasifikace.	361
4481	lokalizovaný nádor	Lokalizovaný nádor je zhoubný nádor, který se nachází pouze v tkáni nebo orgánu, kde vznikl, a nerozšířil se do okolních lymfatických uzlin ani do jiných částí těla. Konkrétním příkladem je lokalizovaný karcinom prostaty. Některé lokalizované nádory lze zcela odstranit chirurgickým zákrokem.	333
4482	metastatický	Metastatický je přídavné jméno odvozené od metastázy. Například metastatický karcinom prostaty je zhoubný nádor prostaty, který již	151
4483	brachyterapie s nízkým dávkovým příkonem	Brachyterapie s nízkým dávkovým příkonem neboli LDR brachyterapie (zkratka LDR pochází z anglického názvu low dose rate brachytherapy) je jeden z několika způsobů provedení radioterapie, které se používají při léčbě karcinomu prostaty. V tomto případě jsou do tkáně prostaty zavedena radioaktivní zrna, která po dlouhou dobu vyzařují nízké množství radiace (ve srovnání s HDR brachyterapií) a v těle již zůstávají	540
4484	LDR brachyterapie	LDR brachyterapie je jiný název pro brachyterapii s nízkým dávkovým příkonem.	77
4485	brachyterapie s vysokým dávkovým příkonem	Brachyterapie s vysokým dávkovým příkonem neboli HDR brachyterapie (zkratka HDR pochází z anglického názvu high dose rate brachytherapy) je jeden z několika způsobů provedení radioterapie, které se používají při léčbě karcinomu prostaty. V tomto případě jsou do tkáně prostaty zavedena radioaktivní zrna, která vyzařují podstatně více radiace než při LDR brachyterapii, a v pacientově těle zůstávají pouze dočasně (po uplynutí stanovené doby jsou opět chirurgicky odstraněna). Tato metoda je doporučována u karcinomu prostaty se	653
4486	HDR brachyterapie	HDR brachyterapie je jiný název pro brachyterapii s vysokým dávkovým příkonem.	78
4487	odložená léčba	Odložená léčba (angl. deferred therapy) znamená, že lékař pečlivě sleduje pacientův stav, provádí různá vyšetření nebo testy, ale léčbu nepodává, dokud se neobjeví nebo nezmění příznaky, nebo dokud se nezmění výsledky prováděných vyšetření. Záměrem odložené léčby je předejít problémům, které mohou být způsobeny léčbou (například protinádorovou léčbou, která může mít řadu vedlejších účinků). Odložená léčba se používá například u některých pacientů s karcinomem prostaty: buď jako aktivní sledování v rámci kurativní léčby,	592

4488	aktivní sledování (u nádorových onemocnění)	Aktivní sledování (angl. active surveillance) je léčebný plán, který spočívá v pečlivém sledování stavu pacienta, ale bez podávání jakékoli léčby, dokud se nezmění výsledky prováděných vyšetření, které nově ukážou, že pacientův stav se zhoršuje. Záměrem aktivního sledování je předejít problémům, které mohou být způsobeny léčbou (například protinádorovou léčbou, která může mít řadu vedlejších účinků). Aktivní sledování se používá například u některých pacientů s karcinomem prostaty. Nízce rizikové karcinomy prostaty (viz riziková skupina) se totiž vyznačují tím, že jejich postup (progrese) bude velmi pomalý nebo dokonce vůbec žádný, a pacientovi nebudou dlouhou dobu působit žádné potíže. U tohoto typu karcinomu prostaty je rozumnou volbou právě aktivní sledování: objevený nádor není léčen okamžitě, ale lékař jej začne pečlivě sledovat. Kurativní léčba je zahájena až v případě, že nádor začne růst (progredovat). Na základě tohoto přístupu je pacient po	1299
4489	pozorné vyčkávání (u karcinomu prostaty)	Pozorné vyčkávání (angl. watchful waiting) znamená, že lékař pravidelně kontroluje pacientův stav, provádí různá vyšetření nebo testy, ale léčbu nepodává, dokud se neobjeví nebo nezmění příznaky. Záměrem pozorného vyčkávání je předejít problémům, které mohou být způsobeny léčbou (zejména protinádorovou léčbou, která může mít řadu vedlejších účinků). Pozorné vyčkávání se používá u některých pacientů s karcinomem prostaty, kteří jsou ve vyšším věku a/nebo se u nich zároveň vyskytují jiná onemocnění. V takových případech lékaři zvažují očekávaný přínos oproti riziku zatěžující operace nebo radioterapie. Teprve v případě, že zhoubný nádor způsobuje pacientovi potíže	896
4490	léčebný plán	Léčebný plán je podrobný plán s informacemi o onemocnění konkrétního pacienta, cílem léčby, možnostech léčby onemocnění a možných vedlejších účincích a předpokládané délce léčby. Plán léčby může obsahovat rovněž informace o předpokládaných nákladech na léčbu,	519
4491	androgenní deprivace	Androgenní deprivace, androgen deprivace, androgen deprivace neboli ADT (zkratka pochází z anglického názvu androgen deprivation therapy) je léčba, která potlačuje nebo blokuje produkci nebo působení mužských pohlavních hormonů. Toto vysazení hormonů lze provést jedním ze dvou různých způsobů, jejichž účinky jsou srovnatelné: farmakologická kastrace – spočívá v užívání léků (abirateron plus prednison nebo prednisolon, po předlčení docetaxelem), chirurgická kastrace – spočívá v chirurgickém odstranění varlat (orchiektomie). Androgen deprivace se používá například u některých pacientů s karcinomem prostaty. Mužský pohlavní hormon testosteron totiž způsobuje rychlejší růst a dělení buněk prostaty, zvláště pak nádorových buněk (jsou-li ve tkáni prostaty přítomny). Androgenní deprivace	914
4492	androgen deprivace	Androgen deprivace je jiný název pro androgenní deprivaci. Viz také androgeny, terapie.	99
4493	ADT	ADT je zkratka název pro androgen deprivace terapii.	53
4494	kastrace	Kastrace je odstranění varlat nebo vaječníků (nebo jiný způsob znemožnění jejich funkce), a to pomocí chirurgického zákroku (chirurgická kastrace), léků (farmakologická kastrace), případně ozařování. Následkem kastrace je neplodnost a nedostatek pohlavních hormonů. Snížení hladiny pohlavních hormonů může zastavit (nebo aspoň zpomalit) růst některých typů zhoubných nádorů.	415
4495	farmakologická kastrace	Farmakologická kastrace neboli chemická kastrace znamená užívání léků, které potlačují funkci vaječníků nebo varlat. Následkem je neplodnost a nedostatek pohlavních hormonů.	209
4496	chemická kastrace	Chemická kastrace je jiný název pro farmakologickou kastraci. Viz také kastrace.	83
4497	chirurgická kastrace	Chirurgická kastrace je chirurgické odstranění varlat (orchiektomie) nebo vaječníků (ooforektomie). Následkem je neplodnost (zejména v případě, že je zákrok proveden oboustranně) a nedostatek pohlavních hormonů.	233
4498	orchiektomie	Orchiektomie je chirurgický zákrok, při kterém jsou odstraněny buď obě varlata (bilaterální orchiektomie), nebo jedno varle (levé nebo pravé; unilaterální orchiektomie). Orchiektomie se provádí například u některých pacientů se zhoubnými nádory varlat.	283
4499	zhoubné nádory varlat	Zhoubné nádory varlat je odborný název pro rakovinu varlat. Tento typ zhoubných nádorů patří k méně častým nádorovým onemocněním mužů. Vyskytují se obvykle u mužů ve věku 15 až 40 let a nejčastějším počátečním příznakem je bulka nebo otok varlete. Čím dříve je onemocnění diagnostikováno, tím úspěšnější je léčba. Odborníci proto doporučují, aby si muži varlata kontrolovali každý měsíc,	525
4500	rakovina varlat	Rakovina varlat je lidové označení pro zhoubné nádory varlat. Viz také rakovina, varlata.	92

4501	docetaxel	Docetaxel je lék, který se používá samostatně (v monoterapii) nebo společně s jinými léky (v kombinované terapii) k léčbě různých typů zhoubných nádorů (ZN), například: některé typy ZN hlavy a krku, některé typy karcinomu prsu, nemalobuněčný karcinom plic (NSCLC), karcinom žaludku, karcinom prostaty, apod.	457
4502	abirateron	Abirateron je lék, který se používá samostatně (v monoterapii) nebo společně s jinými léky (v kombinované terapii) k léčbě metastatického karcinomu prostaty (tzn. rakoviny prostaty, která se již rozšířila do jiných částí těla). Princip působení abirateronu spočívá v tom, že snižuje	508
4503	prednison	Prednison je lék, který má protizánětlivé (antiflogistické) účinky a tlumí imunitní reakce organismu. Jedná se o syntetický (uměle připravený) glukokortikoid. Poznámka: Prednison má velmi podobnou strukturu (a v organismu účinkuje podobně) jako prednisolon. Hlavní rozdíl mezi prednisolem a	430
4504	prednisolon	Prednisolon je lék, který má protizánětlivé (antiflogistické) účinky a tlumí imunitní reakce organismu. Jedná se o syntetický (uměle připravený) glukokortikoid. Poznámka: Prednisolon má velmi podobnou strukturu (a v organismu účinkuje podobně) jako prednison. Hlavní rozdíl mezi prednisolem a	432
4505	léčivo	Léčivo je jiný název pro léčivou látku.	39
4506	farmakologická (ne)aktivita	Farmakologická aktivita, resp. farmakologická neaktivita popisuje účinky léčiva, proléčiva, nebo teoreticky jakékoli látky, na živý organismus: farmakologicky aktivní = látka má účinky na organismus (případ všech léčiv), farmakologicky neaktivní = látka nemá účinky na organismus (případ proléčiv, která nejprve musí být v organismu přeměněna na léčiva). Viz také farmakologie, léčivo, proléčivo.	409
4507	proléčivo	Proléčivo (angl. prodrug) je látka, která je po podání metabolizována (tj. přeměněna v těle) na farmakologicky aktivní léčivo. Namísto přímého podání léčiva lze v některých případech použít odpovídající proléčivo, které zlepší způsob absorpce, distribuce, metabolismu a/nebo exkrece léčiva. Konkrétním příkladem je dvojice prednison (proléčivo) a prednisolon (léčivo).	388
4508	farmakokinetika	Farmakokinetika je podobor farmakologie, který zkoumá osud léčiv v organismu. Za tímto účelem studuje a popisuje procesy absorpce, distribuce, metabolismu a exkrece léčiva.	211
4509	farmakodynamika	Farmakodynamika je podobor farmakologie, který se zabývá tím, jak léčivo působí na organismus. Za tímto účelem studuje a popisuje: terapeutické účinky (např. úleva od bolesti a snížení krevního tlaku), vedlejší účinky, místo účinku (tj. místo, kde léčivo působí v těle), mechanismus účinku. Viz také farmako-, farmakokinetika.	343
4510	farmakologie	Farmakologie je obor, který se zabývá především*: účinky léčiv na živé organismy (podobor farmakodynamika), osudem léčiv v živých organismech (podobor farmakokinetika). Odvozené přídavné jméno je farmakologický, odborník na farmakologii se nazývá farmakolog. Viz také farmako-, -ologie a další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz farmakologie, farmakologický apod. * Poznámka: Farmakologie se zabývá rovněž výzkumem, objevováním a charakterizací látek, které vykazují farmakologickou aktivitu,	560
4511	biologická dostupnost	Biologická dostupnost neboli biodostupnost (angl. bioavailability) je pojem používaný zejména ve farmakologii, kde vyjadřuje procentuální podíl (%) podaného léčiva, které se dostane do systémového oběhu. Z této definice vyplývá, že při intravenózním podání léčiva je jeho biologická dostupnost 100 %. Je-li však léčivo podáváno jinými cestami než intravenózně, je jeho biologická dostupnost obecně nižší (např. proto, že ne všechny léky se stačí vstřebat z trávicího traktu, část léčiva je metabolicky odbourána ještě předtím, než se dostane do	817
4512	biodostupnost	Biodostupnost je jiný název pro biologickou dostupnost.	55

4513	způsob podání	Způsob podání (angl. route of administration) je způsob, jakým se léčivo, tekutina nebo jiná látka dostává do těla. Do organismu lze léky dostat různými způsoby, přičemž obecně rozlišujeme: enterální podání – lék se dostává do trávicího traktu (nejčastěji polykáním, případně užíváním rektálních čípků apod.); ze střeva se pak vstřebává do krevního oběhu,	525
4514	absorpce léčiva	Absorpce léčiva (angl. drug absorption) je cesta léčiva z místa podání do systémového oběhu. Na absorpci léčiva má vliv jak způsob podání (např. polykáním, zavedením čípku apod.), tak léková forma (tableta, sirup apod.). Absorpce léčiva přímo souvisí s jeho biologickou dostupností: je-li léčivo podáno intravenózně (do žíly), jeho biologická dostupnost je 100 %. Je-li však léčivo podáváno jinými cestami než intravenózně, je jeho biologická dostupnost obecně nižší (např. proto, že ne všechny léky se stačí vstřebat z trávicího traktu, část léčiva je	692
4515	distribuce léčiva	Distribuce léčiva (angl. drug distribution) je cesta léčiva ze systémového oběhu do různých orgánů a tkání v těle. Do různých orgánů / tkání se mohou dostat různé dávky léčiva, a léčivo v nich může zůstat různě dlouhou dobu (v závislosti na propustnosti krevních cév, průtoku krve daným orgánem či tkání apod).	353
4516	metabolismus léčiva	Metabolismus léčiva (angl. drug metabolism) je přeměna léčiva v těle na jiné látky. Některá léčiva jsou v těle metabolickými dráhami přeměněna na jiné látky (tzv. metabolity), které mohou být farmakologicky neaktivní, nebo se jejich farmakologická aktivita liší od aktivity původního léčiva. Některá léčiva – tzv. proléčiva – jsou záměrně podávána ve farmakologicky neaktivní formě, a teprve	539
4517	exkrece léčiva	Exkrece léčiva (angl. drug excretion) je odstranění léčiva a/nebo jeho metabolitů z organismu. Některá léčiva jsou totiž před vyloučením z těla přeměněna na jiné látky (viz metabolismus léčiva), jiné jsou z velké části vyloučena v nezměněné podobě.	291
4518	absorpce	Absorpce v souvislosti s lékařstvím znamená nejčastěji proces, při kterém se živiny, léčiva či jiné látky dostávají z trávicího traktu do krve. V širším slova smyslu znamená absorpce vstřebávání látek nejen z trávicího traktu, ale i skrze kůži, sliznice apod. Odvozené sloveso je absorbovat, odvozené přídavné jméno je absorpční.	361
4519	metabolit	Metabolit je meziprodukt nebo konečný produkt metabolismu. Jinými slovy (a zjednodušeně řečeno), metabolity jsou látky vznikající při rozkladu živin, léčiv či jiných látek vstupujících do organismu, nebo i v rámci metabolismu tkání těla vlastních (např. tuková tkáň nebo svalová tkáň). Termín metabolit se obvykle používá pro malé molekuly. V lékařství je zvláštní pozornost věnována metabolitům léčiv: některé metabolity jsou farmakologicky neaktivní, jiné jsou ještě aktivní. V	658
4520	předpona farmako-	farmako- je předpona, která znamená týkající se léčiv(a). Příklady: farmakodynamika – obor zabývající se působením léčiv na organismus, farmakokinetika – obor zkoumající osud léčiv v organismu, farmakologie – obor zabývající se léčivy obecně, farmakoterapie – léčba pomocí léků (nebo přesněji řečeno léčiv), apod. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz farmako-.	440
4521	antiandrogenní léčba	Antiandrogenní léčba je léčba pomocí antiandrogenů – léků, které blokují působení androgenů (mužských pohlavních hormonů) v těle. Androgeny, jako je zejména testosteron, se vážou na androgenní receptory, které se nacházejí například v buňkách karcinomu prostaty (ale i v buňkách některých dalších tkání). Antiandrogenní léčba brání vazbě androgenů na tyto receptory a může zabránit růstu zhoubného	456
4522	maximální androgenní blokáda	Maximální androgenní blokáda je léčba, která maximálně (tj. prakticky úplně) blokuje působení androgenů (mužských pohlavních hormonů) v těle. Toho lze dosáhnout kombinací antiandrogenní léčby a androgenní deprivace, tedy: antiandrogenní léčba + chirurgické odstranění varlat (orchiektomie), antiandrogenní léčba + tzv. farmakologická kastrace (spočívající v užívání léků). Výsledkem je, že androgeny (zejména testosteron) již prakticky nemohou působit na tkáň prostaty. Maximální androgenní blokáda může	687
4523	intermitentní androgenní deprivace	Intermitentní androgenní deprivace je jeden z mnoha způsobů léčby karcinomu prostaty. Spočívá v androgenní deprivaci (ADT), která je však podávána přerušovaně, nikoli nepřetržitě (kontinuálně). Pro některé muže v karcinomu prostaty je intermitentní androgenní deprivace vhodnější než nepřerušovaná (kontinuální) ADT.	377
4524	kastračně rezistentní karcinom prostaty	Kastračně rezistentní karcinom prostaty neboli CRPC (zkratka pochází z anglického názvu castrate-resistant prostate cancer) je karcinom prostaty, který pokračuje v růstu, i když množství testosteronu v těle je sníženo na velmi nízkou úroveň. U některých pacientů s karcinomem prostaty se stává, že jejich zhoubný nádor byl dříve hormonálně citlivý (zvláště v časném stadiu), a proto ošetřující onkolog mohl jako vhodnou léčbu zvolit například androgenní deprivaci. V pokročilejším stadiu již však nádor na tuto léčbu přestal reagovat (stal se vůči ní	691

4525	CRPC	CRPC je zkratka pro kastrálně rezistentní karcinom prostaty.	60
4526	hormonálně citlivý karcinom prostaty	Hormonálně citlivý karcinom prostaty neboli HSPC (zkratka pochází z anglického názvu hormone-sensitive prostate cancer) je karcinom prostaty, který ke svému růstu potřebuje androgeny (mužské pohlavní hormony), a proto přestane růst, když androgeny nejsou přítomny. Hormonálně závislá je velká část karcinomů prostaty, zvláště pak v časném klinickém stadiu. Účinným typem léčby může být androgenní	576
4527	HSPC	HSPC je zkratka pro hormonálně citlivý karcinom prostaty.	57
4528	enzalutamid	Enzalutamid je lék používaný při léčbě karcinomu prostaty, který splňuje jednu z následujících podmínek: je kastrálně rezistentní (tj. nereaguje na hormonální léčbu), je metastatický a zároveň hormonálně citlivý (tj. reaguje na hormonální léčbu). Princip působení enzalutamidu spočívá v tom, že se váže na androgenní receptory, které se nacházejí v některých buňkách karcinomu prostaty. Tímto způsobem zablokované androgenní receptory nemohou vázat androgeny (zejm. testosteron), což může zastavit růst	608
4529	cílený ultrazvuk o vysoké intenzitě	Cílený ultrazvuk o vysoké intenzitě neboli HIFU (zkratka pochází z anglického názvu high-intensity focused ultrasound therapy) je postup, při kterém jsou ultrazvukové vlny zaměřeny přímo na oblast abnormálních buněk nebo tkání v těle. Vlny vytvářejí teplo, které by v ideálním	484
4530	HIFU	HIFU je zkratka pro cílený ultrazvuk o vysoké intenzitě.	56
4531	hypertermie	Hypertermie je výraz pocházející z latiny a doslova znamená přehřátí. Jedná se o abnormálně vysokou tělesnou teplotu, která je nejčastěji důsledkem působení tepla, se kterým se již organismus nedokáže sám vypořádat, nebo nějakou infekcí. Hypertermie však může být vyvolána i záměrně (pod lékařským dohledem), například v rámci protinádorové léčby (viz hypertermická léčba).	428
4532	hypertermická léčba	Hypertermická léčba je typ protinádorové léčby, při níž je zhoubný nádor vystaven vysokým teplotám, které buď přímo poškozují a zabíjejí nádorové buňky, nebo zvyšují citlivost nádorových buněk na účinky radioterapie a některých protinádorových léků.	274
4533	předpona osteo-	osteo- je předpona, která znamená týkající se kostí či související s kostmi. Příklady: osteoblasty – kostní buňky podílející se na tvorbě kostí, osteoklasty – kostní buňky podílející se na vstřebávání kostí, osteomalacie – onemocnění vyznačující se měknutím kostí, osteoporóza – onemocnění vyznačující se řidnutím kostí, apod. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz osteo-.	488
4534	osteonekróza	Osteonekróza doslova znamená odumření kosti. Nastává v případech, kdy je na příliš dlouhou dobu přerušeno krevní zásobení kostní tkáně. Osteonekróza se nejčastěji vyskytuje v kyčelních, kolenních, ramenních a hlezenních kloubech. Může být způsobena dlouhodobým užíváním kortikosteroidů, nadměrnou konzumací alkoholu, úrazy kloubů a některými onemocněními, jako jsou zhoubné nádory či artritida.	615
4535	osteonekróza asociovaná s léčbou bisfosfonáty	Osteonekróza asociovaná s léčbou bisfosfonáty neboli BON (zkratka pochází z anglického názvu bisphosphonate-associated osteonecrosis) je nekróza (odumírání) kostní tkáně, která je způsobena léčbou bisfosfonáty. Nejčastěji se vyskytuje v horní nebo dolní čelisti. V místech postižených osteonekrózou se může vyskytnout bolest, otok a infekce.	381
4536	BON	BON je zkratka pro osteonekrózu asociovanou s léčbou bisfosfonáty.	66
4537	denosumab	Denosumab je lék, který se používá při léčbě některých potíží s kostmi: u onkologických pacientů může být předepsán k prevenci zlomenin v případě kostních metastáz, u postmenopauzálních žen může být předepsán k léčbě osteoporózy, u pacientů užívajících dlouhodobě glukokortikoidy může být předepsán k léčbě úbytku kostní hmoty. Princip působení denosumabu spočívá v tom, že se váže na protein označovaný jako RANKL, čímž brání aktivaci jeho receptoru RANK, který se vyskytuje na povrchu osteoklastů (specializovaných buněk odbourávajících kostní tkáň. Denosumab tak blokuje proces vstřebávání kostí.	679

4538	kyselina zoledronová	Kyselina zoledronová neboli zoledronát je lék, který se používá při léčbě některých potíží s kostmi: u onkologických pacientů může být předepsána k prevenci zlomenin v případě kostních metastáz, u onkologických pacientů se používá při léčbě hyperkalcemie (abnormálně vysoké hladiny vápníku v krvi) způsobené zhoubným nádorem, u postmenopauzálních žen může být předepsána k léčbě osteoporózy, apod. Kyselina zoledronová brání správné funkci osteoklastů (specializovaných buněk odbourávajících kostní tkáň, čímž blokuje proces vstřebávání kostí. Kyselina zoledronová se řadí mezi bisfosfonáty.	647
4539	zoledronát	Zoledronát je jiný název pro kyselinu zoledronovou.	51
4540	shigely	Shigely (lat. Shigella) jsou rodem bakterií, které způsobují shigelózu.	71
4541	shigelóza	Shigelóza, bacilární úplavice neboli bakteriální dysenterie je vysoce nakažlivé průjemové onemocnění, jehož původcem jsou shigely (tzn. bakterie rodu Shigella). Typickým příznakem je příměs hlenu a krve ve stolici, provázená horečkou a křečovitými bolestmi břicha, zimnicí a	380
4542	bacilární úplavice	Bacilární úplavice je jiný název pro shigelózu. Viz také úplavice.	69
4543	bakteriální dysenterie	Bakteriální dysenterie je jiný název pro shigelózu. Viz také bakterie, dysenterie.	85
4544	úplavice	Úplavice neboli dysenterie je typ gastroenteritidy, která se projevuje krvavým průjmem. Mezi další příznaky může patřit horečka, bolest břicha a pocit neúplného vyprázdnění. Komplikací může být dehydratace. Příčinou úplavice jsou obvykle shigely (bakterie z rodu Shigella; takové onemocnění je označováno jako shigelóza) nebo měňavka Entamoeba histolytica (tzv. amébová úplavice). Dalšími příčinami mohou být některé chemické látky, jiné bakterie, někteří prvoci nebo	692
4545	dysenterie	Dysenterie je odborný název pro úplavici. Viz také dys-, bakteriální dysenterie (shigelóza), amébová dysenterie.	115
4546	parazitíční červi	Parazitíční červi neboli helminti představují skupinu parazitů, kteří cizopasí nejčastěji v trávicím traktu. Řadí se mezi ně zejména motolice (lat. Trematoda), tasemnice (lat. Cestoda) a hlístice (lat. Nematoda).	233
4547	helminti	Helminti je odborný název pro parazitické červy.	48
4548	měňavka úplavičná	Měňavka úplavičná (lat. Entamoeba histolytica) je parazitický prvok, který způsobuje amébovou úplavici.	103
4549	Entamoeba histolytica	Entamoeba histolytica je latinský název pro měňavku úplavičnou.	63
4550	amébová úplavice	Amébová úplavice neboli amébová dysenterie je vysoce nakažlivé průjemové onemocnění, jehož původcem je měňavka úplavičná. Jakmile se tento parazit dostane do střeva, může způsobit úplavici, která se projevuje zejména průjmem, často krvavým. Mezi další příznaky může patřit horečka, bolest břicha apod. Amébovou úplavicí lze léčit pomocí antibiotik. Neléčené onemocnění může skončit i úmrtím.	412
4551	amébová dysenterie	Amébová dysenterie je jiný název pro amébovou úplavici. Viz také dysenterie.	79
4552	sérotyp	Sérotyp neboli sérovar je skupina mikroorganismů (bakterií nebo virů) téhož druhu, která se vyznačuje charakteristickým souborem antigenů. Jinými slovy, proti různým sérotypům téhož druhu bakterie nebo viru tvoří imunitní systém různé protilátky. Například salmonely	376
4553	sérovar	Sérovar je jiný název pro sérotyp.	34
4554	zkřížená imunita	Zkřížená imunita je ochrana proti určitému patogenu díky imunitě získané z předchozí expozice příbuznému patogenu nebo jeho antigenům Tato ochrana snižuje závažnost onemocnění způsobeného novým patogenem, aniž by zabránila samotné infekci. První zmínka o zkřížené imunitě pochází již z 18. století, kdy britský lékař Edward Jenner vypožadoval, že děvečky, které předtím prodělaly kravské neštovice, byly chráněny proti pravým neštovicím, a položil tak základ očkování. Kromě vakcín však mohou zkříženou imunitu	834
4555	febrilní křeče	Febrilní křeče jsou křeče vyskytující se nejčastěji u dětí ve věku od 6 měsíců do 6 let, které obvykle trvají několik sekund až minut a jsou doprovázeny prudkým vzrůstem tělesné teploty (přesahující 38 °C, tzn. horečkou). Febrilní křeče mají obvykle velmi dobrou prognózu a	474
4556	imunodeficit	Imunodeficit je jiný název pro imunodeficienci.	47
4558	imunitní odpověď	Imunitní odpověď je jiný název pro imunitní reakci.	51
4559	posilující dávka	Posilující dávka, posilovací dávka, přeočkování neboli booster znamená očkování provedené po předchozím očkování. Posilující dávka	202

4560	přeočkování	Přeočkování znamená podání posilující dávky, tzn. očkování provedené po předchozím očkování. Viz také očkování.	114
4561	booster	Booster je jiný název (anglického původu) pro posilující dávku.	63
4562	shiga toxin	Shiga toxin je jedovatá látka (toxin), která je produkováána některými bakteriemi – nejčastěji Shigella dysenteriae (jeden druh shigely) a některými sérotypy bakterie Escherichia coli.	224
4563	Escherichia coli	Escherichia coli neboli E. coli je bakterie, která tvoří přirozenou součást střevního mikrobiomu. Většina sérotypů Escherichia coli je neškodná – naopak svému hostiteli (člověku) prospívá tím, že brání kolonizaci střeva patogenními bakteriemi. Některé sérotypy však mohou způsobit tzv. otravu jídlem (přesněji řečeno bakteriální gastroenteritidu). Escherichia coli je do životního prostředí vylučována ve výkalech,	521
4564	E. coli	E. coli je zkrácený název pro Escherichia coli.	47
4565	kampylobakterióza	Kampylobakterióza je infekce bakteriemi kampylobaktery, nejčastěji druhem Campylobacter jejuni. Kampylobakterióza se řadí mezi nejčastější bakteriální infekce u člověka, často způsobuje tzv. otravu jídlem (přesněji řečeno bakteriální gastroenteritidu). Obvyklými	332
4566	kampylobakter	Kampylobakter (lat. Campylobacter) jsou rodem bakterií, které způsobují kampylobakteriózu. Nejrozšířenějším druhem je Campylobacter	139
4567	Campylobacter jejuni	Campylobacter jejuni je bakterie, která způsobuje kampylobakteriózu. Campylobacter jejuni je nejhojněji rozšířený druh kampylobaktera a	260
4568	hemolyticko-uremický syndrom	Hemolyticko-uremický syndrom neboli HUS (zkratka pochází z anglického názvu haemolytic-uraemic syndrome) je poměrně vzácně se vyskytující, avšak závažný stav, který postihuje především děti do 10 let; může však postihnout i starší lidi, imunokompromitované pacienty apod. HUS se rozvíjí nejčastěji po závažné střevní infekci některými patogenními kmeny bakterií. Vyznačuje se zejména rozpadem červených	530
4569	HUS	HUS je zkratka pro hemolyticko-uremický syndrom.	48
4570	patogenetický mechanismus	Patogenetický mechanismus neboli mechanismus patogeneze je obecně způsob, jakým daný patogen vyvolá nějakou nemoc. V užším slova smyslu se patogenetickým mechanismem rozumí způsob, jakým choroboplodný zárodek (virus, bakterie, houba či parazit) infikuje hostitele a vyvolá v něm infekční onemocnění.	325
4571	mechanismus patogeneze	Mechanismus patogeneze je jiný název pro patogenetický mechanismus. Viz také patogeneze.	91
4572	patogenetický	Patogenetický znamená týkající se patogeneze. Například patogenetický mechanismus je způsob, jakým daný patogen vyvolá nějakou nemoc. Pozor: Patogenetický není totéž co patogenní ani patologický!	236
4573	invazivní bakterie	Invazivní bakterie jsou patogenní bakterie, které mohou proniknout do částí těla, kde se bakterie běžně nevyskytují, jako je krevní řečiště, měkké tkáně (např. svalová tkáň nebo tuková tkáň) či mozkomíšní pleny. Invazivní bakterie jsou často spojovány se závažnými onemocněními, jako je sepsa či meningitida. Mezi invazivní bakterie se řadí např. Neisseria meningitidis (meningokok) a Streptococcus	526
4574	krevní řečiště	Krevní řečiště je proudící krev, která koluje v kardiiovaskulárním systému (například v protikladu ke krvi, která se po úrazu vylila z krevní cévy). Pokud se něco (patogen, léčivo, vakcína apod.) dostane do krevního řečiště, za nějakou dobu se to dostane do všech částí těla,	295
4575	toxický	Toxický znamená jedovatý. Příklady: Nikotin je toxický pro člověka i zvířata (rostlina tabáku se jím brání proti konzumaci býložravci). Ve velmi vysokých dávkách je fluorid toxický: mezi příznaky otravy patří nevolnost, zvracení a bolesti břicha. Viz také toxicita.	292
4576	cytotoxin	Cytotoxin je obecně jakákoli látka, která má toxický účinek na buňky (a může je i zabít). Mezi cytotoxiny se proto řadí nejen toxiny, ale i některá léčiva s cytotoxickým účinkem.	218
4577	cytotoxicita	Cytotoxicita doslova znamená jedovatost pro buňky. Někdy je definována jako schopnost ničit buňky, ať už se jedná o cytotoxické buňky (některé specializované buňky imunitního systému) nebo cytotoxické látky (cytotoxiny). Odvozené přídavné jméno je cytotoxický.	320
4578	enterohemoragický	Enterohemoragický znamená způsobující krvavý průjem. Tento pojem se používá nejčastěji v souvislosti s enterohemoragickou Escherichia coli.	176
4579	enterohemoragická Escherichia coli	Enterohemoragická Escherichia coli neboli EHEC (zkratka pochází z anglického názvu enterohaemorrhagic Escherichia coli) je jeden z mnoha kmenů bakterie Escherichia coli; tento kmen u lidí způsobuje závažné střevní infekce. Od ostatních kmenů Escherichia coli se liší tím, že produkuje silný toxin, označovaný jako shiga toxin: ten poškozuje sliznici střevní stěny a způsobuje krvavý průjem.	439
4580	EHEC	EHEC je zkratka pro enterohemoragickou Escherichia coli.	56

4581	alimentární	Alimentární znamená výživový či vztahující se k výživě. Příklady: alimentární intoxikace – odborný název pro otravu jídlem, k některým nákazám může dojít alimentární cestou (tzn. požitím kontaminovaných potravin nebo vody), apod.	275
4582	otrava jídlem	Otrava jídlem je lidové označení pro alimentární intoxikaci.	60
4583	intoxikace	Intoxikace má v souvislosti s lékařstvím dva různé významy: otrava – ať už přírodními toxiny, synteticky (uměle) připravenými chemickými látkami, těžkými kovy apod., stav po požití většího množství alkoholu nebo užití jiných návykových látek.	258
4584	infekční dávka	Infekční dávka je takové množství infekčního agens, které u vnímavých osob vyvolá infekci. Viz také infekce.	111
4585	předpona cyto-	cyto- je předpona, která znamená týkající se buňky či buněk. Příklady: cytologie – obor, který se zabývá studiem struktury a funkce buněk, cytoplazma – obsah buňky ohraničený plazmatickou membránou (vyjma jádra), cytoskelet – v doslovném překladu buněčná kostra, cytostatika – léky, které zpomalují nebo zastavují růst a dělení buněk, cytotoxin – látka, která má toxický účinek na buňky, apod. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz cyto-.	539
4586	metotrexát	Metotrexát je lék, který se používá samostatně (v monoterapii) nebo společně s jinými léky (v kombinované terapii) k léčbě různých typů zhoubných nádorů, revmatoidní artritidy, Crohnovy choroby a psoriázy. Princip působení metotrexátu spočívá v tom, že zabraňuje buňkám	449
4587	psoriáza	Psoriáza neboli lupénka je chronické zánětlivé onemocnění kůže, které se vyznačuje jasně ohraničenými, zarudlými a šupinatými ložisky. Rozděljuje se na několik typů. Psoriáza se poprvé může objevit v jakémkoli věku (včetně dětství), s vrcholem výskytu ve věku 15–25 let a 50–60 let. Psoriáza má tendenci přetrvávat celoživotně, přičemž její rozsah i závažnost mohou kolísat. Příčina psoriázy je neznámá,	542
4588	farmakologická léčba	Farmakologická léčba je jiný název pro medikamentózní léčbu. Viz také farmakologie.	86
4589	nefarmakologická léčba	Nefarmakologická léčba je jiný název pro nemedikamentózní léčbu. Viz také farmakologie.	90
4590	antidementiva	Antidementiva jsou léky, které se používají při léčbě demence. Mezi antidementiva se řadí: inhibitory acetylcholinesterázy (donepezil, galantamin a rivastigmin), antagonisté NMDA receptorů (memantin). Viz také anti-, demence, kognitiva.	249
4591	kognitiva	Kognitiva (angl. cognition-enhancing drugs) jsou léky, které mají příznivý účinek na kognitivní funkce. Jsou předepisovány například při léčbě ADHD (atomoxetin, metylfenidát) a demence (antidementiva).	241
4592	metylfenidát	Metylfenidát je lék, který se používá při léčbě ADHD. Předpokládaný princip působení metylfenidátu spočívá v tom, že blokuje zpětné	272
4593	atomoxetin	Atomoxetin je lék, který se používá při léčbě ADHD. Princip působení atomoxetinu spočívá v tom, že blokuje zpětné vychytávání noradrenalinu, čímž způsobuje zvýšení hladiny tohoto neurotransmiteru v mozku. Atomoxetin se řadí mezi inhibitory zpětného vychytávání	293
4594	inhibitory zpětného vychytávání	Inhibitory zpětného vychytávání (angl. reuptake inhibitors) zahrnují rozsáhlou skupinu léků, které se používají při léčbě různých duševních onemocnění, včetně deprese. Princip jejich působení spočívá v tom, že zabraňují tomu, aby byl daný neurotransmitter přepravován ze synaptické štěrbině zpět do váčků v presynaptickém zakončení nervové buňky; díky tomu je v synaptické štěrbině k dispozici větší množství daného neurotransmiteru. Většina běžně používaných inhibitorů zpětného vychytávání ovlivňuje množství serotoninu, noradrenalinu a dopaminu. Existuje však také	805
4595	inhibitory zpětného vychytávání noradrenalinu	Inhibitory zpětného vychytávání noradrenalinu neboli NRI (zkratka pochází z anglického názvu noradrenaline reuptake inhibitors) jsou léky, které se používají například při léčbě ADHD. NRI zabraňují tomu, aby byl noradrenalin přepravován ze synaptické štěrbině zpět do váčků v presynaptickém zakončení nervové buňky; díky tomu je v synaptické štěrbině k dispozici větší množství noradrenalinu. NRI se řadí mezi inhibitory zpětného vychytávání.	511

4596	NRI	NRI je zkratka pro inhibitory zpětného vychytávání noradrenalinu.	65
4597	citalopram	Citalopram je lék, který se používá při léčbě deprese. Princip působení citalopramu spočívá v tom, že zabraňuje tomu, aby byl serotonin přepravován ze synaptické štěrbin zpět do váčků v presynaptickém zakončení nervové buňky; díky tomu je v synaptické štěrbině k dispozici	402
4598	fluoxetin	Fluoxetin je lék, který se používá při léčbě deprese. Princip působení fluoxetinu spočívá v tom, že zabraňuje tomu, aby byl serotonin přepravován ze synaptické štěrbin zpět do váčků v presynaptickém zakončení nervové buňky; díky tomu je v synaptické štěrbině k dispozici	399
4599	inhibitory zpětného vychytávání serotoninu a noradrenalinu	Inhibitory zpětného vychytávání serotoninu a noradrenalinu neboli SNRI (zkratka pochází z anglického názvu serotonin and noradrenaline reuptake inhibitors) jsou léky, které se používají zejména při léčbě deprese. SNRI zabraňují tomu, aby byly serotonin a noradrenalin přepravovány ze synaptické štěrbin zpět do váčků v presynaptickém zakončení nervové buňky; díky tomu je v synaptické štěrbině k dispozici větší množství serotoninu a noradrenalinu. SNRI se řadí mezi inhibitory zpětného vychytávání.	581
4600	SNRI	SNRI je zkratka pro inhibitory zpětného vychytávání serotoninu a noradrenalinu.	79
4601	venlafaxin	Venlafaxin je lék, který se používá při léčbě deprese. Princip působení venlafaxinu spočívá v tom, že zabraňuje tomu, aby byly serotonin a noradrenalin přepravovány ze synaptické štěrbin zpět do váčků v presynaptickém zakončení nervové buňky; díky tomu je v synaptické	440
4602	inhibitory zpětného vychytávání noradrenalinu a dopaminu	Inhibitory zpětného vychytávání noradrenalinu a dopaminu neboli NDRI (zkratka pochází z anglického názvu noradrenaline and dopamine reuptake inhibitors) jsou léky, které se používají zejména při léčbě deprese. NDRI zabraňují tomu, aby byly noradrenalin a dopamin přepravovány ze synaptické štěrbin zpět do váčků v presynaptickém zakončení nervové buňky; díky tomu je v synaptické štěrbině k dispozici větší množství noradrenalinu a dopaminu. NDRI se řadí mezi inhibitory zpětného vychytávání.	571
4603	NDRI	NDRI je zkratka pro inhibitory zpětného vychytávání noradrenalinu a dopaminu.	77
4604	bupropion	Bupropion je lék, který se používá při léčbě deprese a při odvykání kouření. Předpokládaný princip působení bupropionu spočívá v tom, že zabraňuje tomu, aby byly noradrenalin a dopamin přepravovány ze synaptické štěrbin zpět do váčků v presynaptickém zakončení nervové	380
4605	agonisté melatoninových receptorů	Agonisté melatoninových receptorů jsou léky, které se používají zejména při léčbě poruch spánku a deprese. Princip jejich působení spočívá v tom, že se vážou na stejné receptory (tzv. melatoninové receptory) jako přirozeně produkovaný hormon melatonin. Agonisté melatoninových receptorů podporují spánek a ovlivňují cirkadiální rytmus. Příkladem agonisty melatoninových receptorů je agomelatin.	440
4606	5-hydroxytryptamin	5-hydroxytryptamin je odborný název pro serotonin.	50
4607	5-HT	5-HT je zkratka pro 5-hydroxytryptamin neboli serotonin.	56
4608	5-HT _{2C} (receptor)	5-HT _{2C} je receptor (specializovaný protein), na který se váže serotonin (jakožto ligand). Receptory 5-HT _{2C} se podílejí na regulaci značného množství fyziologických funkcí organismu, jako je například regulace tělesné teploty, spánku, chuti k jídlu apod. Podílejí se však i na mnoha	483
4609	agomelatin	Agomelatin je lék, který se používá při léčbě deprese. Princip působení agomelatinu spočívá v tom, že: váže se na stejné receptory (tzv. melatoninové receptory) jako přirozeně produkovaný hormon melatonin, čímž podporuje spánek a ovlivňuje cirkadiální rytmus, blokuje 5-HT _{2C} receptory, proto má antidepresivní účinky.	444
4610	somatický nervový systém	Somatický nervový systém neboli SNS (zkratka pochází z anglického názvu somatic nervous system) je oddíl periferního nervového systému. SNS zajišťuje vědomé řízení pohybů těla prostřednictvím kosterních svalů. SNS je tvořen celkem třemi typy nervů: senzorycké nervy – obsahují aferentní (senzorycká) nervová vlákna, která přenášejí vjemy z těla do centrálního nervového systému (CNS), motorické nervy – obsahují eferentní (motorická) nervová vlákna, která přenášejí motorické příkazy z CNS ke stimulaci svalové kontrakce, smíšené nervy – obsahují aferentní i eferentní nervová vlákna, a přenášejí tedy signály oběma směry (dovnitř i ven z CNS).	1002
4611	SNS	SNS je zkratka pro somatický nervový systém.	44
4612	koncový mozek	Koncový mozek (lat. cerebrum) je jednou ze čtyř hlavních částí mozku a tvoří asi 83 % jeho celkové hmoty. Koncový mozek je tvořen dvěma mozkovými hemisférami. Obrázek: Centrální nervový systém – schematický nákres. Koncový mozek je znázorněn v horní části obrázku. (Zdroj:	327
4613	čichový nerv	Čichový nerv (lat. nervus olfactorius) neboli I. hlavový nerv je jeden z hlavových nervů. Stejně jako všechny ostatní hlavové nervy se vyskytuje v páru. Čichový nerv je čistě senzorycký nerv, tzn. přenáší signály ze smyslových receptorů do centrálního nervového systému. Jak již z jeho názvu vyplývá, čichový nerv přenáší čichové podněty. Těla neuronů se nacházejí v čichové oblasti nosní sliznice, jejich nervová	554

4614	nosní sliznice	Nosní sliznice (lat. tunica mucosa nasi) je sliznice vystylající nosní dutinu. Nosní sliznice ohřívá a zvlhčuje vdechovaný vzduch, a její řasinky odvádějí prach a mikroorganismy (zachycené v hlenu) do hltanu.	230
4615	okohybný nerv	Okohybný nerv (lat. nervus oculomotorius) neboli III. hlavový nerv je jeden z hlavových nervů. Stejně jako všechny ostatní hlavové nervy se vyskytuje v páru. Okohybný nerv je smíšený nerv, tzn. přenáší signály oběma směry (dovnitř i ven z centrálního nervového systému). Okohybný nerv zajišťuje nejen pohyby očí, ale také zužování zornice a akomodaci oka.	382
4616	kladkový nerv	Kladkový nerv (lat. nervus trochlearis) neboli IV. hlavový nerv je jeden z hlavových nervů. Stejně jako všechny ostatní hlavové nervy se vyskytuje v páru. Kladkový nerv je motorický nerv, tzn. přenáší signály z centrálního nervového systému směrem ven. Kladkový nerv zásobuje jeden ze svalů, které pohybují okem, konkrétně horní šikmý sval (lat. musculus obliquus superior bulbi). Kontrakce tohoto svalu	459
4617	trojklanný nerv	Trojklanný nerv (lat. nervus trigeminus) neboli V. hlavový nerv je jeden z hlavových nervů. Stejně jako všechny ostatní hlavové nervy se vyskytuje v páru. Trojklanný nerv je smíšený nerv, tzn. přenáší signály oběma směry (dovnitř i ven z centrálního nervového systému). Trojklanný nerv se rozděluje na tři větve (odtud pochází i název trojklanný), které jsou označovány jako: nervus ophthalmicus – tato větev zásobuje přibližně oblast od středu čela až k očnici (včetně), nervus maxillaris – tato větev zásobuje přibližně oblast pod očnici až do poloviny tváře (celou oblast horní čelisti a jejího nejbližšího okolí), nervus mandibularis – tato větev zásobuje přibližně oblast od poloviny tváře směrem dolů (celou oblast dolní čelisti a jejího	1017
4618	odtahující nerv	Odtahující nerv (lat. nervus abducens) neboli VI. hlavový nerv je jeden z hlavových nervů. Stejně jako všechny ostatní hlavové nervy se vyskytuje v páru. Odtahující nerv je motorický nerv, tzn. přenáší signály z centrálního nervového systému směrem ven. Odtahující nerv zásobuje jeden ze svalů, které pohybují okem, konkrétně zevní přímý sval (musculus rectus lateralis bulbi). Kontrakce tohoto svalu stáhne oko	449
4619	motorické vlákno	Motorické vlákno je jiný název pro eferentní nervové vlákno. Viz také motorický.	83
4620	senzorické vlákno	Senzorické vlákno je jiný název pro aferentní nervové vlákno. Viz také senzorický.	85
4621	lící nerv	Lící nerv (lat. nervus facialis) neboli VII. hlavový nerv je jeden z hlavových nervů. Stejně jako všechny ostatní hlavové nervy se vyskytuje v páru. Lící nerv je smíšený nerv, tzn. přenáší signály oběma směry (dovnitř i ven z centrálního nervového systému): motorická vlákna zásobují mimické svaly, které pohybují obočím, kůží na čele, koutky úst a dalšími částmi obličeje, senzorická vlákna zajišťují vnímání chuti v předních dvou třetinách jazyka.	488
4622	nervová pleteň	Nervová pleteň (plexus nervosus) je síť vzájemně se křížících a propojených míšních nervů. Každá nervová pleteň se skládá ze senzorických i motorických vláken. Nervové pleteně zajišťují například inervaci končetin. V nervových pleteních se axony různých míšních nervů různě vzájemně kříží a propojují, což zajišťuje, že každý sval v končetině je zásobován více než jedním míšním nervem. Takové uspořádání nervových vláken zajišťuje, že zničení jediného míšního nervu nemůže způsobit úplné ochrnutí končetinového svalu. Nervové pleteně se vyskytují v obou oddílech periferního nervového systému – somatickém i autonomním. Příklady: Somatický nervový systém: krční pleteň (plexus cervicalis) pažní pleteň (plexus brachialis) bederní pleteň (plexus lumbalis) křížová pleteň (plexus sacralis) Autonomní nervový systém: břišní pleteň (plexus coeliacus) srdeční pleteň (plexus cardiacus) apod.	1214
4623	vestibulokochleární nerv	Vestibulokochleární nerv (lat. nervus vestibulocochlearis) neboli VIII. hlavový nerv je jeden z hlavových nervů. Stejně jako všechny ostatní hlavové nervy se vyskytuje v páru. Vestibulokochleární nerv je čistě senzorický nerv, tzn. přenáší signály ze smyslových receptorů do centrálního nervového systému. Tento nerv se člení na dvě hlavní části: kochleární nerv (lat. nervus cochlearis) – je tvořen senzorickými vlákny vedoucími ze sluchových receptorů (ve vnitřním uchu), vestibulární nerv (lat. nervus vestibularis) – je tvořen senzorickými vlákny vedoucími z receptorů rovnováhy (rovněž ve vnitřním uchu).	657

4624	jazykohltanový nerv	Jazykohltanový nerv (lat. nervus glossopharyngeus) neboli IX. hlavový nerv je jeden z hlavových nervů. Stejně jako všechny ostatní hlavové nervy se vyskytuje v páru. Jazykohltanový nerv je smíšený nerv, tzn. přenáší signály oběma směry (dovnitř i ven z centrálního nervového systému). Tento nerv zásobuje jazyk, měkké patro, hltan a průšní žlázu.	374
4625	přídavný nerv	Přídavný nerv (lat. nervus accessorius) neboli XI. hlavový nerv je jeden z hlavových nervů. Stejně jako všechny ostatní hlavové nervy se vyskytuje v páru. Přídavný nerv je motorický nerv, tzn. přenáší signály z centrálního nervového systému směrem ven. Tento nerv je zodpovědný za pohyby hltanu a některých svalů horní části hrudníku, zad a ramen.	374
4626	podjazykový nerv	Podjazykový nerv (lat. nervus hypoglossus) neboli XII. hlavový nerv je jeden z hlavových nervů. Stejně jako všechny ostatní hlavové nervy se vyskytuje v páru. Podjazykový nerv je motorický nerv, tzn. přenáší signály z centrálního nervového systému směrem ven. Tento nerv zásobuje vnitřní svaly jazyka a některé další svaly pod jazykem.	362
4627	krční nervy	Krční nervy (nervi cervicales) jsou míšní nervy, které vycházejí z krční části míchy. Krční nervy jsou označovány jako C1 až C8, všechny jsou párové a jsou součástí periferního nervového systému.	253
4628	hrudní nervy	Hrudní nervy (nervi thoracici) jsou míšní nervy, které vycházejí z hrudní části míchy. Hrudní nervy jsou označovány jako T1 až T12, všechny jsou párové a jsou součástí periferního nervového systému.	256
4629	bederní nervy	Bederní nervy (nervi lumbales) jsou míšní nervy, které vycházejí z bederní části míchy. Bederní nervy jsou označovány jako L1 až L5, všechny jsou párové a jsou součástí periferního nervového systému.	257
4630	křížové nervy	Křížové nervy (nervi sacrales) jsou míšní nervy, které vycházejí z křížové části míchy. Křížové nervy jsou označovány jako S1 až S5, všechny jsou párové a jsou součástí periferního nervového systému.	257
4631	kostrční nervy	Kostrční nervy (nervi coccygei) jsou míšní nervy, které vycházejí z kostrční části míchy. Kostrční nervy jsou označovány jako Co1, jsou párové a jsou součástí periferního nervového systému.	247
4632	enterický nervový systém	Enterický nervový systém neboli ENS (zkratka pochází z anglického názvu enteric nervous system) je součástí autonomního nervového systému. Jedná se o složitou síť nervových vláken (axonů), která inervují břišní orgány, jako je trávicí trakt, slinivka břišní, žlučník atd. ENS obsahuje řádově stovky milionů neuronů. Obrázek: Struktura stěny trávicího traktu – schematický náčrt. Žluté jsou vyznačeny nervy, které jsou součástí enterického	591
4633	ENS	ENS je zkratka pro enterický nervový systém.	44
4634	multipolární neuron	Multipolární neuron je typ nervové buňky, která má jeden axon a mnoho dendritů. Multipolární neurony tvoří převážnou většinu neuronů v centrálním nervovém systému; řadí se mezi ně motorické neurony i interneurony. Multipolární neurony se však vyskytují i v periferním nervovém systému, konkrétně v autonomních gangliích. Obrázek: Multipolární, unipolární, bipolární a pseudounipolární neurony – schematický náčrt. (Zdroj: depositphotos.com)	487
4635	bipolární neuron	Bipolární neuron je typ nervové buňky, která má jeden axon a jeden dendrit. Jedná se o specializované neurony, které se vyskytují v některých smyslových orgánech (vnitřní ucho, čichová oblast nosní sliznice, sítnice v oku) a fungují tam jako senzorické neurony. Obrázek: Multipolární, unipolární, bipolární a pseudounipolární neurony – schematický náčrt. (Zdroj: depositphotos.com)	420
4636	unipolární neuron	Unipolární neuron je typ nervové buňky, která má pouze jediný výběžek, tzv. neurit. Tento typ neuronu se vyskytuje pouze u bezobratlých živočichů (včetně hmyzu), nikoli u člověka. Obrázek: Multipolární, unipolární, bipolární a pseudounipolární neurony – schematický náčrt. (Zdroj: depositphotos.com)	338
4637	pseudounipolární neuron	Pseudounipolární neuron je typ nervové buňky, z jejíhož těla vychází jen jeden krátký výběžek. Ten se záhy dělí přibližně ve tvaru písmene T na dvě dlouhé větve: centrální výběžek – vybíhá směrem do centrálního nervového systému, periferní výběžek – vybíhá směrem ke smyslovým receptorům. Typickými pseudounipolárními neurony jsou senzorické neurony. Terminologická poznámka: V některých textech se pro označení těchto neuronů používá zjednodušený název unipolární neuron, protože mají jen jeden výběžek. Skutečné unipolární neurony se však u člověka nevyskytují. Lidské pseudounipolární neurony během embryonálního vývoje vznikají z původně bipolárních neuronů, jejichž dva výběžky se nakonec spojí v jeden.	909

[illegible]

4644	Schwannovy buňky	Schwannovy buňky jsou typem neuroglií (podpůrných buněk nervové tkáně), které vytvářejí myelinovou pochvu kolem axonů (nervových vláken) v periferním nervovém systému.	186
4645	Ranvierovy zářezy	Ranvierův zářez je krátký úsek na nervovém vláknu (axonu) v periferním nervovém systému, který není obalen myelinovou pochvou. Schwannovy buňky (tvořící myelinovou pochvu) totiž nejsou ve vzájemném kontaktu, proto se v myelinové pochvě vyskytují (v pravidelných	372
4646	neurilema	Neurilema je nejhořejší vrstva myelinové pochvy, která obklopuje nervové vlákno (axon) neuronu v periferním nervovém systému. V neurilemě se nachází cytoplazma a jádro Schwannovy buňky, která tvoří daný úsek myelinové pochvy.	247
4647	jazyk	Jazyk (lat. lingua) hraje důležitou úlohu při žvýkání, polykání, tvorbě řeči a vnímání chuti. Na sliznici jazyka se nacházejí jazykové papily, v nichž jsou umístěny chuťové pohárky.	262
4648	nosní kapky	Nosní kapky jsou léky, které se používají k dočasné úlevě od ucpaného nosu způsobeného různými onemocněními, včetně nachlazení, zánětu vedlejších nosních dutin, senné rýmy a alergií. Princip jejich působení spočívá v tom, že zužují krevní cévy v oblasti nosu, čímž snižují	290
4649	běžné denní činnosti	Běžné denní činnosti, všední denní činnosti neboli ADL (zkratka pochází z anglického názvu activities of daily living) jsou činnosti nezbytné pro péči o sebe sama, jako je vstávání z postele či ze židle, oblékání, jídlo, toaleta, koupání, osobní hygiena apod. Schopnost člověka	413
4650	všední denní činnosti	Všední denní činnosti je jiný název pro běžné denní činnosti.	61
4651	ADL	ADL je zkratka pro běžné denní činnosti.	40
4652	inhibitory acetylcholinesterázy	Inhibitory acetylcholinesterázy, inhibitory cholinesterázy neboli AChEI (zkratka pochází z anglického názvu acetylcholinesterase inhibitors) jsou léky, které se používají při léčbě některých typů demence (tzv. antidementiva). Tyto léky blokují acetylcholinesterázu – enzym, který rychle rozkládá acetylcholin (jeden z neurotransmiterů). Snížená hladina acetylcholinu bývá pozorována například u demence s Lewyho tělísky a je spojena se zhoršením kognitivních funkcí v časně fázi onemocnění. Bylo zjištěno, že AChEI pomáhají snižovat závažnost časných	817
4653	inhibitory cholinesterázy	Inhibitory cholinesterázy je jiný název pro inhibitory acetylcholinesterázy. Viz také inhibitor, acetylcholin.	113
4654	AChEI	AChEI je zkratka pro inhibitory acetylcholinesterázy.	53
4655	antagonisté NMDA receptorů	Antagonisté NMDA receptorů jsou léky, které se používají při léčbě některých typů demence (tzv. antidementiva). Tyto léky se vážou na tzv. NMDA receptory a zabráňují tím vazbě glutamátu (jejich přirozeného ligandu), čímž brání uvolňování vápníku do nervových buněk. Antagonisté NMDA receptorů bývají předepisovány zejména pacientům s Alzheimerovou chorobou. Příkladem antagonisty NMDA receptorů	442
4656	donepezil	Donepezil je lék, který se používá při léčbě některých typů demence. Princip působení donepezilu spočívá v tom, že blokuje acetylcholinesterázu – enzym, který rychle rozkládá acetylcholin (jeden z neurotransmiterů). Donepezil se řadí mezi antidementiva a	293
4657	galantamin	Galantamin je lék, který se používá při léčbě některých typů demence. Princip působení galantaminu spočívá v tom, že blokuje acetylcholinesterázu – enzym, který rychle rozkládá acetylcholin (jeden z neurotransmiterů). Galantamin se řadí mezi antidementiva	296
4658	rivastigmin	Rivastigmin je lék, který se používá při léčbě některých typů demence. Princip působení rivastigminu spočívá v tom, že blokuje acetylcholinesterázu – enzym, který rychle rozkládá acetylcholin (jeden z neurotransmiterů). Rivastigmin se řadí mezi antidementiva	299
4659	memantin	Memantin je lék, který se používá při léčbě některých typů demence. Princip působení memantinu spočívá v tom, že se váže na tzv. NMDA receptory a zabráňuje tím vazbě glutamátu (jejich přirozeného ligandu), čímž brání uvolňování vápníku do nervových buněk. Memantin se	321
4660	neklid	Neklid (zejména v souvislosti s psychologií nebo psychiatrií) je forma činnosti, která se zdá být bezúčelná, obvykle bývá časově omezená a může mít různou intenzitu. Člověk trpící neklidem se může například neustále pohybovat, být roztržitý, přecházet po místnosti tam a zpět	281
4661	hypokineticko-rigidní syndrom	Hypokineticko-rigidní syndrom je soubor příznaků, který se vyskytuje zejména u pacientů s Parkinsonovou nemocí. Vyznačuje se přítomností hypokineze (chudost a zmenšený rozsah pohybů) a svalové rigidity (ztuhlosti).	249
4662	kognitivní rehabilitace	Kognitivní rehabilitace je forma rehabilitace, která se zaměřuje na aktivizaci kognitivních funkcí – např. paměti, pozornosti, jazyka, časové a prostorové orientace apod. Cvičení lze provádět individuálně nebo ve skupinách, nejlépe pod vedením terapeuta (případně vyškolených členů rodiny, zejména jedná-li se o pacienta s demencí). U pacientů s mírnou až středně závažnou demencí některé studie	534
4663	kognitivní trénink	Kognitivní trénink je program pravidelných aktivit, které mají udržet nebo zlepšit kognitivní schopnosti. Metody kognitivního tréninku jsou založeny na předpokladu, že kognitivní schopnosti lze udržovat nebo zlepšovat cvičením mozku, podobně jako lze tělesnou kondici zlepšovat tělesným cvičením. Konkrétní aktivity kognitivního tréninku přitom mohou nabývat mnoha různých podob, jako je kondiční trénink zaměřený na prevenci srdečně-cévních onemocnění, hraní online her nebo plnění kognitivních úkolů v souladu s tréninkovým režimem,	773

4664	muzikoterapie	Muzikoterapie doslova znamená léčba hudbou. Pacient se muzikoterapie účastní aktivně (zpěv, použití hudebních nástrojů) nebo pasivně (poslech hudby). Tato forma terapie se využívá zejména jako podpůrná léčba u některých duševních onemocnění. Například u pacientů s demencí je muzikoterapie indikována zejména v případech, kdy pro pacient již není schopen řádně komunikovat řečí, nebo je schopen řeči	454
4665	behaviorální a psychologické příznaky demence	Behaviorální a psychologické příznaky demence neboli BPSD (zkratka pochází z anglického názvu behavioural and psychological symptoms of dementia) zahrnují poměrně širokou škálu různých příznaků. Mezi ty nejčastější se řadí agitovanost, deprese, apatie, psychóza, agresivita, opakované otázky, problémy se spánkem a různé formy nevhodného chování. Jeden nebo více z těchto příznaků postihne v průběhu onemocnění téměř všechny pacienty s demencí. Tyto příznaky patří k nejsložitějším, nejvíce stresujícím a nejnákladnějším aspektům péče o	744
4666	BPSD	BPSD je zkratka pro behaviorální a psychologické příznaky demence.	66
4667	aromaterapie	Aromaterapie doslova znamená léčba vůní. Jedná se je léčebné využití aromatických esenciálních olejů rostlinného původu k podpoře tělesné a duševní pohody. Tato forma terapie se využívá zejména jako podpůrná léčba u některých duševních onemocnění.	282
4668	multisenzorická stimulace	Multisenzorická stimulace neboli snoezelen je forma terapie, která je někdy využívána například u lidí s autismem, pacientů s demencí nebo poraněním mozku. Při multisenzorické stimulaci jsou smysly stimulovány různými podněty, jako je světlo, zvuky, vůně nebo chuť. Tato metoda bývá provozována ve speciálně zařízené místnosti, má uklidňující a relaxační účinek. Místnost je vybavena tak, aby dodávala podněty různým smyslům, a to pomocí světelných efektů, barev, zvuků, hudby, vůní apod. Stěny mohou být pokryty různými materiály	719
4669	snoezelen	Snoezelen je jiný název pro multisenzorickou stimulaci.	55
4670	Treacher Collinsův syndrom	Treacher Collinsův syndrom neboli TCS (zkratka pochází z anglického názvu Treacher Collins syndrome) je poměrně vzácně se vyskytující vrozená vývojová vada, která je způsobena mutací 5. chromozomu. Navenek se projevuje zejména výraznými abnormalitami hlavy a obličeje: pacienty charakterizuje neúplné vyvinutí lícních kostí, jiné postavení očí a malá zapadlá brada. Nemocní trpí i dalšími příznaky.	442
4671	TCS	TCS je zkratka pro Treacher Collinsův syndrom.	46
4672	Angelmanův syndrom	Angelmanův syndrom je vrozená vývojová vada, která postihuje především nervový systém. Mezi charakteristické znaky tohoto onemocnění patří opožděný vývoj, mentální postižení, závažné poruchy řeči a problémy s pohybem a rovnováhou (ataxie). Postižené děti mohou trpět opakovanými epileptickými záchvaty, u většiny se vyskytuje mikrocefalie (malá velikost hlavy). Opožděný vývoj je patrný již ve věku 6 až 12 měsíců; další charakteristické příznaky se obvykle objevují v raném dětství. Pro děti s Angelmanovým syndromem je typické veselé a	832
4673	arteriovenózní malformace	Arteriovenózní malformace neboli AVM (zkratka pochází z anglického názvu arteriovenous malformations) jsou abnormální, chuchvalcovité spleti krevních cév, jejichž důsledkem jsou mnohočetná a nepravidelná spojení mezi tepnami a žilami. Tyto malformace se nejčastěji vyskytují v míše, v kterékoli části mozku nebo na jeho povrchu, ale mohou vzniknout i jinde v těle. AVM mohou poškodit centrální nervový systém tím, že do nervové tkáně se nedostane potřebné množství kyslíku, dále krvácením, které může způsobit cévní mozkovou příhodu nebo jiné poškození mozku, a v neposlední řadě stlačením nebo posunutím některých částí mozku nebo míchy. Mnoho lidí s AVM pociťuje jen málo příznaků, nebo vůbec žádné. Příznaky mohou zahrnovat bolest hlavy, problémy s řečí, viděním nebo pohybem. AVM jsou nejčastěji	1147
4674	AVM	AVM je zkratka pro arteriovenózní malformace.	45
4675	nitkovité papily	Nitkovité papily (lat. papillae filiformes) jsou jazykové papily, které jazyku pomáhají ve vnímání hmatových podnětů a zároveň umožňují účinný přesun potravy v ústní dutině směrem k hltanu. Nitkovité papily tvoří naprostou většinu jazykových papil.	277
4676	houbovité papily	Houbovité papily (lat. papillae fungiformes) jsou jazykové papily, které jsou roztroušeny po celém povrchu jazyka a jsou zodpovědné za vnímání chuti, neboť se v nich nacházejí chuťové pohárky.	221
4677	listovité papily	Listovité papily (lat. papillae foliatae) jsou jazykové papily, které se vyskytují v zadní části jazyka (zvláště po jeho stranách) a jsou zodpovědné za vnímání chuti, neboť se v nich nacházejí chuťové pohárky.	238
4678	hrozené papily	Hrozené papily (lat. papillae vallatae) jsou jazykové papily, které se vyskytují v zadní části jazyka, jsou uspořádány přibližně ve tvaru obráceného písmene V a jsou zodpovědné za vnímání chuti, neboť se v nich nacházejí chuťové pohárky.	266
4679	limbický systém	Limbický systém (lat. systema limbicum) je tvořen několika mozkovými strukturami, které se nacházejí se po obou stranách thalamu, bezprostředně pod spánkovým lalokem. Limbický systém se podílí na řadě důležitých funkcí, včetně emocí, chování, dlouhodobé paměti a čichu. V neposlední řadě se limbický systém rozhodujícím způsobem podílí na tvorbě vzpomínek.	375
4680	parkinsonská demence	Parkinsonská demence je jiný název pro demenci u Parkinsonovy nemoci. Viz také demence, Parkinsonova nemoc.	110

4681	elektronický poukaz na zdravotnické prostředky	Elektronický poukaz na zdravotnické prostředky neboli ePoukaz je součástí systému eRecept. V provozu je od 1. května 2022 a pro zdravotnické pracovníky i výdejny je nepovinný. Na ePoukaz je možné předepsat všechny typy zdravotnických prostředků (od brýlí, přes kontaktní čočky až po berle, invalidní vozík nebo inkontinenční pomůcky). Elektronizovány jsou totiž všechny tři typy papírových poukazů na	496
4682	ePoukaz	ePoukaz je jiný název pro elektronický poukaz na zdravotnické prostředky.	73
4683	Friedreichova ataxie	Friedreichova ataxie neboli FRDA je genetická, progresivní, neurodegenerativní porucha hybnosti s typickým věkem nástupu mezi 10 a 15 lety. Mezi počáteční příznaky může patřit nejisté držení těla, časté pády a postupné potíže s chůzí v důsledku narušené schopnosti koordinace pohybů ovládaných vůlí (ataxie). U postižených jedinců se často objevuje nezřetelná řeč (dysartrie), charakteristické deformity nohou a nepravidelné zakřivení páteře (skolióza). FRDA je často spojena s kardiomyopatií – onemocněním srdečního svalu, které	1039
4684	elektronická neschopenka	Elektronická neschopenka neboli eNeschopenka je potvrzení o dočasné pracovní neschopnosti, které je vystaveno v elektronické podobě. Každý zaměstnaný člověk dostane takzvanou neschopenku, pokud je nemocný, zraněný či jinak indisponovaný a nemůže vykonávat pracovní činnost. Od roku 2020 tento doklad nabyl elektronické podoby. Do té doby se vydával v pětidílné papírové podobě.	418
4685	eNeschopenka	eNeschopenka je jiný název pro elektronickou neschopenku.	57
4686	ankylozující spondylitida	Ankylozující spondylitida je jiný název pro Bechtěrevovu nemoc. Viz také ankylóza, spondylitida.	99
4688	elektronický záznam o očkování	Elektronický záznam o očkování neboli eOčkování je součástí systému eRecept. Jedná se o elektronickou evidenci záznamů o provedeném očkování. Díky eOčkování mají pacienti přehled o svém očkování na jednom místě a v elektronické podobě.	289
4689	eOčkování	eOčkování je jiný název pro elektronický záznam o očkování. Viz také očkování.	81
4690	zánět obratle/obratlů	Zánět obratle, zánět obratlů neboli spondylitida je obvykle závažné a chronické onemocnění. Existují různé typy spondylitidy, které se vzájemně liší příčinami vzniku i stupněm závažnosti, a které obvykle vyžadují odlišné způsoby léčby. Nejznámějším příkladem je ankylozující spondylitida (Bechtěrevova nemoc).	337
4691	spondylitida	Spondylitida je odborný název pro zánět obratle (nebo i více obratlů). Viz také -itida.	90
4692	předpona multi-	multi- je předpona, která znamená více- nebo mnoho-. Příklady: multidisciplinarita = kombinace více než jednoho vědního nebo lékařského oboru, multiinfarktová demence = demence, která vzniká následkem opakovaných cévních mozkových příhod, multipolární neuron = nervová buňka, která má mnoho dendritů, multisenzorická stimulace = forma terapie, při které je stimulováno více smyslů, apod. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz multi-.	497
4693	multisystémový	Multisystémový znamená postihuující dva nebo více orgánových systémů. Například multisystémový zánětlivý syndrom u dětí je vzácné systémové onemocnění vyznačující se přetrvávající horečkou a přemrštěnými zánětlivými procesy, které bylo pozorováno u některých dětí a adolescentů exponovaných viru SARS-CoV-2.	357
4694	horečka u dětí	Horečka u dítěte je stav, kterému by rodiče měli vždy věnovat pozornost. Je nutno zdůraznit, že horečka sama o sobě není nemoc. Zvýšení tělesné teploty je součástí biologické odpovědi organismu na nějaký podnět. Za horečku pak považujeme teplotu vyšší než 38 °C. Normální tělesná teplota je do 37,2 °C ráno a až do 37,7 °C navečer. Kolísání až do 0,5 °C během dne je tedy zcela normální. V prvních 5–6 letech života je tělesná teplota fyziologicky vyšší než u starších dětí. Vždy je třeba zhodnotit celkový stav dítěte. Za	614
4695	MMSE	MMSE je jednoduchý test, který se používá při diagnostice demence. Zkratka pochází z anglického názvu Mini-Mental State Examination. V	271
4696	PANDA	PANDA je jednoduchý test, který byl vyvinut speciálně pro diagnostiku demence u Parkinsonovy nemoci. Zkratka pochází z anglického názvu Parkinson Neuropsychometric Dementia Assessment. V rámci testu PANDA lékař hodnotí nejen kognitivní funkce (např. pozornost, pracovní	413
4697	pozornost	Pozornost je zaměření mozkové aktivity na konkrétní myšlenky, pocity, vjemy nebo činnosti. Centrální nervový systém v tomto rozpoložení je připraven reagovat na podněty.	225
4698	pracovní paměť	Pracovní paměť je mozková činnost, která člověku umožňuje dočasné uchování informací nezbytných k dokončení konkrétního úkolu.	126
4699	elektrofyzilogické vyšetření	Elektrofyzilogické vyšetření neboli EFV je miniinvasivní zákrok, při kterém je pomocí katétrů zavedených do žíly nebo tepny zaznamenávána elektrická aktivita uvnitř srdce. Cílem EFV je potvrzení či vyloučení srdeční arytmie. V případě, že je arytmie potvrzena, lze pomocí EFV určit	377

4700	EFV	EFV je zkratka pro elektrofyziologické vyšetření.	49
4701	neuroleptika	Neuroleptika je starší označení pro antipsychotika. Viz také neur(o)-.	73
4702	psychosociální terapie	Psychosociální terapie je forma psychologické terapie, jejímž cílem je pomoci člověku s emoční poruchou nebo poruchou chování přizpůsobit se situacím, které vyžadují sociální interakci s členy rodiny, spolupracovníky či jinými skupinami lidí.	272
4703	předpona psycho-	psycho- je předpona, která znamená duševní, týkající se duše, mající vliv na psychiku apod. Příklady: psychoaktivní látky = zastřešující pojem pro různé chemické látky, které mají vliv na psychiku, psychofarmaka = léky, které mají vliv na psychiku, psychogenní = mající duševní (tedy nikoli tělesný) původ, psychomotorický = duševně-pohybový, psychoterapie = typ léčby, která využívá psychologických metod, apod. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz psycho-.	539
4704	hemofilie	Hemofilie je označení pro skupinu dědičných onemocnění, která se projevují poruchou krevní srážlivosti. Příčinou hemofilie je to, že organismus pacienta nevytváří dostatečné množství určitých koagulačních faktorů, které jsou nezbytné k zástavě krvácení. Člověk, kterému byla diagnostikována hemofilie, je označován jako hemofilik.	372
4705	von Willebrandova choroba	Von Willebrandova choroba je nejčastěji se vyskytující dědičná porucha krevní srážlivosti. Existuje však i získaná forma von Willebrandovy choroby, která může být důsledkem některých jiných onemocnění. Příčinou von Willebrandovy choroby je to, že von Willebrandův faktor (protein podílející se na zástavě krvácení) v organismu pacienta není vytvářen v dostatečném množství, případně v dostatečné kvalitě (tzn. je	447
4706	von Willebrandův faktor	Von Willebrandův faktor neboli vWF (zkratka pochází z anglického názvu von Willebrand factor) je krevní glykoprotein, který se podílí na zástavě krvácení. Nedostatek nebo nesprávná tvorba vWF je příčinou von Willebrandovy choroby.	269
4707	vWF	vWF je zkratka pro von Willebrandův faktor.	43
4708	nemoc motýlích křídel	Nemoc motýlích křídel, bulózní epidermolýza neboli EB (zkratka pochází z latinského názvu epidermolysis bullosa) je označení pro skupinu vzácných onemocnění, jejichž společným rysem je snadný vznik puchýřů na kůži a sliznicích. Puchýře se objevují již při drobném nárazu nebo tření a jsou velmi bolestivé. Závažnost EB se může pohybovat od mírné až po smrtelnou. U pacientů s lehkou formou EB se příznaky mohou	624
4709	bulózní epidermolýza	Bulózní epidermolýza je odborný název pro nemoc motýlích křídel.	64
4710	EB	EB je zkratka pro nemoc motýlích křídel.	40
4711	epidermolysis bullosa	Epidermolysis bullosa je latinský název pro nemoc motýlích křídel.	66
4712	dystonie	Dystonie je porucha hybnosti, která se vyznačuje nechtěnými (mimovolními) svalovými kontrakcemi: ty mohou způsobovat kroucení různých částí těla, opakované pohyby nebo abnormální polohy. Tyto pohyby jsou někdy bolestivé. Existuje několik různých forem dystonie, které mohou postihovat jeden sval, skupinu svalů (například svalů na ruku, nohou nebo krku), nebo i celé tělo. Dystonie se může objevit v	434
4713	hereditární angioedém	Hereditární angioedém neboli HAE (zkratka pochází z anglického názvu hereditary angioedema) je dědičné onemocnění, které se vyznačuje opakujícími se epizodami závažných otoků. Nejčastěji se vyskytují otoky končetin, obličeje, trávicího traktu a dýchacích cest. Příčinou může být menší úraz nebo stres, ale otoky se někdy objevují i bez známého spouštěče. Otoky střev způsobují silné bolesti břicha, nevolnost a zvracení. Otok v dýchacích cestách může omezit dýchání a vést k život ohrožujícímu zablokování (obstrukci) dýchacích cest. Přibližně u třetiny lidí s hereditárním angioedémem se během záchvatu objeví nesvědivá vyrážka, kterou lékaři označují latinským výrazem erythema	1009
4714	HAE	HAE je zkratka pro hereditární angioedém.	41
4715	hereditární	Hereditární znamená dědičný. Příklady: hereditární angioedém – dědičné onemocnění, které se vyznačuje opakujícími se epizodami závažných otoků, hereditární nepolypózní kolorektální karcinom – dědičná forma kolorektálního karcinomu, apod. Viz také dědičné onemocnění a další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz hereditární.	372
4716	angioedém	Angioedém je velká ohraničená (lokalizovaná) oblast podkožního nebo slizničního otoku, který se objeví náhle, a obvykle vymizí do 24 hodin Často se jedná o alergickou reakci na potraviny nebo léky, ale existuje i dědičná forma – tzv. hereditární angioedém.	289

4717	mukopolysacharidóza	Mukopolysacharidóza neboli MPS (zkratka pochází z anglického názvu mucopolysaccharidosis) je souhrnné označení pro skupinu několika střídavých onemocnění, která jsou progresivní a dědičná. Mukopolysacharidózy se vyznačují nepřítomností (absencí) nebo nefunkčností enzymů, které rozkládají glykosaminoglykany (dříve nazývané mukopolysacharidy), což vede k jejich hromadění v různých tkáních a k	526
4718	MPS	MPS je zkratka pro mukopolysacharidózu.	39
4719	postpoliomyelitický syndrom	Postpoliomyelitický syndrom neboli PPS (zkratka pochází z anglického názvu post-polio syndrome) je stav, který postihuje některé bývalé pacienty, kteří prodělali přenosnou dětskou obrnu (poliomyelitidu), a to mnoho let po uzdravení z prvního útoku polioviru. PPS je charakterizován dalším oslabením svalů, které byly předtím postiženy infekcí. PPS není nakažlivý. Mezi jeho nejčastější příznaky patří pomalu postupující (progredující) svalová slabost, únava (celková i svalová), zmenšení velikosti svalů (svalová atrofie), částečná nebo úplná ztráta funkce postiženého svalu, bolest způsobená zhoršováním stavu kloubů a narůstající deformace kostra, jako je například zakřivení páteře	919
4720	PPS	PPS je zkratka pro postpoliomyelitický syndrom.	47
4721	poliovirus	Poliovirus, virus dětské obrny neboli virus poliomyelitidy je RNA virus (přesněji řečeno enterovirus), který se dělí na tři sérotypy a je původcem poliomyelitidy.	196
4722	virus dětské obrny	Virus dětské obrny je jiný název pro poliovirus. Viz také viry, dětská obrna (poliomyelitida).	97
4723	virus poliomyelitidy	Virus poliomyelitidy je jiný název pro poliovirus. Viz také viry, poliomyelitida.	84
4724	pyrimidinové nukleotidy	Pyrimidinové nukleotidy jsou nukleotidy (základní stavební jednotky DNA a RNA), jejichž chemická struktura obsahuje jeden charakteristický kruh tvořený atomy uhlíku a dusíku. Pyrimidinové nukleotidy se nacházejí jak v DNA (C a T), tak v RNA (C a U).	287
4725	purinové nukleotidy	Purinové nukleotidy jsou nukleotidy (základní stavební jednotky DNA a RNA), jejichž chemická struktura obsahuje dva charakteristické kruhy tvořené atomy uhlíku a dusíku. Purinové nukleotidy se nacházejí jak v DNA, tak v RNA (v obou typech nukleových kyselin jsou obsaženy A a G). Purinové nukleotidy jsou podskupinou purinových sloučenin.	376
4726	purinové sloučeniny	Purinové sloučeniny nebo jen zkráceně puriny jsou látky, jejichž chemická struktura obsahuje dva charakteristické kruhy tvořené atomy uhlíku a dusíku. Řadí se mezi ně nejen purinové nukleotidy, ale i některé další látky, jako je např. kofein či kyselina močová. Obrázek: Příklady purinových sloučenin. (Zdroj: Charlesy, Public domain, via Wikimedia Commons)	613
4727	puriny	Puriny je zkrácený název pro purinové sloučeniny.	49
4728	dna	Dna je onemocnění, které se vyznačuje zvýšenou hladinou kyseliny močové v krvi, kloubech a některých dalších tkáních. Nahromaděná kyselina močová pak může vést k zánětu kloubů.	258
4729	DNA / dna	DNA (psáno velkými písmeny) je pro deoxyribonukleovou kyselinu, zatímco dna (psáno malými písmeny) je onemocnění.	113
4730	osoby se sluchovým postižením	Osoby se sluchovým postižením jsou lidé, kteří neslyší tak dobře jako lidé s normálně fungujícím sluchem. Rozlišujeme různé stupně sluchového postižení. Porucha může postihovat jedno ucho nebo obě uši.	201
4731	získané poškození mozku	Získané poškození mozku neboli ABI (zkratka pochází z anglického názvu acquired brain injury) je jakýkoli typ poškození mozku, ke kterému došlo po narození. Mezi příčiny ABI patří různá onemocnění, údery do hlavy, nedostatek kyslíku, případně konzumace alkoholu a/nebo drog. Vyrovnat se s následky získaného poškození mozku bývá obtížné nejen pro samotného pacienta, ale i pro jeho rodinné příslušníky.	430
4732	ABI	ABI je zkratka pro získané poškození mozku.	43
4733	plegie	Plegie je úplná ztráta motorických funkcí, tzn. úplná neschopnost pohybu (úplné ochrnutí). Podle rozsahu ochrnutí se rozlišuje paraplegie, hemiplegie a kvadruplegie.	279
4734	paraplegie	Paraplegie je úplné ochrnutí poloviny těla, obvykle dolní. Často vzniká při poranění míchy a typicky se projevuje neschopností pohybu obou dolních končetin. Porušeny však mohou být i nervy, které vedou k pánevním orgánům, což se může projevit např. neschopností ovládat močový měchýř apod. Odvozené přídavné jméno je paraplegický, člověk s paraplegií je označován jako paraplegik.	403
4735	hemiplegie	Hemiplegie je úplné ochrnutí levé nebo pravé poloviny těla. Příčinou ochrnutí může být cévní mozková příhoda, nádor na mozku apod. Odvozené přídavné jméno je hemiplegický, člověk s paraplegií je označován jako hemiplegik. Viz také plegie.	244

4736	kvadruplegie	Kvadruplegie je úplné ochrnutí všech čtyř končetin (rukou i nohou). Příčinou ochrnutí bývá poranění míchy v oblasti krku (tzv. krční segment míchy). Odvozené přídavné jméno je kvadruplegický, člověk s paraplegií je označován jako kvadruplegik.	266
4737	onemocnění plic	Onemocnění plic může být akutní nebo chronické. Mezi akutní patří například zápal plic. K chronickým onemocněním plic patří například chronická obstrukční plicní nemoc (CHOPN) či karcinom plic.	237
4738	familiární hypercholesterolemie	Familiární hypercholesterolemie neboli FH (zkratka pochází z anglického názvu familial hypercholesterolemia) je genetická porucha, která se vyznačuje vysokou hladinou cholesterolu v krvi, přesněji řečeno velmi vysokou hladinou lipoproteinů o nízké hustotě (LDL). To se časem může projevit srdečně-cévním onemocněním (např. infarktem myokardu) v mladším věku, než je obvyklé u většiny populace. Nejčastějším příčinou FH je mutace, která snižuje počet správně fungujících LDL receptorů v játrech. Hladinu cholesterolu v krvi však lze snížit pomocí	656
4739	FH	FH je zkratka pro familiární hypercholesterolemii.	50
4740	LDL receptor	LDL receptor je protein zanořený v plazmatické membráně na povrchu buňky (tzv. transmembránový receptor), který zprostředkovává endocytózu (pohlcování) lipoproteinů o nízké hustotě. Některé mutace v genu pro LDL receptor mohou mít za následek velmi vysokou hladinu LDL, potažmo familiární hypercholesterolemii.	351
4741	režim	Režim je doporučený či předepsaný způsob života, jehož dodržování je předpokladem pro úspěch léčby nějakého onemocnění, úrazu apod. Tzv. režimová opatření mohou spočívat např. v doporučeném způsobu stravování, zanechání kouření, omezení konzumace alkoholu, zvýšení pohybové aktivity, duševním odpočinku, vyhýbání se stresu apod. Odvozené přídavné jméno je režimový.	433
4742	transmembránové receptory	Transmembránové receptory jsou proteiny zanořené v plazmatické membráně na povrchu buněk. Uplatňují se v buněčné signalizaci tím způsobem, že se na ně vážou různé ligandy – např. hormony, neurotransmitery, růstové faktory, cytokiny apod. Po vazbě ligandu na receptor nastává přenos signálu, který vyvolá určitou změnu v metabolismu či aktivitě buňky. Jedním z mnoha příkladů transmembránového receptoru je LDL receptor.	480
4743	endocytóza	Endocytóza je proces, jehož pomocí buňka přijímá (pohlcuje) různý materiál. To, co má být pohlceno, je obklopeno vychlípeninou plazmatické membrány, která se pak uvnitř buňky oddělí a vytvoří tzv. membránový váček. Rozlišujeme tři základní typy endocytózy: fagocytóza, pinocytóza, endocytóza zprostředkovaná receptorem.	519
4744	pinocytóza	Pinocytóza je jedním ze tří základních typů endocytózy, tj. pohlcení nějakého materiálu směrem dovnitř buňky. Při pinocytóze buňka pomocí své plazmatické membrány pohlcuje tekutinu, jinak se tento proces podobá fagocytóze. Na rozdíl od fagocytózy (které jsou schopny pouze fagocyty), je však pinocytóza běžnou činností většiny buněk, které tímto způsobem přijímají mimobuněčnou tekutinu. Pinocytóza má obzvláště velký význam u buněk, které přijímají živiny (např. buňky na vnitřním povrchu tenkého střeva).	718
4745	endocytóza zprostředkovaná receptorem	Endocytóza zprostředkovaná receptorem neboli RME (zkratka pochází z anglického názvu receptor-mediated endocytosis) je jedním ze tří základních typů endocytózy, tj. pohlcení nějakého materiálu směrem dovnitř buňky. Při RME buňka pomocí své plazmatické membrány pohlcuje hormony, proteiny, metabolity, v některých případech i viry. Na rozdíl od fagocytózy je však RME vysoce selektivní, tzn. do buňky mohou tímto způsobem vstoupit pouze látky, které se předtím navážou na konkrétní receptor.	712
4746	RME	RME je zkratka pro endocytózu zprostředkovanou receptorem.	58
4747	sebevražda	Sebevražda (lat. suicidium) je definována jako uskutečněné rozhodnutí připravit se o život. Odvozené přídavné jméno je sebevražedný nebo suicidální.	151
4748	syndrom líného střeva	Syndrom líného střeva neboli STC (zkratka pochází z anglického názvu slow transit constipation) je typ zácpy, který se vyznačuje sníženou motilitou (pohyblivostí) tlustého střeva. Důsledkem je příliš pomalý průchod natrávené potravy tlustým střevem, což vyvolává různé příznaky: kromě zácpy i bolest břicha, nevolnost, nechuť k jídlu apod. Nejčastější příčinou STC bývá porucha enterického nervového systému	509
4749	motilita	Motilita je odborný výraz pro hybnost či pohyblivost. V souvislosti s lékařstvím se tento výraz používá pro pohyblivost některých orgánů, které nelze ovládat vůlí – tedy těch, v jejichž stěně se nachází hladká svalovina (např. jícn, žaludek, tenké střevo a tlusté střevo, ale i močovody či vejcovody). Zejména v rámci trávicího traktu se pohyb uskutečňuje ve vlnách, což je odborně označováno jako peristaltika.	489
4750	STC	STC je zkratka pro syndrom líného střeva.	41

4751	pitný režim	Pitný režim je označení pro doporučené množství tekutin, které by měl člověk denně přijmout formou potravy – tzn. nejen nápojů, ale i polévek a jiného jídla, které obsahuje vodu.	203
4752	Beckerova svalová dystrofie	Beckerova svalová dystrofie neboli BMD (zkratka pochází z anglického názvu Becker muscular dystrophy) je jednou z mnoha forem svalové dystrofie – dědičného onemocnění, při kterém postupně slábnou a zmenšují se svaly. BMD způsobuje o něco méně závažné problémy než nejčastější typ, Duchennova svalová dystrofie. Dítě s BMD může začít chodit později než většina dětí. Onemocnění však zřídka kdy způsobuje zdravotní problémy, dokud se u dítěte neobjeví svalová slabost v oblasti kyčlí a pánve. K tomu obvykle dochází ve věku 10–13 let. Problémy s chůzí se obvykle projevují až kolem 15–16 let. Obecně dítě s BMD může mít větší potíže při sportu, při chůzi do schodů, není schopno rychle chodit, plynule běhat nebo udržet běžecké tempo, mívá problémy se zvedáním těžkých břemen apod.	1381
4753	BMD	BMD je zkratka pro Beckerovu svalovou dystrofii.	48
4754	Duchennova svalová dystrofie	Duchennova svalová dystrofie neboli DMD (zkratka pochází z anglického názvu Duchenne muscular dystrophy) je nejčastější formou svalové dystrofie – dědičného onemocnění, při kterém postupně slábnou a zmenšují se svaly. Děti s DMD obvykle začínají chodit později než jejich vrstevníci, jako batolata mívají neobvykle velká lýtká. Nemoc často zůstává nepovšimnuta až do věku 3–5 let, kdy svalová slabost ovlivňuje chůzi a další pohybové (motorické) činnosti. Obecně dítě s DMD	779
4755	DMD	DMD je zkratka pro Duchennovu svalovou dystrofii.	49
4756	gynekologické zhoubné nádory	Gynekologické zhoubné nádory neboli onkogynekologická onemocnění jsou skupinou zhoubných nádorů, které postihují ženské pohlavní orgány. Jedná se především o karcinom děložního hrdla (rakovinu děložního čípku), karcinom endometria (rakovinu dělohy) a karcinom ovaria (rakovinu vaječníků). Tato onemocnění mohou (avšak nemusí) souviset s mutací genů BRCA1 a/nebo BRCA2.	408
4757	onkogynekologická onemocnění	Onkogynekologická onemocnění je jiný název pro gynekologické zhoubné nádory.	76
4758	zhoubné nádory u dětí	Zhoubné nádory u dětí je odborný název pro rakovinu u dětí. Zhoubné nádory u dětí (včetně dospívajících) se vyskytují poměrně vzácně: v České republice je ročně diagnostikováno kolem 400 nových případů. Léčba dětských onkologických pacientů je v ČR centralizovaná do dvou specializovaných center: Klinika dětské hematologie a onkologie Fakultní nemocnice v Motole, Praha a Klinika dětské onkologie Fakultní	449
4759	rakovina u dětí	Rakovina u dětí je lidově označení pro zhoubné nádory u dětí. Viz také rakovina.	83
4760	CF	CF je zkratka pro cystickou fibrózu.	36
4761	DMP	DMP je zkratka pro dědičné metabolické poruchy.	47
4762	předčasně narozené dítě	Předčasně narozené dítě je dítě, které se narodilo před ukončeným 37. týdnem těhotenství.	89
4763	nukleové báze	Nukleové báze jsou látky, jejichž chemická struktura obsahuje jeden nebo dva charakteristické kruhy tvořené atomy uhlíku a dusíku. Nukleové báze jsou základními stavebními kameny nukleotidů, potažmo nukleových kyselin. Konkrétně se jedná o thymin, cytosin, guanin, adenin a uracil. Obrázek: Chemické vzorce všech nukleovýchází: konec každé úsečky (není-li na ní zakreslen atom jiného chemického prvku, např. kyslíku,	542
4764	osoby se zrakovým postižením	Osoby se zrakovým postižením jsou lidé, kteří nevidí tak dobře jako lidé s normálně fungujícím zrakem. V užším slova smyslu se jedná o lidi, jejichž poškození zraku natolik výrazně ovlivňuje činnosti v každodenním životě, že k nápravě nestačí brýle předepsané očním lékařem.	328
4765	laryngektomie	Laryngektomie je chirurgický zákrok, při kterém je odstraněn hrtan nebo jeho část. Člověk, kterému byla provedena laryngektomie, je v češtině označován přídavným jménem laryngektomovaný (v angličtině se používá podstatné jméno laryngectomee).	288
4766	vitiligo	Vitiligo je získaná a chronická porucha pigmentace kůže, při které dochází k postupnému úbytku buněk produkujících pigment (melanocytů), které určují barvu kůže, vlasů a očí. Vitiligo se projevuje jako mléčné bílé skvrny na kůži a kosmeticky může působit velmi nepříznivě, zvláště	321
4767	bezlepková dieta	Bezlepková dieta je způsob stravování, který musí dodržovat lidé, u nichž byla diagnostikována nesnášenlivost lepku nebo celiakie. Viz také lepek, dieta, celiakie, nesnášenlivost lepku.	188
4768	nesnášenlivost lepku	Nesnášenlivost lepku je onemocnění, které se projevuje tím, že po konzumaci potravin obsahujících lepek se člověku udělá špatně, trpí nadýmáním, bolestmi břicha apod. Pokud se nesnášenlivost lepku objeví již v dětství, lékaři hovoří o celiakii. Nesnášenlivost lepku má některé rysy alergie i autoimunitního onemocnění.	365

4769	koinfekce	Koinfekce je současná infekce dvěma (nebo i více) různými druhy choroboplodných zárodků, například: virus hepatitidy B + virus hepatitidy D, Treponema pallidum (bakterie způsobující syfilis) + HIV, apod. Viz také infekce.	236
4770	Borrelia burgdorferi	Borrelia burgdorferi je bakterie, která způsobuje lymeskou borreliózu.	70
4771	koňská noha	Koňská noha neboli golfová noha, někdy též označovaná jako vrozená noha kososvislá (lat. pes equinovarus congenitus) je vrozená vývojová vada, při níž je jedno nebo obě chodidla vtočeny směrem dovnitř a dolů. Koňská noha je nejčastěji se vyskytující vrozenou vadou nohy: objevuje se přibližně 1 z 1000 novorozenců. Přibližně v 50 % případů postihuje koňská noha obě chodidla, ale může se projevit i jednostranně – což způsobí, že jedna noha (resp. chodidlo) vypadá jako kratší než druhá. Tato vada většinou není spojena s jinými	739
4772	golfová noha	Golfová noha je jiný název pro koňskou nohu.	44
4773	vrozená noha kososvislá	Vrozená noha kososvislá je jiný název pro koňskou nohu.	55
4774	pes equinovarus congenitus	Pes equinovarus congenitus je latinský název pro koňskou nohu.	62
4775	popálenina	Popálenina je poranění tkáně způsobené teplem (oheň, horký předmět, horká pára nebo kapalina), chemikáliemi, elektřinou, bleskem nebo zářením. Popáleniny se tradičně dělí do čtyř stupňů: popáleniny I. stupně – kůže je zarudlá a bolestivá, změny jsou však vratné (zranění se zhojí samo během několika dní), popáleniny II. stupně – na kůži jsou viditelné puchýře, změny jsou stále ještě vratné (zranění se zhojí samo během několika týdnů), popáleniny III. stupně – kůže je zčernalá, změny jsou nevratné, hojení je pomalé, při léčbě je nutný chirurgický zákrok; popáleniny IV. stupně – kromě kůže jsou zasaženy i další tkáně (svaly, šlachy, fascie a/nebo kosti), postižené končetiny je mnohdy	889
4777	amputace	Amputace je chirurgické odstranění končetiny (ruky, nohy) nebo jiné části těla (chodidla, prstu na ruce nebo na noze apod.). Provádí obvykle z následujících důvodů: k odstranění tkáně, která z nějakého důvodu není a již nikdy nebude dostatečně prokrvená (a bez přívodu kyslíku a jiných živin by tak stejně odumřela), k odstranění zhoubného nádoru,	508
4778	melanocyty	Melanocyty jsou buňky v pokožce (epidermis) a v oku (přesněji řečeno v živnatce), které vytvářejí a ukládají tmavý pigment (barvivo) melanin. Na množství melaninu v kůži, resp. v očích, pak závisí zbarvení těchto orgánů.	238
4779	keratinocyty	Keratinocyty jsou buňky v pokožce (epidermis), které vytvářejí a ukládají pevný vláknitý protein keratin. Viz také -cyt.	123
4780	keratiny	Keratiny je souhrnné označení pro skupinu proteinů, které jsou hlavní složkou pokožky (epidermis), vlasů a nehtů. Keratiny jsou značně odolné, nerozpouštějí se ve vodě a dokonce ani v žaludeční šťávě, čehož se v lékařství někdy využívá k zapouzdření tablet, jejichž obsah se má uvolnit až ve střevech.	327
4781	pokožka	Pokožka neboli epidermis (lat. epidermis) je tenká vnější vrstva kůže, která je na těle viditelná zvenčí a slouží k ochraně těla. Pokožka neobsahuje žádné krevní cévy, a proto je závislá na škáře (vrstva kůže nacházející se přímo pod epidermis), která zajišťuje přístup k živinám a odvádění odpadních látek. Odvozené přídatné jméno je epidermální.	384
4782	epidermis	Epidermis je odborný název pro pokožku.	39
4783	škára	Škára neboli dermis (lat. dermis) je silná vrstva kůže, která se nachází těsně pod pokožkou. Ve škáře se nacházejí elastická a kolagenní vlákna, která dodávají kůži pevnost a zároveň pružnost. Kromě toho je škára bohatě zásobena krevními cévami a smyslovými receptory. Odvozené přídatné jméno je dermální.	347
4784	dermis	Dermis je odborný název pro škáru.	34
4785	epidermální	Epidermální znamená týkající se pokožky nebo pokožkový. Viz také dermální.	105

4786	dermální	Dermální má v souvislosti s lékařstvím dva různé významy: týkající se dermis (škáry), týkající se kůže jako celku. Viz také epidermální.	149
4787	žaludeční šťáva	Žaludeční šťáva je je vylučována žlázami ve stěnách žaludku a hraje důležitou roli při trávení potravy. Hlavními složkami žaludeční šťávy jsou: kyselina chlorovodíková – jednak ničí bakterie, jednak snižuje pH v žaludku, čímž napomáhá trávicím procesům, pepsin – enzym, který rozkládá proteiny obsažené v potravě. Viz také žaludek.	356
4788	bazální energetický výdej	Bazální energetický výdej neboli BMR (zkratka pochází z anglického názvu basal metabolic rate) je množství energie, které lidské tělo potřebuje pro udržení životních funkcí (tlukotu srdce, dýchání apod.) v úplném klidu. Klidovým stavem, který odpovídá bazálnímu energetickému výdeji, se rozumí: poloha vleže v klidu, bez pohybu, při normální tělesné teplotě, ráno nalačno, při okolní teplotě příjemné pro neoblečeného člověka, tj. 20–28 °C. BMR závisí mimo jiné na věku, pohlaví, výšce a hmotnosti. Terminologická poznámka: K označení bazálního energetického výdeje se poměrně často používá zjednodušený název bazální	823
4789	BMR	BMR je zkratka pro bazální energetický výdej.	45
4791	tukuprostá hmota	Tukuprostá hmota neboli FFM (zkratka pochází z anglického názvu fat-free mass) je teoretická tělesná hmotnost, kterou by člověk měl, kdyby se v jeho těle nevyskytovala žádná tuková tkáň. FFM se používá zejména při výpočtech spotřeby energie v lidském těle a souvisí mj. s	302
4792	FFM	FFM je zkratka pro tukuprostou hmotu.	37

4793	úroveň tělesné aktivity	<p>Úroveň tělesné aktivity neboli PAL (zkratka pochází z anglického názvu physical activity level) je číselné vyjádření denní tělesné aktivity u konkrétního člověka. PAL se používá k odhadu celkového energetického výdeje a souvisí mj. s bazálním energetickým výdejem. Úroveň tělesné aktivity (PAL) pro dospělého člověka – s výjimkou těhotných a kojících žen – je definována jako podíl celkového energetického výdeje za 24 hodin (TDEE) a bazálního energetického výdeje (BMR):</p> $PAL = TDEE / BMR_x000D_$ <p>Tabulka: Hodnota úrovně tělesné aktivity (PAL) u lidí s různým životním stylem_x000D_</p> <p>PAL_x000D_</p> <p>Intenzita tělesné aktivity v zaměstnání a ve volném čase_x000D_</p> <p>1,2–1,3_x000D_</p> <p>výlučně sedavý či lehavý způsob života_x000D_</p> <p>1,4–1,5_x000D_</p> <p>výlučně sedavé zaměstnání s minimem volnočasových aktivit_x000D_</p> <p>1,6–1,7_x000D_</p> <p>převážně sedavé zaměstnání spojené s občasným dodatečným výdejem energie na chůzi nebo stání, nízká nebo žádná volnočasová aktivita_x000D_</p> <p>1,8–1,9_x000D_</p> <p>zaměstnání, při němž člověk převážně stojí nebo chodí_x000D_</p>	1190
4794	PAL	PAL je zkratka pro úroveň tělesné aktivity.	43

4795	celkový energetický výdej	<p>Celkový energetický výdej neboli TDEE (zkratka pochází z anglického názvu total daily energy expenditure) je množství energie, které každý člověk denně spotřebuje. TDEE se liší a závisí na několika faktorech – například na pohlaví či věku, ale z velké míry také na úrovni tělesné aktivity (PAL). Během růstu, těhotenství nebo kojení spotřebuje tělo energie více. Velkou část TDEE tvoří bazální energetický výdej (BMR) a energetický výdej spojený s tělesnou aktivitou. K tomu je ještě třeba připočíst energii, kterou tělo spotřebuje na trávení potravy – tzv. termický efekt potravy (TEF), který činí přibližně 8–10 % celkového energetického výdeje:</p> $TDEE = BMR + \text{energetický výdej spojený s tělesnou aktivitou} + TEF$ <p>Tabulka 2: Orientační hodnoty celkového energetického výdeje (kcal/den)</p> <p>Hodnota PAL 1,4 Hodnota PAL 1,6 Hodnota PAL 1,8</p> <p>Dospělí muži ženy muži ženy muži ženy</p> <p>19–24 let 2400 1900</p>	1655
4796	TDEE	TDEE je zkratka pro celkový energetický výdej.	46
4797	termický efekt potravy	Termický efekt potravy neboli TEF (zkratka pochází z anglického názvu thermic effect of food) je energie, kterou tělo spotřebuje k trávení potravy. TEF činí přibližně 8–10 % celkového energetického výdeje. Hodnota TEF se používá zejména při výpočtech spotřeby energie	289
4798	TEF	TEF je zkratka pro termický efekt potravy.	42
4799	maltóza	Maltóza neboli sladový cukr je disacharid, který se skládá ze dvou glukózových podjednotek. Maltóza vzniká například při rozkladu škrobu a glykogenu. K odbourávání škrobu (a vzniku maltózy) dochází např. v naklíčených a usušených semenech ječmene (sladu), který se používá při	342
4800	sladový cukr	Sladový cukr je jiný název pro maltózu. Viz také cukry.	58
4801	škrob	Škrob je zásobní polysacharid rostlin, který se skládá z mnoha glukózových jednotek. Škrob je celosvětově je nejběžnějším sacharidem v lidské stravě a ve velkém množství je obsažen v základních potravinách, jako je pšenice, brambory, kukuřice a rýže.	277
4802	uhlohydráty	Uhlohydráty je starší označení pro sacharidy.	45
4803	karbohydráty	Karbohydráty je starší označení pro sacharidy.	46
4804	hroznový cukr	Hroznový cukr je jiný název pro glukózu. Viz také cukry.	59
4805	ovocný cukr	Ovocný cukr je jiný název pro fruktózu. Viz také cukry.	58

4806	akrylamid	Akrylamid je látka, která vzniká tzv. Maillardovou reakcí mezi některými sacharidy a aminokyselinami při teplotách 120 °C a vyšších – tedy např. při smažení, pečení a fritování – a je spojen se vznikem známé zlatavé barvy takto upravených pokrmů. Akrylamid na jedné straně přispívá k žádoucím rozvoji aromatických a chuťových složek, na druhé straně je však zdraví škodlivý. V těle se přeměňuje (mimo jiné) na glycidamid – látku, která je genotoxická (poškozuje DNA) a karcinogenní (může způsobovat rakovinu). Mezinárodní agentura pro výzkum rakoviny klasifikovala akrylamid jako pravděpodobně karcinogenní pro člověka. Proto se doporučuje udržívat příjem akrylamidu na co nejnižší úrovni. Od dubna 2018 mají provozovatelé potravinářských podniků podle nařízení EU povinnost	1344
4807	Maillardova reakce	Maillardova reakce je chemická reakce mezi některými sacharidy a aminokyselinami, která probíhá při teplotách 120 °C a vyšších – tedy např. při smažení, pečení a fritování –; a je spojena se vznikem známé zlatavé barvy takto upravených pokrmů. Při	436
4808	akrylonitril	Akrylonitril je látka, která se používá při výrobě plastů, pryže a textilií. Dlouhodobá expozice akrylonitrilu může zvýšit riziko vzniku některých druhů zhoubných nádorů, například plic nebo prostaty.	224
4809	glycidamid	Glycidamid je látka, která v lidském těle vzniká při odbourávání akrylamidu a akrylonitrilu. Glycidamid je genotoxický (poškozuje DNA) a karcinogenní (může způsobovat rakovinu).	201
4810	genotoxicita	Genotoxicita doslova znamená jedovatost pro geny. Někdy je definována jako vlastnost chemických látek, která poškozuje genetickou informaci v buňkách a způsobuje mutace, které mohou vést ke vzniku zhoubného nádoru. Odvozené přídavné jméno je genotoxický.	307
4811	Mezinárodní agentura pro výzkum rakoviny	Mezinárodní agentura pro výzkum rakoviny neboli IARC (zkratka pochází z anglického názvu International Agency for Research on Cancer) je mezivládní agentura, která je součástí Světové zdravotnické organizace. Úkolem IARC je provádět a koordinovat výzkum příčin vzniku	364
4812	IARC	IARC je zkratka pro Mezinárodní agenturu pro výzkum rakoviny.	61
4815	buněčná membrána	Buněčná membrána je jiný název pro plazmatickou membránu.	57
4816	TAG	TAG je zkratka pro triacylglyceroly.	36
4817	chemický prvek	Chemický prvek nebo jen zkráceně prvek je jakákoli z více než 100 známých látek (z nichž 92 se vyskytuje v přírodě, ostatní jsou uměle připravené), které nelze rozdělit na jednodušší látky a které samostatně (jako atomy) nebo v kombinaci (jako molekuly) tvoří veškerou	516
4818	uhlík	Uhlík je jedním ze čtyř prvků, ze kterých se skládá nejen lidské tělo, ale živé organismy obecně (zbývající tři jsou kyslík, vodík a dusík). Uhlík (zkratka C pochází z latinského názvu carboneum) je součástí všech základních typů látek, které se vyskytují v živých organismech (proteiny, sacharidy, lipidy, nukleové kyseliny).	354
4819	vodík	Vodík je jedním ze čtyř prvků, ze kterých se skládá nejen lidské tělo, ale živé organismy obecně (zbývající tři jsou kyslík, uhlík a dusík). Vodík (zkratka H pochází z latinského názvu hydrogenium) je součástí všech základních typů látek, které se vyskytují v živých organismech (proteiny, sacharidy, lipidy, nukleové kyseliny).	356
4820	dusík	Dusík je jedním ze čtyř prvků, ze kterých se skládá nejen lidské tělo, ale živé organismy obecně (zbývající tři jsou kyslík, uhlík a vodík). Dusík (zkratka N pochází z latinského názvu nitrogenium) je součástí proteinů a nukleových kyselin.	268
4821	chlor	Chlor je plyný chemický prvek, který se běžně používá jako součást různých dezinfekčních prostředků. Chlor (zkratka Cl pochází z latinského názvu chlorum) se však v hojné míře vyskytuje i v lidském těle, a to ve formě chloridu.	256
4822	síra	Síra je chemický prvek, který má široké využití v každodenním životě, neboť je součástí různých výrobků. Síra (zkratka S pochází z latinského názvu sulphur) se však v hojné míře vyskytuje i v lidském těle, a to ve formě aminokyselin cysteinu a methioninu, a také některých vitaminů skupiny B (konkrétně biotinu a thiaminu).	351
4823	proteino-energetická podvýživa	Proteino-energetická podvýživa je forma podvýživy, která vzniká při současném nedostatku proteinů a energie (kalorií) ve stravě, a to v různém poměru. Rozlišujeme mírnou, středně těžkou a těžkou proteino-energetickou podvýživu. Podle toho, co ve stravě více chybí, se proteino-energetická podvýživa dále dělí na kwashiorkor (nedostatek proteinů) a marasmus (nedostatek kalorií).	411
4824	marasmus	Marasmus je typ proteino-energetické podvýživy, který je způsoben převážně nedostatkem energie (kalorií) ve stravě. Marasmus se	207
4825	kwashiorkor	Kwashiorkor je typ proteino-energetické podvýživy, který je způsoben převážně nedostatkem proteinů ve stravě. Kwashiorkor se projevuje	270
4826	retardace	Retardace je odborný výraz pro opoždění či zpomalení. Příklady: psychomotorická retardace – celkové zpomalení duševních i tělesných reakcí, růstová retardace – pomalejší růst, než je obvyklé, apod.	249

4827	psychomotorická retardace	Psychomotorická retardace je odborný výraz pro celkové zpomalení duševních i tělesných reakcí. Objevuje se například u těžké deprese nebo katatonní schizofrenie.	201
4828	růstová retardace	Růstová retardace je pomalejší růst, než je obvyklé. Růstová retardace může být způsobena mnoha různými faktory, včetně dědičnosti (genetické predispozice), nedostatku růstového hormonu, onemocnění štítné žlázy, chronických onemocnění či podvýživy.	271
4829	růstový hormon	Růstový hormon je hormon, který vzniká v přední části hypofýzy. Růstový hormon působí na mnoho částí těla, u dětí podporuje růst (odtud pochází i jeho název). Poté, co se růstové ploténky uzavřou (odborně řečeno osifikují), růstový hormon již nemůže podpořit další růst těla do výšky. Nicméně i u dospělých má růstový hormon důležitou funkci: pomáhá udržovat normální tělesnou stavbu, podílí se na rovnováze	546
4830	esenciální	Esenciální je odborný výraz, který má v souvislosti s lékařstvím dva různé významy: nepostradatelný – zejména esenciální aminokyseliny a esenciální mastné kyseliny (tělo si je nedokáže vytvořit, musí je přijímat v potravě), bez zjevné příčiny – o nějakém onemocnění, jehož příčinu nelze zjistit (například esenciální hypertenze).	499
4831	neesenciální	Neesenciální znamená postradatelný. Tento výraz se používá nejčastěji pro označení neesenciálních aminokyselin – tedy takových aminokyselin, které si lidské tělo dokáže vyrobit samo a nemusí je přijímat v potravě.	273
4832	neesenciální aminokyseliny	Neesenciální aminokyseliny jsou takové aminokyseliny, které si organismus umí sám vytvořit. Neesenciální aminokyseliny pro člověka jsou alanin, asparagin, kyselina asparagová, kyselina glutamová, glycin, prolin a serin.	260
4833	podmíněně esenciální aminokyseliny	Podmíněně esenciální aminokyseliny jsou takové aminokyseliny, které jsou nepostradatelné v určitém životním období, například v období dětství a dospívání. Podmíněně esenciální aminokyseliny pro člověka jsou arginin, cystein, glutamin a tyrosin.	286
4834	fenylalanin	Fenylalanin je jedna z dvaceti základních aminokyselin, z nichž jsou tvořeny proteiny v lidském těle. Fenylalanin (zkratka Phe pochází z anglického názvu phenylalanine) se zároveň řadí mezi esenciální aminokyseliny. Obrázek: Chemická struktura fenylalaninu. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (šedá), vodíku (bílá), dusíku	475
4835	histidin	Histidin je jedna z dvaceti základních aminokyselin, z nichž jsou tvořeny proteiny v lidském těle. Histidin (zkratka His pochází z anglického názvu histidine) se zároveň řadí mezi esenciální aminokyseliny. Obrázek: Chemická struktura histidinu. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (šedá), vodíku (bílá), dusíku	462
4836	isoleucin	Isoleucin je jedna z dvaceti základních aminokyselin, z nichž jsou tvořeny proteiny v lidském těle. Isoleucin (zkratka Ile pochází z anglického názvu isoleucine) se zároveň řadí mezi esenciální aminokyseliny. Obrázek: Chemická struktura isoleucinu. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (šedá), vodíku (bílá), dusíku	466
4837	leucin	Leucin je jedna z dvaceti základních aminokyselin, z nichž jsou tvořeny proteiny v lidském těle. Leucin (zkratka Leu pochází z anglického názvu leucine) se zároveň řadí mezi esenciální aminokyseliny. Obrázek: Chemická struktura leucinu. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (šedá), vodíku (bílá), dusíku	454
4838	lysin	Lysin je jedna z dvaceti základních aminokyselin, z nichž jsou tvořeny proteiny v lidském těle. Lysin (zkratka Lys pochází z anglického názvu lysine) se zároveň řadí mezi esenciální aminokyseliny. Obrázek: Chemická struktura lysinu. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (šedá), vodíku (bílá), dusíku	450
4839	methionin	Methionin je jedna z dvaceti základních aminokyselin, z nichž jsou tvořeny proteiny v lidském těle. Methionin (zkratka Met pochází z anglického názvu methionine) se zároveň řadí mezi esenciální aminokyseliny. Obrázek: Chemická struktura methioninu. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (šedá), vodíku (bílá), dusíku	480
4840	threonin	Threonin je jedna z dvaceti základních aminokyselin, z nichž jsou tvořeny proteiny v lidském těle. Threonin (zkratka Thr pochází z anglického názvu threonine) se zároveň řadí mezi esenciální aminokyseliny. Obrázek: Chemická struktura threoninu. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (šedá), vodíku (bílá), dusíku	462
4841	tryptofan	Tryptofan je jedna z dvaceti základních aminokyselin, z nichž jsou tvořeny proteiny v lidském těle. Tryptofan (zkratka Trp pochází z anglického názvu tryptophan) se zároveň řadí mezi esenciální aminokyseliny. Obrázek: Chemická struktura tryptofanu. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (šedá), vodíku (bílá), dusíku	466
4842	valin	Valin je jedna z dvaceti základních aminokyselin, z nichž jsou tvořeny proteiny v lidském těle. Valin (zkratka Val pochází z anglického názvu valine) se zároveň řadí mezi esenciální aminokyseliny. Obrázek: Chemická struktura valinu. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (šedá), vodíku (bílá), dusíku	450

4843	arginin	Arginin je jedna z dvaceti základních aminokyselin, z nichž jsou tvořeny proteiny v lidském těle. Arginin (zkratka Arg pochází z anglického názvu arginine) se zároveň řadí mezi podmíněně esenciální aminokyseliny. Obrázek: Chemická struktura argininu. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (šedá), vodíku (bílá), dusíku	478
4844	cystein	Cystein je jedna z dvaceti základních aminokyselin, z nichž jsou tvořeny proteiny v lidském těle. Cystein (zkratka Cys pochází z anglického názvu cysteine) se zároveň řadí mezi podmíněně esenciální aminokyseliny. Obrázek: Chemická struktura cysteinu. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (šedá), vodíku (bílá), dusíku	492
4845	glutamin	Glutamin je jedna z dvaceti základních aminokyselin, z nichž jsou tvořeny proteiny v lidském těle. Glutamin (zkratka Gln pochází z anglického názvu glutamine) se zároveň řadí mezi podmíněně esenciální aminokyseliny. Obrázek: Chemická struktura glutaminu. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (šedá), vodíku (bílá), dusíku	482
4846	tyrosin	Tyrosin je jedna z dvaceti základních aminokyselin, z nichž jsou tvořeny proteiny v lidském těle. Tyrosin (zkratka Tyr pochází z anglického názvu tyrosine) se zároveň řadí mezi podmíněně esenciální aminokyseliny. Obrázek: Chemická struktura tyrosinu. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (šedá), vodíku (bílá), dusíku	478
4847	alanin	Alanin je jedna z dvaceti základních aminokyselin, z nichž jsou tvořeny proteiny v lidském těle. Alanin (zkratka Ala pochází z anglického názvu alanine) se zároveň řadí mezi neesenciální aminokyseliny. Obrázek: Chemická struktura alaninu. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (šedá), vodíku (bílá), dusíku	458
4848	asparagin	Asparagin je jedna z dvaceti základních aminokyselin, z nichž jsou tvořeny proteiny v lidském těle. Asparagin (zkratka Asn pochází z anglického názvu asparagine) se zároveň řadí mezi neesenciální aminokyseliny. Obrázek: Chemická struktura asparaginu. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (šedá), vodíku (bílá), dusíku	470
4849	kyselina asparagová	Kyselina asparagová je jedna z dvaceti základních aminokyselin, z nichž jsou tvořeny proteiny v lidském těle. Kyselina asparagová (zkratka Asp pochází z anglického názvu aspartic acid) se zároveň řadí mezi neesenciální aminokyseliny. Obrázek: Chemická struktura kyseliny asparagové. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (šedá), vodíku (bílá),	502
4850	kyselina glutamová	Kyselina glutamová je jedna z dvaceti základních aminokyselin, z nichž jsou tvořeny proteiny v lidském těle. Kyselina glutamová (zkratka Glu pochází z anglického názvu glutamic acid) se zároveň řadí mezi neesenciální aminokyseliny. Obrázek: Chemická struktura kyseliny glutamové. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (šedá), vodíku (bílá),	499
4851	glycin	Glycin je jedna z dvaceti základních aminokyselin, z nichž jsou tvořeny proteiny v lidském těle. Glycin (zkratka Gly pochází z anglického názvu glycine) se zároveň řadí mezi neesenciální aminokyseliny. Obrázek: Chemická struktura glycinu. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (šedá), vodíku (bílá), dusíku	458
4852	prolin	Prolin je jedna z dvaceti základních aminokyselin, z nichž jsou tvořeny proteiny v lidském těle. Prolin (zkratka Pro pochází z anglického názvu proline) se zároveň řadí mezi neesenciální aminokyseliny. Obrázek: Chemická struktura prolinu. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (šedá), vodíku (bílá), dusíku	458
4853	serin	Serin je jedna z dvaceti základních aminokyselin, z nichž jsou tvořeny proteiny v lidském těle. Serin (zkratka Ser pochází z anglického názvu serine) se zároveň řadí mezi neesenciální aminokyseliny. Obrázek: Chemická struktura serinu. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (šedá), vodíku (bílá), dusíku	454
4854	sloučenina	Sloučenina je látka, která se skládá ze dvou nebo více různých chemických prvků spojených tzv. chemickou vazbou (ta je na obrázcích obvykle znázorňována jako jednoduchá, dvojitá či trojitá čára spojující dvě kuličky – atomy). Příklady sloučenin: voda (H2O) – skládá se z atomů vodíku a kyslíku), glukóza (skládající se z uhlíku, vodíku a kyslíku), a mnoho dalších látek.	460
4855	glycerol	Glycerol je sirupovitá sladká kapalina, která se v průmyslu získává z tuků a olejů jako vedlejší produkt zmydelňování. Používá se jako rozpouštědlo, nemrznoucí směs, změkčovaadlo a sladidlo, a také při výrobě dynamitu, kosmetiky, tekutých mýdel, inkoustů a maziv. Z biologického hlediska je glycerol součástí triacylglycerolů, potažmo lipidů.	371

4856	omega-9 mastné kyseliny	Omega-9 mastné kyseliny neboli omega-9 nenasycené mastné kyseliny jsou nenasycené mastné kyseliny, jejichž vnitřní (chemická) struktura se vyznačuje přítomností tzv. dvojně vazby mezi devátým a desátým atomem uhlíku (počítáno od konce řetízku, představíme-li si mastnou kyselinu zjednodušeně jako řetízek kuliček, tzn. atomů uhlíku). Obrázek: Zjednodušeně znázorněná chemická struktura omega-9 mastné kyseliny, v tomto případě kyseliny olejové. Konec každé úsečky (není-li na ní zakreslen atom jiného chemického prvku, např. kyslíku) znázorňuje jeden atom uhlíku. V případě omega-9 mastných kyselin se první dvojná vazba nachází mezi devátým a desátým atomem uhlíku (znázorněno červeně). (Zdroj: depositphotos.com)	1057
4859	masné kyseliny s krátkým řetězcem	Mastné kyseliny s krátkým řetězcem neboli SCFA (zkratka pochází z anglického názvu short-chain fatty acids) jsou mastné kyseliny, které mají méně než šest atomů uhlíku. Příkladem je kyselina máselná.	228
4860	SCFA	SCFA je zkratka pro mastné kyseliny s krátkým řetězcem.	55
4861	masné kyseliny se středně dlouhým řetězcem	Mastné kyseliny se středně dlouhým řetězcem neboli MCFA (zkratka pochází z anglického názvu medium-chain fatty acids) jsou mastné kyseliny, které mají 6–12 atomů uhlíku. Příklady jsou kyselina kapronová, kaprylová, kaprinová a laurová.	270
4862	MCFA	MCFA je zkratka pro mastné kyseliny se středně dlouhým řetězcem.	64
4863	masné kyseliny s dlouhým řetězcem	Mastné kyseliny s dlouhým řetězcem neboli LCFA (zkratka pochází z anglického názvu long-chain fatty acids) jsou mastné kyseliny, které mají 13–21 atomů uhlíku. Příklady jsou: z nasycených mastných kyselin – kyselina myristová, palmitová a stearová, z nenasycených mastných kyselin – kyselina palmitoolejová, olejová, linolová, alfa-linolenová, arachidonová, eikosapentaenová,	471
4864	LCFA	LCFA je zkratka pro mastné kyseliny s dlouhým řetězcem.	55
4865	bioaktivní	Bioaktivní nebo biologicky aktivní znamená mající účinek na živou tkáň nebo vyvolávající odezvu v živé tkáni. Tento pojem se používá nejčastěji v souvislosti s různými léčivy. Biologicky aktivní jsou však i různé vitaminy a mnoho dalších látek.	294
4866	biologicky aktivní	Biologicky aktivní je jiný název pro bioaktivní.	48
4867	kyselina máselná	Kyselina máselná je nasycená mastná kyselina, která obsahuje čtyři atomy uhlíku (a proto se řadí mezi mastné kyseliny s krátkým řetězcem). Obrázek: Chemická struktura kyseliny máselné. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (černá), vodíku (bílá) a kyslíku (červená). (Zdroj: Wikimedia Commons, Public Domain)	371
4868	kyselina kapronová	Kyselina kapronová je nasycená mastná kyselina, která obsahuje šest atomů uhlíku (a proto se řadí mezi mastné kyseliny se středně dlouhým řetězcem). Obrázek: Chemická struktura kyseliny kapronové. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (černá), vodíku (bílá) a kyslíku (červená).	383
4869	kyselina kaprylová	Kyselina kaprylová je nasycená mastná kyselina, která obsahuje osm atomů uhlíku (a proto se řadí mezi mastné kyseliny se středně dlouhým řetězcem). Obrázek: Chemická struktura kyseliny kaprylové. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (černá), vodíku (bílá) a kyslíku (červená).	382
4870	kyselina kaprinová	Kyselina kaprinová je nasycená mastná kyselina, která obsahuje deset atomů uhlíku (a proto se řadí mezi mastné kyseliny se středně dlouhým řetězcem). Obrázek: Chemická struktura kyseliny kaprinové. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (černá), vodíku (bílá) a kyslíku (červená).	384
4871	kyselina laurová	Kyselina laurová je nasycená mastná kyselina, která obsahuje dvanáct atomů uhlíku (a proto se řadí mezi mastné kyseliny se středně dlouhým řetězcem). Obrázek: Chemická struktura kyseliny laurové. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (černá), vodíku (bílá) a kyslíku (červená).	382
4872	kyselina myristová	Kyselina myristová je nasycená mastná kyselina, která obsahuje čtrnáct atomů uhlíku (a proto se řadí mezi mastné kyseliny s dlouhým řetězcem). Obrázek: Chemická struktura kyseliny myristové. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (černá), vodíku (bílá) a kyslíku (červená).	377
4873	kyselina palmitová	Kyselina palmitová je nasycená mastná kyselina, která obsahuje šestnáct atomů uhlíku (a proto se řadí mezi mastné kyseliny s dlouhým řetězcem). Obrázek: Chemická struktura kyseliny palmitové. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (černá), vodíku (bílá) a kyslíku (červená).	378
4874	kyselina stearová	Kyselina stearová je nasycená mastná kyselina, která obsahuje osmnáct atomů uhlíku (a proto se řadí mezi mastné kyseliny s dlouhým řetězcem). Obrázek: Chemická struktura kyseliny stearové. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (černá), vodíku (bílá) a kyslíku (červená).	375

4875	kyselina palmitoolejová	Kyselina palmitoolejová je mononenasycená mastná kyselina, která obsahuje šestnáct atomů uhlíku (a proto se řadí mezi mastné kyseliny s dlouhým řetězcem). Obrázek: Zjednodušeně znázorněná chemická struktura kyseliny palmitoolejové. Konec každé úsečky (není-li na ní zakreslen atom jiného	432
4876	kyselina olejová	Kyselina olejová je mononenasycená mastná kyselina, která obsahuje osmnáct atomů uhlíku (a proto se řadí mezi mastné kyseliny s dlouhým řetězcem). Kyselina olejová se zároveň řadí mezi omega-9 mastné kyseliny. Obrázek: Chemická struktura kyseliny olejové. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (černá), vodíku (bílá) a kyslíku	442
4877	kyselina linolová	Kyselina linolová je polynenasycená mastná kyselina, která obsahuje osmnáct atomů uhlíku (a proto se řadí mezi mastné kyseliny s dlouhým řetězcem). Kyselina linolová se zároveň řadí mezi omega-6 mastné kyseliny. Obrázek: Chemická struktura kyseliny linolové. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (černá), vodíku (bílá) a kyslíku	445
4878	kyselina arachidonová	Kyselina arachidonová je polynenasycená mastná kyselina, která obsahuje dvacet atomů uhlíku (a proto se řadí mezi mastné kyseliny s dlouhým řetězcem). Obrázek: Chemická struktura kyseliny arachidonové. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (černá), vodíku (bílá) a	388
4879	kyselina alfa-linolenová	Kyselina alfa-linolenová je polynenasycená mastná kyselina, která obsahuje osmnáct atomů uhlíku (a proto se řadí mezi mastné kyseliny s dlouhým řetězcem). Kyselina alfa-linolenová se zároveň řadí mezi omega-3 mastné kyseliny. Obrázek: Chemická struktura kyseliny alfa-linolenové. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (černá), vodíku (bílá) a	466
4880	kyselina eikosapentaenová	Kyselina eikosapentaenová neboli EPA (zkratka pochází z anglického názvu eicosapentaenoic acid) je polynenasycená mastná kyselina, která obsahuje dvacet atomů uhlíku (a proto se řadí mezi mastné kyseliny s dlouhým řetězcem). Kyselina eikosapentaenová se zároveň řadí mezi omega-3 mastné kyseliny. Obrázek: Chemická struktura kyseliny eikosapentaenové. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (černá), vodíku	534
4881	EPA	EPA je zkratka pro kyselinu eikosapentaenovou.	46
4882	kyselina dokosaheptaenová	Kyselina dokosaheptaenová neboli DHA (zkratka pochází z anglického názvu docosaheptaenoic acid) je polynenasycená mastná kyselina, která obsahuje 22 atomů uhlíku (a proto se řadí mezi mastné kyseliny s dlouhým řetězcem). Kyselina dokosaheptaenová se zároveň řadí mezi omega-3 mastné kyseliny. Obrázek: Chemická struktura kyseliny dokosaheptaenové. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (černá), vodíku	526
4883	DHA	DHA je zkratka pro kyselinu dokosaheptaenovou.	45
4884	kyselina elaidová	Kyselina elaidová je transmastná kyselina, která obsahuje osmnáct atomů uhlíku (a proto se řadí mezi mastné kyseliny s dlouhým řetězcem). Obrázek: Chemická struktura kyseliny elaidové. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (černá), vodíku (bílá) a kyslíku (červená). (Zdroj: Wikimedia Commons, Public Domain)	371
4885	kyselina vakcenová	Kyselina vakcenová je transmastná kyselina, která obsahuje osmnáct atomů uhlíku (a proto se řadí mezi mastné kyseliny s dlouhým řetězcem). Obrázek: Chemická struktura kyseliny vakcenové. Barevně jsou odlišeny atomy různých chemických prvků: uhlíku (černá), vodíku (bílá) a	373
4900	žlučové kyseliny	Žlučové kyseliny jsou steroidy (a zároveň kyseliny), které jsou přirozenou součástí žluči. Rozlišujeme přitom: primární žlučové kyseliny – vznikají v játrech, sekundární žlučové kyseliny – vznikají působením bakterií v tlustém střevě. Viz také žluč, kyselina.	284
4904	hormony kůry nadledvin	Hormony kůry nadledvin jsou steroidní hormony, které přirozeně vznikají v buňkách kůry nadledvin. Terminologická poznámka: Hormony kůry nadledvin jsou někdy označovány i jako kortikosteroidy. Pojem kortikosteroidy je však širší a může zahrnovat i uměle připravené léky, které se hormonům kůry nadledvin strukturně velmi podobají.	400
4905	kůra nadledvin	Kůra nadledvin (lat. cortex glandulae suprarenalis) je vnější část nadledvin – endokrinních žláz, které shora těsně přiléhají ke každé ledvině. V kůře nadledvin vznikají hormony kůry nadledvin: zejména glukokortikoidy a mineralokortikoidy, v menší míře i androgeny.	319
4906	dřeň nadledvin	Dřeň nadledvin (lat. medulla glandulae suprarenalis) je vnitřní část nadledvin – endokrinních žláz, které shora těsně přiléhají ke každé ledvině. V dřeni nadledvin vznikají adrenalin a noradrenalin, v menší míře i dopamin.	252
4907	střádaté onemocnění	Střádaté onemocnění je metabolická porucha, při níž se nějaká látka (například tuk, bílkovina nebo sacharid) v abnormálním množství	269

4908	Fabryho choroba	Fabryho choroba je stádavé onemocnění, které se vyznačuje hromaděním určitého typu lipidu, tzv. globotriaosylceramidu, v buňkách různých tkání. Fabryho choroba se začíná projevovat již v dětství a způsobuje příznaky, které postihují různé části těla. Mezi typické příznaky Fabryho choroby patří bolest či brnění, zejména v rukou a nohou (akroparestezie), shluky malých tmavě červených skvrn na kůži	620
4909	Gaucherova choroba	Gaucherova choroba je stádavé onemocnění, které se vyznačuje hromaděním určitého typu lipidu, tzv. glukosylceramidu, v buňkách různých tkání. Gaucherova choroba se začíná projevovat již v dětství a způsobuje rozmanité příznaky, které postihují různé části těla.	432
4910	Pompeho nemoc	Pompeho nemoc je vzácné stádavé onemocnění, které se vyznačuje hromaděním glykogenu v buňkách různých tkání; nejvíce jsou však postiženy kosterní svaly a srdce. Pompeho nemoc je dědičné onemocnění způsobené mutací genu, který je nezbytný pro správnou tvorbu enzymu označovaného jako kyselá alfa-glukosidáza (GAA). Tento enzym u zdravých lidí odbourává glykogen; u pacientů s Pompeho nemocí	545
4911	akroparestezie	Akroparestezie je odborný výraz pro abnormální pocity v okrajových částech těla (zvláště pak v rukou a nohou), jako je brnění, necitlivost, mravenčení, svědění či pálení.	194
4912	komplexní cukry	Komplexní cukry je jiný název pro polysacharidy. Viz také jednoduché cukry.	78
4913	glykemický index	Glykemický index (GI) je číslo, které vyjadřuje, jak rychle po konzumaci potraviny s obsahem sacharidů – ať již mono-, oligo- nebo polysacharidů – vzroste glykemie (hladina glukózy v krvi). Čím vyšší je glykemický index dané potraviny, tím rychleji po její konzumaci roste glykemie – a platí to samozřejmě i naopak (tj. u potravin s nízkým glykemickým indexem je nárůst glykemie pozvolný). Například po konzumaci sladkého pečiva hladina glukózy v krvi vystřelí prudce vzhůru, zatímco po konzumaci stejného množství sacharidů např. v ovesných vločkách je vzestup glykemie pozvolnější. U glykemického indexu se jako standard pro srovnání používá zvýšení glykemie po konzumaci čisté glukózy. Ta se dostává do krve nejrychleji, způsobí tedy největší vlnu (schematicky znázorněno na obr. 1). Rychlost GI pro glukózu je proto nastavena na hodnotu 100. K této hodnotě se pak vztahují hodnoty zvýšení glykemie způsobené 50 g sacharidů obsažených v dané potravíně. Například GI 50 znamená, že zvýšení hladiny glukózy v krvi vyvolané konzumací potraviny s obsahem 50 g sacharidů je o polovinu menší než v případě 50 g glukózy. Nicméně hodnota GI se vždy vztahuje na 50 g sacharidů obsažených v dané potravíně a nezhledňuje složení celého jídla.	1883
4914	GI	GI je zkratka pro glykemický index.	35
4915	glykemická nálož	Glykemická nálož neboli GL (zkratka pochází z anglického názvu glycaemic load) je číslo, které vyjadřuje, jak konkrétní množství (např. jedna porce) potraviny se známým glykemickým indexem (GI) ovlivní změnu hladiny glukózy v krvi (tedy průběh glykemie). Glykemickou nálož lze vypočítat jako: $GL = GI \times \text{obsah stravitelných sacharidů v porci potraviny (v gramech)} / 100$ Důležité je, že glykemická nálož – na rozdíl od glykemického indexu – zohledňuje množství zkonzumované potraviny (typicky jednu porci). Můžeme tak najít potraviny, které mají vysoký glykemický index a nízkou glykemickou nálož. Klasickým příkladem je meloun, neboť většinu jeho hmotnosti tvoří voda: ačkoli jeho glykemický index je vysoký (GI = 72), glykemická nálož je nízká (GL = 3,5), neboť 100 g	1031
4916	GL	GL je zkratka pro glykemickou nálož.	36
4917	glykemická odezva	Glykemická odezva na nějakou potravinu (nebo obecně jídlo) je účinek, který má potravina/jídlo na hladinu glukózy v krvi (tzv. glykemii) po konzumaci. Je normální, že hladina glukózy a inzulínu v krvi po jídle vzroste – a pak se během relativně krátké doby opět vrátí na úroveň nalačno. Glykemická odezva je pozorována zejména po konzumaci jídel bohatých na určité sacharidy. Snížení jak velikosti, tak délky trvání vzestupu hladiny glukózy v krvi po jídle je důležité zejména pro diabetiky, ale může být prospěšné i pro běžnou populaci. Bylo vyvinuto	795
4918	postprandiální	Postprandiální znamená následující po jídle. Například postprandiální glykemie je hladina glukózy v krvi po jídle apod. Viz také post-.	152
4919	postprandiální glykemie	Postprandiální glykemie je hladina glukózy v krvi po jídle. Příliš vysoká hladina glukózy v krvi po jídle je jednoznačně významný faktor zvyšující riziko aterosklerózy u diabetiků i nediabetiků. Postprandiální glykemii lze cíleně snižovat konzumací potravin s nižším glykemickým indexem, u diabetiků pak vhodnou léčbou diabetu.	374
4920	angiokeratom	Angiokeratom je nezhoubná (benigní) léze, která se projevuje jako tvrdé, tmavě zbarvené hrbolky na kůži. Angiokeratomy vznikají tak, že drobné krevní cévy (tzv. kapiláry) v blízkosti povrchu kůže se rozšíří nebo prasknou, a povrch kůže zároveň zesílí. Vznikají přitom červené, modré, fialové nebo i černé hrbolky. Angiokeratomy postihují obě vrstvy kůže: povrchovou pokožku i pod ní ležící škáru. Existuje několik	461

4921	předpona angio-	angio- je předpona, která znamená týkající se krevních cév či související s krevními cévami. Příklady: angiogeneze – tvorba nových krevních cév, angiografie – vyšetření krevních cév pomocí nějaké zobrazovací metody, angiokeratom – nezhoubná (benigní) léze, která vzniká rozšířením nebo popraskáním krevních cév v blízkosti povrchu kůže, angiologie – lékařský obor, který se zabývá studiem a léčbou onemocnění krevních a lymfatických cév, apod. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz angio-.	577
4922	pot	Pot je slaná tekutina, která je tvořena převážně vodou a je vylučována potními žlázami v kůži. Odpařováním potu z kůže se tělo ochlazuje a brání proti přehřátí.	197
4923	hidróza	Hidróza je odborný výraz pro pocení či tvorbu a vylučování potu. Tento pojem se obvykle nepoužívá samostatně, ale ve složeninách (např.	191
4924	hyperhidróza	Hyperhidróza je odborný výraz pro nadměrné pocení. Viz také hyper-, hidróza.	93
4925	hypohidróza	Hypohidróza je odborný výraz pro abnormálně nízkou tvorbu potu. Viz také hypo-, hidróza.	105
4926	středový nerv	Středový nerv (lat. nervus medianus) je jeden z pěti hlavních nervů, které vycházejí z tzv. pažní pleteně (viz nervová pleteně). Středový nerv prochází paží a předloktím až do ruky. Zároveň je to jediný nerv, který prochází karpálním tunelem.	276
4927	loketní nerv	Loketní nerv (lat. nervus ulnaris) je jeden z pěti hlavních nervů, které vycházejí z tzv. pažní pleteně (viz nervová pleteně). Loketní nerv prochází paží a předloktím až do ruky.	212
4928	karcinom penisu	Karcinom penisu je odborný název pro rakovinu penisu. Tento zhoubný nádor se nevyskytuje příliš často. Pokud je odhalen včas, je šance na vyléčení vysoká a penis lze většinou zachovat. Z tohoto důvodu by muži měli sebemenší změnu na penisu brát vážně a nechat si ji co možná nejdříve zkontrolovat lékařem.	334
4929	rakovina penisu	Rakovina penisu je lidové označení pro karcinom penisu. Viz také rakovina, penis.	84
4930	leukoplakie	Leukoplakie je bělavá skvrna (nebo i více skvrn), která se vytvořila na ústní sliznici, případně nebo i na sliznici jiné části těla (například zevních pohlavních orgánů). Tyto skvrny nelze odstranit mytím. Leukoplakie se řadí mezi prekancerózy, tzn. může se z ní stát rakovina. Užívání tabáku (nejen kouření, ale i žvýkání) a konzumace alkoholu mohou zvyšovat riziko vzniku leukoplakie v ústní dutině.	420
4931	předpona leuko-	leuko- je předpona, která znamená bílý. Příklady: leukocyty – bílé krvinky, leukoplakie – bílé skvrny na sliznici, apod. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz leuko-.	224
4932	lokální terapie	Lokální terapie je léčba zaměřená na určitý orgán nebo omezenou oblast těla, například na prs, abnormální výrůstek na kůži apod. V různých lékařských oborech se používají různé formy lokální terapie. Například v onkologii může být lokálně využívána chirurgická léčba, radioterapie, kryoterapie, lokální chemoterapie apod.	351
4933	lokální chemoterapie	Lokální chemoterapie je forma protinádorové léčby, při níž je lék proti rakovině (např. 5-fluorouracil) nanášen na kůži ve formě speciální masti.	180
4934	záchovná operace	Záchovná operace je chirurgický zákrok, jehož cílem je operovaný orgán v co možná největší míře zachovat, nikoli jej radikálně odstranit. Příklady: záchovná operace prsu – při zákroku je z prsu odstraněn zhoubný nádor (nebo jiná abnormální tkáň) a část normální tkáně v nejbližším okolí, nikoli však samotný prs,	455
4935	glans resurfacing	Glans resurfacing je výraz pocházející z angličtiny, který zjednodušeně řečeno znamená chirurgické seškrábnutí nejsvrchnější vrstvy žaludu penisu. Takto ošetřený žalud je potom překryt kožním štěpem, který byl předtím odebrán z pacientova stehna. Glans resurfacing je jedním z několika typů záchovné operace penisu: používá se u pacientů s karcinomem penisu, který byl odhalen v časném klinickém stadiu.	479

4936	skeletální dysplazie	Skeletální dysplazie je souhrnné označení pro skupinu genetických poruch, které u dítěte způsobují abnormální vývoj kostí, kloubů a chrupavek. Ačkoli skeletální dysplazie postihuje u různých dětí různé části těla, nejčastěji jsou postiženy nohy a ruce, hrudní koš, lebka a páteř. Děti s lehkou formou skeletální dysplazie bývají malého vzrůstu: jejich nohy a ruce jsou v porovnání se zbytkem těla krátké. Děti s těžší formou skeletální dysplazie se mohou narodit se závažnými komplikacemi, jako jsou například potíže s dýcháním (v důsledku malé hrudní dutiny). U některých dětí mohou být příznaky skeletální dysplazie viditelné již při narození. U jiných se příznaky mohou objevit až později, tedy během růstu a vývoje. Existuje přibližně 400 typů skeletální dysplazie, přičemž tím nejčastějším je achondroplazie.	1164
4937	kostní dysplazie	Kostní dysplazie je ne zcela přesné, avšak vžitě a relativně často používané označení pro skeletální dysplazii. Viz také kosti, dysplazie.	141
4938	achondroplazie	Achondroplazie je genetická porucha, která se projevuje nápadně malým vzrůstem. Průměrná výška dospělého muže (resp. ženy) s achondroplazií je 131 cm (resp. 124 cm). Mezi charakteristické znaky achondroplazie patří normálně velký trup, krátké ruce i nohy, přičemž obzvláště zkrácené jsou paže a stehna. Achondroplazie nijak nenarušuje inteligenci: právě naopak, tyto trpasličí byli ve středověku oblíbeni u	729
4939	penektomie	Penektomie je chirurgický zákrok, při kterém je odstraněn celý penis (totální penektomie) nebo jeho část (parciální penektomie). Viz také penis, -ektomie.	157
4940	parciální amputace penisu	Parciální amputace penisu neboli parciální penektomie je chirurgické odstranění části penisu. Používá se zejména u pacientů s karcinomem penisu, který byl odhalen v časném klinickém stadiu.	254
4941	parciální penektomie	Parciální penektomie je jiný název pro parciální amputaci penisu. Viz také parciální, penektomie.	100
4942	totální amputace penisu	Totální amputace penisu neboli totální penektomie je chirurgické odstranění celého penisu. Používá se zejména u pacientů s karcinomem penisu, který byl odhalen v pokročilém klinickém stadiu.	255
4943	totální penektomie	Totální penektomie je jiný název pro totální amputaci penisu. Viz také totální, penektomie.	94
4944	parciální	Parciální znamená částečný. Například parciální amputace penisu je chirurgické odstranění části penisu apod. Opakem parciálního je totální. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz parciální.	225
4945	totální	Totální znamená úplný. Například totální amputace penisu je chirurgické odstranění celého penisu apod. Opakem totálního je parciální. Viz také další pojmy v rejstříku, které obsahují výraz totální.	217
4946	lymfadenektomie	Lymfadenektomie je chirurgický zákrok, při kterém jsou odstraněny lymfatické uzliny z určité oblasti v těle. Lymfadenektomie se provádí zejména v rámci protinádorové léčby. Vyoperované lymfatické uzliny jsou následně prozkoumány pod mikroskopem: odborník na histopatologii přitom zjišťuje, zda v nich jsou nebo nejsou přítomny nádorové buňky.	383
4947	tkáňový mok	Tkáňový mok neboli intersticiální tekutina je tekutina, která se nachází v prostorách kolem buněk. Tkáňový mok pochází z krve: živiny, kyslík a některé další látky prosakují z nejmenších krevních cév (tzv. kapilár) do jejich okolí a vytvářejí tak tkáňový mok. Ten pomáhá přivádět kyslík a živiny do buněk a odstraňovat z nich odpadní látky. Tkáňový mok se částečně vrací do krevního řečiště (opět skrze stěny kapilár), částečně	549
4948	intersticiální tekutina	Intersticiální tekutina je jiný název pro tkáňový mok.	54
4949	Rettův syndrom	Rettův syndrom je vzácná neurologická porucha, která postihuje šedou hmotu v mozku a již v raném dětském věku vede k tělesnému a mentálnímu postižení. Toto onemocnění se vyskytuje téměř výhradně u dívek (postihuje přibližně jednu z 10 000 až 12 000 dívek). Rettův syndrom je způsoben mutací genu MECP2 na chromozomu X, jedná se tedy o genetickou poruchu. Některé příznaky Rettova syndromu (v jednotlivých případech se mohou lišit): První stadium (prvních 6 až 18 měsíců života): celkové opoždění vývoje, potíže s krmením, nezáměr o hračky, opakované tleskání nebo kroucení rukama, špatná koordinace pohybů. Druhé stadium (od jednoho roku do čtyř let): opakované nekontrolované pohyby rukou, nevysvětlitelná podrážděnost a křik, nedostatek očního kontaktu, nezáměr o lidi, zrychlená nebo naopak zpomalená dechová frekvence, potíže se spánkem, malá velikost hlavy, potíže se žvýkáním a polykáním, bolesti břicha a zácpa.	1446

4950	ichtyóza	Ichtyóza je souhrnné označení pro skupinu několika kožních onemocnění, která jsou dědičná. Nejvýraznějším projevem ichtózy je suchá, ztlustělá a šupinatá kůže (vzhledem může vzdáleně připomínat rybí šupiny, od toho pochází i název onemocnění: řecký výraz $\text{í}\&\theta\epsilon\text{;}\acute{\upsilon}\&\sigma\mu\alpha\text{;}$ [ichthys] znamená ryba). Existuje více než 20 typů ichtyózy, které se vzájemně se liší závažností příznaků, vzhledem,	685
4954	tělesné postižení	Tělesné postižení je porucha, která se nejčastěji projevuje nějakým omezením tělesné funkčnosti, pohyblivosti či obratnosti. Mezi tělesná postižení se však řadí i taková postižení, která omezují další aspekty každodenního života, jako jsou například zrakové postižení, sluchové postižení či epilepsie, případně i některé poruchy spánku.	368
4955	karyotyp	Karyotyp je kompletní soubor chromozomů konkrétního člověka. Typická lidská buňka obsahuje 23 párů chromozomů, celkem tedy $23 \times 2 = 46$ chromozomů. Výjimkou jsou spermie a vajíčka, které obsahují pouze 23 chromozomů (od každého páru pouze jeden). Pojem karyotyp se někdy používá i k označení laboratorně vytvořeného obrazu (fotografie) chromozomů, které byly izolovány z jedné buňky a uspořádány v číselném pořadí (od 1 do 23, viz obrázek níže). Takto vytvořený karyotyp lze použít k vyhledávání chromozomálních abnormalit (tj. abnormalit v počtu nebo struktuře chromozomů).	828